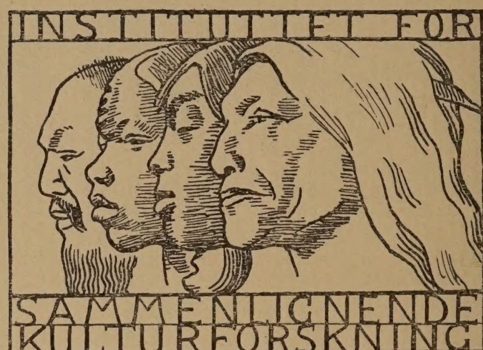
INSTITUTTET
FOR SAMMENLIGNENDE
KULTURFORSKNING

SERIE B: SKRIFTER

XII

J. QVIGSTAD:
LAPPISKE EVENTYR OG SAGN

OSLO 1929
H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)

LEIPZIG
OTTO HARRASSOWITZ

PARIS
HONORÉ CHAMPION

LONDON
WILLIAMS & NORGATE, LTD.

CAMBRIDGE, MASS.
HARVARD UNIVERSITY PRESS

INSTITUTTET
FOR SAMMENLIGNENDE KULTURFORSKNING

LAPPISKE EVENTYR OG SAGN

VED

J. QVIGSTAD

III.

LAPPISKE EVENTYR OG SAGN
FRA LYNGEN I.

OSLO 1929
H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)
LEIPZIG
OTTO HARRASSOWITZ
PARIS
HONORÉ CHAMPION
LONDON
WILLIAMS & NORGATE, LTD.
CAMBRIDGE, MASS.
HARVARD UNIVERSITY PRESS

PRINTED IN NORWAY
DET MALLINGSKE BOGTRYKKERI

FORORD

Lyngen er navn på en fjord og et prestegjeld i den nordlige del av Troms fylke. Fjorden går fra Nordishavet mot syd 90 km. inn i landet; dens indre del kalles Storfjorden. På fjordens østside går Kåfjorden 23 km. i sydøstlig retning og på Kåfjordens sydside Mandalen mot syd inn i landet. På Lyngsfjordens østside ligger markedsplassen Skibotn og på dens vestside Lyngsdalen. Lyngen prestegjeld omfatter Lyngen hovedsogn på begge sider av Lyngsfjorden og Sørfjord anneks, som har navn efter Sørfjorden, Ulsfjordens sydlige arm. Befolkningen i Lyngen prestegjeld var oprinnelig utelukkende sjølapper. I manntall over sjølappene 1601 (O. A. Johnsen, Finnmarkens politiske historie, s. 282) opregnes i „Liungenn" (Lyngsfjorden) 50 sjølapper og i Ulsfjorden, hvortil Sørfjorden hørte, 23. Efter Schnitlers eksaminasjonsprotokoll [1] var der i 1743 i Lyngen (d. e. Lyngens hovedsogn ÷ Kåfjord) kun 3 gamle norske bondegårder; de øvrige 42 gårder var bebodd av lapper eller kvæner; dessuten var der 11 lapper som ikke hadde egen jord. I Kåfjord var der 24 lapper med jord og 15 husmenn (derav 11 kvæner). Efter en jordebok av 1750 var der i Kåfjord 6 og i Lyngen hovedsogn for øvrig 12 kvænfamilier med jord. I Sørfjord var der i 1750 kun 1 kvænfamilie; ellers var fjorden i første halvdel av det 18de århundre utelukkende bebodd av lapper.

Innvandringen til Lyngen av finner (kvæner) fra Tornedalen begynte i førstningen av det 18de århundre og har siden stadig

[1] *J. Qvigstad og K. B. Wiklund, Dokumenter angående flytlapperne I, s. 340, 422, 425.*

fortsatt. Den norske bosetning har også vært i stadig vekst. Ved folketellingen i 1920 var folkemengden i

	Folkemengde	Lapper	Finner (kvæner)	Lapp-finner	Andre (vesentlig norske)
Lyngen hovedsogn	5698	2073	575	714	2336
Sørfjord anneks	1320	676	14	6	624

I Lyngen var av lappene 1502 av ublandet rase, og av disse brukte 1351 lappisk, 130 norsk og 21 finsk som talesprog i hjemmet.

I Sørfjord var av lappene 485 av ublandet rase, og av disse brukte 410 lappisk og 75 norsk som talesprog i hjemmet. Især i den indre del av Lyngsfjorden er der en mengde individer, især menn, som taler både lappisk, finsk og norsk.

Der har fra eldgammel tid vært en livlig forbindelse mellem Lyngen og de tilstøtende egne av Torne lappmark. Før Kalmarkrigen hadde birkarlene handelsboder i Lyngen, og på Skibotn marked har fra uminnelig tid fjell-lapper og finner fra Torne lappmark møttes med de fastboende sjølapper, finner og nordmenn i Lyngen. I 1743 oplystes det for Schnitler at om sommeren kom „svenske bønder“ (kvæner) gående over Kjølen, lå sommeren over i Lyngen og drev seifiske, og om høsten reiste de tilbake til Sverige.[1] Om sommeren besøkes Lyngen av svenske fjell-lapper fra Karesuando, som nomadiserer der med sine renhjorder. Mange av disse fjell-lapper har i tidens løp nedsatt sig i Lyngen og blitt fastboende bønder. Også i Sørfjorden har svenske nomadelapper nedsatt sig; men den finske påvirkning har der vært liten, den norske derimot meget sterk.

De fleste voksne menn i Lyngen deltar i de store fiskerier i Lofoten og Finnmark og kommer da i berøring med fiskere fra forskjellige egner her nord. Når fiskerne satt i rorbodene om kvelden eller på grunn av uvær hadde landligge, var det almindelig at de forkortet tiden med fortellinger. En av mine fornemste fortellere, Efraim Pedersen, sa at han hadde hørt det han fortalte, dels som barn av sin bestemor og andre gamle folk på hjemstedet,

[1] *Dokumenter angående flytlapperne I, s. 337.*

dels senere av lapper, finner og nordmenn i hjembygden, dels av gamle fjell-lapper fra Karesuando. Meget hadde han også hørt på sine reiser som fisker til Lofoten og Finnmark.

Det er da naturlig at det tradisjonsstoff som jeg har optegnet i Lyngen, viser sterk påvirkning av norsk og finsk tradisjon og ikke bare hører hjemme i Lyngen, men også er hentet annenstedsfra. Jeg tror ikke at mine fortellere hadde noget direkte fra bøker. Den lesebok for folkeskolen som var almindelig brukt i en menneskealder efter 1863 (Læsebog for Folkeskolen og Folkehjemmet, Christiania 1863) inneholt dog 3 fortellinger, (I, s. 35, 41, 143), som også forekommer i min samling (nr. 4, 9, 94), nemlig Ræven og Bukken (Aarne 31), Ulven og Mennesket (Aarne 157), Den nysgierrige Kone (Aarne 1416).

At morskapsbøker i gamle dager har vært kjent blant den norske almue i Nord-Norge, fremgår av reskript av 27. september 1726: Det forbydes at forargelige og forfængelige bøger og trykt tant, saasom St. Peders reiser, Sibyllæ spaadomme, Lucidarius, Skjemt og Alvor, og flere andre deslige digte, samt forfængelige viser og legender, maa herefter ikke henføres eller forhandles i Nordlandene, Finmarken og Trondhjems amt.

På noen få fortellinger nær har jeg selv optegnet alt i dette bind. Det inneholder alle eventyrene og endel av sagnene. Mine hjemmelsmenn har alle vært fastboende sjølapper, som levde av fiskeri og jordbruk, nemlig i

Kåfjord: Erik Persen Trollvik, født 1856 (nr. 1,1. 10—12. 15. 33. 47. 48. 50. 51. 57. 61. 72. 74. 79. 81. 96. 99)

Erik Eriksen Bakkemo, født 1870 (nr. 21,2. 88).

Johan Hansen Langnes, født 1858 (nr. 28,2. 37. 87).

Ole Andersen Samuelsberg (Mandalen), født 1855 (nr. 1, variant a. 3. 8. 23. 31. 69. 73. 77. 91. 106. 112,1. 113).

Storfjord: Efraim Pedersen Oterodden, født 1870 (nr. 2. 6. 7. 9. 13. 16. 17. 19. 20,2. 26. 27,1. 34. 35. 42. 43. 46. 53. 54. 63—67. 70. 83. 89. 94. 98. 101. 105. 108,2. 8. 9. 109—111. 114,3. 115. 116,1. 6—11. 119. 120).

Nils Nilsen Stubbeng, født 1855 (nr. 5. 14. 20,1. 25. 29.

30,1. 38. 52. 56. 68. 71. 75. 87. 92,1. 2. 93. 95. 100. 104. 108,1. 3. 4. 112,2. 116,2. 3. 4. 117. 118,1).

Lars Pedersen Oterodden, født 1848 (nr. 116,5).

Anne Helene Pedersdatter Kirkenes, født 1835 (nr. 1, variant b).

Lyngsdalen: Ole Larsen, født 1854 (nr. 40. 76. 102. 108,5. 6. 118,2).

Johannes Larsen, født 1866 (nr. 30,2. 41).

Sørfjord: Lars Nilsen Stordal, født 1862 (nr. 58. 62. 78. 86).

Morten Nilsen Ladeeng, født 1842 (nr. 28,1 39. 45).

Hans Erik Olsen Stordal, født 1866 (nr. 18,2. 80. 108,7. 114,2).

Anne Johanna Olsdatter Sjøvasbotn, født 1845 (nr. 60. 114,1).

Lærer Ole Thomassen, lapp, født på Skibotn 1844, har optegnet nr. 21,1 22. 24.

Lærer Jens Andreassen, født 1859, nordmann, har optegnet nr. 59, efter Henrik Klausen Kirkenes (født 1813) nr. 1,2 og efter Johan Pedersen Oterodden (født 1859) nr. 27,2. 82. 107.

Rettskrivningen er likesom i de foregående bind i alt vesentlig normalisert efter professor K. Nielsens system i hans Lærebok i lappisk (Oslo 1926), dog uten tegn for lang og kort vokal. Det bemerkes at ė betegner en mellemlyd mellem e og i, ɛ en mellemlyd mellem e og æ. I 2nen stavelse betegner ọ en åpen o.

J. Qvigstad.

LAPPISKE EVENTYR OG SAGN FRA LYNGEN

I

1. RIEBAN JA AD'DJA.

1.

De manai rieban faw'lai, ii'sa-baldo nala šaddai. De li borrame guole ige fuob'man, ow'dalgo bal'do lei gol'game. De oaidna rieban ovta vanca go boatta njuol'ga su lusa. De i diettan rieban ieǯa rađe go dagai jabmin ieǯas. De buođi van'ca ja valdi rieban, ja bal'kesti olmai riebana skot'tasi, ja doaivui olmai, atte dat læ jabman. De sugai gad'dai. Dego van'ca gad'dai goarkehi, de fal'li rieban vancas ja dop'pi guollegippo ja biw'dali luok'kai. De boatta ad'dja owdal ja jærra riebanes: „Gos do læt gulit oǯ'ǯo̜n?" Rieban dajai: So læ oǯ'ǯo̜n almaǯit gal'dos". De daddja ad'dja: „Oappes suge oag'got gulit!" De valdi rieban addja ja vulgiga gal'do lusa ja goččui addja sæibe cog'gat gal'dui ja ige galga gæsset bajas, ow'dalgo burist losso. De čok'kedi ad'dja gal'do nala. De manai rieban mæc'cai. De gal'bmui addjas sæi'be gal'dui. De buođi rieban ja čuor'vo: Nissunat, ad'dja goǯ'ǯa ja bai'ka din gal'dui." De suor'gani ad'dja ja straw'gi sæibe gas'kat.

De manai rieban ja cog'gali oaives lak'cagir'dnui. De manai rieban addja lusa ja mui'tali: „Almaǯat cab'me sun oaive, ja læ nu čas'ko̜n, atte vuoinamaǯǯat buottet olgo̜s." De duop'pi ad'dja riebana ja val'da sæl'gai ja vulgi guod'det luok'kai ja aigui god'det riebana. De daddja rieban, go læba mamame: „Buorebuš bæivaǯat dalle mus, go mo dait smavva loddaǯit girjo̜garjo̜hallen." I gullan ad'dja. De daddja rieban nubbades atte: „Buorebuš bæivaǯat musge dalle, go dait smavva loddaǯit girjo̜garjo̜hallen." De gulai ad'dja; de dajai: „Girjo̜garjo̜hala muge!" Daddja rieban: „Ik do gierda." Daddja ad'dja: „Gierdam mo gal." De rakkadeiga muorait; buođiga stakka guow'do. De daddja rieban: „Ik do gierda girjo̜garjo̜hallat." De dajai ad'dja:

1. REVEN OG BJØRNEN.

1.

Reven drev ut på sjøen; han var kommet på et isflak. Han holdt på å ete en fisk og sanset det ikke, før isflaket var på rek. Da ser han at en båt kommer bent hen til ham. Da visste han ikke annen råd enn at han lot som han var død. Båten kom og tok reven, og mannen kastet ham i skotten; han trodde han var død. Så rodde han iland. Da båten støtte mot land, fór reven ut av båten, grep et knippe fisk og satte avsted op i lien. Bjørnen kommer imot ham og spør: „Hvor har du fått fisk?“ Reven sa: „Jeg har fått dem i riktige folks vassnøite.“ Bjørnen sier: „Lær også mig å fange fisk.“ Da tok reven bjørnen med, og de gikk til et vassnøite; han bød bjørnen stikke halen i vasshullet og ikke trekke den op, før den blev riktig tung. Bjørnen satte sig over vasshullet. Reven gikk til skogs. Da frøs bjørnens hale fast i vasshullet. Reven kom og ropte: „Kvinner, bjørnen pisser og skiter i eders vasshull!“ Da blev bjørnen redd og slet halen av.

Reven gikk og stakk hodet sitt i en kjerne med rømme. Så gikk han til bjørnen og fortalte: „Riktige folk slo mig i hodet, og jeg har fått så meget pryl at hjernen kommer ut.“ Da grep bjørnen fatt i reven, tok ham på ryggen og begynte å bære ham op i lien; han vilde drepe reven. Mens de går, sier reven: „Litt bedre dager hadde jeg dengang da jeg pyntet de små fuglene.“ Bjørnen hørte det ikke. Reven sier igjen: „Litt bedre dager hadde jeg dengang da jeg pyntet de små fuglene.“ Bjørnen hørte det og sa: „Pynt også mig!“ Reven sier: „Du tåler det ikke.“ Bjørnen sier: „Jeg skal nok tåle det.“ Så laget de til ved; de traff på en høihjell. Da sier reven: „Du tåler ikke å bli pyntet.“ Bjørnen sa: „Når de

„Go duot smavva bai'kaloddit gir'det girjogarjohallat, de gal gierdam moge.“ De goččui rieban addja vel'ledet muorait nala ja ieš dagai dola muorait vuollai. De buol'lai dolla, ja addjas riemai sud'dat (buollet) nub'be gil'ga. De dajai ad'dja: „Bakkas, bakkas, riebogallis!“ De daddja rieban: „Gal mon ar'vedin; ik don gierda.“ De daddja rieban: „Jor'gal nubbe bæle!“ De riemai ad'dja jor'galet. De gač'če cagget bod'nai, ja ad'dja gaččai dolli ja buli visudit. De nogai dolla.

De čuoggi rieban addja buollam davtit sek'ki; de vulgi rieban vaddjolėt. De boatta baddje-olmai owdal; de jærra baddje-olmai riebanes: „Mait do guoddat?“ Rieban vas'tedi: „Ač'čan, æd'nan davvira, silba, golle.“ De dajai baddje-olmai: „Æbago soai lonohala boazo-raiduin?“ De daddja rieban: „I baja vaibmo lonohit.“ De boatta nub'be baddje-olmai owdal boazo-raiduin ja jærrala riebanis: „Mait don guoddat?“ De daddja rieban: „Ač'čan, æd'nan davvira, silba, golle.“ Daddja baddje-olmai: „Æbago soai lonohala boazo-raiduin?“ „No, i baja vaibmo lonohit,“ vas'tedi rieban. De vulgi baddje-olmai ɛin. De boatta goalmat baddje-olmai goalmat raiduin. De jærra baddje-olmai riebanis: „Mait don guoddat?“ „No, ač'čan, æd'nan davvira, silba, golle.“ Daddja baddje-olmai: „Æbago soai lonohala?“ De daddja rieban: „No, gal son fer'te lonohit; mutte ik galga gæč'čat sækka ow'dalgo viđa guđa varaš duokken.“ De lonohalaiga; de valdi rieban boazoraido ja baddje-olmai sækka.

I maššan baddje-olmai gukka guod'det; de rabasti sækka ja uoini, atte sækkas leddje addja buollam davtit. De vulgi baddje-olmai mannjai; de jok'saguođi riebana. De savvali rieban: „Vari soab'be gas'kat baddje-olbmas!“ De manai gas'kat; de addjani baddje-olmai soabbe dakkat. De vulgi baddje-olmai ja jok'saguođi riebana. De savvali rieban: „Vare sabet-bessudat manali gas'kat!“ De manai gas'kat. De addjani baddje-olmai, rakkadi bessudaga. De bijai mamjai; de jok'saguođi riebana. De savvali rieban: „Vare fiettar-bad'de gas'kat!“ De dat manai gas'kat. De addjani baddje-olmai gukke, ja rieban manna nu spai'ta go ænnaha. De vulgi baddje-olmai mannjai; de jok'saguođi. De savvali rieban: „Vare sabet gas'kat!“ De dat manai. De fer'ti baddje-olmai orrot.

der små skittfuglene tåler å bli pyntet, tåler nok jeg det også.“ Da bød reven bjørnen legge sig op på veden, og selv gjorde han op ild under veden. Ilden begynte å brenne, og bjørnen begynte å brenne på den ene siden. Da sa han: „Varmt, varmt, revkall!“ Reven sier: „Jeg skjønte det nok; du tåler det ikke.“ Så sier han: „Snu dig på den andre siden!“ Bjørnen begynte å snu sig. Da falt støttene ned, og bjørnen falt i varmen og brant helt op. Ilden sluknet.

Reven sanket bjørnens brente ben i en sekk og gav sig på vandring. Da kommer en fjell-lapp imot ham; han spør reven: „Hvad bærer du på?“ Reven svarte: „Min fars og mors gods, sølv og gull.“ Da sa fjell-lappen: „Vil du ikke bytte mot renraiden?“ Reven sier: „Jeg har ikke hjerte til å bytte.“ Så kommer en annen fjell-lapp imot ham med en renraide og spør: „Hvad bærer du på?“ Reven sier: „Min fars og mors gods, sølv og gull.“ Fjell-lappen sier: „Vil du ikke bytte mot renraiden?“ „Nei, jeg har ikke hjerte til å bytte,“ svarte reven. Så gikk fjell-lappen videre. Da kommer den tredje fjell-lapp med den tredje raide. Han spør reven: „Hvad bærer du på?“ „Min fars og mors gods, sølv og gull.“ Fjell-lappen sier: „Skal vi ikke bytte?“ Reven sier: „Nå, jeg får nok det; men du skal ikke se på sekken, før du er kommet bak fem seks småfjell.“ Så byttet de; reven tok renraiden og fjell-lappen sekken.

Fjell-lappen kunde ikke lenge bare sig; han åpnet sekken og så at i den var de brente benene til bjørnen. Da satte han efter reven og nådde inn på ham. Da ønsket reven: „Gid staven til fjell-lappen gikk av!“ Da gikk den av, og fjell-lappen heftedes med å lage en stav. Så satte han efter reven og nådde inn på ham. Da ønsket reven: „Gid skibandet gikk av!“ Da gikk det av, og fjell-lappen heftedes med å lage skiband. Så satte han efter reven og nådde inn på ham. Da ønsket reven: „Gid buksebandet hans gikk av!“ Da gikk det av. Fjell-lappen heftedes lenge, og reven gikk så fort som han orket. Fjell-lappen satte efter ham og nådde inn på ham. Da ønsket reven: „Gid skien gikk av!“ Da gikk den av, og fjell-lappen måtte bli der.

De buođi rieban ovta goađe guow'do. De čuorvui boattet gaitin mæccespirit allasis væk'ken: guowǯa, nawde, bierdna, njoammelit, buoi'dagit, getkit, spiinit, gatto. De al'ge raddjat buoc'cuit. De ger'ge god'dalæmes. Rieban læ vuoš'šame bier'gǫgiewne, ja læ rieban loppedan balka, juokkehaǯǯi bier'gǫbitta. De ribme čaw'gat balka juokke spire. De dajai rieban, atte son i duosta ad'det, ow'dalgo iset boatta. Buoida fal'li giew'nai ja duop'pi ovta bier'gǫbitta. Rieban i hap'pehan æres go duop'pi dollaradde ja časki buoi'daga sæi'begæččai ja dæivai dasa dollaraddin. De vul'ge čiekkadet ieš guttet saddjai: ad'dja manai soakkegæččai, naw'de roggai jaldnja vuollai, spiidne roggai sad'dǫ sisa, guđi dušše čalbmebæle šliednjat. De læ gat'to vaʒ'ʒime fɛrvas; de oaidna: mi das čuow'ga sad'dǫs? De gaʒʒasta gat'to dan čuw'gi ja dæivai rabastet spiine čalbmebæle eri, ja spiidne čuoǯǯahi bajas ja riemai bar'got, ja gat'to suor'gani ja ruottai sæmme soakkai, gos ad'dja lei, ja ad'dja gaččai čæbetlakke bod'nai, ja juokke spiri šaddai stuora hætte, ja manne luok'kai nu spai'ta go ieš guttege nagadi.

(Erik Persen 1879, Kåfjord).

2.

Ak'ta olmai lei gæsihæmi gulit; de da gaw'na jabma rieban balgisbællan, da olmai, mi lei vuoddjimen. De bijai da rieban gerresa nala, da jabma rieban. Ja de da rieban valdi ja časki oarait gas'-kak, ja de rieban gaččahi gulit bal'ga nala, ja de valdi dait gulit ja bijai sek'ki. De ad'dja buođi owdal. De jærra riebanis: „Gost don dait gulit læt val'dan?“ Rieban daddja, atte go son bijai sæibi sud'do-gasa čaccigal'dui, dalle go læt ollo nastit almin, de šad'de guolek dar'-vanit. „Go sæi'bi lossogoatta, de gal'ga buorebut dæd'dit vel.“ Ja de ieš manai (rieban) boaris æmmi lusa ja daddja: „Ad'dja bai'ka ja goǯ'ǯa din čaccigal'dui.“ Boaris æm'mi lei hui'domen ja viekkali olgǫs, da boaris æm'mi. Ad'dja boat'kali sæibis gal'dui. Ja de manai rieban da boddo čuokkat boaris æmmi lak'cagirdno. De boaris æm'mi buođi sisa vast, ja de rieban njul'či ik'kunraigi olgǫs. De valdi da

Da traff reven på en gamme. Han ropte på alle villdyr at de skulde komme og hjelpe ham: bjørnen, ulven, harer, røiskatter, jerver, svin og katten. De begynte å slakte renene og blev ferdige med det. Reven koker en kjel med kjøtt, og han har lovet dem lønn, et kjøttstykke til hver. Da begynte hvert dyr å kreve lønnen. Reven sa at han torde ikke gi dem noget, før husbonden kom. Røiskatten fór op i kjelen og nappet et kjøttstykke. Reven nådde bare til å gripe en brand, slo den på halespissen og traff den der med branden. Da fór de og gjemte sig, hver på sitt sted: bjørnen gikk op i toppen av en bjerk; ulven grov sig under en stubbe; svinet grov sig ned i sanden og lot bare det ene øie skimte frem. Katten går i fjæren; da ser den: hvad er det som lyser der i sanden? Den slår kloen i det som lyste, og traff til å rive ut det ene øie på svinet. Svinet stod op og begynte å skrike, og katten blev redd og sprang op i den samme bjerken som bjørnen var i. Bjørnen falt ned og brakk halsen, og hvert eneste dyr kom i stor nød; de fór op i lien så fort som hver av dem kunde.

2.

En mann kom kjørende med fisk; da finner han en død rev ved veikanten, den mannen som kom kjørende. Han la reven, den døde reven, op på pulken. Og så gav reven sig til å hugge tauene over og slapp fiskene ned på veien. Så tok han fiskene og la dem i en sekk. Da kom bjørnen imot ham. Han spør reven: „Hvor har du tatt de fiskene?“ Reven sier at da han stakk halen i menneskets vassnøite, da der var mange stjerner på himlen, bar fiskene fast. „Når halen begynner å bli tung, skal en trykke den enda bedre ned.“ Så gikk reven selv til en gammel kone og sier: „Bjørnen skiter og pisser i eders vassnøite.“ Den gamle kona holdt på å kjerne, og hun løp ut, den gamle kona. Bjørnen slet halen sin av i vassnøitet. Imens gav reven sig til å lepje av den gamle konas fløtekjerne. Hun kom inn igjen, og reven hoppet ut gjennem

boaris æm'mi gir'dnǫmændi ja časki rieban daina sæi'bai, ja de šaddai viel'gat bit'ta sæi'bigæččai.

De vulgi vast olgǫs ja buođi addja lusa, ja de læ ad'dja sut'tan da riebani dal, ja de rieban daddja: „Son læ skibas.“ De ad'dja vuol'ga guod'dit da riebana. De ad'dja da guod'da, vaʒ'ʒa ja guod'da. De rieban daddja: „Skibas var'rasa guod'da;“ daddja dan vel atte: „Uc'can læ vuoi'mi.“ De oaǯǯuiga ovta loddi oai'nit, čaini: „No, dait aigit ja bæivaǯit, dalle go mo da loddaǯa girjǫhallim ja garjǫhallim.“ Ad'dja daddja das'tǫ: „Girjǫhala munnai nu!“ Rieban vas'tedi: „It don gierda dam, mait da ucca loddaš læ gier'dan.“ Dajai ad'dja: „Gal mon gierdan.“ De buođiga ovta baddje-ol'ma orǫhakki, ja de lei lak'ti, ja de gal'ga ad'dja guod'dit muorait dievva vuollai, goi'ki muorait. De bijai dola dasa das'tǫ rieban, ja de galgai ad'dja mannat lavti nala. Buol'lai da dolla har'madit; de ad'dja dad'dja: „Ho, ho, bakkas, bakkas læ, riebangallis!“ Rieban daddja: „Gal mon ar'vidim; it don gierda dam, mait da ucca loddaš læ gier'dan; gierdahala, gierdahala! Gir'kasæbbut girjek šad'dek.“ De gaččai da lak'ti, ja buol'lai gaitin ad'dja, ja de bacci duššе davtek.

De rieban čuoggi dait sek'ki, ja de vulgi guod'dit, ja de buođi baddje-olmai owdal ja lai'di boaʒǫraido. De baddje-olmai jærra das'tǫ riebanis: „Mait guoddat?“ „I baja vai'mo sar'not, mait guoddan.“ Baddje-olmai jærra nubbadis: „Mait don guoddak?“ „Ač'čam ja æd'nam arbi guoddam,“ daddja rieban das'tǫ. Baddje-olmai daddja: „Ihgos don riema lonǫhallat dεina boaʒǫraiduin?“ Rieban daddja: „Im mon ras'ki.“ Ja baddje-olmai hasti lonǫhallat, ja de riemaiga das'tǫ lonǫhallat. De giel'da rieban: „It galga gæč'čat ow'dalgo viđa guđa vari duokkin.“ De vulgiga ieš goab'bak guw'lusisa. Rieban manna daina boaʒǫraiduin nu ædnak go nagada. Ja de baddje-olmai riemai gæč'čat sek'ki, ja de gawnai buollan davtit sækka sis'te, ja de vulgi riebana mannjai ja čuoi'ga nu ædnak go nagada. Ja de oai'na rieban, go da manai boaʒǫraiduin. De huob'mai rieban, atte baddje-olmai boatta, ja de daddja rieban baddje-ol'main: „Vai manali sabetbælli gas'kak!“ Ja de manai gas'kak. De vulgi baddje-olmai vast čuoi'gat. De vast daddja rieban: „Vai manali nub'bi bælli gas'kak!“

gluggen. Da tok den gamle kona kjernestaven og slo reven med den på halen, og så blev et stykke av halespissen hvitt.

Reven gikk igjen ut og kom til bjørnen, og bjørnen var nu sint på reven. Da sier reven: „Jeg er syk.“ Bjørnen tar til å bære reven. Bjørnen bærer ham, går og bærer. Da sier reven: „En syk bærer en frisk;“ han legger til: „Kraften er liten.“ Så fikk de se en fugl — en hakkespett. „Nå, det var tider og dager, da jeg pyntet og prydet den lille fuglen.“ Bjørnen sier da: „Pynt også mig således!“ Reven svarte: „Du tåler ikke det som den lille fuglen har tålt.“ Bjørnen sa: „Jeg tåler det nok.“ De kom til en fjell-lapps bosted, og der var en hjell, og bjørnen skulde bære fullt op av ved under hjellen, tørr ved. Så satte reven ild på det, og bjørnen skulde gå op på hjellen. Ilden begynte å brenne sterkt; da sier bjørnen: „Hå, hå, det er varmt, varmt, gamle rev!“ Reven sier: „Jeg skjønte det nok; du tåler ikke det som den lille fuglen har tålt; hold ut, hold ut! Flekkene blir mere skinnende.“ Da falt hjellen ned, og bjørnen brente helt op, og bare benene blev igjen.

Reven sanket dem i en sekk og gav sig til å bære; så møtte han en fjell-lapp som leide en renraide. Fjell-lappen spør reven: „Hvad er det du bærer?“ „Jeg har ikke hjerte til å fortelle hvad jeg bærer.“ Fjell-lappen spør for annen gang: „Hvad er det du bærer?“ „Jeg bærer min fars- og morsarv,“ sier reven. Lappen sier: „Vil du ikke bytte med den renraiden?“ Reven sier: „Jeg har ikke hjerte til det.“ Fjell-lappen opfordret ham til å bytte, og så tok de til å bytte. Reven sier: „Du skal ikke se efter før du er kommet bak fem seks fjell.“ Så gikk de til hver sin kant. Renen går med renraiden så fort som han orker. Fjell-lappen gav sig til å se i sekken og fant brente ben i den. Da satte han efter reven på ski og gikk så fort som han orket. Han ser reven som gikk med renraiden. Reven anset at fjell-lappen kom, og sier til ham: „Gid den ene skia gikk av!“ Og den gikk av. Fjell-lappen gav sig igjen i vei på ski. Reven sier igjen: „Gid den andre skia gikk av!“ Så gikk den av. Lappen begynte igjen å nå inn på reven. Da ønsket denne igjen for tredje gang: „Gid foten gikk av!“ og foten gikk av.

De manai vast gas'kak. De riemai vast jovsahallat. De savvali vast goalmadis: „Vai manali juol'ge gas'kak!“ ja de manai juol'ge gas'kak. De rieban bæsai battarit, ja de riemai njuovvat da boaʒo̜raido, ja de čuorvui garjait ja ruŋkait bar'go̜-olmajen. De riebma mallasa rakkadit bar'go̜-ol'maidi, ja de bosui ovta čoawje dievva biegga, ja de čuorvui aččit, ednit, vielljait, oabbait ja gaitin soga borrat dait bier'go̜bađit. De dal daddja daida gussidasas: „Go di gullabettet bawkihæmi, de læ mun hægga nala gævvamin.“ Ja de vuol'ga ieš ere ja val'da da čoawji mieldes, ja de manai gæđgi nala das'to̜ ja časki da čoawji cuowkas, atte dat bawkehi. De vul'gi ere da bar'go̜-ol'mak ja guđđi dait bađit dasa ja gaitin dait bierguit. De boatta ieš das'to̜ rieban ja daddja: „De læk da ol'mak mannan.“

Ja de mon vul'gim ere.

(Henrik Klaussen 1883, Storfjord.)

VARIANTER.

a.

. . . De suttai bier'na riebani; de galgai god'dit riebana. Daddja rieban bierdnain: „Almaǯat cab'me sus oaivi, nu atte vuoinahat buotte olgo̜s oaivin.“ De vuosiha bir'ni, atte gal lak'can læ oai'vi. De doaivui bier'na, atte gal dat læt vuoinahat oaivis ol'go̜s boattan; gal dat læ cabmahallan almaǯidi. I dat ras'ken god'dit, go dat li nu cabmahallan . . .

(Ole Andersen 1923, Mandalen.)

b.

. . . De daddja duot rieban: „Vai sabitbællak manali gas'kat!“ De baddje-olmai čanai dam sabitbæli gidda. De vulgi fasten čuoi'gat. De savva fasten rieban: „Vai manali ræi'pabad'di gas'kat!“ Ja nuvt ɛin šaddai baddje-olbmai, gok'te rieban savai. De vulgigan ɛin. De

Da slapp reven unda; han begynte å slakte renraiden og ropte på kråker og ravner til arbeide. Han begynte å lage mat til arbeidsfolkene og blåste en vom full av vind; så ropte han på fedre, mødre, brødre, søstre og alle slektninger at de skulde spise av kjøttgrytene. Han sier til gjestene sine: „Når I hører det smeller, går det på livet mitt." Selv går han bort og tar vommen med sig, gikk op på en sten og slo vommen itu, så det small. Da gikk arbeidsfolkene bort og lot grytene og alt kjøttet igjen. Selv kommer reven så og sier: „Nu er de folkene gått." Og så gikk jeg min vei.

VARIANTER.

a.

. . . Da blev bjørnen sint på reven og vilde drepe ham. Reven sier til bjørnen: „Folkene slo mig i hodet, så hjernen kom ut av hodet." Han viser bjørnen at hodet er tilsølet av fløte. Da tror bjørnen at hjernen virkelig er kommet ut av hodet; han har virkelig fått bank av folkene. Han hadde ikke hjerte til å drepe ham, da han hadde fått så meget bank . . .

b.

. . . Da sier den der reven: „Gid den ene skia di gikk av!" Da bandt fjell-lappen skia sammen og skidde igjen avsted. Igjen ønsker reven: „Gid tåbandet gikk av!" Og atter gikk det med fjell-lappen som reven ønsket. De la igjen i vei. Fjell-lappen

jok'sagoatta baddje-olmai riebanan. De savva rieban: „Vai soab'bak manali gas'kat!“ De oaǯǯui dam soabbi raw'rat gidda. De vulgigan ɛin. De savva fasten duot rieban: „Vai manali juol'gebællak gas'-kat!“ . . .

(Anne Helene Kirkenes 1882, Storfjord.)

c.

. . . De daddja rieban: „Vai sabit-bessǫdat gas'kat!“ De dat manai gas'kat. De čanai fas da sabit-bessǫdaga gidda; de jok'saguođi. De savvali rieban: „Vai sabit gas'kat!“ De manai gas'kat dat sabit. De savvali rieban: „Vai fiettar-bad'di gas'kat!“ De liddje baddje-olbmas hiiđa-sastehat; de manai dat fiettar-bad'di gas'kat, ja de nallasiddje buvsat, ja i goas'tam vaʒ'ʒit šat i maggarge. Čuwčagi dat baddje-olmai ja de jami . . .

(Kåfjord 1880.)

2.

De vulgi vuoč'čin rieban vaʒ'ʒik, ja de buođi naw'di owdal. Daddja rieban nawdin: „Mus læ har'mat stuorra gor'nebæl'do. De li buorak, go buottek mun owdal; mon oaǯǯon dun allasim væk'kin čuop'pat.“ Naw'di lii'kui, vaʒʒiga væha aigi; de boatta bier'na owdal. De jærai: „Gosa doai læp'pi mannamen?“ Rieban daddja: „Mus læ stuorra gor'nebæl'do, mɛit mon galgan čuop'pat. Ikgo don vuolgale mun miel'de?“ Bier'na daddja: „Mon vuolgam; mutte mon siđan balka.“ Rieban loppidi balka. De vul'ge ja buotte bældo lusa; de al'ge čuop'-pat, ja go ol'lije čuop'pames, de ribme rus'ket ja biddje golma sad-djai: gordnit sierra ja okkahit sierra ja oalgait biddje sierra. De ribme juokkegoattik, ja rieban bijai nawdi ar'vidit, giddja gal'ga oaǯ'ǯot ieš guđet lana. De rieban manai gordnit lusa vuoč'čin. De jærra naw'di bierdnan: „Giddjas dait smavimusait gal'ga oaǯ'ǯot?“ Bier'na daddja: „Unnimus gal'ga unnimusait oaǯ'ǯot.“ De jærra vut naw'di: „Giddja dait gas'kalebmusit gal'ga oaǯ'ǯot?“ De daddja bier'na: „Don

begynner å nå inn på reven. Da ønsker reven: „Gid staven din gikk av!“ Lappen fikk surret staven sammen. De la igjen i vei. Da ønsker den der reven igjen: „Gid den ene foten din gikk av.“ . .

c.

. . . Da sier reven: „Gid skibandet gikk av!“ Så gikk det av. Lappen bandt det sammen igjen og begynte å nå inn på reven. Da ønsket reven: „Gid skia gikk av!“ Så gikk den ene skia av. Reven ønsket: „Gid buksebandet gikk av!“ Nu hadde fjell-lappen knebukser; buksebandet gikk av og buksene seg ned, og han kunde slett ikke gå mer. Han frøs sig fordervet og døde . . .

2. REVEN, ULVEN OG BJØRNEN DELER ÅRETS GRØDE.

Reven gav sig først ut på vandring, og så møtte den ulven. Reven sier: „Jeg har en svært stor kornaker. Det var godt at jeg møtte dig; jeg får dig til å hjelpe mig med å skjære.“ Ulven likte det, og de gikk en stund; da møter de bjørnen. Han spurte: „Hvor skal I hen?“ Reven sier: „Jeg har en stor kornaker som jeg skal skjære. Skulde ikke du ville gå med mig?“ Bjørnen sier: „Jo, det skal jeg; men jeg vil ha lønn.“ Reven lovte lønn. Så gikk de og kom til akeren; de begynte å skjære, og da de var ferdige dermed, tok de til å treske og la det på tre steder: kornet for sig og agnene for sig og halmen for sig. Så skulde de til å dele, og reven satte ulven til å skjønne hvem som skulde få hver særskilt dunge. Reven gikk først hen til kornet. Ulven spør bjørnen: „Hvem skal få de minste?“ Bjørnen sier: „Den minste skal få de minste.“ Ulven spør igjen: „Hvem skal få de mellemste?“ Bjørnen sier: „Du skal få dem.“ Så kom ulven til halmen; han spør: „Hvem

galgat dɛit oaǯ'ǯot.“ De buođi oalgait lusa; de jærra naw'di: „Giddjas dait gal'ga oaǯ'ǯot?“ De daddja bier'na: „Mo læm stuorimus ja galgam stuorimusait oaǯ'ǯot.“ De bier'na valdi oalgait. Rieban daddja: „Mi gal'gap vuoš'šat buro ækkedassi.“ Bier'na daddja: „Jo, mi gal'gat vuoš'šat.“ Rieban daddja: „Mi gal'gap ieš guđek bađin vuoš'šat buro.“ Bier'na lii'kui ja daddja: „Ak'ta batti leige šad'dat un'ni middjesida,“ ja manne ieš guđet saddjai vuoš'šat. De rieban oaǯǯui owdimus'ta buro valmasi, ja šaddai vil'ges bu'ro. De manna nawde lusa, jærra: „Jogo dun bu'ro læ valmas?“ Daddja naw'di: „Im mon siđa oaǯ'ǯot suokkot.“ Rieban daddja: „Dus læk un'nan jafok čaʒin. Bija don lasi, vai spaitabut suokko.“ De naw'di bijai ænep. De manna bierdna lusa; de jærra: „Jogo dus læ bu'ro valmas?“ Bier'na vas'tida: „Im mon oaǯǯǫ suokkot buro.“ Rieban gæččasta battai ja daddja: „Vielljaǯan, dus læ un'nan jafok bađin ja ædnag čacci. Bija don lasi battai jafuit!“ Bier'na bijai, ja šaddai bu'ro. Rieban goč'čo bierdna boattit ieǯas miel'de gæč'čat, maggar læ mun bu'ro. Bier'na manai gæč'čak; de uoini: das li vil'ges bu'ro. De daddja rieban: „Vuol'go naw'de-viellja lusa gæč'čat, maggar bu'ro das læ.“ De buođiga gæč'čat nawdi buro; de lei čap'pes-ranis. De daddja bier'na: „I læk naw'de-vielljan nu viel'gat go dust.“ Daddja (rieban): „I læk sat'tam riek'ta vuoš'šat.“ De mannek gaitin golmas bierdna buro gæč'čak; muttǫ dat læ čap'pat. De daddja rieban: „Ho, ho, vielljaǯan, ik læ don sat'tan riek'ta vuoš'šat. Das læ læmaš un'nan čacci bađin ja ædnak jafok.“ De bier'na daddja: „I læm un'nan čacci.“ De jærra riebanis: „Gok'te mon oaǯǯom vil'ges buro?“ De daddja rieban: „Gal mon dieđam rađi. Bija jafujat dan jokki ja mana ieš mærragad'dai; de dat šad'da vil'ges bu'ro dudnje.“ Bier'na dagai dam, bijai gaitin oalgajis jokki ja manai mærragaddin fak'tek, das'sago vil'ges bu'ro šad'da; mutte oal'gat gol'ge joga miel'de ja manne mėrri gaitin. De suttai bier'na.

Dɛin li stuorra naw'sti, ja rieban lei nawste isik. De manai fielluit nala ja guow'la bod'nai ja juolgi šliwgǫda ja smavvaǯit tral'leda. De boatta bier'na naw'stai; de jærra: „Gos læ gielis Mik'kel?“ Rieban riemai garrasæbbuk tral'ledik, ja juolgi šliwgǫda, ja daddja naw'di

skal få denne?“ Bjørnen sier: „Jeg er størst og skal få de største.“ Så tok bjørnen halmen. Reven sier: „Vi skal koke grøt til kvelds.“ Bjørnen sier: „Ja, det skal vi.“ Reven sier: „Vi skal koke grøt i hver sin gryte.“ Bjørnen likte det og sier: „Én gryte var blitt for liten for oss,“ og så gikk de til hver sin plass for å koke. Reven fikk først grøten ferdig, og den blev hvit. Så går han til ulven og spør: „Er grøten din ferdig?“ Ulven sier: „Jeg kan ikke få den til å bli tykk.“ Reven sier: „Du har for lite mel sammen med vannet. Legg mere til så den fortere blir tykk.“ Ulven la mere til. Så går reven til bjørnen; han spør: „Er grøten din ferdig?“ Bjørnen svarer: „Jeg får ikke grøten til å bli tykk.“ Reven ser i gryta og sier: „Kjære bror, du har for lite mel og meget vann i gryta. Ha mere mel i gryta!“ Bjørnen gjorde det, og det blev grøt. Reven ber bjørnen komme med og se hvordan hans grøt er. Bjørnen gikk for å se; da så han at han hadde kvit grøt. Reven sier: „La oss gå til bror ulv og se hvordan grøt han har.“ Så kom de for å se på ulvens grøt; den var sortgrå. Bjørnen sier: „Bror ulv har ikke så kvit grøt som du.“ Reven sier: „Han har ikke kunnet koke riktig.“ Så går de alle tre for å se på bjørnens grøt; men den er sort. Da sier reven: „Hå, hå, kjære bror, du har ikke kunnet koke riktig. Her har vært for lite vann i gryta og meget mel.“ Bjørnen sier: „Det var ikke for lite vann.“ Han spør reven: „Hvordan skal jeg få kvit grøt?“ Reven sier: „Jeg vet nok råd. Ha melet ditt i denne elven og gå selv til stranden; så får du kvit grøt.“ Bjørnen gjorde det; han hadde all halmen sin i elven og gikk til stranden for å passe på til det blev kvit grøt; men all halmen fløt ned over elven og ut i sjøen. Da blev bjørnen sint.

De hadde et stort naust, og reven var husbond over naustet. Han gikk op på bordene[1]; han kiker ned og svinger foten og traller så smått. Da kommer bjørnen inn i naustet; han spør: „Hvor er Lyger-Mikkel?“ Reven begynte å tralle høiere og svinger foten. Ulven sier til bjørnen: „Se op, du som er større enn jeg!“

[1] de løse bord som lå på tverrbjelkene under taket.

bir'ni: „Gæččas bajas, don gi læk stuorip go mon!" Bier'na gæččasti bajas; de huob'mai riebana fielluit nal'de; de daddja: „Boađe bod'-nai!" Rieban njul'či fielluit nal'de bod'nai. Daddja (bier'na): „Don gielis Mik'kel! mon mas'sen gaitin jafujan mėrri, ige šad'dan vil'ges bu'ro." „Mannes læk ieš nu jal'la, vaikǫ don læk stuorak? Ikgo don sat'tan vuos'taval'dik ja biddjat dam ucca mokkaǯi, vai lit oaǯ'ǯot vil'ges buro, dego lei must?" Bier'na daddja: Mon in jakke, ja mon darbahan borrat." De daddja rieban: „Gal mon dieđam, vielljaǯam, rađi; mutte galgat mun dast væhaš aigi vuor'dilit; de mon vuosehan dudnje baiki, gos'te don jođanit oaǯǯot gulit mattan; muttǫ mon mannalam ovta unna mokkaǯa." De manai rieban, ja leddje biw'dǫ-ol'mak boattam gad'dai. De manai ja gæččai, lækgo guolik vancain. De gawnai gulit ja suoladi ovta guoli ja manai bierdna lusa. De daddja bier'na: „Gos'te don uoǯ'ǯǫk dam guoli nu jođanit?" De vas'tida rieban: „Mon mannem dam bai'kai gulit vieǯ'ǯalit, gos læ al'ki gulit oaǯ'ǯot, go læ galmas." De daddja bier'na: „Vielljaǯan, vuolge munnai oappistit dan bai'kai!" Daddja rieban: „Mon vuolgam daggaviđi, go oainak nastit almin; de moai vul'ge."

De bier'na vaǯ'ǯa ol'gon ja gæč'ča, var'gago nastik uoi'nujėk almin. De boatta sisa jođanit riebana lusa ja daddja: „Dat læ jælahas ja čuow'gat, ja manno bai'ta; de moai vul'ge." De rieban fal'li bajas ja vulgiga. De manaiga jawri nala; de dajai rieban bir'ni: „Mon vuosehan dudnje, gosa galgat čok'kedit ja sæibi biddjak čaǯi sisa, ja galgat gul'dalit, go riebma lossot binnaš. It galga daggaviđi val'dit, ow'dalgo riek'ta læ lossǫm." De bier'na čok'kahi, das'sa go sæi'bi riek'ta gal'-mui gidda ii'si, ja ieš (rieban) njagai baddjebællai jawri ja gæč'ča, gok'te bier'na dakka. De li čok'kaham væha aigi bier'na; de lok'te sæibi. De i læm riek'ta vela lossǫn. De divti orrot væha aigi. De rieban huikiha: „Gal dal læk guolit juo dus dam havi juo val'lji." De bier'na riemai gæssit sæibis bajas; de li sæi'bi gidda gal'mǫn ii'si. De bier'na gaikui nuh at sæi'bi manai gas'kak, ja dεina læge bierdnan dal bære bieǯa dego njoammelist. Rieban lei bir'ni gađaš, go lei bierdnan gukkip sæi'bi ja čab'bat go sust. De rieban boagosta, man jal'la læ bier'na. De bier'na suttai ja vulgi ruottahit riebana. Rieban

Bjørnen så op; da fikk han se reven oppe på bordene, han sier: „Kom ned!“ Reven hoppet ned fra bordene. Bjørnen sier: „Du Lyger-Mikkel! jeg mistet alt melet mitt i sjøen, og ikke blev det kvit grøt.“ „Hvorfor er du selv så tosket, skjønt du er stor? Kunde du ikke ta imot det og bringe det til den lille bukten, så du kunde ha fått kvit grøt, sådan som jeg hadde.“ Bjørnen sier: „Jeg tror det ikke, og jeg trenger mat.“ Reven sier: „Jeg vet nok råd, kjære bror; men du skal vente på mig her en liten stund; så skal jeg vise dig et sted, hvor du i en fart får fisk til mat; men jeg går som snarest et lite ærend.“ Så gikk reven, og fiskere var kommet i land. Han gikk og så om der var fisk i båtene. Han fant fisk og stjal en fisk og gikk til bjørnen. Bjørnen sier: „Hvor fikk du den fisken så fort?“ Reven svarer: „Jeg gikk og hentet fisk på et sted hvor det er lett å få fisk, når det er koldt.“ Bjørnen sier: „Kjære bror, gå og vis også mig det stedet!“ Reven sier: „Jeg skal straks gå, når du ser stjerner på himmelen; da går vi.“

Bjørnen går utenfor og ser efter om stjernene snart sees på himmelen. Da kommer han fort inn til reven og sier: „Det er klart og lyst og månen skinner; la oss gå!“ Reven fór op, og de gikk. De gikk ut på et vatn; da sa reven til bjørnen: „Jeg vil vise dig hvor du skal sitte og stikke halen i vannet, og du skal kjenne efter om den begynner å bli litt tung. Du skal ikke ta den op straks, før den er blitt riktig tung.“ Bjørnen satt til halen frøs riktig fast i isen, og reven lurte sig selv ovenfor vatnet og ser efter hvordan bjørnen bærer sig ad. Bjørnen hadde sittet en liten stund; da letter han på halen. Den var enda ikke blitt riktig tung. Så lot han den være en liten stund. Da roper reven: „Nu har du nok denne gang alt rikelig med fisk.“ Bjørnen gav sig til å dra halen sin op; da var den frosset fast i isen. Bjørnen slet så at halen gikk av, og derfor har bjørnen nu bare en spel likesom haren. Reven var misunnelig på bjørnen, fordi han hadde lengere og vakrere hale enn reven. Da ler reven, fordi bjørnen var så tosket. Bjørnen blev sint og løp efter reven. Reven ventet. Bjørnen sier: „Jeg er

vurdi. De bier'na daddja: „Mon læm sut'tan dudnje, dεinago do læk mun gielistam, don gielis Mik'kel! Mon časkam dun jamas." Mutte daddja rieban: „Mon dieđam vel rađi; don oaǯǯot iđit biergo. Go don oainak saw'ʒagarji vieǯ'ǯame varin bod'nai, de manak ai'de-uk'sabællai ja fak'tek das duom alla bowna duogin." Bier'na dagai dam; mutte daddja: „Soma don læk, Mik'kel, mun gielistæmin?" Daddja rieban: „In læ mon dun gielistæmi. Go don dagak dam, de don oaǯǯot buori matta ækkedassi." Bier'na dagai dam. De buotte saw'ʒagarjin varin bod'nai, ja bier'na væl'laha ja fak'te ai'de-uk'sabællan. Dego buotte sawʒat, aide čađa gal'ge mannat; de bier'na fal'li bajas ja galgai sawʒa duop'pek. De huob'majeddje saw'ʒa-vieǯ'ǯek, atte bier'na fal'li bajas saw'ʒalana sisa. De lei ovtan bis'so miel'de; de baǯi bierdna jamas.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

3.

De li rieban ja mæcce-ad'dja (mæccehas); de vulgiga mar'kani; de galgaiga oas'tit juowlaidi vuoja; de uostiga vuoddjabuleha. De čiegaiga dan ere, atte bæssaba juowlait dan borrat. De vuor'diba juowlait; væl'laba. De fal'li rieban; de buođi rieban ruok'tot. Daddja ad'dja: „Manne dun čur'vo̜t dokko̜?" „O," daddja; „su čur'vo̜t ris't-ač'čin." De jærra: „Mı mana namma læ?" Daddja: „Vuođđo rabas." Daddja mæcce-ad'dja: „Ja nu; vai dat læ mana namma." De væl'la rieban ovta aigi; de fal'li bajas, de ruottasti. De boatta; de jærra: „Middjas mana namma læ?" De daddja darrui: „Gas'-karajes bulet." De daddja mæccehas: „Ja nu!" De væl'la rieban ovta aigi; juowlait dat vuor'dila, ige mæccehas likka gosage. De fal'li rieban ja de ruottasti. De boatta; de jærra: „Middjas mana namma læ?" De daddja rieban: „Njoalo vuođo." De læ njuol'lujuvvun vuođđo. Daddja mæcce-ad'dja: „Manne mun æi čuorvo goas'sege ris't-ač'čen. Dušše du čur'vo̜t?" Daddja rieban: „So læ nu snappo̜t fal'let, ja so læ jođan ruot'tat ris't-ač'čin."

sint på dig, fordi du har løiet for mig, du Lyger-Mikkel! Jeg skal slå dig ihjel.“ Men reven sier: „Jeg vet enda råd; du skal imorgen få kjøtt. Når du ser at de henter saueflokken ned fra fjellet, skal du gå til grindporten og passe på der bak den høie tua.“ Bjørnen gjorde det; men han sier: „Kanskje du lyver for mig, Mikkel?“ Reven sier: „Jeg lyver ikke for dig. Når du gjør det, får du god mat til kvelds.“ Bjørnen gjorde det. Da kom de fra fjellet med saueflokken, og bjørnen ligger og passer på ved grindporten. Da sauene kom, skulde de gå gjennem porten; da fór bjørnen op og vilde gripe en sau. Sauehenterne la merke til at bjørnen fór op og inn i saueflokken. En hadde børse med og skjøt bjørnen ihjel.

3. REVEN, BJØRNEN OG SMØRHOLKEN.

Det var reven og bamsefar; de reiste til marked og skulde kjøpe smør til jul; de kjøpte en smørholk. De gjemte den vekk, så de kunde få ete den i julen. De venter på julen og ligger der. Da fór reven op, og han kom tilbake. Bjørnen sier: „Hvorfor kaller de dig dit?“ „Å,“ sier reven; „de kaller mig til fadder.“ Bjørnen spør: „Hvad heter barnet?“ Reven sier: „Botn åpen.“ Bamsefar sier: „Ja så; så det er barnets navn.“ Så ligger reven en tid; da fór han op og løp avsted. Han kommer tilbake; da spør bjørnen: „Hvad heter barnet?“ Reven sier på norsk: „Midtveis i holken.“ Da sier bamsen: „Ja så.“ Så ligger reven en tid; han venter på julen, og bamsen rører ikke på sig til noen kant. Da fór reven op og løp avsted. Han kommer tilbake; da spør bamsen: „Hvad heter barnet?“ Reven sier: „Sleik botn.“ Da er botnen slikket. Bamsefar sier: „Hvorfor kaller de aldri mig til fadder og kaller bare dig.“ Reven sier: „Jeg er så snar til å fare op, og jeg er rask til å løpe og bli fadder.“

De buotte juowlat; de gal'gaba vuol'git juowlait doallat ja borrat dan vuoddjabuleha. De mannaba dal da buleha lusa; de boattiba dokkǫ; de læ guoros; i læ i mikke. De suttai bier'na, daddja riebani: „Do dat læ da borran." Daddja rieban: „I so læt gal borran." Daddja ad'dja: „Do læt borran; mutte so val'da dun dal ja god'da." De ai'go god'dit riebana. De læ gavvil rieban; gal hæggas dal gal'ga bæs'tit. De daddja rieban: „Gal so dietta, goab'ba son'nǫs læ da borran." Daddja ad'dja: „Govt don dan dieđat?" „Jo", daddja rieban; „soai gal'gaba dakkat stuora dola ja biddjat bađait dola vuos'-tai, ja goabba bađas vuoddja vuoččo, go lieg'gana, de dat læ borran." Mæccehas li nu jal'la, atte soabai dasa; dat diđi, atte i so læt borran ige su bađas vuoddja vuoǯo, vaikǫ govt lieg'ganivči. De dagaiga dola; de vil'ledeiga dollagad'dai; bađa jor'galeiga dolli. Go dat lieg'-gani, de mæcce-ad'dja nokkai da dollagad'dai. Rieban læ gavvil; i dat nok'kan. De manai ja faskui da bulehis vuoddjasmajit ja sikkui addja batti; ja de šaddai vuoddjan gaitin addja batta. De fuob'ma ad'dja :dat baddjana bajas. Rieban dakka nok'kin ieǯas. De bok'ta riebana: „Baddjan dal bajas!" ige duos'tan njawkastet bađas, ow'dalgo rieban baddjan. De riemaiga gæč'čat, goabba bađas vuoddja boč'ču. De goččui rieban addja: „Gæčča dal su bađa, lægo vuoddjan!" Daddja ad'dja: „I læt gal du batta vuoddjan." Daddja ad'dja: „Gæčča su bađa, lægo vuoddjan!" Daddja rieban: „Do læt borran gus'tǫ; du bađas gol'ga vuoddja." De njawkasta, de daddja: „So læ gal borran gus'to." Daddja rieban: „Gal son dan ar'vidi, atte goabba bađas vuoddja boč'ču, dat læ borran." De sivaha rieban: „Maggar do læt nar'ra; borret sod'nǫ juow'la-vuoja." De šaddai buore milli ad'dja, ja dεina lagin bisti hæggas.

(Ole Andersen, 1923, Mandalen.)

4.

De lei ak'ti buk'ka ja rieban, manaiga ovta addjage čaǯi jukkat, middja lei nu čienjal guovte bæli addjaga. De daddja rieban: „Govt soai gal'gaba bajas dabbe ere boattit?" De daddja rieban buk'kai:

Så kom julen; de skal gå og holde jul og ete den smørholken. De går nu til smørholken; de kommer dit; da er den tom; der er ikke noe. Da blev bjørnen sint; han sier til reven: „Det er dig som har ett den.“ Reven sier: „Jeg har ikke ett den.“ Bamsen sier: „Du har gjort det; men jeg tar nu og dreper dig.“ Så vil han drepe reven. Reven er listig; han skal nu nok frelse livet sitt. Han sier: „Jeg vet nok hvem av oss som har ett det.“ Bamsen sier: „Hvordan vet du det?“ „Jo,“ svarer reven; „vi skal gjøre op en stor ild og vende baken mot ilden, og den av hvis bak det svetter smør, når den blir varm, han har ett.“ Bamsen var så dum at han gikk inn på det; han visste at han ikke hadde ett og at hans bak ikke svetter smør, hvor varm den enn blir. Så gjorde de op ild og så la de sig ved ilden; baken vendte de mot ilden. Da den blev varm, sovnet bamsefar ved ilden. Reven er listig; han sov ikke. Han gikk og skrapte smørsmuler av holken og strøk dem på bjørnens bak, og så blev hele bjørnens bak smøret. Så sanser bjørnen sig; han står op. Reven later som om han sover. Bjørnen vekker reven: „Stå nu op!“ Han torde ikke stryke baken sin før reven stod op. De begynte å se efter av hvis bak det svetter ut smør. Reven bød bjørnen: „Se nu efter, om min bak er smøret!“ Bamsen sier: „Nei, din bak er ikke smøret!“ Han sier: „Se efter, om min bak er smøret.“ Reven sier: „Du har ett, ser jeg; det renner smør av baken din.“ Bjørnen stryker den og sier: „Jeg har nok ett, ser jeg.“ Reven sier: „Det skjønte jeg nok at den av hvis bak det svetter smør, han har ett.“ Reven laster bjørnen: „For en narr du er! Du har ett julesmøret vårt.“ Da blev bjørnen vel til mote, og således frelste reven livet sitt.

4. BUKKEN OG REVEN I BRØNNEN.

Der var engang en bukk og en rev; de gikk for å drikke vann, i en kilde som var så dyp på begge sider. Reven sier: „Hvordan skal vi komme op herfra?“ Reven sier til bukken: „Sett hornene

„Bija čuorvit mura vuos'ta ja mana guovte mannjejuolge nala, de sattan mon ruottastek baddjel du čielgi ja čuorvit ja gæssik dun mait bajas ieččan miel'de.“ Buk'ka dagai jegọlaǯǯat dan bal'valusa riebane. Dego rieban buođi dobbe bajas ere addjagis, de ruot'ta birra addjaga (gaivo) ja daddja buk'kai: „Jus don ličček adnan nu ædnak mielait go dust læt skawčat, ik don læn jægadet sun, ow'dalgo don leddjet jurdašæđit ruok'tot-bal'ga.

(Sørfjord 1882.)

5.

De dagai skire bæsi ovta murri, ja leddje vit'ta moni. De boatta rieban ja daddja skirin atte: „Dale læ buorre as'tahat-muorra; mo čuoppan.“ Daddja skire: „Ale čuoppa!“ Daddja rieban: „Jus addat ovta moni, de im mo čuoppa.“ Skire addi ovta moni. De šaddai nubbe bæi'vi; de boatta rieban ja daddja: „Mo læn vaǯ'ǯan mietta mæcci; im mo læ gaw'nan as'tahat-muora ieǯa go dale.“ Daddja skire: „Ale čuoppa!“ „Jus addat ovta moni.“ De addi skire ovta moni.

De boatta gar'ja skire bæssai, jærra: „Gosa do læt dakkan ænit monit?“ Daddja skire: „Rieban buođi ja aigui čuop'pat da muora gas'kat, ja mo ad'den dam.“ Daddja gar'ja: „Go dal boatta, de galgat daddjat atte: „I so adde ovtagi moni dudnje; i dus læ ak'šo ige nii'bi.“ De boatta rieban ja daddja: „So læ occan as'tahat-muora, mutte i so læ gaw'nan ieǯa go dale.“ Daddja skire: „Dus i læ ak'šo ige nii'bi.“ Jærra rieban: „Giddja dudnje læ da mui'talan?“ Daddja skire: „Gar'ja.“

De vulgi rieban vaǯ'ǯit; de oai'na garja gir'dimi. De bijai vællot ja dagai jabmin ieǯas ja bijai njuok'čama olgọs njalmin. De oai'na gar'ja, atte diele læ jabman rieban. De manai dokkọ ja riemai čuog'got njuok'čama. Dalle duop'pi rieban garja gidda ja vulgi guod'dit. De guddi ovta matki; jærra gar'ja: „Gos don aigot mu borrat?“ De jærra gar'ja: „Middja dat læ bieggaidis dal?“ Daddja rieban: „Lamstọ, lamstọ.“ Ja dalle rabai njalmis, ja bæsai gar'ja gir'dilit. De dajai rieban: „Vares go mo daddjen lamstọ; gal'gin daddjat: lannuorat, lannuorat.“

(Nils Nilsen 1921, Storfjord.)

mot muren og stå på begge bakbenene; da kan jeg løpe op over din rygg og dine horn og dra også dig op med mig.“ Bukken var lydig og gjorde reven den tjeneste. Da reven kom op fra kilden, løp den om kilden (brønnen) og sa til bukken: „Hvis du hadde hatt så meget vett som du har skjegg, hadde du ikke adlydt mig, før du hadde tenkt på tilbakeveien.“

5. REVEN, SKJORA OG KRÅKA.

En skjor bygget rede i et tre, og der var fem egg. Da kommer reven og sier til skjora: „Her er et godt brandstavtre; jeg vil hugge det.“ Skjora sier: „Hugg det ikke!“ Reven sier: „Hvis du gir mig et egg, skal jeg ikke hugge det.“ Skjora gav ham et egg. Den næste dag kom; reven kommer og sier: „Jeg har gått gjennem hele skogen; jeg har ikke funnet noe brandstavtre uten her.“ Skjora sier: „Hugg det ikke!“ „Ja, hvis du gir mig et egg.“ Da gav skjora ham et egg.

Så kommer kråka til skjoras rede og spør: „Hvor har du gjort av de andre eggene?“ Skjora sier: „Reven kom og vilde hugge dette treet over, og jeg gav egget.“ Kråka sier: „Når han nu kommer, skal du si: „Jeg gir dig ikke et eneste egg; du har hverken øks eller kniv.“ Reven kommer og sier: „Jeg har lett efter et brandstavtre; men jeg har ikke funnet noe uten her.“ Skjora sier: „Du har hverken øks eller kniv.“ Reven spør: „Hvem har fortalt dig det?“ Skjora sier: „Kråka.“

Så gikk reven avsted; han ser at kråka fløi. Han la sig ned og gjorde som han var død, og strakte tungen ut av munnen. Kråka ser at der er reven død. Den gikk dit og begynte å hakke i tungen. Da tok reven kråka fast og gav sig til å bære den. Han bar den et stykke; kråka spør: „Hvor vil du ete mig?“ Kråka spør: „Hvad for vind er det nu?“ Reven sier: „Lamsto, lamsto (nordvest).“ Og da åpnet han munnen og kråka fikk fly vekk. Da sa reven: „Å, at jeg sa lamsto; jeg skulde ha sagt landnøring, landnøring.“

6.

De li ok'ta olmai, ruwdit doalvui saddogargo nala lakka mærraraji. De rieban lei luok'kagilgan ja huikiha: „Mon baikan dun ruwdit nala.“ De olmai vas'tidi: „Gal don oaǯǯot ieǯa bai'kimit dain mun biw'donævvuin.“ De riemai gæč'čat, mutte i oai'nam mɛi'dege dađi ænep. De rakkadi ruwdijis ja govčai sad'duin ja bijai sævti sad'do nala, gældasævti, ja vulgi ere. Mutte lei vajaldut'tan čoaw'dimes lasait luvas. De manai sii'di ja vulgi iđedis ruwdijis gæč'čat. De oai'na, go læ rieban vaʒ'ʒan sad'don ja mannan ruwdit guw'lui. De boatta ruwdijis lusa ja oai'na: æi læ bac'cam, ja rieban lei gai'kom gældasævti luvas ja borram, ja li bai'kam vela ruwdit nala. De æs'ka huob'mai, go i læm čoaw'dam lassagæl'daga luvas. De valdi ruwdijis bajas ja divui buorebut ja rakkadi gældasævti ja čuowdi lassabælgi luvas ja govčai ruwdijis ja manai sii'di. De šaddai nubbe bæi'vi; de vulgi vut en ruwdijis gæččak. De vuoini, go li rieban boattam ruotta ja ruot'tam ruwdit guw'lui. De boatta ruwdijis lusa; de li rieban gidda dar'vanam, ja de daddja: „Ik don nubbadis bai'kange ruwdit nala.“ Mutto rieban li jo jabman ruwdit gas'ki.

(Efraim Pedersen 1926, Storfjord.)

7.

Njoammel daddja guimijes guoimi: „Æhgo mi riema vieso big'get boatte dal'vai?“ De daddjek nubbek: „I dahge dal'vi læ bahap go mannan dal'vi. Æp mi darbak big'get.“ De daddja nub'be njoammel: „Lavekgus don gul'dalit darkit?“ „Laven mon gul'dalit. Gos'te ris'si ruoǯiha, dobbe goak'te roaiskiha.“ De jærra guoiminis: „Lavekgus don bal'gait dakkat?“ De daddja: „Lavem mon stuorra bal'gait dakkat, go muotta læ val'lji, man miel'de læ gæppas vaʒ'ʒit.“ De jærra guoiminis: „Lavekgo don dakkat bal'gait?“ De daddja: „Laven mon dakkat bal'gait; mutte dak lavijek biddjak čal'masit bal'gait nala, ja mi ruot'tak dɛida gidda.“ De daddja nub'bi: „Mon laven rabastit ow'dajulgin, vai bac'ca čoak'kai, ja gæččam riek'ta siivon, vuoi'nogo

6. REVEN SPOTTER SAKSEN OG FANGES.

Der var en mann, som satte en revesaks ut på en sandør nær sjøkanten. Reven satt oppe i bakken og roper: „Jeg skiter på saksa di!“ Mannen svarte: „Du får nok annen skiting av dette fangstredskapet mitt.“ Han så da efter, men så ikke noe mer. Han gjorde saksa istand og dekket den med sand, la åte i låsstrengen op på sanden og gikk bort. Men han hadde glemt å løse låset. Han gikk hjem og gikk næste morgen for å se til saksa si. Da ser han at reven har gått på sanden og henimot saksa. Han kommer hen til den og ser at den ikke har gått løs, og reven hadde revet løs åten i låsstrengen og ett den, og attpå hadde den skitt på saksa. Da først la han merke til at han ikke hadde løst låsstrengen. Han tok saksa og stillet den bedre, laget åte og løste låsstopperen, dekket saksa og gikk hjem. Den næste dag kom; da gikk han igjen for å se til saksa si. Da så han at reven var kommet løpende og hadde løpet hen imot saksa. Han kommer til saksa si; der var reven blitt sittende fast, og han sier: „Du sket ikke en gang til på saksa mi.“ Men reven var alt død i saksa.

7. HARENES SAMTALE.

Haren sier til sine kamerater: „Skal vi ikke ta til å bygge hus til kommende vinter?“ Da sier de andre: “Den vinter er ikke verre enn siste vinter. Vi behøver ikke å bygge.“ Da sier en annen hare: „Pleier du å høre nøie efter?“ „Ja, det gjør jeg. Hvor riset knaker, der smeller det næsten.“ Så spør den den første: „Pleier du å gjøre stier?“ Den sier: „Jeg pleier å gjøre store stier, når det er meget sne som det er lett at gå over.“ Så spør den den andre: “Pleier du å gjøre stier?“ Den sier: „Jeg pleier å gjøre stier; men de pleier å sette snarer på veiene, og vi løper fast i dem.“ Da sier den første: „Jeg pleier å skrape med fremfoten, så det smeller i hop, og jeg ser riktig nøie efter om der sees noe på min vei. Når jeg ser

mikkigen mun bal'ga nal'de. Go mon oainan bal'ga nal'de, go læ manohæppi, de mon manan ere bal'gan ja gar'vilan baccahæmi (baccaldaga.) De dεina lagin galgak donnai dakkat. Mutte go manno læ sæw'njat, de læ varalaš ruot'tat valmas bal'ga mield. Go val'lji læ muot'tam, de læ gæp'pasæb'bo boares bal'ga miel'de ruot'tak, ja da mi goččǫdip njoammel-rad'non. Muh bahamus læ, go daggar skar'rit biddjet bal'ga nala, mεida gidda dar'vana, mah læk muot'tak vuol'de. Mutte giđa-ai'gi læ haw'ski ja čuow'gat. Dεlle mi æp darbak bal'gait deke rad'nuit ruot'tak; de læ muotta garran ija-aigi, goas mi læk likkahal'lit; mutte bæive-aigi mi nok'kat."

(Efraim Pedersen 1926, Storfjord.)

8.

De lei riebanis dallo (sii'da); de boatta bier'na dokkǫ rieban dallui ja læjow'na; de balla rieban, atte god'deba su dal. De ribme sar'not giewrait birra; gal bier'na læ giew'ra ja læjow'na læ giew'ra. De daddja rieban: „Gal so dietta, mi læ vel giewrap go doai." De goččui bier'na vieʒ'ʒat da giewraba vel. Spiidni lei mεit dobbe riebana siidan. De vulgi rieban vieʒ'ʒat vel ovta giewraba. De buk'ta, de valdi gatto. De goarbmui læjow'na murri ja bier'na goarbmui nubbi murri gæč'čat duon narra, go buk'ta dal vel giewraba. Spiidni roggai muora vuollai ieʒas ja guđi čal'mebæle rabas, vai dal oai'na datge da giewra, go rieban boatta dεina. De boatta rieban; mutte i gat'to dieđe dan, manin dat læ su dokkǫ vieʒ'ʒan sii'dasis. De gat'to snug'ge sappanit juokke muora vuoli, go boatta. De gat'to oai'na spiini čalmi go šliednja muora vul'de; de gaʒʒasti dan ere. De spiidni biškadi ja fal'li ere muol'dabor'gan. Gat'to suor'gani dast; de njul'či gat'to dan murri, gos bier'na lei. Suor'gani bier'na gatton; de fal'li dan murri, gos læjow'na lei. De dat rađai muoras bod'nai ja de vul'ge, vul'ge ovta ruotta ere duon giewra owdan ja manne mađkese ere riebana siidan. Bier'na doaivui, go spiini gaʒʒasti, de læ nu giew'ra; gat'to spiini goddi, doaivui, atte god'da suge muoras; danne dat vulgi battarussi. Dεina dat frεl'si hæggas, rieban, go dat lei nu gavvilis diw're.

(Ole Andersen 1923, Mandalen.)

noe på veien, når det er måneskinn, går jeg bort fra veien og gjør en omvei om smellen. Sådan skal også du gjøre. Men når det er månemørke, er det farlig å løpe henad en ferdig vei. Når det har snedd meget, er det lettere å løpe henad en gammel vei, og den kaller vi harevei. Men verst er det, når de setter sådanne sakser på veien, som en bærer fast i og som er under sneen. Men i vårtiden er det hyggelig og lyst. Da behøver vi ikke å løpe efter stier eller veier; da er sneen blitt hård om natten, når vi er ute og ferdes; men om dagen sover vi."

8. REVEN SKREMMER BJØRNEN OG LØVEN.

Reven hadde en gård; da kommer bjørnen og løven dit til revens gård; reven er redd for at de nu vil drepe ham. De begynte å tale om sterkinger; bjørnen er nok sterk og løven er sterk. Da sier reven: „Jeg vet nok en som er enda sterkere enn I." Bjørnen bad ham hente den som var enda sterkere. Svinet var også der på revens gård. Så gikk reven for å hente en som var enda sterkere. Han kommer med ham; han tok katta. Løven kløv op i et tre og bjørnen kløv op i et annet tre for å se på den der narren, når han nu kom med en som var enda sterkere. Svinet grov sig ned under et tre og lot det ene øie være bart, forat det også kunde få se sterkingen, når reven kom med ham. Så kommer reven; men katta vet ikke hvorfor han har hentet den dit til gården sin. Katta snuser efter mus under hvert tre, da den kommer. Den ser at svinets øie blinker under treet; da slår den kloen i det og rev det ut. Svinet satte i et skrik og for bort så molda føk. Katta blev redd der; den hoppet op i det treet hvor bjørnen var. Bjørnen blev redd for katta og fór op i det treet hvor løven var. Denne ramlet ned av treet, og så la de i vei; de la i vei i ett kjør bort fra den sterkingen og drog bort fra revens gård. Bjørnen trodde da katta slo kloen i svinet, at den var så sterk og at den drepte svinet; han trodde at den vilde drepe også ham i treet; derfor tok han flukten. Således frelste reven livet sitt, da han var så listig et dyr.

9.

Ak'ti vul'ge gol'ma diwri jottit: gat'to ja rieban, ja naw'di lei goalmat. De jærra rieban gatton: „Gal'le goansta dus læk?“ Gat'to daddja: „I mus læ ænit go ak'ta goan'sta.“ Gat'to jærra riebanis: „Gal'le dus læk?“ Rieban daddja: „Mus læk čuođi goansta ja bus'se vel sæi'bemaddah nal'de.“ De jærra rieban nawdin: „Gal'le goansta dus læk?“ „Mus læk lokkamæt'tom goanstak, ja imge mo læ ol'mǫ oai'-nam. Jus don munnje ol'mǫ vuosehak, de mon dudnje addam ænet goanstait, vai šaddak nu viisis go mon.“

De vaʒ'ʒet bal'ga; de boatta boares ak'ka ow'dal. De jærra naw'di riebanis: „Lægo duot olmǫš?“ Rieban daddja: „Dat læ læmaš olmǫš, mutte i dal læ šat olmǫš.“ De vaʒ'ʒeba aigi; de boatta bar'-nešlu'bbo owdal. De jærra naw'di riebanist: „Lægo dot olmǫš?“ Rieban vas'tida: „I dat læ vela olmǫš, ow'dalgo šad'da olmǫǯi.“ De vaʒ'ʒeba væha aigi; de boatta biss-olmai owdal. De jærra naw'di riebanis: „Lægo duot olmǫš“ Rieban vas'tida: „Dat læ olmǫš.“ Daddja naw'di: „Mon ruottam luvas dam nala.“ „Daga dam!“ daddja rieban. De ruottasteiga gat'to ja rieban dieva nala gæč'čat, gok'te nawdin manna. De biss-olmai baǯi nawdi čalmit vuos'ta, ja naw'di gaččai. De rieban riemai boagostit. „Gal so dun bæđo oap-paha, ja diele uoǯ'ǯǫt bal'kan, go mun vielljait lavet borrat.“ De vulgiga vaʒ'ʒit gat'to ja rieban; de buođi naw'di owdal ja fal'lehi riebana nala. Rieban vulgi ruot'tat, ja gat'to ruottasti guossagæččai. De rieban ruot'ta nawdi owdan ja mokkǫhalla; de hui'ka gat'to: „Čoawde du busse, mi læ bađa nal'de, vai don oaǯǯot ænet goanstajat olgǫs!“ De rieban jovsahalai, ja naw'di goddi rieban.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

10.

De leí gai'ca ja rieban, guđet leiga doallame goab'bat dalo. Gaicas leddje golbma bardne; ovta namma lei Danskur, nubbi namma fas Said-oai'vegip'po, ja goalmada nama mon im muite. De vulgi gai'ca

9. KATTAS, REVENS OG ULVENS KUNSTER.

Engang gav tre dyr sig på vandring: katta og reven, og ulven var den tredje. Reven spør katta: „Hvor mange kunster har du?“ Katta sier: „Jeg har bare én kunst.“ Katta spør reven: „Hvor mange har du?“ Reven sier: „Jeg har hundre kunster og enda en pose på baken.“ Så spør reven ulven: „Hvor mange kunster har du?“ „Jeg har utallige kunster, og jeg har ikke sett et menneske. Hvis du viser mig et menneske, skal jeg gi dig flere kunster, så du kan bli likeså vis som jeg.“

De går henad en vei; da kommer en gammel kone imot dem. Ulven spør reven: „Er det et menneske?“ Reven sier: „Det har vært et menneske, men er det nu ikke mer.“ De går en stund; da kommer en guttunge imot dem. Ulven spør reven: „Er det et menneske?“ Reven svarer: „Det er enda ikke et menneske, før det blir et menneske.“ De går en liten stund; da kommer en skytter imot dem. Ulven spør reven: „Er det et menneske?“ Reven svarer: „Det er et menneske?“ Ulven sier: „Jeg vil rende løs på ham.“ „Gjør det,“ sier reven. Da løp katta og reven op på en bakke for å se hvordan det gikk med ulven. Skytteren skjøt ulven midt i synet og ulven falt. Da begynte reven å le. „Jeg skal nok lære dig, ditt udyr, og der fikk du fordi du pleier å ete brødrene mine.“ Katta og reven gikk avsted; da kom en ulv imot dem og for løs på reven. Reven la på sprang og katta løp op i toppen av en gran. Reven løper foran ulven og kroker; da roper katta: „Løs nu op posen din som du har på baken, så du kan få flere kunster frem!“ Reven blev innhentet, og ulven drepte den.

10. REVEN OG GJETUNGENE, STALLO OG GAMLE BÆTTSJE.

Det var en gjet og en rev, og de hadde hver sin gård. Gjeten hadde tre sønner; den ene het Danskur, den andre Seihodehank, og den tredjes navn husker jeg ikke. Gjeten gikk op i lien for å

luok'kai mur'jedit. De ar'vidi rieban: dal læt gaica-čiwgat siidas, ja vulgi dokkǫ. De buođi rieban uvsa duokkai; uk'sa lei čad'num gidda. De čuor'vo rieban su ris'tabardnis: „Luoite sisa!“ ja de lei su ris'tabardni namma Danskur. Rieban borai su daggaviđi. De buođi nub'be ja goalmat, ja rieban borai gaitin golbmasa. Gai'ca buođi sii'di, ar'vidi, atte rieban læ borran su čiwgait, ja manai jokkagad'dai saddjit čuorvides, ja go lei gær'gan, de čuorvui gaitin mæccėspirit boattit njul'čet baddjel iežas oaivi. De njul'cǫ, juokke spire; muttǫ rieban i siđa nagadet. De daddja gai'ca: „So hal'le bures oaivi, vai donge nagadat njul'čet.“ De njul'či rieban, ja gai'ca guolljasti riebana čoawje guow'dat, nu atte čiwgat gač'če eret. De oažžui gai'ca fast čiwgaides ruok'tot, ja rieban šaddai mannat sii'di ja goarrot čoawjes gidda ul'lolaigin.

De lei stallo mɛida sæmme baikis orrome, ja lei stalos ak'ta boares guk'si, mɛih so lavi adnit čađat, gos so lei. Dego stallo nok'kat lavi, de bijai guvsi oaive vuollai, atte ak'tage i galgalet suoladet, vaikǫ dat guk'si lei nu hæitǫt, bahas ruow'de-faskir. Muttǫ stallo gawnai ovta olbma, gutte lei čierastallamen. De čuor'vo stallo: „Čieras, čieras olbma sek'ki!“ De čur'vi boares Bæč'če stallui: „Gal don astat vuor'dit, das'sago son boatta dun sek'ki. Dust læt gup'pǫn banit juo ovta gærdi; muttǫ gal dus vel gal'get nubbi gærdi guop'pot ja goalmat gærdi, ow'dalgo mon čierastan dun sek'ki“ Boares Bæč'či manai sii'di, ja stallo i obba fuob'mange, ow'dalgo Bæč'či ol'li sii'di. Stallo vulgi mannjai doarridet Bæčče; muttǫ Bæč'či manai nu atte uovsit muorain doaddjali. Stallo boatta manjis ja doai'vo, atte daggǫ læ mannan ruol'la, mas son læ nu ar'gi. Stallo maccai ruok'tot; muttǫ vulgi Bæč'či stalo mannjai, ja go jovsai stalo, de čuolasti vieđkain, stalo ak'šuin, oaive eret.

(Erik Persen 1885, Kåfjord.)

11.

De li gat'to ja vier'ca ja rieban, mat dakke vieso, gos ieža orru, aw'den mæc'cai; lɛjon ja ad'dja ja naw'de dakke nubbe vieso kran'nelaga. De lei muttim bæive rieban vaʒ'ʒeme dobbe dɛit vieso guoras

sanke bær. Da skjønte reven: „Nu er gjetungene hjemme,“ og den gikk dit. Den kom til døren; den var bundet igjen. Da roper reven på gudbarnet sitt: „Slipp mig inn!“ og gudbarnet hans het Danskur. Reven åt ham straks. Så kom den andre og den tredje, og reven åt alle tre. Gjeten kom hjem og skjønte at reven hadde ett ungene dens. Den gikk til elven for å hvesse hornene sine, og da den var ferdig, ropte den på alle ville dyr at de skulde komme og springe over hode dens. De sprang, hvert eneste dyr; men reven sa den orket det ikke. Da sier gjeten: „Jeg skal halle godt på hodet, så du også kan orke å springe.“ Da sprang reven, og gjeten stanget buken itu på reven, så ungene falt ut. Da fikk gjeten ungene sine igjen, og reven måtte gå hjem og sy buken sin igjen med ulltråd.

Der bodde også en stallo på samme sted, og han hadde en gammel øse som han stadig pleide å bruke, hvor han var. Når han pleide å legge sig til å sove, la han øsen under hodet, så ingen skulde stjele den, skjønt øsen var så dårlig, en gammel jernøse. Men stallo traff en mann som rente på ski. Stallo roper: „Renn, renn i sekken min!“ Da ropte gamle Bættsje til stallo: „Du får nok vente, før jeg kommer i sekken din. Tennene dine har alt mugnet én gang; men de skal enda mugne annen og tredje gang, før jeg renner i sekken din.“ Gamle Bættsje gikk hjem, og stallo anste det ikke før han var nådd hjem. Stallo gav sig til å forfølge ham; men Bættsje gikk så at han brakk grenene av trærne. Stallo kom efter og trodde at der hadde et troll gått, og det var han så redd for. Han vendte tilbake; men Bættsje gikk efter ham, og da han nådde ham, hugg han hode av ham med en diksel, stallos øks.

11. REVEN SKREMMER DE VILLE DYR.

Katta, væren og reven gjorde i ødemarken et hus, hvor de selv bodde; løven, bjørnen og ulven gjorde et annet hus i nærheten. En dag gikk reven der forbi deres hus og hørte at bjørnen sa at de

ja gulai atte go ad'dja dajai, atte si gal'get erihin vuojehit duon golbmasa, gatto ja vierca ja riebana. Rieban gulai dan, manai sii'di ja mui'tali sun guimidasas. „Govt si gal'get dal ieǯaset var'jalet duoit vuos'ta? Dat læt golma giewra.“ De dajai rieban: „Gal mon dieđan rađe dasa,“ ja manai vierca lusa ja goččui vierca mannat gam'mari ja doarrot ovta guoros dud'nara, mi goŋ'ga væhaš, buris, ja gat'tui dajai.: „Do galgat mannat giw'gas nala nok'kat ja bossot buris ja gaʒʒait hoi'gat olgọs ja sisa.“ Ieš vel'ledi rieban stoppoguol'bai ja dagai ieǯas nu vaibasen.

De buođi naw'di riebana sii'di ja jærai: „Gi dat læ, gutte gam'maris baŋ'ke?“ De vas'tedi rieban: „Ræŋ'ga must læ nawdebierguit sal'teme.“ De jærai naw'de: „Gi dat læ olbmait, gutte giw'gas nal'de oađđa?“ De vas'tedi rieban: „Da læ giewras olmai nakkarides vuoinastat'time.“ De dajai rieban: „Gal dat læ morris, vaikọ dal bok'tilivči bajas.“ De suor'gani naw'de ja i duos'tan vuojehet dɛit luok'kai. De buođi naw'de ruok'tot. De jærai ad'dja: „No, jogo uoǯ'ǯut vuol'get?“ „Im,“ vas'tedi naw'de. De dajai ad'dja: Vuoi, don jallas spire! læt njai'go, vaikọ dus læ stuorat njalbme ja stuor'rat banet. Ikgo don duos'tam daddjat duoida dam sane?“

De vulgi ad'dja; de dajai rieban vir'ci: „Don galgat doarrot dud'nara buris,“ ja gat'tui dajai atte: „Don gal'gat bossot ja mur'ret buris, ja gaʒʒait galgat hoigadet olgọs ja sisa.“ De buođi ad'dja; de jærai riebanes: „Gi dat læ, gi gam'maris baŋke?“ De vas'tedi rieban: Ræŋ'ga mus læ addja-biergo sal'teme.“ De i duos'tan ad'djage jienadet mɛi'dege, vulgi ruok'tot. De buođi ad'dja sii'di; de jærai lɛjona: „Jogo vul'ge?“ Ad'dja vas'tedi: „Im uoǯ'ǯum vuol'get. De im duos'tam daddjat mɛi'dege, go gullem, atte dat golmas læk god'dan addja jo ow'dal.“

De vulgi lɛjon vuojehet erin. De goččui rieban vierca doarrot dud'nara nu ollo go nagada; de goččui gatto bossot nu ollo go nagada. De buođi lɛjona riebana sii'di ja jærai: „Mi læ dat olbmuit, mi gam'maris baŋ'ke?“ De vas'tedi rieban: „Ræŋ'ga must læ sal'teme lɛjona-bierguit.“ De suor'gani lɛjona ja jur'deli: „I læk væra muge goč'čot. Dat læt god'dan ovta lɛjona jo ow'dal, ja dat god'det vel muge.“ De buođi lɛjon ruok'tot sæmme vissui, gost ad'dja ja naw'di lei.

skulde jage vekk de der tre, katta og væren og reven. Reven hørte det, gikk hjem og fortalte det til sine kamerater. „Hvorledes skal vi nu verge oss mot dem? Det er tre sterke karer.“ Da sa reven: „Jeg vet nok råd for det,“ og han gikk til væren og bød ham gå inn i kammeret og stange godt til en tom tønne som gav litt gjenlyd; og til katta sa han: „Du skal gå og legge dig oppå ovnen og blåse dyktig og trekke klørne ut og inn.“ Selv la reven sig på stuegulvet og lot som han var så trett.

Da kom ulven til revens gård og spurte: „Hvem er det som banker i kammeret?“ Reven svarte: „Drengen min holder på å salte ulvekjøtt.“ Ulven spurte: „Hvad er det for en mann som sover oppå ovnen?“ Reven svarte: „Der ligger en sterk kar og hviler sig litt.“ Reven sa: „Han er nok årvåken, om en nu vilde vekke ham.“ Da blev ulven redd og torde ikke drive dem ut i lien. Han kom tilbake. Bjørnen spurte: Nå, fikk du dem til å reise?“ „Nei,“ svarte ulven. Bjørnen sa: „Voi, du toskete dyr! Du er forsagt, skjønt du har stor munn og store tenner. Torde du ikke si til dem det ord?“

Så gikk bjørnen; reven sa til væren: „Du skal stange godt til tønnen,“ og til katta sa han: „Du skal blåse og murre dyktig og trekke klørne ut og inn.“ Da kom bjørnen; han spurte reven: „Hvem er det som banker i kammeret?“ Reven svarte: „Drengen min holder på å salte bjørnekjøtt.“ Da torde heller ikke bjørnen si noe, men gikk hjem. Han kom hjem; løven spurte: „Reiste de?“ Bjørnen svarte: „Jeg fikk dem ikke til å reise. Jeg torde ikke si noe, da jeg hørte at de tre alt før hadde drept en bjørn.“

Så gikk løven for å drive dem vekk. Da bød reven væren stange til tønnen alt det han orket; katta bød han blåse alt det den orket. Løven kom til revens gård og spurte: „Hvad er det for en som banker i kammeret?“ Reven svarte: „Drengen min holder på å salte løvekjøtt.“ Da blev løven redd og tenkte: „Det er ikke verdt jeg heller gir dem befaling. De har alt før drept en løve, og de dreper også mig.“ Så kom løven tilbake til det samme hus hvor bjørnen og ulven var. Da sa reven til sine kamerater: „Vi skal

De dajai rieban guoimesguovtuin atte: „Gal mi gal'gat vuoddjelet duo golbmasa mæc'cai.“ De vul'ge, gat'to owdas, vier'ca gas'kas, rieban manjenus'ta. De dajai rieban vir'ci: „Go mi boattet lakka duoih siida, de galgat don mægahallat.“ De buođi gat'to lasa nala; de fuob'mai ad'dja. „De læk boatteme,“ dajai ad'dja sun guoimesguovtuin. De čiekkadiddje ieš guttege saddjai: ad'dja manai flætta vuollai; dobbe liddje oalgat uc'canaš; naw'de manai lok'ti; lɛjona manai giw'gas duokkai. De law'ki gat'to sisa. De læ addjas nu unǫhas væl'lat; i satte i gok'tige orrot likkaskæt'ta. De fer'ti likkastet. De viekkali gat'to flætta vuollai ja gaʒʒasti addjas čalbmebæle olgǫs. Ad'dja suor'gani ja fal'li dobbe bajas ja riemai njul'čot gas'ko guolbe. Gat'to suor'gani ja fal'li bielka nala, ja naw'de doaivui, atte gat'to buođi sun vašohit. Naw'de fal'li glassaraige olgǫs, ja ad'dja manai uk'sabelin olgǫs mæc'cai. Lɛjona suor'gani ja manai ak'tan seinin mæc'cai, ja de uoʒ'ʒǫ duot golmas dan vieso.

(Erik Persen 1879, Kåfjord.)

12.

De leddje hæjait doallame Laddes, ja nogai bier'go. De lei gat'to stobon ja vuok'sa ɛin navehis ja hæs'ta lei stallen. De dajai iset, atte dat god'dit vuovsa. Gat'to gulai dan atte dat ai'gǫt vuovsa god'dit, mui'tali vuok'sai ja goččui mannat luok'kai ja „vuordi suge!“ De manne viez̆'z̆at vuovsa; mutte i læm šat vuok'sa siidas. De dajai iset god'dit hæsta. Gat'to gulai dan, manai ja mui'tali hes'ti atte vuol'get erin. De manne viez̆'z̆at hæsta; mutte i læmge šat hæs'ta stalles. De dajai iset god'dit gatto. Gat'to vulgi luok'kai, go gulai, atte ai'gǫk god'dit sun. De buotte ak'ti dat golmas, gat'to ja hæs'ta ja vuok'sa; de vul'ge vaʒ'ʒit. De boatta ad'dja owdal. De jærra gat'to: „Gosa don læk manname?“ De vas'tit ad'dja, atte son læ manname hæjaide. Dobbe læ illo ja val'lje; dobbe oaz̆'z̆o juokke heitǫt bitta njalbmai.“ De dajai gat'to: „Mana, mana! Hæddjabier'go læ nok'kan. Dobbe don šaddak hæddjabier'gon ieš.“ De dajai ad'dja: „Gosa mon galgam šad'dat?“ De dajai gat'to: „Čuovvol

nok drive de der tre ut i villmarken." Så gikk de, katta foran, væren i midten og reven sist. Reven sa til væren: „Når vi kommer nær gården deres, skal du breke." Katta kom til dørstokken; da fikk bjørnen se den. „Nu kommer de," sa han til sine kamerater. De gjemte sig, hver på sin plass: bjørnen gikk under sengen; der var litt halm; ulven gikk op på loftet; løven gikk bak ovnen. Så kom katta inn. Det var så uhøvelig for bjørnen å ligge; han kunde slett ikke la være å røre på sig. Han måtte røre på sig. Da løp katta inn under sengen og klorte det ene øiet ut på bjørnen. Bjørnen blev redd og for op derfra og begynte å hoppe midt på gulvet. Katta blev redd og for op på bjelken, og ulven trodde at katta kom for å ta på den. Han for ut gjennem vinduet og bjørnen tok dørstolpen med og for ut i villmarken. Løven blev redd og reiste med veggen ut i villmarken, og så fikk de tre det huset.

12. DYRENE PÅ FLUKT OG I NATTEKVARTER.

De holdt bryllup i Kvænland, og kjøttet slapp op. Katta var i stuen og oksen i fjøset og hesten i stallen. Da sa husbonden at de skulde drepe oksen. Katta hørte at de vilde drepe oksen, fortalte den det og bød den gå op i lien og „vent på mig!" De gikk for å hente oksen; men den var ikke mer på gården. Da sa husbonden at de skulde drepe hesten. Katta hørte det og gikk og sa til den at den skulde gå sin vei. De gikk for å hente hesten; men den var ikke mer i stallen. Da sa husbonden at de skulde drepe katta. Katta gikk op i lien, da den hørte at de vilde drepe den. Så kom de sammen, de tre, katta og hesten og oksen, og de gav sig på vandring. Da kommer bjørnen imot dem. Katta spør: „Hvor skal du hen?" Bjørnen svarte at den skulde til bryllup. „Der er glede og fullt op av alt; der får hver stakkar en bit i munnen." Katta sa: „Gå, gå! Brylluspkjøttet er sloppet op. Der blir du selv bryllupskjøtt." Da sa bjørnen: „Hvor skal jeg gjøre av mig?" Da sa katta: „Slå dig

sin!" De šad'de njælljes. De vaʒ'ʒe vuol'get vuodden. De boatta naw'de owdal. De jærra gat'to: „Gosa manname?" De vas'tedi naw'de: „Son læ manname hæjaide." De dajai gat'to: „Mana, mana! Dobbe don šaddat hæddja-bier'gon." De jærrali naw'de, gosa son gal'ga šad'dat. Dajai gat'to: „Čuovvol sin!" De šad'de viđas. De boatta rieban ow'dan. De jærra gat'to: „Gosa manname?" „No, hæjaide; dobbe læ illo ja val'lje. Dobbe oaǯ'ǯo juokke heitọt bitta njalbmai." Dajai gat'to: „Mana, mana! Hæddja-bier'go læ nokkan, ja si læk manname jo battarussi. Dobbe don šaddat hæddja-bier'gon." De dajai rieban: „Gosa son gal'ga?" „Čuovvol min," dajai gat'to. De šad'de guđas· De boatta njoammel owdal. De jærra gat'to: „Gosa manname?" „No, son læ hæjaide manname; dobbe læ illo ja val'lje; dai'da juokke heitọt oaǯ'ǯot bitta njalbmai." De dajai gat'to: „Mana, mana! Hæddja-bier'go læ nok'kan; dobbe don šaddat ieš hæddja-bier'gon." De dajai njoammel: „Gosa son gal'ga?" De dajai gat'to: „Čuovo sin!" De buođi vuoncis. De jærra gat'to: „Gosa don læk manname?" De vas'tedi vuoncis: „Mon læm manname hæjaide; dobbe læ illo ja val'lje; juokkehaš dobbe oaǯ'ǯo bitta njalbmai." De dajai gat'to: „Mana, mana! Hæddjabier'go læ nokkan; dobbe don šaddat ieš ad'nọt hæddjabier'gon." De buotte ovta jaw'regad'dai. De biw'det ovta olbmas vieso, gavce olbma iddjasaje. Dajai olmai: „I sust læ viessodille; muttọ duob'belis læ goatte; muttọ dat læ næwre goatte dat. Jus dasa duos'tabettet mannat iddji." Ieš lei hæjain næw're. De manne goattai; hæs'ta ja vuok'sa manaiga goab'bat uk'sabællai, gat'to manai arrani, ja rieban manai čikki, ja njoammel manai flætta vuollai; vuoncis manai goattedak'kai, naw'de manai gas'ko guolbe, ad'dja manai boaš'šọsæidnai. Væhaš lei hilat arranest. De boatta næw're, rabasti goatte-uvsa. De čug'gi vuok'sa guvtin čuorvin sæl'gai, ja hæs'ta čievčasti rad'dai, ja naw'de valdi nis'kai ja bodnjali addja lusa boaš'šọsæidnai. Ad'dja valdi mɛit čalmit rappot. De šaddai stuora hætte goattai. Rieban roggai raige goattemurri ja viggai olgọs; njoammel njul'čo goađes; vuoncis bar'go nu ollo go nagada dobbe baddjin, ja gat'to bosso nu atte hilat čuw'get. De bæsai næw're olgọs. De manai dan dalo lusa, mi li jaw'-

i følge med oss!“ Så blev de fire. De gikk da videre. Da møter de ulven. Katta spør: „Hvor skal du hen?“ Ulven svarte: „Jeg skal til bryllup.“ Da sa katta: „Gå, gå! Der blir du selv bryllupskjøtt.“ Ulven spurte hvor den skulde gjøre av sig. Katta sa: „Slå dig i følge med oss!“ Så blev de fem. Da kommer reven frem. Katta spør: „Hvor skal du hen?“ „Nå, til bryllup. Der er glede og fullt op av alt. Der får hver stakkar en bit i munnen.“ Katta sa: „Gå, gå! Bryllupskjøttet er sloppet op, og vi har alt tatt flukten. Der blir du bryllupskjøtt.“ Reven sa: „Hvor skal jeg gjøre av mig?“ „Slå dig i følge med oss,“ sa katta. Så blev de seks Da møter de haren. Katta spør: „Hvor skal du hen?“ „Nå, jeg skal til bryllup; der er glede og fullt op av alt; der kan vel enhver stakkar få en bit i munnen.“ Katta sa: „Gå, gå! Bryllupskjøttet er sloppet op; der blir du selv bryllupskjøtt.“ Da sa haren: „Hvor skal jeg gjøre av mig?“ Katta sa: „Følg oss!“ Så kom høna. Katta spør: „Hvor skal du hen?“ Høna svarte: „Jeg skal til bryllup; der er glede og fullt op av alt; der får enhver en bit i munnen.“ Katta sa: „Gå, gå! Bryllupskjøttet er sloppet op; der kommer du selv til å bli bryllupskjøtt.“

De kom til et vatn. De ber en mann om hus, natteherberge for åtte mann. Mannen sa: „Jeg har ikke husrum; men der borte er en gamme; men den gammen tilhører den onde. Tør I gå dit for natten, så —.“ Selv var den onde i bryllup. De gikk inn i gammen; hesten og oksen gikk til hver sin side av døren; katta gikk i åren, og reven gikk i kroken; haren gikk under sengen, høna op på taket; ulven gikk midt på gulvet og bjørnen til innerveggen. Der var litt glør på åren. Da kommer den onde; han åpnet døren. Da stakk oksen ham i ryggen med begge horn, og hesten sparket ham i brystet; ulven tok ham i nakken og snudde ham mot innerveggen hen til bjørnen. Bjørnen tok til å krasse ham i ansiktet. Da blev der stor nød i gammen. Reven grov hull ved gammetreet og vilde ut; haren hopper om i gammen; høna skriker der oppe alt det den kan, og katta freser så at glørne lyser. Så slapp den onde ut. Han gikk til gården ved vatnet og sa: „Voi, hvadslags fremmede har de sendt

regaddes, ja dajai: „Vuoi, maggar gussit leddje biddjam dam olbma dallui! Skumakar lei uk'sabællas; dat čug'gi sunnji guvtin siwlain sæl'gai; raw'de lei nubbe bæl'de, časki sunnji guvtin væččerin rad'dai; dat dagai sunnji mæl'gat baha, ja skræddir lei boaš'šọsæinest; dat viggai su čalmit had'djet, ja bievval oʒai mɛkke, ja jus li gawdnam mɛkke, de lei čuolastet. Mutte mɛk'ke lei flætta vuol'de ige diettam dan. Njoammel lei soaldahin ja oʒai saite, ja sai'te lei čiegas. Jus li gawdnat, de li čug'get sun. Vuoncis čuorvui baddjin atte: „Gær'ge god'det næwre!“ Ak'ta bosso čuowga; dat lei gat'to. Jus lei oaǯ'ǯot čuowga, de leddje god'det sun.“

(Erik Persen 1879, Kåfjord.)

13.

De li gussa ja boaʒo soaimadæmi. De daddja gussa buoc'cui: „Mi læk don, gir'kalan-čal'mi ja stallebavtit gaʒ'ʒo?“ De daddja boaʒo gussi: „Don læk suoppalan-sæi'bi ja sud'dogasait gietta-njoal'lo.“ De boaʒo ruottasti varrai, ja gussa baʒi dasa.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

14.

De valdi gat'to sappana gidda ja givsidi væha aigi, nuh at sappan i vuol'gan ruot'tat. Gat'to čiekkadi erehin. De daddja sappan: „Gosa gat'to manai? njaw! Eǯa ædnamit roaŋ'ke-čiel'gi; čalmit dugọ ruota-rieg'gat.“ De suttai gat'to ja fal'li nala ja goddi.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

15.

De vulgi ak'ta olmai luok'kai vieǯ'ǯat muorait hæstain. De boatta muod'da-ad'dja owdal ja læ nu suttos ja vig'ga boradet olbma ja hæsta. De dajai muod'da-ad'dja att: „Jus do buvtat munnji vierca, de bæsat

til min gård? En skomaker stod ved døren; han stakk mig i ryggen med to syler. På den andre siden stod en smed; han slo mig i brystet med to hamrer. Det gjorde mig riktig ondt, og ved innerveggen var en skredder; han vilde klore ut øinene på mig, og bøddelen lette efter sverdet. Hadde han funnet det, hadde han hugget til. Men sverdet lå under sengen, og det visste han ikke. Haren var soldat og lette efter spydet, og det stod i kroken. Hadde han funnet det, hadde han stukket mig. Høna ropte ovenpå: „Skynd eder å drepe den onde!" En blåste for å få lys; det var katta. Hadde han fått lys, hadde han drept mig."

13. KUA OG RENEN.

Kua og renen skjelte hinannen ut. Kua sier til renen: „Hvad er du, klarøie og stålbergskraper?" Renen sier til kua: „Du feier med halen og er menneskenes håndslikker." Da løp renen til fjells og kua blev igjen der.

14. KATTEN OG MUSEN.

En katt tok en mus fatt og pinte den en stund, så musen ikke fikk løpe bort. Katten gjemte sig. Da sier musen: „Hvor gikk katten hen? Mjau! Andre landes krokryg; øinene som svenske ringer." Da blev katten sint og for på den og drepte den.

15. VEL GJORT OG ILLE LØNNET.

En mann drog op i lia for å hente ved med hesten. Da kommer bjørnen imot ham og er så sint og vil ete ham og hesten. Da sa bjørnen: „Hvis du bringer mig en vær, skal du selv slippe med

ieš heg'gi." Olmai fir'ti loppidit; de vulgi olmai vuloֹs. Muod'da-ad'dja baʒi dasa. De vuji olmai væhaš gas'ki ovta čoro duokkai. De boatta rieban owdal ja daddja: „Do loppidit muod'da-ad'djai salo-vierca; muttoֹ jus don loppidat munnje ucca lab'baǯa, de it darbahivčit ad'djai buk'tet vierca. Vuolge bajas muod'da-addja lusa daina sanin, att bir'dna-olmai lei vuol'geme luok'kai birdnait occat, ja mon fer'tijin vuol'get sanin dunnji," dajai rieban.

De vulgi olmai luok'kai ja mui'tali, go addja ow'di buođi. Ad'dja li suttos ja njulčui guovte juolge nala ja jærai: „Manne don ik buk'tan vierca?" Olmai vas'tedi: „In as'tan; mo fir'tijin vuol'get dunnji sanin, atte bir'dna-bač'če læ boattime birdnait occat." De čok'kedi ad'dja sivos sar'dnot olbmain. De čur'vi rieban ovta dærbmaš duokken: „Gi dat læ, gutte čok'ka du baldas?" De suor'gani ad'dja mæl'gat ja doaivui, atte læge bir'dna-olmai boattime birdnait baččit; de goččui ad'dja daddjat olbma att: „Dat, gutte olbma baldas čok'ka, læ jalnjes." De čur'vi rieban olbmai: „Bonja gɛl'kai!" De uoini rieban ja čur'vi: Čana gidda!" De dajai ad'dja olbmai: „Balkes lawǯi mu baddjel hilljit!" De čur'vi rieban: „Časke ak'šuin jalnjes-gæččai!" De dajai ad'dja: „Časke mu gal'lui ak'šoֹšalmin bittaš!" Olmai čuolasti; ak'šo manai visu visudet oaive sisa, ja mæccehas jami, ja rieban vulgi vieǯ'ǯat lab'ba.

De anui olmai lab'ba ædnistis. De li bæna sup'pun guok'te viel'pa, ja dat leiga baha-gurenat ja gaskašeiga olbmuit ja spirit. De dajai æd'ne: „Valde hal dan guovto ja adde riebani!" Rieban šaddai illui, go uoini olbma boatteme luok'kai ja sæk'ka sælges. De buođi olmai riebana lusa. De dajai rieban: „Gal mon ieš am čoawdam sæk'kanjalme." Olmai bal'kesti sækka, ja rieban čuowdi sæk'kanjalme, ja fal'lije guok'te viel'pa sækkas olgoֹs ja riemaiga riebana god'det ja gaskiga riebana jamas.

(Erik Persen 1879, Kåfjord.)

16.

De leddje ovta sajin skire ja gar'ja ja ruow'dagas. De daddjek: „Mi gal'gap varohit dɛit muorait, mat læk čup'pujuvvun, ja læ dakku-

livet.“ Mannen måtte love det og drog nedover. Bjørnen blev igjen der. Mannen kjørte et lite stykke bak en haug. Da kommer reven imot ham og sier: „Du lovte bjørnen en gjeldvær; men hvis du lover mig et lite lam, skulde du ikke behøve å bringe bjørnen en vær. Gå op til bjørnen og si at bjørneskytteren skulde op i lia for å lete efter bjørn, og jeg måtte gå med bud til dig,“ sa reven.

Så gikk mannen op i lia og fortalte det, da han møtte bjørnen. Bjørnen var sint og reiste sig på to og spurte: „Hvorfor kom du ikke med væren?“ Mannen svarte: „Jeg hadde ikke tid; jeg måtte gå med bud til dig at bjørneskytteren kommer for å lete efter bjørn.“ Da satte bjørnen sig av frykt for å tale med mannen. Reven roper bak en liten bakke: „Hvem er det som sitter ved siden av dig?“ Bjørnen blev meget redd og trodde at bjørneskytteren kom for å skyte bjørn; han bød mannen si: „Den som sitter ved siden av mig, er en trestubbe.“ Da roper reven til mannen: „Velt den op på sleden!“ Reven så det og ropte: „Bind den fast!“ Da sa bjørnen til mannen: „Kast repet løst over mig!“ Reven ropte: „Hugg øksen i enden av stubben.“ Da sa bjørnen: „Hugg mig litt i skallen med øksehammeren!“ Mannen hugde; øksen gikk helt inn i hode; bjørnen døde og reven kom for å hente lammet.

Mannen bad mor si om et lam. Hunden hadde fått to hvalper, og de var så biske og bet folk og dyr. Mora sa: „Ta de to og gi reven dem!“ Reven blev glad, da han så mannen komme op i lia med sekk på ryggen. Så kom mannen hen til reven. Reven sa: „Jeg skal nok selv løse op sekken.“ Mannen slengte sekken; reven løste den op, og de to hvalper for ut av sekken og tok til å ta livet av reven og bet den ihjel.

16. SKJORA, KRÅKA OG RAVNEN.

Skjora, kråka og ravnen var sammen. Da sier de: „Vi skal passe oss for de trær som er felt, og der er gjort dør i dem og

juvvum dɛida uk'sa ja bid'djujuvvum giella." De daddja gar'ja: „Gal mon dieđam." De vul'ge gæč'čat, lækgo rakkadam siddjesida mattait ja gardit min matta birra, mɛit middjesida læk rakkadan. De manne ja gaw'ne ovta baiki; de čok'kededdje olgǫbællai, ja læk buorit biebmok sisbæl'de gardit. De daddja ruow'dagas: „Mon vuolgam val'dit ovta bier'gǫbiekki." Daddja skire: „Gæčča raigi!" De ruow'dagas daddja: „Mon oainam raigi; mutte das læ akta rai'gi. Das læ gæpas mannat sisa." Daddja gar'ja: „Mon oainam guok'te." Ruow'dagas daddja: „Im mon oaine guok'te." „Do læk čalmehæbmi, go don it oaine go guok'te; mutte mon oainan gol'ma," daddja skire. De ruow'dagas ruottasti sisa, galgai val'dit biergo. De dar'vani gilli gidda. De daddja gar'ja: „Imgo mon daddjan: dat læk guok'te, ja ige ruow'-dagas uoǯ'ǯǫn bier'gǫbiekki ja dar'vani gilli gidda." De daddja skire: „I læk vis'saset siidan ruow'dagasan lævi-dol'gi." De riemai (ruow'-dagas) gai'kot ja gincardit; de buokkǫsi gar'ja ja daddja: „Varrogas læk don biss-ol'main; mutte giela ik ibmirdam gæč'čat." De jami giellagæččai. De daddja skire: „Æm moai galga lættik nu jallak go ruow'dagas, mi læ viisis lod'di mielanis. Moai led'ne ol'muit du'ne-čuog'got." De buođi gæč'čat isit; de gir'dileiga gar'ja ja skire ja buokkǫseiga, man jal'la lei ruow'dagas, go dasa manai jabmit ja ige ibmirdam gæč'čat, mas leddje guokte (raigi).

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

17.

De gawnadeiga riewsat ja gar'ja ovta saddjai. De daddja riewsak: „Dus læ čap'pes dor'ka nal'de." De daddja gar'ja: Sus læ miha čab'bat dor'ka go dust; dust læ vil'ges dor'ka." Daddja riewsak; „Vil'ges dor'ka læ čab'bat go čap'pak. Go læ dalve-ai'gi, mus læ dor'ka viel'gak dego muotta, ja ige læ buorat mun oai'nit. Mutte dus læ čap'pak dor'ka dego gieppa. Don oainahalak gæse-aige ja dalve-aige." De daddja gar'ja: „Mus læ gal dal'vit čappis dor'ka; mutte gæse-aigi læge fasten buorak, go læ čap'pak dor'ka. De æi oaine mun sud'dogasak juokke aige ieǯago mon girdam almin." De daddja

satt op en snare." Kråka sier: „Det vet jeg nok." Så gikk de for å se om de hadde laget mat til dem og gjerder omkring maten som de hadde laget til dem. De gikk og fant en plass; de satte sig utenfor, og der var god mat innenfor gjerdene. Ravnen sier: „Jeg vil ta et kjøttstykke." Skjora sier: „Se på åpningen!" Ravnen sier: „Jeg ser åpningen; men der er bare én åpning. Der er det lett å gå inn." Kråka sier: „Jeg ser to." Ravnen sier: „Jeg ser ikke to." „Du er blind, når du ikke ser mer enn to; men jeg ser tre," [1]) sier skjora. Ravnen løp inn og skulde ta kjøttet. Da bar den fast i snaren. Kråka sier: „Sa jeg ikke: det er to, og ravnen fikk ikke kjøttstykket og bar fast i snara." Da sier skjora: „Visselig har ravnen ikke lykkefjæra på sig." Ravnen begynte å slite og sprelle; da satte kråka i å le og sier: „Du er aktsom med skytteren; men snara forstod du ikke å passe på." Så døde den i snaren. Skjora sier: „Vi skal ikke være så toskete som ravnen, som tykkes sig å være en vis fugl. Vi to hakker i folks avfallsdunger." Da kom husbonden for å se efter; kråka og skjora fløi avsted og lo over at ravnen nu var så tosket, at den gikk hen og døde og ikke forstod å se, at der var to åpninger.

17. SKOGRYPA OG KRÅKA.

Skogrypa og kråka treffes på samme sted. Da sier rypa: „Du har en svart dork [2]) på. Kråka sier: „Jeg har meget vakrere dork enn du; du har en kvit dork." Rypa sier: „En kvit dork er vakrere enn en svart. Når det er vinter, har jeg en dork så kvit som sne, og det er ikke godt å se mig. Men din dork er svart som sot. Du blir sett om sommeren og om vinteren." Da sier kråka:

[1]) I et rypegjerde er det tre åpninger: døren, klaven og snaren.

[2]) Dork er en kort pels av uklippede ren- eller saueskinn og bæres nærmest kroppen med hårene innad.

riewsat: „Ikgo don satte gæssek adnik iečza dorka go bære čap'-pada?“ De daddja gar'ja: „It doge goit ane iežago vil'ges dorka.“ Riewsat vas'tida: „Mus lækge guok'te dorka. Nub'bi læ viel'gak ja nub'bi læ ranes-girjat, mɛit mon anam gæse-aigi. Mon sattam guov-telagan dorka adnit; mutte don it satte adnit go ovta dorka, dɛinago don læk sud'dogasait bai'ka-čuog'go; mutte mon boram buttis muora urbit ja murjit gæse-aigi.“ Gar'ja daddja: „Mon mɛit boran murjit.“ „Don borat,“ daddja riewsak, „čap'pes murjit; dɛina don lækge nu čap'pak ja ikge matte bik'tasidak lodnok gæssai.“

(Efraim Pedersen 1926, Storfjord.)

18.

1.

Akti lei gar'ja ja nuor'jo dalo doallamen; goabbak vuoro mannaba navehis ja goabbak vuoro malistæba. Go nuor'jo malista, boatta bađe nala vuoddja; go gar'ja malista, i dalle gal boađe. Ak'ti manai gar'ja guow'lat, govt nuor'jo dakka. De uoini, atte nuor'jo cazai raddi ja basi dollagaddin ja goaikohi vuoja bađe nala. De dajaı gar'ja: „So mɛit gal'ga nuvt dakkat.“ Nubbadis riemai gar'ja malistit. De cazai raddis ja basi dollagaddin, dɛs'sa go ieš buli. Buođi nuor'jo vulǫs; de lei gar'ja buollan.

(Sørfjord 1880.)

2.

De riemaiga ovta gærdi nuor'jo ja rum'ma gulit vuoš'šat; de ar'-vališgoatta rum'ma, mɛit dat gal'ga su'lin adnit dait gulit bællai. Daddja nuor'jo: „Dat i læ hætti. Gal so gal'ga goit oaž'žot suli iežas guliden,“ ja riemai raddis bassik dollagaddin. Das vuožui

„Jeg har nok svart dork om vinteren; men i sommertiden er det igjen godt at dorken er svart. Da ser menneskene mig aldrig uten når jeg flyver i luften.“ Rypa sier: „Kan du ikke om sommeren ha annen dork enn bare svart?“ Kråka sier: „Du har dog ikke annet enn kvit dork.“ Rypa svarer: „Jeg har to dorker. Den ene er kvit og den andre er gråspraglet, og den bruker jeg om sommeren. Jeg kan ha to slags dorker; men du kan bare ha én, fordi du hakker i menneskenes lort; men jeg eter rene treknopper og bær i sommertiden.“ Kråka sier: „Jeg eter også bær.“ „Du eter,“ sier rypa, „svarte bær (krekebær); derfor er du også svart og kan ikke bytte klærne dine til sommeren.“

18. KRÅKA OG KOBBEN.

1.

Engang holdt en kråke og en kobbe hus; hver sin gang gikk de i fjøset og hver sin gang laget de maten. Når kobben laget mat, kom der fett op i gryta; når kråka laget mat, kom der ikke. Engang gikk kråka og kiket efter hvordan kobben gjorde det. Da så hun at kobben skar sig i brystet og varmet det ved ilden og lot fett dryppe i gryta. Da sa kråka: „Jeg skal også gjøre så.“ Næste gang begynte kråka å lage mat. Hun skar sig i brystet og varmet det ved ilden, til hun selv brant op. Kobben kom ned; da var kråka brent op.

2.

Engang begynte kobben og ravnen å koke fisk. Da begynner ravnen å tale om hvad den skal ha til sul til fisken. Kobben sier: „Det har ingen nød. Jeg skal nok få sul til min fisk,“ og den begynte å varme brystet sitt ved ilden. Det dryppet fett av det,

vuoddja, ja dat oaǯǯui suli. Rum'ma mɛit riemai gæč'čalit bassik raddis. Das buol'lajeddje dolgit, nu att dat rad'di mɛit buli, ige das boattam middjage vuojait, nu att nuor'jo oaǯǯui su'le-gulit, mutt rum'ma fer'ti borrat goi'ke gulit.

(Hans Erik Olsen 1924, Sørfjord.)

19.

De li ak'ta jokka, mi goččọduvvui Sabmelaš-jokkan (Lapinjoki). De lei jokka stuorak ja golgai mèrri, ja sai'vaguolik buotte mæran dam joga miel'de bajas gidda ruowdaǯa duokkai. De li ak'ta daggar bælle-stallo, middja orui dam ruowdaš vuol'de ja biwdi sai'vagulit, ja li ak'ta boares sai'vaguolli dam jorbmin, mi li har'mak stuorak. De čoag'ganeddje ieǯa sai'vaguolik dasa val'lji. De daddja boares sai'va-guolli nuorak sai'vagulije ạtte: „Eppet galga ila har'madit njul'čot, ja go di njul'čobettet har'madit, de buottek guollebiw'dek ja gessek din gad'dai." De boagostit smavik sai'vaguolik ja daddjek dam stuorra ja boares sai'vaguollai atte: „Mi læp nuorak ja nu ollo, atte mi gai'kop nuotti ja mannap mat'kasæmi."

De li ovta bæivi goal'ki; de boatta bælle-stallo, ja da namma lei Mik'kel, ja guok'te ieǯa ol'ma ja al'ge biw'dit. De sup'pọ nuotti đɛit birra ja ribme gæssit gad'dai. De daddja boares sai'vaguolli: „Mon læm diddjesida var'ren, atte ettek galga nu garrasit njul'čok dego daggar ol'mọk, mɛin i læ soab'bi." De nuot'ti čuok'ki čoak'kai nuorra sai''vagulit. De ruottasteddje nuotti vuos'ta ja ratte nuotti ja besse ere. De daddja boares sai'vaguolli: „Di eppek galga nu vastik njul'-čok, mutte binnaš bære čaʒi bæđđat." De boagostit nuorra sai'va-guolit dam boares sai'vaguollai. De daddja: „Mo læm din oappi-stam abin gad'dai ja val'dan dām jokki gæsi-ai'gai, ja di gal'gabet gul'dalit, mɛit mon sardnon. Mo læn læmaš dām jogan, mannan vulus ja bajas maŋ'ga lok jagi." De æi gul'dal nuorra guolit.

De šaddai vuten goal'ki. De manai bælle-stallo, Mik'kel, dam guovte ieǯa ol'ma lusa ja daddja: „Dobbe læk val'lji mun goatte-uvsan guolik dan stuorra jorbmin. De mi gal'gat rakkadit ođđa nuotti; gal

og den fikk sul. Ravnen begynte også å prøve på å varme brystet sitt. Fjærene brente på den, så brystet også brente, og der kom ikke noe fett av det, så kobben fikk fisk med sul, men ravnen måtte spise fisken tørr.

19. DEN GAMLE LAKS RÅDER DE UNGE.

Der var en elv som kaltes Finnelven. Elven var stor og rant ut i sjøen, og laks kom fra sjøen opover elven like til fossen. Der var en halvstallo, som bodde under fossen og fisket laks, og der var i den hølen en gammel laks som var svært stor. Andre laks samledes der i stor mengde. Den gamle laksen sier til de yngre laksene: „I skal ikke hoppe altfor meget. Når I hopper meget, kommer fiskerne og drar eder i land.“ Da ler de mindre laksene og sier til den store, gamle laksen: „Vi er unge og så mange at vi river noten itu og går vår vei.“

Så var det en dag vindstille; da kommer halvstalloen (han het Mikkel) og to andre menn og begynte å fiske. De kastet noten om laksene og begynte å dra den til land. Den gamle laksen sier: „Jeg har advaret eder at I ikke skal hoppe så svært likesom stavløse folk.“ Noten samlet de unge laksene sammen. De løp mot noten og rev hull på den og slapp bort. Da sier den gamle laksen: „I skal ikke hoppe så stygt, men bare sprette litt i vannet.“ De unge laksene ler ad den gamle laksen. Den sier: „Jeg har vist eder vei fra havet til land og tatt eder til denne elven for sommeren, og I skal høre efter hvad jeg sier. Jeg har vært i denne elven og gått den op og ned i mange ti-år.“ De unge fiskene hørte ikke efter.

Så blev det igjen vindstille. Halvstalloen, Mikkel, gikk til de to andre menn og sier: „Det er fullt op av fisk ved min gammedør i den store hølen. Vi skal lage en ny not; jeg skal nok alene dra den ene side av noten til land.“ Den ene av dem sier: „Vi to orker nok også å dra den andre siden av noten til land; men én skulde med en liten båt være ved notsekken og holde noten oppe,

mon ak'tọ gæsan nubbe bæli nuottin gad'dai." De daddja nub'bi dɛin: „Gal moai mɛit nagaded'ne nubbe bæli nuottin gæssit gad'dai; mutte ok'ta galgali unna vancaǯin nuottebađa nala ja doallat nuotti bajas, atte æi sai'vaguolik mana baddjel." De daddja nub'bi: „Im mon nagat riek'ta gæssit nubbe bæli gad'dai." De daddja Stallo-Mik'kel: „Mon ak'tọ gæsam vulọhit ja nub'bi bajọš-bæli." De dak dakke dam ja dievva nuotti uoǯ'ǯọ sai'vagulit, ja hui'ka boares sai'vaguolli: „Biddjet vuoivit ovta guw'lui ja ruottastettet fak'kestaga nuotti nala!" De dakke galle nuvt; mutte nuot'ti lei nu nanos, atte i nuot'ti rattasam, ja vuoǯ'ǯọ gad'dai, ja goddahalle. De bacce vela muttim nuorra sai'vaguolik ja vul'ge appai battarit. De daddja: „Manis di eppek mun jægadam? Gal di liččije hæggade rađ'đet, dego mo læm dakkam. Go im læ nuotti nagadam rattak, de mo læm suodnjalam vulọha vuoli."

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

20.

1.

De li ak'ti luossa Id'dogæǯin; de boatta juk'so; jærra luossa: „Gosa do læt mannami?" „Ha, so læ mannami vuodnačikki gefit bieb'mat." Daddja luossa: „Middja bib'mid dat don læt?" De čor'madi luossa juk'sui bællje vuollai ja dajai: „Mana erehin!" Dat læ dat čap'pes diel'ko, middja juvson læ bællje vuol'de.

De boatta baldis. Jærra luossa: „Gosa do læt mannami?" „So læ mannami vuodnačikki gefit bieb'mat." Daddja luossa: „Middja bib'mid dat do læt? Asehaš dus læ bæccet." Daddja baldis: „Gal sus læ da mađo go dus ni." De suttai luossa bal'dai ja bodnjali čalmit ovtat bællai. Daddja luossa: „Jus so ličči nu stuorat go don, de i doalaliččė ak'tagi bad'di." Daddja baldis: „Ho, ham'pa læǯǯa nanos, vielljaǯan!"

De boatta haw'ga. Jærra luossa: „Gosa do læt mannami?" „Vuodnačikki gefit bieb'mat." Daddja luossa: „Asehaš dus læ bæccet." Daddja haw'ga: „Mu skuwrin læ ænit vuoddja go gæfes ol'ma buwrin

så laksene ikke går over den.“ Den andre sier: „Jeg orker ikke riktig å dra den andre siden til land.“ Da sier stallo-Mikkel: „Jeg skal alene dra undertelna og den ene av eder flytholtene.“ Så gjorde de det og fikk noten full av laks. Den gamle laksen roper: „Vend hodene mot samme kant og renn plutselig på noten!“ De gjorde nok så; men noten var så sterk at den ikke revnet, og mennene fikk noten til land, og fiskene blev drept. Der var enda noen unge laks igjen, og de rømte til havs. Da sier den gamle: „Hvorfor adlød I mig ikke?“ Da hadde I nok berget livet, således som jeg har gjort. Når jeg ikke har kunnet få noten til å revne, har jeg smettet under undertelna.“

20. LAKSENS SAMTALE MED ANDRE FISKER.

1.

Der var engang en laks ved Lyngstua; da kommer hysa. Laksen spør: „Hvor skal du hen?“ „Ha, jeg går til fjordkroken for å ernære fattige.“ Laksen sier: „Hvad for ernærer er du?“ Da slo laksen til hysa under øret og sa: „Gå bort!“ Dette er den sorte flekken som hysa har under øret.

Så kommer kveita. Laksen spør: „Hvor skal du hen.“ „Jeg skal til fjordkroken for å ernære fattige.“ Laksen sier: „Hvad for ernærer er du? Sporden din er tynn.“ Kveita sier: „Jeg har nok likeså meget som du.“ Da blev laksen sint på kveita og vred øinene dens til samme side. Laksen sier: „Hvis jeg var så stor som du, skulde ikke noe tau holde mig.“ Kveita sier: „Hå, hampen er nok sterk, kjære bror!“

Så kommer ueren. Laksen spør: „Hvor skal du hen?“ „Til fjordkroken for å ernære fattige.“ Laksen sier: „Sporden din er tynn.“ Ueren sier: „I skallen min er mere fett enn mat i en fattig

bit'ta." De suttai luossa ja čor'madi haw'gi čalmidi, nu att čalmit bottaneddje.

De boatta loak'ka. Jærra luossa: „Gosa do læt mannami?" „Vuodnačikki gefit bieb'mat." Daddja luossa: „Asehaš dus læ bæccet". Daddja loak'ka: „Mu oʒan lægeni mātta ænit go gæfes ol'ma buwrin bit'ta." De guđi luossa dɛit ja vulgi erehin.

(Nils Nilsen 1923, Storfjord.)

20.

2.

De li ak'ta stuorra jokka, ja li dast stuorra gor'či, ja li luossa dam gorči vuol'de. De boatta haw'ga ja daddja: „Dasgos læk, don hærrait fat'ta-guolli?" Daddja luossa: „Mi læk don dak'te-riggaid, go don læk ol'muit gieđait gaikǫdæd'dji?" De luossa fal'li gorči nala. Haw'ga buođi luosa manjin ja duol'li bæccehi gidda, ruottai alip gorči vuollai, mi læi baddjelis. De daddja luossa hawgain: „Dus læ un'ni bæccet; it don bæsa dan gorči baddjeli." Haw'ga daddja: „Mon duol'len du bæccehi ja bæsam dun miel'de alip gorči nala." Luossa fal'li alit gorči nala. Dego lei gas'karajin luossa mannamen bajas, de haw'ga gaččai gorči vuollai fasten ja jami væt'ta čaʒin.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

21.

1.

Baldes ja juk'so muttomin gawnadeiga. Juk'so jærrali bal'dast: „Manne don læk nuvt læb'banam?" „Im mon viša vas'tedet dam daggarida, go don læk," celki baldes. Juk'so suttehi ja bodnjali bal'dast čalmit nis'kai ja vulgi vuoddjalet erit; muttǫ baldes ænnahi velgi speǯ'ǯėt bæccehines juk'sui bællje vuollai, ja daigǫ baʒi juk'sui čap'pis diel'ko. Goabbašagain læ vel dalgi dat mær'ka baddjelist.

(O. Thomassen 1889.)

manns stabbur.“ Da blev laksen sint og slo ueren i øinene, så øinene hovnet op.

Så kommer brosma. Laksen spør: „Hvor skal du hen?“ „Til fjordkroken for å ernære fattige.“ Laksen sier: „Sporden din er tynn.“ Brosma sier: „I brystet mitt er der mere mat enn i en fattig manns stabbur.“ [1] Så forlot laksen dem og gikk bort.

20.

2.

Der var en stor elv, og i den var der en stor foss, og der stod en laks under fossen. Da kommer en uer og sier: „Er du her, du storkarenes bordfisk?“ Laksen sier: „Hvad for en benrik fisk er du, da du river op hendene på folk?“ Så for laksen op over fossen. Ueren kom efter laksen, tok fatt i sporden dens og løp under en høiere foss som var ovenfor. Da sier laksen til ueren: „Du har en liten spord; du slipper ikke over denne fossen.“ Ueren sier: „Jeg tar fatt i sporden din og slipper i lag med dig over den høiere fossen.“ Laksen for op over den høiere fossen. Da den var midtveis, falt ueren ned igjen under fossen og døde i det ferske vann.

21. KVEITA OG HYSA.

1.

Kveita og hysa møttes engang. Hysa spurte: „Hvorfor er du så bred?“ „Jeg gider ikke svare sådanne som dig på det,“ sa kveita. Hysa blev sint og vrengte øinene på kveita til bak i nakken og svømte bort; men kveita nådde enda til å daske hysa med sporden under øret, og der blev der sittende en svart flekk på hysa. Begge har de enda det merket på sig.

[1] Brosma har fet lever.

21.

2.

Baldis riemai juvsos jærrat: „Gosa do læt mannamė?“ „Mon læm mannamė,“ vas'tida juk'so, „vuodnaraigidi næl'gemanait bieb'mat.“ De jærra juk'so bal'dast: „Gosa do læt mannami?“ Daddja baldis: „Mo læm mannamė čiednjalasaidi apperowdaidi; dobbe læ mu orǫhat.“ De daddja juk'so bal'dain: „Itgo do biebma ovtage næl'gemana dobbe, dɛinago don orot nu guk'kin abis ja nu čiednjalasas?“ De suttai baldis, čor'bmadi juk'sui bællji vuollai, nu atte ruŋkoldak'tai šaddai stuorra šlub'bo gas'ko davti.

Mutte suttai juk'so bal'dai ja bonjai oaivi bodnjot.

(Erik Bakkemo 1927, Kåfjord.)

22.

Muttomin čavča aigi bođiga guok'te guole, sai'di ja loak'ka, goab'-bak guoimeska owdal muttom appenjarga gæǯest. „Gosa læk jotteme?“ jærrali sai'di loakkast. „Mon læm jotteme vuodna-bakkaidi,“ vas'tedi loak'ka. „Mait dobbe?“ jærrali sai'di. „Gefit bieb'mat dal'veg,“ vas' tedi loak'ka. „Sæg'gibai dust læ bæccek,“ celki sai'di. Loak'ka vas'tedi: „Gal dust læ buorre cæl'kit dam, go don gæssebodda læk ieš læmaš vuodna-coaganin ja dæw'dam čoawjat buoides vuoi'vasin,“ ja nuvt soai ærranaddaiga.

(O. Thomassen 1889.)

23. SAI'DE JA VÆJET.

Daddja sai'di væjehin: „Do læt giew'ra, mutte it do biebma ovtage.“ Daddja luossa: „Dat i doala su i mikkige.“ Daddja sai'di: „Mɛit dat cæl'kemæt'ton nano ham'pa i doala? So bieb'ma maŋ'ga næl'ge'-mana juokke jage; mutte don duššse vuoimastalat itge biebma ovtage.“

(Ole Andersen 1923, Mandalen.)

21.

2.

Kveita gav sig til å spørre hysa: „Hvor skal du hen?“ „Jeg skal,“ svarte hysa, „til fjordhullene for å fø sultne barn.“ Så spør hysa kveita: „Hvor skal du hen?“ Kveita sier: „Jeg skal til dypene utmed havet; der holder jeg til.“ Hysa sier til kveita: „Før du ikke noen sultne barn der, da du holder dig så langt ute i havet og på sådan dybde?“ Da blev kveita sint og slo hysa under øret, så der på ørebenet blev en stor knute midt på benet.

Men hysa blev sint på kveita og vred hodet skjevt på den.

22. SEIEN OG BROSMA.

Engang om høsten møttes to fisker, seien og brosma, ved en nes-odde i havet. „Hvor skal du hen?“ spurte seien brosma. „Jeg skal til fjordbakkene,“[1] svarte brosma. „Hvad skal du der?“ spurte seien. „Være til mat for fattigfolk om vinteren,“ svarte brosma. „Sporden din er smal,“ sa seien. Brosma svarte: „Du har godt for å si det, da du om sommeren selv har vært på grunnene i fjordene og fylt buken din med fet lever,“ og således skiltes de.

23. SEIEN OG LAKSUNGEN.

Seien sier til laksungen: „Du er sterk, men du før ikke noen.“ Laksen sier: „Det er ingenting som holder mig.“ Seien sier: „Hvad holder ikke den usigelig sterke hampen? Jeg før mange sultne barn hvert år; men du bruker bare din styrke og før ikke noen.“

[1] Hellingene mot havdypet. Dit søker fisken gjerne hen, især om høsten, når nettene blir mørke.

24.

Muttomin šaddaiga baldes ja akkaš sadnalagait. Akkaš celki bal'đai: „Jos must livči davtik dego dust, de æi mu doalaše æi vel ruow'dekittegakgi. Mi awkit dalle læ dudnji du vuod'djas davtin?“ Baldes vas'tedi: „Jos biw'do̜-olmai i livči gavvel, de æi mugi doalaše æi makkegi biw'do̜sit; im mon oaǯǯo̜ adnet mu fabmo̜m; dastgo go mon baddjeli čaw'gėm, de biw'do̜-olmai mieđeha.“

(O. Thomassen 1889.)

25.

Dik'ki ja lawkis leiga vaʒ'ʒimi. De buođiga ovta roggi duokkai. De ar'valæba, gok'te soai gal'gaba ras'ta bæssat. Daddja lawkis: „So ai'go njul'čet.“ De njul'či lawkis ja dajai: „Guberen gæi'gus.“ De njul'či dik'ki ni ja dajai: „Boll loiskus.“ Dik'ki gaččai roggai; mutte lawkis njul'či baddjel.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

26.

Njuvčamanno daddja guovvamannui: „Jus mon liččen dego guovvaoab'ba, de mon galmaliččen nissunida šaččambaddi gitti ja čaccehoi'gai gal'malim faccait čaccehulke belljidi ja šaǯangæs'sai baddi har'do nala, ja nissunida go buwrin mannek, de galmaliččem čoaw'dagit battabællai gidda.“

De vas'tida guovvamanno njuvčamannui: „Manne don ik satte dam gal'mit?“ De vas'tida njuvčamanno: „Bæi'vi bai'ta mun čalmije; im mon satte gal'mik nuvtgo don.“ Daddja guovvamonno: „Must læ sæw'njat imge mon oaine gal'mit.“

De daddja garjamanno: „Go mon boađam al'mai, de mon nissunida dæwdam guoros lađuit dievva, ja iđedis mo læm bas'tilis galmas mutte bæivi nala mon bivaldam ja bittaš muottašam.“

24. HÅKJERRINGA OG KVEITA.

Engang kom håkjerringa og kveita til å skifte ord. Håkjerringa sa til kveita: „Hvis jeg hadde ben som du, skulde ikke engang jernkjettinger holde mig. Hvad gagn har du da av dine fete ben?“ Kveita svarte: „Hvis fiskeren ikke var slu, skulde ingen fiskegreier holde mig. Jeg får ikke bruke min styrke; for når jeg strammer på, gir fiskeren efter.“

25. LUSA OG LOPPA.

En lus og en loppe var ute og gikk. Så kom de til en grop. De rådslår om hvordan de skal slippe over. Loppa sier: „Jeg vil hoppe.“ Så hoppet den og sa: „Guberen gæigus.“ [1] Så hoppet lusa også og sa: „Boll loiskus [1].“ Lusa falt ned i gropen; men loppa hoppet over.

26. HVAD MÅNEDENE SIER.

Svanemåneden (mars) sier til februar: „Hvis jeg var som søster februar, skulde jeg nok fryse vassdragerbandet fast i hånden på kvinnene, og på vasshenteren skulde jeg fryse vottene fast i ørene på vasshylket og på vassmeiedrageren tauet på ryggen, og når kvinnene går til stabburet, skulde jeg fryse nøklene fast til baken på dem.“ Da svarer februar mars: „Hvorfor kan du ikke la det fryse?“ Mars svarer: „Solen skinner i øinene på mig; jeg kan ikke la det fryse således som du.“ Februar sier: „Jeg har det mørkt og jeg ser ikke å la det fryse.“

Da sier kråkemåneden (april): „Når jeg kommer på himmelen, fyller jeg for kvinnene de tomme lader (med sne), og om morgenen

[1] Fortelleren forstod selv ikke disse uttrykk.

Giđđamanno daddja garjamannui: „Go mon boađam al'mai, de mon fir'tem sud'dadit ja iisa luv'vek, mɛit do læk gal'man, ja ædnaman sud'dadik.“ Garjamanno daddja atte: „Don lækge mun manjisboat'te; de don fir'tek iisait luv'vet, atte ik hæppanik lieg'gasan ow'dan (lieg'gasis).“

De boatta miccamar-manno ja daddja: „Mon fir'tem ædnamit čab'bodit, mɛit di leppek guođđam. Mon šaddam blom'starit šad'dadit ja ædnamit runọdat'tik ja meccidi lastait muoraji biddjat, vai læ čabbat mal'mi, mait di doallabettet galmasin ja vas'tin.“ De vas'tida giđđamanno: „Don fir'tek dakkat atte don ik hæppan, go bæi'vi lieg'gada.“

Gæssemanno daddja miccamar-mannui: „Mɛit do læt šad'dadam, de mon algam dɛit goi'kadit.“ De daddja miccamar-manno: „It don satte dɛit goi'kadit; mutte don galgat dɛit njuos'kadit, vai ædnamak šad'dek čab'bak.“

De daddja laddjọmanno: „Mon goi'kadam, mɛi'de don læk njuos'kadam.“ De daddja gæssemanno: „Du dat lægc vierro atte goi'kadit, mɛit mon njuos'kadam, ja don læk danin bid'djujuvvun.“ Čak'čamanno daddja laddjọmannui: „Mon rieman gal'mit, mɛit don læk doallam suddisi.“ Laddjọmanno vas'tida: „Don læk, giddja riemak mon'nọ oabbašguovto barguit čappọdat'tit—moai gækka led'ne čab'bodam malmi ja šad'dadat'tam gaitin šadduit.“

De boatta nub'be čak'čamanno ja daddja vuostaš čak'čamannui: „Mon læm boattam vilgọdat'tik ædnamit ja dakkat čabbahin, mɛit don læk čappọdat'tam.“ De daddja vuostaš čak'čamanno manjet čak'čamannui: „Don fir'tekge dæw'dik lobijak.“

De boatta goalmat čak'čamanno: „Mo læm boattam gal'mọdit ja vela čab'babida dakkak, mɛit do læk guođđam. Mon vilgọdattam malmi, vai læ čabbat, mɛit do it læ sat'tam dakkat.“

De boatta vuostaš dal'vemanno ja daddja manjemuš čak'čamannui: „Mon sewnjọdattam, mɛit do læk vilgọdat'tam; muttọ mun manjin boatta guovva-oab'ba, middja fasten dakka miha čab'babun ja čuow'gadæb'bun go mon.“

(Efraim Pedersen 1926, Storfjord.)

er jeg skarp og kold; men ut på dagen blir jeg mildere og sner litt."

Vårmåneden (mai) sier til april: „Når jeg kommer på himmelen, må jeg smelte og løse op isen, som du har latt fryse, og tine op jorden." April sier: „Du er min efterfølger; du må da løse op isen, forat du ikke skal skamme dig for varmen."

Så kommer midtsommermåned (juni) og sier: „Jeg må pryde markene, som I har latt ligge. Jeg skal frembringe blomster og gjøre markene grønne og i skogene sette løv på trærne, forat verden som I gjør kold og styg, kan være vakker." Da svarer mai: „Du må gjøre at du ikke skammer dig, når solen varmer."

Sommermåneden (juli) sier til juni: „Hvad du har latt vokse, det begynner jeg å tørke ut." Da sier juni: „Du kan ikke tørke det ut; men du skal væte det, forat markene kan bli vakre."

Da sier slåttemåneden (august): „Jeg tørker ut hvad du har vætet." Da sier juli: „Det er din skikk å tørke ut hvad jeg væter, og dertil er du satt."

Høstmåneden (september) sier til august: „Jeg begynner å la fryse det som du har holdt åpent." August svarer: „Det er dig som begynner å gjøre arbeidet til oss to søstre svart — vi som har gjort verden vakker og frembragt alle vekster."

Da kommer den andre høstmåneden (oktober) og sier til den første høstmåneden: „Jeg er kommet for å gjøre markene hvite og gjøre vakkert det som du har gjort svart." Da sier den første høstmåneden til den andre: „Du må opfylle dine løfter."

Så kommer den tredje høstmåneden (november): „Jeg er kommet for å la det du har levnet, fryse og gjøre det enda vakrere. Jeg gjør verden hvit, forat den skal være vakker, hvad du ikke har kunnet gjøre."

Så kommer den første vintermåneden (desember) og sier til den siste høstmåned: „Jeg gjør mørkt det som du har gjort hvitt; men efter mig kommer søster februar, som igjen gjør det meget vakrere og lysere enn jeg."

27.

1.

De vulgi ak'ta bar'ni vaʒ'ʒik siidait mielde, ja de buođi ovta sii'di, mast lei noaides boares ak'ka. De jærra boares ak'ka: „Gosa don læk manname?" De vas'tidi: „Noaidesvuođa occak." De daddja boares ak'ka dasa: „Jus don addak nunnji borrak —". De daddja: „Must læ uc'can bieb'mo; muttǫ mon fir'tem dudnje ad'dik." De addi biebmo, ja dajai boares ak'ka: „Jus don boađak jogait duokkai, de gal'ga dudnij šad'dat van'ca, ja jus don boađak abi duokkai, de šad'dǫs dudnji skip'pa." De buođi abi duokkai; de šaddai stuorra golma-siwlǫk skip'pa. De vulgi ja i son dieđe, gosa borjasta. De borjasti nu gukki go gaddit oai'neguođi. Mađi gaddibida boatta, de un'no alda skip'pa; de šaddai manjemus'ta skip'pa van'can, ja šaddai manjemus'ta nu, att son lum'mi coggai. De buođi gawpugi; de liddje čap'pes flawdak. De jærra son, mi dat gal'ga. De daddjek: „Ikgos dieđe, mi læ šad'dam?" De vas'tedi: „Im mon dieđe." De daddjek: „Jus don ik dieđe, go biel'lo læ njællje ai'gi, de boatta ruol'la, gal'ga vieǯ'ǯak gaitin gol'ma nieida." De li garremin da olmai, middja buođi. De daddja atte: „Jus gonagas munnji ad'da vii'neflasko, de mon bæstam su nieidait." De manai sadne gonagassi: „De læ boattam ak'ta olmai, middja ai'gǫ bæs'tit du nieidait." De gonagas goččui boattit dam ol'ma lusas; mu i boattam ja ige mana. De sad'di nubbadis sani, mu i vuol'gam. De daddja: „Jus mon oaǯǯom viini jukkat, de mon aigom vuol'git." De buođi gonagas su lusa ja siđai mieldis. De valdi su mieldis ja doalvui biggegi, ja de jærra garren olmuš: „Mɛit don siđak?" De daddja gonagas: „Mon læm gullam, atte don aigot čoaw'dit mu nieidait." De vas'tidi: „Dam læm mon daddjam." „Nugo don læt daddjam, de galgat bæs'tit." „Gal mon bæstam, jus mon oaǯǯom jukkat, nu att mon væl'lam." De dajai gonagas: „Jus don bæstak, de oaǯǯok jukkat nu ædnat go don siđak."

De jugai, mutte i nok'kam dawga. De manai fier'vagad'dai mæra raddjai ja valdi boarrasæmus nieida as'kahis doallat. De oai'na go boatta ruolla skip'pa; dolla-šid'darasak baccek. De gir'de sil'ba-aŋ'kurak

27. GUTTEN FRELSER KONGSDØTRENE FRA RISENE.

1.

En gutt gav sig til å gå gård imellem og kom til en gård hvor der var en gammel trollkone. Hun spør: „Hvor skal du hen?“ Han svarte: „Jeg skal lære trolldom.“ Da sier den gamle kona: „Hvis du gir mig å spise —.“ Han sier: „Jeg har lite mat; men jeg må gi dig.“ Så gav han henne mat, og hun sa: „Hvis du kommer til elver, skal der bli en båt for dig, og hvis du kommer til et hav, skal der bli et skib for dig.“ Han kom til et hav; da blev der et stort tremastet skib. Så reiste han og visste ikke hvor han seilte hen. Han seilte så lenge at han begynte å se land. Jo nærmere han kom land, dess mindre blev skibet hans; tilsist blev det en båt, og til slutt blev det så at han stakk det i lommen. Han kom til en by; der var der sorte flagg. Han spør hvad det skal bety. De sier: „Vet du ikke hvad som er hendt?“ Han svarte: „Nei.“ De sier: „Hvis du ikke vet det, så kommer i firetiden et troll og skal hente alle tre døtrene (til kongen).“ Den mannen som kom, var full. Han sier: „Hvis kongen gir mig en flaske brennevin, skal jeg frelse døtrene hans.“ Da gikk der bud til kongen: „Der er kommet en mann, som vil frelse døtrene dine.“ Kongen bød mannen komme til ham; men han kom ikke og gikk ikke. Da sendte kongen for annen gang bud; men han gikk ikke. Han sier: „Hvis jeg får brennevin å drikke, vil jeg gå.“ Da kom kongen til ham og vilde ha ham med sig. Han tok ham med sig og førte ham til huset. Den fulle mannen spør: „Hvad vil du?“ Kongen sier: „Jeg har hørt at du vil fri ut døtrene mine.“ Han svarte: „Det har jeg sagt.“ „Som du har sagt, skal du frelse dem.“ „Jeg skal nok frelse dem, hvis jeg får drikke så jeg ligger.“ Da sa kongen: „Hvis du frelser dem, skal du få drikke så meget som du vil.“

Så drakk han, men sovnet allikevel ikke. Han gikk ned i fjæren like til sjøen, tok den eldste datter og holdt henne på fanget. Da ser han at trollets skib kommer; ildspruten stod efter det. Da fløi sølvankerne i sjøen. Trollet kommer i land og sier: „Hvorfor har

mirri; de boatta gad'dai ja daddja: „Mannes don læk mun moar'si val'dam gavvilvuođain as'kasik doallat?“ De buođi lusa ja galgai val'dik; de dat olmai ani daggar muora, mεit so li matki nal'de val'-dam. De li daggar: go nubbe gæʒi jor'gali æl'le ol'mu vuos'ta, de jami, ja go nubbe gæʒi jor'gali jabma ol'mu vuos'ta, de æl'lai. De jor'gali dam gæʒi, middja god'da; de jami dat ruol'la, mast liddje guok'te oaivi. De gir'de sil'ba-aŋ'kurak bajas; de skip'pa manai appai.

De lei nub'bi bæi'vi dam muddon, de buođi nub'bi skip'pa abin gad'dai. Dego uoini boattime ruolla, de duop'pi gaskalæmus nieida fat'mahis ja ruottai fier'vai. De gir'de sil'ba-aŋ'kurak mirri, ja huikehi ruol'la nu atte gawpugis klaset cuow'kanad'de. De daddja: „Mannis don læk val'dam mu moar'si gavvilvuođain doallat? Don galgak buk'tit mun moar'si, elike mon goddam dun.“ De jor'gali spai'ta dam muora; de son væl'lani daggaviđi, ja liddje vit'ta oaivi, ja čuoppai dait gas'kak. Daggaviđi go gærgai čuop'pames uoivit gas'kat, de girdi appai ak'tan dolla-suovvan.

Goalmat bæivi dam muddo de boatta skip'pa abin gad'dai dolla-šid'darassan ja mærra doargista ja gawpugis gir'ko-doardnat gaččadek. Dego buođi gawpuk vuollai, de gir'de gol'le-aŋ'kurak mirri, ja dego son huikehi, mast liddje gieʒa oaivi ja gieʒa čoarvi, de gawpugist biggegak væl'lanad'de muttomak, ja brugguin stoalpok gaččadeddje ere vuol'de. De buođi gad'dai vašin, ja il'la son nagadi dεina ruollain; guđain uoivin nagadi buris, muttǫ gič'čet uoivin il'la son nagadi, muttǫ nagadi goit, go oaʒʒui baddjebællai stuorra-ul'leraje. De lii'kui gonagas buris ja addi nuoramus nieida bal'kan ja riikan bæli, ja šaddai hær'ran ja oaʒʒui manjemus'ta ollis riika vuollasis.

(Efraim Pedersen 1882, Storfjord.)

27.

2.

Ovta ol'man leddje gol'ma bardni. De vulgi boarrasæmus akka allahis occak; de buođi ak'ta boaris ak'ka ow'dan bal'ga nal'de ja sitta biebmo allahis. Ja daddja (bar'ni): „Must læ nu un'nan, inge mon

du tatt min kjæreste med list på fanget ditt?“ Han kom hen til ham og vilde ta henne. Mannen hadde et tre som han hadde tatt på veien. Det var sådant at når han vendte den ene enden mot et levende menneske, så døde det, og når han vendte den andre enden mot et dødt menneske, så levnet det op. Han vendte den enden som drepte mot trollet som hadde to hoder, og det døde. Da fløi sølvankerne op, og skibet satte til havs.

Så var det næste dag på samme tid; da kom et annet skib fra havet til land. Da han så trollet komme, tok han den mellemste datteren på armen og løp til fjæren. Sølvankerne fløi i sjøen, og trollet ropte så vinduene i byen knustes. Det sier: „Hvorfor har du med list tatt min kjæreste og holder henne? Du skal komme med min kjæreste eller så dreper jeg dig.“ Mannen snudde i en fart treet; da blev trollet straks liggende; det hadde fem hoder, og han hugg dem av. Straks han var ferdig med å hugge hodene av, for skibet til havs som en røk.

Den tredje dag på samme tid kommer et skib fra havet til land som en ildsprut og sjøen skjelver og i byen faller kirketårnene ned. Da det kom foran byen, fløi gullankerne i sjøen, og da trollet som hadde syv hoder og syv horn, ropte, la noen hus i byen sig, og stolpene falt under bryggene. Trollet kom sint i land, og det var så vidt han rådde med det. De seks hoder rådde han godt med; men det syvende klarte han med nød og neppe; han klarte det dog, da han fikk det ovenfor storflomålet. Kongen likte det godt og gav ham den yngste datteren og halve riket til lønn, og han blev en storkar og fikk til sist hele riket under sig.

27.
2.

En gammel mann hadde tre sønner. Den eldste gikk for å finne sig en kone; da kom en gammel kone frem på veien og bad om mat. Gutten sier: „Jeg har lite og har ikke noe å gi bort; jeg har så

lii'got ad'dit; must læ nu un'nan mātta ja gukkis mat'ki." De vulgi gas'kalæmus occak allahis akka; de boatta ow'dan boaris ak'ka bal'ga nal'de; de sitta mātta allahis. De daddja (gas'kalæmus): „In mon lii'got ad'dit; must læ nu un'nan mātta ja gukkis mat'ki." De li nuoramus bar'ni jallaslagan ja vulgi songe akka allahis occak. De boatta boaris ak'ka bal'ga nal'de ow'dan ja sitta biebmo allahis. De addi bar'ni ja daddja: „Un'nan læ, mutt oaʒ'ʒok fer'tik." De mui'tala boaris ak'ka bar'nai att: „Das læ ak'ta guoddo balgisbællan, ja dam vuol'de læ gol'lebik'tasak ja miek'ke, mast læ gol'lenađđa, ja hæs'ta ja vawnak." De vulgi vaʒ'ʒik da bar'ni; de manai da gud'dǫ lusa ja lok'ti da gud'dǫ, ja dan vuol'de lei hæs'ta ja miek'ke ja gol'lebik'tasak. De guđi dɛit dasa ja manai gonagasa sii'di ja bæsai muorravær'kon guok'ki.

De leddje gonagasan gol'ma nieida. De lei jettanas dast læmaš allahis akka oaʒ'ʒok, ige gonagas sittan; aigui jettanas gai'kot gaitin, jos nieida i oaʒʒǫ. De fer'ti loppedet gonagas doal'vot gukkas dokkǫ mæc'cai da bai'kai, gosa jettanas siđai. De bijai iđedes generala ja nieida dokkǫ. De sitta lin'cǫbar'ne ovta mokki mannat. De manai da miekkis ja hæstas ja bik'tasides lusa ja coggai bik'tasit nala. De manai hæsta nala ja valdi miekkis ja manai dokkǫ, gost generala ja niei'da lei. De li generala ovta muorra-oavsin čok'kahæmin. De manai bar'ni nieida lusa ja valdi su fat'mahis. De valdi da bar'ni gonagasa nieidan lum'maliinin bæle ja gol'leriŋgon bæle. De boatta jettanas ja hui'ka: „Mannes læ mu moar'si fat'mahis val'dan?" De časkiga faggi jettanasain; de goddi bar'ni jettanasa. De njul'či hæsta nala ja de manai da gud'dǫ lusa. De vulgi generala ruok'tot ak'tan nieidain ja lei nu ilǫlaš, ja de dajai generala bal'ga nal'de: „Mui'tal, atte mon læn bæs'tan." De li bar'ni siidan goit, go soai buođiga.

De buođi nub'be jettanas, mi li ain giewrap, ja siđai nieida oaʒ'ʒot. Jos nieida i oaʒʒǫ, de aigui siida had'djet. De fer'ti gonagas loppedit nieida doal'vok dokkǫ da mæc'cai, gosa jettanas siđai. De bijai generala ja nieida dokkǫ. De sitta lin'cǫbar'ni lobi unnaš mokki dakkat. De manai dokkǫ bik'tasides lusa, ja de manai generala ja nieida lusa. De valdi nieida fat'mahis ja valdi lum'maliinin bæle ja gol'leriŋgon bæle.

lite mat og lang vei!“ Så gikk den mellemste for å finne sig en kone; en gammel kone kommer frem på veien og ber om mat. Han sier: „Jeg har ikke noe å gi bort; jeg har lite mat og lang vei.“ Den yngste gutten var litt tosket, og han gikk også for å finne sig en kone. En gammel kone kommer frem på veien og ber om mat. Gutten gav henne og sa: „Det er lite; men du må få.“ Da forteller hun gutten: „Her er en rotstubb ved siden av veien, og under den er der gullklær og et sverd med gullfeste og hest og vogn.“ Gutten gikk da videre, gikk hen til rotstubben og løftet den op, og under den var en hest og et sverd og gullklær. Han lot dem være der og gikk til kongsgården; der blev han vedhugger hos kokken.

Kongen hadde tre døtre. En rise hadde vært der for å få sig en kone; men kongen vilde ikke. Risen vilde rive alt ned, hvis han ikke fikk piken. Da måtte kongen love å føre henne langt ut i villmarken til det sted risen vilde. Om morgenen sendte han en general og piken dit. Fillegutten ber om å få gå et ærend. Han gikk til sverdet, hesten og klærne sine og tok klærne på sig. Så steg han op på hesten, tok sverdet sitt og red dit hvor generalen og piken var. Generalen satt på grenen av et tre. Gutten gikk hen til piken og tok henne på fanget. Han tok halvdelen av kongsdatterens lommetørklæ og gullring. Da kommer risen og roper: „Hvorfor har du tatt kjæresten min på fanget?“ Så tok han og risen tak og gutten drepte risen. Han sprang op på hesten og red hen til rotstubben. Generalen gikk tilbake med piken og var så glad, og underveis sa han: „Fortell at jeg har frelst dig.“ Gutten var alt hjemme da de kom.

Så kom den andre risen som var enda sterkere, og vilde ha en datter. Hvis han ikke fikk henne, vilde han rive ned gården. Da måtte kongen love å føre datteren ut i villmarken dit hvor risen vilde. Han sendte generalen og piken dit. Fillegutten ber om lov til å gå et lite ærend. Han gikk hen til klærne sine og gikk så til generalen og piken. Da tok han piken på fanget og tok halvdelen av hennes lommetørklæ og gullring. Risen kommer og roper: „Hvorfor

De boatta jettanas ja hui'ka: „Mannes don læ val'dan mu moar'si fat'mahis?“ De li generala muorra-oavsin čok'kahæmi. De časkiga faggi jettanas ja bar'ni, ja il'la bar'ni nagada god'dik jettanasa. De manai bar'ni hæstačielge nala ja vulgi dokkǫ da bai'kai, gost so ani hæstas ja bik'tasides. De vulgi generala ja niei'da ruok'tok, ja generala nu ilǫlaš, go nuoramus nieida galgai oaǯ'ǯok bal'kan, jos gaitin nieidaid bæs'ta jettanasain.

De buođi goalmat jettanas gonagasa sii'di ja lei har'mat giew'ra ja stuorat, ja sust leddje čieǯa oaive, ja daddja: „Jos i son oaǯǯǫ nieida, de mon had'djin siida.“ De bijai gonagas nieida generalain dokkǫ mæc'cai da bai'kai, gosa jettanas siđai, ja vulgi generalain niei'da. De sitta lin'cǫbar'ni lobi unna mokkaǯa dakkat ja manai hæstas ja bik'tasides lusa, ja de vulgi nieida ja generala lusa. De valdi gonagasa nieida fat'mahis ja valdi lum'maliinin ja gol'leriŋgon bæle, ja generala čok'ka muorra-oavsin. De boatta jettanas ja huiki: „Mannes don læ val'dan mu moar'si fat'mahis?“ De riemaiga fag'gadallat, ja riemai bar'ni čuop'pak jettanasa čieǯa oaive ere da mikkin, mast lei gol'lenađđa. Ak'ta oai'vi æl'la, go nubbi čuop'pa, ja il'la nagada god'dik da jettanasa. De vulgiga sii'di generala ja niei'da, ja generala ilǫlaš. Go buođi, de li bar'ni jur siidan.

De šad'de hæjak generalain ja nuoramus nieidain. De niei'da čierro, ja de sitta lin'cǫbardni; i siđa luoi'tik gonagas. De bal'kisti boarrasebmusa lum'malii'ni-bæle nii'di; de bal'kisti gas'kalebmusa lum'malii'ni-bæle; de bal'kisti nuoramusa lum'malii'ni-bæle. De sut'ta generala ja gonagas ja aiguiga da bardni riebmat god'dik. De bar'ni ruottasti olgǫs hæsta ja bik'tasides lusa ja coggai bik'tasit nala, ja de manai ruok'tot gonagasa sii'di. De daddja niei'da atte: „Diele læ dat, gutte læ bæs'tam min jettanasa gieđain ere.“ De šaddai generala god'dǫk. De oaǯǯui bar'ni gonagasa nieida ja riikan bæle.

(Johan Pedersen 1883, Storfjord.)

har du tatt kjæresten min på fanget?“ Generalen satt på grenen av et tre. Så tok gutten og risen tak, og det var såvidt han orket å drepe risen. Han steg op på hestens rygg og red til det sted hvor han hadde hesten og klærne sine. Generalen og piken gikk tilbake, og generalen var så glad, fordi han skulde få den yngste piken til lønn, hvis han frelste alle pikene fra risene.

Så kom den tredje risen til kongsgården og var svært sterk og stor, og han hadde syv hoder. Han sa: „Hvis jeg ikke får piken, river jeg gården ned.“ Da sendte kongen datteren med generalen ut i villmarken til det sted risen vilde, og piken gikk med generalen. Fillegutten ber om lov til å gå et lite ærend; han gikk til hesten og klærne sine og gikk så til piken og generalen. Han tok kongsdatteren på fanget og tok halvdelen av lommetørklædet og gullringen. Generalen sitter på grenen av et tre. Da kommer risen og roper: „Hvorfor har du tatt kjæresten min på fanget?“ Så begynte de å ta tak, og gutten tok til å hugge risens syv hoder av med sverdet med gullfeste. Det ene hode levner op når han hugger av det andre, og det er såvidt han orker å drepe risen. Generalen og piken gikk tilbake, og generalen var glad. Da han kom, var gutten nettop hjemme.

Så blev det bryllup mellem generalen og den yngste piken. Piken gråter og vil ha fillegutten; men kongen vil ikke tillate det. Da kastet gutten den eldstes halve lommetørklæ til piken; han kastet den mellemstes halve lommetørklæ og så den yngstes. Generalen og kongen blev sinte og vilde drepe gutten. Da løp han ut til hesten og klærne sine; han tok klærne på og reiste så tilbake til kongsgården. Da sier piken: „Der er den som har frelst oss fra risens hånd.“ Generalen blev drept, og gutten fikk kongsdatteren og halve riket.

28.

1.

Ovta gærdi lei ak'ta gonagas, middja lappi nieidas, ja dat oʒai juokke baikin, gos mađǫlaš lei, mu i dat gaw'nam. Dat sad'di maŋ'ga skippa olgǫs occam vas'te, mutt æi dak gaw'nam. Gukkasėn sad'di fast ovta skippa olgǫs ja goččui mannat amas gaddiden, gos ow'dal i læ læmaš ak'tat olmuš. De ovta ol'ma namma lei Pettar, ja dat šaddai bosman'nin skippa nala, ja dan goččǫdiddje Pettar Bosman'nin. Dat buodi ovta vierrǫ gad'dai, ja go dat buotte haw'ni, de haw'na gid'-dani gidda, atte dat skip'pa i bæsa ere dan hawdnan. De boatta ak'ta vastes jol'lja suga gaddin ere ja cæl'ka dan: „Dis gal'ga ak'ta baccit dan gad'dai; de bæssa æs'ka skip'pa luvas.“ Kaptæi'na jærra ol'-maines, ai'gogo ak'tagen baccit. Dak gil'de gaikak; æi aigǫ baccit. Kaptæi'na daddja fastan: „Ak'ta gal'ga baccit. Dat i dok'ke rađi laddjė, atte mi gaikak duš'šap dāse dan haw'ni.“ De cæl'ka Pettar Bosman'ni: „Jus di ad'dibet munnjė ovta vii'nedudno, de mon baʒam.“ Dak ad'de. Mutte lei vel ak'ta ieǯa olmai, gutte vela baʒi guoi'min. Ja dak manaiga gad'dai, ja skip'pa luovvani ja haw'na rappasi, ja skip'pa manai ere dast.

Pettar go vii'ni nogai ja bieb'mo, de vulgi vajaldit. Dat uoini ovta bædnagan ovta jal'gės jæggin; dat jawkai ovta bowna sisa, ja Pettar vaʒʒi guimines dan bowna lusa. Dat gawnai dobbe stuorra raigi ædnam sisa, ja Pettar manai mɛida dan rai'gai guiminis, ja dat gaččai bod'nai ædnam sisa. Dat gawnai ovta uvsa dobbe; dat manai sisa; gawnai dobbe ovta vieso. Dobbe lei bieb'mo ja jugos nuok'ka; mutte æba dak duos'tam borrat. De dak nokkaigan. Pettar celki guoi'mahis: „Jus don gulak mɛi'degen uvsa nala boattimen, ik don galga likkadit.“ De gulaigan ovta gærdi; buođi uvsa nala, mutt æba dak lik'kam. De buođi nubbe gærdi uvsa nala rattat, mutt æba vel lik'kam goab'bagen. De buođi goalmadėst uvsa nala. De vulgi Pettara guoi'mi gæč'čat, mi dat læ. De dat duop'pehalai, ja dat bora-halai. Pettar i uoǯ'ǯǫm nakkarit dan rajin go guoimis massi. Gukkasėn vulgi Pettar olgǫs gæč'čat, bæssago son olgǫs dabbe ere. Dat

28. PETTER BÅTSMANN FRELSER KONGSDATTEREN.

1.

Engang var det en konge som mistet sin datter, og han lette efter henne overalt hvor det var mulig, men fant henne ikke. Han sendte mange skiber ut for å lete; men de fant henne ikke. Lenge efter sendte han igjen et skib ut og bød dem reise til fremmede kyster, hvor før intet menneske hadde vært. Der var en mann som het Petter, og han blev båtsmann på skibet, og de kalte ham Petter Båtsmann. Skibet kom til en fremmed kyst, og da de kom inn i havnen, lukket havnen sig, så skibet ikke slapp derfra. Da kommer en stygg jolle roende fra land og sier: „En av eder skal bli igjen på land; da først slipper skibet løs.“ Kapteinen spør sine menn, om noen vil bli igjen. De sa alle nei; de vilde ikke bli igjen. Kapteinen sier atter: „En skal bli igjen. Det går ikke an at vi alle omkommer her i denne havnen.“ Da sier Petter Båtsmann: „Hvis I gir mig en tønne brennevin, skal jeg bli igjen.“ De gav ham det. Men der var også en annen mann som også blev igjen i lag med ham. De to gikk i land, og skibet slapp løs; havnen åpnet sig og skibet reiste derfra.

Da brennevinet og maten slapp op, gav Petter sig på vandring. Han så en hund på en flat myr; den blev borte i en tue, og Petter gikk med sin kamerat hen til tuen. Han fant der et stort hull i jorden, og han gikk med sin kamerat ned i hullet og falt ned i jorden. Der fant han en dør; han gikk inn og fant der et rum. Der var mat og drikke nok; men de torde ikke spise. Så la de sig til å sove. Petter sa til sin kamerat: „Hvis du hører noe komme på døren, skal du ikke røre dig.“ De hørte en gang at der kom noe på døren; men de rørte sig ikke. Det kom annen gang og ramlet på døren; men enda rørte ingen av dem sig. Så kom det tredje gang på døren. Da gikk Petters kamerat for å se hvad det var. Da blev han grepet og ett. Petter fikk ikke sove fra det at han mistet kameraten sin. Langt om lenge gikk han ut for å se om han kunde slippe ut derfra. Han fant en annen dør som han gikk

gawnai ovta iežža uvsa, gosa manai sisa, ja dabbe gawnai ovta čabba nieida goarromen silkit. Jærra Pettares: „Gok'te don læk dieke boattam, gos'te don ik boađe ere, ja guđe gaddin don læk ere?" Pettar celki: „Mon læm Österriikan (bæv'čagaddin) ere, ja mon læm gonagas-nieida occamen." Niei'da celki: „Mon dat læm, dat gonagasniei'da, middja gukkės aigi læm orrọm jiettanasa olin, ja dal gal'ge moai nai'tit jiettanasain; dat læ dal hæddja-væga viež'žamen. Mutte jus moai uoǯǯọlin hægga ere dan stuorra spiinin, middja giekkanes læ, gal moai bæsaliččin dābbe ere." Niei'da daddja: „Gæč'čal miekke val'dit, middja goc'cahan væggan!" Mutt Pettar i nagadan likkastat'tit. Niei'da addi ovta jukkọsan, mεit jiettanas daw'ja lavi jukkat. Ovta gærdi jugisti Pettar; de dat nagadi likkastat'tit miekki. Nubbadist jugisti; de dat nagadi bajidėt miekki; goalmadist jugisti; de dat miek'ki lei nu gæppas, atte Pettar nagadi čuolastėt dan stuorra spiini oaivi ere. De niei'da cæl'ka Pettarin: „Must læ ak'ta gol'lerin'go; dan moai gal'ge lud'det guovte saddjai, goab'basinat bæli." Dak vulgigan olgọs; mutte jiettanas lei val'dam trappa miel'de, go manai, atte dak æba bæssam olgọs. Pettar ani ovta duolta njællje-tum'masaš spikkarit; dait dak cabmigan veg'gi, ja de bæsaigan bajas. Dak valdigan noađi golli ja silba, ja de vulgigan vajaldėt. Pettar ani mεida dan jukkamuša miel'de, mεit jiettanas daw'ja jugai, ja Pettar šaddai gæppas ja giew'ra, go dan jugai.

Dak buođigan ovta ol'ma guow'do, middja siđai vit'ta dala loanas. „Mon aigom dun vækkehėt, go don hættai boađak." Pettar luoni varsal. Dak buođigan mεida ovta æra ol'ma guow'do; dat siđai logi dala loanas. Dat aigui mεida vækkehit, „go don hættai boađak." Buođi ovta goalmat ol'ma guow'do; dat siđai vit'ta nubbe lokkai dala loanas. „Mon vækkeham dun, go don hættai boađak." Pettar luoni dasa mεit. Dak aicaigan ovta skippa, middja lakka gaddi lei. Dak vaǯǯigan dokkọ, ja dak bæsaigan dan skippa nala, middja mεida lei dan sæmme gonagas-nieida occamėn. Dak buotte abi nala. Dast lei ak'ta boares ak'ka, middja lei suoladam njæl'lje skillegan ja galgai ris'sehallat dan owdan. Pettar daddja: „Manin mun boares akko

inn gjennem, og fant der en vakker pike som sydde silke. Hun spør Petter: „Hvordan er du kommet hit, hvorfra du ikke slipper bort, og hvilket land er du fra?“ Petter sa: „Jeg er fra Østerland, og jeg leter efter en kongsdatter.“ Piken sa: „Det er mig, den kongsdatteren som i lang tid har vært hos risen, og nu skal vi gifte oss. Risen er nu gått for å hente bryllupsfolk. Men hvis vi fikk livet av det store svinet i kjøkkenet, kunde vi nok slippe herfra.“ Hun sier: „Prøv å ta det sverdet som henger på veggen!“ Men Petter orket ikke å rikke det. Piken gav ham en drikk som risen ofte pleide å drikke. Han drakk én gang; da orket han å rikke sverdet. Han drakk annen gang; da orket han å løfte sverdet. Han drakk tredje gang; da var sverdet så lett at han orket å hugge hodet av det store svinet. Piken sier til Petter: „Jeg har en gullring; den skal vi dele i to, en halvdel til hver.“ De vilde gå ut; men risen hadde tatt trappen med, da han gikk, så de slapp ikke ut. Petter hadde en tylft firetoms spiker; dem slo de i veggen og slapp så op. De tok en bør gull og sølv og gav sig til å vandre. Petter hadde også den drikken med som risen ofte drakk, og Petter blev lett og sterk, når han drakk den.

De traff på en mann som vilde låne fem daler. „Jeg vil hjelpe dig, når du kommer i nød.“ Petter lånte straks. De traff også på en annen mann; han vilde låne ti daler. Han vilde også hjelpe når han kom i nød. Han traff på en tredje mann; han vilde låne femten daler. „Jeg skal hjelpe dig når du kommer i nød.“ Petter lånte også ham. De fikk øie på et skib som var nær land. De gikk dit og slapp ombord på skibet som også lette efter den samme kongsdatteren. De kom ut på havet. Det var en gammel kone der, som hadde stjålet fire skilling og derfor skulde bli riset. Petter sier: „Hvorfor har I tatt den gamle kjerringa mi hit for å straffes? Jeg skal betale mangedobbelt for den gamle kjerringa mi; slipp henne løs i en fart!“ De slapp henne løs, og Petter betalte.

Skipperen fikk vite at det var kongsdatteren, som var i lag med Petter. Han kastet en kasse ut i sjøen og sa: „Hvem er snarest

dāsa lettek val'dam raŋgaštet? Mon mavsam maŋga gær'dai boares ak'kǫm owdan; lui'tek jottilit dan luvas!" ja dak lui'te, ja Pettar mavsi.

Skip'par buođi diettit dan, atte gonagas-niei'da, dat lei Pettaran olin. Dat bal'kesti ovta kassa olgǫs merri; dat celki: „Giddja hap'-pilæmus læ van'ci has'kadit bir'gehit mun ruttaskriina?" Pettar gæppas ja hap'pil lei van'ci has'kadit; mutte airok æi læm vancan. Luvas luoi'tiliddje vanca varsal, ja Pettar šaddai stuorra hættai, go uoini skippa mannamin ja son baʒi vanca sisa. Pettar bijai ris'ti gieđait; dat lawlasti ovta salma, ja dat nokkai ere, go dat ol'li law'lomist. Dat uođi oanehaš aigi; dat gulla: van'ca guoskadan gaddi vuos'ta; dat gæččastan, de dat læ ovta alla bavte vuol'de; mutte dat i bæsa gad'dai. De boatta dat olmai, gæsa vit'ta dala luoni, cæl'ka dan: „Mon addam dudnje baddi, man miel'de mon dun gæsam bavte nala." Mutte dat i gæssamgen; dat luiti fasten. De buođi dat olmai, gæsa logi dala luoni; dat mɛida cæl'ka: „Mon addam dudnje badde, mɛina mon dun gæsam bajas." Mutte dat i gæssam ænep go gas'-karaddjai; de dat luiti bod'nai. De buođi ak'ta æra olmai, giddja oaǯǯui vit'ta nubbe lokkai dala loanas. Dat mɛida ad'da baddi, cæl'ka: „Valde bad'dai; mon dun gæsam bajas dan owdan go munnje luo-nejik vit'ta nubbe lokkai dala." Pettar daddja: „Im mon duosta val'dit bad'dai; ik don goit gæse mun bajas." Mutte valdi dawga gukkasėn bad'dai; de dat gesi bajas, ja Pettar vulgi vaʒ'ʒit, ja dast lei sagga næl'gi.

Buođi ovta fier'vagad'dai; dat gawnai ovta ruow'degoai'vo; de dat jur'dilan: „De dal mon roggam allasam raigi ædnam sisa, gosa jamam." Ja dat roggai; dat manai raigi sisa, jabmit bijai ieǯas. De gulla, go čur've: „Pettar, baddjan bajas!" De dat gæččastan, mutte i oaine mɛi'degen. De dat fast biddja ieǯas raigi sisa nok'kat; de dat gulla fasten nubbadist go čur've: „Pettar, baddjan bajas!" Dat gæččasti, mutte dat i oai'nam mɛi'degen. Dat fast bijai raigi sisa ieǯas. Dat lei nokkiham oanehaǯǯa; de gulla fastan, go čur've: „Pettar, baddjan bajas!" De dat gæččasti; de oai'na dan boares akko, mɛit dan skippa nal'de frɛl'si ere njællje skilletrissin. Dat daddja:

til å hoppe i båten og berge pengeskrinet mitt?“ Petter var lett og snar til å hoppe i båten; men der var ikke årer i den. De slapp straks båten løs, og Petter kom i stor nød, da han så at skibet reiste og han blev igjen i båten. Han foldet hendene og sang en salme, og han sovnet da han var ferdig med å synge. Han sov en liten stund; da merker han at båten støtte mot land. Han så efter; da er han under et høit berg; men han slipper ikke i land. Da kommer den mannen som han lånte fem daler, og sier: „Jeg skal gi dig et tau å dra dig op på berget med.“ Men han gjorde det ikke, han slapp ham igjen. Da kom den mannen som han lånte ti daler; han sier også: „Jeg skal gi dig et tau å dra dig op med.“ Men han drog ham bare midtveis; så slapp han ham ned. Da kom en annen mann som hadde fått femten daler til låns. Han gir ham også et tau og sier: „Ta i tauet; jeg skal dra dig op, fordi du lånte mig femten daler.“ Petter sier: „Jeg tør ikke ta i tauet; du drar mig allikevel ikke op.“ Men langt om lenge tok han dog i tauet; han drog ham op, og Petter gikk avsted og var meget sulten.

Han kom til en strand og fant en jernspade; han tenkte: „Nu skal jeg grave mig et hull i jorden til å dø i.“ Han gjorde det og gikk inn i hullet og la sig for å dø. Da hører han at en roper: „Petter, stå op!“ Han så sig om, men så ikke noe. Han legger sig igjen til å sove i hullet; da hører han igjen annen gang at en roper: „Petter, stå op!“ Han så sig om, men så ikke noe. Han la sig igjen i hullet. Han hadde blundet litt; da hører han igjen at en roper: „Petter, stå op!“ Han så sig om; da ser han den gamle kjerringa som han frelste på skibet fra å bli riset for fire skilling. Hun sier: „Du er kommet i stor nød. Men bry dig ikke om det! Du slipper nok herfra. Næste søndag skal kongsdatteren gifte sig med den skipperen som narret dig ut i båten på havet. Men vi skal nok også komme dit til den tid.“ Petter sier: „Hvordan skal vi komme?“ Hun tok op av lommen en båt som var et kvarter lang, og sier: „Her er en båt som vi skal komme dit med.“ Hun gav Petter å spise og drikke, da han trengte det sårt. Så bød hun

„Don læk boattam stuorra hættai. Mutt ale fuola! Gal don das ere bæsak. Boat'te sodnabæivi gal'ga gonagas-niei'da nai'talit dɛina skip'parina, giddja dun vil'li vanca sisa abi nal'de. Mutte gal moai mɛida gal'ge dokkǫ boattit dan ai'gai.“ De cæl'ka Pettar: „Gok'te moai buotte?“ Dat roggasti ovta goar'til-gukkǫsaš vanca lumman ja daddja: „Dāle læ van'ca, mɛina moai gal'ge boattit dokkǫ.“ De addi Pettarėn borrat ja jukkat, go son lei stuorra dar'bahis. De goččui Pettaran mannat mannje-skot'tasėn nok'kat, ja Pettar manai, ja boares ak'ko sukkat vulgi abi ala. Go Pettaran bovti bajas, dat lei nu guk'kin abin; dat i oai'nam ovtage gaddi. De addi Pettarėn borrat ja jukkat ja goččui nok'kat ere. Go nubbadist bovti bajas, de dak leiga hawdnan. De cæl'ka boares ak'ko: „Mana dal gonagasa bökkara lusa ja fala ræŋ'gan ieǯat dasa, ja go sodnabæi'vi boatta, don galgak mannat gir'kui ja mannat al'taran duokkai vuostaš ol'muit miel'de, ja go bru'dabarra boatta ow'di, bija ris'ti gieđait ja lawlas dan sæmme salma, mɛit don lawlastėk abi al'de, go don skippan baccek.“ Ja Pettar nuvt dagai, go boares ak'ka goččui. Go Pettar salma lawlasti, de gonagas-niei'da jab'min gaččai bappa ow'di, ige bap'pa sat'tam ænep vihahit dan havi.

De gonagas bijai ovta ol'ma ol'muit lokkat gawpugist, lægo ak'tagin ođđahist boattam. Dat olmai logai, mutte i dat gaw'nam ænep dalge go ow'dal. De celki gonagas atte: „Nubbadist vela galgak lokkat ol'muit, oai'nit lægo ak'tagėn ođđahist boattam.“ Mutte i dat gaw'nam dalge ænep go ow'dal. Gonagas celki goalmadėst garrasėt att: „Gaikait galgak lokkat.“ De fuob'majiddjė: bökkarist læ ođđa ræŋ'ga, mi ow'dal i læ læmaš. Dat goččǫhalai gonagasa lusa. Gonagas cæl'ka dasa: „Gos'te don læk boattam?“ Pettar vas'tidan: „Mon læm læmaš dun nieida occamėn ja læm gaw'nam ovta bakkin-gaddin.“ Mutte gonagas celki dasa: „Anakgo don ovtagin vittana dan baddjelen, atte don læk gaw'nam mun nieida?“ Pettar daddja: „Must læ gol'leriŋ'gǫbællė, ja nub'be bælli læ dun nieidan, jus i læ lap'pam.“ Gonagas jærai nieidan: “Lægo dus aimuin riŋ'gǫbælli, mɛit don Pettaris læk uoǯ'ǯǫm?“ Gonagas-niei'da vas'tidan ač'čahis: „Læ galle aimuin.“ Gonagas valdi goabbaš belit ja gæč'čali, hēvego ovtas, ja

ham legge sig til å sove i bakskotten, og han gjorde det. Den gamle kjerringa gav sig til å ro ut på havet. Da hun vekte Petter, var han langt ute på havet; han så ikke noe land. Hun gav ham å spise og drikke og bød ham sove. Da hun annen gang vekte ham, var de i havn. Da sier hun: „Gå nu til kongens bøkker og by dig til dreng hos ham, og når søndagen kommer, skal du gå til kirken og gå bak alteret i følge med de første folk. Når brudeparret kommer frem, så fold hendene og syng den samme salmen som du sang ute på havet, da du blev igjen efter skibet.“ Og Petter gjorde så som den gamle kjerringa bød. Da han sang salmen, falt kongsdatteren som død ned foran presten, og presten kunde ikke vie mer den gang.

Da sendte kongen en mann for å telle folkene i byen, om der var kommet noen ny. Mannen talte; men han fant ikke nu flere enn før. Kongen sa: „Du skal enda en gang telle folkene og se, om der ikke er kommet noen ny.“ Men han fant heller ikke nu flere enn før. Kongen sa tredje gang strengt: „Du skal telle alle.“ Da sanset de at bøkkeren hadde en ny dreng, som ikke hadde vært der før. Han blev kalt til kongen. Kongen sier til ham: „Hvor er du kommet fra?“ Petter svarte: „Jeg har vært og lett efter din datter og har funnet henne i et hedningland.“ Men kongen sa til ham: „Har du noe vidne på at du har funnet min datter?“ Petter sier: „Jeg har halvdelen av en gullring, og den andre halvdelen har din datter, hvis hun ikke har mistet den.“ Kongen spurte datteren: „Har du i behold den halve ringen som du har fått av Petter?“ Kongsdatteren svarte sin far: „Ja, den er i behold.“ Kongen tok begge delene og prøvde om de passet sammen, og de passet. Da fikk Petter kongsdatteren og skipperen som løi, blev drept med sine folk.

Dette er en sann fortelling; han lever enda, han som sist fortalte den, og nu er fortellingen slutt.

dat hevi. De oaǯǯui Pettar gonagas-nieida, ja dat skip'par, giddja gielisti, šaddai buol'dujuvvum ak'tan ol'maidisguoimi.

Dat læ ak'ta duotta mui'talus; dat ælla ɛin, giddja manjemus muitali, ja dal læ mui'talus gæǯin.

(Morten Nilsen 1888, Sørfjord.)

28.

2.

De li ak'ti gonagasas niei'da, ja de massi dan nieida. De šaddai occamuš, muh i ak'tage da gaw'nan, ige ibmirdan ak'tage, gosa dat satti šad'dat. De ak'ta giewras olmai buođi gonagas-gawpugi ja gulai dan. De vulgi gonagas-dallui atte fallat ieǯas daina rekegin, atte so oaǯ'ǯo dam alcis ak'kan, jus gaw'na. Juo, dat loppiduvvui: jus fal gaw'na, dat oaǯ'ǯot gal'ga. De vulgi ovtain skippain borjastėt; borjasti æres rii'ki. De valdi skippas ja cuok'kǫhi gad'dai ja vulgi ieš vaʒ'ʒit. De vaʒ'ʒa ovta jal'gis jæggi miel'de ja de oai'na ovta bædnaga jæggis. De manna da vuos'ta. De jawkai dat das. De jurdaha: „Gosa matti dat šad'dat?“ De manna goit da bai'kai, gos dah uoini. De buođi dasa ja de uoini, atte rai'gi das manai ædnami. De vulgi da raigi sisa, buođi ovta vissui. De jurdaha: „Æigo das læhge ol'mut?“ De manai æres uvsait čađa; de buođi ovta gammer-uvsa ow'di, mas uoini čal'lǫn namait. De pik'ki son uvsa nala; de vas'tidi sis'te: „Daga nu buris!“ ja so rabai uvsa. De uoini: gonagas-niei'da dābbe čok'ka ja gođđa ovta suokko, mi cuow'ga dego gol'li. De daddja Bæt'ta Bosman'ni atte: „Mo læn vuol'gan du vieǯ'ǯat.“ Daddja: „Govt sat'tiba soai bæssat dābbe ėre?“ Daddja: „O gal moai besse; mon valdan dun salli, ja mon čuoppan gol'ma lai'be-snæida, atte mo bæsan dan ruǯ'ǯa-hor'tai bal'kestit. Go mon rabam uvsa ja dat riebma ciellat, de dat oaǯ'ǯo dait lai'be-snæidait, ah moai besse mannat.“ De buođiga ovta vissui, mas lėddje njæl'lje sæini bajas ige trap'pa goigǫge. De leddje spikkarat Bæt'ta Bosmannin lummas, ja dɛit coggai sæi'nerakkui, ma miel'de bæsaiga bajas, ja soai buođiga

28.

2.

Det var engang en konge som hadde en datter, og han mistet henne. Der blev leting efter piken; men ingen fant henne, og ingen forstod hvor hun kunde være blitt av. Da kom en sterk mann til kongsbyen og hørte om det. Han gikk til kongsgården og bød sig frem på det vilkår at han skulde få henne til kone, hvis han fant henne. Vel, det blev lovet: hvis han bare fant henne, skulde han få henne. Han seilte avsted med et skib og seilte til et annet rike. Så lot han skibet sitt falle tørt og gav sig selv på vandring. Han går over en flat myr og ser en hund på myren. Han går imot den. Da blev den borte der. Han tenker: „Hvor kunde det bli av den?“ Han går allikevel til det sted hvor han så den. Han kom dit og så at der gikk et hull ned i jorden. Han gikk ned i hullet og kom til et hus. Han tenker: „Er her ikke folk?“ Han gikk gjennem andre dører og kom foran døren til et kammer, hvor han så der var skrevet navn. Han pikket på døren; det svarte innenfor: „Vær så god!“ og han åpnet døren. Han så at der satt kongsdatteren og strikket på en strømpe der lyste som gull. Da sier Petter Båtsmann: „Jeg er kommet for å hente dig.“ Hun sier: „Hvordan kan vi slippe herfra?“ Han sier: „Å, vi slipper nok; jeg tar dig på armen, og jeg skjærer tre brødskiver, som jeg kan kaste til den store hunden. Når jeg åpner døren og den begynner å gjø, får den brødskivene, så vi slipper forbi.“ De kom til et rum hvor der var fire bratte vegger og ikke trapp noensteds. Petter Båtsmann hadde spiker i lommen, og dem stakk han i en sprekk i veggen som de slapp op efter, og de kom op på jorden. Men det hadde snedd

ædnan nala. Mutt de li væha muot'tan, nu att luod'da vut'tui; de vaʒʒi ovta joga guw'lui ja buođiga dam jokkagad'dai. De vaʒʒiga joga miel'de bod'nai dađi vas'te atte luodda æi vuotte, ja buođiga joga miel'de fier'vai ja manaiga fierva miel'de skippa lusa. De oai'na Bæt'ta Bosman'ni, atte dah læh gæssan ovta boares akka siw'lui ja julgit bajas. De jærra: „Mɛit da læ dakkan bahas?“ „Da læ suoladan gut'ta skillega, ja dat gal'ga straf'fehuvvat dan owdas.“ Daddja Bæt'ta Bosman'ni atte: „Luoite da bod'nai; gal son mak'sa dan ow'das, atte si besse vuol'git borjastit.“

De borjastit ovta gaska. De manai Bæt'ta Bosman'ni siw'lui ja lawlui čabba salma, ja li styrman'ni biddjan ovta giisa toavvagas'ki, nu att dat gaččai mirri. De čuor'vo, atte Bæt'ta Bosman'ni gal'ga bir'gehit vuol'git. Juo, dat buođi bod'nai, ja lui'te jollja bod'nai; muttǫ æi ad'dan ovtage airo; daddje atte: „Gal si fii'rijet toava, das'sago ol'let raddjai.“ De oaǯǯui da bumba jol'lji, ja de gesse da jollja fas lusa, nu att goak'te skip'pi oaǯ'ǯo gidda; muttǫ čas'ke toava gas'kat, ja baʒi jol'lja dokkǫ gol'gat ja olmai sis'te. De val'da ja bijai nok'kat. De nokkai obba gaska; de gulla go næs'ka bak'tai. De goc'ca bajas. Olmai čuoǯ'ǯo bavte nal'de ja daddja: „So gæssa dun bajas, jus don siđat.“ „Juo, buorat læ; goi'ko val'da sun.“ De dat gesi goalmadasa bavtis ja luiti bod'nai. De son nokkai fas jol'lji. De gulla go bok'ta ak'ta olmai ja čuor'vo: „So gæssa dun bajas, jus don siđat.“ „Juo, buorat læ.“ De gesi sun goak'te bavte nala; de luiti fas. De gaččai goak'te irtet-davti gas'kat. De nokkai fas jol'lji. De goc'cai go čuor'vo ak'ta olmai: „Baddjan bajas; so gæssa dun bajas.“ De gesi dat bavte nala. Dego so bæsai bavte nala, de nokkai son dasa. Das nokkai so gukkit gaska; de baddjani son fas bajas ja vulgi vaʒ'ʒit, buođi ovta jal'gis fier'vagad'dai. De boatta ak'ta boares ak'ka su vuos'ta ja daddja: „Siđatgo don ras'ta nuori gonagas-sii'di?“ Juo, sitta olmai gal. De suwdi boares ak'ka su ras'ta. De daddja: „Dal so læ dat, gutte siwlos li, dɛlle go do buottet gonagas-nieidain skip'pi ja mak'set sun owdas da balka, ja dan owdas so fir'ti du suw'dit.“

De manai bar'ni gonagas-gar'dimi; de leddje gonagas-nieida hæjat.

litt, så sporene såes; han gikk hen mot en elv, og de kom til elvebredden. De gikk nedover elven, forat sporene ikke skulde sees, og kom langs elven til fjæren og gikk langs fjæren til skibet. Da ser Petter Båtsmann at de har heist en gammel kone op i masten med føttene op. Han spør: „Hvad ondt har hun gjort?“ „Hun har stjålet seks skilling, og hun skal straffes for det.“ Petter Båtsmann sier: „Fir henne ned! Jeg skal betale for henne, så vi kan få seile avsted.“

De hadde seilet en stund. Da gikk Petter Båtsmann op i masten og sang en vakker salme. Styrmannen hadde lagt en bomme mellem tau, så den falt i sjøen. Han roper at Petter Båtsmann skal komme og berge den. Ja, han kom ned, og de firte ned en jolle; men de gav ham ikke noen åre; de sa: „Vi skal nok fire tauet, til du når bommen.“ Han fikk bommen op i jollen, og de drog jollen hen til skibet, så han næsten fikk fatt i det; men de hugg tauet av, og jollen med mannen blev igjen og drev. Han la sig til å sove. Han sov en hel stund; da hører han at jollen skraper mot et berg. Han våkner. En mann står på berget og sier: „Jeg skal dra dig op, hvis du vil.“ „Ja, det er godt; tørsten tar mig.“ Han drog ham op tredjedelen av berget og slapp ham ned. Så la han sig igjen til å sove i jollen. Han hører at en mann vekker ham og roper: „Jeg skal dra dig op, hvis du vil.“ „Ja, det er godt.“ Han drog ham næsten op på berget; da slapp han ham igjen. Han falt så et ribben næsten gikk av. Han la sig igjen til å sove i jollen. Han våknet da en mann ropte: „Stå op; jeg skal dra dig op.“ Han drog ham op på berget. Da han slapp op på berget, sovnet han der. Han sov der en lang stund; da stod han op igjen og gikk avsted; han kom til en flat fjære. En gammel kone kommer imot ham og sier: „Vil du over sundet til kongsgården?“ Ja det vilde han. Den gamle kona rodde ham over. Hun sier: „Jeg er nu den som hang i masten dengang du kom ombord med kongsdatteren og betalte for mig; derfor måtte jeg sette dig over.“

Gutten gikk til kongsgården; der hadde kongsdatteren bryllup. Han gikk i kirken på den øverste lem så at han stod med ansiktet mot piken. Der på lemmen sang han den samme salmen som han

De manai bar'ni gir'kui bajemuš hol'vi ja nu att nieidain vuos'talaga čuoǯǯuiga. De lawlui dobbe holves sæmme salma, mɛih son skippas lawlui, dɛlle go so li siwlos. De huob'mai niei'da atte diele læ dah olmai, gutte su læ gaw'nan, ja dajai: „Diele læ dah olmai, gutt sun jæggis buvti bajas.“ Dego dat gulai gonagas dan, de goččui boattit dan vissui, gos hæjat gal'ge duol'lọt; de jærai gonagas: „Læhgo dat don, gutte su nieida læt gaw'nan?“ „Mo dat læn dat; muttọ mɛit dagai skip'par bettọlašvuođain? Čuoppai faŋ-liina gas'kat, ja de son baʒi gol'gat dɛina jolljain, ja so goit šaddai bir'gehuvvut, nu att so buođi dieke.“ De dajai gonagas: „Do galgat su nieida oaǯ'ǯot, go jo do læt, gi gaw'nan læt dan.“ De skip'par bijahalai gid'dagassi, ja bar'ni oaǯǯui dan nieida alcis ak'kan. De mon in dan gukkibuida dieđe.

(Johan Hansen 1888, Kåfjord.)

29

De li ovta gonagasan niei'da, ja de leddje dan aigi rievvarat ja rievededdje skippait, ja li ovta skippan duot niei'da. De val'de rievvarat da nieida ja duol'vọ erehin ovta sul'lui, mi lei nu guk'kin; dat leddje gol'ma rievvara. Ak'ta bar'ni irgastalai da nii'di; de vulgi duot bar'ni dokkọ occat da nieida. De buođi sæm'me sul'lui ja vaʒ'ʒa dobbe; de oai'na ovta vieso guk'kin; de manna dokkọ ja gaw'na duo nieida dobbe. De buotte rievvarat gad'dai; bar'ni væl'laha seæŋgan. Daddjet rievvarat nii'di: „It do galga sar'not duoina ol'main it mɛi'degi.“ De vul'ge faw'lai. De læ ak'ta noai'di; de daddja noai'di: „Gæ, gok'te prate niei'da dɛina ol'main!“ De mac'ce gad'dai gæč'čat. Bar'ni manai seŋ'gi ige likka maggargi. Jerret nieidan: „Pratijitgo don duoina ol'main?“ Daddja niei'da: „In mo praten mɛihge.“ De vul'ge faw'lai occat skippait; de buottet væha mud'dui; daddja noai'di: „Vuoi, gok'te prateba duot guovtis gaddin!“ De mac'ce gad'dai, jerret nieidan: „Pratijetgo don?“ Niei'da dajai: „In mo praten.“

De šaddai bæi'vi; de vul'ge faw'lai. De leddje oalli guk'kin; de uoi'net ovta skippa abin. Daddja noai'di: „Gæ, gok'te prateba dot

sang på skibet, dengang han var oppe i masten. Da merket piken at der var den mann som hadde funnet henne, og hun sa: „Der er den mann som bragte mig op av myren.“ Da kongen hørte det, bød han ham komme til det hus hvor bryllupet skulde holdes. Kongen spurte: „Er du den som har funnet min datter?“ „Ja, det er mig; men hvad gjorde skipperen med svik? Han skar over fanglinen, og jeg blev igjen og drev med jollen. Allikevel blev jeg berget, så jeg kom hit.“ Da sa kongen: „Du skal få min datter, da du er den som har funnet henne.“ Skipperen blev satt i fengsel, og gutten fikk piken til kone.

Så vet jeg ikke mer om det.

29. KONGSDATTEREN OG RØVERNE.

En konge hadde en datter, og på den tid var der røvere; de røvet skiber, og på et skib var den piken. Røverne tok og førte henne bort til en ø, som var så langt borte; det var tre røvere. En gutt gjorde kur til piken. Han reiste avsted for å lete efter henne og kom til den samme ø. Han går der; da ser han et hus langt borte; han går dit og finner piken der. Så kom røverne i land; gutten ligger i en seng. Røverne sier til piken: „Du skal slett ikke tale med den mannen.“ Så reiste de ut på sjøen. En av dem er noaide; han sier: „Se hvor piken prater med mannen!“ De vendte tilbake til land for å se efter. Gutten la sig i sengen og rørte sig slett ikke. De spør piken: „Pratet du med den mannen?“ Piken sier: „Nei, jeg pratet ikke.“ De reiste ut på sjøen for å lete efter skiber; de er kommet et lite stykke; da sier noaiden: „Voi, hvor de to på land prater!“ De vendte tilbake til land og spør piken: „Pratet du?“ Piken sa: „Nei, jeg pratet ikke.“

Det blev dag; da reiste de ut på sjøen. De var svært langt borte; da ser de et skib på havet. Noaiden sier: „Se hvor de to på land

guovtis gaddin!“ De mac'ce gad'dai ja buotte bajas; jerre nieidan: „Pratijetgo don duoina ol'main?“ Niei'da dajai: „In mo praten.“ De suttaiga ja goddiga dan noaidi, go fil'li sin gad'dai vuol'git, vaikọ si uoi'ne skippa abin.

De šaddai iđet; de vulgiga faw'lai. De vulgiga niei'da ja bar'ni vaʒ'ʒit. Daddja bar'ni: „Gok'te soai gal'gaba bæssat dobbe erehin?“ De daddja niei'da: „Goččọ su šad'dat van'can; de gal so šad'da.“ De dajai bar'ni: „Šadda van'can!“ De niei'da šaddai van'can. Dajai bar'ni: „Suga mɛit!“ De van'ca vulgi sukkat ja sugai gonagasa siida vuollai. Das li nub'be niei'da vel gonagasan; galgaiga dan oaǯ'ǯot mɛit erehin. Daddja niei'da: „Goččọ su šad'dat gol'le-lod'din, de gal so šad'da.“ De manai bar'ni bajas gonagasa sii'di ja mui'tali duo nii'di, atte sus læ gol'lelod'di vancan. Niei'da vulgi gæč'čat; de li ow'daskot'tasis, go niei'da buođi fier'vai. Daddja bar'ni: „Valde gidda!“ De fal'li lod'di ow'dasies'sai. Daddja bar'ni: „Mana van'ci ja valde gidda!“ De fal'li lod'di gas'kasies'sai. Bar'ni daddja: „Valde gidda!“ Fal'li lod'di mannjesies'sai. Daddja bar'ni: „Mana ja valde gidda!“ Fal'li loddi mannjeskot'tasi. Bar'ni daddja: „Mana val'dit gidda!“ De fal'li lod'di mannjestawni nala. De vulgi niei'da val'dit gidda; de hoi'gadi bar'ni vanca ja dajai van'ci*: „Suga sæmme sul'lui, mutte eǯa saddjai!“ ja buođiga ovta stuorra mok'kai, mas leddje rievvarat læmaš ow'dal ja big'gen stuorra vieso ja leddje eǯa jabman erehin, ja dat bar'ni orui dobbe dɛina guvtin gonagas-nieidain ja rakkadi stuorra gawpuga dasa ja šaddai gonagassan ollis da sul'lọ baddjel.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

VARIANT.

*„Suga sæmme sul'lui, gos si leddje!“ Dat owdit niei'da manai dokkọ rievvarit lusa ja vuoššai mallasa dɛida ja bijai mir'kọrasit mallasi. Go borre da mallasa, de jabme gait diwnat. Niei'da manai da guovto lusa ja vieǯǯai dokkọ ja dajai: „Sis læ sii'da dal.“

prater!“ De vendte tilbake til land og kom op; de spurte piken: „Pratet du med den mannen?“ Piken sa: „Nei, jeg pratet ikke.“ Da blev de sinte og drepte noaiden, fordi han narret dem til å reise til land, skjønt de så et skib på havet.

Det blev morgen; da reiste de ut på sjøen. Piken og gutten gav sig til å spasere. Gutten sier: „Hvordan skal vi slippe herfra?“ Piken sier: „By mig bli til en båt; så blir jeg det.“ Gutten sa: „Bli til en båt!“ Da blev piken til en båt. Gutten sa: „Ro også!“ Da begynte båten å ro og rodde til kongsgården. Kongen hadde enda en annen datter; de skulde også få henne bort. Piken sier: „By mig bli en gullfugl; så blir jeg det.“ Gutten gikk op til kongsgården og fortalte piken der at han hadde en gullfugl i båten. Piken gikk for å se; den var i fremskotten, da piken kom i fjæren. Gutten sier: „Ta den fast!“ Fuglen for til forrummet. Gutten sier: „Gå inn i båten og ta den fast!“ Fuglen for til midtrummet. Gutten sier: „Ta den fast!“ Fuglen for til akterrummet. Gutten sier: „Gå og ta den fast!“ Fuglen for til akterskotten. Gutten sier: „Gå og ta den fast!“ Fuglen for op på akterstavnen. Piken gikk for å ta den fast; da skjøv gutten båten ut og sa til båten*: „Ro til den samme ø, men til en annen plass!“ og de kom til en stor bukt, hvor røvere før hadde vært og bygget et stort hus, og selv var de død bort. Gutten bodde der med de to kongsdøtrene og bygde der en stor by og blev konge over hele den øen.

Anm. Kongsdatteren hadde lært trolldom av den ene røver. De drepte ikke gutten, fordi hun var noaide.

VARIANT.

* „Ro til den samme ø, hvor vi var!“ Den første piken gikk hen til røverne og kokte mat til dem og la giftig gress i maten. Da de spiste maten, døde de alle. Piken gikk hen til de to, hentet dem dit og sa: „Nu har vi gård.“

30.

1.

Ovta boares akkan lei bar'ni, middja šaddai nu spai'ta bajas, ja dan namma lei Biera, ja borai ædnistis gusait ja sawcait gaitin. Daddja æd'ni: „Dal, ræŋgaǯan, oaǯǯot vuol'git; im mo nagat du bieb'mat.“ De vulgi, vaʒʒi ovta aigi; de boatta ak'ta olmai owdal. Jærra giewras Biera: „Mi du namma læ?“ „Mu namma læ Dievvaguod'di.“ Daddja giewras Biera: „Val'dǫska faggi!“ De bonjai giewras Biera da Dievvaguod'de vuollai ja dajai: „Ak'ta mat'ki mon'nǫs!“ De vaʒʒiga ovta aigi. De boatta ak'ta olmai owdal. Jærra giewras Biera: „Mi du namma læ?“ „Na, Stallečar'vo.“ Daddja: „Val'dǫska faggi!“ Giewras Biera bonjai vuollai ja dajai: „Ak'ta mat'kė mon'nǫs! “ De šad'de golmas. De vaʒ'ʒe ovta aigi; de buottet ovta bak'tegurri, mas læ uk'sa, ja dobbe cab'ma bavti siste. Daddja giewras Biera Stallečar'vui: „Raba uvsa!“ No, i dat uoǯ'ǯǫn. De goč'čo Dievvaguod'di: „Gæč'čal do!“ I dat uoǯ'ǯǫn. De valdi ieš; de rappasi uk'sa. De manne sisa; de li jettanas dobbe cab'mimi. De sitta al'git væk'kin cab'mit; ad'da ovta stuorra væč-čira. Daddja giewras Biera: „I so nagat likkahallat.“ De valdi (jettanas) vuoi'me-čoarvi ja addi jugistit. De likkastatti bittaš buorebut. De daddja: „I so nagat.“ De addi nubbi čoarvin jugistit; de nagada obba buris. De daddja: „Igo dus lič̄če vel buoret vuoi'me-čoar'vi?“ De valdi jettanas ovta vuoi'me-čoarvi ja addi. De algi cab'mit; de jettanas guow'la, go giewras Biera cab'ma. Dalle časki dɛina væč-čerin gal'lui, nu att manai oai'vi cuowkas ja jami. De valdi dɛit vuoi'me-čuorvit ja jugai ieš gaitin. De vul'ge jottit, buotte ovta vuow'dai. De šaddai næl'gi, ja gaw'ne ovta bađi dobbe. De daddja giewras Biera: „Si gal'get vuol'git ruottahallat diwrit mæccin, atte si besset vuoš'šat.“ De manne mæc'cai æige dat addjanan gukki. De al'ge vuoš'šat; de bijai giewras Biera Stallečar'vo bas'set bađi da bodda go soai ruottahallaba nubbe bađi dievva. Dego li batti duol'dan ja gik'sami, de boatta golma-oaivat ja daddja: „Adde sudnje bađi borrat,“ ja de borai gaitin. De boattiba mæccin bod'nai; de jærra

30. STERKE-PER OG HANS MENN.

1.

En gammel kone hadde en sønn som vokste så fort, og han het Per. Han åt op alle kyrne og sauene for sin mor. Moren sier: „Nu får du reise, drengen min; jeg orker ikke å fø dig.“ Så gikk han og gikk en tid; da kommer en mann imot ham. Sterke-Per spør: „Hvad heter du?“ „Jeg heter Bakkebærer.“ Sterke-Per sier: „La oss ta tak!“ Da la Sterke-Per Bakkebærer under sig og sa: „La oss slå lag!“ De gikk en tid. Da kommer en mann imot dem. Sterke-Per spør: „Hvad heter du?“ „Nå, Stålklemmer.“ Per sier: „La oss ta tak?“ Sterke-Per la ham under sig og sa: „La oss slå lag!“ Så blev de tre. De gikk en tid; da kommer de til et berg med en dør, og det banker inne i berget. Sterke-Per sier til Stålklemmer: „Lukk op døren!“ Nå, han fikk den ikke op. Så byr han Bakkebærer: „Prøv du!“ Han fikk den ikke op. Så tok han selv i; da gikk døren op. De gikk inn; det var en rise som banket der. Han (Per) vil begynne å hjelpe med å banke; risen gir ham en stor hammer. Sterke-Per sier: „Jeg orker ikke å rikke den.“ Da tok risen et krafthorn og lot ham ta et drag. Da rikket han den litt bedre. Han sier: „Jeg orker ikke.“ Da lot risen ham ta et drag av et annet horn; da orket han det riktig godt. Han sier: „Du skulde vel ikke ha et enda bedre krafthorn?“ Da tok risen et krafthorn og gav ham. Han begynte å banke; risen gløtter, mens Sterke-Per banker. Da slo han risen med hammeren i pannen så hodet gikk itu og han døde. Han tok da krafthornene og drakk selv alt.

De gikk da videre og kom til en skog. De blev sultne og fant en gryte der. Sterke-Per sier: „Vi skal løpe efter dyr i skogen så vi får koke.“ De gikk ut i skogen og var ikke lenge der. Så begynte de å koke. Sterke-Per satte Stålklemmer til å passe gryta mens de løp efter dyr og fikk en gryte til full. Da gryta hadde kokt og maten snart var ferdig, kommer en med tre hoder og sier: „La mig ete av gryta,“ og han åt alt sammen. De kommer ned fra

giewras Biera, giddja bađi læ borran. Daddja Stallečar'vo: „Golma-oaivat buođi ja borai.“ De bijai giewras Biera Dievvaguod'di fak'tet bađi. De vulgiga iežа mæc'cai. Dego batti duoldai ja givsai, de boatta guđa-oaivat ja borai bađi. De boattiba mæccin bod'nai. Jærra giewras Biera, giddja bađi læ borran. Daddja Dievvaguod'di: „Guđa-oaivat buođi ja borai bađi.“ De bijai giewras Biera duo guovto mæc'cai ja baʒi ieš vuoš'šat. Dego batti duoldai ja givsai, de boatta ovci-oaivat mæccin ja al'ga bađi borrat. Giewras Biera fal'li čuoǯǯot ja gaikihi stuorra soagi ædnamis ak'tan ruot'tasiguoimi ja časki gaitin uoivit erehin, ja dat manai mæc'cai ja huiki. De buođiga mæccin; de lei mātta valmas. De borre ja vuš'še vel ovta bađi ja borre da.

De vul'ge, vaʒ'ʒet ovta gukkes aigi. De gullet go cab'ma ædnan vuol'de. De manai giewras Biera dokkǫ; de læ jettanas dobbe dak-kami uoivit bar'nasis; daddja: „fantat čas'ke uoivit mu bardnin erehi,“ ja siđai væk'kin al'git. Juo, de giewras Biera algi væk'kin. I siđa nagadit væččira lok'tet. De ad'da jettanas vuoi'me-čoarvi jugi-stit; de nagadi lok'tet væččira; i siđa riek'ta nagadit. Daddja giewras Biera: „Igo dus ličče vel eža vuoi'me-čoar'vi?“ Daddja jettanas: „Læ mus ak'ta vel. So ad'da das dudnje.“ De jugisti giewras Biera das; de algi cab'mit. Jettanas gæč'ča dasa. Dalle duop'pi væččira ja časki gal'lui jettanassi ja goddi da ja manai low'kui ja goddi vel da bard-nini ja jugai goabbaš vuoi'me-čuorvit gaitin.

De vul'ge jottit; buotte ovta gonagasa sii'di. De siđai gonagas ræŋ'gan dɛit; de al'ge, ja bijai mæc'cai ja addi hæstait dɛida. Buotte mæc'cai; de rakkadeddje gurbmit nu stuor'rait, atte hæs'ta i nagadan likkastat'titge. De čup'pe hæstain uoivit erehin ja biddje guorbmi nala ja gesse sii'di. De bal'lai gonagas, ja borre gonagasan hæstait, gusait, vuovsait, sawcait, gaitin. De uoini gonagas: i duoit nagad bieb'mat. De dajai atte: „Di gal'gabettet vuol'git As'tere-gæmpa miekki viež'žat.“ De vul'ge ja borjasteddje dokkǫ As'tere-gæmpa siida vuollai. De bijai giewras Biera Stallečar'vo fak'tet skippa iddji. De nævvui Stallečar'vo atte: „Jus ak'tagi boatta ja jærra: Middja skippan læ gal'von? de galgat daddjat: „I dat skil'le du junnai.“ De oai'na: boatta ak'ta van'ca suga gaddin faw'lai, ja giew'ni duol'da

skogen. Sterke-Per spør hvem som har ett gryta tom. Stålklemmer sier: „En med tre hoder kom og åt.“ Så satte Sterke-Per Bakkebærer til å vokte gryta. De andre gikk selv ut i skogen. Da gryta kokte og maten holdt på å bli ferdig, kommer en med seks hoder og åt gryta tom. De to kommer ned fra skogen. Sterke-Per spør hvem som har ett gryta tom. Bakkebærer sier: „En med seks hoder kom og åt gryta tom.“ Da sendte Sterke-Per de to til skogen og blev selv igjen for å koke. Da gryta kokte og maten holdt på å bli ferdig, kommer en med ni hoder fra skogen og begynner å ete av gryta. Sterke-Per for op, slet en bjerk med røtter op av jorden og slo alle hodene av, og han gikk til skogs og skrek. Så kom de to fra skogen; da var maten ferdig. De spiste og kokte enda en gryte og spiste den tom.

Så gikk de og gikk en lang tid. Da hører de at det banker under jorden. Sterke-Per gikk dit; der holdt en rise på å gjøre hoder til sin sønn. Han sier: „Fanter slo hodene av min sønn,“ og han vilde han skulde begynne å hjelpe ham. Nu vel, Sterke-Per begynte å hjelpe ham. Han orker ikke å løfte hammeren. Da lar risen ham ta et drag av et krafthorn; da orket han å løfte hammeren, men ikke riktig godt. Sterke-Per sier: „Du skulde vel ikke ha enda et annet krafthorn?“ Risen sier: „Jeg har et til; jeg skal gi dig av det.“ Da tok Sterke-Per et drag av det og begynte å banke. Risen ser på. Da grep Per hammeren og slo risen i pannen og drepte ham, gikk hen i kroken og drepte også sønnen og drakk begge krafthornene ut.

Så vandrer de videre og kom til en kongsgård. Kongen vilde ha dem til drenger; de begynte, og han sendte dem til skogen og gav dem hester med. De kom til skogen; da gjorde de så store lass at hestene ikke orket å rikke dem. De hugg hodene av hestene, la dem på lasset og drog det hjem. Da blev kongen redd, og de åt op kongens hester, kyr, okser, sauer, alt sammen. Kongen så at han orket ikke å fø dem. Han sa: „I skal reise og hente Asterekjempens sverd.“ De reiste og seilte hen til Asterekjempens gård. Sterke-Per satte Stålklemmer til å vokte skibet om natten. Han sa til ham: „Hvis noen kommer og spør: „Hvad er skibet lastet med?“

gas'ko vanca. De buođi As'tere-gæmpa bar'ni skip'pi ja jærai: „Middja skippan læ gal'von?“ Dajai: „I dat skil'le du junnai.“ De valdi As'teregæmpa bar'ni dan gidda ja bal'kesti duol'di giew'nai ja sugai gad'dai.

De buođi nub'be iddja. De bijai Dievvaguod'di fak'tet skippa ja dajai: „Jus ak'tagi boatta ja jærra: Middja skippan læ gal'von? de daja: „I dat skil'le du junnai.“ De boatta van'ca suga gaddin faw'lai ja boatta skip'pi, jærra: „Mi skippan læ gal'von?“ Daddja: „I dat skil'le du junnai.“ De valdi faggi ja bonjai duol'di giew'nai ja sugai gad'dai.

De boatta goalmat iddja. De manai ieš giewras Biera; de oai'na, atte de boatta van'ca suga gaddin faw'lai. De jærra: „Mi skippan læ gal'von?“ Giewras Biera daddja nu garrasit: „I dat skil'le du junnai.“ Dalle valdiga faggi; de gaččai giewras Biera buol'vabæli nala; de fal'li čuoǯǯot ja bonjai As'tere-gæmpa bardni vællot ja vuordnohi: „Goas ač'čat læ losimusat nok'kami, ja goas læ gas'kalebmusit nok'kami, ja goas læ unnimus'ta nok'kami?“ De dajai As'teregæmpa bar'ni: „Dalle læ unnimus'ta nok'kami, go vil'ges suovva boatta njalnim olgǫs, ja go ruona suovva boatta, de læ gas'kalebmusit nok'kami. Dalle go ruk'ses suovva boatta, de læ losimusat nok'kami.“ Dalle bodnjali giewras Biera As'tere-gæmpa bardni da duol'di giew'nai.

Šaddai iddja; de vulgi gad'dai, manai klāse duokkai gæč'čat. De oai'na, atte vil'ges suovva boatta njalmin olgǫs. Væha aigi, de boatta ruona suovva. Orui væha aigi, de algi ruk'ses suovva boattit. De njagai stoppui ja manai sæŋga lusa ja njagahi miekke ja manai olgǫs ja manai skip'pi ja vulgi sukkat. Šaddai iđet; de huob'ma As'tere-gæm'pa, atte miek'ki læ mannan ja skip'pa jaw'kan. De manai vare nala. De uoini guk'ken abin; de valdi čoarvi ja riemai jukkat abi goikisi ja jugai nu olo, atte stiwran duokkin vig'ga goi'kanit mærra, ja giewras Biera sukka nu, atte ruow'de-airot soddjet. De luod'dani As'tere-gæmpan čoar'vi, ja golgedi appi, ja de jami As'teregæm'pa.

(Nils Nilsen 1921, Storfjord.)

skal du si: „Det skiller ikke dig.““ Da ser Stålklemmer at en båt kommer roende fra land ut på sjøen og en kjel koker midt i båten. Asterekjempens sønn kom ombord og spurte: „Hvad er skibet lastet med?“ Han sa: „Det skiller ikke dig.“ Da tok Asterekjempens sønn ham fatt og kastet ham i den kokende kjel og rodde i land.

Næste natt kom. Da satte Per Bakkebærer til å vokte skibet og sa: „Hvis noen kommer og spør: „Hvad er skibet lastet med?“ så si: „Det skiller ikke dig.““ Da kommer en båt roende fra land ut på sjøen og den kommer til skibet, og en spør: „Hvad er skibet lastet med?“ Han sier: „Det skiller ikke dig.“ Da tok mannen tak med ham og kastet ham i den kokende kjel og rodde i land.

Så kommer den tredje natt. Da gikk Sterke-Per selv; han ser at en båt kommer roende fra land ut på sjøen. En spør: „Hvad er skibet lastet med?“ Sterke-Per sier så barskt: „Det skiller ikke dig.“ Da tok de tak; Sterke-Per falt på det ene kne; da for han op og la Asterekjempens sønn ned og tvang ham til å svare. „Når sover far din tyngst, når sover han midt i laget og når sover han lettest?“ Da sa Asterekjempens sønn: „Da sover han lettest, når en hvit røk kommer ut av munnen, og når det kommer grønn røk, sover han midt i laget. Når det kommer rød røk, sover han tyngst.“ Så kastet Sterke-Per Asterekjempens sønn i den kokende kjel.

Det blev natt; da gikk han i land og gikk til vinduet for å se. Han ser at det kommer hvit røk ut av munnen. En stund efter kommer det grønn røk. Han ventet en stund; da begynte det å komme rød røk. Han smøg inn i stuen, gikk hen til sengen, lurte til sig sverdet, gikk ut og ombord og rodde avsted. Det blev morgen; da merker Asterekjempen at sverdet er vekke og skibet borte. Han gikk op på fjellet. Da så han det langt ute på havet; han tok et horn og begynte å drikke havet tørt og drakk så meget at det begynte å bli tørt bak styret. Sterke-Per rodde så jernårene bøides. Da revnet Asterekjempens horn, og havet rant ut, og så døde Asterekjempen.

30.

2.

De li ak'ti ak'ta barragod'di, ja da guovton i læn ak'tage manna, ja dat rokkadalaiga Ibmilis mana. Muttin ija leiga soai nok'kame. De gullaba soai, go manna čierui fæs'karis; de manai boad'nji viez̄'-z̄at da sisa, ja de lei bar'ne-manna, ja de soai bijaiga gas'kasæska seŋ'gi. Mutte manna šaddai nu spai'ta, atte soai fer'tiga golma gærdi dan ija sæŋga galljidit. Gastan addiga nama Biera, ja dat šaddai nu giew'ra borrat ja bar'gat, nu atte su vanhemak æba sui'tan bargo æbage matta, ja dajaiga: „Dal fer'tet, ræŋgaz̄an, mannat dokkǫ gos don gawnat bargo ja matta; æn moai suite dunnje goabbage."

De vulgi Giewras Biera jottit. De buođi gonagasa sii'di ja siđai gonagasan bargo. Gonagas jærai: „Mεit do sattat bar'gat?" „Na, gal so sat'ta muorait čuop'pat mæccin vællot." De bijai gonagas ez̄a ræŋgaitguoime mæc'cai, ja Giewras Biera mεit manai; mutte ak'šo manai cuowkas. Nubbi bæivi de dagai Biera allasis ak'šo, stali bijai viego ja ruowdi bijai viego dan ak'šui, ja go si buotte mæc'cai muorait čuop'pat, go Giewras Biera ak'ti čas'ka su ak'šuinis, de rawgadeddjė stuorra muorat ere mad'dagin ja god'de dεit ez̄a ræŋgait. Gonagas jærai: „Gos læt nubbit ræŋgat?" Biera vas'tidi: „Muorat rawgadeddjė dεih nala, ja si jamadeddjė." Gonagas jurdaši: „Daina i daga mεihge; duot god'dala bære ol'muit," ja bijai rog'gat stuorra roggi, ja go rog'gi li valmas, de fierahi stuorra gæđgi da roggi bal'di ja goččui Biera mannat da rog'gai. De čuoggi gonagas ollo ol'muit, makka gal'ge fieraldat'tit da gæđgi Biera nala. Biera duostui da gæđgi čælčirgas'ki ja bal'kesti gukkas ere da hawdin. De dajai gonagas: „I so daga duina mεi'dege. Do šaddat occat allasat mātta ja bargo."

De vulgi; de gaw'na ovta, gutte bodnja guosait. Daddja Biera: „Boađe munnje ræŋ'gan!" Daddja guossa-bod'nji: „Mεnne in? Dai'de vuimit gæč'čalad'dat." Biera bodnjali vuollai. „Lekkǫs sod'nǫs ak'ta mat'ki!" dajai guossabod'nji, ja de vulgin. De oai'niba ovta ol'ma, gutte čar'vo stali, nu atte suor'magaskait boč'čǫda olgǫs.

30.

2.

Der var engang et ektepar; de hadde ingen barn, og de bad Gud om et barn. En natt lå de og sov. Da hører de at et barn gråter ute i forgangen; mannen gikk for å hente det inn. Det var et guttebarn, og de la det mellem sig i sengen. Men barnet vokste så fort, at de måtte den natt tre ganger gjøre sengen videre. I dåpen gav de det navnet Per, og han blev så svær til å spise og arbeide, at foreldrene hverken kunde skaffe arbeide eller mat, og de sa: „Nå må du, drengen min, gå dit hvor du finner arbeide og mat; vi kan ikke skaffe dig noen av delene."

Da gav Sterke-Per sig på vandring. Han kom til kongsgården og bad kongen om arbeide. Kongen spurte: „Hvad arbeider kan du gjøre?" „Nå, jeg kan nok felle trær i skogen." Kongen sendte ham til skogen med de andre drengene, og Sterke-Per gikk også; men øksen hans gikk itu. Næste dag gjorde han sig en øks og la en våg stål og en våg jern i øksen. Da de kom til skogen for å felle trær og Sterke-Per hugg en gang med øksen sin, spratt store trær fra stammen og drepte de andre drengene. Kongen spurte: „Hvor er de andre drengene?" Per svarte: „Trærne spratt på dem og de døde." Kongen tenkte: „Ham gjør jeg ikke noe med; han bare dreper folk," og han satte ham til å grave en stor grop. Da gropen var ferdig, veltet han en stor sten ved siden av den og bød Per gå ned i gropen. Så samlet kongen mange folk, som skulde velte stenen ned på Per. Per tok mot stenen mellem lillefingeren og ringfingeren og kastet den langt bort fra gropen. Da sa kongen: „Jeg gjør ikke noe med dig. Du får søke dig mat og arbeide."

Så gikk han og traff en som vridde grantrær. Per sier: „Kom og bli dreng hos mig!" Granvrieren sier: „Hvorfor ikke? Kanskje vi skal prøve styrke?" Per vred ham under sig. „La oss slå lag!" sa granvrieren, og så gikk de. Da ser de en mannn som klemmer stål så det presses ut mellem fingrene. Stålklemmeren sier: „Kom an, la oss prøve styrke!" Og Per vred ham under sig. Stålklemmeren

Daddja stallečar'vo: „Has vuimit gæč'čalad'dat!“ Ja Biera bodnjali stallečar'vo vuollai. Daddja stallečar'vo: „Lekkǫs sis ak'ta mat'ki!“ De vul'ge. De uoi'net ovta, gutte dievait guod'da. Daddja dievvaguod'di: „Gæč'čalad'do vuimit!“ Ja Biera bodnjali vuollai. Daddja dievvaguod'di: „Sis gal'ga ak'ta mat'ki,“ ja de vul'ge jottit ja gaw'ne stuorra bađi. De viegahalle mæccidiwrit, ja daddja Biera guossabod'njin: „Do galgat al'git mallasa vuoš'šat.“ Na juo, malis lei valmas; de buođi ak'ta stuorra olmai ja jugisti mallasa. De buotte nubbit ruok'tot; i læk malis. Daddja Biera: „Ikgo do læ mallasa vuoš'šam?“ Daddja guossabod'nji: „Malis lei valmas, ja buođi ak'ta stuorra olmai ja jugisti gaitin.“ Sæmme laddje gævai stallečar'vui ja dievvaguod'dai.

De riemai Biera ieš vuoš'šat ja bijai nubbidis mæc'cai. Malis lei val'manišgoattime; de boatta stuorra olmai ja riebma mallasa jugistit. Biera duop'pi stuorra guosa gierragi ja gaikihi ak'tan ruot'tasitguoimi ja spiddui dan stuorra ol'ma jamas, ja go nubbit buotte mæccin, malis lei valmas, ja borre, ja vul'ge dalle si jottit ja buotte ovta gonagassi ja fallet ræŋ'gan. Daddja gonagas: „I sus læt bar'go ieǯa go jus Aksem'pi vuol'gibettet, gosa ol'mut lavijet mannat ige boađe ak'tage ruok'tot.“ Daddja Biera: „Na juo,“ ja gonagas addi siddjesi staw'nejavta, ja de vul'ge dokkǫ čaw'gat.

(Johannes Larsen 1885, Lyngsdalen).

31.

De leiga guok'te ol'ma, mait namma læ Guossabod'nji ja Stallečar'vo, leiga guok'te giewras ol'ma. De vulgiga jottit; de manaiga ovta vuow'dai; de gæč'čaladdaiga dobbe vuoimi. De bonjai nub'bi guosait dobbe, bonjai bissudakkan, ja nub'bi čarvui stali. De vulgiga das'tǫ dobbe; de buođiga ovta gonagasa dallui. De jærra gonagas: „Mat ol'mait doai læt'ti?“ „Soai læba muttin ol'mat.“ De ar'valæba gonagasain, atte gal soai boattiba dunnje ræŋ'gan. De jærra gonagas balka. „No, æba soai fuola nu olo da balka, go soai oaǯ'ǯoba buori mātta.“ Gonagas lii'kui dasa, dajai: „Doai oaǯ'ǯobæt'ti buori guosta.“

sier: „La oss slå lag!“ Så gikk de. Da ser de en som bærer bakker. Bakkebæreren sier: „La oss prøve styrke!“ Og Per vred ham under sig. Bakkebæreren sier: „La oss slå lag!“ Så drog de avsted og fandt en stor gryte. De løp efter ville dyr, og Per sier til granvrieren: „Du skal først koke.“ Nu vel, maten var ferdig; da kom en stor mann og drakk op maten. De andre kom tilbake: der var ingen mat. Per sier: „Har du ikke kokt mat?“ Granvieren sier: „Maten var ferdig, og der kom en stor mann og drakk alt op.“ Likedan gikk det stålklemmeren og bakkebæreren.

Da tok Per selv til å koke og sendte de andre til skogs. Maten holdt på å bli ferdig; da kommer en stor mann og tar til å drikke maten. Per grep en stor gran i toppen, rykket den op med røttene og slo den store mannen ihjel. Da de andre kom fra skogen, var maten ferdig, og de spiste. De gav sig da på vandring og kom til en konge og bød sig til drenger. Kongen sier: „Jeg har ikke annet arbeide enn om I vil reise til Aksempa, hvor folk pleier å reise hen, og ingen kommer tilbake.“ Per sier: „Nu vel,“ og kongen gav dem en jekt, og så klemte de på å ro dit. (Fortsettes som 1).

31. TO STERKE MENN.

Der var to menn som het Granvrier og Stålklemmer; det var to sterke menn. De gav sig på vandring og gikk til en skog; der prøvde de sin styrke. Den ene vred graner der; han vred dem til vidjebånd, og den andre klemte stål. Siden gikk de derfra og kom til en konges gård. Kongen spør: „Hvad er I for menn?“ „Vi er noen menn.“ De taler med kongen om at de vil bli drenger hos ham. Kongen spør om lønnen. „Nå, vi bryr oss ikke så meget om lønnen, når vi får god mat.“ Kongen likte det og sa: „I skal få god kost.“ Han funderte på hvad han skulde gi dem til arbeide;

De gonagas hunderi, mɛit son gal'ga ad'dit bar'gon da guk'tui; de dat bijai čuop'pat muorait. De čuoppaiga ollis vuowdi vællot; de vulgiga; de buođiga sii'di. Isit jærra: „Gal doai læt'ti olo bar'gan.“ „Gal soai læba.“ Gonagas manai gæč'čamen da bargo; de leiga čuop'pan ollis vuowdi bod'nai. De jurdaha gonagas: „Jus dat mannaba nubbadis luok'kai, de čuop'paba jɛl'ga gait luokka.“ De dat addi mātta da guk'tui; mutte æba gallanan. Jærra gonagas: „Leigo un'nan mātta?“ „I læn val'ljige.“ De šön'ni gonagas, atte gal so gæč'čala: sui'ta son matta da guk'tui. De goddi vuovsa ja vuoššai dan. De ol'mat borrat manaiga dan vuovsa; dat boraiga gaitin dan goroda. Gonagas jurdaša: „Æba daide al'ma-ol'mọgut go nu olo boraiga.“ De jærra gonagas: „Maggar ol'mat doai læt'ti?“ De mui'-talæba: „Nub'bi læ guossabod'nji, ja nub'bi læ stallečar'vo.“ De bijai gonagas luok'kai viež'žat stuora soagi. De viežžaiga ja njas'ke uovsit ere. De goččui gonagas gæč'čalit bodnjat dan bissudakkan; de bonjai dan soage bissudakkan. De nubbe ol'mai bijai stuorra ruow'degap'palaga; gal'ga das dakkat juogalagan duol'basa. De valdi gieđaitguoime ja čarvui dan dugo bākar daige. De uoini gonagas: i so bir'ge dɛina guovtuin. De dajai: „Doai fir'tebæt'ti vuol'git ɛin occat bargo allasæddi; i so suite bargo šat don'nọsi.“ Dat lii'kuiga dasa; de vulgiga. De vandardeiga ovta mađki; de buođiga ovta ruow'defabrik'ki. De ar'valit dobbe: „Læt'tego doai daggar ol'mat, mat'tebæt'tego doai mɛi'dege dakkat?“ „Jo,“ daddja nub'bi; „gal so mat'ta dakkat ruowdis ja stalis gawni.“ De daddja dat fabrik'ka-for'man'ni: „Doai gal'gabæt'ti gæč'čalit dakkat ovta skip'pa-aŋ'kara, mi gal'ga doallat skippa ak'tọ; i darbat ænet go ak'ta aŋkir.“ „Jo, gal soai da dakkaba.“ De dat riemaiga da dakkat; de dagaiga dan. De boatta forman'ni gæč'čat, maggar dat læ. Dat li nu čab'bat dak'-kọn; mutte dat li nu stuorat; æi nagadan logi ol'ma dan likkastat'tit. De daddja dat oai've-olmai: „I duot læ al'ma-aŋkir. Dat læ nu stuoris, atte i guodde skip'pa duon ow'dagæžin. I dat læ logi ol'ma bajedæmis.“ De daddjaba: „Gal soai da biddjaba skip'pi.“ De rekinasti forman'ni: „Æba dat nagat iežage da likkahallat,“ daddja: „Guod'di bære skip'pi!“ De valdiga nub'bi nubbi gæččai ja nub'bi

så satte han dem til å felle trær. De hugg en hel skog ned; så gikk de og kom hjem. Husbonden spør: „I har nok arbeidet meget." „Ja, det har vi." Kongen gikk for å se på arbeidet; de hadde hugget ned en hel skog. Da tenker kongen: „Hvis de næste gang går op i lien, hugger de hele lien snau." Så gav han dem mat; men de blev ikke mette. Kongen spør: „Var det lite mat?" „Det var ingen overflod." Da skjønte kongen at han fikk prøve om han hadde mat nok til dem. Han slaktet en okse og kokte den. Mennene gikk for å spise oksen; de spiste hele kroppen. Kongen tenker: „Det er nok ikke riktige mennesker, da de åt så meget." Han spør: „Hvadslags menn er I?" De forteller at den ene er granvrier og den andre er stålklemmer. Kongen sendte dem op i lien for å hente en stor bjerk. De gjorde det og kvistet grenene av. Da bød kongen den ene prøve å vri den til et vidjebånd, og han vridde bjerken til et vidjebånd. Da gav han den andre mannen et stort jernstykke; han skulde av det gjøre noe som var flatt. Han tok det med hendene og klemte det som en baker deig. Da så kongen at han ikke greide det med dem. Han sa: „I må gå videre og søke eder arbeide; jeg har ikke mere arbeide for eder."

De likte det og gikk. De vandret et stykke; da kom de til en jernfabrikk. Der sier de til dem: „Er I sådanne menn at I kan gjøre noe?" „Ja," sier den ene; „jeg kan nok gjøre et redskap av jern og stål." Fabrikkformannen sier: „I skal prøve å gjøre et skibsanker, som alene skal holde skibet; der behøves ikke mer enn ett anker." „Ja, vi skal nok gjøre det." De tok til å gjøre det, og de gjorde det. Formannen kommer for å se, hvordan det er. Det var så vakkert gjort; men det var så stort, at ti mann ikke orket å rikke det. Formannen sier: „Det er ikke et riktig anker; det er så stort at skibet ikke bærer det i forstavnen. Ti mann kan ikke løfte det." De sier: „Vi skal nok legge det ombord i skibet." Formannen regnet: „De orker ikke selv å rikke det;" han sier: „Bær det bare ombord!" Da tok den ene i den ene enden og den andre i den andre enden, begge med én hånd, og gikk med det. Formannen ser: de bærer det nok, og så la de det i skibet, og skibet sank ned

nubbi gæččai giettabelin goabbačagat ja de vulgiga dεina. Forman'ni oai'na: „Gal dat guod'diba," ja de bijaiga skip'pi, ja skip'pa basti lai'rai. De šaddai forman'nai hætti; de hunderi, govt duoina gal'ga. I dat læt likkahallamis. De loppidi balka da guk'tui, go dat guod'-diba fas ere dobbe. De vieǯǯaiga dan ere ja doalvuiga fas fabrik'ki ja časkiga šlæggain da cuwkas, ja gieđaitguim čarvui da ruow'debit'tan fas. De uoini forman'ni: i dat bir'ge dεina guovtuin. De vulgiga fas ja manaiga ovta vuow'dai ja bonjaiga dobbe guosait bissudakkan ja guođđeleiga dokkọ, æige dat dieđe od'ne, maggar ol'mat dat leiga.
(Ole Andersen 1923, Mandalen.)

32.

De li ak'ti jettanas irgastallamen ovta boares ak'kai, ja boares akkan li bar'dni. De sitta da ak'ka jettanasan diettit, gost jettanasa hæg'ga læ. De daddja jettanas: „Gal mon mui'talam; muh ik galga fal jiednadallak." De daddja boares ak'ka bar'dnahis: „Jettanas læ mui'talam, gos sun hæg'ga læ. Buol'lė abe do bæl'de læ ak'ta suolo; da sul'lu nal'de læ dud'no, ja dudno his'te læ saw'ʒa ja sawʒa his'te vuoncis ja vuon'ca his'te monni, ja da moni his'te læ jettanasa hæg'ga." De vulgi dat boares akka bar'dni; de valdi allahis bierdna ja nawde ja falle ja daveha miel'de. Bier'dna manai owdan; de buolašiddje guolgak; dεina dat læge ruok'sak. Go dat buotte ras'ta buol'le abi, de čor'bmadi bier'na dudno cuowkas. De ruottasti saw'ʒa; de ruottahi naw'de sawʒa gidda ja gaikọdi sawʒa. De gir'deli vuoncis; de fal'li girdehi ja gaikọdi vuon'ca. De gaččai monni mirri; de davik buovčai vieǯ'ǯak. Vuostaš gærde buovčai; i gaw'nam. Nubbades buovčai; de jawkai gukki čaʒe vuol'de; i vel gaw'nam. Buovčai goalmadis; de orui riek'ta gukki čaʒe vuol'de; de buvti moni. De dakke dola; de buol'de dam moni, ja go buolleguođi, de jabmeguođi jettanas. Go sii'di buotte, de lei vel binnaš hæg'ga jettanasan. De daddja: „Vai olmai ličči diettan! De olmai i læn mui'talit." De buli skoag'gin.
(Sørfjord 1882.)

i leira. Da kom formannen i knipe; han funderte på hvordan han skulde bære sig ad med det. Det lot sig ikke rikke. Han lovte dem lønn om de bar ankeret bort igjen derfra. De hentet det og førte det igjen til fabrikken og slo det itu med en slegge, og den ene klemte det med hendene igjen i små stykker. Da så formannen at han ikke greide sig med dem. De gikk igjen avsted og gikk til en skog, vridde der graner til vidjebånd og lot dem ligge der, og folk vet den dag idag ikke hvadslags menn de var.

32. RISENS LIV I EGGET.

Der var engang en rise som fridde til en gammel kone, og hun hadde en sønn. Konen vil få vite av risen, hvor hans liv er. Risen sier: „Jeg skal nok fortelle det; men du må bare ikke tale om det.“ Den gamle kona sier til sin sønn: „Risen har fortalt, hvor hans liv er. På hin side av et brennende hav er en ø; på øen er en tønne, og i tønnen er en sau og i sauen en høne og i høna et egg, og i egget er risens liv.“ Da reiste den gamle konas sønn og tok med sig en bjørn og en ulv og en falk og en ymmer. Bjørnen gikk foran; da brente hårene på den; derfor er den brun. Da de kom over det brennende hav, slo bjørnen tønnen itu. Da løp en sau ut; ulven løp op sauen og rev den i stykker. Da fløi en høne ut; falken fløi efter hønen og rev den istykker. Da falt et egg i sjøen, og ymmeren dukket efter det. Den dukket første gang, men fant det ikke. Den dukket annen gang og blev lenge borte under vannet, men fant det enda ikke. Den dukket tredje gang; da blev den riktig lenge under vannet og kom med egget. Så gjorde de op ild og brente egget, og da det begynte å brenne, begynte risen å dø. Da de kom hjem, var der enda litt liv i ham. Han sier: „Å at jeg hadde visst det! Da hadde jeg ikke fortalt det.“ Så brant han til aske.

33.

De leddje boares akkas golbma bardne; ovta namma lei Gawnehæbme. De vul'ge vaʒ'ʒit. De buotte golbma bal'ga, mak manne golma suor'gai, ja biddje niibit ieš guttet suor'gai, ja gæn nii'bi ruos'to, de galgai jabmit. De buođi sii'di nuoramus daihe laikes bar'dne ja vulgi vaʒ'ʒėt, valdi golbma gakko mieldes. De vaʒʒi oanehaǯǯa. De boatta naw'di ow'dan ak'tan čiwgaines, ja læ nu næl'ge nawdes, gavastalla. De dajai naw'de: „Adde munnji ovta laibe, jus dus læ; de oaǯǯot mus dan čiwga, ja dat læ jegǫlaš juokke saddjai, gosa don goččot.“ De dajai bar'dne: „Mus i læt ænek go ak'ta lai'be; mo addam vel dange.“ De addi bar'dne laibe naw'dai, ja nawdečiw'ga čuovvoli bardne.

De vaʒʒi bar'dne oanehaǯǯa; de boatta ad'dja owdal ak'tan čiwgain ja daddja att: „Jus dus livči ak'ta lai'bi ad'dit munnji, de uoǯǯǫlit mus dan čiwga.“ De dajai bar'dne: „I læt ænek go ak'ta gak'ko; mutte addan mon dange.“ De čuovvoli addja-čiw'ga bardne.

De vaʒʒi bar'dne oanekaš; de boatta lɛjona owdal ak'tan čiwgaines. De dajai lɛjona: „Jus dus livči ak'tage lai'be, de uoǯǯǫlit mus dan čiwga.“ De dajai bar'dne: „Must i læt ænek go ak'ta lai'be; mutt addan mo vel dange.“ De čuovvoli lɛjon-čiw'ga bardne miel'de. De buođi bar'dne gonagas-gar'dima olgǫbællai ovta boares akka sii'di, ja boares ak'ka mui'tali: „Jettanasat gal'get boattet vieǯ'ǯat gonagasa nieidait allasesa ak'kan.“ De šaddai dat ai'gi, go jettanas galgai boattet vieǯ'ǯat nieida. De lei ovt olbma namma Rid'darrævva, gutte galgai doal'vot nieidait dam bai'kai, gos dat buottet. De doalvui Rid'darrævva muoramus nieida dokkǫ; ieš roggai son ieǯas sad'duit sisa. De manai bar'dne gonagas-nieida lusa ja siđai oaives god'det ja dajai: „Dego don oainat abes ittime dego mannobæle, de galgat don daddjat nawdečiw'gi, ja de das'tǫ addjačiw'gi, ja jus dat æba gula, de læ lɛjon-bač'ča.“ De buođi jettanas, gæst leddje golbma oaive. De dajai bardnin: „Mɛit dagat don mu moar'si lut'te?“ De vas'tedi: „In daga mɛi'dege, addjaǯam,“ ja goččosti bar'dne spiridis jettanasa nala. Lɛjona manna birra jettanasa ja faš'ko seibin jettanasa vuos'ta; de i nagadam jettanas vuoi'tit. De valdi bar'dne mɛkke

33. GUTTEN DREPER MED HJELP AV SINE DYR TRE RISER.

Der var en gammel kone som hadde tre sønner; den ene hette Gagnløs. De gav sig på vandring. De kom til tre veier som gikk ut i tre grener, og de satte en kniv i hver sin gren, og den hvis kniv rustet, skulde dø. Den yngste eller late gutt kom hjem og gav sig på vandring; han tok tre kaker med sig. Han gikk et stykke. Da kommer en ulv imot ham med sin unge, og den er så sulten; den går og gaper. Ulven sa: „Gi mig et brød, hvis du har; så skal du få denne ungen av mig, og den er lydig og går overalt hvorhen du byr den.“ Gutten sa: „Jeg har ikke mer enn ett brød; jeg vil allikevel gi dig det.“ Gutten gav ulven et brød, og ulvungen fulgte med gutten.

Gutten gikk et stykke; da kommer en bjørn imot ham med sin unge og sier: „Hvis du hadde et brød å gi mig, skulde du få denne ungen av mig.“ Gutten sa: „Jeg har ikke mer enn én kake; men jeg vil allikevel gi dig den.“ Da fulgte bjørnungen gutten.

Gutten gikk et stykke; da kommer en løve imot ham med sin unge. Løven sa: „Hvis du hadde et eneste brød, skulde du få denne ungen av mig.“ Gutten sa: „Jeg har ikke mer enn ett brød; men jeg vil allikevel gi dig det.“ Da fulgte løveungen med gutten. Gutten kom til en gammel kones hus utenfor kongsgården, og hun fortalte: „Risene skal komme og hente kongens døtre til koner.“ Tiden kom, da en rise skulde komme og hente den ene datter Der var en mann som het Ridder Rød, og han skulde føre pikene til det sted hvor risene kom. Han førte den yngste piken dit; selv grov han sig ned i sanden. Da gikk gutten hen til kongsdatteren og bad henne lyske ham i hodet og sa: „Når du ser at det kommer som en halvmåne op av havet, skal du si det til ulvungen og så til bjørnungen, og hvis de ikke hører, så er løveungen der.“ Da kom risen, og han hadde tre hoder. Han sa til gutten: „Hvad gjør du hos kjæresten min?“ Gutten svarte: „Ikke noe, gammelfar,“ og så satte han dyrene sine på risen. Løven går omkring risen og svinger med halen mot ham; da kunde ikke risen seire. Da tok gutten sverdet og hugg hodene av risen og skar tungespissene og øre-

ja čuoppai uoivit erihin ja čuoppai njuovča-gežit ja bæl'lje-gežit erihin ja gip'pi ovta gip'pui ja cog'gali lum'mi. De manai bar'dne erihin, ja niei'da doajesti bar'dnai riŋgos bæle ja giessali bar'dnai nɛk'kevuovtait sisa. De baddjani Rid'dar-rævva bajas ja doalvui nieida ruok'tot gonagassi, ja lei ilos ieš Rid'dar-rævva, go doaivui, atte so læ bæs'tan gonagasa nieida.

De buvti nubbe nieida gonagasas dam bai'kai, gos jettanasat gal'ge boattet; ieš roggai Rid'dar-rævva iežas sad'dǫ sisa baddjel oaive. De boatta bar'dne gonagas-nieida lusa; de sitta oaives god'det. De uoini gonagas-niei'da sun oabbas riŋgo dobbe bardne oaives; de duoji songe gal'games bæle ja gur'pali bardni bællje duokkai. De goččui bar'dne nieida: „Dego oainat abis dego fac'cabælge, de daja nawde-čiw'gi; jus dat i gula, de daja addja-čiw'gi; jus dat i gula, de daja lɛjon-čiw'gi!" De uoini gonagas-niei'da, dego bar'dne lei daddjan sunnji, ja dajai nawde-čiw'gi; i dat gullan. Dajai addja-čiw'gi; i dat gullan. Dajai lɛjon-čiw'gi; de buođi jettanas, mas leddje gut'ta oaive. De dajai jettanas bar'dnai: „Mɛit dagat don olbma moar'se lut'te?" De dajai bar'dne: „Im mon daga mɛi'dege, addjažam!" De čuož-žahi bar'dne ja goččosti spirides jettanasa nala. Spiret fal'liheddje daggaviđi ja ribme gas'kit ja gaʒʒǫdet jettanasa ja god'de jamas. De čuoppai bar'dne uoivit mikkin erit ja čuoppai bæl'ljegežit ja njuovčage-žit ja gip'pi ovta gip'pui ja bijai lum'mi. De vulgi bar'dne erin gonagas-nieida lut'te. De baddjani Rid'darrævva bajas ja doalvui gonagas-nieida ruok'tot.

De valdi Rid'darrævva goalmat nieida gonagasas ja doalvui sæmme bai'kai, gos jettanas galgai boattet. Rid'darrævva lei ilos, doaivui, atte son læ ieš dat olmai, gutte bæs'ta gonagas-nieidait. De roggai Rid'darrævva iežas sad'dǫ sisa baddjel oaive. De buođi bar'dne gonagas-nieida lusa ja siđai oaives god'det. De riemai gonagas-niei'da oaive god'det; de uoini dobbe oabbas riŋ'gobɛkke. De doajesti iešge riŋgo gas'kat ja gur'pali nubbe bællje duokkai. De dajai bard'ne: „Dego oainat abes dego bæi'vebæle boatteme, de daja nawde-čiw'gi ja addja-čiw'gi, ja jus da æba gula, de læ lɛjon-čiw'ga." De buođi jettanas, mast leddje ovce oaive, ja de dajai bardnin: „Mɛit dagat

spissene av; han bandt dem i en bunt og stakk dem i lommen. Han gikk bort, og piken brøt halvdelen av sin ring av til gutten og bandt den i hans nakkehår. Da stod Ridder Rød op og førte piken tilbake til kongen, og selv var han glad, da han trodde at han hadde frelst kongsdatteren.

Så bragte han den andre kongsdatteren til det sted hvor risene skulde komme; selv grov Ridder Rød sig ned i sanden over hodet. Da kommer gutten hen til kongsdatteren og vil hun skal lyske ham i hodet. Hun så sin søsters ring der i guttens hode; så brøt også hun halvdelen av kammen sin og bandt den bak øret på gutten. Han bød piken: „Når du ser som en vott tommel på havet, så si det til ulvungen; hvis den ikke hører, så si det til bjørnungen; hvis den ikke hører, så si det til løveungen!" Da så kongsdatteren, som gutten hadde sagt til henne, og sa det til ulvungen; den hørte ikke. Hun sa det til bjørnungen; den hørte ikke. Hun sa det til løveungen; da kom risen, og han hadde seks hoder. Han sa til gutten: „Hvad gjør du hos kjæresten min?" Gutten sa: „Ikke noe, gammelfar!" Så stod gutten op og satte dyrene sine på risen. De for straks på ham og begynte å bite og klore ham og drepte ham. Så hugg gutten hodene av med sverdet og skar ørespissene og tungespissene av, bandt dem i en bunt og stakk dem i lommen. Så gikk han bort fra kongsdatteren. Da stod Ridder Rød op og førte kongsdatteren tilbake.

Så tok Ridder Rød den tredje kongsdatteren og førte henne til det samme sted hvor risen skulde komme. Han var glad; han mente han var selv den mann som frelste kongsdøtrene. Han grov sig ned i sanden over hodet. Da kom gutten hen til kongsdatteren og vilde hun skulde lyske ham i hodet. Hun begynte; da så hun der stykket av sin søsters ring. Hun brøt selv en ring itu og bandt den bak det ene øret på gutten. Han sa: „Når du ser som en halv sol komme fra havet, så si det til ulvungen og bjørnungen, og hvis de ikke hører, så er løveungen der." Da kom risen, og han hadde ni hoder, og han sa til gutten: „Hvad gjør du hos kjæresten min?" Gutten svarte: „Ikke noe, gammelfar!" og han stod op og satte dyrene sine på risen.

don mun moar'se lutte?“ Bar'dne vas'tedi: „Im mo daga, addjaʒ̆am, mεi'dege,“ ja čuoʒ̆ʒ̆ahi bajas ja goččosti spirides jettanasa nala. Il'la nagadiddje duot golbma spire god'dit jettanasa. De valdi bar'dne mεkki ja časki jettanasa uoivit erihin ja čuoppai bæl'ljegeʒ̆it ja njuovčageʒ̆it ja gip'pi gip'pon ja cog'gali lum'mi ja manai erihin. De baddjani Rid'darrævva ja lei ilos ja doaivui, atte so læ goalmat nieida bæs'tan jettanasas erit.

De galga oaʒ̆'ʒ̆ot Riddarrævva ovta nieida ak'kan. Riddarrævva valdi gaskamuʒ̆ʒ̆a. De manai bar'dne boares akka sii'di, gos dat vulgi. De ribme doal'lat stuora jugalmasait, ow'dalgo nai'talam liddje. De daddja bar'dne boares akkain: „Ikgo donge halet dεida valljide, mat dobbe læt gonagas-gar'dimis?“ De dajai boares ak'ka: „Ikgo do atge halet dokkǫ val'ljai?“ De goččui bar'dne spirides vieʒ̆'ʒ̆at gonagas-gar'demes hæddjastobos buoremus māttait, ja moar'sai gal'get juokke spire gobmirdet, muttǫ ir'gai gal'get bađa čur'tet. De manne ruok'tot. De bijai nubbades vieʒ̆'ʒ̆at. De manne sisa hæddjavissui ja val'de buoremus māttait, mak bæwdest liddje, ja moar'sai gal'ge gobmerdet ja ir'gai gal'ge bađa čur'tet.

De fuob'mai niei'da, atte i lækge da olmai, gutte sin læ bæs'tan, ja fuob'mai gæč'čat riŋguit. „Gæs gaw'dnujuvvujek njuovčagæʒ̆ek ja bæl'lje-gæʒ̆ek gip'pijuvvun ovta saddjai?“ De manai Rid'darrævva olgǫs ja roggai jettanasa uoivit ja gæč'čali das čuop'pat belljit; muttǫ i sat'tan čuop'pat, go ow'dal leddje čup'pujuvvun. De oaʒ̆ʒ̆ui bar'dne gonagas-nieida ak'kanes, ja Rid'darrævvas oai've čup'pujuvvui erit.

(Erik Persen 1879, Kåfjord.)

34.

De leddje ovta boares æddjin (diewdon) gol'ma bardni, ja dat leddje gæfik. De vul'ge jottit likkosa occak, ja de vaʒ'ʒe ovta bal'ga, gidda das'sa go balgis manai golma suor'gai. De vul'ge ieš guđet suorgi ja čug'gijeddje niibi, gos ærraneddje, ja gænna nii'bi læ owdimus'ta rus'tǫn, dat læ jabman. De boarrasæmus vulgi gurot bæli bal'ga miel'de, gas'kalæmus væs'tani ja nuoramus sydves'ti ja lei jallamus.

Med nød og neppe orket de tre dyrene å drepe risen. Da tok gutten sverdet og hugg risens hoder av og skar ørespissene og tungespissene av, bandt dem sammen og stakk dem i lommen og gikk bort. Da stod Ridder Rød op og var glad og mente at han hadde frelst den tredje piken fra risen.

Nu skulde Ridder Rød få en av pikene til kone. Han tok den mellemste. Gutten gikk til den gamle konas hus, hvorfra han var kommet. De begynte å holde en stor fest, før de var gifte. Gutten sier til den gamle kona: „Har ikke du også lyst på de gode ting som er der i kongsgården?“ Den gamle kona sa: „Har ikke du også lyst paa gode ting der?“ Da bød gutten dyrene sine hente fra kongsgården fra bryllupsstuen de bedste retter, og for bruden skulde hvert dyr bukke; men brudgommen skulde de vende baken til. Dyrene kom tilbake. Da sendte han dem for annen gang å hente mat. De gikk inn i bryllupshuset og tok de beste retter som stod på bordet, og for bruden skulde de bukke, og brudgommen skulde de vende baken til.

Da merket piken at det ikke var den mann som hadde frelst dem, og hun kom på å se efter ringene. „Hos hvem finnes tungespissene og ørespissene bundet sammen?“ Da gikk Ridder Rød ut, grov op risenes hoder og prøvde å skjære ørene av; men han kunde det ikke, da de var skåret av i forveien. Da fikk gutten kongsdatteren til kone, og Rider Rød blev halshugget.

34. DE TRE BRØDRE. DEN YNGSTE FÅR PRINSESSEN.

En gammel mann hadde tre sønner, og de var fattige. Så drog de ut for å søke sin lykke og gikk ad samme vei, til veien delte sig i tre grener. De gikk da hver sin vei og stakk en kniv ned der hvor de skiltes, og den hvis kniv først blev rusten, han var død. Den eldste gikk ad veien til venstre, den mellemste mot vest og den yngste mot sydvest, og han var den tåpeligste.

De vaʒʒi boarrasæmus væha aigi; de buođi ak'ta boares ak'ka owdal, de siđai mātta. De daddja: „I sus læ mātta ænet go son ieš darbaha.“ Da daddja: “Adde unna lai'bebittaǯa! De mon aigom du vækkehit, go hætti boatta.“ Vas'tida: „I mus læt imge mon adde.“ De manai boares ak'ka dokkọ, gosa lei mannamen. De vaʒʒi væha aigi; de boatta njoammel owdal; de daddja: „Jus don addat munnje gak'kobekki, de mon vækkehan du, go hætti šad'da.“ „Im mon adde mæcce-diwridi.“ De vaʒʒi væha aigi; de boatta rieban owdal; de sitta lai'bebitta. De daddja: „Im mon adde.“ Daddja rieban: „Mon vækkehan du, go hætti šad'da.“ De vas'tida riebani: „Do læt gavvil ihge don vækket mun.“ De vaʒʒi væha aigi; de buođi jettanas-sii'di, ige læn jettanas siidan. De li ak'ta boares niso; de daddja: „Vuoi raw'ki, gosa don vul'get? Go boatta sii'di, dat god'da du.“ De siđai čiekkat ieǯas atte i jettanas su gaw'nat. De leiga sar'nomen; de buođi jettanas sii'di; de jærai: „Middja dus læ mok'kin?“ De daddja: So læ jott:men.“ Jettanas daddja: „Ikgo sat'tan ieǯa sajin mannat go mu siida bak'te?“ De duop'pi miekki ja časki ere oaivi.

De gas'kalæmus vulgi; de boatta boares ak'ka owdal; de sitta mātta. Daddja: „I sus læt ænep go son ieš darbaha.“ Daddja: „Mon vækkehan du, go hætti šad'da.“ De daddja: „No, mεinas do vækkehit sattak?“ De vulgi fas vaʒ'ʒit. De buođi rievvarit bak'te ja val'de gidda ja val'de mεit gaw'ne, ja gurasteddje ruowdaǯi.

De vulgi goalmat, muoramus viel'lja. De boatta boares ak'ka owdal, jærra: „Gosa do læt mannamen?“ Daddja: „Mon læm mannamen riggisvuođa occat.“ De boares ak'ka daddja: „Adde munnje lai'bebitta! De mon vækkehan, go hætti šad'da.“ De vas'tidi: „Mus læ un'nan; muttọ anohæd'djai gal'ga ad'dit.“ De addi lai'bebitta. De addi boares ak'ka dasa ovta soabbi ja dajai: „Galgat čoaw'dit da soabbi bajas, go hætti šad'da.“ De vulgi vaʒ'ʒit. De boatta gat'to owdal; daddja: „Jus munnje addak lai'bebitta, de mon čuovvolan dun.“ De dajai: „Mεis mon duina dagam?“ De addi lai'bebinna, ja gat'to vulgi miel'de. Vaʒʒi væha aigi; de boatta rieban owdal; de sitta laibi. De daddja: „Mus læ un'nan lai'bi;

Den eldste gikk en stund; da kom en gammel kone imot ham og bad om mat. Han sier: „Jeg har ikke mer mat enn jeg selv trenger.“ Hun sier: „Giv mig en liten brødbit! Så skal jeg hjelpe dig, når du kommer i nød.“ Han svarer: „Ikke har jeg og ikke gir jeg.“ Da gikk den gamle kona sin vei. Han gikk en stund; da kommer en hare imot ham og sier: „Hvis du gir mig et stykke kake, skal jeg hjelpe dig, når du kommer i nød.“ „Jeg gir ikke noe til ville dyr.“ Så gikk han en stund; da kommer en rev imot ham og ber om en brødbit. Han sier: „Nei, jeg gir ikke.“ Reven sier: „Jeg skal hjelpe dig, når du kommer i nød.“ Han svarer reven: „Du er slu og du hjelper mig ikke.“ Så gikk han en stund; da kom han til en risegård, og risen var ikke hjemme. Der var en gammel kvinne; hun sier: „Voi stakkar, hvor skal du hen? Når han kommer hjem, dreper han dig.“ Han bad henne skjule ham så risen ikke fant ham. Mens de talte, kom risen hjem; han spurte: „Hvad ærend har du?“ Han sier: „Jeg er ute og går.“ Risen sier: „Kunde du ikke gå et annet sted enn innom min gård?“ Så grep han sverdet og slo hodet av ham.

Den mellemste gikk avsted; en gammel kone kommer imot ham og ber om mat. Han sier: „Jeg har ikke mer enn jeg selv trenger.“ Hun sier: „Jeg skal hjelpe dig, når du kommer i nød.“ Han sier: „Nå hvad kan du hjelpe med?“ Han gikk videre. Han kom forbi røvere, og de tok ham fast, tok hvad de fant, og kastet ham i en foss.

Så reiste den tredje, den yngste broren. En gammel kone kommer imot ham og spør: „Hvor skal du hen?“ Han sier: „Jeg går og leter efter rikdom.“ Da sier den gamle kona: „Giv mig en brødbit! Så skal jeg hjelpe dig, når du kommer i nød.“ Han svarte: „Jeg har lite; men en skal gi den som ber.“ Han gav henne en brødbit. Da gav den gamle kona ham en stav og sa: „Du skal skrue denne staven op, når du kommer i nød.“ Han gikk videre. Da kommer en katt imot ham og sier: „Hvis du gir mig en brødbit, følger jeg med dig.“ Han sa: „Hvad skal jeg gjøre med dig?“ Han gav den en brødbit, og katta gikk med. Han gikk en stund; da kommer en rev imot ham og ber om brød. Han sier: „Jeg har lite brød; du

don oaǯǯot ucca binnaǯa.“ De čuovvoli rieban. De manai væha aigi; de li njuk'ča čok'kahæmi balges-bællan; de daddja: „Jus do vækkehat sun, de mo vækkehan dun, go hætti šad'da.“ De li dar'-vanan murri gidda soaddjebælli. De čuowdi dan; de njuk'ča gir'-dili. De vulgi vaʒ'ʒit væha aigi; de buođi jettanas-sii'di. De leddje rivvǫn jettanasak gonagas-nieida. De daddja: „Vuoi raw'ki, gosa do vul'get? Das læt gol'ma jettanasa, ja dat læk mun rivvǫn. Mon læn gonagas-prinsæs'sa. Jus don bæstak mun, do oaǯǯot riikan bæli.“ De jettanasat læt fawlin gulit biw'dime, ja de dat mui'tala: „Dat buottek gad'dai, ow'dal bæivaš bai'tila. Dat æi gierda bæivi bai'tilæmi, ja jettanasat læt gatton har'mat argit.“

De bæi'vi bai'tili variji. De daddja prinsæs'sa: „De buottek suga gad'dai.“ De daddja gat'to: „Mutte mon vuolgan vuos'taval'dit.“ De buotte gad'dai; de liddje gol'ma bos'so god'dam. De daddja prinsæs'sa: “Gosa mon galgan du čiekkat?“ De daddja gat'to: „Moai vul'ge fier'vai vuos'taval'dit.“ De buotte, gad'dai law'kijeddje ja bos'so gæstak gjettabælin. De jærra gat'to: „Mi dat šlub'bo læ owdabælde gattira?“ De jettanas luoi'tili bos'so fier'vai; de daddja: „Oai'vi dat læ.“ De jærra: „Mat læk guok'te smavva raigi dan šlubbon?“ Jettanas huikiha: „Dat læt čalmek.“ De gæččasti varrai; de daddja: „Ho, ho, bæi'vi læ muorrarajin.“ De vulgi bos'suin ruot'tat bajas. De gat'to daddja: „Mi duot stuorra nawlit læ sælgis?“ De jettanas fir'ti luoi'tit bos'so ja daddja: „Dat læ gāppo.“ De gæččasta varrai; de læ bæi'vi vuollel gas'kaluokka. „Ho, ho,“ daddja jettanas; de vulgi ruot'tak, ja guovtis læba mannjebæl'de; da guovton læ mɛit bos'so. De jærra gat'to: „Mi læ duot doares fielluit; dobbe manjin ges'sǫ.“ De jettanas luoi'tila bos'so ja de ruottasta gat'tui vuosehit ja daddja: „Ikgo don dieđe, atte dat læ guoli bæccet?“ Ja go galgai bos'so val'dit, de bæivaš bai'tili, ja de šad'de gæđ'gin.

De manai gatto bajas ja jærra bardnin: „Gosa don aigot dal man-nat?“ De daddja prinsæs'sa: „Dat gal'ga mun doal'vot sii'di.“ De vul'ge sii'di; de buotte guok'te alemus soattehærra owdal; dat leddje occamen prinsæssa. De dat valdiga prinsæssa ja vulgiga doal'vot gonagasa lusa. De i sittan prinsæs'sa vuol'git dɛina guovtuin. De

skal få en liten bit." Da fulgte reven med ham. Han gikk en stund; da satt en svane ved veien; den sier: „Hvis du hjelper mig, skal jeg hjelpe dig, når du kommer i nød." Den ene vingen dens var blitt fast i et tre. Han løste den, og svanen fløi avsted. Han gikk en stund; da kom han til en risegård. Risene hadde røvet en kongsdatter. Hun sier: „Voi stakkar, hvor skal du hen? Her er tre riser, og de har røvet mig. Jeg er en kongsdatter. Hvis du frelser mig, får du halve riket." Risene var ute på sjøen og fisket, og hun forteller: „De kommer i land før solen skinner. De tåler ikke solens skinn, og de er svært redde for en katt." Solen skinte på fjellene. Da sier prinsessen: „Nu kommer de roende i land." Katta sier: „Men jeg går og tar imot dem." De kommer i land; de hadde fått tre hvaler. Prinssessen sier: „Hvor skal jeg skjule dig?" Katta sier: „Vi to skal gå til fjæren og ta imot dem." De kom og skrevde på land, og hver av dem hadde en hval i hånden. Katta spør: „Hvad er den klubben foran sveiven?" Risen slapp hvalen ned i fjæren og sier: „Det er hodet." Katta spør: „Hvad er de to små hullene på klubben?" Risen roper: „Det er øinene." Han så på fjellet; han sier: „Hå, hå, solen er i skogbandet." Så begynte han å løpe opover med hvalen. Katta sier: „Hvad er de der store naglene på ryggen?" Risen måtte slippe hvalen og sier: „Det er bøgslet." Han ser på fjellet; da er solen nedenfor midt i lia. „Hå, hå," sier risen og gav sig til å løpe, og de to andre var efter; de hadde også en hval. Katta spør: „Hvad er det for en tverrfjel som drages der bakefter?" Risen slipper hvalen og løper for å vise katta den og sier: „Vet du ikke at det er fiskesporden?" Og da han skulde ta hvalen, skinte solen, og de blev til sten.

Da gikk katta op og spør gutten: „Hvor vil du nu gå hen?" Prinsessen sier: „Han skal føre mig hjem." De gav sig i vei; da kom de to høieste krigsherrer imot dem; de lette efter prinsessen. De tok henne og vilde føre henne til kongen. Hun vilde ikke gå med dem. Da tok hun en ring op av lommen, brøt den i to stykker og gav gutten den ene halvdel. De andre kjørte så avsted og prinsessen tok de med sig. Kongen hadde lovet den fornemste herren sin

valdi riŋgo lumman prinsæs'sa ja duoji guovte saddjai ja nubbi bæli addi da bar'nai. De dat vul'ge dεs'tǫ hæstain vuoddjit ja prinsæssa valdiga miel'de. Gonagas lei loppidan alip hærrai mieidas ja riikan bæli. De goččui niei'da: [bar'ni] galgai boattit it'taš bæivi gonagas-šloatta ow'di.

De buođi njuk'ča, daddja: „Vuolge mu miel'de! Mon addan dudnje gol'lebik'tasit ja hæsta, mas læk golle-oai'vebaddek ja suitak, ja sāla gollin læ.“ De vulgi njuvča miel'de; manaiga bittaš gaska suk'kes mæc'cai. De li dobbe hæs'ta muoran gidda ja bik'tasak hæsta sælgi nal'de. Bar'ni valdi hæsta, ja njuk'ča manai ere ja gii'tali, go sun čuow'det ere dam bahas muoran: „Mo liddjen orrǫm dast guok'te muorra-gač'čama, ige læm ak'tage mun bæs'tam. De mon addam dudnje dait.“ De bar'ni vulgi, ja njuk'ča girdi oarjadakki. De buođi rieban, daddja: „Mo bal'valan dun dam lai'bebitta owdast.“ De vulgiga, de buođiga gonagas-šloatta ow'di. De rieban vaʒ'ʒa dast; de li baddjen lok'taklasan prinsæs'sa; de huob'mai dan bardni; de buođi bod'nai ja siđai sisa boattit. De daddja bar'ni: „Must læk lin'cǫbik'tasak ja ige læ mātta.“ De valdi sisa giekkani; bii'ga addi borrat. De daddja prinsæs'sa: „Mon vieǯǯan gonagasa sisa.“ De dat vieǯǯai; de prinsæs'sa daddja: „Dat læ mun bæs'tan, muttǫ æi dun rađđehærrak.“ Daddja gonagas: „Govt dat duot gæfes čiw'ga dun satti bæs'tit ere jettanasain? Dat læ lincas ige das læt miekkit.“ De daddja gonagas-niei'da ač'čahis: „Im mon huola dun hærrait; muttǫ mon siđam duon bardni, gi læ bæs'tam mun jettanasain.“ De gonagas dajai: „Im mon jakke.“ Niei'da daddja: „Mon læm ad'dam mærka dasa.“ De jærra gonagas bardnin: „Gos læ dust dat mær'ka.“ Daddja: „Mon cog'galim mæc'cai gud'dǫ vuollai.“ Prinsæs'sa daddja: „Galgat buk'tit it'taš bæivi dan mærka mun lusa ja vuosehit mun ač'čai.“

De bar'ni manai mæc'cai hæsta lusa ja bijai hes'ti gol'le-oai'vebaddit ja suitait ja ieǯas garvohi gol'lebik'tasida. De buođi gonagas-šloatta ow'di. De manna rieban šluot'ti; de dow'da niei'da: dat læ sæmme rieban, mutte ol'ma i dow'dan. De buođi niei'da olgǫs. De daddja rieban: „Dowdatgo don dan bardni?“ Daddja niei'da: „Im mon

datter og halve riket. Piken bød at gutten skulde komme dagen efter foran kongens slott.

Da kom svanen og sier: „Kom med mig! Jeg skal gi dig gullklær og en hest med grime og bissel av gull, og salen er av gull." Han fulgte med svanen, og de gikk et lite stykke inn i en tykk skog. Der var en hest bundet fast til et tre, og på hestens rygg var der klær. Gutten tok hesten, og svanen gikk bort og takket fordi han løste den fra det slemme tre. „Jeg hadde vært der i to vedfall og ingen hadde frelst mig. Nu gir jeg dig dette." Gutten gikk da og svanen fløi mot syd. Da kom en rev og sier: „Jeg vil tjene dig for brødbiten." De gikk og kom foran kongens slott. Reven går der; da stod prinsessen oppe i loftvinduet og blev var gutten. Hun kom ned og bad ham komme inn. Han sier: „Jeg har fillete klær og har ikke mat." Da tok hun ham inn i kjøkkenet, og tjenestepiken gav ham å spise. Prinsessen sier: „Jeg vil hente kongen inn." Hun gjorde det og sier: „Denne har frelst mig, men ikke dine rådsherrer." Kongen sier: „Hvordan kunde den der fattige ungen frelse dig fra risene? Han er fillet og har ikke sverd." Kongsdatteren sier til sin far: „Jeg bryr mig ikke om dine herrer; men jeg vil ha den gutten der som har frelst mig fra risene." Kongen sa: „Jeg tror det ikke." Datteren sier: „Jeg har gitt ham et merke". Kongen spør gutten: „Hvor har du det merket?" Han sier: „Jeg stakk det under en rotstubbe i skogen." Prinsessen sier: „Du skal imorgen bringe merket til mig og vise min far det."

Da gikk gutten ut i skogen til hesten og la grime og bissel av gull på den og klædde sig i gullklær. Han kom foran kongens slott. Reven går inn i slottet. Piken kjenner den, at det er den samme reven; men mannen kjenner hun ikke. Da sier reven: „Kjenner du gutten?" Piken sier: „Nei, jeg kjenner ham ikke." Reven sier: „Hent den halve ringen og de to herrer!" Kongsdatteren hentet de to herrer og selve kongen og dronningen. Kongen sier: „Vis frem merket!" Da rakte gutten piken den halve ringen. Den ene herre vilde nappe den av hånden på piken. Da for reven imellem og sa: „I to har søkt å drepe gutten; men I får ikke gjøre

dowda.“ Rieban daddja: „Viæǯǯa riŋ'gobæli ja da guok'te hærra!“ Gonagas-niei'da vieǯǯai guok'te hærra ja ieǯas gonagasa ja dronega. De daddja gonagas: „Vuoset mærka!“ De bar'ni gei'gi nii'di dam riŋ'gobæli. De galgai nubbi hær'ra dam duop'pet ere nieida gieđan; de rieban fal'li gas'ki ja dajai: „Doai læp'pi bardni occam god'dit; muttǫ æt'ti doai bæsa dam dakkat. Doai god'dujuvvubæt'ti it'taš bæivi da bodda.“ De dat æba vas'tidam mɛi'dege. Gonagas soabahallaguođi da guok'te riŋ'gobæli ak'tes. De dat li jur juste. De daddja gonagas: „Doai læp'pi mun gielastallam.“ De daddja vak'ti: „Doalvo ere dan guok'te bæt'talæd'dji!“ De nai'taleiga ja oaǯǯui riikan bæli.

De šaddai nubbin riikain rii'dalus ja soatti. De daddja bar'ni gonagassi: „Mon aigom guovti bæivin vašalaǯǯa čas'kit bod'nai.“ Daddja gonagas: „Daga dam! Oaǯǯot ollis riika ja bæsak gonagassan mu saddjai boat'te jagi.“ De buođi vašalaš. De bar'ni čoaw'dili soabbi ja bosasti dasa; de šaddai muorravuow'di soattevækkan, ja de bal'lajiddje vašalaǯǯat, go das lei nuvt ædnat soattevækka, „ja mi læt hui un'nan. Æp mi nagat dɛina gonagas-soattevægain.“ De šaddai vašalaš ad'dit guok'te skippa dievva silba ja golli.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

35.

De leddje ovta boares siidan gol'ma bardni ja leddje gullam ai'ga, atte gonagasa nieida li ak'ta stallo val'dam, go gonagas-niei'da lei mæccin, ja gonagas lei loppedam golli dievva dud'nara, gi sat'ta ilmohit, gos su niei'da læ. De manai nuoramus bar'ni gonagasa lusa ja daddja: „Mɛit don addak, jus mo gawnalin du nieida?“ Gonagas daddja: „Mon læm ai'ga sad'dem sani birra riikan: mon mavsan dud'nara dievva golli.“ De daddja bar'ni: „Lægo dat duotta?“ Daddja gonagas: „Læ.“ „Mon gal vuolgaliččem occat; mutte i læ mus mātta dam mađi, atte mon ælam vajaldit.“ De daddja gonagas: „Mon addam dudnje binnaš ruđa, vai don oaǯǯot matta; mutte im

det. I skal selv bli drept imorgen.“ De svarte ikke noe. Kongen begynte å passe de to halve ringer sammen. Da passet det akkurat. Kongen sier: „I har løiet for mig.“ Så sier han til vakten: „Før de to bedragere bort!“ Så blev de gift og gutten fikk halve riket.

Så blev der uenighet og krig med et annet rike. Gutten sier til kongen: „Jeg vil på to dager slå ned fienden.“ Kongen sier: „Gjør det! Du skal få hele riket og bli konge i mitt sted næste år.“ Fienden kom. Da skrudde gutten staven op og blåste i den; da blev skogen til en krigshær, og fiendene blev redde, da han hadde så stor krigshær. „Vi er så få. Vi rår ikke med denne hæren til kongen,“ Da gav fienden to skib fulle av sølv og gull.

35. GUTTEN DREPER TROLLET OG FRELSER KONGSDATTEREN.

På en gammel gård var der tre sønner, og de hadde for lenge siden hørt at en stallo hadde tatt kongens datter, da hun var i skogen, og kongen hadde lovet en tønne full av gull til den som kunde oplyse hvor hans datter var. Den yngste gutten gikk da til kongen og sier: „Hvad gir du om jeg skulde finne din datter?“ Kongen sier: „Jeg har for lenge siden sendt bud omkring i riket at jeg betaler en tønne full av gull.“ Gutten sinr: „Er det sant?“ Kongen sier: „Ja.“ „Jeg vilde nok reise og lete; men jeg har ikke så meget mat at jeg klarer å vandre.“ Kongen sier: „Jeg skal gi dig litt penger, så du får mat. Men jeg gjør det ikke på vilkår av at

(adde) dan nala, atte don buvtak sagait mun nieidan, gos dat læ.“ De bar'ni dajai: „Mon læm dat, giddja sagait buvtan.“ De gonagas buokkǫsi, ja bar'ni vulgi ja manai sii'di vanhemidis lusa ja uosti jaƒuit, ja dɛina ruđain oaǯǯui guok'te buddi jaƒuit. Buođi sii'di; æi læm siidan jaƒok. De dakke gak'kon ja borre, ja de bacce gakkok. De mui'tala ač'čahis: „Mo leddjem gonagasa lut'te ja daddjem: mon aigom vuol'git gonagas-nieida occat. Mutte mon valdan moad'de gakko mieldam.“ De ač'či buokkǫsi ja daddja: „Don bieđak; ik don gawna, ikge dieđe, gosa læ šad'dam.“ Bar'ni dajai: „Mon vuolgam vajaldit gæč'čalit, gos'te lik'ko buorrana.“ De oaǯǯui moad'de gakko ja vulgi; mutte i læm gak'kǫ-suw'li. De vaʒ'ʒa ovta bal'ga miel'de; de buotte guok'te balges-suorge. De jurdaša: „Goabba suorgi mon galgam vuol'-git vaʒ'ʒit?“ De buođi jur'dagi, go lei jurdašæmi: „Mon vuolgam bæivibælli-bal'ga vaʒ'ʒit.“ De vaʒʒi gukkes aigi; de čok'kedi borrat. De boatta boares ak'ka lusa. De daddja: „Buorre bæive, boares ak'ko!“ De daddja boares ak'ko: „Mo læm ællan muorra-gač'čama; mutte in læ gullam ak'tage læ mun daddjam nu čabba namain go don. Jus dus lič̌či lai'bebek'ki munnje ad'dik, de mon vækkeham dun, go don darbahak.“ De bar'ni vas'tida: „Mon læm guk'ke-matkalaš, ja un'nan læ mātta must, ja mon læm gæƒes ol'mǫ bar'ni; muttǫ boares sadnevajas læ, atte ad'nui gal'ga addit.“ De boares ak'kai addi laibebekki, ja giiti bardni ja addi soabbi ja dajai: „Dan don galgat adnik, go dudnje darbahan-ai'gi boatta.“ De jærra boares akkan: „Ikgo don dieđale, gos gonagas-niei'da læ?“ De daddja: „Im mon riek'ta vis'sasik gal dieđe; mutte mus læ boarrasep oab'ba, jus dat i dieđe, ja daina suobbin galgak ɛin čas'kit, mɛit don darbahak.“ De vulgi vaʒ'ʒit ja vaʒʒi guk'ke matki; de riemai næl'gogoattik. De oai'na, go boares niso boatta vaʒʒi, ja buođi lusa, daddja: „Adde munnje gak'kobinna!“ Mutte bar'ni vuoč'čin daddja: „Buorre bæivi, boares ak'ko!“ Daddja boares ak'ko: „Mon læn juo ællam njæl'lje muorra-gač'čama; mutte i læk ak'tage mun nu čab'bak daddjam go don.“ De bar'ni addi dasa gak'kobæli, mutte daddja: „Da læ, akkǫǯam, gak'kobælli; mutte mus i læk suw'li.“ Boares ak'ka valdi gakko ja gobmirdi ja addi čoarvi dasa ja dajai: „Don galgak dās

du bringer efterretning om hvor min datter er.“ Gutten sa: „Det er mig som bringer efterretning.“ Da lo kongen, og gutten gikk hjemover til sine foreldre og kjøpte mel, og han fikk to pund mel for pengene. Han kom hjem; der hadde de ikke mel. De laget kaker og spiste, og der blev kaker tilovers. Gutten forteller sin far: „Jeg var hos kongen og sa at jeg vilde reise og lete efter hans datter. Men jeg tar noen kaker med mig.“ Da lo faren og sier: „Du er tullet; du finner henne ikke, og ikke vet du hvor det er blitt av henne.“ Gutten sa: „Jeg vandrer avsted for å prøve hvor lykken bedres.“ Han fikk noen kaker og gikk; men han hadde ikke sul til kakene. Som han går henad en vei, kom han til et veiskille. Han tenker: „Hvilken vei skal jeg ta?“ Da falt det ham inn mens han tenkte: „Jeg vil ta veien på sydsiden.“ Han gikk lenge; så satte han sig å spise. Da kommer en gammel kone til ham. Han sier: „Goddag, gamle bestemor!“ Da sier den gamle kona: „Jeg har levet et vedfall; men ikke har jeg hørt at noen har kalt mig med så vakkert navn som du. Hvis du hadde et brødstykke å gi mig, skal jeg hjelpe dig når du trenger det.“ Gutten svarer: „Jeg har en lang reise og lite mat, og jeg er en fattig manns sønn; men det er et gammelt ordsprog at en skal gi den som ber.“ Så gav han den gamle kona et brødstykke, og hun takket gutten og gav ham en stav og sa: „Denne skal du bruke, når den tid kommer at du trenger den.“ Han spør den gamle kona: „Du skulde ikke vite hvor kongsdatteren er?“ Hun sier: „Jeg vet det ikke riktig visst; men jeg har en eldre søster; kanskje hun vet det. Med denne staven skal du alltid slå og få hvad du behøver.“ Så gikk han videre og gikk et langt stykke; da begynte han å bli sulten. Da ser han at en gammel kvinne kommer gående; hun kom til ham og sier: „Gi mig litt kake!“ Men gutten sier først: „Goddag, gamle bestemor!“ Den gamle kona sier: „Jeg har alt levd i fire vedfall; men ingen har kalt mig med så vakkert navn som du.“ Så gav gutten henne en halv kake og sier: „Her har du, kjære bestemor, en halv kake; men jeg har ikke sul.“ Den gamle kona tok kaken og bukket, gav ham et horn og sa: „Du skal ta tre

golma gærdi jugistit, vai don oaǯǯot giewras famuit.“ De boares ak'ka jawkai, ja bar'ni vulgi vaʒ'ʒit. De bar'ni vaʒʒi guk'ki aigi; de næl'goguođi; de čok'kedi ovta bowna nala ja jur'daša: „Mɛit mon galgam daina čuorvin ja suobbin dakkat? Mon daidam dait dāsa guođđit.“ Muttǫ buođi jur'dagi, atte dai'da boares ak'ka diettik juoi'-dait. De i guođđam ja bijai sæk'kasis. De vulgi vaʒ'ʒit vut en ja čok'kedi borrat. De boares ak'ka ilmoduvai bal'di ja daddja: „Don galgak munnje lai'bebitta ad'dik; mon læm næl'gome(n).“ Bar'ni daddja: „Buorre bæivi, boares ak'ko!“ De daddja: „Vuoi, gos læk don boattimen ja gosa læk mannamen, giddja mun nu čab'bak daddjek?“ Bar'ni vas'tida: „Mon læm mannamen gonagas-nieida occat, mi læ lap'pǫm ja gal'ga stallo val'dam, go niei'da lei mæccin. Dieđaliččetgo don dam?“ Daddja: „Im dieđe riek'ta vis'sasit; muttǫ go don nu čab'bat algat mun sardnǫhallak —. Mo læm ællam guok'te nubbe lokkai muorra-gač'čama, ige læ ak'tage mun nu ča'bbat sardnǫhallam go don.“ De daddja: „Galgatmannak oarjadaga vuos'-tai ja bodnjasit das væstas bællai vari. Mon addam dudnje dāle ovta čoaw'daga, ja go don darbahak, de cog'galat čoawdarai'gai; de dat uk'sa rappasa; ja addam vela dudnje daggar biipara, mɛina bosastak lassarai'gai.“ De bar'ni vaʒʒi birra vari, buođi mæra bællai; de læi jal'gat varri, mutte cæggos. De čok'kedi jur mæc'ce-row'di; de oai'na, go van'ca boatta fawlin gad'dai, mi læ čappak. De oai'na: dat læ golma-oaivak stallo. De manna njuol'ga vuos'ta stallebavti. De rappasi bavtin uk'sa, ja de manai sisa uk'-saraigi. De bar'ni čok'kahi ja jurdaši, mɛit son gal'ga dakkat dait guoimi, mɛit son læ uoǯ'ǯǫm boares akkain; mutte buođi jur'dagi: „Mon manam stallebavti lusa gæč'čat, gost stallo manai sisa.“ De gæč'ča da baikin, oai'nago uvsa. De occa, mutte i gawna; vaʒʒi owdas ruok'tot ja imaštalla, go i gawna dam uvsa, gos'te stallo sisa manai. Muttǫ huob'ma: ruos'ta læ bavtin; de orro, dego ličči uk'-sarai'gi. De čuoǯ'ǯo ja gæč'ča ja imaštalla dam baiki. De huob'ma, mɛit boares ak'ka dajai, duop'pi soabbi ja časki bak'tai. De rappasi dan baikin uk'sa; de manai sisa. De buođi ruow'de-uvsa duokkai, ja stuorra bæna li gittegis gidda. De fal'lehi duom ol'ma; mutte

drag av dette, så du får store krefter. Den gamle kona forsvant og gutten gikk videre. Han gikk lenge; da begynte han å bli sulten og satte sig på en tue og tenkte: „Hvad skal jeg gjøre med det hornet og den staven? Kanskje jeg skal la dem være igjen her." Men det falt ham inn at kanskje den gamle kona visste noe. Så lot han dem ikke være igjen, men la dem i sekken sin. Han gikk igjen videre og satte sig å spise. Da viste en gammel kone sig ved siden av ham og sa: „Du skal gi mig litt brød; jeg er sulten." Gutten sier: „Goddag, gamle bestemor!" Da sier hun: „Voi, hvor kommer du fra og hvor skal du hen, du som kaller mig med så vakkert navn?" Gutten svarer: „Jeg skal lete efter kongsdatteren som er kommet bort og som en stallo skal ha tatt, da hun var i skogen. Du skulde ikke vite av henne?" Hun sier: „Jeg vet det ikke riktig visst; men siden du begynner å tale så vakkert med mig —. Jeg har levet tolv vedfall, og ingen har talt med mig så vakkert som du." Så sier hun: „Du skal gå mot sør og så vende dig mot vest-siden av fjellet. Jeg gir dig her en nøkkel, og når du trenger det, skal du stikke den i nøkkelhullet; da går døren op. Jeg gir dig dessuten en sådan pipe som du kan blåse i låshullet med."

Gutten gikk omkring fjellet og kom til sjøen; da var fjellet slett, men bratt. Han satte sig like ved skogkanten; da ser han at der kommer en sort båt ute fra sjøen til land. Han ser at det er en stallo med tre hoder. Stallo går bent mot det bratte berget. Der åpnet sig en dør i berget, og han gikk inn gjennem døren. Gutten satt og tenkte på hvad han skulde gjøre med de ting han hadde fått av de gamle konene; men så falt det ham inn: „Jeg skal gå til det bratte berget og se efter der hvor stallo gikk inn." Han ser efter der om han ser en dør. Han leter, men finner ingen. Han gikk frem og tilbake og undret sig over at han ikke finner den døren hvor stallo gikk inn. Men så legger han merke til at der er rust på berget; det synes som om det var en døråpning. Han står og ser og undrer sig over det stedet. Da kommer han på hvad den gamle kona sa; han grep staven og slo på berget. Der åpnet sig en dør der, og han gikk inn. Han kom til en jerndør, og der

olmai duop'pi da soabbi ja časki bædnaga (ruǯ'ǯahorti) jamas. De cog'gali čoaw'daga, ja bodnjalik galgai ruow'de-uvsa rabas; mutte i uoǯ'ǯǫn. De bosasti biiparinis lāssi; de lāssa rappasi, ja de li spii'ni siskit uk'sabælla owdan ja li nok'kamen ige gullam, go njagai uk'si ja cog'gali čoaw'daga čoawdarai'gai ja bodnjali uvsa rabas. De bæsai sisa; de buođi goalmat uk'sa. De njagai uvsa duokkai, gulla ol'muit sar'nomen dan goalmat uvsa duogin. De rabasti uvsa; de lei dobbe gonagas-niei'da ja sar'no ak'tǫ: „Go ač'či i occat galga mun bajas ere dam stalo lut'te!“ De huob'mai bardni, go sisa buođi; de daddja: „Vuoi raw'ki, gosa don læk vuol'gan? Go jettanas boatta sii'di, de dat dun god'da daggaviđi.“ Mutte bar'ni daddja: „Mon læm dun vuol'gam occat.“ De daddja: „Ik don oaǯǯǫ vis'sa mun olgǫs dabbe, go stallo dal boatta varga sii'di. Mutte mus læ rađđi; mon coggan dun mura duokkai.“ De gonagas-niei'da čiegai mura duokkai. Dego li boattam sisa, de buođi stallo mɛit. De daddja: „Dās læ varas-bier'gǫhaddja.“ De daddja gonagas-niei'da: „Dās girdi gar'ja baddjel ja gaččahi varas davti mu'raraigi bod'nai.“ De jærra: „Gos'te læ dat dak'ti?“ De gonagas-niei'da vas'tidi: „Mon cog'galim uw'ni, ja dat læ buollam.“ De ruol'la jakki dasa, mutte imaštalla vel, go læ haddja ɛin, „vaikǫ don læk boal'dam.“ De daddja: „Nuvt lave baccit haddja daggaraǯǯain.“ De mui'tala jettanas: „Mon galgalim vuol'git vela ovta gonagas-nieida vieǯ'ǯat dudnje guoi'min; mutte mon nokkan vuoč'čin jandirta.“ De jærra gonagas-niei'da: „Gosas don losimusak nokkat?“ De daddja: „Gas'kija aigi, dɛlle go don oainak dolla-čuonjamit (šid'darasait) junneraigi olgǫs boattimen; de mon læm dɛlle losimusak nok'kame.“ De jærra: „Gos læ dun miek'ki, mɛit don lavek adnik, ja gos'te læ dun vuoi'me-čoar'vi?“ De jærra: Manis don dam jærka?“ „Dɛinago mon oaǯǯom diettik, gos dat læt, vai mon dieđam gæč'čat dɛit ja adnit aimuin.“ De daddja: „Duobbe læk mun oaivi bajil; miek'ki læ guolbi nal'de, ja vuoi'me-čoar'vi hæŋ'gaha nawlin sæinin bajil mun oaivi.“ De jærra: „Gosa læk biddjam mun golleriŋgo?“ De daddja: „Dat læ vuoi'mečoarvi vuol'de. Manis don dam jæradak?“ „Mon jæram, lækgo don siivos fur'kem.“ De daddja: „Mo læm siivos fur'ken.“ De bijai nok'kat.

lå en stor hund lenket. Den for på mannen; men han grep staven og slo hunden (hundbestet) ihjel. Så stakk han nøklen inn og skulde vri jerndøren op; men han fikk den ikke op. Da blåste han med pipa si i låset; låset gikk op, og der lå et svin og sov foran den indre døren, og det hørte ikke da han lurte sig hen til døren og stakk nøklen i nøkkelhullet og vred døren op. Han slapp da inn; så kom den tredje dør. Han lurte sig hen til døren og hører folk tale bak den. Han åpnet døren; da var kongsdatteren der, og hun taler med sig selv: „At far ikke skal lete mig op her og føre mig bort fra stallo!“ Så blev hun var gutten, da han kom inn; hun sier: „Voi stakkar, hvor skal du hen? Når risen kommer hjem, dreper han dig straks.“ Men gutten sier: „Jeg er reist ut for å lete efter dig.“ Hun sier: „Du får mig sikkert ikke ut herfra, da stallo nu snart kommer hjem. Men jeg har et råd: jeg setter dig bak grua.“ Så skjulte kongsdatteren ham bak grua. Da han var kommet der inn, kom også stallo. Han sier: „Her er lukt av ferskt kjøtt.“ Kongsdatteren sier: „Der fløi en kråke her over og slapp et friskt ben ned gjennem skorstenen.“ Han spør: „Hvor er det benet?“ Kongsdatteren svarte: „Jeg stakk det i ovnen, og det er brent op.“ Trollet trodde det; men det undrer sig enda over at der fremdeles er lukt, skjønt hun har brent det. Hun sier: „Det pleier å bli lukt igjen efter sådant.“ Da forteller risen: „Jeg skulde reise og hente enda en kongsdatter til kamerat for dig; men jeg vil først sove et døgn.“ Kongsdatteren spør: „Når sover du tyngst?“ Han sier: „Ved midnattstid når du ser ildgnister komme ut av nesen, da sover jeg tyngst.“ Hun spør: „Hvor er sverdet ditt, som du pleier å bruke, og hvor er krafthornet ditt?“ Han spør: „Hvorfor spør du om det?“ „For å få vite hvor de er, så jeg kan ha tilsyn med dem og passe på dem.“ Han sier: „Der er de over hodet mitt; sverdet er på gulvet, og krafthornet henger på en nagle på veggen over hodet mitt.“ Så spør hun: „Hvor har du lagt gullringen min?“ Han sier: „Den henger under krafthornet. Hvorfor spør du om det?“ „Jeg spør om du har forvart den vel.“ Han sier: „Jeg har forvart den vel.“ Så la han sig til å sove. Han hadde sovet en

Lei væha aigi nok'kam; de niei'da jærra: „Lækgo don fur'ken mun lum'maliini?“ I gullam. De huikihi nubbadis; de gulai; de jærra: „Mεis don siđak?“ De daddja: „Mon jæram: Lækgo don mun lum'maliini fuorkan adnimen?“ Daddja: „Ikgos don dieđe? Dat læ sæinin riŋgo vuol'de. Dat gol'ma diŋga læk ovta nawlin: vuoi'mečoar'vi ja riŋ'go ja lum'malii'ni.“ Bar'ni gul'dala mura duogin gaitin, mεit stallo mui'tala. De njagai gonagas-nieida lusa ja daddja: „Rakkadit 'galgat ieǯak valmasi vuol'git; mon doalvom dun sii'di.“ Daddja niei'da: „Dat gulla, go mon vuolgam. Ikgo don gullan, goas'se stallo losimusak nok'ka?“ „Gullem mon galle. I læk hætti. Rakkat ieǯat valmasi vuol'git muina!“ „Govt don aigot mu bæs'tit?“ „Mus læk daggar bier'gasat, mεit mon læm uoǯ'ǯǫm golma boares akkan. Gal mon dun bæstan. Mon læm sisa boađideddin dam stuorra bædnaga god'dam, ja spii'ni lei nu lossadit nok'kame; i dat gullam, go mon buottem sisa.“

De šaddai gas'ka-iddja; de njagai bar'ni gæč'čat, jogo dolla-šid'darasak junneraigi olgǫs buottek. De oai'na: æi vela boađe. De čuoǯǯahi væha aigi; de boatteguotte dolla-šid'darasak junneraigi olgǫs. De bar'ni njagai ja valdi vuoi'mečoarvi; mutte lei nu lossak, goak'te gaččaha stalo nala. De jugisti čoarvin væha; de dowdai: son šaddai giew'ra. De manai miekki lusa ja galgai val'dit ja lok'tek bajas ja čuolastit stalon oaivi ere; mutte il'la nagadi ceg'get nađa bajas. De jurdaša: „Mon im daide daina nagadit.“ Mutte de rot'ti vuoi'mečoarvin ja gæč'čali lok'tet. De dowdai: son šaddai giew'ra.

De nagadi bittaš lok'tek ere guolbin, mutte i dađi ænep. De luiti guol'bai ja rot'ti vut en vuoi'mečoarvin; de nagadi lok'tek, ja jugisti vela vuoi'mečoarvin; de nagadi bal'kistit har'do nala ja manai stalo lusa. De buotte dolla-šid'darasak junneraigi olgǫs. Bar'ni časki čæbeha gas'kat; de rawgai oai'vi ere. It'tui nub'bi saddjai, ja dat lei bahat čuolastit gas'kat; mutte oaǯǯui goit gas'kak. De it'tui goalmat oai'vi; mutte i sittam nagadit miekkis doallat. De rot'ti dam čoarvin, mεit boares ak'ka li ad'dam, ja golma gærdi rot'ti, nuvtgo boares ak'ka li goč'čǫm. De šaddai giew'ra ja čuolasti dam goalmak oaivi mεida gas'kak.De vulgiga gonagas-nieidain ja valdi golli, ja niei'da valdi mātta

liten stund; da spør piken: „Har du forvart lommetørklæet mitt?“ Han hørte ikke. Hun ropte for annen gang; da hørte han og spør: „Hvad vil du?“ Hun sier: „Jeg spør: Har du lommetørklæet mitt i forvaring?“ Han sier: „Vet du ikke det? Det henger på veggen under ringen. De tre ting henger på en nagle: krafthornet og ringen og lommetørklæet.“ Gutten hører bak grua på alt det stallo forteller. Så lurte han sig til kongsdatteren og sier: „Du skal gjøre dig ferdig til å reise; jeg skal føre dig hjem.“ Piken sier: „Han hører når jeg reiser. Hørte du ikke når stallo sover tyngst?“ „Jeg hørte det nok. Det har ingen fare. Gjør dig ferdig til å reise med mig!“ „Hvorledes vil du frelse mig?“ „Jeg har sådanne ting som jeg har fått av tre gamle koner. Jeg skal nok frelse dig. Jeg har da jeg kom inn, drept den store hunden, og svinet sov så tungt; det hørte ikke at jeg kom inn.“

Det blev midnatt, og gutten lurte sig til å se om der kom ildgnister ut av nesen på trollet. Han ser at de enda ikke kommer. Han stanset en liten stund; da begynte der å komme ildgnister ut av nesen. Han lurte sig til å ta krafthornet; men det var så tungt at han næsten slapp det ned på stallo. Han tok en liten slurk av hornet; da kjente han at han blev sterk. Han gikk hen til sverdet og skulde løfte det op og hugge hodet av stallo; men han orket så vidt å reise op skaftet. Han tenker: „Jeg orker det kanskje ikke.“ Men så tok han et drag av krafthornet og prøvde å løfte det. Da kjente han at han blev sterk. Han orket å løfte det litt fra gulvet, men ikke dess mer. Han slapp det i gulvet og tok igjen et drag av krafthornet; da orket han å løfte det. Han drakk enda en gang av hornet, og da orket han å kaste det på ryggen og gikk hen til stallo. Ildgnister kom ut av nesen hans. Gutten hugg halsen av på ham, og hodet spratt bort. Der kom et annet i stedet, og det var verre å hugge av; men han fikk det dog av. Da kom et tredje bode frem; men han orket ikke å holde sverdet sitt. Da tok han et drag av det hornet som den gamle kona hadde gitt ham, og han tok tre drag således som hun hadde sagt. Da blev han sterk og hugg også det tredje hodet av. Så gikk han og kongsdatteren; han

miel'de, ja de vulgigan olgǫs. De daddja gonagas-niei'da: „Govt moai besse mæd'del spiini? Dat læ nu giew'ra go stal'lo.“ De daddja bar'ni: „Mon čuolastan spiinin čæbehan ere.“ De buođiga dam uvsa duokkai. De bar'ni bijai čoaw'daga čoawdarai'gai ja riemai bodnjat rabas; mutte i siđa oaǯ'ǯok. Čoawda bodnjasa dego bessǫdak. De huob'mai: „Mus læ biipar, mεina mon bosastam čoawdaraigai.“ Dego li bosastam, de uk'sa rappasi, ja spii'ni fal'li bajas. Bar'ni duop'pi dam miekki, mεit stalon lei val'dam, ja čuolasti čæbehi; mutte i sittan miek'ki bas'tit. Lok'ti baddjelida miekki ja čuolasti. Go miekki gaččai spiine čæbeha nala, de spii'ni rawgai luvas ja manai bælleheg'gi. De bar'ni jugisti fasten vuoi'mečoarvin, ja spii'ni hui'ka; mutte bar'ni li jođan čas'kit čæbeha gas'kat. Dat li rakkaduvvum, atte go biš'kogoatta, de gal'gek ænep stalot boattik jukkat dam stalo sii'di, mas leddje gol'ma oaivi. De manaiga olgǫs ja vulgiga vaʒ'ʒit; mutte i bar'ni ibmirdan, gos'te lei boattam dokkǫ; ja de vulgi vaʒ'ʒit vuostin nuorti vuos'ta. De vaʒʒi ja buođi ovta gawpugi, mutte i diettam gawpuga nama. De jerrek ol'mǫk: „Gos don boađak?“ De daddja: „Im mon mui'tal, gos'te mon boađam. Mutte lægo das ak'tage vuol'gimen skip'pa min gonagas-rii'ki?“ Daddja boares ak'ka: „Læ vuol'gimen.“ De jærra: „Middjas nissunit dus læ miel'de?“ De mui'tala: „Im mon dowda.“ De daddja boares ak'ka: „Mon dieđam. Don læk bæs'tam gonagas-nieida golma-oaivat stalo lut'te, mεit lei gonagasan val'dam mæccin.“ De bar'ni manai skip'pi ja oaǯǯui čuovvok gonagas-gawpugi. De mui'tala skip'paoai'vai: „Mus læ niso miel'de, mεit mon læm vieǯ'ǯam.“ De dat loppidi val'dit miel'de, go son læ mannamen dokkǫ.

De borjastek abi miel'de; de læ bæivadak ja goal'ki. De dat guovtis sar'noba, ja ak'ta skip'pa-olmai gul'dala, mεit dat guovtis sar'noba. De gulla atte dak sar'noba gonagasa birra. De jærra dat niso: „Mεit mun ač'či læ dudnje loppidan bal'kan?“ De vas'tida: „Dat læ loppidam juokkehaǯ'ǯi golli dud'nara dievva, giddja dun sat'ta bæs'tit.“ De daddja: „Igos læ mun loppidam dasa ak'kan?“ „Im læk gullam mεi'dege dam birra.“ De daddja niei'da: „Dat læ buoremus, atte mon lud'dem lum'maliini guow'dak ja addam dudnje nubbi

tok gull og piken tok mat med, og de gikk ut. Hun sier: „Hvorledes skal vi slippe forbi svinet? Det er likeså sterkt som stallo.“ Gutten sier: „Jeg skal hugge halsen over på svinet.“ De kom til døren; gutten satte nøklen i nøkkelhullet og begynte å dreie den om; men han fikk ikke døren op. Nøklen vrir sig som en vidje. Da falt det ham inn: „Jeg har en pipe som jeg blåser med i nøkkelhullet.“ Da han hadde blåst, åpnet døren sig, og svinet for op. Gutten grep det sverdet han hadde tatt fra stallo, og hugg til halsen; men sverdet vilde ikke bite. Han løftet det høiere og hugg til. Da sverdet falt på svinets hals, spratt svinet løs og blev halvdødt. Gutten drakk igjen av krafthornet, og svinet skriker; men han var snar til å hugge halsen av på det. Det var så laget at når svinet begynte å skrike, skulde flere stalloer komme og drikke hos den stallo som hadde tre hoder. De gikk da ut og gikk videre; men gutten forstod ikke hvorfra han var kommet dit. Han gikk da først mot nord. Han gikk og kom til en by; men han visste ikke navnet på byen. Folk spør: „Hvor kommer du fra?“ Han sier: „Jeg forteller ikke, hvorfra jeg kommer. Men er her noe skib som skal reise til vårt kongerike?“ En gammel kone sier: „Ja, der er et.“ Hun spør: „Hvad er det for en kvinne du har med dig?“ Han forteller: „Jeg kjenner henne ikke.“ Den gamle kona sier: „Jeg vet det. Du har frelst kongsdatteren fra den trehodede stallo som hadde tatt henne fra kongen i skogen.“ Gutten gikk ombord og fikk følge med til kongsbyen. Han forteller skibskapteinen: „Jeg har en kvinne med som jeg har hentet.“ Kapteinen lovte å ta henne med, da han skulde reise dit.

Så seiler de henover havet; det er solskinn og stille. Da taler de to sammen, og en matros hører efter hvad de taler om. Han hører at de taler om kongen. Kvinnen spør: „Hvad har min far lovet dig til lønn?“ Han sier: „Han har lovet enhver som kan frelse dig, en tønne full av gull.“ Hun sier: „Har han ikke lovet at han skulde få mig til kone?“ „Jeg har ikke hørt noe om det.“ Da sier piken: „Det er best at jeg river lommetørklæet mitt over og gir dig den ene halvdelen som mitt navn står på, og at jeg bryter

bæli, mas læ mun namma nal'de, ja doajam riŋgo gas'kat, ja mon addam dudnje dam bæli, mas'te mun namma læ.“ De dat dagai dam ja daddja bar'nai: „Don galgat dat fur'ket ja ikge lap'pit.“ Bar'ni loppidi: „Mon fur'ken nannọsit.“ Matroassa manai ja mui'tali gaptei'ni: „Dat læ gonagas-niei'da, ja dat diew'do læ gæfes bar'ni, ja gonagas læ loppidan dud'nara dievva golli balk'an, giddja sun nieida buk'ta.“ De biddje ovtamielalašvutti: go dakka garra borjadaga, de mi fil'let bardni rækka nala čok'kidit mieđas bællai; de mi bæssak dam merri hoi'gadit.“ De vil'lijeddje ja hoi'gadeddje merri; mutte de bar'ni baʒi mannjai gow'dot. Niei'da uoini dam, ja leddje lakka ovta sul'lọ. Bar'ni vuojai dam sul'lui gad'dai, æige læm ok'tage olmọš dan sul'lọn. De niei'da riemai jurdašik: „De dak gaptæi'na manna giellasina ja mui'tala, atte son læ bæs'tam mun. Mon læm ad'dan riŋgon bæli ja lum'maliinin bæli; i læk hætti, vaikọ dat gielista.“ De niei'da oaǯǯui baha jur'daga ja njul'či merri; de huob'mai gaptæi'na, atte dat merri njul'či. De fii'ri vanca, ja go galgai olmai mannak van'ci ja bir'gehit gonagas-nieida, de rawgai bad'di æige uoǯ'ǯọn gidda bad'dai. De baʒi van'ca, ja skippa galgai bodnjat val'dit vancas; mutte i skip'pa bodnjasan. De fėr'ti vuol'git fasten miettebiegga miel'de borjastit, ja gonagas-niei'da bæsai dam van'ci. De šaddai goal'ki jandirta duogin, ja bijai nok'kat. De baddjana bajas; de huob'ma, go læ van'ca gad'deguoran ja diew'do ow'dagæǯin čok'kaha. De čil'ge čalmek ja gæččasta riek'ta; de dowdai: dat dai'da lættik mun bæs'ti. De jærra: „Lækgo don mun bæs'ti?“ Daddja: „Læm mon.“ De roggasti riŋ'gọbæli, ja niei'da jærra: „Lægo dus nubbe bælli, middja bas'se dam riŋ'gui?“ De daddja bar'ni: „Læ mus, vai don jakkat, atte mon læm dat, gænna merri bal'kiste,“ ja mit'tidi riŋgo ja dowdai namas, ja sugaiga guk'ki matkit; de buođiga ovta sul'lui. Bar'ni manai sul'lọ nala ja riemai gæč'čak. De uoini: ak'ta van'ca læ guk'kin nuor'tan. De vulgiga sukkak ja mui'tala: „Mon uoi'nem ovta vanca nuor'talis dam sul'lọ.“ De buođiga vanca lusa; de lei bardni boares ač'či gulit biw'dimen; mutte i dow'dam bardnis. „Dieđak'go, guk'kin læ dam riika gonagasgawpugi?“ De vas'tida: „I læk ila guk'ki; muttọ ik don bæsa

ringen min itu og gir dig den halvdelen som har mitt navn.“ Hun gjorde det og sier til gutten: „Du skal gjemme det og ikke miste det.“ Gutten lovte: „Jeg skal gjemme det sikkert.“ Matrosen gikk og fortalte kapteinen: „Det er kongsdatteren, og den mannen er en fattig gutt. Kongen har lovet en tønne full av gull i lønn til den som bringer hans datter.“ Da avtalte de: „Når det blir sterk vind, skal vi narre gutten til å sette sig på relingen på lesiden; så kan vi skyve ham i sjøen.“ De narret ham og skjøv ham i sjøen. Men han blev igjen og fløt. Piken så det, og de var i nærheten av en ø. Gutten svømte i land på øen, og der var ingen mennesker der. Piken begynte å tenke: „Kapteinen farer med løgn og forteller at han har frelst mig. Jeg har gitt halvparten av ringen og halvparten av lommetørklæet; det har ingen nød selv om han lyver.“ Da fikk piken en dårlig tanke og sprang i sjøen; kapteinen merket det. Han firte ned en båt, og da en mann skulde gå i båten og berge kongsdatteren, gikk tauet av og de fikk ikke fatt i det. Båten blev igjen. De skulde vende skibet for å ta båten; men det vendte sig ikke. Det måtte igjen seile avsted med vinden, og kongsdatteren slapp op i båten. Efter et døgn blev det stille, og hun la sig til å sove. Da hun stod op, merket hun at båten var ved land og at en mann satt i forenden. Hennes øine klarnet og hun så rett; da kjente hun ham: „det er kanskje min redningsmann.“ Hun spør: „Er du min redningsmann?“ Han sier: „Ja.“ Hun tok op den halve ringen og spør: „Har du den andre halvdelen som passer til denne ringen?“ Gutten sier: „Ja, forat du skal tro at det er mig de kastet i sjøen.“ Hun målte ringen og kjente igjen navnet sitt; de rodde et langt stykke og kom til en ø. Gutten gikk op på øen og begynte å se ut. Da så han en båt langt i nord. Så begynte de å ro, og han forteller: „Jeg så en båt nordenfor denne ø.“ De kom til båten; da var det guttens gamle far som lå og fisket; men han kjente ikke sønnen sin igjen. „Vet du, hvor langt det er til kongsbyen i dette rike?“ Han svarer: „Det er ikke svært langt; men du når ikke dit med båt.“ Gutten spurte: „Under hvilken vindstrek ligger den?“ Han svarer: „Vår kongsby ligger i øst.“ Så rodde de to mot land og

vancain dokkǫ.“ Bar'ni jærai: „Man biegga vuollai dat læ?“ De vas'tida: „Dat læ ow'stana vuollai min gonagas-gawpuk.“ De vulgiga sukkat gaddi vuos'ta ja buođiga gad'dai. De vulgiga vaʒ'ʒit, vaʒʒiga ja bijaiga nok'kat. Dego bajas baddjaneiga, de vulgiga vaʒ'ʒik. De boatta boares ak'ka owdal; de daddja: „Ikgo do læ sæmme bar'ni, middja leddjik mannamen gonagas-nieida occat?“ Vas'tida: „Læm.“ De daddja: „Don læk gaw'nam?“ Bar'ni vas'tida: „Dale čuoǯ'ǯo mun sælge duogin.“ De daddja boares ak'ka: „Mon dieđam, gonagas læ sad'dem soattehærrait occak nieidas, ja dat læk gol'ma soatte-oaivi ja soattevækka miel'de, ja dɛin læk logi hæsta. Jus dait owdal boattibæt'ti, de dak rivvǫk dus ere dam nieida. Mutte doai gal'gabæt'ti vaʒ'ʒit ol'ges bæli bal'ga, ja go jor'ba bow'na boatta, de man'ni dam ol'ges bæli; de dak æi dod'nǫ gawna.“ De manaiga gonagas-gar'dimi ja æige gaw'nam dam guovto. De gonagas-niei'da manai sisa. De jærra gonagas: „Gi læ dun bæs'tan, ja gos'te dat læ? Mon siđam ad'dik golli dievva dud'nara dun owdas, ja ige munnje baʒe gol'li go njælljadas dudnar. Mutte mon fer'tem loppan dæw'dit.“ Daddja niei'da: „Mon siđam bardni allasim boad'njin.“ Gonagas daddja: „Dat li gæfes ol'mǫ manna, ja mon læm juo dasa ad'dam ruđa dan værdi, atte mātta læ allahis oas'tam.“

De buotte soattehærrak sii'di ja mui'taleddje: „Mi læk dun nieida gaw'nam ja bæs'tan stalon ere; mutte mi doalvuimek dun siida lakka ja goččuimek vaʒ'ʒit sii'di, dɛinago ruol'la min manjist lei boattimen. Mi šaddain mac'cat ruok'tot ja soattak dɛina, ja dun nieida bijaimek sii'di.“ Mutte daddja gonagas: „Dās lei ak'ta ieǯa, mi lei bæs'tam mun nieida, ja das lei mær'ka dam bæs'ti lut'te.“ Mutte daddjek: „Mi bijaimek gæfes bardni guoi'min gonagas-gar'dima raddjai, ja mi læk ieǯa dam bæs'tam.“ Gonagas jakki; de jærra: Mɛit di bal'kan sittabet? De daddja nuoramus hær'ra: „Mon siđam dun nieida, ja duom guok'tasi galgat golledud'naran ad'dit.“ De gonagas jakki ja lii'kui. Gonagas goččui nieidas boattik ieǯas lusa. De daddja: „I lækge gæfes bar'ni dun bæs'tam, muttǫ dak soattehærrak, ja don galgat iđit nuoramus hærrain nai'talit.“ De daddja: „Vuosehis mærka munnje!“ De jærra gonagas nuorra soattehærran: „Lægo

kom i land. De gikk avsted og gikk og la sig til å sove. Da de stod op, gikk de videre. En gammel kone kommer imot dem; hun sier: „Er ikke du den gutten som gikk for å lete efter kongsdatteren?“ Han svarer: „Jo.“ Hun sier: „Du har funnet henne?“ Gutten svarer: „Her står hun bak ryggen min.“ Den gamle kona sier: „Jeg vet at kongen har sendt krigsherrer for å lete efter hans datter; det er tre krigsøverster, og de har krigsfolk med og ti hester. Hvis I møter dem, røver de piken fra dig. Men I skal gå på høire side av veien, og når I kommer til en rund tue, skal I ga på høire side av den; da finner de eder ikke.“ Så gikk de til kongsgården, og de fant dem ikke.

Kongsdatteren gikk inn. Kongen spør: „Hvem har frelst dig og hvor er han? Jeg vil gi en tønne full av gull for dig; jeg har ikke mer gull igjen enn en kvart tønne. Men jeg må holde mitt løfte.“ Datteren sier: „Jeg vil ha gutten til mann.“ Kongen sier: „Han var et fattigmannsbarn, og jeg har alt gitt ham så mange penger at han har kjøpt sig mat.“ Da kom krigsherrene hjem og fortalte: „Vi har funnet din datter og frelst henne fra stallo; men vi førte henne nær din gård og bød henne gå hjem, fordi trollet kom efter oss. Vi kom til å vende tilbake og krige med det, og din datter sendte vi hjem.“ Men kongen sier: „Her var en annen, som hadde frelst min datter, og han hadde bevis med sig.“ Men de sier: „Vi sendte en fattig gutt med henne like til kongsgården, og vi har selv frelst henne.“ Kongen trodde det; han spør: „Hvad vil I ha til lønn?“ Den yngste herren sier: „Jeg vil ha din datter, og de andre to skal du gi en tønne gull.“ Kongen trodde det og syntes godt om det. Han bød sin datter komme til ham. Han sier: „Det er ikke den fattige gutten som har frelst dig, men krigsherrene, og du skal imorgen gifte dig med den yngste herren.“ Hun sier: „La ham vise mig merket.“ Kongen spør den unge krigsherren: „Har du noe merke på det?“ Piken sier: „Hvis du kan vise frem den halve ringen og det halve lommetørklæet, skal jeg tro at det har vært dig.“ Hun tok den halve ringen og det halve tørklæet og sier: „Bring mig de to halvdelene!“ Han kunde det ikke.

dus middjagen mærkait dam nala?“ Daddja niei'da: „Jus don mattak vuosehit riŋ'gǫbæli ja lum'malii'nebæli, de mon jakkam, atte don læk læmaš?“ Niei'da valdi riŋ'gǫbæli ja lii'nebæli ja daddja: „Buvte munnje dam guok'te bæli!“ I sat'tam buk'tik.

De bar'ni buođi giekkani ja dajai bii'gai: „Mon læm boattan gonagas-nieida gæččastit, ow'dalgo mon sii'di vuolgam. Mana sanin gonagas-nieida lusa!“ Bii'ga manai sanin, ja niei'da vulgi giekkani ja gonagas miel'de, ja soattehær'ra baʒi dokkǫ čok'kahit. De buođiga giekkani; da daddja bar'ni: „Mon halideddjem vela du gæččastit, ow'dalgo mon vuolgam sii'di, ja it'tin mon boađam gol'ledud'nara vieǯ'ǯat.“ De gonagas daddja: „Lækgo don dat, gi læt mun nieida bæs'tam?“ De daddja niei'da: „Sus læ mær'ka, ja nub'bi mær'ka læ bardni lutte.“ De valdi riŋ'gǫbæli ja dajai bar'nai: „Gæč'čal munnje dam gei'get!“ Bar'ni roggai bappur sis'te ja gei'gi nii'di, ja niei'da addi goabbaš belit ač'čahis ja goččui mit'tidit, lækgo ovta stuoro, ja gonagas-nieida namma lei dan bæli nal'de, mεit bar'ni gei'gi. De valdi lum'malii'ni-bæli mεit ja bar'ni mεit nubbe bæli ja gei'gi gonagassi. Gonagas mit'tidi liini, ja leddje juste ovtalaganat bælit, ja dan bælin, mεit bar'ni gei'gi gonagas-nii'di, lei niei'da namma nal'de. De sitta gonagas boattit ieʒas miel'de. Bar'ni vulgi miel'de, ja gonagas guđi sāllafæs'-kari ja daddja: „Don galgak dās čok'kadit, das'sa go mun niei'da boatta dun goč'čot sisa mærkaitguoimi ja bii'ga læ dudnje biddjam burit bik'tasit nala.“ De bar'ni čok'kai, ja bii'ga buođi ja buvti bik'-tasit ja garvohi nala. De rabasti uvsa ja goččui mannak sisa. Bar'ni manai sisa; de goččui gonagas čok'kedit ieʒas bal'di. Bar'ni daddja: „Mon čok'kedam čikki.“ Daddja gonagas: „Ik don oaǯǯǫ čikki čok'-kedit.“ De bar'ni manai gonagas bal'di, ja nieida goččui nubbe bællai čok'kedit ja daddja bar'nai: „Buvte don mærkait, mεit don mun nieidan læk uoǯ'ǯǫm!“ Bar'ni roggasti lii'nebæli ja riŋ'gǫbæli ja bijai gonagasa čalmit ow'di bæwde nala ja niei'da sæmme laddje. De gonagas bijai riŋgo giddalaga ja liini lub'bi bæwde nala, ja liinin bas'siga goabbaš bælik jur juste. De jærra soattehærrain: „Mannes di leppek mun gielastallam nu gukki? Mon vuoseham diddjesida dam, giddja læ dam nieida bæs'tam, ja dat gal'ga din dub'mek, jabmik

Da kom gutten inn i kjøkkenet og sa til tjenestepiken: „Jeg er kommet for å se kongsdatteren, før jeg reiser hjem. Gå med bud til henne!“ Piken gikk med bud; kongsdatteren gikk ut i kjøkkenet; kongen fulgte med, og krigsherren blev sittende der. Da de kom ut i kjøkkenet, sier gutten: „Jeg hadde lyst til å se dig enda en gang, før jeg reiser hjem, og imorgen kommer jeg for å hente gulltønnen.“ Kongen sier: „Er du den som har frelst min datter?“ Piken sier: „Jeg har et merke, og gutten har det andre merket.“ Hun tok den halve ringen og sa til gutten: „Prøv å rekke mig den!“ Han tok den op av et papir og rakte piken den. Hun gav sin far begge de halve ringene og bød ham måle om de var like store, og kongsdatterens navn stod på den halve ring som gutten rakte frem. Hun tok også det halve lommetørklæet og gutten den andre halvdel, og hun rakte dem til kongen. Kongen målte tørklæet og halvdelene var akkurat like. På den halvdel som gutten rakte kongsdatteren, stod hennes navn. Da vil kongen at han skal komme med ham. Gutten fulgte med, og kongen lot ham være igjen ute i gangen og sier: „Du skal sitte her, til min datter kommer og kaller dig inn med merkene og tjenestepiken har tatt gode klær på dig.“ Gutten satt der, og en tjenestepike kom med klær og klædde dem på ham. Så åpnet hun døren og bad ham gå inn. Gutten gikk inn, og kongen bad ham sitte ved sin side. Gutten sier: „Jeg setter mig i kroken.“ Kongen sier: „Du får ikke sette dig i kroken.“ Så satte gutten sig ved siden av kongen, og kongen bad datteren sette sig på hans annen side og sier til gutten: „Kom med merkene som du har fått av min datter!“ Gutten tok op det halve tørklæet og den halve ringen og la dem for kongens øine på bordet og datteren gjorde likeså. Da satte kongen ringen sammen, og tørklæet bredte han ut på bordet, og på tørklæet passet begge halvdelene akkurat. Så spør han krigsherrene: „Hvorfor har I løiet for mig så lenge? Jeg vil vise eder den som har frelst denne piken, og han skal dømme eder til død eller liv.“ Han spør gutten: „Hvad dom har du tenkt å gi dem? Jeg har tenkt å drepe dem, forat ikke de andre herrene skal lyve for mig og forat de skal bli redde.“ Gutten

dεike ællik.“ De jærra bardnin: „Mεit duomuit don læt jurdašam deida biddjat? Mon læm jurdašam dεit god'dit ere, vai æi iežage hærrat mun gielastala, vai dat bal'lajek.“ Bar'ni daddja: „Mon in jurdaš dεit god'dik; mutte mon bijan daggar duomo dεida: alimus hær'ra gal'ga dun hiwset-rad'dji lættik nu gukki go ælla, ja vuolip hær'ra gal'ga soatteskippa junnisiwluit rappot, ja goalmat gal'ga dun šloattan skorstæi'na-rad'djin lættik nu gukki go ælla.“ De bar'ni vuol'geguođi ere; de daddja gonagas: „Don oažžok mun nieidain nai'talik ja njælljat oasi mun riikan.“ Bar'ni dajai: „ Im mon satte dun riika stiw'ret.“ „It don darbaš ieš stiw'ret dam njælljadas-riika. Mon læm baddjel riika hær'ra.“ De nai'tali bar'ni gonagas-nieidain.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

36.

Ak'ti leddje gonagasan 12 nieida, vaʒ'ʒet juokke ija ja luok'tet skuovait ige gonagasge dieđe, gos dat vaʒ'ʒet. De biddja ak'ti ovta ol'ma gæč'čat, gosa dat mannet. De ad'de gonagas-nieidat nager-jukkamuša ja de dat nokkai; i gullan, gosa dat manne. De bijai nubbadis ovta boares soaldahan. Daddja dat boares soaldat: „Jus olmai jabmagin, olmai læ boaris.“ De oažžui boares akkain gæi'do-sækka ja ovta bloaso. De bijai gonagas nok'kat dokkǫ dan gam'marin, gos dat alt nieidat uođđe. De ad'de gonagas-nieidat nager-jukkamuša, ja de nokkai, nugo snurki. De ad'de nubbades; de il'la veji val'dit. De jukka dokkǫ dan bloaso sisa, mεit njalme owdan adna. De vul'ge gonagas-nieidat; dat boares soaldak vaʒ'ʒa manjen, dan nuora-musa manjen. De dat nuoramus daddja: „Dat boares soaldat vis'sa diđi, gosa si vul'ge.“ De daddja dat boarrasæmus: „Mis da gis biddja gullat?“ De vaʒ'ʒe, buotte maset-vuowde vuos'ta. De doajesti dat boares soaldat ovta rissi ja bijai skræp'pahis. De vaʒ'ʒe, buotte sil'ba-vuowde lusa. De doajesti dat boares soaldak ovta risse ja bijai skræppas sisa. De vaʒ'ʒe εin; de duol'mo dat boares soaldak nuoramusa gak'te-hilmit nala. De daddja dat nuoramus: „De dat boatta gal vis'sat sin manjen.“ De daddja dat boarrasæmus: „Mis da gis biddja diettit? Ieža dat gid'danad'dit bies'tagida.“ De vaʒ'ʒe,

sier: „Jeg tenker ikke å drepe dem; men jeg gir dem en sådan dom: den fornemste herren skal være din dass-kar så lenge han lever, den ringere herren skal skrape baugspryd på krigsskib, og den tredje skal være skorstensfeier i slottet ditt så længe han lever." Så vilde gutten gå. Kongen sier: „Du skal gifte dig med min datter og få fjerdeparten an mitt rike." Gutten sa: „Jeg kan ikke styre ditt rike." „Du behøver ikke selv å styre den fjerdeparten. Jeg er herre over riket." Så giftet gutten sig med kongsdatteren.

36. KONGSDØTRENE SOM DANSET OM NATTEN.

En gang hadde en konge tolv døtre, og de gikk hver natt og slet ut skoene sine, og ikke kongen engang visste hvor de gikk. Da setter han en gang en mann til å se efter hvor de gikk hen. Kongsdøtrene gav ham sovedråper, og så sovnet han; han hørte ikke hvor de gikk hen. Næste gang satte kongen en gammel soldat til det. Denne sier: „Om mannen også dør, så er han gammel." Han fikk av noen gamle koner en usynlighetssekk og en blære. Kongen lot ham legge sig i det kammeret hvor hans døtre sov. Kongsdøtrene gav ham sovedråper, og så sovnet han så han snorket. De gav ham en gang til; det var såvidt han orket å ta dem. Han tok dem i den blæren han hadde for munnen. Så gikk kongsdøtrene; den gamle soldaten går efter dem, efter den yngste. Hun sier: „Den gamle soldaten visste sikkert hvor vi gikk hen. Den eldste sier: „Nei, han hører visst ikke." Så gikk de og kom mot en messingskog. Da brøt den gamle soldaten en kvist av og la den i skreppa si. De gikk og kom til en sølvskog. Da brøt han en kvist av og la den i skreppa si. De gikk videre; den gamle soldaten trår på kanten av den yngstes kjole. Da sier hun: „Nu kommer han nok sikkert efter oss." Den eldste sier: „Nei, han vet det visst ikke. Vi bær selv fast i kjerrené." De gikk og kom mot en gullskog.

buotte gol'le-vuowde vuos'ta. Die doajesti dat boares soaldak ovta risse ja bijai skræppas sisa. De buotte vulus mærragad'dai; de sukke ras'ta gonagasa bai'kai. De gonagasa bar'ne spælla ja duot nieidat dan'cet. De vul'ge fastain ruok'tot. De dat boares soaldak čuovui dan boarrasibmusa miel'de. De daddjet: „De dat dal vis'sat dietta, gos si liddje.“ De gæi'deli dat boares soaldak ieǯas ow'di ja de manai seŋ'gi nok'kat. De lei lossagit oađđimen, go dat gonagas-nieidat buotte, ja daddjet: „Mis da gis bijai diettan, gos si læt? Gula, govt dat snur'ka!“ De nuoladiddje ja nok'ke.

De buođi iđedes gonagas gæč'čat. De bovti da boares soaldaha bajas; de jærra: „Dittetgo don, gost dat liddje?“ De daddja dan, att diđi so gal. De nag'gijet gonagas-nieidat, ah i diettan gal. De vuosehi dεit rissit, mεit skræppa sis'te liddje; de dat liddje vittanin. De oaǯǯui gonagasan boarrasæmus nieida ja gonagas-riikan bæli.
(Sørfjord 1880.)

37.

De li trol-kærregis ak'ta bar'ni ja bieb'mǫ-niei'da, ja bar'ni vak'ti sawʒait luokkas, ja li duon næwres nissunis ak'ta viesso vuowdis ja gildi bardni: „It do galga mannat da vissui. Jus do manat vissui, de goit ih galga likkahallat lokki da giewnis, mi čuoǯ'ǯo uk'sabællas (uk'sabæl-čiegas).“ Mutte bar'ni i maššan; dat lok'ti lokki ja uoini: gol'li, dat læ da giewnis, ja de son cog'gali bier'gasidis dokkǫ. Dah uoini, atte dat šaddai gol'lin. De so nuolai bik'tasidis ja coggai da giew'nai, ja de šad'de gol'lin gait. De vulgi ruok'tot ja nuoladi ieǯas alas, buođi sii'di. Jærai trol-kærret, gosa so læ dakkan bik'tasidis. Daddja: „Bier'na buođi ja gaikǫdi su bik'tasit gait, ja goak'te soge hæggas mas'sa.“ Boares æm'mi addi bik'tasit. De daddja bar'ni nii'di, atte soai gal'gaba ire vuol'git deke goddahallaba, ja niei'da li væha oap'pan noai'dot. Bar'ni rakkadi guok'te šlubbo ja bijai ovta ieǯas seŋ'gi ja nubbi nieida seŋ'gi, ja de ieš manai ieǯas sæŋga vuollai ja nieida bijai nubbi sæŋga vuollai. De gulla go boatta olmuš. Dego

Der brøt den gamle soldaten en kvist av og la den i skreppa si. De kom ned til havstranden og rodde over til en kongsgård. Kongssønnen spiller og pikene danser. Så gikk de tilbake. Den gamle soldaten fulgte med den eldste. Da sier de: „Nu vet han sikkert hvor vi var.“ Da gjorde den gamle soldaten sig usynlig og gikk og la sig i sengen. Han sov tungt da kongsdøtrene kom, og de sier: „Nei, han visste ikke hvor vi var. Hør, hvor han snorker!“ Så klædde de sig av og la sig til å sove.

Om morgenen kom kongen for å se efter. Han vekket den gamle soldaten og spør: „Fikk du vite hvor de var?“ Han sier at det vet han nok. Kongsdøtrene påstår at han visste det ikke. Da viste han frem de kvistene han hadde i skreppa; de var vidne. Så fikk han av kongen den eldste datteren og halve kongeriket.

37. GUTTEN FLYKTER MED TROLLKJERRINGENS DATTER BLIR KONGENS SVIGERSØNN.

En trollkjerring hadde en sønn og en fosterdatter, og sønnen gjætte sauene i lia. Den slemme kvinne hadde et hus i skogen og bød sønnen: „Du skal ikke gå inn i huset. Hvis du går inn, skal du dog ikke røre på lokket til den kjelen som står ved døren.“ Men gutten kunde ikke bare sig; han løftet på lokket og så at det var gull i kjelen, og han stakk greiene sine ned i. Han så at de blev til gull. Da tok han klærne av sig og stakk dem i kjelen, og de blev alle til gull. Han gikk hjemover og klædde sig naken. Han kom hjem, og trollkjerringa spurte hvor han hadde gjort av klærne sine. Han sier: „En bjørn kom og rev alle klærne mine istykker, og jeg hadde nær mistet livet.“ Den gamle kona gav ham klær. Gutten sier til piken at de skal reise bort; ellers blir de drept, og piken hadde lært å trolle litt. Gutten gjorde to klubber og la den ene i sin seng og den andre i pikens seng, og så la han sig selv under sengen og piken la han under den andre sengen. Han hører

rabai uvsa, de li næwres niso, buođi uk'sagaska ja bak'ka ruow'deboal'ta gieđas, ja de čug'gi bardni seŋ'gi, muh i dat bas'tan. De manai fas lieggadit da ruok'sadæb'bun; de da bodda bar'ni buođi ėre sæŋga vuol'de ja valdi nieida ja manaiga klasseraigi olgọs. De buođi trolkærret ruow'de-boaltain ja čug'gi dan bardni seŋ'gi, nu att dat manai gas'kat. De huob'mai, atte muora so læ čug'gọn. De niei'da valdi ris'sebitta ja ii'sabitta ja bak'tebitta. De leiga manname ovta gaska; de oai'niba, go næwres niso boatta manjis. De bal'kesta niei'da rissi, daddja: „Vare dat šaddali nu stuorra vuow'di, atte dah i bæsale birra ige čađa!“ De buođi vuowdi lusa; dajai: „Vares go so vajaldatti akšos!“ De maccai viež'žat akšo siidas, ja de buođi vuowde lusa ja čuoppai bal'ga alcis, ja de bæsai ɛin vuol'git. De riemai jok'sat. De niei'da bal'kesti ii'sabitta ja dajai: „Vare šaddali nu stuorra jaw'ri, ah i bæsa birra dɛke ras'ta!“ De dajai: „O go so guđi guvsis sii'di!“ De maccai da viež'žat, mɛina gal'ga goai'vot jawri guoros. De buođi ja riemai goai'vot, ja dah goit oažžui viimat guoros. De bæsai fas vuol'git; de riemai jok'sat. De bal'kesti niei'da bak'tebitta ja dajai: „Vare šaddali nu stuorra varri, ah i bæsale i birra ige baddjel!“ De dajai: „O go so guđi væččiris!“ De vulgi dan viež'žat atte baŋ'ket čađa vari bal'ga. Dego li væha gas'ki uož'žọn, de gaččai varri čoak'kai ja goddahalai dokkọ.

De duoh gutt manaiga ovta gaska. De oai'na bar'ni ovta gol'lehæsta, daddja: „Vare dat munnje!“ De vaʒʒiga ovta gaska ja buođiga ovta boares akka guow'do. De addi boares ak'ka ovta njurgo, mɛina oaž'žo gait mɛit savvala. De leiga manname; oai'na bar'ni fas dan gol'lehæsta. De bosadi duon njur'gui ja jur'dili: „Vare sunnje duot hæs'ta!“ ja de hæs'ta buođi ol'ma lusa, ja de valdi, manai čiel'gai ja rii'di, ja valdi da nieida mɛit čiel'gai. De buođiga nu att uoiniga ovta gawpuga, ja das li alla saddọmiel'li. De dajai nii'di atte: „Do galgat mannat gawpugi,“ ja bar'ni baʒi dasa. Dego niei'da lei jaw'kan, de valdi bar'ni, roggai miel'lai hæstas ja saitis ja bik'tasidis. Dajai hæs'ta: „Galgat su mui'tit buoremus ilos.“

De bar'ni manai gawpugi, buođi gonagas-šluot'ti ja siđai bargo alcis. De bæsai spii'ne-gæč'čin. De li ovta aigi das. De oai'na

at der kommer et menneske. Da det åpnet døren, var det den slemme kvinnen; hun kom i døren med en varm jernbolt i hånden, og så stakk hun til guttens seng; men den bet ikke på. Hun gikk igjen for å varme den så den blev rødere; imens kom gutten frem under sengen og tok piken, og de gikk ut gjennem vinduet. Så kom trollkjerringa med jernbolten og stakk til guttens seng, så den gikk i stykker. Da merket hun at hun hadde stukket i tre. Piken tok et stykke av et ris og et isstykke og et stykke berg. De hadde gått et stykke; da ser de at den slemme kvinnen kommer efter. Piken kaster riset og sier: „Gid det blev så stor en skog at hun ikke slapp omkring eller igjennem!" Hun kom til skogen og sa: „Å at jeg glemte øksa mi!" Hun vendte hjem igjen for å hente øksa, kom så til skogen og hugde sig vei, og så slapp hun videre. Hun begynte å nå innpå dem. Da kastet piken isstykket og sa: „Gid der blev så stort et vatn, at hun ikke slipper omkring eller over!" Kvinnen sa: „Å at jeg lot øsa mi bli igjen hjemme!" Hun vendte om for å hente den og skulde med den øse vatnet tomt. Hun kom og tok til å øse, og til slutt fikk hun det da tomt. Så slapp hun videre og begynte å nå innpå dem. Da kastet piken bergstykket og sa: „Gid der blev så stort et fjell, at hun ikke slapp omkring eller over!" Kvinnen sa: „Å at jeg lot igjen hammeren min!" Hun gikk for å hente den, så hun kunde banke vei gjennem fjellet. Da hun hadde fått den et stykke inn, falt fjellet sammen, og hun blev drept der.

De to gikk et stykke. Da ser gutten en gullhest og sier: „Gid den var min!" De gikk et stykke og traff på en gammel kone. Den gamle kona gav ham en pipe, og med den fikk han alt hvad han ønsket. Som de gikk, ser gutten igjen gullhesten. Da blåste han i pipa og tenkte: „Gid den hesten var min!" og hesten kom hen til ham. Han tok den og gikk op på dens rygg og red, og han tok også piken op på hesteryggen. De kom så langt at de så en by, og der var en høi sandmel. Da sa han til piken: „Du skal gå til byen," og selv blev han igjen der. Da piken var borte, tok gutten og grov hesten sin og spydet sitt og klærne sine ned i sandmelen. Hesten sa: „Du skal minnes mig i din beste glede."

gonagas-niei'da lok'ta-klases, go bar'ni goǯ'ǯa, ja sun bier'gasat læt gollin gait. De jur'dili: „Vare so dεina nai'taličči!“ De jærai aččistis lobi niei'da, igo son oaǯǯo̜ nai'talit duoina bardnin, gi pas'se spiinit. Daddja gonagas: „Mεit do dεina dagat?“ Niei'da vas'tidi: „O, gal soai bir'geba.“ De goit niei'da oaǯǯui nu att soai nai'taleiga.

Gonagasas leddje guok'te viva ow'dal. Dego duot buođi dasa, de dat oaǯǯui borrat akkainis čiegas da saddjai go ærrasat bæwdis čok'kaje. De gonagas-niei'da čierro ja jurdaha, ma heito̜hit dah adnet son'no̜. Daddja boad'nji: „Ale bala! Gal dat bæivit vel buorranit son'no̜s.“ De bijai gonagas ovta bæivi vivaidis riewsahit baččit. Dego ækket šaddai, de duot guok'te æba læn baččan mεi'dege; mutte duot gi heito̜t li, lei baččan nu ollo go guddi, dεinago sus li njur'go, masa bosui, ja loddit buotte girdi su lusa, ja so bæsai dεit dεina lagin baččit. Duoh æba læn baččan ovtage. Hæppat dat li boattit gonagas ow'di ige ak'tage riewsat ja duo heito̜his nu ædnak go nagada guod'dit. De sittaba oas'tit. Daddja olmai att: „Jus ad'dibæt'ti bæl'ljeriŋguit ak'tan belljin, de oaǯ'ǯobæt'ti dεit riewsahit.“ De duot valdiga, čuoppaiga belljijæska gas'kat ja addiga duon ol'mai ja oaǯǯuiga riewsahit soai. Go buotte vulo̜s, de i læn duos ak'tage; mutte duo guovtos lėddje val'ljė. De gonagas jurdahi, mεit so gal'ga duoina dakkat.

De šaddai soatti. De bijai soattai gaih gol'ma viva, ja duo heito̜hi addi heito̜t hæsta, ja dat vuji dan jæg'gai. Dego æres soatte-ol'mat buottet rii'de, de uoi'net go son bar'ga jæggis hæstain ja baŋ'ke dan. Duot boagostit ja rii'dejit mæd'del. Dego dat lėddje mannan, de duot manai miel'lai, valdi hæstas ja bik'tasidis ja rii'di soattai ja manai čađa væga, časki nubbe bæli gait væIlot ja manai ruok'tot ja bijai miel'lai hæstas ja bik'tasit ja manai jæg'gai da hæsta lusa, mεit gonagas ad'dan li dasa. Duot buotte soađis ruok'tot. De uoi'net: duot soattai æs'ka læ manname. De manai soge ruok'tot ige ol'len ow'dal ækkedis.

Dego iđet šaddai, de vul'ge fas soattai. Duot oaǯǯui dan heito̜t hæsta fas. De dat vuji dan jæg'gai fas. De buotte æres soatteol'mat rii'de; de uoi'net duon: jæggis dat bar'ga. De čol'gadeiga duot vivagutt: „Maggar duot læ, go jæg'gai vuoddja juokke bæivi?“ Go dat mæd'del manne, de dat manai ruok'tot ja valdi hæstas, bik'-

Gutten gikk til byen, kom til kongsslottet og bad om arbeide. Han fikk bli svinegjæter. Han var en tid der. Da ser kongsdatteren fra loftvinduet at gutten pisser og greiene hans er helt av gull. Hun tenkte: „Gid jeg blev gift med ham!“ Hun spurte far sin om lov, og hun fikk gifte sig med den gutten som gjætte svinene. Kongen sier: „Hvad skal du med ham?“ Datteren svarte: „Å, vi klarer oss nok.“ Piken fikk det da så at de blev gifte.

Kongen hadde før to svigersønner. Da den der gutten kom dit, fikk han med kona si spise i kroken, mens de andre satt ved bordet. Kongsdatteren gråter og tenker på hvor dårlig de behandler dem. Mannen sier: „Vær ikke bange! Enda bedres nok dagene for oss.“ En dag sendte kongen sine svigersønner ut å skyte ryper. Da det blev kveld, hadde de to ikke skutt noe; men han som var en stakkar, hadde skutt så mange som han kunde bære, fordi han hadde en pipe han blåste i, og fuglene kom flyvende til ham, og på den måten fikk han skyte dem. De andre hadde ikke skutt en eneste. Det var en skam å komme for kongen uten noen rype, mens den der stakkaren hadde så mange som han kunde bære. De vilde kjøpe. Han sier: „Hvis I gir mig øreringene med øret, skal I få rypene.“ De tok og skar ørene sine av og gav mannen dem og fikk rypene. Da de kom ned, hadde han ingen; men de to hadde en mengde. Kongen tenkte på hvad han skulde gjøre med den der mannen.

Så blev det krig. Kongen sendte alle tre svigersønnene i krigen; den der stakkaren gav han en ussel hest, og han red ut i en myr. Da de andre krigsfolk kommer ridende, ser de at han strevet i myren med hesten og banker den. De ler og rir forbi. Da de var reist, gikk han til melen, tok hesten og klærne sine og red i krigen. Han red gjennem hæren og slo ned alle på den andre siden, red tilbake, satte hesten og klærne sine i melen og gikk til myren til den hesten kongen hadde gitt ham. De andre kom tilbake fra slaget. Da ser de at han nu først drar i krigen. Han red også tilbake og nådde ikke frem før kvelden.

Da det blev morgen, reiste de igjen i krigen. Han fikk igjen den

tasides ja saitis ja bijai rii'det soattai ja manai čađa soađi ja časki vællot gait nubbe bæl væga. De manai ruok'tot fasten, čiegai miel'lai hæsta, bik'tasit ja saiti ja manai fas ruok'tot jæg'gai dɛina hæstainis bar'gat. De buotte ruok'tot æres soatte-ol'mat ja boagostit duon, go jæggis bar'ga dɛina hæstainis. De dat goit ækkedi ol'li soge sii'di.

De goalmat bæivi vuten vul'ge soattai. De duot vuji hæstas jæg'gai. Duoh ærrasat buottet rii'de, uoi'net duon jæggis: baŋ'ke hæstas. Duot boagoste ja manne mæd'del. Dego dat lėddje jaw'kan, de manai son ruok'tot hæstas lusa, coggai bik'tasidis nala ja valdi saiti ja rii'di soattai ja časki vællot nubbe bæli gait, rii'di ruok'tot ja manai gonagas-gar'dimi ak'tan hæstain ja bik'tasitguin ja saitin, mat sun ieǯas liddjė, ja dajai gonagassi: „Son dat læ dat, gi soađi čađa læ mannan ja čas'kan gait vællot nubbe bæli, ja son dat li dat, gi riewsahit baǯi ja vuwdi duon guk'tui, ja gæčča vel, mɛit mon uoǯ'ǯǫn dait owdas.“ De li bæl'ljeriŋ'go ak'tan lastain čup'pǫn ere ol'ma oaivis. Dasmannjel gonagas addi sunnje vuoimi dasa, atte dat galgai riika stiw'ret ja ærrasat su bal'valit.

(Johan Hansen 1888, Kåfjord.)

38.

Ak'ta bar'ni vulgi jottit ja buođi ovta sii'di, mas li ak'ta boares æd'dji ja ak'ta niei'da. De siđai boares æd'dji ræŋ'gan duo bardni. De šaddai bæi'vi; de daddja boares æd'dji: „Do galgat vuol'git čuop'pat duo vuowdi vællot gaitin, ja jus it oaǯǯǫ, de mo goddan du.“ De addi akšo, ja bar'ni vulgi; buođi dokkǫ ja čuoppai ovta muora; de uoini, atte i dat nyt'te su čuop'pat; dat læ nu stuorat, atte i uoi'nǫ gæčči. De riemai čierrot. De boatta niei'da dokkǫ ja jærra: „Mɛit do čierot?“ Daddja: „Ač'čat bijai su čuop'pat da vuowdi vællot; mutte i so oaǯǯǫ, ja aigui god'dit mu.“ Daddja niei'da: „Jus aigot mu val'dit ak'kan, de gal juoga rađđin šad'da.“ De loppidi bar'ni. Dajai niei'da: „Časke akšuin ovta murri ja daja atte: „Juokke

usle hesten og red atter til myren. De andre krigsfolk kom ridende og ser at han strever i myren. Da spyttet de to svigersønner: „Hvordan er han, da han rir i myren hver dag?“ Da de var reist forbi, gikk han tilbake, tok hesten, klærne og spydet sitt og red avsted i krigen; han red over slagmarken og slo ned alle folk på den andre siden. Så red han tilbake igjen, skjulte hesten, klærne og spydet i melen og gikk tilbake igjen til myren og strevde med hesten sin. Da kom de andre krigsfolk og lo ad ham da han strevde med hesten sin i myren. Til kvelds nådde dog også han hjem.

Den tredje dag drog de igjen i krigen. Han red med hesten sin til myren. De andre kommer ridende og ser ham i myren; han banker hesten sin. De lo og red forbi. Da de var borte, gikk han tilbake til hesten sin, tok klærne og spydet og red i krigen. Han slo ned alle på den andre siden, red tilbake og reiste til kongsgården med hesten og klærne og spydet, som var hans egne, og sa til kongen: „Det er mig som har ridd over slagmarken og slått ned alle på den andre siden, og det var mig som skjøt rypene og solgte dem til de to. Se også hvad jeg fikk for dem!“ Øreringen med ørelappen var skåret av mannens hode. Derefter gav kongen ham makt at han skulde styre riket og de andre tjene ham.

38. DEN MAGISKE FLUKT.

En gutt gav sig på vandring og kom til en gård, hvor der var en gammel kall og en datter. Den gamle kallen vilde ha gutten til dreng. Det blev dag; da sier den gamle kallen: „Du skal gå og hugge hele skogen ned, og hvis du ikke får gjort det, dreper jeg dig.“ Han gav ham en øks, og så gikk gutten. Han kom dit og hugg et tre; da så han at det nyttet ikke at han hugde; skogen er så stor at en ikke ser enden på den. Da tok han til å gråte. Piken kommer dit og spør: „Hvad gråter du for?“ Han sier: „Far din satte mig til å hugge ned skogen; men jeg får ikke gjort det, og han vilde da drepe mig.“ Piken sier: „Hvis du vil ta mig til kone, blir det nok noe til råd.“ Gutten lovte det. Piken sa:

muorra vællot dugo ak'ta!“ De gaččai ollis vuow'di vællot gaitin. De manai bar'ni sii'di. Jærra boares æd'dji: „Uoǯ'ǯǫtgo čuoppahussi?“ Daddja bar'ni: „Juo. Dat læt vællot gaitin.“ Daddja boares æd'dji: „Go iđet šad'da, de do galgat mannat ja ceg'get juokke muora, ja jus it oaǯǯǫ cæg'got, de son god'da du.“

De manai bar'ni mæc'cai ja buođi dokkǫ; de gaggai ovta muora cæg'got ja uoini, atte i dat nyt'te. De riemai čierrot. De boatta niei'da dokkǫ ja jærra: „Mɛit do čierot?“ Daddja bar'ni: „Mo čieron: ač'čat bijai mu ceg'get dait muorait bajas; muttǫ in mo oaǯǯǫ.“ Dajai niei'da: „Jus aigot mu val'dit ak'kan, de gal juoga rađđin šad'da.“ De loppidi bar'ni. Dajai niei'da bar'nai: „Valde ovta muora ja ceg'ge bajas ja daja: „Juokke muorra cæg'got dugo ak'ta!“ De ruoškihi ollis vuow'di cæg'got. De buođi bar'ni sii'di. Jærra boares æd'dji: „Uoǯ'ǯǫtgo cæg'got? Daddja bar'ni: „Juo“. Daddja boares æd'dji: „Iđit do galgat mannat fier'vai ja dakkat vanca daggara, middja i læ duolbas ige jorbas. Dobbe læt muorat nok'ka.“

De šaddai iđet; de manai bar'ni fier'vai ja stel'li muorait mannjalaga ja uoini, atte das i boađe mikkigi. De riemai čierrot. De boatta niei'da fier'vai, jærra: „Mɛit do čierot?“ Daddja bar'ni: „Ač'čat goččui su dakkat daggar vanca, middja i læ duolbas ige jorbas.“ De daddja niei'da: „Jus aigot mu val'dit ak'kan, de gal juoga rađđin šad'da.“ Bar'ni fer'ti loppidit. Dajai niei'da: „Stel'le muorait mannjalaga ja daja: „Šad'dǫs van'ca daggar, middja i læ jorbas ige duolbas!“ De buođi bar'ni bajas. De jærra boares æd'dji: „Uoǯ'ǯǫtgo?“ Daddja bar'ni: „Juo. Uoǯ'ǯǫn.“

De šaddai iddja; de vulgiga bar'ni ja niei'da ja manaiga gukkas. De valdi niei'da ovta muora ja ovta gæđgi miel'de. De mannaba ɛin. De šaddai iđet; uoini boares æd'dji, atte dat læba mannan. De bijai mannjai ja buođi nu lakka, atte riemaiga oai'nit, atte dat læ boattimi. De bal'kesti niei'da muora ja dajai: „Šaddǫs vuow'di nu stuorat: i bæsa čađa ige birrastemin!“ De maccai boares æd'dji sii'di vieǯ'ǯat akšo ja čuop'pat bal'ga; de buođi akšuin ja čuoppai raigi čađa. De bijai mannjai; de riemai jok'sagoattit. De bal'kisti niei'da gæđgi ja dajai: „Šad'dǫs varri nu stuorat, atte i bæsa bad-

„Slå med øksen til et tre og si: „Trærne ned, alle som ett!“ Da falt hele skogen om. Gutten gikk hjem. Den gamle kallen spør: „Fikk du hugget?“ Gutten sier: „Ja. De ligger der alle sammen.“ Den gamle kallen sier: „Når det blir morgen, skal du gå og reise op hvert tre, og hvis du ikke får reist dem op, dreper jeg dig.“

Gutten gikk til skogs og kom dit; han støttet et tre op og så at det nyttet ikke. Da tok han til å gråte. Piken kommer dit og spør: „Hvad gråter du for?“ Gutten sier: „Jeg gråter fordi far din satte mig til å reise op disse trærne; men jeg får ikke gjort det.“ Piken sa: „Hvis du vil ta mig til kone, blir det nok noe til råd.“ Gutten lovte det. Piken sa til gutten: „Ta et tre og reis det op og si: „Trærne op, alle som ett!“ Da reiste hele skogen sig med brak. Gutten kom hjem. Den gamle kallen spør: „Fikk du dem reist op?“ Gutten sier: „Ja.“ Den gamle kallen sier: „Imorgen skal du gå til fjæren og bygge en sådan båt, som hverken er flat eller rund. Der er trær nok.“

Det blev morgen; gutten gikk til fjæren og la trær efter hverandre og så at der ikke kom noe ut av det. Han tok til å gråte. Da kommer piken til fjæren og spør: „Hvad gråter du for?“ Gutten sier: „Far din bød mig bygge en sådan båt, som hverken er flat eller rund.“ Piken sier: „Hvis du vil ta mig til kone, blir det nok noe til råd.“ Gutten måtte love det. Piken sa: „Legg trærne efter hverandre og si: „Der skal bli en sådan båt som hverken er rund eller flat.“ Gutten kom op. Den gamle kallen spør: „Fikk du det til?“ Gutten sier: „Ja, jeg fikk det til.“

Det blev natt; da drog gutten og piken avsted og reiste langt. Piken tok et tre og en sten med. De reiser videre. Det blev morgen; den gamle kallen så at de var reist. Han satte efter dem og kom så nær at de begynte å se at han kom. Da kastet piken treet og sa: „Der skal bli en skog så stor, at han ikke slipper igjennem eller omkring.“ Da vendte den gamle kallen hjem igjen for å hente en øks og hugge vei; han kom med øksen og hugg åpning gjennem skogen. Så satte han efter dem; han begynte å nå innpå dem. Da kastet piken stenen og sa: „Der skal bli et fjell så stort, at han

djel ige birrastemin!“ De maccai boares æd'dji sii'di vieǯ'ǯat nabara, bodnjat raigi čađa vari, ja riemai bodnjat; ak'tan suovvan borgisti varri, ja bonjai sisa dokkǫ ja læ εin dalat bodnjami, dεinago ak'ta varri læ, mas borgista suovva vel dalat. Niei'da ja bar'ni maccaiga ruok'tot ja valdiga vanca ja sugaiga bardni sii'di ja doalaiga hæjait, ja mo leddjen hæjain ja borren ja jukken ja vul'gen erehin.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

39.

Ovta gærdi lei ak'ta ak'ka, gi ani ovta bardni; dat li njæl'lje nubb lokkai jagi boaris; mutt dat i læm stuorip go njælljejakkasaš manna. Æd'ni daddja luntainis: „Don ik šadda majilmin dan værdi olmai, atte don hægat ælihak.“ De daddja æd'ni luntainis: „Don galgak vuol'git mun miel'de; mon dieđam ovta jiettanasa bavti sis'te, man ak'ka haleda mannai ige dat oaǯǯǫ, ja dat læ mađohis jal'la.“ Lun'ta daddja: „Gal mon vuolgam.“ De æd'ni doalvui bardnis ik'ko jiettanasa akka bal'di halas. Iđedes baddjani jiettanasa ak'ka, doaivui atte son læ dal riegadat'tam mana, ja dat šaddai mađohis illui, go son oaǯǯui mana. Jiettanas vulgi hær'rabeivit doallat ieǯa jiettanasait sii'di ak'tan akkainis, ja dat guđi mana ak'tǫ sii'di, dεinago dat i læm čirrǫlas. De lun'ta baddjani iđedes, gæččai juokke saddjai birra ieǯas ige oai'nam ovtagėn. Dat vulgi olgǫs vaʒ'ʒit; dat gæččai dobbe juokke sajen ige oai'nam ovtagėn vel dobbege. De gawnai ovta hæstastalle; dat manai dokkǫ sisa; dobbe liddje gol'ma hæsta. Dal val'diguođi ovta, dan čab'bamus hæsta; de daddja ak'ta hæs'ta: „Ale valde dan čabba hæsta, mutte valde mun, vaikǫ mon læmat vas'ti.“ De daddja lun'ta: „Don læk muk'kin, atte mon im satte duina rii'det gukke mađki.“ Daddja hæs'ta fasten: „Ik don galga gattat aigilės, jus don valdak mun.“ De lun'ta valdi dan vastes hæsta, ja son valdi golli ja silba dan værdi go hæs'ta nagadi guod'-dit. De daddja hæs'ta vela: „Valde ovta čacceflasko ja ovta gæđgi ja ovta varas ladnje-rissi; don boađak darbahit bal'ga nal'de dait,“ ja lun'ta valdi. De vulgigan vajaldit da viidis majil'mai.

ikke slipper over eller omkring." Da vendte den gamle kallen hjem igjen for å hente en naver og bore hull gjennem fjellet, og han begynte å bore; fjellet stod i én røk, og han boret inn der og holder enda på å bore; for der er et fjell, som det enda ryker av. Piken og gutten vendte tilbake, tok en båt og rodde til guttens hjem og holdt bryllup, og jeg var i bryllupet og spiste og drakk og reiste min vei.

39. GUTTEN OG HESTEN FLYKTER FRA RISEN.

Det var engang en kone som hadde en sønn; han var fjorten år gammel; men han var ikke større enn et fire-års barn. Moren sier til gutten sin: „Du blir ikke i verden så pass mann at du livnærer dig." Hun sier til ham: „Du skal gå med mig; jeg vet av en rise i et berg, hvis kone vil ha barn og ikke får det, og hun er overmåte tåpelig." Gutten sier: „Jeg skal nok gå." Så førte moren gutten sin om natten og la ham naken ved siden av risens kone. Om morgenen da risens kone stod op, trodde hun at hun nu hadde født et barn, og hun blev overmåte glad over at hun fikk et barn. Risen gikk for å gasterere hos andre riser sammen med sin kone, og hun lot barnet være alene hjemme, fordi det ikke var en skrikerunge. Gutten stod op om morgenen, så sig om overalt og så ingen. Han gikk ut og så der efter overalt, men så heller ikke der noen. Da fant han en hestestall; han gikk inn der, og der var tre hester. Nu vilde han til å ta en, den vakreste hesten; da sier en hest: „Ta ikke den vakre hesten, men ta mig, skjønt jeg er stygg." Gutten sier: „Du er møkket, så jeg kan ikke ri langt med dig." Hesten sier igjen: „Du skal med tiden ikke angre det, om du tar mig." Da tok gutten den stygge hesten, og han tok gull og sølv så meget som hesten orket å bære. Hesten sier videre: „Ta en vannflaske og en sten og et friskt bjerkeris; du kommer til å behøve dem underveis," og gutten gjorde det. Så drog de avsted ut i den vide verden.

Gutten hadde reist et lite stykke; da kom risen hjem og så at

De li mannam ovta væha mađki; de buođi jiettanas sii'di ja uoini: gol'li ja sil'ba lei jaw'kam ja ak'ta hæs'ta. De ar'vidi, atte lun'ta læ val'dam dan mieldis. De vulgi mannjai; valdi son dan čabba hæsta, mɛina rii'di. De gulla lun'ta, atte jiettanas boatta manjin; de daddja hæstain: „De boatta jiettanas manjin. Mɛi'des moai gal'ge dakkat?“ Hæs'ta daddja: „Guras ovta gæđgi mannjai,“ ja lun'ta dagai nuvt. De šaddai dat gæđ'gi alla varrin, atte i ak'tagen boattam baddjel ieʒago dat, mi girdi. De jiettanas buođi dam vari duokkai; de daddja: „Jus mon sii'di maccam mun stuorra nabaran vieʒ'ʒat, gal mon jottilet bonjam raigi dan varrai dan værdi go mon čađa boađam hæstainam.“ Ja dat manai vieʒ'ʒat, ja lun'ta manai gukkės mađki dan gaskan, go jiettanas addjani dam vari bodnjat rai'gai. Go son lei firut raigi bodnjat, de doalvui vela nabares ruok'tot. De vulgi fasten lunta mannjai; de jok'saguođi fastan. De daddja lun'ta hæstain: „Mɛit moai dal gal'ge dakkat? De boatta jiettanas fasten.“ Daddja hæs'ta: „Bal'kes rissi mannjai!“ ja lun'ta bal'kesti, ja de dat šaddai suk'kes muorra-vuow'di, nu suokkat, att i ak'tagin, gutte i sat'tam gir'dit, i boattam čađa. De daddja jiettanas: „Jus mon ruok'tot maccam mun stuorra ak'šǫm vieʒ'ʒat, gal mon jottilet čuoppam dait muorait bod'nai da værdi go čađa bæsam.“ Ja dat maccai. De jiettanas buođi akšuines, de čuoppai bal'ga dam vuowdi čađa dan værdi go čađa bæsai. De lun'ta buođi ovta millara guow'do ja mavsi dasa væha balka dan owdan, atte ajihit gal'ga jiettanasa, go manjin boatta, nu ædnat go mađǫlaš læ.

Nubbi bæivi de buođi jiettanas; de jærra: „Lægo daigǫ mannam ak'tagen mædda?“ De daddja millar atte: „Vakko duogin manai ak'ta olmai mædda daigǫ; mutte dat lei ieʒa olmai go don; dat gæččai ieʒa laddje olgǫs go don. Dat borai, dađilis go mon mil'-lejim jafuit.“ Daddja jiettanas navt: „Ikgus don munnai doaivǫ borrat, dađilis go don mil'lek?“ De daddja millar: „Ik don gæčča olgǫs nuvtgo dat olmai, gi mædda manai daigǫ,“ De jiettanas borra-guođi jafuit, ja dat borai ollis jandirta, dađilis go millar mil'li. Ja dat šaddai nu gallas, atte rumaš luod'danišguođi; i dat sat'tam ænep borrat. Dat fir'ti lođ'ka orrot gol'ma jandirta, ow'dalgo son fasten

gull og sølv og én hest var borte. Han skjønte at gutten hadde tatt det med sig. Han satte efter og tok den vakre hesten å ri på. Gutten hører at risen kommer efter; han sier til hesten: „Nu kommer risen efter. Hvad skal vi gjøre?“ Hesten sier: „Kast stenen bak dig!“ og gutten gjorde så. Da blev stenen til et høit fjell så ingen kom over uten den som fløi. Risen kom til fjellet og sier: „Hvis jeg vender hjem igjen og henter den store naveren min, skal jeg nok i en fart bore hull i fjellet så meget at jeg slipper igjennem med hesten min.“ Han reiste for å hente den, og gutten reiste et langt stykke, mens risen heftedes med å bore hull i fjellet. Da risen var ferdig med å bore hull, bragte han attpå naveren sin tilbake. Så satte han igjen efter gutten og begynte igjen å nå innpå ham. Da sier gutten til hesten: „Hvad skal vi nu gjøre? Risen kommer igjen.“ Hesten sier: „Kast riset bak dig!“ Gutten gjorde det, og det blev til en tett skog, så tett at ingen som ikke kunde flyve, kom gjennem den. Risen sier: „Hvis jeg vender tilbake og henter den store øksa mi, skal jeg nok i en fart hugge trærne ned så meget at jeg slipper igjennem.“ Og han vendte om. Så kom han med øksa si og hugg vei gjennem skogen så meget at han slapp igjennem. Gutten kom til en møller og betalte ham litt for at han skulde hefte risen så meget som mulig, når han kom efter.

Den næste dag kom risen; han spør: „Har nogen reist forbi her?“ Mølleren sier: „For en uke siden reiste en mann her forbi; men det var en annen mann enn du; han så anderledes ut enn du. Han åt efter hvert som jeg malte mel.“ Risen sier så: „Tror du ikke også jeg kan ete efter hvert som du maler?“ Mølleren sier: „Du ser ikke ut som den mannen som reiste forbi her.“ Da begynte risen å ete mel, og han åt et helt døgn, efter hvert som mølleren malte. Og han blev så mett at kroppen hans holdt på å revne; han kunde ikke ete mer. Han måtte holde sig i ro i tre døgn, før han igjen kunde sette efter gutten. Han satte avsted; men gutten hadde reist et langt stykke, mens risen lå og stønnet med mel i maven. Langt om lenge nådde risen innpå gutten. Da sier gut-

satti vuol'git lunta mannjai. Dat vulgi; mutte lun'ta lei mannam gukkis mađki dan gaskan, go jiettanas jaffǫ-čuowjin mawhrai. De gukkasėn jiettanas jok'saguođi lunta. De daddja lun'ta hæstain: „Mɛi'des moai gal'ge dal dakkat? De boatta jiettanas fastan.“ Daddja hæs'ta: „Guras čacceflasko mannjai!“ ja lun'ta gurasti. De šaddai stuorra čaccejaw'ri, nu atte i ak'tagin boattam ras'ta, gutte i adnam suojit gir'dit ɛlike vanca, mɛina sugai. De jiettanas buođi jawri duokkai; de daddja: „Jus mon sii'di maccam stuorra vuok'sam vieʒ'ʒat, gal dat varga jukka dan jawri guoros dan værdi go mon ras'ta bæsam.“ De dat vulgi vieʒ'ʒat, ja dat addjani gukkes aigi, dɛinago dat lei nu gukke mađ'ki. De buođi vuovsainis; de dat bijai jukkat, ja dat jugai dan værdi go dat nagadi. Go vuok'sa i šat nagadam jukkat, de vel'ledi ieš mɛida jiettanas jaw'regad'dai ja de riemai jukkat jawri guoros; mutte dat jugai, dassaʒėn go luod'dani, ja lun'ta ar'vidi, go jiettanas i šat dit'tǫm ænap, de dat læ hævvanam ɛlike mac'cam ruok'tot. De daddja lun'ta hæstaines: „Mɛi'des moai dal gal'ge dakkat?“ De daddja hæs'ta: „Čuoppas dal rai'gai ieʒastat čælčirčuwdi dan værdi go varra boatta.“ De dajai das'tǫ hæs'ta: „Čuoppa dal must oaivi ere ja de goai'kal ieʒat čælčirvara mun njal'mai, mannjelgo don læk čuop'pam mus oaivi ere.“ Lun'ta daddja: „Dan mon im ras'ke dakkat, dɛinago don mun læk dal ere jiettanasan bir'geham.“ Daddja hæs'ta: „Jus don ik must čuoppa, gal mon dust čuoppam.“ De lun'ta valdi niibe ja čuoppai hæstan oaivi ere ja de goai'kali čælčirvara dan jabma hæsta njal'mai, ja dat æl'lai ja šaddai olmuʒen, dat hæs'ta. De li fiina gonagas-niei'da, mɛit jiettanas lei rivvǫm gonagasan ja de lei bæi'tilut'tam hæs'tan. Dat lun'ta oaʒʒui dan gonagasnieida ak'kan allahis, ja mon mɛida liddjem dɛin hæjain; dat ælla, gi manjemus'ta mui'tali.

(Morten Nilsen 1889, Sørfjord.)

40.

De li ak'ta bar'ni, gutte manai mæc'cai aw'nasit occat. De buođi jettanas ja siđai dam bardni ræŋ'gan. Bar'ni loppidi, ja de vulgiga

ten til hesten: „Hvad skal vi nu gjøre? Risen kommer igjen.“ Hesten sier: „Kast vannflasken bak dig!“ og gutten gjorde så. Da blev der et stort vatn, så ingen kom over det som ikke hadde vinger å flyve med eller båt å ro med. Risen kom til vatnet; han sier: „Hvis jeg vender hjem igjen og henter den store oksen min, drikker den nok snart vatnet tomt så meget at jeg slipper over.“ Så gikk han for å hente den og blev lenge borte, fordi det var så lang en vei. Han kom med oksen sin, og den gav sig til å drikke, og den drakk så meget som den orket. Da oksen ikke orket mer å drikke, la også risen sig ned ved vatnet og begynte å drikke vatnet tomt; men han drakk til han sprakk, og gutten skjønte, da de ikke merket mer til risen, at han var død eller vendt tilbake.

Da sier gutten til hesten sin: „Hvad skal vi nu gjøre?“ Hesten sier: „Skjær nu hull på lillefingeren din så meget at det kommer blod!“ Derefter sa hesten: „Skjær nu hodet av mig og drypp blod av din lillefinger i munnen min, efterat du har skåret hodet av mig!“ Gutten sier: „Det har jeg ikke hjerte til å gjøre, da du nu har frelst mig fra risen.“ Hesten sier: „Hvis du ikke skjærer hodet av mig, skal jeg skjære hodet av dig.“ Da tok gutten en kniv og skar hodet av hesten og dryppet blod av lillefingeren i munnen på den døde hesten, og den blev levende og blev til et menneske, den hesten. Det var en fin kongsdatter som risen hadde røvet fra en konge og så hadde forvandlet til en hest. Gutten fikk kongsdatteren til kone, og jeg var også i bryllupet; han lever, den som sist fortalte det.

40. GUTTEN I TJENESTE HOS RISEN, FLYKTER MED EN HEST, BLIR KONGENS SVIGERSØNN.

Det var en gutt som gikk ut i skogen for å lete efter emnetrær. Da kom en rise og vilde ha ham til dreng. Gutten lovte det, og

ja buođiga jettanasa sii'di. De galgaiga vuol'git muorait gæssit, ja go buođiga mæc'cai, de čuoppai jettanas stuorra muora. Bar'ni ar'vala: „Do valdat ila bære unni; mon valdan dan, mi læ ollo stuorit; muttǫ dust i læk loppi mannjai gæč'čat.“ „No, im mon gæčča,“ dajai jettanas. De vulgi jettanas gæssit. Bar'ni čadnali baddis jettanasa muorra-gierragi gidda. De buođiga sii'di. De dajai jettanas: „Vieǯǯa hal, ræŋgaǯan, čaʒi! Mon addan dunnje guok'te æb'bara,“ ja dat æb'barat leddje stuorra ammahat. Bar'ni dajai: „Im mon gil'le duoggar smavva æb'barit guime vieǯ'ǯat; muttǫ mon vieǯǯan don stuorra joga dasa siida bal'di.“ De dajai jettanas: „Ale, ræŋgaǯan, vieǯǯa! Dat doal'vo mon'nǫ siida.“

De galgaiga gæč'čalit, goab'ba son'nǫs læ giewrat. De valdiga moadde-vikkǫsaš væččira ja galgaiga bal'kestit, goab'ba alibuida nagada guraštit. De gurašti jettanas nu gukkas al'mai, atte il'la dat uoi'nui. De valdi bar'ni væččir-nađđi gidda ja gæččai al'mai. De jærai jettanas: „Mεit do gæččat?“ „Mon vuordan do balva dabbibuida, de mon bal'kistan dan nala.“ „Ale, ræŋgaǯan, bal'kes mu ačči ar'bevæččira!“

De bijai jettanas bardne hæsta bas'set ja gildi bardni: „Ovta vieson don it oaǯǯǫ mannat.“ „No, im mon mana,“ dajai bar'ni. Go bar'ni buođi hæsta lusa, de dajai hæs'ta: „Don galgat mannat dan vieson, ja dobbe læ ak'ta gui'go, ja dan guigo don galgat god'dit ja val'dit vaimo occi ja mannat jettanasa vissui.“ Bar'ni dagai, nugo hæs'ta lei su goč'čǫm, ja jettanas šaddai mađohis skibas, ja bar'ni manai jettanasa vissui. Jettanas jærai: „Lækgo don mannan dan viesost, gost mon du gil'den?“ „In læ mannan.“ Bar'ni ani gieđa oʒan, gost guigo vai'mo lei, ja čarvǫdi sagga laddje. Jettanas huikahišguođi sæŋgastis ja ar'vidi, atte bar'ni lei god'dan guigo, ja riemai čuoǯǯahit bajas; mutte bar'ni čar'vi vaimo cuowkas, ja jettanas jami.

De manai bar'ni hæsta lusa ja muit'tali: „Juo mon god'den jettanasa.“ De daddja hæs'ta: „Duole læ ak'ta bis'so; gæč'čal lok'tet!“ Bar'ni gæč'čali, muttǫ i son nagadan. De addi hæs'ta vuoi'me-čoarvė bar'nai ja goččui das jugistit. De jugisti bar'ni ja de nagađi lok'tet bisso, ja addi vel jugistit guovte gærdi; ja de nagadi bar'ni lok'tet

de gikk og kom til risens gård. Så skulde de gå og dra hjem ved. Da de kom ut i skogen, hugg risen et stort tre. Gutten sier: „Du tar et altfor lite; jeg tar det, som er meget større; men du får ikke lov til å se dig bak.“ „Nå, jeg ser ikke,“ sa risen. Da tok han til å dra. Gutten bandt tauet sitt fast i toppen på risens tre. De kom hjem. Da sa risen: „Hent nu vann, drengen min! Jeg gir dig to bøtter,“ og bøttene var store fat. Gutten sa: „Jeg gider ikke hente i sådanne små bøtter; men jeg vil hente den store elven hit hen til gården.“ Da sa risen: „Gjør ikke det, drengen min! Den tar med sig gården vår.“

Så skulde de prøve hvem av dem som var sterkest. De tok en hammer på mange våg og skulde prøve hvem som orket å kaste den høiest. Risen kastet den så langt til værs at den såvidt såes. Så tok gutten i hammerskaftet og så op mot himmelen. Risen spurte: „Hvad ser du efter?“ „Jeg venter på at den skyen der skal komme nærmere; så vil jeg kaste på den.“ „Kast ikke, drengen min, den hammeren jeg har arvet efter far min.“

Så satte risen gutten til å passe hesten og bød gutten: „Det er et hus du ikke får gå inn i.“ „Nå, jeg skal ikke gå,“ sa gutten. Da gutten kom til hesten, sa hesten: „Du skal gå inn i det huset, og der er en kvige; den skal du drepe og legge hjertet i barmen og gå inn i risens hus.“ Gutten gjorde som hesten hadde sagt ham; risen blev svært syk, og gutten gikk inn i risens hus. Risen spurte: „Har du vært i det huset som jeg forbød dig?“ „Nei, jeg har ikke.“ Gutten hadde hånden i barmen, hvor kvigens hjerte var, og klemte det hårdt. Risen begynte å skrike i sengen; han skjønte at gutten hadde drept kvigen, og vilde til å stå op; men gutten klemte hjertet itu, og risen døde.

Så gikk gutten til hesten og fortalte: „Nu har jeg drept risen.“ Hesten sier: „Der borte er en børse; prøv å løfte den!“ Gutten prøvde, men han orket det ikke. Da gav hesten gutten et krafthorn og bød ham ta en slurk av det. Gutten tok en slurk, og da orket han å løfte børsa. Hesten lot ham drikke to ganger til, og da orket gutten å løfte alt som var i huset. Hesten sa: „Ta den

juokke diŋga, mi dan viesos lei. De dajai hæs'ta: „Valde duoit salait, makka nawlin hæn'gahit, ja bija mun nala ja valde bisso ja vuoi'me-čoarvi ja duoit bik'tasit, makka čuw'get dugo nas'ti ja manno ja bæi'vi, ja de vuol'go!“ De buođiga ovta vuow'dai, mas čuw'ge muorra-lastat dugo væi'ki dehe maset. De dajai hæs'ta bar'nai: „It do galga likkahallat it lastage dan vuowdin! Das læ garra isit ænge moai daide nagadit dɛina.“ No, i maltege bar'ni. Go vuow'di har'voguođi, de gavisti ovta lasta. De boatta ak'ta isit ja daddja: „Giddjas dat dabbe læ mu vuowdi skameras'keme?“ Ja de šaddai fag'gi, ja hæs'ta doarosti oaivi ere. De buođiga nubbi vuow'dai, mas leddje sil'balastat. Hæs'ta gildi bardni vudden on: „De das it galga likkahallat ovtage lasta; das læ ollo garraset isit go don nubbi vuowdis.“ Mutte go vuow'di har'voguođi, de i mal'tange bar'ni, gavisti vudden ovta lasta. De gullaba ovta ol'ma, gutte vudden daddja: „Gi dat dabbe læ mu vuowdi skameras'keme?“ ja dan ol'man leddje guok'te oaivi. De dajai hæs'ta: „Cog'gal vuoi'me-čoarvi munnje oai'vai!“ Bar'ni dagai nu, ja hæs'ta doarui uoivih ere dan ol'mas, ja de manaiga vii'dasæbbut ja buođiga daggar vuow'-dai, mas leddje gol'lelastat. De dajai vudden hæs'ta: „De das it galga likkahallat ovtage lasta; das læ garrasæmus ja giewramus isit.“ Mutte go vuow'di har'voguođi, de i mal'tange bar'ni, gavisti ovta lasta. De gullaba ovta ol'ma, middja dajai: „Gi læ dat ol'mait, gutte mu vuowdi dabbe skameras'ke?“ ja dast leddje gol'ma oaivi. De dajai hæs'ta: „Bija vuoi'me-čoarvi mu oai'vai!“ ja il'la nagadeiga dɛina.

De manaiga væhaš mađki, ja de huob'maiga: ovta bownan borgista suovva, ja ozaiga raigi ja manaiga sisa. De li dobbe ak'ta stuorra boares olmai, giddja lei ruowdin ol'mǫ-uoivit dakkame. De jærai bar'ni: „Mɛit do dagat?“ De vas'tidi dat boares olmai: „Ikgus do dieđe, atte mus læt gol'ma bardni jabmam, ja mon læm dɛida dakkame uoivit?“ Ja dat olmai vuosehi dam bar'nai ovta soabbi ja dajai: „Go duoina geǯin gei'ge, de æl'lit jabmet, ja go duoina geǯin gei'ge, de jab'mit æl'lajit,“ ja vuosehi dasa maŋgalagan vuoi'-dasit. De valdi bar'ni da soabbi ja gei'gi da gæǯi dan boares ol'ma vuos'ta, mɛina æl'lit jabmet, ja dat boares olmai jami, ja de valdi bar'ni dan soabbi ja dɛit vuoi'dasit ja vulgiga ɛin rii'det.

salen som henger på spikeren, og legg den på mig og ta børsa og krafthornet og de klærne der, som skinner som en stjerne og månen og solen, og la oss så reise!“ De kom til en skog, hvor løvet skinte som kobber eller messing. Hesten sa til gutten: „Du skal ikke røre så meget som et løvblad i skogen! Her er en streng husbond, og vi rår kanskje ikke med ham.“ Nå, gutten kunde ikke bare sig. Da det begynte å lysne i skogen, nappet han et blad. Da kommer en husbond og sier: „Hvem er det som her skamrasker skogen min?“ Og så blev det kamp, og hesten stanget hodet av ham. De kom til en annen skog hvor der var sølvløv. Hesten bød igjen gutten: „Her skal du ikke røre et eneste løvblad; her er en meget strengere husbond enn i den andre skogen.“ Men da det begynte å lysne i skogen, kunde gutten ikke bare sig; han nappet atter et blad. Da hører de en mann som igjen sier: „Hvem er det som her skamrasker skogen min?“ og den mannen hadde to hoder. Hesten sa: „Stikk krafthornet i hodet på mig!“ Gutten gjorde så, og hesten stanget hodene av ham. Så reiste de videre og kom til en skog med gull-løv. Da sa hesten igjen: „Her skal du ikke røre et eneste blad; her er den strengeste og sterkeste husbond.“ Men da det begynte å lysne i skogen, kunde gutten ikke bare sig, men nappet et blad. Da hører de en mann som sier: „Hvad er det for en mann som her skamrasker skogen min?“ og han hadde tre hoder. Da sa hesten: „Stikk krafthornet i hodet mitt!“ Det var så vidt at de rådde med ham.

Så reiste de et lite stykke; da merket de at der kom røk op av en tue, og de lette efter hullet og gikk inn. Der var en stor gammel mann som holdt på å gjøre menneskehoder av jern. Gutten spurte: „Hvad gjør du?“ Den gamle mannen svarte: „Vet du ikke at tre sønner er døde for mig, og jeg gjør hoder til dem.“ Og mannen viste gutten en stav og sa: „Når en peker med den enden, dør de som lever, og når en peker med den andre enden, levner de op som er døde,“ og han viste ham mangeslags salver. Gutten tok staven og rakte ut mot den gamle mannen den ende som levende døde ved, og den gamle mannen døde. Gutten tok da staven og salvene og red videre.

De buođiga gonagasa sii'di. De doalvui bar'ni hæstas sil'bačæppi lusa ja de manai fallat ieǯas gonagassi ræŋ'gan. Gonagas vas'tidi: „Mεit do doaivot, ol'maǯan, ieǯat sat'tit dakkat?“ „No, geđgit mo goit sattan čoag'git bælduin ja giddin.“ De bæsai das'tǫ da bar'gui bar'ni. De leddje gonagasan gol'ma nieida, ja dat leddje da guovti nieidan irgit, mutte goalmadis i læn ak'tage. De vul'ge duoit guovti nieida irgit mæc'cai bissǫstallat. Bar'ni mεih ai aigui vuol'git ja siđai bisso gonagasan. Gonagas addi ovta boares ruos'ta-bisso. Bar'ni manai ja bal'kesti da bisso rog'gai ja manai sil'bačæppi lusa ja valdi ieǯas bisso ja vulgi mæc'cai ja baǯi noađi allahis riewsahit. De buotte dat guok'te gonagas-nieidaih irgit da bardni lusa ja jæraiga: „Gos do læt gaw'nan nu ollo riewsahit?“ „No, so baǯi ovta čok'kahan-sajin.“ De riemaiga duot guovtis sittat bardnin oas'tit dεit riewsahit ja dajaiga: „Mon'nǫs læ hæppat boattit sii'di, go i læ ak'tage riewsat ja dus læt nu ollo.“ De vuwdi das'tǫ bar'ni; de oaǯǯui das'tǫ dεit bæl'ljeriŋguit, makka leddje gεit muor'sit belljin. De vul'ge bod'nai, ja bar'ni baǯi allasis garja. Dat buotte sii'di, ja dat guovtis buvtiga riewsahit, ja sod'nǫ moar'sit lii'kujeddje mađohis burės. Mutte bar'ni bal'kesti garja dan goalmat nieida as'kai. Niei'da dajai: „Geč'čet di mu irgi, ma čabba loddi buvti munnje,“ ja bar'ni addi dεit bæl'ljeriŋguit da goalmat nii'di.

De si vul'ge nubbe gærdi bissǫstallat mæc'cai. De bar'ni sitta vudden bisso gonagasan. Gonagas addi muttin-lakkan boares ruos'ta-bisso. Bar'ni bal'kesti da boares bisso muttin rog'gai ja vieǯǯai bissos sil'bačæppi lut'te ja manai mæc'cai ja baǯi vudden noađi allasis riewsahit. De buođiga vudden dat guok'te gonagas-nieidait irgit bardni lusa ja jæraiga: „Gos dat do læt vudden baččan nu ollo loddit?“ „Das mon læn baččan ovta čok'kahan-sajin.“ „Ikgus don vuowdaličče mon'nǫsi vudden du loddidat?“ „No juo, jus mon oaǯǯon don'nǫ gol'lekæjait ja muor'sit gol'lekæjait.“ „Juo, gal do fer'teh oaǯ'ǯot.“ Ja bar'ni addi da guk'tui dεit loddit ja baǯi allasis goas'kin. Go si buotte sii'di, de bar'ni bal'kesti da goas'kima da goalmat nieida as'kai. Niei'da dajai: „Geč'čet di, ma čabba loddi mu ir'gi vudden munnje buvti.“ Ja bar'ni oaǯǯui dεit kæjait ja addi da goalmat nii'di.

De kom til kongsgården. Gutten førte hesten sin til en sølvsmed og gikk så og bød sig til dreng hos kongen. Kongen svarte: „Hvad tror du, min gode mann, du kan gjøre?“ „Nå, sten kan jeg da sanke op på akrene og engene.“ Så fikk han det arbeidet. Kongen hadde tre døtre, og de to hadde kjærester; men den tredje hadde ingen. Kjærestene til de to døtrene gikk ut i skogen på jakt. Gutten vilde også gå og bad kongen om en børse. Kongen gav ham en gammel rusten børse. Gutten gikk og kastet børsen i en grop, gikk til sølvsmeden og tok sin egen børse, gikk ut i skogen og skjøt sig en bør ryper. Da kom kjærestene til kongsdøtrene til gutten og spurte: „Hvor har du funnet så mange ryper?“ „Nå, jeg skjøt dem mens de satt på én plass.“ De vilde kjøpe rypene av gutten og sa: „Det er en skam for oss å komme hjem, da vi ikke har noen ryper og du har så mange.“ Gutten solgte rypene; han fikk da de øreringene som kjærestene deres hadde i ørene. De gikk nedover og gutten skjøt sig en kråke. De kom hjem; de to kom med ryper, og deres kjærester likte det overmåte godt. Men gutten kastet kråken i fanget til den tredje datteren. Hun sa: „Se på min kjæreste, for en vakker fugl han bragte mig,“ og gutten gav den tredje datteren øreringene.

Så gikk de næste gang ut i skogen på jakt. Gutten ber atter kongen om en børse. Kongen gav ham enslags gammel rusten børse. Gutten kastet den i en grop, hentet børsen sin hos sølvsmeden og gikk ut i skogen og skjøt sig igjen en bør ryper. Kjærestene til kongsdøtrene kom atter til gutten og spurte: „Hvor har du igjen skutt så mange fugler?“ „Jeg har atter skutt dem, mens de satt på én plass.“ „Du skulde ikke ville selge oss fuglene dine igjen?“ „La gå, hvis jeg får eders og eders kjæresters gullkjeder.“ „Ja, dem må du få.“ Og gutten gav dem fuglene og skjøt sig en ørn. Da de kom hjem, kastet han ørnen i fanget til den tredje datteren. Hun sa: „Se, for en vakker fugl kjæresten min igjen har bragt mig.“ Og gutten fikk kjedene og gav dem til den tredje datteren.

Så blev det krig, og kongen skulde avsted og krige med risene.

De šaddai soatti, ja gonagas galgai vuol'git soattat jettanasaitguoim. Bar'ni siđai hæsta gonagasan. Gonagas dajai: Mɛit dat đogės dobbe dagat?" „No, mo galgaliččen bæssat oai'nit soađi." Gonagas addi bar'nai vuovsa. Bar'ni vulgi bæi'velakki ow'dal go iеččasat, ja de vuji muttin gievvagi, ige vuok'sa bæssan ere. Ieʒa soattevækka vuddje mæd'del. Bar'ni čok'kaha vuovsa čielgin ja hoakka: „Uh, uh, soattai gal'ga mannat." Ieččasat boagosteddje bardni ja daddje: „Do læt jal'la, go vuojat gievvagi." Go manjemuʒʒat manne mæd'del, de bar'ni ruottai sil'bačæp'pai ja valdi hæstas ja soabbis ja daggar salait hæsta nala, makka čuw'ge dugo nas'ti, ja vuji dego bieg'ga nu spai'ta mæd'del soattevæga ja manai nubbi soattevæga lusa ja gei'gi jabmagæʒi dan soabbin soattevæga baddjel. De jami ollis dat soattevækka. Bar'ni rii'di ruok'tot, ja gonagasa soattevækka gaw'ne dušše jabma rubmahit, ja daddje gaskastisa: „Ibmil læ soattan min owdan od'ne." Bar'ni manai fasten vuovsa nala, go soattevækka lei ruok'tot boattime, ja hoagai ovtat laddje: "Uh, uh, soattai gal'ga mannat."

De galgai nubbi bæivi vudden soatti. De sitta bar'ni vudden gonagasan hæsta. Gonagas dajai: „Mɛit dat dogės dagat hæstain?" „No, mo galgaliččen bæssat soađi oai'nit." Gonagas addi ovta boares hæsta. Bar'ni vulgi ollo ow'dal go soattevækka ja vuji vudden muttin gievvagi. Go ieʒa soattevækka mannet mæd'del, bar'ni hoakka hæsta nal'de: „Uh, uh j. n. v." Soattevækka manai mæd'del, bar'ni ruottai sil'bačæp'pai, valdi hæstas ja daggar salait hæsta nala, makka čuw'ge dugo manno, ja manai dego owdit gærdi mæd'del soattevæga ja goddi dan vuos'tačuoʒ'ʒo soattevæga su suobbinis dugo owdit gærdi ja manai ruok'tot, doalvui hæstas sil'bačæp'pai ja manai fasten duo boares hæsta nala ja hoagai: „Uh,uh j. n. v." Soattevækka buotte ruok'tot ja daddje gonagassi: „Ibmil læ soattan min owdas od'ne." Gonagas jærai: „Ettetgo di oaine mɛi'dege ærenoamaʒit dobbe?" „Mi uoinin ovta ol'ma, mas čuw'ge bik'tasat dego manno." Gonagas dajai: „Jos dal iđit vel oai'nibettet daggar ol'ma, de gal'gabettet baččit."

Go iđit šaddai, de bar'ni manai gonagasa lusa ja dajai: „Do galgat ad'dit munnje daggar hæsta, mɛina mon ol'len soađi raddjai." Gonagas dajai: „It do oaʒʒǫ ieʒa hæsta go dan, mi dus lei ik'te;

Gutten bad kongen om en hest. Kongen sa: „Hvad skal du gjøre der?“ „Nå, jeg skulde få se på krigen.“ Kongen gav ham en okse. Gutten reiste en halv dag før de andre og red ut i en bløtmyr, og oksen kom ikke derfra. De andre krigsfolk red forbi. Gutten sitter på oksens rygg og gjentar: „Uh, uh, den skal i krigen.“ De andre lo ad gutten og sa: „Du er en tosk, som rir ut i bløtmyra.“ Da de siste var kommet forbi, løp gutten til sølvsmeden, tok hesten og staven sin, la på hesten en sal som skinte som en stjerne, og red så fort som en vind forbi hæren. Han kom til den andre hæren og rakte dødsenden av staven ut over hæren. Da døde hele den hæren. Gutten red tilbake, og kongens hær fant bare lik og sa sig imellem: „Gud har stridd for oss idag.“ Gutten steg igjen op på oksen, da hæren var på tilbakeveien, og gjentok det samme: „Uh, uh, den skal i krigen.“

Næste dag skulde det igjen være krig. Gutten ber atter kongen om en hest. Kongen sa: „Hvad skal du med en hest?“ „Nå, jeg skulde få se på krigen.“ Kongen gav ham en gammel hest. Gutten reiste lenge før krigsfolkene og red igjen ut i en bløtmyr. Da de andre krigsfolk drog forbi, gjentok gutten på hesten: „Uh, uh, o. s. v.“ Hæren drog forbi; gutten løp til sølvsmeden, tok hesten sin og la på den en sal som skinte som månen, og red likesom forrige gang forbi hæren. Han drepte den fiendtlige hær med staven sin likesom forrige gang og drog tilbake. Hesten sin førte han til sølvsmeden og steg igjen op på den gamle hesten og gjentok: „Uh, uh o. s. v.“ Krigsfolkene kom tilbake og sa til kongen: „Gud har stridt for oss idag.“ Kongen spurte: „Ser I ikke noe ualmindelig der?“ „Vi så en mann hvis klær skinte som månen.“ Kongen sa: „Hvis I nu imorgen også ser en sådan mann, skal I skyte.“

Da det blev morgen, gikk gutten til kongen og sa: „Du skal gi mig en hest som jeg kan nå frem med til krigen.“ Kongen sa: „Du får ikke annen hest enn den du hadde igår; den er god nok for dig til å sitte med i bløtmyra.“ Gutten reiste atter avsted og red igjen ut i den samme bløtmyra, og han gjentok det samme som

gal hal dat dok'ke dunnje gievvagis čok'kahit." Bar'ni vulgi vudden ja vuji vudden da sæmme gievvagi, ja so hoagai sæmme laddje go da guok'te owdit bæivi. Muttǫ go soattevækka manai mæd'del, de ruottai bar'ni fasten sil'bačæp'pai ja bijai daggar bik'tasit iežas ja hæsta nala ja manai dego bieg'ga mæd'del soattevæga. Soattevækka bačče, muttǫ æi dæi'van, ja bar'ni soađai dego guok'te owdit gærdi ja vuji ruok'tot hilljit laddje. Soattevækka bačče ja dei've bardni battabællai. Bar'ni manai dego ow'dalge sil'bačæp'pai, bijai hæstas dokkǫ, mutte hæs'ta dajai: „Do galgat mu mui'tit, go buoremus illui do boađat." Bar'ni manai fasten duon sæmme boares hæsta nala ja hoagai dego ow'dal. Soattevækka buođi ruok'tot ja daddje gonagassi: „Ibmil læ soattan od'ne min owdan dugo ik'teni."

Bar'ni manai gied'dai geđgit čoag'git, ja gonagas uoini, atte bar'ni skier'mo, ja jærai: „Mi dus læ, go don skierbmot?" „Mus læ bavčas battabælli." Gonagas viežžahi doak'tara, ja doavtir gawnai luođa bardni battabællan, mas lei gonagasa namma nal'de. Bar'ni bæsai nai'talit gonagasa nieidain, ja šad'de hæjat. Mutte bar'ni vajaldatti hæstas, go illo šaddai. Hæs'ta hirdnadi nu atte gonagas-gar'din doargisti. Bar'ni manai hæsta lusa; hæs'ta dajai bar'nai: „Čuoppa mus oaivi ere ja bal'kes baddjel iežat ol'gesbæle har'do!" Bar'ni i sittan da dakkat; mutte hæs'ta dajai: „Jus don it čuoppa mus, de mon čuoppan dus." De fer'ti bar'ni čuop'pat, ja de šaddai da hæs'ta dan sæmme gonagasa bar'nin, mεit jettanasat leddje rivvǫn soađin. De æs'ka šaddai rivtes illo, ja dat olmai, giddja mui'tala, ælla dal ja læ læmaš ieš dobbe ja ai'go fas vuol'git dokkǫ; mutte in daide dæi'vat, dεinago dat buk'te mu nu hoappon dobbe ere, atte dat manai čuođi vikka jandirtan, ja dat duol'vǫ mu ovta stuorra bæwdi vuoli; ja dam vuoli addjaneime mannat gol'ma nubbe lokkai jagi, ja dal oažžot do rekenas'tit, ma guk'ki dan bai'kai læ.

(Ole Larsen 1885, Lyngsdalen.)

41.

De li muttin gæfes barragod'di; boad'nji lei guollebiw'di, ja das lei sod'nǫ ællin. Muttin gærdi lei boad'nji fawlin oag'gome ige gæse

de to foregående dager. Men da hæren var dradd forbi, løp han igjen til sølvsmeden, tok sådanne klær på sig og hesten og for som en vind forbi hæren. De skjøt, men traff ikke, og gutten kriget som de to forrige ganger og red langsomt tilbake. Krigsfolkene skjøt og traff ham i den ene arsballen. Han red likesom før til sølvsmeden og satte hesten sin der; men hesten sa: „Du skal minnes mig, når du får den beste glede.“ Gutten steg igjen op på den samme gamle hesten og gjentok det samme som før. Krigsfolkene kom tilbake og sa til kongen: „Gud har stridd for oss idag likesom igår.“

Gutten gikk ut på engen for å sanke sten, og kongen så at han haltet; han spurte: „Hvad feiler dig, siden du halter?“ „Jeg har ondt i baken.“ Kongen lot hente doktor, og doktoren fant i guttens ene arsballe en kule med kongens navn på. Gutten fikk gifte sig med kongens datter, og der blev bryllup. Men gutten glemte i gleden hesten sin. Hesten vrinsket så kongsgården rystet. Gutten gikk hen til hesten, og den sa til gutten: „Hugg hodet av mig og kast det over din høire aksel!“ Gutten vilde ikke gjøre det; men hesten sa: „Hvis du ikke hugger hodet av mig, hugger jeg hodet av dig.“ Da måtte gutten gjøre det, og da blev hesten til kongens sønn som risen hadde røvet i krigen. Da først blev det riktig glede, og den mann som forteller dette, lever nu og har selv vært der og vil reise dit igjen; men jeg finner kanskje ikke frem; for de førte mig derfra i sådan fart, at farten var hundre mil i døgnet, og de førte mig under et stort bord, og det tok oss tretten år å reise under det bordet, og nu kan du regne ut, hvor langt det er til det stedet.

41. GUTTEN SOM VAR LOVET TIL HAVFRUA.

Der var et fattig ektepar; mannen var fisker, og derav hadde de livsophold. Engang var mannen ute på sjøen og fisket og fikk ikke

mɛi'dege; de bijai vællot duovto miel'de ras'ta vanca, ja ige dieđe iešge, mɛit dat gal'ga dakkat. De baddjani havfrua vamca bal'di ja dajai: „Jus do loppidat munnje dan, mɛit du ak'ka guod'da avi vuol'de, de mo doalvon du daggar bai'kai, gost do gæsat gulit vancat dievva.“ Olmai jurdaši: „Mi so mana dat mat'ta lættit? I suige das læ ieǯa go guok'te čoaw'daga.“ Olmai dajai: „Oaǯǯot gal.“ Havfrua dajai: „Golma jagi gæǯin de mo siđan, mɛit do læt loppidan.“ Olmai dajai: „Na, oaǯ'ǯot galgat.“ Havfrua dajai: „Čuovo dal mu miel'de, ja goigo̜ mo buovčan, de galgat mer'ket da baiki, ja daigo̜ do gæsat gulit juokke aigi go læ dal'ki.“ Olmai sugai manjin, ja havfrua buovčai, ja olmai gesi vancas dievva ja sugai gad'dai ja mui'tali æmidisas, mɛit so li loppidan. Æmih ar'vidi, govt dal gævvan læ, ja mui'tali boad'njasis: „So læ manait vuosta,“ ige sod'no̜s læn ow'dal ak'tage manna. Mutto̜ dat i vækkehan; mi li loppiduvvun, de li loppiduvvun.

Go son buođi fas faw'lai, de baddjani havfrua dan sæmme baikin ja dajai: „Do galgat rakkadit allasat njælljiha ja nawsti; mutto̜ stobo don ik galga rakkadit stuor'ra.“ Go dat gol'ma jagi leddje gollan, de buođi olmai vudden faw'lai. De baddjani vut havfrua ja dajai: „De dal læ ai'gi dievvan, go do galgat lobat dæw'dit; mo siđan dal bardni.“ Olmai dajai: „Mon in satte dan ad'dit, dɛinago dat læ mun ak'ta ai'na manna.“ De dajai havfrua: „Adde, jus siđat! Gal mon vel ak'ti oaǯǯon bardni, ja gal do dal læt dan mađi riggisin juo šad'dan, inge mo daga dunnje ieǯa vahaga, go nawsti do galgat mas'sit ja da guollevancat.“ Go olmai buođi gad'dai, de bajedi havfrua gol'ma stuorra abičaʒi mæran, ja dat cuw'kijeddje da guollenjælljeha ja da nawsti. Go olmai da gulai, de doalvui so da bardni muttin boares akka lusa ieǯa bai'kai, ja bar'ni šaddai stuorat, ja boares ak'ka oappahi dan savvalæd'djin ja addi ovta huwlo dasa ja das'to̜ ovta nawdičiwga.

De šaddai soatti da riika gonagasan ovtain eǯa gonagasain, ja bar'ni šaddai mɛit soattai. Go si ol'lijeddje soattebai'kai, de lei gonagas vajaldat'tan miekki sii'di. De dajai gonagas: „Giddja dal vieǯ'ǯa mu miekki ja ol'le, dassaǯi go dat nubbe bæl soattevækka boatta, de

noe; da la han sig på toften tvers over båten og visste selv ikke hvad han skulde gjøre. Da kom havfrua op ved siden av båten og sa: „Hvis du lover mig det kona di bærer under beltet, skal jeg føre dig til et sted hvor du skal dra båten din full av fisk.“ Mannen tenkte: „Hvad måtru det kan være? Hun har da slett ikke annet enn to nøkler.“ Han sa: „Du skal få det.“ Havfrua sa: „Om tre år vil jeg ha det du har lovet.“ Mannen sa: „Nå, du skal få det.“ Havfrua sa: „Følg nu med mig, og der hvor jeg dukker, skal du merke stedet; der drar du fisk til enhver tid når det er vær.“ Mannen rodde efter henne, og hun dukket. Han drog båten sin full, rodde i land og fortalte kona si, hvad han hadde lovet. Kona skjønte hvordan det var gått, og fortalte mannen sin, at hun var med barn, og før hadde de ikke noe barn. Men det hjalp ikke; det som var lovet, det var lovet.

Da han kom ut på sjøen igjen, kom havfrua op på samme sted og sa: „Du skal gjøre dig en åttring og et naust; men du skal ikke bygge dig en stor stue.“ Da de tre år var gått, kom mannen igjen ut på sjøen. Da kom havfrua igjen op og sa: „Nu er tiden kommet, da du skal opfylle ditt løfte; jeg vil nu ha gutten.“ Mannen sa: „Jeg kan ikke gi ham; for han er mitt eneste barn.“ Da sa havfrua: „Gjør som du vil! Jeg skal nok enda en gang få gutten. Du er nu alt blitt så pass rik, og jeg gjør dig ikke annen skade enn at du skal miste naustet og fiskerbåten din.“ Da mannen kom i land, reiste havfrua tre store havbårer på sjøen, og de knuste åttringen og naustet. Da mannen merket det, førte han gutten til en gammel kone på et annet sted. Gutten blev stor, og den gamle kona lærte ham å kunne ønske og gav ham en humle og siden en ulveunge.

Kongen i landet fikk krig med en annen konge, og gutten kom også i krigen. Da de nådde frem til krigsplassen, hadde kongen glemt sverdet hjemme. Da sa han: „Den som nu henter sverdet mitt og når frem til motpartens hær kommer, skal få min beste

gal'ga oaǯ'ǯot buoremus nieida ja bæli riikan.“ De vulgi bar'ni ja savvali: „Vai mo liččen dugo duot naw'di!“ De vulgi Rid'darævva mɛida. Bar'ni buođi gonagas-šluot'ti ige bæsa gonagas-gar'dimi sisa, mutte savvali: „Vai mo liččen dugo duot huw'lo, bæsaliččen čoawdaraigi sisa.“ De bæsai bar'ni sisa ja oaǯǯui miekki, ja niei'da čanai bardni vuovtaidi ieǯas goll'eriŋ'gǫbæli. De savvali bar'ni ieǯas naw'din ja miekki bijai njal'mai. Mađki nal'de lei ak'ta stuorra jokka ja sil'di dan nal'de. De šaddai goi'ko bar'nai. Bar'ni luiti miekki sildi nala ja ieš manai jukkat čaʒi jokki. De lei Rid'darævva ol'len da sildi raddjai ja manai ja hoi'gadi bardni jokki, ja bar'ni golgai merri. De oaǯǯui havfrua bardni.

Rid'darævva ol'li mikkin soatte-ai'gai soattebai'kai. Gonagas vuiti, ja Rid'darævva galgai oaǯ'ǯot nieida ja bæli riikan, gutte miekki lei buk'tan. Mutte niei'da i ai'gǫn huollat ja dajai: „Dah i læ dah olmai, giddja miekki læ mus uoǯ'ǯǫn; mon in huola Rid'daræva. Dan ol'ma di gal'gabettet bajasčarrat.“ Mutte gonagas dajai: „Do galgat val'dit,“ ja ribme hæjait rakkadit. Niei'da valdi ovta spæla, man namma lei klanæt'ta, ja vulgi vaʒʒašit ul'lerajit miel'de ja speli. De gulla havfrua, go niei'da spele, ja daddja bardnin: „Gula hal, ræŋgaǯan, du moar'si, mo čab'bat da klanet'te gaddin.“ Daddja bar'ni: „In mo gula inge mo halet gullat.“ Havfrua bajedi bardni avvesaje raddjai mæra nala ja jærai: „Gulakgo?“ Bar'ni dajai: „In mo gula inge mo halet gullat.“ De bajedi havfrua bardni har'duidis nala, nu atte bar'ni lei visuh ere mæran. Havfrua dajai: „Gulakgo?“ Bar'ni dajai: „Gulan gal. Vai mon liččen dugo duot huw'lo, girdaliččen gad'dai.“ Ja bar'ni šaddai huw'lo ja girdi gad'dai moar'sis lusa, ja de manaiga gonagasa sii'di, ja niei'da dajai aččinis: „Dale læ dat olmai, giddja læ miekki dabbe vieǯ'ǯan,“ ja valdi bardni oaivin da riŋ'gǫbæli, mɛit so li biddjan mær'kan. De æs'ka jakki gonagas, ja de šad'de æs'ka rivtes hæjat, ja Rid'darævva šaddai ges'sujuvvut ovci allan stoal'pogæččai, ja oai'vi ere čup'pujuvvui.

(Johannes Larsen 1885, Lyngsdalen).

datter og halvparten av riket." Da gikk gutten og ønsket: „Gid jeg var som den ulven der!" Ridder Rød gikk også. Gutten kom til kongsslottet og slapp ikke inn i kongsgården; men han ønsket: „Gid jeg var som den humla der; da slapp jeg inn gjennem nøkkelhullet." Han slapp da inn og fikk sverdet, og kongsdatteren bandt halvten av sin egen gullring i håret på ham. Da ønsket gutten sig til en ulv, og sverdet tok han i munnen. Underveis var der en stor elv med bro over. Gutten blev tørst. Han slapp sverdet på broen og gikk selv for å drikke vann i elven. Da var Ridder Rød nådd til broen, og han gikk og skjøv gutten ut i elven, og gutten drev ut i sjøen. Da fikk havfrua ham.

Ridder Rød nådde med sverdet til krigsplassen til krigstid. Kongen vant, og Ridder Rød som hadde bragt sverdet, skulde få datteren og halvparten av riket. Men piken vilde ikke bry sig om ham og sa: „Det er ikke den mann som har fått sverdet av mig; jeg bryr mig ikke om Ridder Rød. I skal skaffe den mannen frem." Men kongen sa: „Du skal ta ham," og de begynte å lage til bryllup. Piken tok et spill som hette klanett, og gav sig til å spasere langs flomålet og spilte. Havfrua hører at piken spiller, og sier til gutten: „Hør, drengen min, på din kjæreste, hvor vakkert hun spiller på klanett på land!" Gutten sier: „Jeg hører ikke og har ikke lyst til å høre." Da løftet havfrua gutten op på skuldrene sine, så han var ganske oppe av sjøen. Havfrua sa: „Hører du?" Gutten sa: „Ja, jeg hører. Gid jeg var som den humla der; da skulde jeg flyve i land!" Og han blev til en humle og fløi i land til sin kjæreste, og de gikk til kongsgården. Piken sa til sin far: „Her er den mannen som har hentet sverdet her," og hun tok av guttens hode den halve gullring som hun hadde satt som merke. Da først trodde kongen det, og da først blev det riktig bryllup. Ridder Rød blev dradd op på en ni alens stolpe og halshugget.

42.

De li ovta boares akkan bar'ni, ja dat leiga gæfik; muttọ boares akkan læ ucca vancaš. De bar'ni vuol'ga ŧaw'lai gulit biw'dit, mutte i gæse ovtage. De vulgi gad'dai sukkat; de it'tui havfruo vanca luodda nala; de bar'ni bal'lai. De hui'ka havfruo: „Ale bala! Mon siđan duina sar'nok.“ Bar'ni i jak'kan, mutte sukka jođanit. Havfruo huikihi: „Ale don bala, nuorra bar'ni, must!“ De bar'ni vurdi; de jærra bar'ni: „Mɛit don siđak mus?“ Havfruo daddja: „Mon siđam du sardnọhallak.“ Jærra: „Mɛis don siđat sardnọhallat must?“ De jærra: „Lækgo dus guolit?“ Bar'ni vas'tida: „Im gæssam ovtage.“ „Riema gulit biw'dit, de don gæsak gol'ma guoli.“ Bar'ni daddja: „Æi læk guolik dan baikin.“ Daddja havfruo: „Luoite vuoggat mèrri ovta gærdi, de don oainak: guolli dar'vana.“ Bar'ni luiti vađo olgọs, lok'ti bajas bodnin, de dowdai: guolli læ gidda. De gesi dam bajas van'casis. Dego hal'lani oai'vi vanca sisa, de ribme sil'baruđat gol'gat guoli njalmin olgọs. De daddja havfruo: „Gæčča dal! Im mon gielistam.“ Bar'ni movtọstuvai. Daddja havfruo: „Dait galgat ad'dit æd'nasik.“ Bar'ni luiti vađos mèrri. Go bodnin valdi bajas, de lei guolli gidda. Bar'ni jakki: de læ vut rutta guoli sis'te; oažžui van'ci ja de gæččai guoli njalmi: i læm mikkege ruđait. Havfruo gow'do vanca baldan; daddja: „Luoite vađọk bod'nai!“ Bar'ni luiti vađo bod'nai; de dar'vani guolli gidda. Bar'ni gesi vađo bajas ja guoli van'ci, gæččai guoli sis'te lægo rutta. Havfruo daddja: „Suga gad'dai od'ne! Iđit galgat sukkat væhaš ŧaw'lelida. De don gæsak van'calakke gulit.“ De jawkai havfruo sæmme aigi.

Bar'ni sugai gad'dai. Bar'ni buođi gaddai; de bardni æd'ni buođi ŧier'vai mɛit vanca gæssit baddjelida. De oai'na: das læt gol'ma guoli ja sil'barutta unna siessaža bællemuddon. De boares ak'ka čierroguođi ja Ibmila rokkadallaguođi ja buressiw'nidi bardnis ja gii'tali dan bæivi, go son lei riegadattam dam bar'nemana. De valdiga ruđait ja manaiga siida lusa, ja gulit miel'de. De vulgi boares ak'ko gaw'pe-ol'ma lusa oas'tet mātta; de jærra gaw'pe-olmai: „Mɛit don siđak?“ „Mon siđam jaffọbuddi ja vuoddjamarki ja njæl'lje allana vuol'povattaha.“ De jærra: „Gos don læt uož'žọn dait čabba sil'baruđait?

42. FISKERGUTTEN OG HAVFRUA.

En gammel kone hadde en sønn og de var fattige; men hun hadde en liten båt. Gutten reiser ut på sjøen for å fiske, men får ingen fisk. Så skulde han ro i land; da viste en havfrue sig i kjølvannet, og gutten blev redd. Havfrua roper: „Vær ikke redd! Jeg vil tale med dig.“ Gutten trodde det ikke, men rodde fort. Havfrua ropte: „Vær ikke redd for mig, unge gutt!“ Da ventet han og spør: „Hvad vil du mig?“ Havfrua sier: „Jeg vil tale med dig.“ Han spør: „Hvad vil du tale med mig om?“ Hun spør: „Har du fisk?“ Gutten svarer: „Jeg fikk ingen.“ „Begynn å fiske, så får du tre fisk.“ Gutten sier: „Der er ikke fisk her.“ Havfrua sier: „Slipp angelen din i sjøen en gang, så skal du se at fisken bærer fast.“ Gutten slapp fiskesnøret ut, tok det op fra bunnen og kjente at en fisk var fast. Han drog den op i båten. Da hodet på fisken hallet inn i båten, begynte sølvpenger å renne ut av munnen på den. Havfrua sier: „Se nu! Jeg løi ikke.“ Gutten blev frimodig. Havfrua sier: „De pengene skal du gi mor di.“ Gutten slapp snøret i sjøen. Da han tok det op fra bunnen, var en fisk fast. Han trodde at der igjen var penger i fisken; han fikk den inn i båten og så den i munnen; der var ingen penger. Havfrua holder sig ved siden av båten og sier: „Slipp snøret ditt til bunns!“ Gutten slapp det til bunns; da bar en fisk fast. Han drog snøret op og fisken inn i båten og så efter om der var penger i fisken. Havfrua sier: „Ro i land idag! Imorgen skal du ro litt lenger utpå. Da drar du halve båten full av fisk.“ På samme tid blev havfrua borte.

Gutten rodde i land, og da han kom i land, kom mor hans ned i fjæra for å dra båten op. Da ser hun at der er tre fisker og sølvpenger, så lillerummet[1] er halvfullt. Den gamle kona begynte å gråte og be til Gud, og hun velsignet sønnen og takket den dag hun hadde født ham. Så tok de pengene og fiskene og gikk op til gården. Den gamle kona gikk til kjøbmannen for å kjøpe mat. Kjøbmannen spør: „Hvad vil du ha?“ „Jeg vil ha et pund mel og en mark smør og fire alen skjørtetøi.“ Han spør: „Hvor har du fått de pene sølvpengene?“ „Sønnen min fisket ute på sjøen; så kom han

[1] Halvrummet i midten av båten.

„Mun bar'ni li fawlin gulit oag'gomen; de dat buvti dait gad'dai.“ „Dieđakgo don, gost læ dait uoǯ'ǯǫm?“ Boares ak'ka daddja: „In læk mon jærran.“ De manai ruok'tok ja vuoššaiga gulit, ja dagai gakko boares æm'mi ækkedis. De bijaiga nok'kat goabbašagak.

Iđet šaddai; de lei goal'ki ja bæivadat. Bar'ni vulgi faw'lai sukkat, manai faw'lelida; de riemai oag'got. De guolek ribme vuogga borrak; gesi ucca siessaǯa dievva. De buođi havfruo mæra nala; de daddja: „Suga dal od'ne gad'dai; iđit mon boađam du særdnǫhallak.“ Bar'ni li jegǫlaš ja sugai gad'dai, gesi vanca bajas ja rajai gulit. De ækket šaddai; de bijai nok'kat; lei ucca visǫš. De nokkai iđedassi; de lei goal'ki vut en ja bæivadat. Bar'ni sugai sæmme saddjai, gos lei ik'te; riemai biw'dit. De guolik dar'vanet; de gesi van'calakki. De havfruo baddjani ja daddja: „Suga gad'dai! Go it'taš bæi'vi boatta, de boađe faw'lai; valde ædnak miel'de!“ De daddja: „Dat læ nu boaris; im mon daide miel'de val'dit.“ Daddja havfruo: „Valde don miel'de! Mon bæsam oai'nit dun ædni.“ Bar'ni loppidi val'dit miel'de.

De vulgi faw'lai ja valdi ædnis miel'de. De sugaiga sæmme saddjai, gos lei ik'te. Bar'ni riemai gulit biw'dit ige guolli dar'van. Biwdi væhaš aigi ige dar'van. De daddja æd'nasis: „In læn mon gal'gak dun val'dit miel'de.“ De li oag'gome; de dar'vani guolli gidda ja læ hui lossat. De gæssa vađo bajas; de lei havfruo vađo doallame gidda ja de buođi dan miel'de bajas. Go vanca bal'di buođi, de luoi'tili vađo ere ja daddja: „Buorre bæivi, boares ak'ko!“ De vas'tidi boares ak'ko: „Ibmilaš ad'dǫs dudnje buore bæivi!“ De daddja havfruo: „Mon læn vuol'gan dun bardni vieǯ'ǯat ieččam lusa.“ De boares ak'ka daddja: „Im mon satte luoi'tit bar'nam du lusa; don læk juo mæra guhittar.“ Vas'tida havfruo: „Ale bala, atte du bar'ni hok'ka! Don oaǯǯot laibi nu ædnat go don siđak borrat; mutte don galgak ad'dit it'tin munnje bar'nak ja guovte gærdi jagin bæssat gæč'čat.“ Boares ak'ka daddja: „Im mon satte dam dakkat.“ Bar'ni daddja: „Mon vuolgam,“ siivost edninis, nu atte havfruo i gullam. De havfruo gulai ja buokkǫsi. De daddja havfruo: „Suk'ki gad'dai!“ De dat sugaiga gad'dai. De bar'ni daddja edninis: „I læk vis'sasit dus hætti, go mon vuolgan, ja guk'ti jagin mo siđan du gæč'čat, ædnaǯam.“

i land.“ „Vet du hvor han har fått dem?“ Den gamle kona sier: „Jeg har ikke spurt ham.“ Hun gikk hjem og de kokte fiskene, og den gamle kona bakte kake om kvelden. Så la de sig begge til å sove.

Det blev morgen; da var det stille og solskinn. Gutten rodde ut på sjøen og rodde lenger ut; så begynte han å fiske. Fiskene begynte å ta i kroken, og han drog lillerummet fullt. Da kom havfrua op på sjøen og sier: „Ro nu idag i land; imorgen kommer jeg for å tale med dig.“ Gutten var lydig og rodde i land, drog båten op og gjorde fiskene til. Det blev kveld og han la sig til å sove; det var et lite hus. Han sov til om morgenen; det var igjen stille og solskinn. Han rodde til det samme sted hvor han var dagen før, og begynte å fiske. Fiskene bar fast, og han drog halve båten full. Da kom havfrua op og sa: „Ro i land! Kom imorgen ut på sjøen og ta mor di med!“ Han sa: „Hun er så gammel; jeg tror ikke jeg tar henne med.“ Havfrua sier: „Ta henne med, så jeg får se mor di!“ Gutten lovte å ta henne med.

Så rodde han ut på sjøen og tok mor si med. De rodde til det samme sted hvor han var dagen før. Gutten begynte å fiske; men fiskene bar ikke fast. Han fisket en stund og de bar ikke fast. Han sier til mor si: „Jeg skulde ikke ha tatt dig med.“ Som han fisket, bar en fisk fast, og den var meget tung. Han drar snøret op; da holdt havfrua fast i snøret og kom op med det. Da hun kom ved siden av båten, slapp hun snøret og sier: „Goddag, gamle mor!“ Hun svarte: „Gud gi dig en god dag!“ Havfrua sier: „Jeg er kommet for å hente sønnen din til mig.“ Den gamle kona sier: „Jeg kan ikke slippe sønnen min til dig; du er jo en sjøgovetter.“ Havfrua svarer: „Vær ikke redd for at sønnen din skal omkomme! Du skal få brød så meget som du vil spise; men du skal imorgen gi mig sønnen din og få se ham to ganger om året.“ Den gamle kona sier: „Jeg kan ikke gjøre det.“ Gutten sier stille til sin mor så havfrua ikke hører det: „Jeg går.“ Havfrua hørte det og begynte å le. Så sier hun: „Ro i land!“ Så rodde de i land. Gutten sier til mor si: „Du lider visst ingen nød om jeg går, og to ganger om året vil jeg se til dig, kjære mor!“

Iđet šaddai; de vulgiga vanca hoi'gat olgǫs; de bar'ni gulai, dego stuǯehi sælge duogin; gæččasti, i oai'nan mɛi'dege; ruottasti fier'vai, jakki, atte đat lei sai'vaguolli, go ruottai gad'dai deb'buit sisa. De buođi mæra raddjai; de snuggulmasti, oai'vi mæra guw'lui. De havfruo buođi ja valdi bardni ja manai. Boares ak'ka baʒi ak'tǫ. De ækket šad'da; de gulla, dego ol'mǫk sar'nǫk. De vulgi gæč'čat olgǫs, mutte i oai'nan mɛi'dege ol'muit. De huob'ma: ul'lerajin čuow'ga dego mannohæppi. De vulgi gæč'čat; de læt bik'tasak silkin ja gol'lerannjain, ja juokkelagan njalga mātta lei dɛit vuol'de, ja gawnai bappura: li čal'lujuvvum: „Don galgak gaitin dait val'dit; dat læk dudnje ad'dujuvvum. Bar'ni boatta guovte vakko duogin gæč'čak," čuoǯǯui čallaga nal'de. Boares ak'ka čierroguođi ja Ibmila gii'tali. De nokkai ija, ja iđet šaddai nubbi bæivi.

De li gas'kabæi-ai'gi; de oai'na, go boatta skip'pa abin gad'dai ja čuow'ga dego sil'ba. De doalla njuol'ga boares akka siida vuos'ta. Go boares ak'ka jorgihi, de i oai'nan mɛi'dege skippait. De gæčča-sta olgǫs sæmme bai'kai mèrri. De huob'mai, go boatta sun bar'ni bajas ja sil'keræd'djo nal'de. De ilostuvai, atte son oaǯǯui bardnis ruok'tot. De bar'ni jærai: „Lækgo don vur'ken vuostaš ruđast? Lækgo don bik'tasidat vieǯ'ǯan bajas? Do galgak adnit juokke bik'-tasa; mutte ovta vuolpo ik galga nala cog'gat, dat mi læ gollin, ja laibit galgat borrat ja guođđit ovta ɛin." De daddja boares ak'ka bar'nasis: „Manes mon galgam ovta laibi guođđit borakæt'ta? Dat læk hui njal'gat." Daddja bar'ni: „Go mon gieldam, ik don galga borrat dam manjemus laibi, mas læk guok'te smavva ruossa nal'de." Ædni loppidi bar'nasis: „Im mon bora." De bar'ni jawkiki ere. De boares ak'ka gæč'ča mèrri; de oai'na, go skip'pa appai manna, ja læ čuow'-ga dego mannohæppi.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord; „hørt av bestemor".)

43.

De li Gad'de-Rustan ak'ta sii'da ovta luovtan. De li niso ja diew'do da siidan, ja boad'nji sugai fawli ja biwdi gulit ja gesi vuoš'šan-nari juokke faw'le-mokkin. De li oag'gomen ovta iđedis arrat ige

Det blev morgen; de gikk for å sette båten ut. Gutten hørte at det likesom plasket bak ryggen hans. Han så efter, men så ikke noe. Han løp ned i fjæren og trodde at det var en laks som løp i land mellen tangen. Da han kom til sjøen, snublet han med hodet mot sjøen. Da kom havfrua og tok ham og reiste. Den gamle kona blev igjen alene. Da det blev kveld, hørte hun som om folk talte. Hun gikk ut for å se, men så ingen folk. Da blir hun var at i flomålet lyser det som måneskinn. Hun gikk for å se. Da er det silkeklær med gullrand, og under dem var der allslags god mat, og hun fant et papir. Der var skrevet: „Du skal ta alt dette; det er skjenket dig. Din sønn kommer om to uker for å se til dig," stod det på skrivelsen. Den gamle kona begynte å gråte og takket Gud. Så sov hun om natten, og det blev morgen næste dag.

Det var middagstid; da ser hun at et skib kommer fra havet mot land, og det lyser som sølv. Det stevner bent mot hennes gård. Da hun snudde sig, så hun ikke noe skib. Hun ser ut mot det samme sted på sjøen. Da blev hun var at hennes sønn kommer op og har silketrøie på. Hun blev glad over at hun fikk sønnen sin igjen. Sønnen spurte: „Har du gjemt av de første pengene? Har du hentet klærne dine op? Du skal bruke hvert plagg; men ett skjørt skal du ikke ta på dig, det som er av gull, og brødene skal du spise og alltid late ett igjen." Den gamle kona sier til sønnen sin: „Hvorfor skal jeg late ett brød uspist? De smaker meget godt." Sønnen sier: „Da jeg forbyr det, skal du ikke spise det siste brødet som der er to små kors på." Moren lovte sin sønn at hun ikke skulde spise det. Så forsvant sønnen. Den gamle kona ser på sjøen; da ser hun at et skib reiser til havs og der er et lys som måneskinn.

43. SOLBERG SLOTT.

Der var på Land-Røst[1] en gård i en vik. Der var en kvinne og en mann på gården; mannen rodde på sjøen og fisket og drog

[1] Øen Røst i Lofoten, til forskjell fra hulderlandet Ut-Røst.

gæse gulit. De oai'na, go ak'ta stuorra skip'pa boatta suga njuol'ga gadde vuollai. De buođi lakka; de jærra: „Gok'tes don gæsak gulit.“ De vas'tidi dat olmai: „Im mon gæse od'ne mεi'dege gulit.“ De daddja dat stallo, middja skippain buođi suga, atte: „Jus don munnje loppidak dam, mεit dun ak'ka guod'da avi vuol'de, de don riemak gulit gæssit.“ De riemai boad'nji jurdašit: „Mεit dat gal'ga lættit, mεi'de dat guod'da avi vuol'de?“ Mutte de jur'dili, atte dat lave bu're-čoaw'dagit guod'dit avin. De loppidi dam, mεit ak'ka guod'da avi vuol'de. De daddja dat, mi li javtan, atte: „Don riemak gulit gæssit.“ De gesi vallji gulit ja buođi gad'dai. De balkui gulit gad'dai ja gesi vanca ul'leraddjai. De manaiga (boad'nji ja ak'ta) sisa stoppui, ja de daddja boad'nji akkainis: „Mo læn loppidam dam stallui, mεi'de don guoddak avi vuolde.“ De daddja ak'ka: „Don læt oalli stoal'ljo, go don manak loppidik, mεi'de mon guoddam avi vuol'de. Ikgus don dieđe: mon læm nuoles olmuš?“ Boad'nji daddja: „Im mo læ diettam; mutte mon jurdašim, go don lavet čoaw'dagit guod'dit avi vuol'de, ja dεit mon læm loppidam.“ De ak'ka dajai: „I mus læ ak'tagen čoawda avi vuol'de læmaš od'ne, ja go don læk loppidam dam, mi mus læ avi vuolde, de don læk dakkan værrot. Muttǫ loppi i boađe ruok'tot.“ De sugai fawli ja gæssa gulit εin vancas dievva ja sukka gad'dai ja gocco jæl'lai gulidis.

Dego šaddai giđđa, de ak'ka oažžui bar'nemana, ja go lei manna gol'ma mano boaris, de vulgi fasten faw'lai biw'dit. De huob'mai: de boatta dat sæmme stuorra staw'ni njuol'ga gaddi nala suga. De buodi lakka, ja de daddja: „Mon læn vuol'gan viež'žat, mεi'de don læk loppidam munnje.“ De daddja atte: „Im mon satte ad'dik, dεinago dat læ bar'nemanna.“ De daddja stallo: „Don g a l g a t ad'dik, go læk loppidam.“ De daddja dat boad'nji atte: „Divte orrok, das'sa go bar'ni šad'da stuorak!“ De soabaiga dasa atte: „Go bar'ni sturrǫ, de don fer'tet oaž'žot.“ De maccai faw'lai dat stuorra staw'ni. De gulit galle gæssa juokke gærdi vanca dievva, go fawlin læ, ja de dat riggui nu spai'ta.

Dego bar'ni šaddai gavci jagi boaris, ja i duos'tan val'dit mieldis faw'lai, de li ak'ti: buođi gad'dai guollevancain ja balkui gulit fier'vai ja manai ieš bajas sii'di ja riemai gafa jukkat; muttǫ huob'mai, atte

kokning hver sjøtur. Så var det en morgen tidlig at han fisket og ikke drog fisk. Da ser han at et stort skib kommer roende bent mot land. Det kom i nærheten; en spør: „Hvordan fisker du?“ Mannen svarte: „Jeg drar ingen fisk idag.“ Den stalloen som kom roende mot skibet, sier: „Hvis du lover mig det kona di bærer under beltet, skal du begynne å dra fisk.“ Mannen begynte å tenke: „Hvad kan det være hun bærer under beltet?“ Men så falt det ham inn at hun pleide å bære stabburnøklene i beltet. Så lovte han det som kona bar under beltet. Da sier han på jekta: „Du skal begynne å dra fisk.“ Han drog en mengde fisk og kom i land. Han kastet fiskene på land og drog båten op til flomålet. Så gikk de (mannen og kona) inn i stua, og mannen sier til kona: „Jeg har lovt stallo det du bærer under beltet.“ Da sier kona: „Du er en stor tosk, da du lovte bort barnet ditt, som jeg bærer under beltet. Vet du ikke at jeg er med barn?“ Mannen sier: „Jeg har ikke visst det; men jeg tenkte på at du pleier å bære nøklene under beltet, og dem har jeg lovt bort.“ „Jeg har ikke hatt noen nøkkel under beltet idag, og når du har lovt det jeg har under beltet, har du gjort galt. Men løftet går ikke tilbake.“ Han rodde ut på sjøen og drog stadig båten full av fisk, rodde i land og hengte dem på hjellen.

Da det blev vår, fikk kona et guttebarn, og da barnet var tre måneder gammelt, reiste han igjen ut på sjøen for å fiske. Da blev han var at den samme store jekta kom roende bent mot land. Den kom i nærheten, og en sier: „Jeg er kommet for å hente det du har lovt mig.“ Han sier: „Jeg kan ikke gi det, fordi det er et guttebarn.“ Da sier stallo: „Du s k a l gi det, da du har lovt det.“ Mannen sier: „La gutten bli til han blir stor!“ De blev da enige om at når gutten blev stor, måtte han få ham. Den store jekta vendte om og reiste utover. Han drar båten full av fisk hver gang han er ute på sjøen, og han blev snart rik.

Da gutten blev åtte år gammel, og han torde ikke ta ham med sig ut på sjøen, var det engang han kom i land med fisk i båten og kastet fiskene i fjæren. Selv gikk han op til gården og begynte å drikke kaffe; men han kom på at han hadde glemt pipa på båt-

lei biipo vajaldat'tan van'ca-acat nala. De bijai bardnis vieǯ'ǯat. Dego buođi vanca lusa bar'ni ja manai van'ci ja valdi biipo, dego gad'dai law'ki, de gac̆c̆ai c̆acceraddjai vællot. De jawkai bar'ni ja æbage diettam, gosa lei s̆ad'dam. De stallo doalvui ovta bai'kai, mi goc̆c̆ọduvvui Bæi'vebavti-sal'ljon. De buođi ak'ta jomfrua, middja valdi dam bardni ja doalvui sisa har'mat stuorra ja c̆abba biggegi. Dego bar'ni s̆addai gavci nubbe lokkai jagi boaris, de riemai haledit sii'di vuol'git. De daddja dat fiina jomfrua: „Ik don bæsa gosage dābbe ere.“ De sardnui goit nu gukki, atte dat fiina jomfrua daddja: „Gal mon rakkadam dudnje hæsta ja sala bijam hæsta c̆ielgi nala, ja don galgak c̆ok'kedit dam sala nala.“ De bar'ni dagai dam, ja gildi: „Ik galga hæsta bodnjat gosagen; galgak dik'tit ieǯas hæsta mannak, nuvtgo sitta, ja go don sii'di boađak, de ik galga jukkat viini ja ikge hæstan mui'talit mɛi'dege.“ Ja ani golli mađohæmit mieldis, mɛit addi ac̆'c̆ahis ja æd'nahis. De buođi gaw'peolmai gullak, atte dat bar'ni lei sii'di boattam. De c̆oag'ganeddje dasa hærrak gidda lænasmanni raddjai, ja de rakkadi dɛida jukkọsit; mutte ies̆ algon i jukkam maggarge. Go dak hærrak gariheddje, de ribme mui'talit, gok'te si læk rig'gọm; mutte duon bardni mɛit sittek jukkat ja fallek viini. De daddja lænasman'ni: „Jus don galgat min vērde lættik, de don galgak mɛida jukkat, vai s̆addak sar'nommok'ti.“ De riemai binnas̆ oai'vai baddjanit vii'ni; mutto huob'mai: sus læ hæs'ta ol'gon. De vulgi olgọs gæc̆'c̆at; de li hæs'ta jaw'kam. De ar'vidi, atte son dagai værrot, go lei gieldahallam i viini jukkat. De huob'mai atte govt dal gal'ga son, go hæs'ta manai ja ige boađe s̆aten ruok'tok. De vulgi vaʒ'ʒit occat dam baiki, gos'te lei bajas s̆ad'dam ja lei ere vuol'gam.

De buođi ovta alla vari nala, ja dat lei duolbas; c̆ok'kahi væha aigi ja jurdas̆a, gok'te gal'ga son bæssat dokkọ. De vulgi vaʒ'ʒit ja voai'na: ovta bownan suovva borgista. De manai dam bowna lusa. Dego buođi bowna lusa, de lei dego goatti, ræppen-raigi suovva borgista. De guow'lali ræppenis bod'nai; de voai'na: dast læ ak'ta boares niso. De daddja: „Buorre bæivi, boares ak'ko!“ De gæc̆c̆asta bajas ja daddja: „Gi læk don ol'mait, giddja dajak nu c̆ab'bat mun?“ De daddja: „Son læ jottimẹn occak dam Bæi'vebavti-salljo.

æsingen. Han sendte sønnen sin for å hente den. Da gutten kom til båten og gikk ut i båten og tok pipa, falt han da han skrevde i land, ved sjøbredden og blev liggende. Da forsvant han og de visste ikke hvor det var blitt av ham. Stallo førte ham til et sted som kaltes Solberg slott. Da kom en jomfru som tok gutten og førte ham inn i en overmåte stor og vakker bygnimg. Da gutten blev atten år gammel, begynte han å få lyst til å reise hjem. Den fine jomfrua sier: „Du slipper ikke noensteds hen herfra.“ Han talte dog så lenge at den fine jomfrua sa: „Jeg skal skaffe dig en hest og legge sal på hestens rygg, og du skal sette dig på salen.“ Gntten gjorde det, og hun bød: „Du skal ikke snu hesten noensteds hen; du skal la den selv gå som den vil, og når du kommer hjem, skal du ikke drikke brennevin og ikke fortelle noe om hesten.“ Han hadde overmåte meget gull med sig, som han gav sin far og sin mor. Kjøbmannen fikk høre at gutten var kommet hjem. Da samledes storkarene der like til lensmannen, og han laget til drikke for dem; men selv drakk han i førstningen slett ikke. Da storkarene blev fulle, begynte de å fortelle hvordan de var blitt rike. De vilde ha gutten til å drikke og bød ham brennevin. Lensmannen sier: „Hvis du skal være vår venn, skal du også drikke så du får mot på å prate.“ Brennevinet begynte å gå litt til hodet på ham; men så kom han på at han hadde hesten der ute. Han gikk ut for å se efter; da var hesten borte. Da skjønte han at han hadde gjort galt, fordi det var forbudt ham å drikke brennevin. Så kom han til å tenke på hvordan han nu skulde bære sig ad, da hesten var gått og han selv ikke mere kom hjem igjen. Han begynte å gå for å lete efter det stedet hvor han var vokset op og var kommet fra.

Da kom han op på et høit berg og det var flatt. Han satt en stund og tenkte på hvordan han skulde nå frem. Han gikk videre og ser at det ryker op av en tue. Han gikk hen til tuen. Da han kom dit, var det som en gamme og røk stiger op av ljoren. Han kikte ned gjennem ljoren og ser at der er en gammel kvinne. Han sier: „Goddag, gamle bestemor!“ Hun ser op og sier: „Hvad

Ikgo don diede dam?“ De daddja: „Im mon diede. Jus mun boarrasep oab'ba i diede.“ De addi sabehit dasa ja goččui čuoǯǯahik sabehit nala, ja go boatta oabba sii'di, de gal'ga bære sabehit jor'galit sun goađi vuos'ta; gal sabihak ieǯa buottek ruok'tot.

Dego buođi dam gas'kalæmus oabba sii'di, de adnǫ: „Buorre bæivi, boares ak'ka!“ De daddja: „Gi læk don, giddja nu čab'bak mun dajak? Mon læn ællan njæl'lje muorra-gač'čama, ige læ ak'tage daddjan nu čab'bak go don.“ De jærra bar'ni: „Dieđakgo don Bæi'vebavti-salljo, gos'te læ dat?“ Daddja: „Im mon vis'sasit galle diede. Mutte mus læ vela ak'ta oab'ba, mi læ boarrasæb'bo go mon, ja viel'lja læ mist, mi læ gɛit boarrasæmus.“ De addi dat mɛit sabehit ja ovta but'tala bar'nai ja goččui čuoǯǯahit sabehit nala ja ige bodnjat sabehit gosage. „Gal sabihak duol'vǫk mun boarrasæmus oab'ba sii'di, ja go do læk dokkǫ boattam, de galgat sabihit jor'galit mun goađi vuos'ta. Gal sabihak ieǯa buottek ruok'tot.“

De buođi boarrasæmus oabba sii'di. De lei goatte-uk'sa rabas. De manai sisbællai lusa ja adnǫ: „Buorre bæivi, boares ak'ko!“ Mutt dat læ nu boaris, atte vuovtak læk gup'pǫn. De daddja: „Gi læk don ol'muit, giddja dajak mun nu čabba namain. Mo læm ællan gavci muorra-gač'čama, ige læk ak'tage daddjan mun nu čab'bak go don.“ „Mo læm mannamen occak Bæi'vibavte-salljo; mutte mon im diede, gos'te dat læ.“ De daddja boares ak'ka: „Im mon galle vis'sasik diede; mutte mun viel'lja dietta. Mon addan dudnje sabehit, ja dak duol'vǫk du mun viellja sii'di,“ ja addi ovta but'tala miel'de ja goččui sabehit nala čuoǯǯahit ja daddja: „Ik don galga sabehit bonjadit gosagen. Gal sabihak ieǯa mannek mun viellja lusa, ja da namma læ Nuor'ti. Go læk dokkǫ boattam, de jor'galak sabehit mun goađi guw'lui; gal sabihak ieǯa buottek. Muttǫ don galgak dɛs'tǫ vuol'git vaʒ'ʒit. I læk guk'ki mun viellja sii'di. Das læ ak'ta unna varaš mun viellja siida dām bæl'de, ja go don manak baddjel dam, de læ ak'ta læjow'na, mas læ ak'ta oai'vi. Das don nagadat bures čas'kit oaivi ere, ja go don huob'mak nubbi, das læk guok'te oaivi. Muttǫ don galgak dam vuostaš but'talis jugistit; de don nagadat dɛina mɛit.“

er du for en mann som gir mig så vakkert navn?“ Han sier: „Jeg vandrer og leter efter Solberg slott. Vet ikke du om det?“ Hun sier: „Nei, kanskje min eldre søster vet det.“ Hun gav ham ski og bød ham stige op på dem, og når han kom til søsterens gård, skulde han bare snu skiene mot hennes gamme; de kom nok tilbake av sig selv.

Da han kom til den mellemste søsters gård, byr han „goddag, gamle bestemor!“ Hun sier: „Hvem er du som gir mig så vakkert navn? Jeg har levet i fire vedfall og ingen har gitt mig så vakkert navn som du.“ Gutten spør: „Vet du hvor Solberg slott er?“ Hun sier: „Jeg vet ikke visst. Men jeg har enda en søster som er eldre enn jeg, og vi har en bror som er aller eldst.“ Hun gav ham også ski og en flaske og bød ham stige op på skiene og ikke snu dem til noen kant. „De fører dig nok til min eldste søsters gård, og når du er kommet dit, skal du snu skiene mot min gamme. De kommer nok tilbake av sig selv.“

Så kom han til den eldste søsters gård. Gammedøren stod åpen, og han gikk inn og byr „goddag, gamle bestemor!“ Men hun var så gammel at håret var mugnet. Hun sier: „Hvad er du for en mann som kaller mig med så vakkert et navn? Jeg har levet i åtte vedfall og ingen har gitt mig så vakkert navn som du.“ „Jeg går og leter efter Solberg slott; men jeg vet ikke hvor det er.“ Den gamle kona sier: „Jeg vet det ikke visst; men bror min vet det. Jeg gir dig ski og de fører dig til min brors gård.“ Hun gav ham en flaske med og bød ham stige op på skiene og sa: „Du skal ikke snu skiene til noen kant. De går nok av sig selv til bror min, og han heter Nordenvind. Når du er kommet dit, skal du snu skiene mot min gamme; de kommer nok av sig selv. Men så skal du ta foten fatt. Det er da ikke langt til min brors gård. Det er et lite fjell på denne side av min brors gård, og når du går over det, er der en løve med ett hode. Den orker du godt å hugge hodet av på. Når du ser den næste, har den to hoder. Men du skal drikke av den første flaska; så rår du også med den.“

De huob'maha, go væl'laha bal'ga nal'de; de jugisti but'tala gas'-kamud'dui, ja šaddai nu giew'ra, atte vuoivit čuoppai ere. De vulgi vut en vaʒ'ʒik. De i læ ila guk'ki šaten Nuorti siida raddjai. De oai'na, go golma-oaivat læjow'na læ bal'ga nal'de doarras; de jugisti dam vuostaš but'talis gaite, ja de manai nala, ja i huob'man algon, atte sus læ nub'bi but'tal. Mutte go læjownain riemai doarrot, de huob'mai: sus læ nub'bi but'tal. De jugisti dast; de šaddai nu giew'ra, atte časki vuoivit læjownan ere. Dego li mæd'del bæssan, de buođi Nuorti sii'di; mutte læ nu har'mat čabbak dego gonagasa šloat'ta. De manai sisa; de lei Nuor'ti nok'kamen; mutte lei ak'ta niso dast. De daddja: „Vuoi ræŋgaʒam! Gosa læk don vuol'gam! Go Nuor'ti baddjana, de dat bosasta dun cuowkas." Mutte dat boares akkat daddje dam bar'nai atte: „Don galgak daddjak, atte don læmaš min lut'te gaitin gol'masa." De Nuor'ti baddjani ige læn suttas. De jærra: „Gosa læk don mannamen?" De daddja: „Mon læm manname occak dam Bæi'vebavti-salljo. Mon læm læmaš dobbe ja læm ere boattan; mutte mon fir'tejim fasten vuol'git occak dam baiki." De daddja Nuor'ti: „Im mon dieđe riek'ta vis'sasik." Das leddje gol'ma diwri: njoammel ja bier'na ja njuk'ča. De bijai bierdna mannak occak dam baiki. Bier'na jawkai gukki, buođi ruok'tot ja i læm gaw'nam dam baiki. De bijai njuvča gir'dik ja occak dam baiki; mutte i gaw'-nan njuk'čage dam baiki. Buođi ruok'tot ja daddja: „Im mon gaw'-nan dam Bæi'vebavti-salljo." De bijai Nuor'ti njoammela ruot'tak. Njoammel jawkai guok'te bæivi; de buođi ruok'tok. De jærra; „Gaw'netgo don dam baiki?" Daddja njoammel: „Im mon riek'ta vis'sasit ol'len dam baiki raddjai; mutte dus læ bos'so; dat vis'sasit gaw'na dam." De bijai bos'so mannak. De jawkai njæl'lje bæivi ja buođi ruok'tot ja mui'tali: „Mon læm gaw'nan dam Bæi'vebavti-salljo, ja dast lei ak'ta fiina jomfrua, middja vurdi bardni ruok'tot, mi lei jaw'kam." De rakkadi Nuor'ti mat'kai ieʒas ja dam bardni. De vul-giga; mutte lei ak'ta ruol'la dast, middja fak'ti dan Bæi'vebavti-salljo. Mutte Nuor'ti i ballam dast; de vulgiga ja buođiga dam bai'kai. De ruol'la fal'li bajas; mutte Nuor'ti bosasti gaitin vuoivit ere ja guođđeli bardni dasa, ja bar'ni manai dam fiina biggegi. De mui'tala dam fiina

Han blir var at den ligger på veien; da tok han halvten av flaska i ett drag og blev så sterk at han hugg hodene av på den. Han gikk da videre. Det var da ikke så langt til Nordenvindens gård. Da ser han at en løve med tre hoder ligger tvers over veien; han drakk alt av den første flaska og gikk løs på den. Han anste først ikke at han hadde en flaske til. Men da han begynte å slåss med løven, sanset han at han hadde en flaske til. Han tok et drag av den og blev så sterk at han hugg hodene av på løven. Da han var sloppet forbi, kom han til Nordenvindens gård, og den var så overmåte vakker som om det var en konges slott. Han gikk inn; da lå Nordenvinden og sov; men der var en kvinne der. Hun sier: „Voi, kjære dreng! Hvor skal du hen? Når Nordenvinden står op, blåser han dig i filler.“ Men de gamle koner hadde sagt til gutten: „Du skal si at du har vært hos oss alle tre.“ Nordenvinden stod op og var ikke sint. Han spør: „Hvor skal du hen?“ Han sier: „Jeg går og leter efter Solberg slott. Jeg har vært der og er kommet derfra; men jeg måtte igjen gå og lete efter det stedet.“ Nordenvinden sier: „Jeg vet ikke riktig visst (hvor det er).“ Han hadde tre dyr: haren og bjørnen og svanen. Han sendte bjørnen avsted for å lete efter det stedet. Den var lenge borte, kom tilbake og hadde ikke funnet stedet. Så lot han svanen flyve avsted og lete efter stedet; men heller ikke den fant stedet. Den kom tilbake og sier: „Jeg fant ikke Solberg slott.“ Da lot nordenvinden haren løpe avsted. Den var borte i to dager og kom så tilbake. Han spør: „Fant du stedet?“ Haren sier: „Jeg nådde ikke riktig visst til stedet; men du har hvalen; den finner det sikkert.“ Da sendte han hvalen avsted. Den var borte i fire dager og kom tilbake og fortalte: „Jeg har funnet Solberg slott, og der var en fin jomfru, som ventet den gutten tilbake som var blitt borte.“ Da gav Nordenvinden sig selv i vei med gutten. De reiste; men det var et troll der som voktet Solberg slott. Men Nordenvinden var ikke redd for det; de reiste og kom frem. Trollet for op; men Nordenvinden blåste alle hodene av det og lot gutten bli igjen der. Gutten gikk inn i den fine bygningen. Han forteller den fine jomfrua at han

jomfruai, atte so læ læmaš siidan ačči ja ædni gæč'čamen. De nai'taleiga ja manaiga sæmme hæstain gæč'čak bardni vanhemit. De valdiga miel'de ja manaiga fasten dam Bæi'vebavti-salljo biggegi.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

44.

Ak'ti lei ak'ta boares akka nieidaines bākkeme. De gullaba go marra. De læ jettanas boattime; de manai dat boares ak'ka gæl'larin; dat niei'da vel'ledi bākkar-uwna nala. De buođi jettanas ja vel'ledi bakkar-uvna nala. De daddja: „Dat læ badneværˈka." De bisti dat niei'da buokkusit; de valdi sækka sisa, vulgi guod'dit sii'dasis, guddi vahaš gaska. De luiti dan sækkas, ieš manai gukkas. De vulgi dat niei'da sii'di, lei ol'len stoppo-kliŋka raddjai; de buođi jettanas ja valdi. De guddi vahaš gaska; de luiti dan sækkas ja manai guđa varaš duokkai. De vulgi da niei'da; jovsai fastain jettanas gidda. De guddi sii'dahis, bijai lok'ti ja biebmai riek'ta valljet. De šaddai mærri: galgai čuwde cog'gat čađa raige. Coggai spitto; de jettanas čuoppai; i bas'tan nii'bi. Daddja: „Silli bai læ ɛin." De biebmai vel ovta vakko. De coggai niei'da suoini bod'nai; čuoppai; i dat bas'tan. De šaddai goalmat mærri. De coggai čuwdi; de čuoppai dan. De daddja: „De læ buoi'di." De vulgi ieš gussit čoag'git; nieidas goččui mallasa stel'lit. De valdi jettanasa niei'da, jærra: „Govt son gal'ga dun god'dit?" De valdi niei'da ja dajai: „Bija-l oaive stuoppo nala; son vuoseha, govt don galgat sun god'dit." De valdi akšo, čuolasti jettanas-nieidan eri oaive, čogui oaive, bijai seŋ'gi roawgo nala ja basi ja bijai bæwde nala. De buođi jettanas sii'di; de niei'da manai dakke nala guow'lat, ja dat jettanas adna ædnat gussit mieldis. De maisti da biergo; daddja: „sun ieʒas mai'sto dat leigen." De bok'ta dan nieidas borrat, ige dat baddjan. De suttai, čor'bmadi dan oaive, nugo rawgai rap'pa-git'tai. De binnai gal'do-gad'dai gæč'čat, maggar so læ, go nieidas morašta. De manai dat niei'da ja valdi julgidin. De jami dat jettanas dokkǫ, ja niei'da manai sii'di.

(Sørfjord 1888.)

har vært hjemme og sett til far og mor. Så giftet de sig og reiste med den samme hesten for å se til guttens foreldre. De tok dem med og reiste igjen til Solberg slott.

44. EN PIKE DREPER RISENS DATTER.

Engang holdt en gammel kone med sin datter på å bake. Da hører de at det durer. Det er risen som kommer. Den gamle kona gikk ned i kjelleren; piken la sig op på bakerovnen. Så kom risen og la sig op på bakerovnen. Han sier: „Det er tannverk.“ Piken satte i å le; da tok han henne i sekken og gav sig til å bære henne hjem; han bar henne et lite stykke. Da slapp han sekken sin og gikk selv langt bort. Piken gikk hjemover og var nådd til klinken på stuedøren; da kom risen og tok henne. Han bar henne et lite stykke; så slapp han sekken sin og gikk bak seks småfjell. Piken la i vei; men risen nådde henne igjen og tok henne fast. Han bar henne hjem, satte henne op på loftet og fødde henne riktig godt. Så blev det bestemt at hun skulde stikke en finger gjennem et hull. Hun stakk en strikkepinne; risen skar i den; kniven bet ikke. Han sier: „Hun er enda mager.“ Så fødde han henne enda en uke. Da stakk piken høi ned; han skar i det; kniven bet ikke. Så kom den tredje fastsatte tid. Da stakk hun fingeren ned; han skar i den. Da sier han: „Nu er hun fet.“ Selv gikk han for å samle gjester; han bød sin datter stelle maten. Risens datter spør: „Hvordan skal jeg drepe dig?“ Piken sa: „Legg nu hodet på stabben; jeg skal vise hvordan du skal drepe mig.“ Hun tok øksen og hugg hodet av risedatteren, kjemte hodet og la det i sengen på felden, stekte henne og satte det på bordet. Risen kom hjem; piken gikk op på taket for å kike, og risen hadde mange gjester med sig, Han vekker datteren at hun skal spise; men hun stod ikke op. Da blev han sint og slo til hodet, så det spratt hen i trappekroken. Så gikk han hen til vassnøitet for å se hvordan han var, når han sørget over sin datter. Piken gikk og tok ham i føttene. Så døde risen der, og piken gikk hjem.

45.

Ovta gærdi liddje gol'ma oabbaʒan; nuoramusa namma lei Sissellöna, ja dan oabbaguovtes anigan nu heitǫhen, atte æba dak fuollam mieldiskan, gosa ieʒa manaigan. Mutte Sissellöna čuovui almut. Ovta gærdi vul'ge gonagas-šluot'ti. Dak liddje gullam, atte gonagas lei loppidan bardnis ja riikan bæli, giddja jettanasan suoladan dan gol'ma buori diŋga, mɛit gonagas dietta jettanasan. De buođi mɛida Sissellöna dokkǫ. De daddja gonagas: „Jus don suoladak jettanasan dan gol'leskriina, middja læ sæŋga vuol'de, don galgak oaʒ'ʒot mun bardni ja riikan bæli.“ Sissellöna vulgi ækkedes; i dat daddjadam hægganis ballat. Dat buođi jettanasa sii'di. De lei jettanas ak'tan sun akkainės oađđimėn. Sissellöna suoladi gol'leskriina, middja lei dievva gol'lernđait guoimi, ja doalvui gonagassi.

De gonagas daddja: „Jus don suoladak vela dan biel'lǫbukka,mɛit jettanas lave hæs'tan adnit, go kew'redan, de oaʒʒok mun bardni ja riikan bæli æs'ka.“ Sissellöna vulgi nubbi ækkedan. Jettanas lei sun akkainės oađđimėn. De Sissellöna stallen valdi biel'lǫbukka ja coggai rasit biello sisa, amas i jettanas gula, ja doalvui ras'ta æno ja čok'kedi dasa ja čok'kahi dast iđedassi. Jettanas fuob'mai iđedes, de læ sun biel'lǫbuk'ka jaw'kam. De vulgi occat. De oai'na ædnǫgaddin Sissellöna; læ suoladam biel'lǫbukka. De jettanas manai lusa, jærra: „Mannes don mu biel'lǫbukka læk suoladam?“ Daddja Sissellöna: „Gonagas, dat goččui mun suoladit ja buk'tit allahės.“ De daddja jettanas: „Mon valdam buk'kam ruok'tot ja ris'sem dun jamas suolavuođa nal'de.“ De doalvui ruok'tot Sissellöna ja biel'lǫbukka ja coggai Sissellöna sækka sisa ja čanai sækka gidda ja heŋ'gi ieʒas giekkanėn. Giekkanes lei ak'ta spigir, masa heŋ'gi dan sækka, ja vulgi ieš luok'kai rissit vieʒ'ʒat, mɛina Sissellöna ris'se. Da bodda go dat lei luokkan, de jettanas-ak'ka il'lǫ-buro vuoš'šaguođi Sissellöna jabmiman owdan. De Sissellöna boagostan sækka sis'te nu har'madit. Jærra jettanas-ak'ka: „Mɛi'des don oainak, go don boagostak; ieš dieđak, att jamas dal galgak ris'sehallat daggaviđi go jettanas sii'di boatta.“ Mutte Sissellöna riebma ænep vela boagostet. Dat daddja:

45. SISSELLØNA STJELER RISENS GULLSKRIN OG BUKK.

Engang var det tre søstre; den yngste het Sissellønа. Hennes søstre aktet henne så ringe at de ikke vilde ha henne med, hvor de selv gikk. Men Sisselløna fulgte allikevel med. Engang gikk de til kongsslottet. De hadde hørt at kongen hadde lovt sin sønn og halve riket til den som stjal fra risen de tre gode ting som kongen visste han hadde. Så kom også Sisselløna dit. Kongen sier: „Hvis du stjeler fra risen det gullskrinet som står under sengen, skal du få min sønn og halve riket.“ Sisselløna gikk avsted om kvelden; hun hadde ikke vett til å være redd for livet. Hun kom til risens gård. Da lå risen med sin kone og sov. Sisselløna stjal gullskrinet som var fullt av gullpenger, og bragte det til kongen.

Kongen sier: „Hvis du stjeler også den bjellebukken som risen pleier å ha til hest, når han kjører, da først skal du få min sønn og halve riket.“ Sisselløna gikk den næste kveld. Risen lå med sin kone og sov. Sisselløna tok bjellebukken i stallen og stakk gress i bjella, forat risen ikke skulde høre, og hun førte den over elven, satte sig der og satt der til morgenen. Risen merket om morgenen at bjellebukken hans var borte. Han gikk for å lete. Da ser han Sisselløna ved elven; hun har stjålet bjellebukken. Risen gikk til henne og spør: „Hvorfor har du stjålet bjellebukken min?“ Sisselløna sier: „Kongen, han bød mig stjele den og bringe den til ham.“ Risen sier: „Jeg tar bukken min igjen og riser dig ihjel for tyveriet.“ Så førte han Sisselløna og bjellebukken hjem, stakk henne i en sekk, bandt den til og hengte den i kjøkkenet sitt. I kjøkkenet var der en spiker som han hengte sekken på, og selv gikk han op i lia for å hente ris å rise henne med. Mens han var i lia, begynte hans kone å koke en gledesgrøt, fordi Sisselløna skulde dø. Sisselløna lo så svært i sekken. Risekona spør: „Hvad er det du ser, siden du ler; du vet selv at du nu skal rises ihjel straks risen kommer hjem.“ Men Sisselløna gir sig til å le enda mer. Hun sier: „Jeg ser så vakre ting at du slett ikke kan tro det.“ Stallos kone sier: „Jeg skal nok ta dig ned; stikk så du mig i sekken så jeg

„Mon oainam nu čab'bait, go don ik obba jakkegėn." De daddja stalo ak'ka: „Gal mon dun valdam bod'nai; cogga don fasten mun dan sækka sisa, vai monnai oainam dεit čab'bait." Stalo ak'ka valdi Sissellöna bod'nai ak'tan sækkain ja Sissellöna čuowdi ere sækkan ja manai ieš sækka sisa. De Sissellöna bijai sæmme spikkarin stalo akka, gos'te ieš lei, ige stalo ak'ka oai'nam i mεi'degen; dat nokkai sækka sisa. Sissellöna valdi biel'lo̜bukka ja manai gonagasa sii'di. Go jet'tanas buođi ruok'tot, de riemai faš'kot spiiguin sækka olgol, ja dat faškui dassaǯėn go ak'ka jami sækka sisa. De rabai sækka, galgai Sissellöna val'dit ere sækkan, mutte lei ieǯas ak'ka. De jettanas suttai har'musėt; de vulgi Sissellöna mannjai. Sissellöna lei jokkagaddin čok'kahæmi biello̜bukkain miel'lerawdan ja hardi jettanasa, juolgi šliwgui miel'lerawdan. De jettanas lei nu suttas, i as'tamge gallit ras'ta, mutte vel'ledi jukkat æno guoros ja jugai dassaǯe go luod'dani ædno̜gad'dai. Sissellöna oaǯǯui gonagas-bardni ja riikan bæli ja šaddai stuorra boanta, vaiko̜ i adnam bik'tasit. Dat li dugo ak'ta gai'ca; guolgak suoddjin liddje.

(Morten Nilsen 1889, Sørfjord).

46.

De li ak'ta bar'ni irgastallam ovta nii'di ja galgaiga nai'talit; mutte šaddai soatti. De šaddai vuol'git soattai. De lei ak'ta bæi'vi, go vuol'git galgai; de manna bæivi ou'dal moar'sis lusa ja sar'no̜ dam atte: „Go mon boađam ruok'tot hæggan, de moai gal'ge nai'talik, ja jus mon im hæggan boađe ruok'tot, de ik don galga nai'talit." De niei'da soabai dasa ja dagai vali atte: „Jus don soađin gaččak, de mon im goas'sege nai'tal." De golai ai'gi; de i mui'tange šaten sanijis, mεit lei sar'no̜n dεina boares irginis. De buođi gullat, atte dat lei soađin gač'čam ja ige boađe šaten ruok'tot. De li jakki baddjel aigi gollam; de riemai ak'ta bar'ni nii'di irgastallat, ja de nai'taleiga. De leiga hæjait doallamen; de boatta dat boares ir'gi sisa, ja niei'da dowdai. De buođi njuol'ga bæw'degad'dai, ja mađok

også får se de vakre ting.“ Hun tok Sisselløna ned tillikemed sekken, løste henne ut av den og gikk selv inn i sekken. Sisselløna hengte da stallos kone på den samme spikeren hun selv hadde hengt på, og stallos kone så ikke noe; hun sovnet i sekken. Sisselløna tok bjellebukken og gikk til kongsgården. Da risen kom hjem, begynte han å slå med en svepe utenpå sekken, og han slo inntil kona døde inne i den. Så åpnet han sekken og skulde ta Sisselløna ut av den; men det var hans egen kone. Da blev risen svært sint og satte efter Sisselløna. Hun satt ved elven med bjellebukken på elvemelkanten og ertet risen; hun satt og dinglet med foten på elvemelkanten. Risen var så sint; han hadde ikke tid til å va over, men la sig ned for å drikke elven tom og drakk til han sprakk ved elvebredden. Sisselløna fikk kongssønnen og halve riket og blev storrik, skjønt hun ikke hadde klær. Hun var lodden som en gjet; hårene var til livd (beskyttelse).

46. DEN DØDE KJÆRESTE FØRER BRUDEN TIL DEN ANDRE VERDEN.

En gutt hadde fridd til en pike og de skulde gifte sig; men det blev krig, og han kom til å dra i krigen. Så var det en dag han skulde reise; da går han dagen før til sin kjæreste og sier: „Når jeg kommer tilbake i live, skal vi gifte oss; men hvis jeg ikke kommer tilbake i live, skal du ikke gifte dig.“ Piken gikk med på det og gjorde en ed: „Hvis du faller i krigen, skal jeg aldri gifte mig.“ Tiden gikk; hun husket ikke mer de ord hun hadde talt med sin gamle kjæreste. Da fikk hun høre at han var falt i krigen og ikke mer kom tilbake. Der var gått et år over tiden; da begynte en gutt å fri til piken, og de giftet sig. De holdt bryllup; da kommer den gamle kjæresten inn, og piken kjente ham. Han kom bent hen til bordet, og makk falt ned av hodet, og han sier: „Du har brutt

gač̄čadik oaivin bod'nai, ja daddja: „Don læk valak doaddjam, go don læk nai'talam. De don galgat vuol'git mun miel'de.“ De niei'da đaddja: „Don læk vis'sasik jamek, imge mon satte vuol'gik dun miel'de.“ Hæddjavækka æi jiednadala mɛi'dege, ja ir'gi galle balla. Mutte daddja ir'gai: „Ik don galga ballat mɛi'dege must.“ De valdi moar'si giettabællai ja doalvui olgǫs ja manaiga gukkas dokkǫ, ige niei'da dow'dam šat dɛit baikit. De manaiga dego ædnam vuollai, ja vuosehi gađohusa ja almirii'ka. De daddja dobbe: „Do læk valak doaddjam ja ikge don bæsa dam čuw'ges ja hawskis bai'-kai. Doule oainat, gos'te læk daggar ol'mǫk, makka læk sæmme laddje dakkam go don.“ De manaiga mađohis čabba bai'kai, ja vuosahalai dobbe. De daddja dat niei'da: „Mon im dāl ras'ke vuol'gik dun lut'te ere.“ De daddja: „Mus i læk orronsaddji dudnje dābbe, dɛinago don galgak mut'tik ællima.“ De doalvui ere; de huob'mai niei'da, atte son lei siidanis. De jærada: „Gok'tes læ mannam hæddjavægain?“ De daddja æd'ni: „Dak bal'lajeddje gaitin ol'mǫk, go don jaw'ket ere.“ De manai boadnjis lusa, ja de algon i sittam dow'dak. De daddja: „Mon læm dat sæmme niso.“ De dowdai jienan ja de riemai jæradit: „Gos'te don læk læmaš?“ De vas'tidi: „Im mon muite imge dieđe, gos'te læm læmaš, imge muite, guk'kigo læ ai'gi, go mo læn læmaš ere.“ De daddja: „Dat læk njæl'lje nub lokkai vakko ai'gi, go do læk læmaš ere. Ikgo don satte mui'talik munnje, gos'te læk læmaš?“ Daddja: „Dat læ mađohæbmi munnje.“ De guok'te vakko dasmannjel skip'pai dat niso ja jami ere.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord; „hørt av de gamle“.)

47.

De leddje boares akkast golbma bardne; ok'ta li Gudna-bađǫš. De gonagasas lei ak'ta bæl'do, mast jaw'ke šaddot juokke ija, ja gæč'čali oaǯ'ǯot favta dam bel'dui; mu i sat'tam ak'tage fak'tet. De vulgi Gudnabađǫš fak'tet bældo. De buotte nu nakkarak; i siđa væddjet goccet. De manne nakkarak erin; de gulla go šuvva. De oaidna golbma loddi go buotte girdi aimos, ja buotte, sei'vǫ bæl'dogad'dai ja

din ed, da du har giftet dig. Nu skal du gå med mig.“ Piken sier: „Du er visselig en dauing, og jeg kan ikke gå med dig.“ Bryllupsfolkene sa ikke noe, og brudgommen er redd. Men han sier til brudgommen: „Du skal ikke ha noen frykt for mig.“ Så tok han bruden ved hånden og førte henne ut. De gikk langt og piken kjente ikke mer de egner. De gikk likesom ned under jorden, og han viste henne fortapelsen (helvete) og himmerike. Han sier der: „Du har brutt din ed og du får ikke komme til dette lyse og hyggelige sted. Der borte ser du hvor sådanne folk er som har gjort likesom du.“ De gikk til et overmåte vakkert sted, og han viste henne det som var der. Piken sier: „Jeg kan nu ikke få mig til å gå fra dig.“ Han sier: „Jeg har ikke blivende sted for dig her, fordi du skal forandre ditt levnet.“ Så førte han henne bort. Da merket piken at hun var i sitt hjem. Hun spør: „Hvordan er det gått med bryllupsfolkene?“ Mora sier: „De blev alle redde, da du kom vekk.“ Så gikk hun til sin mann, og først kunde han ikke kjenne henne igjen. Hun sier: „Jeg er den samme kvinnen.“ Da kjente han henne på stemmen og begynte å spørre: „Hvor har du vært?“ Hun svarte: „Jeg hverken husker eller vet hvor jeg har vært, og ikke husker jeg hvor lenge det er jeg har vært borte.“ Han sier: „Det er fjorten uker du har vært borte. Kan du ikke fortelle mig hvor du har vært?“ Hun sier: „Det er umulig for mig.“ To uker efter blev kvinnen syk og døde.

47. DET FORGYLTE SLOTT.

En gammel kone hadde tre sønner; den ene var Askeladden. Kongen hadde en aker, hvor avgrøden kom vekk hver natt, og han prøvde å få en vaktmann til akeren; men ingen kunde vokte den. Så gikk Askeladden for å vokte akeren. Han blev så søvnig; han kunde neppe holde sig våken. Da gikk søvnen vekk; han hører det suser. Da ser han at tre fugler kom flyvende gjennem luften,

nulle suojit erit ja manne bel'dui. De manai Gudna-bađǫš ja valdi dait čab'bamus suojit ja čiegai eri. De ger'ge borramest bældo ja ribme suojit cog'gat nala. De fuob'ma ak'ta: „Gost læt su soajek?“ De dajai: „Jus læ das ak'tage olmǫš, de gal'ga almostat'tet.“ De vuosehi Gudnabađǫš ieǯas. De dajai niei'da atte: „Jus do addat mu suojit ruok'tot, de ai'go so val'det dun.“ De daddja Gudnabađǫš: „Govt so bæssa du miel'de?“ De dajai niei'da: „So boatta skippain vieǯ'ǯat.“ De addi Gudnabađǫš suojit ruo'ktot ja doajesti niei'da gol'leringo gas'kat ja addi bar'dnai nubbe bæle.

De šaddai iđet. De jærai gonagas: „Lækgo sat'tam bældo gæč'čat?“ De dajai Gudnabađǫš: „Go buorebut æi læk sat'tam fak'tet bældo, de i sat'tam songe.“ De golai væha ai'gi; de buođi niei'da skippain vieǯ'ǯat Gudnabađǫǯa. De dajai gonagas: „Don ik bæsa vuol'get, ow'dalgo gait geđgit læk gai'kǫn olbma gar'dimis erit.“ De manai bar'dne skip'pi ja dajai nii'di: „Son i bæsa vuol'get, ow'dalgo læ gait geđgit gai'kǫn.“ De addi niei'da ovta glasa dasa jugistit ja goččui mannat ja val'dit daggar gæđge, mεit al'ket nagada roggastet ædnamis bajas, ja daddjat: „Vari juokke gæđ'ge nugo dat!“ De ribme gæđget rawgadet ædnamis bajas. De dajai gonagas atte: „Don ik bæsa vuol'get, ow'dalgo læk mu'ren gaitin geđgit.“ De manai skippa lusa Gudnabađǫš ja dajai: „Son i bæsa vuol'get.“ De addi niei'da ovta glasa jukkamuša ja goččui val'dit guok'te gæđge ja biddjat ak'ti ja daddjat: „Vari juokke gæđ'ge dego dat!“ De manne gæđget mu'ran nu viides go leddje gai'kujuvvun. De uoini gonagas: dat læ juogalagan olmai, jurdahi atte i luoite vuol'get, ow'dalgo læ gait muorait čuop'pan, mak læ su ædnamis. De manai Gudnabađǫš skip'pi ja dajai nii'di, att son i bæsa vuol'get guđege laddje dal; gonagas addi sunnji daggar bargo, atte son i bæsa vuol'get. De mui'tali nii'di, mi li bar'gon. De dajai niei'da: „Dat læ ucca diŋgaš,“ ja addi ovta glasa jukkamuša ja goččui Gudnabađǫǯa mannat daggar muora lusa, mεit nagada čas'kit ovta manos gas'kat, ja daddjat: „Vari juokke muorra nugo dat!“ De manai vuow'de vællot, ruški ja bawki ja manai nu gukkas vællot go muorat liddje. De buođi gonagas-sii'di; de dajai gonagas: „Don ik bæsa vuol'get vel, ow'dalgo don læk ceg'-

og de kom og slo sig ned ved akeren, la vingene fra sig og gikk inn på akeren. Askeladden gikk og tok de vakreste vinger og gjemte dem vekk. De blev ferdige med å ete av akeren og begynte å ta vingene på sig. Da merker en: „Hvor er vingene mine?“ Hun sa: „Hvis der er et menneske her, skal det vise sig.“ Da viste Askeladden sig. Piken sa: „Hvis du gir mig vingene mine igjen, vil jeg ta dig (til mann).“ Askeladden sier: „Hvordan kan jeg følge med dig?“ Da sa piken: „Jeg kommer med et skib for å hente dig.“ Da gav Askeladden vingene igjen, og piken brøt en gullring over og gav gutten den ene halvdel.

Det blev morgen. Kongen spurte: „Har du kunnet vokte akeren?“ Askeladden sa: „Da de som er bedre ikke har kunnet vokte akeren, kunde heller ikke jeg det.“ Der gikk en kort tid; da kom piken med et skib for å hente Askeladden. Kongen sa: „Du får ikke reise, før du har ryddet vekk alle stenene på gården min.“ Gutten gikk til skibet og sa til piken: „Jeg får ikke reise, før jeg har ryddet vekk alle stenene.“ Da lot piken ham drikke et glass og bød ham gå og ta en sten som han lett kunde grave op av jorden, og si: „Gid alle stener som denne!“ Da begynte stenene å sprette op av jorden. Kongen sa: „Du får ikke reise, før du har muret op alle stenene.“ Askeladden gikk til skibet og sa: „Jeg får ikke reise.“ Da gav piken ham et glass med en drikk og bød ham ta to stener, legge dem sammen og si: „Gid alle stener som denne!“ Da gikk stenene sammen til en mur så vidt som de var brutt op. Kongen så at det var noe til kar, og tenkte at han ikke vilde la ham reise, før han hadde hugget ned alle trær som fantes i hans land. Askeladden gikk til skibet og sa til piken at han nu ikke på noen måte fikk reise; kongen gav ham et sådant arbeide, at han ikke fikk reise. Han fortalte piken hvad det var for et arbeide. Da sa piken: „Det er en liten ting,“ og hun gav ham et glass med en drikk og bød ham gå hen til et tre som han orket å hugge av med én gang, og si: „Gid alle trær som dette!“ Da la skogen sig ned; det braket og small, og den la sig ned så langt som der var trær. Han kom til kongsgården; da sa kongen: „Du får enda

gọn juokke muora.“ De manai bar'dne skip'pi, ja niei'da addi ovta glasa jukkamuša ja goččui val'dit ovta muora goab'bak gitti ja ceg'git dait ak'ti ja daddjat: „Vari juokke muorra nugo dat guovtes!“ De riemai vuow'de mannat čoak'kai how'gan nu spai'ta go čalbmi uoini. De dajai gonagas Gudnabađọǯi atte: „Don ik bæsa vuol'get vel, ow'dalgo læk vieǯ'ǯan su sil'baskappo jiettanasait lut'te erit.“ De manai bar'dne nieida lusa ja dajai: „Son i bæsa vuol'get; sust læ sil'baskap'po vieǯ'ǯat jiettanasait lut'te.“ De dajai niei'da: „Son i satte vuor'det du šat ænet.“ De addi niei'da gol'leriŋgo, mast lei ieʒas namma nal'de. De vulgi niei'da ruok'tot borjastet.

De vulgi Gudnabađọš jiettanasait sii'di vieǯ'ǯat sil'baskappo, ja læ stuora jæg'gigieva gaskan gonagas ædnama ja jiettanasait. De manai bar'dne ras'ta; il'la bæsai; hæg'gabæles buođi gad'dai. Ik'ko suoladi sil'baskappo, go jiettanas lei nok'kame; de bijai skappo oalge nala; de vulgi ruok'tot ja buođi jæg'gai ja čalgai buolva raddjai; manai bittaš, vuojui avve-saddjai; manai uc'canaš, vuojui gieđa vuollai. De bal'kesti sil'baskappo, ja manai bod'nai dego gæđ'ge ja bar'dne rabbai gad'dai ja manai olgọbæle gonagas-gar'dema ja læ morrahis, go galgai baccet moar'sistes. De vaʒ'ʒa bar'dne; de oaidna ovta bowna, go borgista suovva. De čuog'go da suobbin; de rappasi uk'sa; de manai Gudnabađọš sisa. De lei ak'ta boares ak'ka goađe sis'te, ja anui buorre bæive. De vas'tedi ak'ka: „Jo so læ ællan nu gukke, att ovta gær'dai læ muorat šad'dan ja læ mɛs'kan fas sæmme dat muorat; muttọ i læk gullan nu čab'bat buorre bæive adnome go don.“ Dat lei juokke guole nal'de æmet. De jærai sagait bar'dne: „Dieđakgo don sagait forkil'den šluot'ti?“ De dajai boares ak'ka: „Son i dieđe, muttọ su boarraset oab'ba, jus dat i dieđe, go so daddjada dokkọ.“ De addi soabbe. Soab'be doalvui nubbe bowdni; de čuggọdi Gudnabađọš suobbin bowdni; de rappasi uk'sa. De manai Gudnabađọš sisa ja dajai sæmme laddje: „Godagen, godagen, min bestemor!“ De dajai boares ak'ka: „Jo læ ællan nu gukke, att muorat læt šad'dan guovte gærde ja læt mɛs'kan fas, ja i læk gullan nu čab'bat buorre bæive adnome go don.“ De jærai: „Ikgo don dieđe rađi forkil'den šluot'ti?“ De dajai boares ak'ka: „Son i dieđe; mu jus sun boarraset oab'ba

ikke reise før du har reist op hvert tre." Gutten gikk til skibet, og piken gav ham et glass med en drikk og bød ham ta et tre i hver hånd og reise dem op sammen og si: „Gid alle trær som disse to!" Da begynte skogen å gå sammen til et vedskjul så fort som øiet så. Da sa kongen til Askeladden: „Du får enda ikke reise, før du har hentet min sølveske hos risene." Gutten gikk til piken og sa: „Jeg får ikke reise; jeg skal hente en sølveske hos risene." Da sa piken: „Jeg kan ikke vente på dig mer." Hun gav ham en gullring med hennes eget navn på. Så seilte hun hjem.

Da gikk Askeladden til risenes gård for å hente sølvesken, og der var en stor søkkemyr mellem kongens land og risene. Gutten gikk over; han slapp med nød og neppe frem; halvdød kom han til kanten av myra. Om natten stjal han sølvesken, mens risen lå og sov; han tok esken på akslen og gav sig på tilbakeveien. Han kom til myra og sank i til knes; han gikk et lite stykke og sank i til beltet; han gikk litt og sank i til under armene. Da kastet han sølvesken, og den gikk til bunns som en sten. Gutten skyndte sig i land og gikk utenfor kongsgården og var bedrøvet over at han skulde bli igjen efter kjæresten sin. Som han går, ser han en tue, som det ryker av. Han stikker til den med stokken; da åpnet en dør sig, og Askeladden gikk inn. Der var en gammel kone i en gamme, og han bød goddag. Kona svarte: „Jeg har alt levet så lenge, at trær en gang er vokset op og de samme trær igjen råtnet; men ikke har jeg hørt noen by goddag så vakkert som du." Hun var herre over alle fiskene. Gutten spurte om nytt: „Vet du nytt om det forgylte slott?" Da sa den gamle kona: „Jeg vet det ikke, men kanskje min eldre søster vet det, når du finner veien dit." Hun gav ham en stokk. Stokken førte ham til en annen tue. Askeladden stakk til tuen med stokken; da åpnet en dør sig. Han gikk inn og sa det samme: „Goddagen, goddagen, min bestemor!" Da sa den gamle kona: „Jeg har alt levet så lenge at trær to ganger er vokset op og råtnet igjen; men ikke har jeg hørt noen by goddag så vakkert som du." Han spurte: „Vet ikke du råd til å komme til det forgylte slott?" Den gamle kona sa: „Jeg vet det

i dieđe.“ Dat li æmet spiri nal'de, juokkelagan spiri, mi ædnam nal'de læge. De dajai bar'dne: „Govt so dæi'va dokkǫ?“ De addi skuovait; dat duol'vǫ goalmat bowdni; de čuggǫdi Gudnabađǫš suobbin bowna, ja rappasi uk'sa, ja manai sisa ja anui buorre'bæive. De dajai boares ak'ka: „Jo so læ ællan nu gukki, atte golma gær'dai muorat læ šad'dan ja mɛs'kan; mu i læk gullan nuvt čab'bat buorre bæive adnome go don.“ Dat lei loddi nal'de æmet. De jærai rađe forkil'den šluot'ti. De dajai boares ak'ka: „Son i dieđe; muttǫ jus su loddit æi dieđe.“ De čuorvui loddit čoak'kai; de buotte loddit čoak'kai. De baʒi ak'ta lod'di; dat li stuorah ja giew'ra; dan namma lei Grif'fel. De čuor'vo boares ak'ka Grif'fela; de buođi; de jærai boares ak'ka: „Ikgo don dæiva forkil'den šluot'ti?“ De i siđa mui'talet; de ris'sista væhaš; de dajai lod'de, att gal so dæi'va.

De vulgi bar'dni ja lod'de. Bar'dne manai sæl'gai, ja boares ak'ka addi golbma gæđge ja ovta ucca liinaǯa ja goččui: „Dego lod'de vai'ba, de luoi'tel ovta gæđge ja daja: „Vari suolo šaddali!“ De riemai vai'bat Grif'fel ja gač'čaguođi mirri. De luoi'teli bar'dne ovta gæđge ja dajai: „Vare suolo šaddali!“ De šaddai suolo, ja savvali lod'dai mātta, golbma vuovsa, ja allasis fast mātta liine nala. De borai lod'de dam golbma vuovsa. De jærai Gudnabađǫš: „Jogo suor'gani næl'ge?“ „De jur bittaš suor'gani.“ De vulgiga fas, ja girdi vut nu gukke, atte riemai gač'čat mirri. De luoi'teli bar'dne nubbe gæđge ja savvali: „Vare suolo šaddali!“ De šaddai suolo, ja leb'bi liine ja savvali gut'ta vuovsa lod'dai ja allasis mātta. De gærgai lod'de borramest. De jærai bar'dne: „Suor'ganigo næl'ge?“ „Væhaš buorebut go ow'dal.“ De vulgiga gir'dit. De girdiga aibmui bajas; i uoid'nu gad'de gos'tege. De riemai vai'bat lod'de ja gač'čaguođi bod'nai. De luiti goalmat gæđge Gudnabađǫš ja leb'bi liine ja savvali ovce vuovsa lod'dai ja allasis matta. De gærgai lod'de borrames. De jærai Gudnabađǫš: „Jogo dievai čoaw'je?“ „No, i læm vel gallanæbmai.“ De vulgiga; de girdi gukkas aibmui. De oaidneguođi vare; de gir'da lod'de; de ol'li lod'de nu gad'dai atte goak'te hui gad'dai. De gaččai mirri, ja rabui gad'dai lod'de (suojihgun). De maccai lod'de ruok'tot ja vuoinasti sæmme sull'lui nal'de ja borai sæmme mattait.

ikke; men kanskje min eldre søster vet det.“ Hun var herre over dyrene, over allslags dyr som finnes på jorden. Gutten sa: „Hvordan finner jeg veien dit?“ Hun gav ham sko; de førte ham til den tredje tue; Askeladden stakk til tuen med stokken, og en dør åpnet sig. Han gikk inn og bød goddag. Da sa den gamle kona: „Jeg har alt levet så lenge at trær tre ganger er vokset op og råtnet; men ikke har jeg hørt noen by goddag så vakkert som du.“ Hun var herre over fuglene. Han spurte om råd til å komme til det forgylte slott. Da sa den gamle kona: „Jeg vet ikke; men kanskje fuglene mine vet det.“ Da ropte hun fuglene sammen, og de kom. En fugl kom ikke; den var stor og sterk; den hette Griffel. Da roper den gamle kona på Griffel; den kom, og hun spurte: „Kan ikke du finne veien til det forgylte slott?“ Den vilde ikke fortelle det; hun riste den litt; da sa fuglen at den kunde nok finne veien.

Gutten og fuglen reiste avsted. Gutten gikk op på dens rygg, og den gamle kona gav ham tre stener og en liten duk og bød: „Når fuglen blir trett, så slipp en sten og si: „Gid der blev en ø!“ Griffel begynte å bli trett og synke ned i sjøen. Da slapp gutten en sten og sa: „Gid der blev en ø!“ Da blev der en ø, og han ønsket mat til fuglen, tre okser, og til sig selv mat på duken. Fuglen åt de tre oksene. Da spurte Askeladden: „Rev du hungeren av dig?“ „Ja, såvidt.“ Så reiste de igjen, og den fløi atter så lenge, at den begynte å synke ned i sjøen. Da slapp gutten den andre stenen og ønsket: „Gid der blev en ø!“ Da blev der en ø, og han bredte ut duken og ønsket seks okser til fuglen og mat til sig selv. Fuglen blev ferdig med å ete. Gutten spurte: „Rev du hungeren av dig?“ „Litt bedre enn før.“ Så fløi de avsted. De fløi op i luften; land såes ingensteds. Da begynte fuglen å bli trett og synke ned. Askeladden slapp den tredje stenen og ønsket ni okser til fuglen og mat til sig selv. Fuglen blev ferdig med å ete. Askeladden spurte: „Blev magen full?“ „Nå, det var enda ikke til mette.“ Så reiste de; den fløi langt op i luften. Der kom et fjell til syne; fuglen flyver; den nådde næsten til land. Den falt i

De vulgi bar'dne vaʒ'ʒet; de oaidna guok'tasa ribadet hatta. De jærra: „Manne doai ribadæt'te da hatta?“ De daddja nub'be dain: „Dat læ daggar hat'ta, atte go nub'be oaǯ'ǯo dan hatta, de i oaine nub'be guoimes.“ De daddja Gudnabađǫš: „Ad'de, moge gæččan!“ De oaǯǯui Gudnabađǫš hatta; de æba oaidnam šat Gudnabađǫǯa. De vulgi vaʒ'ʒit Gudnabađǫš; de vaʒʒi væha gaska. De oaidna, go guovtis ribadet soabbe. De daddja Gudnabađǫš: „Manne ribadæt'te dan?“ De mui'talæba: „Dat læ daggar soab'be, att go nubbin geǯin dæd'dila olbmu vuos'ta, de jabma daggaviđi, ja go nubbin geǯin bajida, de ælaska.“ De dajai bar'dne: „Ad'de, soge gæč'ča.“ De addiga; de æba oaidnam šatan Gudnabađǫǯa æbage soabbi. De vulgi ɛin vaʒ'ʒit. De buođi gonagasa gar'dimi. De manai čaccevieso nala čok'kat, hat'ta oaives, soab'be gieđas; i oaine ak'tage. De oaidna bar'dne: boatta ak'ta jomfruv'va čaccevieso lusa, ja orro dow'dame, atte dat læ su moar'se, ja luiti riŋgo čacce-æb'bari. De valdi niei'da riŋgo ja gæččasti ja uoini: da læ su riŋ'go. De almohi bar'dne ieǯas ja jærai niei'da: „Govt don læk boattan dieke?“ De vas'tedi bar'dne: „Boares akka lod'de læ buk'tan dieke.“ De dajai niei'da: „Sun ač'če læ soattan, ige biste šat soatte ænet go golbma bæive, ja læ vuoitahallan.“ De dajai bar'dne, atte gal soge vuol'ga soattai.

De vulgi soattai, ja vul'ge ieǯat mait. De buotte soattebai'kai, ja bar'dne riemai suobbin dæd'det ja deddi nubbe bæle olbmuit visu visudet jamas. De vuiti gonagas dam bæive, ja ige bardne oaine ak'tage olmuš, go læ hat'ta oaives. De vul'ge nubbe bæive ja vui'te fastain, ja bar'dne deddi suobbin nubbe bæle gaitin visu visudit jamas. De vui'te nubbe bæive, ige bardne oaine ak'tage, go hat'ta oaives læ. De dajai gonagas: „Ibmel læ dal su vækkehæme; so læ ow'dal nu ollo vuoitahallan.“ De vul'ge goalmat bæive, ja bar'dne deddi suobbin nubbe bæle væga gaitin jamas. De æi soattam šat ænet. De dajai niei'da att: „Da olmai, gi golma bæive gæǯes buođi æs'ka, dat læ vuoito dakkan.“ Gonagas i jak'kam duosa, dainago lei nu heitǫt olmai. Mutte dajai niei'da: „Čuog'gǫt bære buore væga, gait oai've-olbmait nubbe bællai ja gait heitǫhit nubbe bællai!“ De manai

sjøen og karet sig til land (med vingene). Da vendte fuglen tilbake og hvilte på de samme øer og åt den samme mat.

Gutten gikk avsted; da ser han to som sletes om en hatt. Han spør: „Hvorfor slites I om denne hatten?“ Den ene av dem sier: „Det er en sådan hatt, at når den ene får den, ser den andre ikke kameraten sin.“ Askeladden sier: „La også mig se!“ Så fikk han den, og de så ikke mer til ham. Han gikk videre og gikk et lite stykke. Da ser han to slites om en stokk. Han sier: „Hvorfor slites I om den?“ Da forteller de: „Det er en sådan stokk, at når en senker den ene enden mot et menneske, dør det straks, og når en løfter den andre enden, blir det levende igjen.“ Gutten sa: „La også mig se!“ De gav ham den; da så de ikke mer til Askeladden eller stokken. Han gikk videre. Så kom han til kongsgården. Han gikk og satte sig oppe på brønnhuset med hatten på hodet og stokken i hånden; ingen ser ham. Da ser gutten at en jomfru kommer til brønnhuset; han synes å kjenne at det er kjæresten hans, og slapp ringen i vassbøtten. Piken tok ringen og så på den og så at det var hennes ring. Da viste gutten sig, og piken spurte: „Hvordan er du kommet hit?“ Gutten svarte: „Fuglen til en gammel kone har bragt mig hit.“ Da sa piken: „Min far har kriget, og krigen varer ikke mer enn tre dager, og han har tapt.“ Da sa gutten at han skulde nok også gå i krigen.

Han gikk i krigen og de andre med. De kom til slagmarken; gutten begynte å senke stokken, og folkene på den andre siden falt døde ned alle sammen. Så seiret kongen den dag; men ingen så gutten, da han hadde hatten på hodet. Næste dag drog de ut og seiret igjen, og gutten senket stokken, så de på den andre siden falt døde ned alle sammen. Så seiret de den andre dagen; men ingen så gutten, da han hadde hatten på hodet. Da sa kongen: „Gud hjelper mig nu; før har jeg tapt så svært.“ Så drog de ut den tredje dag, og gutten senket stokken, så alle i den andre hæren falt døde ned. Så kriget de ikke mer. Piken sa: „Den mannen som kom nylig for tre dager siden, han skaffet seiren.“ Kongen trodde det ikke, fordi mannen var så ussel. Men piken sa: „La oss bare samle en god hær, alle høvedsmenn på den ene siden og

bar'dne heitǫhit væga bællai ja dæd'deli suobbin, ja gač'če visu visudit oai've-olbmat ædnami jamas. De jakki gonagas ja addi dasa stuora uobmǫdaga, ja oaǯǯui dan moar'ses allasis ak'kan.

(Erik Persen 1879, Kåfjord.)

48.

De li dow'le gonagas-bar'dni, mi galgai vuol'git jiettanasait lusa vieǯ'ǯat akka, ja dan moar'si namma lei Navšædni. De vulgi borjastit gonagas-bar'dni. De čuor'vo Avšædni gonagas-bar'dnai: „Valdi muge guk'si-njoal'lon, fispel-njoal'lon, bas'te-njoal'lon, fierral-njoallon!" De val'de. De læt borjastan væha gaska; de riemai ittit gonagas-sii'da. De daddja gonagas-bar'dni dεina muor'sinis: „Cogga buoremus bik'tasidat nala!" De valdi Avšædni gonagas-bardni moar'sis gulo ere; de jærrala Navšædni: „Mεit daddja?" De vas'tida Avšædni: „Daddja dan: coggal buoremus biktasidat nala ja njul'če mirri gol'le-goal'sin!" De cog'gali ja njul'či mirri. De buotte gonagasa sii'di; de gal'ge vieǯ'ǯat ræga mεina vuojehit gonagas-bardni moar'si bajas. De buk'te gol'lerræga; de manai nala; de sojadi mεit sojadi; de rawgai cuwkas. De viǯ'ǯe nubbe ræga; dat li sil'ba-rækka; de galgai čok'kidit nala; de rawgai rækka cuwkas. De viǯ'ǯe goalmat ræga; dat li ruow'de-rækka; ill-il'la gierdai vuojehit moar'si bajas; sojadi ja ruški; de uoǯ'ǯǫ bajas. De manaiga sisa gonagas-bardnin gonagasa biggegi.

De šaddai ækket. De gal'ge biddjat nok'kat, gonagas-bar'dni muor'sinis; de lačče nu lidna go sat'tege. De daddja ik'ko Avšædni: „I vel læt rismalli; im baikestuva, im goǯǯastuva." De šạddai iđet. De jærai gonagas-bar'dni: „Leigo linis?" „Vuoi, de li garas." De lačče nubbe ækkeda; de lačče vel lidnaba. De daddja ik'ko Avšædni: „I vel rismalli; im baikestuva, im goǯǯastuva." De bijai nok'kat. Dego goc'cai iđedis, de jærra gonagasa bar'dni: „Leigo linis?" De dajai Avšædni: „Vuoi, de li garas; vuoi, de li garas; na, de lei juo garas." De šaddai goalmat ækket; de gal'ge laččit. De dajai Avšædni: „Biddjet snal'duit, gok'kalit, lai'ge-nođuit, skii-

alle usle folk på den andre siden.“ Gutten gikk til de usle folkenes side og senket stokken, og høvedsmennene falt alle sammen døde til jorden. Da trodde kongen det og gav ham meget gods, og han fikk kjæresten sin til kone.

48. DEN FALSKE BRUD.

Der var i gamle dager en kongssønn som skulde reise til risene for å hente en kone, og kjæresten hans hette Navsjædne. Han seilte avsted. Da ropte Avsjædne til ham: „Ta også mig som øseslikker, vispslikker, skjeslikker, tvareslikker.“ Så tok de henne. Da de hadde seilet et lite stykke, begynte kongsgården å komme tilsyne. Da sier kongssønnen til kjæresten sin: „Ta de beste klærne dine på!“ Avsjædne tok hørselen fra kongssønnens kjæreste; Navsjædne spør: „Hvad sier han?“ Da svarte Avsjædne: „Han sier: ta de beste klærne dine på og spring i sjøen som en gull-and!“ Hun tok dem på og sprang i sjøen. Så kom de til kongsgården; de skal hente en slede å kjøre kongssønnens kjæreste op med. De kom med en gullslede; hun satte sig på den; den gav sig det den gav sig; så knakk den itu. De hentet en annen slede; det var en sølvslede; hun skulde sette sig på den; da knakk sleden itu. De hentet den tredje sleden; det var en jernslede; det var så vidt den tålte at de kjørte kjæresten op; den gav sig og knaket; så fikk de henne op. Hun og kongssønnen gikk inn i kongens bygning.

Så blev det kveld. Da skulde kongssønnen og hans kjæreste legge sig å sove; de redde op så bløtt som de kunde. Om natten sier Avsjædne: „Det er enda ikke rismål; jeg har ikke trang til å skite eller pisse.“ Så blev det morgen. Kongssønnen spurte: „Var det bløtt?“ „Voi, det var hårdt.“ De redde op næste kveld; de redde enda bløtere. Om natten sier Avsjædne: „Det er enda ikke rismål; jeg har ikke trang til å skite eller pisse.“ Så la hun sig til å sove. Da hun våknet om morgenen, spør kongssønnen: „Var det bløtt?“ Avsjædne sa: „Voi, det var hårdt; voi, det var hårdt; nå, det var riktig hårdt.“ Så kom den tredje kvelden; de skulde re op. Da

duit mu vuollai!“ De bijai nok'kat; de dajai ik'ko: „I læ vel rismalli; im baikestuva, im goǯǯastuva.“ De šaddai iđet. De jærra gonagas-bar'dni Avšænis: „Leigo linis?“ „Vuoi, de li linis, vuoi de li linis; na, de lei juo linis.“

De gal'ge vuol'git vihaide. De læ gonagas-bardnis gol'leskuovat; de læ oaidnam gonagas-bar'dni, go gir'kos læ mannan ow'dal, atte ak'ta manna nu jottilit, ja das læt golleskuovat juolgin, ja gonagas-bar'dni jurdahi hæi'tit dan owdit moar'si ja val'dit duon, jus bæsali sardnǫhallat. De manai nubbe gærdi gir'kui ja stel'li ieǯas girk-uk'sa-bællai, galgai duop'pit gidda, go dal boatta gir'kui. De buođi gir'kui ja manai mæd'del gonagas-bardni, nu att i hap'pehange duop'pit gidda. De vulgi olgǫs gir'kos; de duop'pi gidda, mu i nagadam doallat; mutte gaččai nub'be skuovvabælli, ja dat li bære gollis, dat skuovva. De dajai gonagas-bar'dne, go buođi ruok'tot: „Dat læ sun moar'si, gæn juol'gai čakka dat skuovva.“ De fuob'mai Avšædni; de manai olgǫs stoappo nala ja valdi akšo væradit julgidis oanehæb'bun atte čakkat skuova sisa. De manaiga vihaide. De boatta ciʒaš gir'kolasa nala; de daddja ciʒaš: „Ci, ci, gol'le-skuovva dievva varain.“ De rawgai Avšædni eret gonagas-bardni baldas ja šaddai stuora gæđ'gin.

(Erik Persen 1880, Kåfjord.)

49.

Gonagasas lei gol'ma bardni, ja bijai boares ak'ka muoramusa ruol'lan bak'terai'gai. De lei ak'ta olmai muorait čuop'pame, gi adna gol'ma nieida. De buođi dat ruol'la fris'tet dan ol'ma ja sitta nuoramus nieida alces. De dat loppidi, ja de vieǯǯai nuoramus nieida dat ruol'la ja doalvui bak'terai'gai. Dobbe li sæw'njat. De sitta ieǯas doal'vot vanhemidis guos'sai. De niei'da jurdašam, atte gal'ga mui'tit čuowga anohit vanhiminis. De ruol'la doalvui sæibi nal'de vanhemit lusa. De ieš čuoǯǯui unaš guoran dan bodda go niei'da li vanhemit lut'te, ja de vulgiga fast, ja doalvui sæibi nal'de bak'terai'gai, ja dobbe li nu sæw'njat. De njaw'ka niei'da dan ruolla, ja

sa Avsjædne: „Legg under mig håndtener, håndrokker, ullnøster og vedskier!“ Hun la sig til å sove; om natten sa hun: „Det er enda ikke rismål; jeg har ikke trang til å skite eller pisse.“ Det blev morgen. Da spør kongssønnen Avsjædne: „Var det bløtt?“ „Voi, det var bløtt; voi, det var bløtt; nå, det var riktig bløtt.“

Så skulde de reise for å vies. Kongssønnen hadde gullsko. Han hadde sett, da han før hadde vært i kirken, at en gikk så fort og hun hadde gullsko på foten, og han tenkte på å forskyte den første kjæresten og ta denne hvis han fikk talt med henne. Han gikk næste gang i kirken og stillet sig ved kirkedøren; han vilde ta henne fast, når hun nu kom til kirken. Hun kom til kirken og gikk forbi ham, så han nådde ikke til å ta henne fast. Da hun kom ut av kirken, tok han henne fast, men orket ikke å holde henne; men den ene skoen hennes falt av, og den var bare av gull, den skoen. Da kongssønnen kom hjem, sa han: „Den skal være min kjæreste, hvis fot denne skoen passer til.“ Avsjædne la merke til det; hun gikk ut til huggestabben og tok øksen for å hugge føttene sine kortere, så de fikk plass i skoen. De reiste da for å vies. Da kommer en titing på dørstokken i kirken og sier: „Tsi tsi, gullsko full av blod.“ Da spratt Avsjædne bort fra kongssønnens. side og blev til en stor sten.

49. KONGSSØNNEN I TROLLHAM (AMOR OG PSYCHE).

En konge hadde tre sønner, og en gammel kone satte den yngste som et troll i et berghull. En mann holdt på å hugge ved, og han hadde tre døtre. Da kom trollet og fristet mannen og vilde ha hans yngste datter. Han lovte det, og trollet hentet den yngste datteren og førte henne til berghullet. Der var det mørkt. Så vil hun at han skal bringe henne i besøk til hennes foreldre. Piken tenkte at hun skulde huske på å be sine foreldre om lys. Trollet bragte henne til foreldrene på sin hale. Selv stod det ved ovnen, mens piken var hos foreldrene, og så reiste de igjen; det førte henne på sin hale til berghullet, og der var det så mørkt. Piken

dat læ čabba olmuš dobbe, ja buorre dilli læ, ja jurdaša niei'da, atte gal'ga mui'tit čuowga oaǯ'ǯot.

De sitta niei'da vuol'git vanhemit guos'sai. De ruol'la daddja: „Buvte don mεit buvtak, mεn čuowga ik galga buk'tit.“ De vulgiga fas vanhemit guos'sai; de doalvui sæibi nal'de. De čuoǯǯui unaš guoran dam bodda dat ruol'la, go niei'da li vanhemit lut'te. De vulgiga fast, ja de doalvui fast sæibi nal'de dam siw'njis bak'terai'gai. De fast šaddai olmuǯen dobbe. I mui'tam vel čuowga val'dit.

De sitta niei'da fast vanhemit guos'sai goalmadist; de vulgiga fast; de doalvui sæibi nal'de. De muiti niei'da čuowga val'dit javohaga nugo ruol'la i diettam, ja de manaiga bak'terai'gai; šaddai fast ruol'la olmuǯen, ja dobbe læ buorre dilli. De nokkaiga, ja dego ruol'la li oađđimen, de cak'kehi niei'da čuowga ja de gæččai: dat li fiina hær'ra; de li nu čabba olmuš ja ani vil'ges baidi. De čuowgan goaikihiddje gol'ma dal'ga-goaikanasa baidi nala. De baddjani dat ruol'la ja daddja: „Vuoi, liddjik don jal'la, go čuowga cak'kehik!“ De fir'ti dot baccit, ja de manai. De baʒi dat niei'da ige diettam, gosa gal'ga mannat.

De niei'da vajaldan. De boatta fast boares akka guow'do. De boares ak'ka daddja: „Biigaǯam, boǯis su sawʒait!“ De niei'da boǯi. De boares ak'ka luiti dasa lowsa. De vulgi, ja de fierrali lai'genođđo owdan; de buođi nubbe boares akka lusa. De daddja: „Biigaǯam, boǯis mun gaicait!“ De niei'da boǯi. So gal'ga sudnji lowsa biddjat. De vulgi, ja de fierra šlii'pin-gæđ'gi owdan. De buođi goalmat boares akka lusa. De daddja: „Biigaǯam, boǯis mun gusait!“ ja de boǯi. De bagadalai. Go dat buođi stuorra jokkagad'dai, go gol'ma hæsta buottek rii'de, de don galgak mannat manjemuš hæsta čæbehin ras'ta joga. De valdi niei'da manjemuš hæsta čæbehin ja manai ras'ta joga. De vajaldi εin. De buođi gonagassii'di. De biigak rakkadek jukkamušait gonagas-bardniden. De duot niei'da luoi'talan gol'leriŋgo sisa, mait dat ruollan li uoǯǯǫn bak'teraigin. De nuoramus bar'ni dow'da, atte dat læ sun, ja de daddja: „Gi dait dal'ga-goaikanasait uoǯ'ǯǫ ire su baidin, so gal'ga dan val'-

klapper trollet, og det var en vakker mann der, og hun har det godt, og hun tenker på at hun skal huske på å få lys.

Så vil hun reise i besøk til foreldrene. Trollet sier: „Ta med dig hvad du vil; men lys skal du ikke ta med.“ Så reiste de igjen i besøk til foreldrene; trollet førte henne på halen. Det stod ved ovnen, mens piken var hos foreldrene. Så reiste de igjen, og trollet førte henne igjen på halen til det mørke berghullet. Der blev det igjen menneske. Hun husket enda ikke på å ta lys med.

Så vil piken igjen tredje gang besøke foreldrene; de reiste igjen, og trollet førte henne på halen. Da husket piken på å ta lys stilltiende uten at trollet visste det, og de gikk til berghullet; trollet blev igjen menneske, og hun hadde det godt der. De la sig til å sove, og da trollet sov, tendte hun lys og så: det var en fin herre; det var så vakker en mann, og han hadde hvit skjorte. Da dryppet der tre dråper talg av lyset på skjorten. Trollet stod op og sa: „Voi, du var dum, at du tendte lys!“ Så måtte hun bli igjen, og han gikk. Piken blev igjen og visste ikke hvor hun skulde gå hen.

Hun vandret. Da treffer hun en gammel kone. Den gamle kona sier: „Jenta mi, melk sauene mine!“ Piken melket. Da gav den gamle kona henne en los. Hun gikk, og et garnnøste trillet foran; så kom hun til en annen gammel kone. Denne sier: „Jenta mi, melk gjetene mine!“ Piken melket. Kona skulde gi henne en los. Så gikk hun, og en slipesten trillet foran. Så kom hun til den tredje gamle kona. Denne sier: „Jenta mi, melk kyrne mine!“ og hun melket. Så veiledet kona henne: „Når du kommer til en stor elv og tre hester kommer løpende, skal du ta om halsen på den siste hesten og sette over elven.“ Piken tok om halsen på den siste hesten og satte over elven. Så vandret hun videre. Hun kom til en kongsgård. Jentene laget drikke til kongssønnene. Da slapp piken op i en gullring som hun hadde fått av trollet i berghullet. Den yngste sønnen kjente den igjen, at det var hans, og sier: „Den som får talgdråpene vekk av skjorten min, henne skal jeg ta til

dit ak'kan." De liddje bassam nu maŋgas æige uoǯ'ǯǫm, i ak'tagen. De basai dat niei'da, gutte lei boattan vajaldan. De dat oaǯǯui, ja de valdi dan ak'kan.

(Sørfjord 1880.)

50.

De lei ak'ta gonagas, ja dast liddje 12 bardne ja i ak'tage niei'da. De ani ak'ka akkiden, go sust læk 12 bardne ja i ak'tage niei'da. De vulgi son ovta gærdi olgǫs eri šloattas; de buođi ak'ta boares ak'ka su lusa ja de dajai gonagas-akkain: „Mait don siđat ad'det, go don oaǯǯot ovta nieida?" Gonagas-ak'ka dajai: „Mon siđalin ow'dal mas'sit 12 bardne dam saddjai go must livči ak'ta niei'da." Boares ak'ka dajai: „Vai nu," ja de uoini gonagas-ak'ka, go vul'ge gaitin su 12 bardne, ja sist liddje soajek, ige son diettan, gosa dat manne. De oaǯǯui gonagas-ak'ka ovta nieida, ja niei'da šaddai stuorisen.

De leiga ovta gærde ol'gon murjit čoag'gime. De ar'vali gonagas-niei'da: „Vuoi, har'bmat læ vai'vi, go son læ dego ok'tǫ majilmis, ige sust læk ak'tage viel'lja ige ak'tage oab'ba." De mui'tala gonagas-ak'ka niei'dasis: „Dust læk læmaš 12 viellja; muttǫ dat læk mannan du ditte inge mon dieđe, gosa si læk mannan." Gonagas-niei'da dajai: „Ja, go dat læk mu ditte mannam, de manam mon maida," ja de vulgi ja manai gukka ovta guw'lui. Ak'ti buođi son sal'ljabotto lusa ja bijai nok'kat. De niegadi son: „Go don dal manat vel væha gaska ovta guw'lui, de don gawnak vielljaidat, ja jus si æi læk siidas, de don gawnak vieso, mast læk 12 sæŋga ja 12 baste; dat læ du vielljait sii'dat."

Go niei'da goc'cai, de vulgi son ja manai ain sæmme guw'lui ja gawnai ovta vieso, mast liddje 12 sæŋga ja 12 baste, ja su vielljait namat leddje juokke sæŋga ja juokke baste nal'de. De riemai niei'da jurdašet, govt son dal gal'ga mænnodet. De lei sust maida bas'te miel'de, ja son čali namas baste nala ja bijai vielljaides bastit sisa ja čiegai iežas nuoramus viellja sæŋga vuollai. Væha gaska dastmannjel

kone.“ Mange hadde vasket og ikke fått dem vekk, ikke en eneste. Da vasket den piken som var kommet vandrende. Hun fikk dem vekk, og så tok han henne til kone.

50. PIKEN SOM LETTE EFTER SINE BRØDRE.

Der var en konge, og han hadde tolv sønner og ingen datter. Da syntes hans kone det var kjedelig at hun hadde tolv sønner og ingen datter. Hun gikk engang ut av slottet; da kom en gammel kone til henne og sa til henne: „Hvad vil du gi, hvis du får en datter?“ Dronningen sa: „Jeg vilde før miste de tolv sønnene, når jeg hadde en datter i stedet.“ Den gamle kona sa: „Jaså,“ og da så dronningen at alle hennes tolv sønner drog avsted og de hadde vinger, og hun visste ikke hvor de gikk hen. Så fikk dronningen en datter, og hun blev stor.

Engang var de to ute og sanket bær. Da sa kongsdatteren: „Voi, det er en stor plage, at jeg er likesom alene i verden og har ingen bror og ingen søster.“ Da forteller dronningen sin datter: „Du har hatt tolv brødre; men de er gått bort for din skyld, og jeg vet ikke hvor de er gått hen.“ Kongsdatteren sa: „Ja, når de er gått bort for min skyld, går jeg også,“ og så gikk hun og gikk lenge i samme lei. Engang kom hun hen til et seljekratt og la sig til å sove. Då drømte hun: „Når du nu går enda et lite stykke i samme lei, finner du brødrene dine, og hvis de ikke er hjemme, finner du et hus hvor der er tolv senger og tolv skjeer; det er dine brødres gård.“

Da piken våknet, gikk hun avsted og gikk videre i samme lei og fant et hus, hvor der var tolv senger og tolv skjeer, og hennes brødres navn stod på hver seng og hver skje. Hun begynte å tenke over, hvordan hun nu skulde bære sig at. Hun hadde også en skje med; hun skrev navnet sitt på skjeen og la den blandt brødrenes skjeer og skjulte sig under den yngste brorens seng. Litt efter hører hun det suser sådan som fuglene suser når de flyver. Da

de gulla son šuvvame sæmme laddje, go loddet šuvvet, dallego gir'-det. De buotte su vielljat sii'di ja de ribme bastidæsat gæč'čat, ja de gawdne ovta lii'ge-baste. De ar'vališguotte: „Dast læ ok'ta vierrọ-olmuš.“ „Mi gal'gat val'dit dan ja god'dit,“ ar'vali boarrasæmus viel'lja. Muttọ nuoramus viel'lja fast ar'vali: „Æp mi godde dan; dat læ min oab'ba.“ Go niei'da gulai, atte si ai'gọ sæs'tet su hægga, de son čuoʒ'ʒeli bajas ja buođi vielljaides sær'vai ja mui'tali, movt suina læ gævvan. No jo, vielljat daddje: „Gal don sattalit min bæs'tit, jus don siđalit.“ „Mon siđan,“ celki niei'da. De ad'de vielljat sunnji dam rađi, govt son gal'ga bæs'tit sin: „Don galgat vuol'get ja čoag'get giddin ul'lọrasit ja dakkat dain middjidi baidit juokkehaʒ'ʒi, ja go don læk uoʒ'ʒọm valmasin, de galgat dait læb'bot gied'dai, ja ikge don galga sar'dnot mɛi'dege ovtainge olbmuin ikge jienadet mɛi'-dege, ow'dalgo baidit læt val'masat ja leb'bujuvvun gied'dai.“ Dat lei sunnji raŋ'gaštussan, atte i son bæssam jienadet mɛi'dege, ow'dalgo baidet leddje val'mas.

De lei son manname ovta bal'ga miel'de, ja de buođi ok'ta hær'ra rii'de su owdal ja siđai su sardnọhallat; muttọ i son jienadam ovtage sani. Muttọ vaikọ son i jienadam ovtage sani, de siđai hær'ra boattet su hæstas nala. Gal so dam mieđehi ja ar'vidatti hær'rai buok, mait son jurdahi; muttọ i son jienadam fal ovtage sani. Dat lei gonagas, dat hær'ra, ja siđai val'det su ak'kan. Niei'da ar'vedatti galle, att gal so sitta dam mieđehit, muttọ i jienadam fal ovtage sani. De soai nai'taleiga ja oaʒʒuiga ovta mana; muttọ i son jienadam i ovtage sane. De lei dat boares ak'ka ællime, gi lei jærram gonagas-akkast, mait son sitta ad'det, jus son oaʒ'ʒo ovta nieida, buođi ja valdi dam mana ja goddi dam ja sikkui varain gonagas-akka njalmi ja guod'dali gonagassi atte: „Dust læ daggar ak'ka, mi borra manait.“ Gonagas manai gæč'čat ja gawnai mana jabman ja ædnest njalme varran. De son jakki boares akka mui'talussi, muttọ divti velge ællit akka. De son oaʒʒui nubbe bardne; muttọ boares ak'ka manai ja dagai sæmme laddje, goddi mana ja sikkui ædne varain. Gonagas suttai sagga, muttọ divti velge ællet akka gæč'čalam ditti. De son oaʒʒui goalmat mana. Boares ak'ka manai ja dagai sæmme laddje.

kom brødrene hennes hjem, og de tok til å se på skjeene sine og fant en skje for meget. De sa: „Her er et fremmed menneske.“ „Vi skal ta og drepe det,“ mente den eldste broren. Men den yngste broren mente: „Vi skal ikke drepe det; det er vår søster.“ Da piken hørte at de vilde spare hennes liv, reiste hun sig og kom til sine brødre og fortalte, hvordan det var gått henne. Nå ja, brødrene sa: „Du kunde nok frelse oss, hvis du vilde.“ „Ja, det vil jeg,“ sa piken. Da gav brødrene henne råd, hvordan hun skulde frelse dem: „Du skal gå og sanke ullgress (myrull) og derav gjøre skjorter til hver av oss, og når du har fått dem ferdige, skal du bre dem ut på engen, og du skal ikke tale med et eneste menneske og ikke mæle et ord, før skjortene er ferdige og bredt ut på engen.“ Det var til straff for henne, at hun ikke fikk mæle et ord, før skjortene var ferdige.

Som hun gikk henad en vei, kom en herre ridende imot henne og vilde tale med henne; men hun mælte ikke et ord. Men skjønt hun ikke mælte et ord, bad herren henne komme op på hesten hans. Hun samtykte i dette og lot herren forstå alt hvad hun tenkte; men hun mælte ikke et ord. Han var konge, den herren, og vilde ta henne til kone. Piken gav nok tilkjenne, at hun vilde samtykke i det, men mælte ikke et ord. Så blev de gift og fikk et barn; men hun mælte ikke et ord. Da var den gamle kona i live, som hadde spurt dronningen hvad hun vilde gi, hvis hun fikk en datter; hun kom og tok barnet, drepte det og strøk blod om munnen på dronningen og anklaget henne for kongen: „Du har en sådan kone som eter barn.“ Kongen gikk for å se og fant barnet dødt og munnen på moren blodig. Da trodde han den gamle konas fortelling, men lot enda kona si leve. Så fikk hun en sønn til; men den gamle kona gikk og gjorde det samme; hun drepte barnet og strøk blod om munnen på moren. Kongen blev meget trist, men lot enda kona si leve for å prøve henne. Så fikk hun det tredje barnet. Den gamle kona gikk og gjorde det samme. Da blev kongen sint og bød henne sanke tørrved og gjøre et stort bål. Da var skjortene også snart ferdige; bare ett erme manglet, og da bålet var gjort

De suttai gonagas ja de goččui boares akka čoag'get goi'ke muorait ja dakkat stuorra dola. De leddje baidet maida varga val'mas; duššeok'ta soaddjebælle vailui, ja go dolla lei valmasen dak'kujuvvum, de liddje baidet maidai leb'bujuvvum gied'dai. De buotte su 12 vielljat, mak liddje lod'den šad'dan, ja čug'gijeddje njumai ieš guttek baidis. De bæsai gonagas-ak'ka sar'dnot ja mui'tali algo rajes, govt suina lei gævvan: boares ak'ka læ god'dan manait ja sik'kǫn varain su njalme. Go gonagas dam gulai, de bal'kestuvvui boares ak'ka dam buol'li gal'vadolli, mait son lei ieš rakkadam.

(Erik Persen 1879, Kåfjord.)

51.

De li ak'ta olmai, gi ani millo ja mali gordnit, ja sust li bar'dni. De goddi bardnis ja dagai kassa ja bal'kesti jokki. De boatta nub'be olmai ja gawdna da kassa; de gaikǫda kassa· de li jabman manna. De siđai diettit, gi læ mana god'dan; muh i so gullan das, gi læ mana god'dan. De vulgi olmai vaddjolit, ja de galgai mannat Ansbir'gi; dobbe lei jettanas, gæn namma lei Viis-jettanas. So điđi juokke diŋga mui'talit. De vulgi olmai; de boatta ovta dalo guow'do. De jærra isit: „Gosa læk manname?“ „Mo læm manname Ansbir'gi Viis-jettanasa lusa oaǯ'ǯot rađit.“ De dajai dalo-isit: „Valde mustge sani dokkǫ, govt dat læ, go gæfi gal'ga rig'got.“ De vulgi olmai ɛin; de boatta nubbi dalo guow'do. De jærra dalo-isit: „Gosa manname?“ „So læ manname Ansbir'gi Viis-jettanasa lusa oaǯ'ǯot rađit.“ „Valde sustge sani,“ dajai dalo-isit. De jærai olmai: „Mi dat læ sanit?“ De mui'tali̥ dalo-isit: „Govt dat læ dat, go golbma oabbaǯaga æi læk uoǯ'ǯǫn boadnji?“ De vulgi olmai ɛin; de buođi ovta dalo guow'do. De jærra: „Govt galgali son oaǯ'ǯot čaʒi gal'dui?“ De dajai olmai: „I so satte čil'get dal.“ De buođi ovta jaw'regad'dai; dobbe li ak'ta lod'di, mi galgai guod'dit ras'ta, ja de guddi juokkehaǯǯa, gutte siđai dokkǫ. De jærai lod'di olbmas: „Gosa do læk manname?“ „So læ manname Ansbir'gi Viis-jettanasa lusa oaǯ'ǯot rađit.“ „Valde sustge

ferdig, var skjortene også bredt ut på engen. Da kom hennes tolv brødre, som var blitt til fugler, og stakk nebbet i hver sin skjorte. Kongens kone fikk da tale og fortalte fra først av hvordan det var gått henne: den gamle kona hadde drept barna og strøket blod om munnen på henne. Da kongen hørte det, blev den gamle kona kastet på det brennende bål av tørrved, som hun selv hadde laget til.

51. MANNEN SOM GIKK MED SPØRSMÅL TIL DEN VISE RISE.

Der var en man som hadde en mølle og malte korn, og han hadde en sønn. Han drepte sønnen sin, gjorde en kasse og kastet den i elven. Da kommer en annen mann og finner kassen; han bryter den op; da lå der et dødt barn. Han vilde vite hvem som hadde drept barnet; men han hørte ikke der hvem som hadde gjort det. Da gav han sig på vandring og vilde gå til Ansberg; der var en rise som het den vise rise. Han visste å fortelle alt. Mannen gikk og kom til en gård. Husbonden spør: „Hvor skal du hen?“ „Jeg skal til Ansberg til den vise rise for å få råd.“ Da sa husbonden: „Ta bud med dit også fra mig, hvordan det er når en fattig skal bli rik.“ Mannen gikk videre og kommer til en annen gård. Husbonden spør: „Hvor skal du hen?“ „Jeg skal til Ansberg til den vise rise for å få råd.“ „Ta med bud også fra mig,“ sa husbonden. Mannen spurte: „Hvad er det for bud?“ Husbonden fortalte: „Hvordan går det til, at tre søstre ikke har fått noen mann?“ Mannen gikk videre og kom til en gård. Da spør (husbonden): „Hvordan skulde jeg få vann i brønnen?“ Mannen sa: „Det kan jeg ikke nu forklare.“ Så kom han til et vatn; der var en fugl som skulde bære folk over, og den bar enhver over, som vilde dit. Fuglen spurte mannen: „Hvor skal du hen?“ „Jeg

sane dokkǫ!“ „Mi dat læ sanit?“ jærai olmai loddis. De mui'tali lod'di: „Son i læ sat'tam čieǯa jakkai buok'čat.“

De buođi olmai jettanasa sii'di; jettanas lei luokkas, ja das lei gonagas-niei'da. De dajai gonagas-niei'da: „Vuoi do raw'ki, de dal massat hæggat, go buottet dieke.“ De mui'tali olmai gaite mokkides jettanasa ak'kai; de coggai jettanasa ak'ka su sæŋga vuollai, gos ieǯa nok'kaba. De buođi jettanas ruok'tot, ja go buođi sii'di, de dajai: „Olmuš-haddja dabbe læ.“ De dajai jettanasa ak'ka: „Gar'ja girdi baddjel guorstæina ja luiti olbmu davti sisa, ja dat læ baidnan.“ De bijaiga nok'kat; de daddja jettanas akkaines: „Manne do mur'ret nu sagga?“ „So niegadi ovta niego,“ dajai ak'ka. De jærrali jettanas garrasit: „Mɛit do niegadit?“ „So niegadi,“ dajai ak'ka, „govt dat læ, go gæfi gal'ga rig'got.“ De dajai jettanas: „Ikgo vel dage dieđe? Dat gal'ga val'dit guok'te skillek ol'gon ja biddjat ovta saddjai.“ De nok'kai ak'ka fas; de niegada ja mui'tala fasten nubbe gærdi jettanassi, mɛit so niegadi. De jærai jettanas garraset: „No, mɛit don niegadit?“ „So niegadi, govt dat læ, go golbma oabbaǯaga æi læk uoǯ'ǯǫn boadnji.“ De dajai jettanas: „Dak gal'get bađa jor'galit, ak'ta oar'jali, nub'bi sid-ow'sti ja goalmat nuor'tai.“ De bijaiga fast nok'kat; de niegadi ak'ka ja riemai mur'ret. De bok'teli jettanas bajas ja dajai: „Mɛit don mur'ret?“ De dajai ak'ka: „So niegadi ovta ibmaha niego vel; govt dat læ, go gal'dui i boađe čacci?“ De šig'gi jettanas: „Ikgo da vel dieđe? Dat gal'ga val'dit gal'dǫvuođos gæđgi ja jor'galit nubbe bæli bajas; de boatta čacci.“ De nokkaiga fastain; de mur'resti ak'ka, ja de jettanas šig'gi ja suttai. De dajai ak'ka: „Do galgalit mui'talit sudnji vel ovta niego.“ „No, mi læ?“ jærai jettanas. „So niegadi, go lod'di i læt bæssam buok'čat čieǯa jakkai.“ De dajai jettanas: „Ikgo da vel dieđe? Vuostaš olbmǫ, gæn guod'da jawri ras'ta, gal'ga gaikǫdit gas'ko jawri ja jukkat dan vai'movara.“

De vulgi jettanas luok'kai; de vulgi olmai ruok'tot, ja guddi lod'di ras'ta jawri. De jærra da lod'di: „Mi lei, go su sanis i šad'dan mikkege?“ De čur'vi olmai: „Vuostaš olbmǫ, gæn don guoddat ras'ta jawri, de galgat gaikǫdit gas'ko jawri ja jukkat dan vai'movara.“ De vaǯ'ǯa olmai ɛin; de buođi dalo guow'do. De jærai isit: „Šad-

skal til Ansberg til den vise rise for å få råd.“ „Ta med bud dit også fra mig?“ „Hvad er det for bud?“ spurte mannen fuglen. Da fortalte fuglen: „Jeg har i syv år ikke kunnet dukke.“

Da kom mannen til risens gård; risen var i skogen, og der var en kongsdatter der. Hun sa: „Voi du stakkar! Nu mister du livet, siden du kom hit.“ Mannen fortalte risens kone alle sine ærender; da puttet hun ham under sengen hvor de selv sov. Risen kom hjem, og da han kom hjem, sa han: „Der er lukt av menneske her.“ Risens kone sa: „En kråke fløi over skorstenen og slapp et ben av et menneske hit inn, og det lukter det av.“ Så la de sig til å sove; risen sier til kona si: „Hvorfor murrer du så?“ „Jeg hadde en drøm,“ sa kona. Da spurte risen hårdt: „Hvad drømte du?“ „Jeg drømte,“ sa kona, „hvordan det er når en fattig skal bli rik.“ Da sa risen: „Vet du ikke det engang? Han skal ta to skilling ute og legge dem på samme sted.“ Da sovnet kona igjen; hun drømmer og forteller risen igjen annen gang hvad hun drømte. Risen spurte hårdt: „Nå, hvad drømte du?“ „Jeg drømte, hvordan det går til, at tre søstre ikke har fått noen mann?“ Da sa risen: „De skal vende baken, den ene mot syd, den annen mot sydøst og den tredje mot nord.“ De la sig igjen til å sove; da drømte kona og begynte å murre. Risen vekte henne og sa: „Hvorfor murrer du?“ Kona sa: „Jeg drømte enda en underlig drøm: hvordan går det til at der ikke kommer vann i en brønn?“ Da sa risen hårdt til henne: „Vet du enda ikke det? Han skal ta en stor sten fra bunnen av brønnen og vende den andre siden op; så kommer der vann.“ De la sig igjen; så murret kona litt og risen talte hårdt til henne og blev sint. Kona sa: „Du skulde forklare mig enda en drøm?“ „Nå, hvad er det?“ spurte risen. „Jeg drømte at en fugl ikke har fått dukke i syv år.“ Da sa risen: „Vet du ikke det engang? Det første menneske den bærer over vatnet, skal den rive i stykker midt på vatnet og drikke dets hjerteblod.“

Så gikk risen til skogen, og mannen gikk tilbake, og fuglen bar ham over vatnet. Fuglen spør: „Hvordan var det, at det ikke kom

daigo sun sanis mikkege?“ De dajai olmai: „Do galgat val'dit gal'-dǫvuođos gæđgi ja jor'galit nubbe bæli bajas.“ De buođi čacci daggaviđi gal'dui, ja dalo-iset lii'kui buris. De vulgi olmai ɛin; de buođi nubbi dalo guow'do. De jærai dalo-iset: „Govt dat læ, go golbma oabbaǯaga æi læm uoǯ'ǯǫm boadnji?“ De mui'tali olmai: „Ak'ta gal'ga jor'galit bađa oar'jali, nub'bi sid-ow'sti ja goalmat nuor'tai.“ De vulgi ɛin olmai; de buođi goalmat dalo guow'do. De jærai dalo-iset: „Lækgo do sat'tam gal'gat su mokki?“ De mui'tali olmai: „Do galgat ol'gon val'dit guok'te skillek ja biddjat ovta saddjai.“ Muh ieǯas mokki i fuob'mamge.

(Erik Persen 1880, Kåfjord.)

52. AN'DARAS MUORRASUOR'GI (ANTTI PUUHAARA).

De li ak'ta niei'da nuollin ja šaddai manna-bak'časida ja i čielga, ja das læt nissunat boattan ollo, ige daja niei'da ac̆či dan mannai. De daddja ak'ta niso atte: „Dat giddja dasa boatta owdemus'ta, dat læ ac̆'či, jus čiel'ga.“ De buođi ak'ta hæs'ta-vuod'dje; de čielgai niei'da. Daddjet nissunat atte: „Do læt ac̆'či da mannai.“ Daddja duot olmai: „Go juo su biddjabettet ac̆'čin, de so val'da da mana allahis daggaviđi; sus læ sikse buorre sii'da, atte gal dat bir'ge.“ De vulgi vuoddjit ja valdi mana, ja biddje giet'kami siivos. De manai ovta matki; de bijai da giet'kama muorra-suor'gai balges-bællai ja manai eš sii'di, vai jabma dokkǫ. De li ok'ta boares æm'mi mannami gaw'pai, ja li giel'ka miel'de. De gulla, go manna čierro mæccin; de vulgi gæc̆'čat. De gaw'na duo giet'kama muorra-suorgin ja valdi erehin ja doalvui sii'di. Leiga boares ol'mǫguovtis, ige læn ak'-tagi manna. De gesiga bajas dan bardni. De šaddai stuorat juo. De boatta ak'ta olmai dasa ja oai'na duo bardni; jærra: „Gos doai læt'ti duo uoǯ'ǯǫn?“ De mui'tala boares æm'mi: „Ak'ta hæs'ta-vuod'dji buođi su owdal bal'ga miel'de, go so li gaw'pai mannami. De so

noe ut av mitt ærend?“ Mannen ropte: „Det første menneske du bærer over vatnet, skal du rive i stykker midt på vatnet og drikke dets hjerteblod.“ Mannen går videre og kom til en gård. Husbonden spurte: „Kom det noe ut av mitt ærend?“ Mannen sa: „Du skal ta en sten fra bunnen av brønnen og vende den andre siden op.“ Da kom der straks vann i brønnen, og husbonden likte det godt. Mannen gikk videre og kom til den andre gården. Husbonden spurte: „Hvordan er det, at tre søstre ikke har fått noen mann?“ Mannen fortalte: „En skal vende baken mot syd, den andre mot sydøst og den tredje mot nord.“ Mannen gikk videre og kom til den tredje gården. Husbonden spurte: „Har du kunnet utrette mitt ærend?“ Mannen fortalte: „Du skal ta to skilling ute og legge på samme sted.“ Men sitt eget ærend anste han ikke.

52. ANDERS TREKLØFT.

En pike var fruktsommelig og kom i barnsnød og blev ikke forløst. Der var kommet mange kvinner, og piken sier ikke hvem som er far til barnet. Da sier en kvinne: „Den som først kommer hit, han er faren, hvis hun blir forløst.“ Da kom en kjører, og piken blev forløst. Kvinnene sier: „Du er far til barnet.“ Mannen sier: „Siden I nu gjør mig til far, tar jeg straks barnet med mig; jeg har så pass god gård at det nok klarer sig.“ Så vilde han kjøre avsted og tok barnet, og de la det pent i en barnekomse. Han reiste et stykke; da satte han komsen i en trekløft ved veien og reiste selv hjem, forat barnet skulde dø der. En gammel kone gikk for å handle og hadde kjelke med. Da hører hun at et barn gråter i skogen; hun gikk for å se efter. Da finner hun komsen i trekløften, og hun tok den og bragte den hjem. Det var to gamle folk, og de hadde ikke noe barn. De opdrog gutten, og han blev alt stor. Da kommer en mann dit og ser gutten; han spør: „Hvor har I fått ham?“ Da forteller den gamle kona: „En kjører kom imot mig på veien, da jeg gikk for å handle. Så hører jeg at et

gulla, atte manna čierro mæccin; de so manai dokkǫ ja gawnai giet'kama muorra-suorgin, ja so buvti dieke, ja soai læba gæssan bajas.“ De li sæmme olmai, giddja lei mana dokkǫ biddjan. De bal'lai, atte dat šad'da sudnje arbǫlaǯ'ǯan, go so jabma. De čali ovta breva sii'di reŋ'gi (ræŋ'ga lei oskaldas, dagai gaitin, mεit isit goččui) ja čali atte duot bar'ni, giddja breva buk'ta, gal'ga god'dujuvvut daggavidi, „ja čalmi galgat val'dit ja vur'ket, dassaǯi go mon boađan.“ De vulgi bar'ni doal'vot duo breva dokkǫ. De buotte nakkarat ja nokkai ovta balgesbællai. De leddje dan aigi puletia-ol'mat, makka vaʒ'ʒe ja geč'če fantait; de gaw'ne duo bardni nok'kami ja uoiniga breva lumman. De valdiga ere ja logaiga; de uoiniga, atte bar'ni læ guod'dimi hægga-sorbmi allahis. De valdiga bappura ja čaliga breva reŋ'gi atte: „Dat bar'ni, giddja buk'ta dā breva, dat gal'ga bures bajas val'dujuvvut ja ad'nujuvvut buoremus'ta siidan, ja dat bæna, middja læ siidan, dat gal'ga god'dujuvvut ja čal'mi vur'kijuvvut, dassaǯi go mo boađan.“ De ræŋ'ga valdi breva bardnin ja logai ja doalvui bardni biggegi ja goččui rakkadit buoremus laddje, govt juo sat'tibettet, ja manai eš olgǫs ja goddi da diwras bædnaga ja valdi čalmi das ja vur'ki.

De buođi isit sii'di; ræŋ'ga manai olgǫs vuos'taval'dit ja hæsta biddjat stal'li. Bar'ni mεit vaʒaša ol'gon ja lumman gieđat. Oai'na isit, atte duot læ ællimi, mutte i jienat mεihge. Daddja ræŋ'ga: „So læ dakkan, nugo do læt čallan. Bædnaga so læ goddan, ja čalmi so læ vur'ken.“ Daddja isit: „Juo, bures læt dakkan.“

De šaddai ai'gi; de algi bar'ni irgastallat dan ol'ma nii'di, ja niei'da lii'kǫ har'madit. De rakkadi isit ovta skippa ja bijai duon bardni mεit dokkǫ ja eǯa ol'mait, goččui mannat bakkin-gonagasa nieida vieʒ'ǯat su bar'nai ak'kan. Gal dat diđi, atte æi dat boađe dobbe ruok'tot. De vul'ge ja manne gukkes matki. Boatta ak'ta suolo owdal. Daddja bar'ni, atte si gal'get mannat duo sullǫ duokkai vuoinastit. Bar'ni valdi vanca ja sugai gad'dai ja vaʒ'ʒa dobbe da sullǫ miel'de; oai'na goađi dobbe. De manna sisa; de læ ak'ta boares æm'mi dobbe. Bar'ni gal'ga rađi jærrat. Bar'ni buođi sisa; de uoini atte i duot læ al'ma olmǫš. De vulgi boares æm'mi olgǫs hui'kit

barn gråter i skogen; jeg gikk dit og fant en komse i en trekløft; jeg bragte den hit og vi har opdradd barnet." Det var den samme mann som hadde satt barnet dit. Han blev redd for at det skulde bli hans arving, når han døde. Da skrev han et brev hjem til drengen (drengen var tro og gjorde alt det husbonden befalte), at den gutt som bragte brevet, skulde straks drepes, „og et øie skal du ta og gjemme til jeg kommer." Gutten gikk for å bringe brevet dit. Da blev han søvnig og sovnet ved veien. Der var på den tid politimenn som gikk og så efter fanter; de fant gutten sovende og så et brev i lomma hans. De tok det og leste det; da så de at gutten bar på sin egen dødsdom. De tok papir og skrev et brev til drengen: „Den gutt som bringer dette brev, skal mottas godt og behandles på beste måte på gården, og den hunden som er på gården, skal drepes og et øie gjemmes til jeg kommer." Drengen mottok brevet av gutten, leste det, førte gutten inn og bød dem stelle for ham på beste måte, så godt som de kunde. Selv gikk han ut og drepte den kostbare hunden og tok et øie og gjemte det.

Så kom husbonden hjem; drengen gikk ut for å ta imot ham og sette hesten i stallen. Gutten spaserer også der ute med hendene i lomma. Husbonden ser at han er i live, men sier ikke et ord. Drengen sier: „Jeg har gjort som du har skrevet: Hunden har jeg drept, og et øie har jeg gjemt." Husbonden sier: „Ja, du har gjort vel."

Der gikk en tid; da begynte gutten å gjøre kur til mannens datter, og hun liker ham svært godt. Da gjorde husbonden et skib i stand og satte også gutten og andre menn der ombord og bød dem reise og hente hedningkongens datter til kone for hans sønn. Han visste nok at de ikke kom tilbake derfra. De drog avsted og reiste et langt stykke. De treffer på en ø. Gutten sier at de skal reise bak øen og hvile. Han tok en båt og rodde i land og går der om på øen; han ser der en gamme. Han går inn; der er en gammel kone. Gutten skal spørre om råd. Da han kom inn, så han at det ikke var et riktig menneske. Den gamle kona gikk ut og ropte om hjelp til å drepe gutten. Han ser at der henger tre huer på veg-

vekkit atte god'dit duo bardni. Bar'ni oai'na, atte gol'ma gappira hæn'gahit sæinin. De jurdaša ovta val'dit duoin; ak'ta læ ruok'sat, ak'ta læ viel'gat, ja goalmat læ alit. De valdi bar'ni dan viel'gada ja hoi'gadi oai'vai ja vulgi olgọs. Boares æm'mi buođi owdal, mutte i oai'nangi bardni. Bar'ni manai erehin ja vulgi dokkọ skippa guw'-lui. Šaddai næl'gi; de oaina ovta eʒa goađi; de manna dokkọ oaǯ'-ǯot māta. Daddja boares æm'mi: „I sus læ gal māta: mutte mo addan dudnje ovta liini. Go do lub'bet da ja dajat, atte matta gal'ga boattit, gal dat boatta ja gaitin, mɛit do siđat.“ De manai bar'ni skip'pi ja dajai, atte si gal'get vuol'git.

De vul'ge ja buotte dokkọ bakkin-gonagasa šloatta vuollai. De manne gad'dai, ja mui'tali bar'ni, atte si læt vuol'gan du nieida vieǯ'-ǯat. Dajai gonagas: „Juo; iđit di gal'gabettet boattet gad'dai borrat gas'kabæivi.“ De vulgi skip'pi; bar'ni baʒi gad'dai, manai gonagasa bæwde vuollai ja gul'dala, mɛit dat sar'nọt. Daddja gonagas dɛit nubbit guoimi, atte jus dat æi satte borrat, de si god'det dɛit. Si gal'get rakkadit bastit, nu gukkit nađait, atte i satte ak'tagi borrat. Jus dat læt jier'mat, de gal dat sat'tet borrat, atte ak'ta boraha guoimis ja nub'bi fastan guoimis, ja dɛina lagin dat gallanit juokkehaš. Manai bar'ni skip'pi ja mui'tali atte: „Dat læt rakkadan bas'tenađait nu gukkit, atte i satte ak'tage borrat; mutte mi gal'gat borahit nub'bi nubbi ja nub'bi fastain nubbi.“ De šaddai gas'kabæi'vi; de manne gad'dai, ja mattat leddje val'masat. De goččui gonagas al'git borrat. De duot ol'mat al'ge borrat ja boraheddje, dugo bar'ni goččui, ja gallaneddje juokke-haš. Daddja gonagas: „Ettet di oaǯǯọ vel. Jus di sat'tibettet daggar riŋgo vuosehit iđit, go su nieidan læ —.“ De baʒi bar'ni gad'dai ja gæččai, gosa niei'da vuol'ga. De šaddai ækket. De vulgi niei'da vuoddjit; bar'ni fal'li skærruidi ja čuovui niei'da miel'de. Niei'da manai gol'lečæp'pai ja siđai daggar riŋgo; luiti niei'da riŋgo bæwde nala. Bar'ni duop'pi da riŋgo. De lappiga æbage dat gaw'nan. De addi gol'lečæp'pe fastan sæmmelakkan, ja de vulgi sii'di, bar'ni miel'de, buođiga gonagasa sii'di. Bar'ni manai skip'pi. De daddja skip'par: „Gos don orrọt nu gukki, atte i so læ uoǯ'ǯọn ækkedis mattage?“ Bar'ni manai kajut'ti ja lub'bi da liini ja dajai, atte matta gal'ga boattit

gen. Han tenker på å ta en av dem; en er rød, en er hvit og den tredje er blå. Han tok den hvite, satte den på hodet og gikk ut. Den gamle kona kom imot ham, men så ham ikke. Han gikk bort hen mot skibet. Han blev sulten; da ser han en annen gamme; han går dit for å få mat. En gammel kone sier: „Jeg har nok ikke mat; men jeg gir dig en duk. Når du brer den ut og sier at der skal komme mat, kommer det nok og alt hvad du vil ha.“ Så gikk han ombord og sa at de skulde reise.

De reiste og kom hen foran hedningkongens slott. De gikk i land, og gutten fortalte at de var reist ut for å hente hans datter. Kongen sa: „Vel; imorgen skal I komme i land og spise middag.“ De gikk ombord; gutten blev igjen i land; han gikk under kongens bord og hører på hvad de prater. Kongen sier til de andre at hvis de ikke kan spise, skal de drepe dem. De skal lage skjeer med så lange skaft, at ingen kan spise. Hvis de er kloke, kan de nok spise, således at en mater den annen og denne igjen den første, og på den måten blir de alle mette. Gutten gikk ombord og fortalte: „De har laget skjeskaftene så lange at ingen kan spise; men vi skal mate den ene den annen og han igjen den første.“ Det blev middag; de gikk i land, og maten var ferdig. Kongen bad dem begynne å spise. Mennene begynte å spise og matet hverandre, som gutten bød, og de blev alle mette. Kongen sier: „I får henne enda ikke. Hvis I imorgen kan vise frem en sådan ring som min datter har —.“ Gutten blev igjen i land og så efter hvor piken gikk hen. Det blev kveld. Piken kjørte avsted; gutten sprang op på vognen og fulgte med piken. Hun gikk til en gullsmed og vilde ha en sådan ring; hun la ringen på bordet. Gutten grep ringen. De mistet den og fant den ikke. Da gav gullsmeden henne igjen en likedan ring, og hun reiste hjem; gutten fulgte med; de kom til kongsgården. Gutten gikk ombord. Skipperen sier: „Hvor var du så lenge at du ikke fikk kveldsmat?“ Gutten gikk ned i kahytten, bredde ut duken og sa at der skulde komme all slags mat. Da kom der så meget mat at skipperen begynte å rope: „Ikke mer! Her er alt nok.“

juokkelakkan. De buođi nu ollo mātta, atte skip'par riemai hui'kit: „I šatan ænit! Gal das læ nok'ka juo.“

De šaddai iđet; de vul'ge gad'dai ja buotte gonagasa lusa. De læ niei'da mεit aččis lut'te. Daddja gonagas: „Jus dis læ daggar riŋ'go, de gal di væddjibettet oaǯ'ǯot.“ Bar'ni vuosehi riŋgo, ja li sæmmelakkan. Daddja gonagas: „I dεina vel læ buorat. Jus dis læ daggar skuovva, go sus læ iđit, de væddjibettet oaǯ'ǯot.“ Šaddai ækket; bar'ni manai gad'dai. De riemai gonagasa niei'da vuol'git. Bar'ni fal'li skærruidi. De manai ovta skumakari, ja dajai niei'da: „Adde sudnje dan soarta skuova!“ De addi skumakar; bijaiga bæwdi nala. Bar'ni duop'pi duo skuova. De riemaiga occat; æba dat gaw'nan. De fer'ti ad'dit fastain nubbi skuova. De vulgi niei'da sii'di, bar'ni miel'de, ja manai skip'pi. De šaddai iđet; de vuol'ga bar'ni gad'dai; boatta gonagasa ja nieida lusa. Daddja gonagas: „Lægo dis daggar skuovva go mus læ?“ Bar'ni roggasti skuova, ja li sæmmelakkan. Daddja gonagas: „I dεina vel læ buorat. Jus di sat'tibettet daggar vuovta rakkadit, go mu nieidan læ, it'taǯi, de di oaǯ'ǯobettet.“

Šaddai ækket. De manai bar'ni gad'dai ja fak'ti, gosa guw'lui niei'da vuol'ga. De riemai niei'da rakkadit vuol'git; bar'ni fal'li skærruidi, ja vuji eǯa bal'ga go ow'dal. De leddje dobbe gol'lelastat dan balges-bællan. Bar'ni doabui dεit -allahis vallji. De vuji niei'da ovta hæksa lusa ja jærai rađi. Daddja hæk'sa: „Gal so jak'ka, atte do šaddat vuol'git; mutte mana dal fier'vai ja huikit mu addja boattit gad'dai ja njawka sii'vot oaivi ja valde ovta vuovta das; das læt gol'levuovtat.“ De manai niei'da fier'vai, bar'ni miel'de. De hui'ki hæksa addja gad'dai; de buođi. Niei'da njaw'ka oaivi; bar'ni cog'gala gieđa ja gaikihan eš maŋ'ga vuovta, ja niei'da i val'dan go ovta. De njaw'ka niei'da εin oaivi ja daddja, atte so læ vuol'gimi dobbe erehin. Bar'ni hoi'gadi gieđa ja gaikihi mađohæmit vuovtait; de huikihi ruol'la ja manai merri ak'tan dollan.

De šaddai iđet; de manai bar'ni gad'dai; de jærra gonagas: „Lægo dus daggar vuok'ta?“ Bar'ni roggasti vuovta ja vuosehi gonagassi ja jærai: „Igo dat læ sæmmelakkan?“ De dajai gonagas: „Gal di

Det blev morgen; de gikk i land og kom til kongen. Piken er også hos far sin. Kongen sier: „Hvis I har en sådan ring, kan I nok få henne.“ Gutten viste frem ringen, og den var likedan. Kongen sier: „Dermed er det enda ikke godt. Hvis I har en sådan sko som hun har imorgen, kan I kanskje få henne.“ Det blev kveld; gutten gikk i land. Kongsdatteren drog avsted. Gutten sprang op på vognen. Hun reiste til en skomaker og sa: „Gi mig den slags sko!“ Skomakeren gav henne (en sko), og de la den på bordet. Gutten grep skoen. De begynte å lete, men fant den ikke. Da måtte skomakeren igjen gi henne en annen sko. Piken reiste hjem; gutten fulgte med og gikk ombord. Det blev morgen; gutten går i land; han kommer til kongen og hans datter. Kongen sier: „Har I en sådan sko som jeg har?“ Gutten tok frem en sko, og den var likedan. Kongen sier: „Dermed er det enda ikke godt. Hvis I til imorgen kan lage et sådant hår som min datter har, skal I få henne.“

Det blev kveld. Gutten gikk i land og passet på hvor piken gikk hen. Hun begynte å gjøre sig ferdig til å reise; gutten sprang op på vognen, og hun kjørte en annen vei enn før. Der var gull-løv ved siden av veien. Gutten nappet sig en hel del av dem. Piken kjørte til en heks og spurte om råd. Heksen sier: „Jeg tror nok at du kommer til å reise; men gå nu til fjæren og rop på min bestefar at han skal komme til land, og klapp hodet hans pent og ta et hår ut av det; det har gullhår.“ Piken gikk til fjæren; gutten fulgte med. Hun ropte på heksens bestefar at han skulde komme til land, og han kom. Piken klapper hodet hans; gutten stakk hånden frem og rykket selv en mengde hår av; men piken tok bare ett. Piken klapper fremdeles hodet og sier at hun skal reise derfra. Gutten stakk hånden frem og rykket en mengde hår av; da ropte trollet og fór ut i sjøen som en ildsprut.

Det blev morgen; gutten gikk i land; kongen spør: „Har du et sådant hår?“ Gutten tok frem et hår og viste kongen det og spurte: „Er ikke dette likedan?“ Kongen sa: „I får nok nu min datter.“ Gutten sier til kongen: „I skal imorgen komme ombord,

oaʒ'ʒobettet dal su nieida." Daddja bar'ni gonagassi: „Di gal'gabettet iđit boattit skip'pi, atte si duollet mɛit hæjait diddjisi, ow'dalgo si vul'get." De šaddai iđet. De buvti gonagas nieida ja buođi ollis vægainis skip'pi. Bar'ni lub'bi liini ja dajai, atte daggar mattat gal'get boattit, mɛit i læ gonagas borran. De buotte juokkelakkan, mɛit juo bar'ni siđai, ja borre hæjait ja manne gad'dai; bar'ni vulgi sii'di borjastit. Buođi da sii'di, gos leddje bid'djujuvvun olgos, ja buvti gonagasa nieida. I niei'da fuollangi dan ol'ma bardni, mutte siđai duo bardni, giddja su læ vieʒ'ʒan, ja dat nub'be niei'da mɛit siđai duoina bardnin nai'talit. De valdi bar'ni goabbašagait allahis ak'kan ja vulgi erehin ja gawnai ovta stuorra jal'gadasa ja lub'bi da liini dasa ja dajai atte: „Šaddǫs dasa daggar biggegak, go leddje dobbe bakkingonagasan!" Šaddai iđet; de li biggegat nu stuorrat val'masat bære orrot, go dobbe leddje.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

53.

De leddje guok'te us'tibaʒʒa, makka ovtas sugaiga ja bissǫstalaiga ja leiga juokke aigis verdeʒagat ja ovtas-rađagak. De soabaiga mɛida dam nala, atte goab'ba ow'dal jabma ja giddja ællit bacca ja nai'tala, de gal'ga boattik dat, gi læ jabman ow'dal go dat nub'bi, de gal'ga boattik hæjaje. De golai loge nar jakki mannjel go lei jabman; de huob'mai nai'talit dat alda us'tit, mi lei baccam ællit. De nai'tali ja lei gir'kon boattan ere, go li vihain. De lei ækket-bæi'vi, go buotte. De šaddai ækket; de læk hæjait doallamen. De boatta amas olmai hæddjavissui, mɛi'des æi dowda ak'tagen; mutte manai irgi bal'di. De ir'gi i riek'ta sittam dow'dat; de huob'mai, atte dat dai'da sun us'tit boattam, go soai sardnuiga, atte go mon nai'talam, de boattit gal'ga hæddja-bæw'dai mun gæč'čat. De gæč'časta čalmiji, middja lei baccan ællit; de dowdai; de daddja: „Mon læm dal boattam dun gæč'čat, go læk nai'talam; mutte dāl don galgak vuol'git mun miel'de." Daddja: „Im mon dal asta vuol'git." De daddja dat amas olmai: „Gal don muitak mon'nǫ avgoarta."De huob'mai, atte sod'nǫs lei daggar avgoar'ta.

så vi også kan holde gilde for eder, før vi reiser." Det blev morgen. Da kom kongen med sin datter og alle sine folk ombord. Gutten bredde ut duken og sa at der skulde komme sådanne retter som kongen ikke hadde spist. Da kom det av alle slag som gutten vilde ha, og de holdt etegilde og gikk i land, og gutten gav sig til å seile hjem. Han kom til den gård de var sendt ut fra, og hadde kongsdatteren med. Piken brydde sig ikke om mannens sønn, men vilde ha den gutten som hadde hentet henne, og den andre piken vilde også gifte sig med den gutten. Da tok gutten dem begge til koner og reiste bort; han fant en stor slette og bredde duken ut der og sa: „Her skal det bli sådanne bygninger som det var der hos hedningkongen." Det blev morgen, og da var der bygninger så store som der, ferdige til å bo i.

53. VENNER I LIV OG DØD.

Der var to venner som rodde fiske og gikk på jakt sammen og alltid var gode kamerater og enige. De blev også enige om at hvis en av dem døde først og den annen blev i live og giftet sig, skulde den som var død før den annen, komme til bryllupet. Der gikk en ti år efterat den ene var død; da kom hans venn som var blitt i live, på den tanke å gifte sig. Han giftet sig og var kommet fra vielsen i kirken. Det var på kveldsiden de kom. Det blev kveld og de holdt bryllup. Da kommer en fremmed mann som ingen kjente, inn i bryllupshuset; men han gikk og satte sig ved siden av brudgommen. Denne kunde ikke riktig dra kjensel på ham; da falt det ham inn at det kanskje var hans venn som var kommet, da de hadde talt om at når han giftet sig, skulde han komme til bryllupsbordet for å se til ham. Han som var blitt i live, så på hans ansikt og kjente ham igjen. Den annen sier: „Jeg er nu kommet for å se til dig, da du har giftet dig; men nu skal du gå med mig." Brudgommen sier: „Jeg har nu ikke tid." Den fremmede sier: „Du

De daddja moar'sahis: „Dal mon šaddam vuol'gik; mutte duollek di hæjait, ja valde mun viellja da bodda bal'dasek čok'kedik!“

De dat vulgiga ja buođigan olgǫs; de i dow'dam dεit baikit, gosa buođiga. De manaiga gukki čađa sæw'njada, gidda das'sa go buođiga ovta šel'ges huodnahi, middja čuowgai gol'lin ja kristalan, ja li ak'ta stuorra bæw'di gas'ko guolbi, manna birra vaʒ'ʒe dak ol'mǫk, mεin leddje gol'lekrunok birra oaivi. De goč'čǫ dam us'tibis mεida mannat bæwdi gurri ja val'dit girji gitti. De manai bæwdi bal'di ja ilostuvai har'madit, ja šaddai nu haw'ski, ja jurdaša: „Im mon vuolge goas'-sege dābbe ruok'tot.“ De manai ovta gærdi birra bæwdi; de buođi sæmme bai'kai, gos'te lei goč'čǫm dat alda us'tip mannat. De daddja, go bissani: „Don galgat vuol'git dal sii'di; mon dun doalvom.“ De dad-dja: „Im mon ras'ke dābbe ere vuol'git goas'sege.“ De daddja: „Don galgak mannak ak'ti vela birra bæwdi.“ De manai ak'ti vela birra bæwdi. Dego buođi sæmme bai'kai, de daddja: „Don galgat, us'tibaǯ'-ǯan, dabbe ere vuol'git.“ De vas'tida: „Mon im ras'ke dābbe ere vuol'git im goas'sege.“ De daddja: „Us'tibaǯ'ǯan, don galgat dābbe ere vuol'git. Mutte go dus læ hallo mun lut'te vel orrot, de don bæsak ovta gærdi vela mannak bæwdi birra, atte dat šad'da goalmat gær'di.“ De manai bæwdi birra, ja dego lei ruok'tot boattan sæmme bai'kai, de daddja: „Don fir'tek ruok'tot vuol'git.“ Bæw'di bissani, ja valdi us'tibisas gidda ja daddja: „Dal moai gal'ge vuol'git.“ De daddja: „Im mon ras'ke dābbe ere vuol'git šaten ænep.“ Mutte daddja us'tip: „I læ dust dal dabbe orronbai'ki.“ De fer'ti vuol'git.

De huob'mai, atte so li ovta sii'di boattam, mutte i dow'dam ovtagen ol'mǫ. De riemai jærrat: „Mi læ baikit dat?“ De jærra siida-isit: „Mi læk don ol'mait?“ De mui'tala, atte so læ owdip vakko, „dεike læ baddjelaš golma vakko aigi, go mon læm nai'talam. Mutte dat læ har'mat ibmaha bai'ki, go mon im dowda.“ De daddja isik: „Gos'te don læk nai'talam?“ De daddja: „Mon dowdan dam vari, mutte siidait ja dεit ol'muit im dowda.“ De daddja isik: „Ik dal do læ goit, gænna boares malmi aigi læk moar'si baldan vieǯǯahallam ere?“ De daddja: „Nu mon viggam mui'tit galle; mutte i dat læ goit go baddjelaš golma vakko aigi mun jur'daga miel'de.“ De daddja isik:

husker nok vår avtale." Da kom han på at de hadde en sådan avtale. Han sier til bruden: „Nu skal jeg gå; men hold I bryllup, og la min bror imens sitte ved siden av dig."

De to gikk og kom ut; han kjente ikke de steder hvor de kom hen. De gikk lenge gjennem mørke, inntil de kom til et skinnende hus som lyste som gull og krystall. Midt på gulvet var et stort bord, som folk med gullkroner på hodet gikk omkring. Han byr vennen sin også å gå hen til bordet og ta en bok i hånden. Han gikk hen til bordet og blev svært glad, og det blev så hyggelig, og han tenker: „Jeg vil aldri gå herfra igjen." Han gikk en gang rundt om bordet og kom til det samme sted, hvor hans venn hadde bedt ham å gå. Vennen sier da han stanset: „Du skal nu gå hjem; jeg skal føre dig." Han sier: „Jeg kan aldri komme mig til å gå herfra." Vennen sier: „Du skal enda en gang gå rundt om bordet." Han gikk enda en gang rundt bordet. Da han kom til det samme sted, sier vennen: „Du skal, kjære venn, gå herfra." Han svarer: „Jeg kan aldri komme mig til å gå herfra." Vennen sier: „Kjære venn, du skal gå herfra. Men da du har lyst til ennu å bli hos mig, skal du få gå rundt om bordet enda en gang, så det blir tredje gang." Han gikk rundt om bordet, og da han var kommet tilbake til samme sted, sier vennen: „Du må gå tilbake." Bordet stanset, og han tok fatt i sin venn og sa: „Nu skal vi gå." Den annen sier: „Jeg kan ikke få mig til å gå herfra mer." Men vennen sier: „Du har nu ikke blivende sted her." Så måtte han gå.

Da merket han at han var kommet til en gård; men han kjente ikke noe menneske. Han begynte å spørre: „Hvad er dette for et sted?" Da spør husbonden: „Hvad er du for en mann?" Han forteller at han blev gift i forrige uke, „eller det er litt over tre uker siden jeg blev gift. Men det er et svært underlig sted, da jeg ikke kjenner det igjen." Husbonden sier: „Hvor giftet du dig?" Han sier: „Jeg kjenner igjen fjellet; men gårdene og folkene kjenner jeg ikke." Da sier husbonden: „Du er dog ikke den som de i den gamle verdens tid har hentet fra brudens side?" Han sier: „Jeg vil huske at det er så; men det er dog bare litt over tre uker efter

„Jus do læk dat olmai, de læ næw'ri dun hamin." De daddja: „I læk mun hamis næw'ri. Mo læm čiel'ga olmǫš." „Gok'tes don mattat lættik čiel'ga olmǫš, go læ gol'ma čuođi jagi ai'gi, go læ dat dappahus šad'dam ovtain nai'taleddjin, ja don mui'talak, atte i læ go golma vakko ai'gi? Dat i matte lættit riek'ta, ja dal im dieđe, lægo dun sokkagoddin ak'tagen olmǫš ællimen. Don it matte lættik rievtes olmǫš."

De manaiga bappa lusa ja siđaiga gir'kǫgirji gæč'čat. De bap'pa gæččai vuoč'čin čuođijakkasaš girjin dam nama, mutte i gaw'nam. De gæččai guok'te-čuođi-jakkahaš girji, mutte i gaw'nam dam nama. De valdi boarrasæmus girje, mi lei gol'ma čuođi jagi boaris. De gawnai al'gǫgæǯin dam nama bajas. Dego nama lei gaw'nam bajas, de vulgiga, ja lei ækket siwnjǫdæmi. De leiga vaʒ'ʒime, ja de jawkehi fak'kestaga dam vaʒ'ʒim-guoi'mi, ja ige diettam, gosa dat šaddai.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord; „hørt av de gamle".)

54.

De li olgǫbæl'de Sallama ak'ta ilǫlaš juow'la-ækket, ja bap'pa orui mɛit Sallamis. De li bappan sii'da ja ani barg-ol'mait, ja das li ruowdin uvsak ja klasen bæw'di, man al'de barg-ol'mat borre. De lei mɛidai bappa kantoran sæmmelakkan bæw'di; mutte klasen leddje uvsak ja ruowdin lei guol'bi. De li juow'la-ækket, ja bap'pa lei čallimen kantoran; de buođi klassebæwdi vuol'de ak'ta olmai bajas, ige bap'pa huob'man, ow'dalgo lei nubbe bæl'de bæwdi čok'kahæmi. De jærrala bap'pa: „Middjas do læk ol'muit?" De vas'tida: „Gal don bæsak mannjel gullak; mutte don galgat girjidat varga čallit, mɛit læk don dāl čallimen, ja bappuridak galgak dæw'dit." Dego bap'pa dagai dam ja čali jođanit ja dewdi bappuridis, de manai olmai olgǫs ja buođi sisa. De leddje bappan gaitin bappurak val'masak; de suodnjali olmai dego bæwde vuollai, ja bap'pa i huob'man, ow'dalgo lei ovta sew'njus baikin. De huob'ma bap'pa, atte sus læ guoi'mi. De jærra bappa guoi'mi: „Don daidak ballak?" De vas'tida bap'pa: „Im mon vela bala." De daddja da amas olmai: „Duol'le

min tanke." Da sier husbonden: „Hvis du er den mannen, er det den onde i din skikkelse." Han sier: „Det er ikke den onde i min skikkelse. Jeg er et riktig menneske." „Hvordan kan du være et riktig menneske, da det er tre hundre år siden dette hendte med en brudgom, og du forteller at det er bare tre uker? Det kan ikke være rett. Jeg vet ikke om noen av din slekt er i live. Du kan ikke være et riktig menneske."

Så gikk de til presten og bad ham se efter i kirkeboken. Han så først efter navnet i en bok som var hundre år gammel, men fant det ikke. Da så han efter i en bok som var to hundre år gammel, men fant ikke navnet. Så tok han den eldste bok, som var tre hundre år gammel. Da fant han navnet først i boken. Da han hadde funnet navnet, gikk de, og det var i mørkningen om kvelden. Som de gikk, forsvant han som gikk med husbonden, plutselig og denne visste ikke hvor det blev av ham.

54. BESØKET I DEN ANDRE VERDEN.

Det var på yttersiden av Sørøy en gledelig julekveld, og presten bodde også på Sørøy. Presten hadde gård og arbeidsfolk, og der var dørene av jern og bordet som arbeidsfolkene spiste på, var av glass. I prestens kontor var et bord av samme slag; men dørene var av glass og gulvet var av jern. Det var julekveld og presten satt og skrev på kontoret. Da kom der op under glassbordet en mann, og presten merket det ikke, før han satt på den andre siden av bordet. Presten spør: „Hvad er du for et menneske?" Han svarer: „Det skal du siden få høre; men du skal fort skrive de brevene du nu holder på med, og dine papirer skal du gjøre ferdig." Mens presten gjorde det og skrev fort og gjorde sine papirer ferdig, gikk mannen ut og kom så inn igjen. Da hadde presten alle papirene ferdig; mannen smøg likesom under bordet, og presten sanset ikke noe, før han var på et mørkt sted. Da merker han at han har en ledsager. Denne spør: „Du er kanskje redd?" Presten svarer: „Jeg er enda ikke redd." Den fremmede mannen sier: „Hold fast

munnje gidda ja law'ke sæmme laddje go mon!“ Bap'pa dagai dam; mutte jur'dagistis væhaš balla. De čuowgehi fak'kestaga; de buođi mađohis ilǫlaš bai'kai. De ak'tahak gol'lin čuowgai ollis viesso; de æi læn dobbe ieǯa ol'mǫt go nissunak, ja dεin orui sun mielan gol'le-krunot oaivin ja girjit gieđan. De dat olmai sudnje vuosahalai sew'-njus ja čuw'ges baikit, ja dego li ol'lem vuosahallamen, de soai riemaiga ovta gas'kabæivi borrat. De daddja bappain: „Don galgak sii'di vuol'git, dεinago don ik bæsa dabbe šaten gukkit orrot.“ Bap'pa daddja: „Im mon ras'ke vela vuol'git dabbe ere, dεinago dabbe læ nu čabbak ja haw'ski!“ De daddja dat boares olmǫš: „Don galgak vuol'gik dabbe ere, dεinago dus i læ orrombai'ki dabbe.“

De fir'ti bap'pa vuol'git, go olmai valdi giettabællai. Go leiga vaʒ'-ʒime, de buođi fak'kestaga ovta gawpǫgi. De čuoǯ'ǯo ja gæč'ča; de boatta ak'ta niso ja jærra: „Mεit don čuoǯǯok ja gæččak?“ „Mon gæččam dan gawpǫgis oappes ol'muit; mutte mon im dowda ovtagen.“ De šaddai bap'pi matta-hallo; de manna ovta lai'bedak'kai sisa, middja laibit vuow'da. De vuosti ovta laibi ja ad'da ruđa bap'pa; de gæč'ča lai'bedak'ke dam ruđa ja daddja: „Dat rutta læ nu boaris, atte dat i jođe dāl. Dat læ rutta, mi læ baddjel guok'te čuođi jagi boaris. Gos'te læt don vuoǯ'ǯǫm nu boares ruđa?“ De daddja bap'pa: „Mus læ ieǯanam dat rutta læmaš, ja mon læm læmaš bære ovta ucca mokkaǯa siidan ere; mutte mon in gawna dam sii'dan šaten.“ De jærra lai'bedak'ki: „Middjas vir'ge-ol'mait don læk læmaš?“ Dat vas'tidi: „Mo læm bap'pa.“ De daddja lai'bedak'ki: „Mi æt dieđe ieǯa laddje, go læ ak'ta unna girjaš dam bappa birra čal'lujuvvun, atte dat læ dāl vis'sat guok'te čuođi jagi ai'gi, go læ ovta bæivi bap'pa jaw'kan ere ieǯas kantoran, ja æige dieđe ak'tagen olmǫš, gosa læ šad'dam.“ De jærra bappan lai'bedak'ki: „Mi læ dun namma?“ De bap'pa dajai namas. De daddja lai'bedak'ki: „Namma galle bas'se; mutte it læ don dat sæmme bap'pa; dat læ mađohæbmi.“ De daddja bap'pa: „Mon im læ læmaš iečča̋m reket miel'de go guok'te mano ere siidastam.“ Daddja lai'bedak'ki: „Dat i matte duotta lættik. Dat i læ go dun siello, mutte æi davtik. Don galgak mannak bisma lusa.“ De manai bisma lusa, ja de šaddai sakka dam aigi birra, go

i mig og trå i mine spor!“ Presten gjorde det; men i tanken var han litt redd. Da lysnet det plutselig; han kom til et overmåte glederikt sted. Hele huset lyste som bare gull; der var bare kvinner, og de hadde, syntes det ham, gullkroner på hodet og bøker i hånden. Mannen viste ham mørke og lyse steder, og da de var ferdige med det, begynte de å spise middag. Så sier han til presten: „Du skal reise hjem; for du får ikke bli her lengere.“ Presten sier: „Jeg kan ikke få mig til å reise herfra; for her er så vakkert og hyggelig.“ Da sier den gamle: „Du s k a l reise herfra; for du har ikke blivende sted her.“

Så måtte presten reise, da mannen tok ham ved hånden. Som de gikk, kom han plutselig til en by. Han står der og ser; da kommer en kvinne og spør: „Hvad står du og ser efter?“ „Jeg ser efter kjenninger i denne byen; men jeg kjenner ingen.“ Så fikk presten lyst på mat; han går inn til en baker som solgte brød. Han kjøpte et brød og gav en penge. Bakeren ser på den og sier: „Denne penge er så gammel at den nu ikke går. Det er en penge som er over to hundre år gammel. Hvor har du fått en så gammel penge?“ Presten sier: „Jeg har selv hatt den pengen, og jeg har bare vært et lite ærend hjemmefra; men jeg finner ikke mer gården min.“ Bakeren spør: „Hvadslags tjenestemann har du vært?“ Han svarte: „Jeg er prest.“ Bakeren sier: „Vi vet ikke annet enn at der er skrevet en liten bok om den presten, at det nu er sikkert to hundre år siden han en dag blev borte fra sitt kontor, og intet menneske vet hvor det er blitt av ham.“ Så spør bakeren presten: „Hvad heter du?“ Presten sa sitt navn. Da sier bakeren: „Navnet passer; men du er ikke den samme presten; det er umulig.“ Presten sier: „Efter min egen beregning har jeg bare vært to måneder hjemmefra.“ Bakeren sier: „Det kan ikke være sant. Det er bare din sjel, men ikke benene. Du skal gå til biskopen.“ Han gikk til biskopen, og der blev tale om den tid da presten av det navn var kommet bort. Han sier til biskopen: „Jeg er nettop den mannen.“ Biskopen spør: „Hvor har du vært?“ Presten svarte: „Jeg kjenner ikke mer de stedene; men jeg skal

lei dat nammasaš bap'pa jaw'kam ere. De daddja bismain: „Mo læm juste dat olmai.“ De jærra bis'ma: „Gos'te læk don læmaš?“ Bap'pa vas'tidi: „Im mon dowda dɛit baikit šaten; mutte mon mui'talan dudnje, bis'ma! Mo leddjem ieččam kantoran ovta bæivi čallimen j. n. v. Dego mon huob'majeddjen, de mon leddjen ovta gawpǫgist ja imge mon dowda ovtagen ol'mǫ“ De daddja bis'ma: „Don galgak vuol'gik mun miel'de.“ De manai bis'ma bappain gir'kui ja doalvui al'tar lusa ja addi rippait, ja daddja bis'ma: „Don læk dal valmas fasten vuol'git; mutte ik don oažžǫ vuol'git, ow'dalgo mon boađam al'taris olgǫs.“ Bap'pa čuožžui dassaži go bis'ma buođi al'tarist olgǫs; de manai bis'ma owdan. Dat li boaris ai'gi; dak haw'dadeddje ol'muit gir'kolat'ti vuollai, liigusaga bappait. De rabasti bis'ma gir'kǫguolbeluŋka ja daddja: „Gæččas bod'nai!“ De bap'pa gæččasti bod'nai; mutte huob'mai bis'ma, atte son galgai rubmaha-sardni doallat. Dego bis'ma algi rubmaha-sardni doallat, de bap'pa gaččai dego gudnasæk'ka gir'kǫlat'ti vuollai, ja bis'ma manai gir'kon olgǫs ja manai sii'dasis. Dego ækkedis bijai nok'kat bis'ma, de boatta nikkui dat olmai, middja lei bappa val'dan mieldis, ja mui'tala: „Dɛinago i bap'pa jak'kam riek'ta, atte dat læk guok'te baiki ol'mǫn, mannjel go læ jabman, dɛina mon val'dem ja vuoseheddjem dam, atte dat læ duotta, atte ol'mǫn læk guok'te baiki, sæw'njat ja čuow'gat.“

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord; „hørt i gamle dager.“)

55.

Dow'le lei ovta boares olbmast ak'ta nieida, ja dat lei nu gæfi, dat boares olmai. De manai gonagasa lusa ja mui'tali: su niei'da læ nu čæp'pi; dat mat'ta gođđit sil'kevævait ja bodna sil'kelaigit. De siđai gonagas allasis dam nieida bodnit. De biddje nieida ovta vissui ak'tǫ iddji; niei'da čierro nu garrasit ja nu morrašist læ; jus i matte dakkat, de gal'ga god'dujuvvut iđedis. De buođi ak'ta boares ak'ka, mi lei nu boares, atte leddje čalmek goasi gup'pǫm. De jærai nieidas: „Mɛit don čierok?“ Dajai niei'da: „So čierro ja morašt, dɛinago su læk biddjam vissui dɛit bar'gat, mɛit son i matte.“ De dajai dat

fortelle dig, biskop: Jeg satt en dag på mitt kontor og skrev o. s. v. Da jeg sanset mig, var jeg i en by, og jeg kjenner ikke noe menneske." Biskopen sier: „Du skal gå med mig." Da gikk biskopen med presten til kirken, førte ham til alteret og gav ham nadveren, og han sier: „Du er nu ferdig til å reise igjen; men du får ikke reise før jeg kommer ut fra alteret." Presten stod der til biskopen kom ut fra alteret; da gikk biskopen foran. Det var i gamle dager så at de begrov folk under kirkegulvet, især prester. Biskopen åpnet luken i gulvet og sier: „Se ned!" Presten så ned; men biskopen kom på at han skulde holde en liktale. Da han begynte å holde liktalen, falt presten som en askesekk ned under kirkegulvet, og biskopen gikk ut av kirken og hjem. Da han om kvelden la sig til å sove, kommer i drømme den mann som hadde tatt presten med sig, og forteller: „Fordi presten ikke riktig trodde at der er to steder for mennesket efter døden, derfor tok jeg og viste at det er sant at der er to steder for mennesket, et mørkt og et lyst."

55. DE TRE MOSTRER.

Der var i gamle dager en mann som hadde en datter, og han var så fattig, den gamle mannen. Så gikk han til kongen og fortalte, at hans datter var så flink; hun kunde veve silkevev og spant silketråd. Kongen vilde ha piken til å spinne for ham. De satte henne alene i et hus til natten; hun gråt så svært og var så bedrøvet; hvis hun ikke kunde gjøre det, skulde hun om morgenen bli drept. Da kom en gammel kone, som var så gammel at øinene var næsten mugnet. Hun spurte piken: „Hvad gråter du for?" Piken sa: „Jeg gråter og er bedrøvet, fordi de har satt mig her til å gjøre det arbeide som jeg ikke kan." Da sa den gamle kona:

boares ak'ka: „Jus ai'go sun muottan daddjat, go čok'kat hæddja-bæwdis, de son bodna dait ulluit visut dam ijas.“ De doalvui dait sil'ke-ulluit mieldis, ja go iđit šaddai, de buođi ruok'tot laigin. De buođi gonagas iđedis gæč'čat; de liddje bod'num visut. De lii'kui garrasit gonagas.

De biddje nubbi iddji dokkǫ vissui gođđit. De niei'da čierro garrasit vut en, go son i matte dɛit gođđit, mɛit si læk biddjam. De buođi boares ak'ka vut en ja nu boaris, skalčot leddje buolvain ja ganak čɛlbme-rabmasin. De jærra nieidas: „Mɛit don čierok?“ Daddja niei'da: „Mon čierom, dɛinago mu læk biddjam dɛit gođđit imge mo matte.“ De dajai boares ak'ka: „Jus aigok mu muottan goč'čot, go čok'kat gonagasa bardnin hæddja-bæwdis, de mo gođam dait visut.“ De valdi boares ak'ka dɛit laigit ja doalvui olgǫs, ja go iđit šaddai, de buvti væwait ruok'tot nieida lusa. De buođi gonagas iđedis nieida lusa gæč'čat, jogo læ gođđam, ja de lei gođđam niei'da. De lii'kui vut en dasa.

De biddje fastain goalmat iddji dok'kǫ goarrot dait sil'ke-væwait gonagassi bivtasin. De čierro niei'da vut en ja læ nu balos. De buođi boares ak'ka vut en, mast leddje jækkalak buolvain ja gup'pǫm gaitin čalmek ja oai've nu viel'gat dego muotta, ja guog'got dat jođi. De jærra nieidas: „Mɛit don čierok?“ Dajai niei'da: „Son morašta, go su læk deki biddjan dɛit goarrot, mɛit son i matte.“ De daddja boares ak'ka: „Jus aigok mu muottan daddjat, go čok'kat gonagas-bardnin hæddja-bæwdis, de son val'da dait goarrot.“ De valdi mieldis dam bakko ja doalvui olgǫs; de buvti ruok'tot fast boares ak'ka ja lei guorrǫm visut bivtasin. De buođi gonagas iđedis gæč'čat; de gawnai, atte læ guorrǫm visut, ja lii'kui dasa nu sagga jur.

De sad'de hæjat dagga bæivi. De boatta boares ak'ka sisa guvtin suobbin, njoammo buolvai nal'de. De adno buorre bæivi; de vas'tidi gonagas-bardni moar'se: „Ibmel addi, muotaǯam!“ De manai buorastat'tit boares ak'ka; dam guovto buorastatti ja dajai: „Ik galga akkat biddjat bodnit; dat šad'da daggar go so læ.“ De borai boares ak'ka ja manai olgǫs. De buođi nub'bi sisa, mi lei vel bahap ja vel fastip, mast leddje skalčot buolvain ja ganak čɛlbmerabmasin; anui

„Hvis du vil kalle mig moster, når du sitter ved bryllupsbordet, skal jeg spinne all denne ullen i natt.“ Hun tok silke-ullen med sig, og da det blev morgen, kom hun igjen med tråd. Kongen kom om morgenen for å se; da var alt spunnet. Kongen syntes overmåde godt om det.

Så satte de henne næste natt der i huset til å veve. Piken gråter igjen svært, da hun ikke kan veve det som de har satt henne til. Da kom igjen en gammel kone, og hun var så gammel, at hun hadde skjell på knærne og mose på øielokkene. Hun spør piken: „Hvad gråter du for?“ Piken sier: „Jeg gråter, fordi de har satt mig til å veve det der, og jeg kan det ikke.“ Da sa den gamle kona: „Hvis du vil kalle mig moster, når du sitter med kongens sønn ved bryllupsbordet, skal jeg veve det alt sammen.“ Hun tok tråden og bar den ut, og da det blev morgen, kom hun igjen med veven til piken. Kongen kom om morgenen til piken for å se, om om hun hadde vevet, og da hadde hun vevet. Han syntes igjen godt om det.

Så satte de henne igjen den tredje natt der til å sy klær til kongen av silkeveven. Piken gråter igjen og er så redd. Da kom igjen en gammel kone som hadde mose på knærne, og øinene var ganske mugnet og hodet så hvitt som sne, og hun gikk kroket. Hun spør piken: „Hvad gråter du for?“ Piken sa: „Jeg er bedrøvet, fordi de har satt mig her til å sy det jeg ikke kan.“ Da sier den gamle kona: „Hvis du vil kalle mig moster, når du sitter med kongesønnen ved bryllupsbordet, skal jeg ta og sy det.“ Hun tok pakken med sig og bar den ut; hun kom tilbake igjen og hadde sydd klær av alt sammen. Om morgenen kom kongen for å se efter; da fant han at hun hadde sydd alt sammen, og han syntes så svært godt om det.

Så blev det bryllup samme dag. Da kommer en gammel kone inn på to staver; hun kryper på knærne. Hun byr god dag; da svarte kongssønnens brud: „Gud gi det, kjære moster!“ Den gamle kona gikk og hilste på de to og sa: „Du skal ikke sette kona di til å spinne; da blir hun sådan som jeg.“ Den gamle kona

buorre bæivi. Gonagasbardni moar'si vas'tidi: „Ibmel addi, muọtaʒam!“ De manai buorastat'tit; de buorastatti da guovto. De rav'vi boares ak'ka gonagasbar'dnai: „Ik galga biddjat akkat gođđit; dat šad'da daggar go so læ.“ De borai ja manai olgọs boares ak'ka. De buođi goalmat fas sisa, mi lei gait fastimus, mast lei oai'vi nu viel'gat dego muotta, ja juol'ge-fæŋkis leddje rissit. Dat anui buorre bæivi; de vas'tidi moar'si: „Ibmel addi, muotaʒam!“ De manai buorastat'tit dam guovto ja rav'vi gonagas-bar'dnai: „Ik do galga akkat biddjat goarrot; dat šad'da nu boaris ja fas'ti go so læ.“ De i šad'dam mɛi'dege dakkat dat gonagasbardni ak'ka.

(Kåfjord 1880.)

56.

Ašan-nieidat manne gir'kon juokke sodnabæivi ja mui'taleddje eččasida: si uoi'net vallji dobbe. De li ak'ta niei'da, mi lei bii'gan Ašešænin ja daddja datat, atte sus æi læ bik'tasat atte vuol'git gir'kui. De orui ovta bavti vuol'de boares ak'ko. De manai dokkọ ja dajai dasa: sus mɛit lični hallo vuol'git gir'kui; mutte æi læ bik'tasat.“ Daddja boares æm'mi: „Vuolge! Gal so ad'da bik'tasit dudnje, go do vuolgat. Do galgat vuol'git ere gir'kon owdemus'ta.“ De vulgi niei'da gir'kui, ja boares æm'mi addi bik'tasit, makka leddje dugo nastit, ja skuovait, ja de manai niei'da gir'kui. Buotte sii'di Ašannieidat ja mui'taleddje, atte si uoi'ne ovta, mas leddje bik'tasat dugo nastit. Daddja niei'da: „Vai lični sonnut dobbe oai'nimi!“

De dajai boares æm'mi nii'di: „Go dal vuolgat gir'kui, de galgat boattit su lusa; so ad'da bik'tasit.“ De šaddai gir'kọ-ai'gi; de manai niei'da dokkọ. Boares æm'mi addi bik'tasit, makka leddje dugo manno. De buotte ruok'tot Ašan-nieidat ja mui'taleddje: „Dobbe li ak'ta, mas leddje bik'tasat dugo manno.“ De daddja niei'da: „Vai lični sonnut læmaš dobbe!“

De dajai boares æm'mi: „Go dal vuolgat gir'kui, de son ad'da

spiste og gik ut. Så kom den andre inn, som var enda verre og enda styggere, som hadde skjell på knærne og mose på øienlokkene; hun bød god dag. Kongesønnens brud svarte: „Gud gi det, kjære moster!“ Hun gikk og hilste på de to. Hun formante kongssønnen: „Du skal ikke sette kona di til å veve; da blir hun sådan som jeg.“ Den gamle kona spiste og gikk ut. Så kom den tredje inn som var aller styggest, som hadde hodet så hvitt som sne og ris i knehasene. Hun bød god dag; bruden svarte: „Gud gi det, kjære moster!“ Hun gikk og hilste på de to og formante kongssønnen: „Du skal ikke sette kona di til å sy; da blir hun så gammel og stygg som jeg.“ Så kom kongssønnens kone ikke til å gjøre noe.

56. ASKEPOTT.

Asjesjædnes døtre gikk i kirke hver søndag og fortalte de andre at de der så svært meget. Der var en pike som tjente hos Asjesjædne, og hun sier at hun ikke har klær til å gå i kirke. Der bodde en gammel kone under et berg. Hun gikk dit og sa til henne: „Jeg skulde også ha lyst til å gå i kirke; men jeg har ikke klær.“ Den gamle kona sier: „Gå! Jeg skal gi dig klær, når du går. Du skal gå først ut av kirken.“ Piken vilde gå i kirke, og den gamle kona gav henne klær som var som stjerner, og sko, og så gikk piken i kirke. Asjesjædnes døtre kom hjem og fortalte at de så en som hadde klær som stjerner. Piken sier: „Gid jeg også fikk se der!“

Den gamle kona sa til piken: „Når du nu går i kirke, skal du komme til mig; jeg gir dig klær.“ Det blev kirketid, og piken gikk derhen. Den gamle kona gav henne klær som var som månen. Asjesjædnes døtre kom hjem og fortalte: „Der var en som hadde klær som månen.“ Piken sier: „Gid også jeg hadde vært der!“

Den gamle kona sa til piken: „Når du nu går i kirke, gir jeg dig klær.“ Det blev kirketid, og Asjesjædnes døtre gikk først i

dudnje bik'tasit." De šaddai gir'ko̧-ai'gi; de vul'ge Ašan-nieidat vuoč'čen owdan. De manai duot niei'da boares æmmi lusa, ja boares æm'mi addi bik'tasit, makka bai'te dugo bæi'vi. De buođi gir'kui niei'da; de manai gonagasa bar'ni olgo̧s ja vieǯǯai bikka ja bik'kadi gir'ko̧lasa daggo̧ goigo̧ dat niei'da lavi mannat olgo̧s. De manai olgo̧s, ja gonagasa bar'ni manai gæč'čat gir'ko̧lasa. De gawnai gol'leskuova dasa dar'vanan. De valdi gonagasa bar'ni da skuova ja bijai ol'mait occat mietta dan gir'ko̧suokkana, gænna juol'gai dat hēve (soappa). I dat soappan ovtagi juol'gai. De buotte duo sii'di, gos duot Ašan-nieidat leddje. Dat gæč'čaleddje juol'gai; i dat soappan. Val'de akšo ja værastalle julgidisa, vai šɛt'ta skuvvi, ja ciʒaǯat daddjet: „Gæ, go læ varra gol'leskuova sis'te!" De jæradit dat ol'mat: „Igo das læ ak'tagi eǯa niso go di?" Daddjet Ašešænit: „Læ gal ak'ta; mutte æi si viša duon vieǯ'ǯat ol'muit čalmit ow'di." Daddje dat ol'mat: „I dat læ go vieǯ'ǯat, lekko̧s maggar sitta." De viǯ'ǯe dan nieida dasa ja ad'de skuova dasa gæč'čalit. Dat manai juol'gai, mi li su eǯas skuovva. De val'de gonagasa ol'mat dan nieida mieldisi.

De daddja niei'da, go buođi dokko̧: „Sus læ ak'ko, meit so galgali sardno̧hallat." De goč'čo̧ mannat sardno̧hallami. De dajai boares æm'mi: „Jus sittet du dakkat mɛi'degi, de boađe su lusa!" De siđai gonagasa æm'mi ulluit gar'ret ja bodnit. De manai niei'da boares æmmi lusa ja dajai: dat sitte su ulluit gar'ret ja bodnit. „Juo," dajai boares æm'mi; „so ad'da garait ja so ad'da rulla. Go algat gar'ret, de bija garait ulluit nala, ja go algat bodnit, de bija da rulla duor'ti." Go iđet šaddai, de leddje gar'rejuvvun ja bod'nujuvvun.

De dajai gonagasa æm'mi atte: „Do galgat gođđit vɛl vævvan dait laigit gɛitdin." De manai niei'da boares æmmi lusa ja dajai, atte dat sittet gođđit vɛl. Daddja boares æm'mi: „Valde! Mon addan suk'kela ja gai'daha, ja do galgat biddjat laigit stuolit nala ja suk'kela ja gai'daha bal'di." Go iđet šaddai, de li gođđujuvvun valmasi gaitdin.

De manai niei'da boares æmmi lusa ja dajai atte dat sittet su nai'talit sin bardnin. Dajai boares æm'mi: „Do galgat nai'talit;

forveien. Da gikk piken til den gamle kona, og hun gav henne klær som skinte som solen. Piken kom i kirken; da gikk kongens sønn ut og hentet tjære og smurte på dørstokken der hvor piken pleide å gå ut. Hun gikk ut, og kongens sønn gikk for å se på dørstokken. Da fant han en gullsko som var blitt fast. Han tok skoen og sendte menn for å lete rundt i kirkesognet efter den, hvis fot skoen passet til. Den passet ikke til noen fot. De kom til den gården hvor Asjesjædnes døtre var. De prøvde den på foten; den passet ikke. De tok en øks og hugg føttene til forat foten skulde passe til skoen. Småfuglene sier: „Se, der er blod i gullskoen!“ Mennene spør: „Er der ikke noen annen kvinne her enn I?“ Asjesjædnes døtre sier: „Der er nok en; men vi gider ikke hente henne frem for folks øine.“ Mennene sa: „Det er bare å hente henne, hun være som hun vil.“ De hentet da piken dit og lot henne prøve skoen. Den gikk på foten; det var jo hennes egen sko. Da tok kongens menn piken med sig.

Piken sier, da hun kom dit: „Jeg har en bestemor som jeg skulde tale med.“ De bød henne gå og tale med henne. Den gamle kona sa: „Hvis de vil ha dig til å gjøre noe, så kom til mig!“ Så vilde kongens kone hun skulde karde og spinne ull. Da gikk piken til den gamle kona og sa at de vilde ha henne til å karde og spinne ull. „Vel,“ sa den gamle kona; „jeg skal gi dig karder og en rull. Når du begynner å karde, så legg kardene på ullen, og når du begynner å spinne, så legg rullen på rokken.“ Da det blev morgen, var det kardet og spunnet.

Da sa kongens kone: „Du skal også veve all ullen til en vev.“ Piken gikk til den gamle kona og sa at de vilde hun også skulde veve. Den gamle kona sier: „Ta imot! Jeg skal gi dig en skyttel og en vevskje, og du skal legge ulltråden på vevstolen og skyttelen og vevskjeen ved siden av.“ Da det blev morgen, var alt vevet ferdig.

Da gik piken til den gamle kona og sa at de vilde hun skulde gifte sig med sønnen deres. Den gamle kona sa: „Du skal gifte dig; men du skal ikke hente mig til bryllupet. Jeg skal nok be-

mutte it do galga su vieʒ'ʒat hæjaidi. Gal so an mak'sa hæjait owdan.“ De manai niei'da ja nai'tali ja manai boares æmmi lusa, ja boares æm'mi addi golli nu ædnat go ollis sii'da mavsi.

Mon borren hæjait ja vul'gen ere.

(Nils Nilsen 1926, Storfjord.)

57.

De leddje boares stalos golbma bardni: boarrasæmus vulgi luok'kai dakkat allasis skippa, vai galgai oaʒ'ʒot gonagas-nieida ak'kan, ja valdi nesti sek'ki. Da boatta ak'ta olmai owdal ja jærra: „Gosa manname?“ „So læ manname skippa dakkat, mi gal'ga mannat gad'dot ja čaccot.“ De daddja: „Mɛit do guoddat sækka sis'te?“ De vas'tedi stalo bar'dni: „Hæstabaikait.“ De buođi vuow'dai, gos muorat leddje, ja algi dakkat skippa. De šaddai næl'gi ja algi borrat ja rabai sæk'kanjalmi ja uoini, atte dobbe leddje hæstabaikat, ja i ak'tage lai'bi læm. De fer'ti vuol'git bod'nai ja buođi sii'di. De jærai boares stallo: „Giškastatgo dus li guoibmin luokkas, go nogai lai'bi?“

De vulgi nub'bi bar'dni luok'kai ja valdi laibi sek'ki. De manna bal'ga mel'de. De boatta mutton olmai owdal ja jærra: „Mɛit do guoddat?“ „Mo guoddan laibit, mi læ munnji nes'tin bid'djujuvvum, vai mon ælan dakkat skippa.“ De daddja dah olmai: „Valde muge guoibmėn.“ De vas'tedi stalo bar'dni: „Must læ un'nan nes'ti.“ „No gal moai ėlle.“ De manaiga vuow'dai ja dagaiga skippa, ja spai'ta šaddai valmas. Go skip'pa lei valmas, de goččui stalo bardni guoibmi vuol'git vulǫs borjastet ja val'dit gaitin, mɛit balges-bællas oaidna. De oaidna ovta olbma, mi skii'vo duokkǫ deke. De jærra stalo bar'dni dan olbmas: „Manne do skiivot duokkǫ deke?“ De vas'tedi olmai: „So fer'te mokkǫhallat. Jus so manali ovta gu'lui, so manali birra majilmi ovta čalme-row'kalæmis.“ Dat lei nu jođan. De daddja stalo bard'ni: „Boađe skip'pi!“ De vulgiga borjastet ɛin vulǫs ja oaidniba ovta olbma balgis-bæl'de, go dæd'da belljit. De jærra stalo bar'dni: „Manin do belljit dæddat?“ „No, so læ nu gul'les, ja læ

tale for bryllupet.“ Piken gikk da og giftet sig og gikk til den gamle kona, og denne gav henne så meget gull som hele gården kostet.

Jeg spiste i bryllupet og gikk min vei.

57. SKIBET SOM GIKK PÅ LAND OG PÅ VANN.

En gammel stallo hadde tre sønner; den eldste gikk op i lia for å gjøre sig et skib, så han kunde få kongsdatteren til kone, og han tok niste i en sekk. Da kommer en mann imot ham og spør: „Hvor skal du hen?“ „Jeg skal gjøre et skib, som skal gå på land og på vann.“ Han sier: „Hvad er det du bærer i sekken?“ Stallos sønn svarte: „Hestelort.“ Han kom til skogen hvor der var trær, og begynte å gjøre et skib. Han blev sulten og vilde spise; han åpnet sekken og så at der var hestelort, og der var ikke noe brød. Da måtte han gå ned og kom hjem. Den gamle stallo spurte: „Hadde du Gisjkastat til kamerat i lia, siden brødet slapp op?“

Så gikk den andre sønnen op i lia og tok brød i en sekk. Som han går på veien, kommer en mann imot ham og spør: „Hvad er det du bærer?“ „Jeg bærer brød som er lagt der til niste for mig, så jeg kan leve mens jeg gjør et skib.“ Mannen sier: „Ta mig til kamerat.“ Stallos sønn svarte: „Jeg har lite niste.“ „Nå, vi lever nok.“ Så gikk de til skogen og gjorde et skib, og fort blev det ferdig. Da skibet var ferdig, bød kameraten ham å seile ned og ta alt han så ved veien. Han ser en mann som sjangler hit og dit. Han spør mannen: „Hvorfor sjangler du hit og dit?“ Mannen svarte: „Jeg må gå i kroker. Hvis jeg gikk til én kant, vilde jeg i et øieblikk gå rundt om verden.“ Han var så snar. Stallos sønn sier: „Kom inn i skibet!“ Så seilte de videre nedover og ser en mann ved veien, som holder for ørene. Stallos sønn spør: „Hvorfor holder du for ørene?“ „Nå, jeg er så skarphørt, og det er sådan plage å høre alt det folk taler overalt i hele verden.“ Da sier stallos sønn: „Kom inn i skibet!“ Han satte sig i skibet, og de

nu vai'vi gullat juokke diŋga, mɛit olbmọt sar'dnọt juokke baikis obba birra majilme.“ De daddja stalo bar'dni: „Boađe skip'pi!“ ja de čok'kedi skip'pi, ja borjastit ɛin vulọs, ja oaidna mutton olbma balgesbællas, go dæd'da njunneraigit. De jærrala stalo bar'dni: „Manin do njunneraigit dæddat?“ „No, dast læ nubbi njunnebælis golbma gæsi ja nubbis golbma dalvi.“ De daddja: „Boađe skip'pi!“ ja borjastit ɛin vulọs ja uoidnet ovta olbma, mi geđgit gas'ka. De daddja stalo bar'dni: „Manin do gaskat dɛit geđgit?“ „No, so læ nu vuow'da, borali gaih majilme olbmuit næl'gai.“ De daddja stalo bar'dni: „Boađe vel donge skip'pi!“ ja borjaste gonagasa sii'di.

De jærrala gonagas: „Gi læ dakkan skippa?“ De vas'tedi stalo bar'dni: „Dāle læ olmai, gutte læ skippa dakkan, ja dal galgat ad'dit sudnji nieida, mi læ læmaš sod'nọs saga sis'te.“ De daddja gonagas: „Don ik oaǯǯọ vel, ow'dalgo dieđat, mɛit od'ne ækket sar'dnọt nubbi riika gonagasa birra.“ De sad'di stalo bar'dni dan bel'ljes olbma ja jođanis olbma gul'dalit, mɛit dobbe sar'dnọ. De čali gonagas preva, ja jođanis olmai buvti preva ruok'tot, mas bæsai oaidnit nub'be gonagas atte mɛit dobbe leddje sar'dnọm. No, i velge ad'dan nieidas, muttọ goččui dakkat stuorra dola bākkar-uwdni ja lieggadit nu bakkasin go jo væhašge sat'tet. De goččui gonagas stalo bardni mannat uwna sisa; jus dar'ja orrot dobbe, de oaǯ'ǯo gonagas-nieida. De dajai stalo bar'dni: „Alma son oaǯ'ǯo val'dit guoimi.“ De gonagas dajai: „Valde su ditte!“ De valdi stalo bar'dni duon olbma guoibmin, gutte deddi njunneraigit. De luoi'teli nubbi njunnebæli uwna sisa, mast leddje golbma dalvė, ja uwdna gal'bmui, nu atte il'la ieǯa bivaiga, ja fer'tiga luoi'tit vel ovta gæsi, att bivvaba orrot. De buođi gonagas iđedis gæč'čat, velgo duot læt ællime, mɛit so bākkar-uwdni bijai; rabasti uvsa; de luoi''tali sæmmasta guok'te gæsi ak'tanės, ja šaddai nu bakkas, atte gonagasas gur'be skawǯat ja čalbmerabmasat. De jærai stalo bar'dni: „Dal ꞁson dai'da oaǯ'ǯot nieida?“ De fer'ti gonagas ad'dit nieidas ja gar'dima rakkadi stallui; muttọ stallo i fuollan ja doalvui nieida mieldis nubbit staluit sisa. Dal nogai dat mui'talus.

(Erik Persen 1888, Kåfjord.)

seilte videre nedover. Da ser stallos sønn en mann ved veien som holder for neseborene. Han spør: „Hvorfor holder du for neseborene?“ „Nå, jeg har i det ene nesebor tre somrer og i det andre tre vintrer.“ Han sier: „Kom inn i skibet,“ og de seiler videre nedover og ser en mann som biter sten. Stallos sønn sier: „Hvorfor biter du de stenene?“ „Nå, jeg er så grådig, at jeg vilde ete op alle folk i verden av sult.“ Stallos sønn sier: „Kom også du inn i skibet!“ og de seilte til kongsgården.

Kongen spør: „Hvem har gjort skibet?“ Stallos sønn svarte: „Her er mannen som har gjort skibet, og nu skal du gi mig din datter, som vi har talt om.“ Kongen sier: „Du får henne enda ikke, før du vet hvad de i kveld taler om kongen i det andre riket.“ Stallos sønn sendte den skarphørte mannen og den fotsnare mannen for å høre hvad de der talte om. Den andre kongen skrev et brev, og den fotrappe mannen bragte det tilbake, og av det fikk den første kongen se hvad de der hadde talt om. Nå, enda gav han ham ikke sin datter; men han bød å gjøre op et stort bål i bakerovnen og gjøre den så varm som de på noen måte kunde. Så bød kongen stallos sønn gå inn i ovnen. Hvis han holdt ut å være der, skulde han få kongsdatteren. Stallos sønn sa: „Jeg får vel ta en kamerat med.“ Kongen sa: „For mig gjerne.“ Da tok han med sig den mannen som holdt for neseborene. Denne åpnet i ovnen det ene neseboret som der var tre vintrer i, og ovnen blev kold så de selv neppe holdt sig varme, og de måtte enda slippe en sommer ut for å holde ut å være der. Om morgenen kom kongen for å se om de som han hadde sendt i bakerovnen, enda var i live. Han åpnet døren. I det samme slapp mannen ut to somrer på en gang, og det blev så varmt, at skjegget og øienbrynene sviddes på kongen. Stallos sønn spurte: „Nu får jeg kanskje din datter.“ Da måtte konen gi ham sin datter og bygget en gård for stallo; men stallo brydde sig ikke om den og tok piken med sig til de andre stalloer. Nu var den fortelling ute.

58.

De li ak'ti gonagasa niei'da, middja i nai'tan. De bijai gonagas ovta alla bavti nala ja gol'ma æbbela as'kai ja loppidi nieidas dasa, jus læ ak'tage, giddja grɛj'je rii'det dokkǫ hæstain alla bavte nala. De liddje ovta boares akkan gol'ma bardni; guok'te liddje nuoraba ja ak'ta boaris, ja dat boarrasæmus gæččai olgǫs dugo jal'la. De manaiga juokke bæivi dat vielljaguovtes dokkǫ, bavte nala galgaiga rii'det, muttǫ æba bæssan. Heitǫhat liddje hæstat. De daddja dat jallas bar'ni: „Jus so vuol'ga, so gal rii'de bavte nala.“ De vulgi ovta bæivi; de valdi gol'lehæsta. De rii'di varga hui bavte nala, ja de niei'da uoini: dat læ čabba olmai. De bal'kesti ovta æbbela ja dæivai skuvvi, ja de bissani æbbel dasa. Lun'ta valdi ja coggai lum'mi dan æbbela. De buođiga sii'di dat vielljaguovtes, ja duot jallas viel'lja læ siidan, fierra arrangaddin ja gunait borra. De jærra jallas viel'lja: „Jogo rii'di ak'tage gonagasa nieida lusa?“ De daddjaba: „Ak'ta buođi nu čabba olmai, ja sus li nu čabba gol'lehæs'ta. Daggar li rii'det bavte nala, jus lei sittat; mutt æp mi dow'dan, gi dat li.“ Daddja vel lun'ta: „Jus so vuol'ga, so gal rii'de bavte nala.“ De daddjaba vielljaguovtes att: „Go so dal buorut i ličče go don, i so višale i jiednadėkge.“

De vulgiga vut nubbi bæivi; dat jallas viel'lja baʒi sii'di gunait sisa fierrat arrangad'dai. Dego dat buođiga dokkǫ da bavti lusa, oanehaǯǯa de boatta ak'ta čabba olmai rii'de dokkǫ, ja sus læ sil'bahæs'ta; dat rii'di varga hui bavte nala. Niei'da uoini, atte dat li sæmme čabba olmai, mi owdėk bæivi lei læmaš dobbe. Dat valdi ovta æbbela ja gurasti lunta lum'mi. De lun'ta maccai vulǫs ja rii'di sii'di. De vul'ge mannjai hæstait guoime ruottahit, mu æi jok'san; das lei nu jođanis hæs'ta. De buođiga sii'di dat guok'te bardni. De jærra Gudnabađǫš: „Jogos rii'di ak'tage bavte nala?“ De daddjaba: „Ak'ta čabba olmai buođi rii'de, ja sus li sil'bahæs'ta, ja dat li rii'det bavte nala, jus lei sittak. Dast lei nu jođanis hæs'ta; mi rii'din manjin, muh æp jok'san.“ Daddja vel jallas bar'ni att: „Jus so vuol'ga, so gal rii'de bavte nala ak'tanes, dɛinago sus læ nu buorre hæs'ta. I diṣ læ ovtange nu buorri go must.“

58. PRINSESSEN PÅ GLASSBERGET.

Det var engang en kongsdatter som ikke giftet sig. Da satte kongen henne på et høit berg og la tre epler i hennes fang og lovte sin datter, hvis der var noen som greide å ri op på det høie berget. Det var en gammel kone som hadde tre sønner; to var yngre og én gammel, og den eldste så ut som en tosk. De to brødrene gikk hver dag og skulde ri op på berget, men slapp ikke op. Hestene var dårlige. Da sier den toskete gutten: „Hvis jeg går, rir jeg op på berget.“ En dag drog han avsted og tok en gullhest. Han red næsten op på berget, og piken så at det var en vakker mann. Hun kastet et eple og traff skoen, og eplet blev der. Gutten tok og stakk det i lommen. De to brødrene kom hjem, og den toskete gutten var hjemme; han rullet sig ved åren og åt aske. Den toskete broren spør: „Var det noen som red op til kongsdatteren?“ De sier: „Der kom en mann som var så vakker, og han hadde sådan vakker gullhest. Den karen hadde ridd op på berget, hvis han hadde villet; men vi kjente ikke hvem det var.“ Gutten sier videre: „Hvis jeg drar avsted, skal jeg nok ri op på berget.“ Brødrene sier: „Hvis jeg ikke var bedre enn du, vilde jeg skjemmes ved å snakke.“

Næste dag drog de to brødrene atter avsted; den toskete broren blev hjemme og rullet sig i asken ved åren. Da de to brødrene var kommet dit til berget, kommer kort efter en vakker mann ridende dit, og han har en sølvhest; han red næsten op på berget. Piken så at det var den samme vakre mannen, som hadde vært der dagen før. Hun tok et eple og kastet det i guttens lomme. Gutten vendte om og red hjem. De satte efter ham til hest, men nådde ham ikke; han hadde så hurtig en hest. De to guttene kom hjem. Askeladden spør: „Var det noen som red op på berget?“ De sier: „Der kom en vakker mann ridende, og han hadde en sølvhest. Han hadde ridd op på berget, hvis han hadde villet. Han hadde så hurtig en hest; vi red efter, men nådde ham ikke.“ Den toskete gutten sier videre: „Hvis jeg drar avsted, skal jeg nok ri op på berget med én gang; for jeg har så god en hest. Ingen av eder har så god en hest som jeg.“

De šaddai goalmat bæi'vi. De vulgiga dat bardneguovt vast dokkǫ. Gudnabađǫš baži sii'di arrangad'dai. De daddja jallas bar'ni: Jus so vuol'ga od'ne, so gal'ga rii'det bavte nala." De valdi dat čap'pes hæsta, ja de manai dokkǫ ja rii'di bavte nala dokkǫ gonagasa nieida lusa, ja de oažžui dam manjemuš æbbela. De ol'lije dal dan čoaggalmasa doallat.

De ak'ta jakki manai. De uoini gonagas, atte su nieidan liddje dak æbbelak jaw'kan. De jærra gonagas: „Gosas do dakket dait æbbelit?" „No, nuorra čabba bar'ni, dat valdi." De čuoggi gonagas gait dinait čoak'kai, gækka liddje dan mötan læmaš. De goččǫhalle juokkehaš sisa gonagasa salli. De jer'rujuvvuje. „Gæst dat gol'ma æbbela gaw'nujuvvujek, dat gal'ga mu nieida ož'žot ak'kan." De dal liddje juokkehaš juo boattan, gæit gonagas dowdai nama miel'de. De jærra gonagas: „Velgo di diettibettek ovtage, giddja vel læ læmaš dabbe ja ige læ dal?" De daddjaba dat boares akka bardneguovt, att son'nǫs læ ak'ta viel'lja; dat læ vis'sa læmaš dabbe dalle dan möta aige; muh i dal læ gal dabbe." De gonagas dajai: „Man'ni sii'di vież'žat da vielljade!" De manaiga ja vieżżaiga da vielljaska; de buvtiga. De buođi lun'ta gonagas sala nala. De jærra gonagas: „Daidat don, giddja su nieida lut'te læt rii'den ja vież'žan dεit æbbelit?" De daddja bar'ni: „So dat læ, dat dad'djujuvvun jallas lun'ta." De jærra gonagas: „Gost do læt uož'žǫn dεit burit hæstait?" De daddja bar'ni: „Ak'ti li sis vaggin aw'jelađđo, ja das lavije borahallat juokke miccamar-ija rasit ėre. De manaiga su vielljaguovt; vuostaže manai nuorat gat'tet da aw'jelađo; de manai manjėt jagi dat boarrasæb'bo; muttǫ bal'laiga goabbašak, go gulaiga tu'remen nuvtgo ædnan doargisti. De goalmat jagi de vulgi duot Gudnabađǫšni. De gulai boattimen, mu i dat bal'lan. Tu're nuvtgo ædnan doargista. De oanehažža, de lotkǫdi dat har'mes tu'ra. De gulla, go rasit gas'ka dobbe lađon; de vulgi lun'ta gæč'čat; de oai'na ovta čap'pes hæsta, mi gas'ka rasit da lađon. De valdi lunta da hæsta ja rii'di siida lusa ja čanai luok'kai dokkǫ baddjeli siida. De vulgi vast nubbades pas'set da lađo; de gulla vut, go tu're nu har'madet, nuvtgo ædnan vigga doargistik; mu i lun'ta bal'lan. De orui jas'ka. De gulla lun'ta, go

Så kom den tredje dag. De to gutter drog igjen avsted. Askeladden blev igjen hjemme ved åren. Den toskete gutten sier: „Hvis jeg idag drar avsted, skal jeg ri op på berget.“ Han tok en sort hest, reiste dit og red op på berget til kongsdatteren, og han fikk det siste eplet. Så var de ferdige med å holde det møtet.

Der gikk et år. Da så kongen at hans datter ikke hadde eplene mer. Han spør: „Hvor har du gjort av eplene?“ „Nå, en ung, vakker gutt tok dem.“ Da samlet kongen alle dem som hadde vært på møtet. De blev kalt, hver en, inn i kongens sal og blev utspurt. „Den de tre epler finnes hos, han skal få min datter til kone.“ Nu var alt alle de kommet som kongen kjente av navn. Kongen spør: „Vet I enda av noen, som har vært her og nu ikke er her?“ Den gamle konas to sønner sier at de har en bror; „han har sikkert vært her dengang møtet var; men han er nu ikke her.“ Kongen sa: „Gå hjem og hent eders bror!“ De gikk og hentet sin bror og kom med ham. Gutten kom op på kongens sal. Kongen spør: „Kanskje du er den som har ridd til min datter og hentet eplene?“ Gutten sier, at det er ham, den omtalte toskete gutt. Kongen spør: „Hvor har du fått de gode hestene?“ Gutten sier: „De hadde engang i en dal en høilade, og der pleide hver jonsokknatt gresset å bli ett op. Så gikk hans to brødre; først gikk den yngste for å vokte høiladen; året efter gikk den eldre; men de blev begge redde, da de hørte det durte så jorden skalv. Det tredje år gikk også Askeladden. Han hørte det kom, men blev ikke redd. Det durte så jorden skalv. Kort efter stilnet den svære duren. Så hører han at en eter gress der i laden; gutten gikk for å se efter; da ser han en sort hest som eter gress i laden. Gutten tok hesten og red hjem og bandt hesten i lia ovenfor gården. Så gikk han igjen annen gang for å passe på laden; han hører igjen at det durer så svært, så jorden vil skjelve; men gutten blev ikke redd. Så var det stille. Gutten hører at en eter gress; da løp han ut; det var en gullhest som var kommet og åt gress i laden. Han tok hesten og red hjem. Han gikk dit igjen tredje gang. Da hører han at det durer så overmåte sterkt, så han enda aldri hadde hørt sådan during. Så var det

gas'ka rasit; de ruottasti olgǫs; de li gol'lehæs'ta boattan rasit gas'ket da lađđui. De valdi da hæsta ja rii'di siida lusa. De manai vas dokkǫ goalmades. De gulla, go tu're nu mađohes har'madek, nugo i læ gullan vel goas'sege nuvt tu'remen. De orui jas'ka. De gulla gas'kime. De vulgi lun'ta, de gawnai sil'bahæsta dobbe gas'kime da aw'jelađo. De valdi ja rii'di siida lusa dokkǫ dεina hæstain, ja de gonagasa niei'da oaǯǯui da bardni, ja mo mεit liddjen dεin hæjain.
(Lars Nilsen 1903, Sørfjord.)

59. GAT'TO JA BAR'NI.

De lei ak'ta olmai, gæst lei guok'te bardni, ja da ol'man i læn ieǯa oabmi go ak'ta gussa ja ak'ta gat'to. Dallego dat olmai boarastuvai, de dat jami, ja dat sun guok'te bardni jukki gas'kanasa da sin aččesek oami. Da boarrasæmus oaǯǯui gusa,ja nuoramus oaǯǯui gatto. Go dat nuoramus bar'ni i uoǯ'ǯǫm ieǯa go gatto, de dat šaddai baha milli ja dajai: „Mεit son dakka dεina gattuin?“ Muttǫ gat'to dajai ieš bar'nai, atte dat galgai lættit buore mielan, dεinago son diđi rađi, mεina laddje bar'ni vel satti šad'dat stuorra hær'ran. De væha matki bardne siidas lei gonagasa sii'da, ja da gonagasan lei ak'ta niei'da. Bardni ja gonagasa siida gaskast lei ovta jettanasa akka sii'da, ja dast lei gol'ma bardne, ja da lei mad'do-boanta; dast lei stuorra sii'da, stuorra gussa-gar'ji, stuorra saw'ʒa-gar'ji ja vel ieǯa stuorra oabmi. Bardni gat'to manai juokke bæivi mæccin ja goddi dobbe riewsahit ja njoammelit ja guddi dεit gonagasa sii'di ja mui'tali dam gonagassi, att dat lei bar'ni, giddja dεit lei baččan ja lei sad'dėn dεit suina dasa. Ja gat'to mui'tali dam mait gonagasa siidan, att bar'ni lei mad'do-fawris ja mad'do-riggis, ja logai dam mait, att gaitin jettanasa akka oabmi lei bardni oabmi, ja goččui gonagasa ja sun nieida ja gonagasa ieǯas væga boattit gæč'čat, man riggis bar'ni læ, ja da goččui dεit boattit guos'sai, dεinago bar'ni vurdi dεit lusas. Gonagas loppedi das'tǫ boattit nubbi bæivi.

Gat'to manai das'tǫ sii'di, ja go dat dæivai jettanasa akka gussagarji, de dat dajai gussa-geč'čidi nu: „Jos dal soamis boatta ja jærra:

stille. Han hører at en eter. Han gikk og fant en sølvhest som åt der i høiladen. Han tok og red hjem med hesten. Kongsdatteren fikk gutten, og jeg var også i bryllupet.

59. KATTA OG GUTTEN.

Det var engang en mann som hadde to sønner, og han eide ikke annet enn en ku og en katt. Da han blev gammel, døde han, og hans to sønner delte sin fars eiendom mellem sig. Den eldste fikk kua, og den yngste fikk katta. Da den yngste ikke fikk annet enn katta, blev han ille til mote og sa: „Hvad skal jeg gjøre med den katta?" Men katta sa selv til gutten at han skulde være ved godt mot; for den visste et råd hvorved gutten enda kunde bli en stor herre. Et lite stykke fra guttens gård lå kongsgården, og kongen hadde en datter. Mellem guttens og kongens gårder lå en risekjerrings gård, og hun hadde tre sønner; hun var svært rik og hadde en stor gård, en stor buskap av kyr og sauer og enda meget annet gods. Guttens katt gikk hver dag ut i skogen og drepte der ryper og harer, bar dem til kongsgården og fortalte kongen at det var gutten som hadde skutt dem og sendt dem med den til kongen. Og katta fortalte på kongsgården også at gutten var overmåte vakker og rik, og sa at all risekjerringas eiendom var hans eiendom. Den innbød kongen og hans datter og kongens egne folk til å komme og se hvor rik gutten var, og den bad dem komme i besøk, fordi gutten ventet dem til sig. Kongen lovte siden å komme næste dag.

Katta gikk siden hjem, og da den så traff risekjerringas kubøling, sa den til kugjæterne: „Hvis nu en kommer og spør: „Hvis bøling er dette?" skal I si: „Kattas og guttens — mjau!" Og katta truet med å drepe dem, hvis de ikke sa så som den hadde sagt dem. Så

„Gæn dat læ gussa-gar'ji?“ de di gal'gabettet daddjat: Gatto ja bardni—njaw!“ Ja gat'to ukkedi dɛit god'dit, jos si æi daja nu, dego son lei dɛida daddjam. Das'tǫ manai gat'to saw'ʒa-garji lusa ja dajai nu saw'ʒagec̄'c̄idi: „Jos soamis boatta ja jærra: „Gæn da læ saw'ʒa-gar'ji?“ de di gal'gabettet daddjat: Gatto ja bardni—njaw!“ Ja gat'to ukkedi dɛida ni, atte jos si æi daddjan sun sanit miel'de, de son gal'ga dɛit god'dit. Das'tǫ manai gat'to sii'di bardni lusa ja mui'tali bar'nai, mɛit son lei dakkan. De bar'ni ja gat'to hubmet das'tǫ gas'kanasa, mɛina laddje si gal'gek god'dit jettanasa akka ja sun bardnit. Gat'to dagai das'tǫ muttom c̄abba njuoʒʒo-gakkuit ja hærvati dɛit mađohæmit gaʒʒaidesguim. Bar'ni valdi das'tǫ dɛit njuoʒʒo-gakkuit ja manai gattuin sɛlskap'palaga jettanasa akka sii'di. Gat'to manai stoppui akka lusa, giddja lei hui'dome vuoja, ja goddi da jettanasa akka ja gesi da goroda gæl'lari. Bar'ni manai vuolleles siida ja bijai njuoʒʒo-gakkuit ovta gæđgi nala ja vurdi dobbe, dassaǯi go jettanasa bardnit buottet sii'di, dɛina si leddje biwdos. Iđedis, ow'dalgo bæi'vi baddjani, de si buottet sii'di, dɛina si jabmi, jos bæi'vi bæsai bai'tit sin nala. Mutt bar'ni vuosehi jettanasa bardnidi dait sun njuoʒʒo-gakkuit ja ajehi dɛit nu gukka, att bæi'vi baddjani vari duokkin bajas, ja si s̄ad'di gæđ'gin.

Ja barđnis æi læn rievtes bik'tasat; mutt gat'to goc̄c̄ui sun mannat jaw'rai ja bassat ieǯas. Da boddo go bar'ni lei jawris, de gonagas vulgi bardni sii'di, ja go da dæivai gussagarji, de da jærai gec̄'c̄in: „Gæn da læ stuorra gussagar'ji?“ Ja da vas'tedit: „Gatto ja bardni.“ De dajai gonagas: „Mad'do son goit læ riggis.“ De buođi gonagas saw'ʒagarji lusa ja jærai gec̄'c̄in: „Gæn da stuorra saw'ʒagar'ji læ?“ De da vas'tedit: „Gatto ja bardni.“ Ja gonagas dajai fast: „Mad'do son goit læ riggis.“ Ja go gonagas buođi jawri lakka, mast bar'ni lei, de gat'to valdi bardni bik'tasit ja guddi dɛit mæc'cai. Das'tǫ dat ruot'ta gonagasa vuos'ta ja c̄uorvui, att suollagak leddje duol'vǫn bardni bik'tasit, go dat lei bassame ieǯas. Ja gonagas addi gat'tui ovta bara sun ieǯas bik'tasis ja goc̄c̄ui ad'dit dɛit bar'nai. Go bar'ni dɛit oaǯ-ǯui nalas, de s̄addai son nu mad'do-fawris, ja gonagasa niei'da lii'kui dasa mađohæmit. Gat'to ja bar'ni manne das'tǫ gonagasain ja sun vægain jettanasa sii'di, ja gonagas imas̄talai, man boanta bar'ni lei.

gikk katta til sauflokken og sa til saugjæterne: „Hvis en kommer og spør: „Hvis sauflokk er dette?“ skal I si: „Kattas og guttens — mjau!“ Og katta truet dem også at hvis de ikke sa efter dens ord, skulde den drepe dem. Så gikk katta hjem til gutten og fortalte ham hvad den hadde gjort. Gutten og katta pratet da sig imellem om hvordan de skulde drepe risekjerringa og hennes sønner. Katta laget da noen pene vasskaker og pyntet dem svært med klørne. Gutten tok kakene og gikk i lag med katta til risekjerringas gård. Katta gikk inn i stuen til kjerringa som holdt på å kjerne smør; den drepte henne og drog kroppen ned i kjelleren. Gutten gikk nedenfor gården og la vasskakene på en sten og ventet der til risesønnene kom hjem; for de var ute på fiske. Om morgenen, før sola gikk op, kom de hjem; for de døde hvis sola fikk skinne på dem. Men gutten viste dem vasskakene sine og heftet dem så lenge at sola gikk op bak fjellet, og de blev til sten.

Gutten hadde ikke riktige klær; men katta bød ham gå ut i vatnet og vaske sig. Mens gutten var i vatnet, reiste kongen til guttens gård, og da han traff kubølingen, spurte han gjæterne: „Hvem eier denne store bølingen?“ Og de svarer: „Katta og gutten.“ Da sa kongen: „Han er da svært rik.“ Så kom kongen til sauflokken og spurte gjæterne: „Hvem eier denne store sauflokken?“ De svarer: „Katta og gutten.“ Og kongen sa igjen: „Han er da svært rik.“ Og da kongen kom i nærheten av vatnet hvor gutten var, tok katta guttens klær og bar dem ut i marken. Så løper den imot kongen og ropte at tyver hadde tatt bort guttens klær, mens han vasket sig. Og kongen gav katta et par av sine egne klær og bad den gi dem til gutten. Da gutten fikk dem på sig, blev han svært vakker, og kongens datter likte ham overmåte godt. Katta og gutten reiste så med kongen og hans folk til risens gård, og kongen undret sig over hvor rik gutten var. Og katta begynte så å fri til kongens datter for gutten. De giftet sig siden, og gutten fikk halvten av kongens rike, før kongen døde, og den andre halvdelen derefter.

Ja gat'to riemai das'tọ suod'njọstallat gonagasa nii'di bardni owdan Dat nai'taleiga das'tọ, ja bar'ni oaǯǯui bæli gonagasa val'degoddin, ow'dalgo gonagas jami, ja nubbi bæli mannjel.

(Jens Andreassen 1883, Storfjord.)

60.

Ak'ti leddje ovta boares boadnjin guok'te bardni ja ak'ta niei'da. De jami ieš, dat boares boad'nji ige adnam ieččasan go ovta stuorra badi ja ovta gatto. De uoǯ'ǯọ ar'bin, dat vielljašguovtis badi ja oab'ba gatto. De gæč'ča dat oab'ba glasseraigi olgọs; de oai'na da vielljasguovto go doarroban da stuorra badi nal'de, goab'ba da gal'ga oaǯ'ǯot. De buokkọsi; de ar'vališguotte da baike ol'mọk, mɛit dat boagostan, ige dat sar'nọm. De duoi'vọ dak, atte dat adna sin gæfin ja de læ sin boagostæmi, ja dan ačči namma lei Šnjir-šnjiddar-šnjirestak. De gulla gat'to, go ar'valek, gok'te gal'gek gæč'čalėt da nieida, lægo boanta. De gal'gek vuol'git gievvaga galihit; de gal'gek garvohėt burit bik'tasit nala. Gat'to dal gulla, go ar'valek. De mui'tala dat æmidisas ja daddja: i galga bajidet bik'tasit, vaikọ oai'na: dak bad'dujėk, vai orro boantan. De ɛitọ dat i bajedam. De duoi'vọ: dat læ boanta. De vul'ge alt ačče sii'di; gat'to vulgi owdan. De buodi gat'to gai'ca-gat'taran guow'do, mi gaicait gat'ti. Jærai gat'to: „Gænnas dat læ ællo?“ Gat'tar dajai: „Jettanasa ællo læ.“ De dajai gat'to: „Jus manjildes buot'tiden mui'talak jettanas ællon, de gal'ga so čalmit gaʒ'ʒot dust; mutt jus do mui'talak Šnjir-šnjiddar-šnjirgan ællon, de gal'ga so dudnje sil'banadak niibi dakkat.“ De ɛitọ mui'tali gat'tar, go buotte manjildes boat'tek, Šnjir-šnjiddar-šnjirgan ællon. De buodi gat'to saw'ʒa-gat'taran guow'do; jærra: „Gænna dat læ ællo?“ Daddja: „Jettanas ællo læ.“ De daddja gat'to: „Jus manjildes buot'tiden mui'talak jettanas ællon, de gal'ga so du čalmit gaʒ'ʒot; mutt jus do mui'talak Šnjir-šnjiddar-šnjirgan ællon, de gal'ga so dudnje sil'banadak niibi dakkat.“ De mui'tali ɛitọ Šnjir-šnjiddar-šnjirgan ællon. De gat'to buodi gussagat'taran guow'do. De jærai: „Gænnas dat læ ællo?“ Gat'tar dajai: „Jetta-

60. KATTA SKAFFER PIKEN RISENS GÅRD.

Engang hadde en gammel mann to sønner og en datter. Så døde han selv, den gamle mannen, og han hadde ikke annet enn en stor gryte og en katt. Brødrene arvet da gryta og søsteren katta. Søsteren ser ut gjennem vinduet; da ser hun at brødrene slåss om hvem som skal ha den store gryta. Hun satte i å le; da begynte folkene på det stedet å tale om hvad hun lo ad; men hun fortalte det ikke. De trodde at hun holdt dem for fattige og lo ad dem. Hennes fars navn var Snjir-snjiddar-snjirestak. Katta hører at de taler om hvordan de skal prøve om piken er rik. De skal gå og vade gjennem en bløtmyr; de skal da ta gode klær på. Katta hører nu at de snakker. Den forteller det til sin eier og sier, at hun skal ikke løfte op klærne, selv om hun ser at de blir tilsølet, forat hun skal synes å være rik. Så løftet hun dem ikke op. Da trodde de at hun var rik. De gikk avsted til hennes fars gård; katta gikk i forveien. Den kom til en som gjætte gjeiter. Katta spurte: „Hvis buskap er dette?“ Gjæteren sa: „Det er risens buskap.“ Da sier katta: „Hvis du forteller dem som kommer efter, at det er risens buskap, skal jeg klore øinene ut på dig; men hvis du forteller at det er Snjir-snjiddar-snjirgans buskap, skal jeg gjøre dig en kniv med sølvskaft.“ Da fortalte gjæteren at det var Snjir-snjiddar-snjirgans buskap. Katta kom til en som gjætte kyr. Hun spurte: „Hvis buskap er dette?“ Gjæteren sa: „Det er risens buskap.“ Da sier katta: „Hvis du forteller dem som kommer efter, at det er risens buskap, skal jeg klore øinene ut på dig; men hvis du forteller at det er Snjir-snjiddar-snjirgans buskap, skal jeg gjøre dig en kniv med sølvskaft.“ Da fortalte gjæterne det. Katta kom til risens gård. Risen var ute på sjøen og fisket. Katta gikk til fjæren for

nas ællo læ." De daddja gat'to: „Jus manjildes buot'tiden mui'talak jettanas ællon, de gal'ga so du čalmit gaʒ'ʒot; mutt jus do mui'talak Šnjir-šnjiddar-šnjirgan ællon, de gal'ga so dudnje sil'banađak niibi dakkat." De ɛitọ mui'tali. De buođi gat'to jettanasa sii'di. De li jettanas fawlin biw'dimen gulit. De manai gat'to fer'vai ow'di, das'sa jettanas gad'dai buođi. De ani gat'to gol'ma biw'gedaigi; ovta bijai ul'leraddjai, nubbi bijai gas'ka-fer'vai, goalmada bijai čacceraddjai. De buođi jettanas gad'dai. De gat'to daddja jettanasain: Gula, don ad'dja, mɛit dat biw'gedai'gi mui'talan! Dat læ læmaš čaʒi hæđin, dola hæđin, čoas'kiman hæđin." De jettanas addjana da gul'dalit. De buođigan nubbe daigi raddjai. Daddja gat'to jettanasain: „Gula, don ad'dja, mɛit dai'gi mui'talan! Dat læ læmaš čoas'kiman hæđin, dola hæđin, čaʒi hæđin." Jettanas jærra, mi dat baddjen siidan tu're. Gat'to daddja: „Ieš dat bieg'ga val'da stuorra bai'kai." De addjana jettanas dɛɪt gul'dalet. Buođigan goalmat daigi raddjai. De gat'to daddja: „Gula, don ad'dja, mɛit dai'gi mui'talan! Daddja ieǯas læmaš čoas'-kiman hæđin, dola hæđin, čaʒi hæđin." De læ bæi'vi bai'timen ovta fuonaš-veg'gi vuollin. De goč'čo gat'to jettanasa: „Boattil, don ad'dja, dieke gæččastit da čabba moar'si!" De jettanas manai; de bæi'vi bai'tili jettanassi. De jettanas šaddai gæđ'gin. De oaǯǯui dat niei'da da jettanasa baiki, go gat'to li nu gavvil. De nogọi.

(Anne Olsdatter 1889, Sørfjord.)

61.

De leddje ovta olbmas golbma bardni. Si gal'ge vuol'git juokkehaš vieǯ'ǯat ač'časisa nuorravuođa vuoi'dasa. De vulgi boarrasæmus vuosten ɛin ja manai mutton vieso mæđ'del, gos čuorvui ak'ta boares ak'ka sisa, mas leddje ræđ'kat oaivis, lei nu boaris; vil'li bardni al'git jukkat ja spællat, ja bar'dni riemai dakkat dan dago. De vulgi nub'be bar'dni. De boatta boares ak'ka owdal ja jærra: „Gosa don læk manname?" Bar'dni vas'tidi: „Mon læm manname nuorravuođa vuoi'dasa vieǯ'ǯat; mu i son dieđe, gos son gal'ga gawdnat." Boares ak'ka vil'li sun spællat sæmme laddje, ja bar'dni algi spællat

å møte risen, når han kom i land. Katta hadde tre deiger av bygg; den ene la den i flomålet, den andre la den midt i fjæren og den tredje la den ved vannkanten.

Så kom risen i land. Katta sier til risen: „Hør, du gamling, hvad denne deigen av bygg fortalte! Den har vært i vannsnød, i ildsnød, i kuldenød.“ Da gir risen sig tid til å høre på det. Så kom de til den andre deigen. Katta sier til risen: „Hør, du gamling, hvad deigen fortalte! Den har vært i kuldenød, i ildsnød, i vannsnød.“ Risen spør hvad det er som turer oppe på gården. Katta sier: „Vinden selv tar på det store huset.“ Så gir risen sig tid til å høre på det. De kom til den tredje deigen. Katta sier: „Hør, du gamling, hvad deigen fortalte. Den sier at den har vært i kuldenød, i ildsnød, i vannsnød.“ Da skinner solen på en husvegg der nede. Katta byr risen: „Kom, du gamling, hit og se på den vakre kjæresten!“ Risen gikk; da skinte solen på risen. Han blev til sten. Da fikk piken risens gård, fordi katta var så slu. Så var det slutt.

61. UNGDOMSLANDET.

En mann hadde tre sønner. De skulde hver av dem reise for å hente ungdomssalve til sin far. Den eldste reiste først og gikk forbi et hus; der ropte en gammel kone ham inn, og hun var så gammel at hun hadde ener på hodet. Hun narret gutten til å drikke og spille kort, og gutten tok til å gjøre det. Så reiste den andre gutten. En gammel kone kommer imot ham og spør: „Hvor skal du hen?“ Gutten svarte: „Jeg skal hente ungdomssalve; men jeg vet ikke hvor jeg skal finne den.“ Den gamle kona narret ham til likeså å spille kort, og han begynte å spille.

De vulgi goalmat bar'dni, siđai aččistis čuođi dala ruđa miel'de, go vulgi. Son valdi skippa ja borjasti golbma jan'dura; goalmat jandirta gæǯis |uoini bar'dni muttom ruow'destoalpo, mi lei abis. Bar'dni jurdaši borjastet dam bak'te ja buođi dokkǫ ja guđi skippa ja bonjai ruow'destoalpo, ja de buođi uk'sa rabas, ja bar'dni čadnjali sisa, ja dobbe lei ak'ta boares ak'ka, mi li ruolla maddar-ak'ko. De jærra bar'dni, gos son galgai oaǯ'ǯot nuorravuođa vuoi'dasa. Boaris kærret čuorvui bos'suit, loddit čoak'kai ja jærai sis: „Igo ak'tage satte vuol'git bardni doal'vot ras'ta abe vieǯ'ǯat nuorravuođa vuoi'dasa?“ De lei ak'ta boares bos'so, mi i læm vel boattam. De čuorvui boares ak'ka garrasėt atte boattit ruok'tot, ja bos'so fer'ti jægadit. De vulgi bos'so fastain ja valdi bardni mieldis dam nuorravuođa gad'dai. Soai manaiga dokkǫ, ja manai bar'dni gad'dai. De nævvui bos'so atte: „Don galgat mannat njuol'ga sisa alege daga mɛi'dege! Dobbe læ boaššomuš sæinis ak'ta lit'ti, mɛit son galgai val'dit.“ Dobbe lei jettanasas niei'da; dat lei oađđimen. Bar'dni dagai sunnje mana vel ja čali namas baddjebællai uvsa, gos niei'da satti oaidnit bures. Bar'dni manai olgǫs ja buođi boares bos'so lusa. De dajai boares bos'so: „Manne don nu gukki orrǫt?“ ja bos'so manai sii'di ja buvti bardni mieldes. Bar'dni gæč'čali vuoi'dat boares akka, ja boares ak'ka šaddai nu nuorra dego ucca nieidaš, mi lei logi-jakkasaš. Boares ak'ka lii'kui bures bar'dnai ja addi sunnji buore borjadaga ruok'tot.

Son buođi sii'di. De leddje dat guok'te æra vielljaǯak boattam sii'di sin mađkis ja fuob'maje, atte son'nǫ goalmat viel'lja læ boattan sii'di ja buk'tan nuorravuođa vuoi'dasa. Si gal'ge oaǯ'ǯot suoladet eret sus dam vuoi'dasa, vai si bæsale ad'dit ač'časisa dam vuoi'dasa ja atte si uoǯǯǫle ruđait dam vuoi'dasa owdas. De suoladeddje bardnis iret dam buori vuoi'dasa ja manne sii'di ja mui'tale ač'časisa, atte si læt buk'tan dan vuoi'dasa, ja vuoidadeddje aččese, ja ač'če šaddai dego ucca bardnaš, nu nuorra.

De lei ak'ta jakke gollan, mannjel go su bardnit leddje vuoidadam su; de buođi jettanasa skip'pa, mi lei nu stuorat, atte son i læn oaidnan vel goas'sege ow'dal nubbi nu stuor'ra. De buođi niei'da gad'dai ja buvti mana mieldis ja dajai bardnin: „Dat læ dun manna; don šaddat

Så reiste den tredje gutten og bad far sin om å få hundre daler med da han reiste. Han tok et skib og seilte tre døgn; efter det tredje døgn så han en jernstolpe i havet. Gutten tenkte å seile bortom den og kom dit; han forlot skibet og dreide på jernstolpen, og da åpnet der sig en dør. Han smøg inn, og der var en gammel kone, som var oldemor til trollet. Gutten spør hvor han skal få ungdomssalve. Den gamle kjerringa ropte hvalene og fuglene sammen og spurte dem: „Kan ingen reise med gutten over havet for å hente ungdomssalve?“ Det var en gammel hval som enda ikke var kommet. Da ropte den gamle kona hårdt at den skulde komme hjem, og hvalen måtte lyde. Den reiste igjen og tok gutten med sig til ungdomslandet. De drog dit, og gutten gikk iland. Hvalen formante ham: „Du skal gå bent inn og gjør ikke noe! Der er på den innerste vegg et kar som du skal ta.“ Der var risens datter; hun lå og sov. Gutten gjorde henne et barn og skrev navnet sitt over døren, hvor piken godt kunde se det. Han gikk ut og kom til den gamle hvalen. Den sa: „Hvorfor blev du så lenge?“ og den reiste hjem og bragte gutten med sig. Gutten prøvde å smøre den gamle kona, og hun blev så ung som en liten ti-årsgammel pike. Den gamle kona likte gutten godt og gav ham god bør hjemover.

Han kom hjem. Da var de to andre brødrene kommet hjem fra sin reise og de merket at deres tredje bror var kommet hjem og hadde bragt ungdomssalven. De vilde prøve å stjele salven fra ham så de kunde få gi sin far salven og få penger for den. Så stjal de den gode salven og gikk hjem og fortalte sin far at de var kommet med salven. De smurte ham, og han blev som en liten gutt, så ung. Det var gått et år efterat hans sønner hadde smurt ham; da kom risens skib, og det var så stort, at han enda aldri før hadde sett maken til det. Piken kom i land og bragte et barn med sig og sa til gutten: „Dette er ditt barn; du får sørge for å opdra barnet til det blir mann.“ Gutten blev gift med trollets datter, da han hadde gjort henne et barn.

dan owdas adnit morraha atte bajasgæssit mana, dassaǯi go son šad'da olmajen." Bar'dni šaddai nai'talit ruolla nieidain, go lei dakkam dasa mana.

(Erik Persen 1885, Kåfjord.)

62.

De ovta ol'man gol'ma bardni liddje. De bijai nuorravuođa gad'dai ovta dɛin bardnines allahis nuorravuođa čaʒi vieǯ'ǯat ja nuorravuođa blom'starit. So li har'mes boares olmai, viel'gat sikke skawčaje ja vuovtaje. Buođi ovta gad'dai, man namma lei Saruna; so gawnai ædnat us'tibit dobbe da gaddi sis'te. Son særvai dobbe vii'nejuk'kit farrui, ige su ræisuin šad'dan šat mikkige. Manai ak'ta jakki; de bijai alda ač'či nuorak vielljagis dokkǫ vieǯ'ǯat ač'čahis nuorravuođa čaʒi ja nuorravuođa blom'starit. Buođi boarraset vielljas raddjai; særvai datge dasa da hærvasvuođa ollai jukkam-čoaggami. So vajaldutti dal mokkis, gosa li mannamen. Manai ak'ta jakki dasge vuoh on. Daddja ač'či nuoramus bardnines: „Mana!" Vielljaguovt laviga goččǫdek jallas gudnabađǫše(n); so fierai arrangergit lut'te juokke aigi ja daw'ja li duolvas ja gieppan.

Buođi dakge vielljasguovto raddjai; mutte son manai bal'gas owdas gu'lui, gosa so li siidan bijahallam aččines ja ædnines. So buođi ovta stuorra æno duokkai̧; dal rađehuvai son ja vuorrastuvai; i van'ca gos'tegen uoi'nǫn ige ak'tage ol'mǫš dɛin lakkǫsin. Bar'ni li bal'ga nal'de gaw'nan gol'ma pakka spikkarit ja ovta unna ak'šǫša ja uosti allahis bal'ga nal'de hevala ja nabara ja væččira ja fiilo. So viesai dal vajaldusan, vaʒʒi gukka aigi da ædnogaddin ja spikkuleri ja manjemus'ta vel čierui. De oʒai allahis ovta vuogas bak'teraigi, gos so vuoinastatti vai'ban rubmahis. De nokkai ere; niegada: buođi ak'ta nis-olmǫš su lusa, middja li har'mat čabbat gar'vǫdan, mi daddja: „Gosa do læ dal, rawkašes, mannamen?" Lun'ta vas'tedi: „Buorebut dieđat don go son." Daddja dat niso: „Adde sudnji dɛit bier'gasit, mɛit do læt gaw'nan bal'ga nal'de! Dal darbahan mon dait gaitin." Daddja niso dan lun'ti: „Do galgat oađđit

62. ASKELADDENS REISE TIL UNGDOMSLANDET.

En mann hadde tre sønner. Han sendte en av dem til ungdomslandet for å hente ham ungdomsvann og ungdomsblomster. Han var en svært gammel mann, hvit både i skjegg og hår. Sønnen kom til et land som het Saron; han fant mange venner der i landet. Han slo sig der i lag med drikkere, og det blev ikke noe mer med hans reise. Der gikk et år; da sendte hans far den yngre broren avsted for å hente ham ungdomsvann og ungdomsblomster. Han kom til sin eldre bror; også han deltok der i herligheten og drikkelaget. Han glemte nu sitt ærend, hvor han skulde hen. Der gikk atter et år. Faren sier til sin yngste sønn: „Reis!“ Brødrene pleide å kalle ham en tosket askeladd; han rullet sig alltid ved årestenene og vår ofte skitten og sotet.

Han kom også til brødrene sine; men han gikk sin vei frem dit hvorhen han var sendt hjemmefra av sin far og sin mor. Han kom til en stor elv; der blev han rådløs og kom i forlegenhet; der såes ikke båt noensteds og ikke et menneske i nærheten. Han hadde underveis funnet tre pakker spiker og en liten øks og kjøpte sig underveis en høvel, en naver, en hammer og en fil. Han blev nu trett av vandringen og gikk lenge ved elvebredden og spekulerte; tllsist gråt han også. Da lette han sig et høvelig berghull, hvor han hvilte sin trette kropp. Han sovnet inn; da drømmer han at en kvinne som var svært pent klædd, kom til ham og sa: „Hvor skal du nu hen, stakkar?“ Gutten svarte: „Det vet du bedre enn jeg.“ Kvinnen sier: „Gi mig de ting du har funnet underveis! Nu behøver jeg dem alle!“ Kvinnen sier til gutten: „Du skal sove her, til jeg igjen vekker dig av søvnen, hvis du nu vil lyde mitt gode råd.“ Gutten sovnet; han våknet op av søvnen, men åpnet ikke

dast, das'sa go son ɛin du bok'ta bajas ere oađđimis, jus do siđak mun buori rađe jægadet dal.“ Lun'ta nokkai; son huomehi bajas nakkarit sis'te, mutt i dat rabastan čalmit. Gulla go muorait čup'pet; gulla go muttimat sagijet, gulla muttimit go fërret; so gulla muttimit go hevelas'tet; so gulla muttimit go nuvvit dad'djijet. So nok'ka ere vast. Oanehaš aige bæren de buođi čabba nuorra jomfrua bok'tit su bajas, buvti biebmo sunnje juokkelagan, mɛit so juo dattǫšige borrat, ja goččui vas nok'kat go borrat ol'li. Oanehaš aige bæren de so bovtahalai bajas. So baddjani bajas daggaviđi; son oaǯǯui borrat dasge vuoh on nu ædnak go so siđai, juokkelagan njalga biebmuit. Go borrat ol'li, buođi ak'ta har'mes boares gallis; sus lei brævva gieđan ja addi duon lun'ti. Brævan čuoǯǯui čal'lujuvvun boattit vulǫs ædnogaddi vaʒʒašet. Æno namma li Gil'peš-ædno.

Go vulǫs boatta lakka mæra, de lei ænon ak'ta stuorra mok'ki ja raw'nje-goadnjir, ja das li ak'ta gai'caskal'čo da stuorra raw'nje-goadnjeris. „Mana da gai'caskalčo sisa ja suga! Suga dasa, gos ođđa skippa oainat gow'dome!“ De dat buođi dokkǫ. Kaptæi'na skippan čuorvui boattit laivi nala ja čadnat gidda faŋliina naw'lai mannjegæǯin laivi. Goččǫhalai bod'nai kajut'ti lun'ta; de li ak'ta niei'da dobbe oađđime. Mutt boares æm'mi dajai dɛina Gudnabađǫšin: „Ik galga duottadallat mɛihge dabbe, jus duina gal'ga buorahik mannak da ræison.“ Ige lun'ta duottadallan dobbe mɛihge. De buođi ras'ta æno; de bæsai gad'dai, trɛf'fi ovta boares akka. De læ mærra juokke saje birra; i boađe gosage šat. Boares ak'ka lei daggaraš æm'mi, middja ani rađalašvuođa gaiten almi loddit baddjel ja mæra gulit baddjel. So ani ovta maset-instrumænta, masa so sardnui sun ieǯaslagan giela, mɛit Gudnabađǫš i ibmirdan ollongen. De buotte gaitin alme loddit da har'mes stuorra viides jal'gi, gos sun asǫhan-saddje li. So bosasti nubbades instrumen'ti ja sardnui ieǯaslagan giela. De buotte gaitin mæra diwrit ja bos'sot, smavibak ja stuoribat, nuorabat ja boarrasæbbut. Ak'ta boares bos'so i læn boattan vela iečča̧sit særvin. Jærai boares æm'mi boarrasæmus bos'son: „Gos dun æd'ni læ vela manname ja jaw'kame nu gukka aige, go dat i vel ol'le boattit guođohan-saddjahis dabalaš ai'gai?“

øinene. Han hører at de hugger trær; han hører at noen sager; han hører at noen økser; han hører at noen høvler; han hører at noen plukker stry. Han sovner igjen. Kort efter kom en vakker ung jomfru for å vekke ham og bragte ham allslags mat som han kunde ønske å spise; hun bød ham sove igjen når han var ferdig med å spise. Kort efter blev han vekket. Han stod straks op og fikk igjen spise så meget som han vilde, allslags god mat. Da han var ferdig med å spise, kom en svært gammel kall; han hadde et brev i hånden og gav det til gutten. I brevet stod det skrevet at han skulde komme ned og spasere ved elvebredden. Elvens navn var Gilpesj-elven.

Da han kommer ned nær sjøen, var der en stor krok på elven og en bakevje, og i den store bakevjen var der et geitskjell. „Gå inn i geitskjellet og ro! Ro dit hvor du ser et nytt skib flyte!“ Han kom dit. Kapteinen på skibet ropte at han skulde komme ombord og binde fanglina fast til en nagle att i skuta. Gutten blev budt ned i kahytten; der lå en pike og sov. Men en gammel kone sa til Askeladden: „Du skal ikke røre noe her, hvis det skal gå godt med dig på denne reisen.“ Og gutten rørte ikke noe der. Han kom over elven og kom i land; der traff han en gammel kone. Der var sjø rundt om på alle kanter; han kom ikke mer noensteds hen. Den gamle kona var en sådan som rådde over alle himlens fugler og sjøens fisker. Hun hadde et messinginstrument; i det talte hun et eget slags mål som Askeladden slett ikke forstod. Da kom alle himlens fugler til den overmåte store vide slette hvor hennes bosted var. Hun blåste annen gang i instrumentet og talte et eget slags mål. Da kom alle havets dyr og hvalene, mindre og større, yngre og eldre. En gammel hval var enda ikke kommet sammen med de andre. Den gamle kona spurte den eldste hval: „Hvor går din mor og blir så lenge borte, siden hun enda ikke når frem til beiteplassen sin til vanlig tid.“ Den sa: „Hun er reist til ungdomslandet med en pike, som skulde hente ungdomsepler til sin gamle mor.“ Så kom den gamle hvalen en tid efter. Den gamle kona spurte bisk: „Hvor blev det av dig så lenge?“ Hvalen bad om å

Dat dajai: „Dat læ mannan nuorravuođa gad'dai ovtain nieidain, mi li boares æd'nahis vieʒ'ʒame nuorravuođa æbbalit (æb'larit.)" De buođi dat boares bos'so ovta aigi bærin. Boares ak'ka jærai hil'bisvuođain: „Gos do læt jaw'kan nu guk'ke aigi?" Bos'so anohi allahis vuoinastan-asto oanehaš aigi. De manai oanehaš ai'gi; de buođi bos'so vasten, bijahalai vas šös'san lun'ti nuorravuođa gad'-dai nuorravuođa ulljo vieʒ'ʒat ja lastait, muttọ ædnat garra varra-mušain i duottadek mεihge dobbe čabba diŋgait, mεit so dobbe bæssa oai'nit. Boares ak'ka lei bardni bagadallan, ow'dal go vulgi: bar'dni gal'ga mannat dan uvsa sisa, gos gulla ol'muit ænemusat snur'kime.

So buođi ovta uvsa lusa, mi li har'mat hærvas, ja so manai dasa sisa. Dobbe liddje levek oađđimin. Lun'ta valdi nuorravuođa ul'ljo-klasa allahis, coggai ieʒas lum'mi ja de manai sisket ladnji ja uoini maŋ'ga čabba blom'starit ja lastait. So duoji gol'ma lasta ovta sil'-bamuoran ja vulgi olgọs. De buođi gaskamuš ladnji, uoini duo har'mes čabba nieida dobbe oađđime. Lun'ta valdi ja cummesti da čabba nieida, čali namas uvsa baddjel. De vulgi olgọs εin; de uoini maŋgalagaš har'mes hær'vašadduit. So doajesti ovta čabba muoran ovta lasta ja coggai lum'mi, vulgi mærragad'dai vaʒ'ʒet vulọs sæmme saje lusa, gos alda sat'tọlaš lei sun luoi'tan gad'dai.

De buođi bos'so; de dat manai bos'so nala, ja soai vulgiga har'-mes jođanesvuođain vajaldet owdas gu'lui. Buođiga gas'ko abi; de bos'so manai ovta gærdi mæra vuollai. Go buođi bajas mæra nala, jærai luntan: „Mak'tes buori dagai dunnje dal?" De vas'tedi lun'ta: „Varga hui sus hæg'ga manna eriden raddin." Manai dasge vas nub-badis mæra vuollai. Dalle orui gukkebuʒʒa mæra vuol'de go vuostaš gærde. Jærai bos'so luntan: „Mak'tes buori dagai dal dunnje?" De daddja lun'ta: „So varga hui hæggahuvva aibas." Das'tọ manai goalmades vel mæra vuollai; muh i dalle orrọm nu gukki mæra vuol'de go dεit owdik gėrdit. Jærai bosso: „Mak'tes buori dagai?" „Son varga hui hæggahuvva aibas gaitin." „Vuostaš gærdi go do nieida cummestik, dagai sunnje nu baha; varga hui so hæggahuvva dagga saddjai ja jabma. Dallego don ieʒat nama čallet baddjel uvsa, gos niei'da li oađđime, dalle so varga hui juo lappastuvva ja jabma,

få tid til å hvile en liten stund. Der gikk en liten stund; da kom den igjen og blev sendt igjen som skyss for gutten til ungdomslandet for å hente ungdomsolje og løv, men med streng advarsel om ikke å røre noe av de vakre ting som han fikk se der. Den gamle kona hadde lært gutten, før han reiste: han skal gå inn ad den dør hvor han hører folk snorke mest.

Han kom til en dør som var svært prektig, og gikk inn der. Der lå løver og sov. Gutten tok sig et glass ungdomsolje og stakk det i lommen; han gikk så til et rum lenger inn og så mange vakre blomster og løvblad. Han brøt tre blad av et sølvtre og gikk ut. Så kom han til det mellemste rum og så at den svært vakre piken lå og sov der. Han tok og kyste henne og skrev navnet sitt over døren. Så gikk han ut igjen; han så mangeslags svært herlige frukter. Han brøt et løvblad av et vakkert tre og stakk det i lommen og gikk ned til stranden til det samme sted hvor hans skyss hadde satt ham i land.

Da kom hvalen; han gikk op på den, og de reiste avsted med svær fart. De kom midt ut på havet; der gikk hvalen en gang under sjøen. Da den kom op på sjøen, spurte den gutten: „Gjorde det nu godt til dig?“ Gutten svarte: „Pusten gikk næsten ut av brystet på mig.“ Hvalen gikk igjen annen gang under sjøen. Dengang blev den litt lenger under sjøen enn første gang. Hvalen spurte gutten: „Gjorde det nu godt til dig?“ Gutten sier: „Jeg mistet næsten ganske pusten.“ Så gikk den enda tredje gang under sjøen; men da blev den ikke så lenge under som de forrige gangene. Hvalen spurte: „Gjorde det godt?“ „Jeg mistet næsten ganske pusten.“ „Første gang da du kyste piken, gjorde det mig så ondt, at jeg næsten mistet pusten på flekken og døde. Da du skrev navnet ditt over døren der hvor piken lå og sov, da blev jeg næsten kvalt og døde næsten; jeg kom da under land for å ta dig igjen. Og da du brøt blad av det vakre sølvtreet og stakk dem i lommen, stakk likesom en kvass pil mig i hjertet; jeg var ferdig til å dø på flekken. Nu har også du tålt det du har fortjent for din trossighet.“

Så kom de til den store sletta hvor deres styrer opholdt sig. Den

go so li gadde vuollai boattime du val'det vasten. Ja go do da čabba sil'bamuora lastait duoddjet ja cog'get lum'mi, sunnje dugo bas'teles njuolla vai'mui čug'gi; so lei firuk jabmit dagga saddjai. Dal læt gier'-dan doge, mεit læt asašan iežat gažžaresvuođa bak'te."

Das'tọ dak buođiga dokkọ stuorra jalga lusa sin haldahæd'dji orọ-hagait lusa. De dajai dat boares ak'ka luntain: „Manne do vuose-hiddjet æppegulọlašvuođa sin vuos'ta?" Boares ak'ka das'tọ bosasti su čoar'vahes ja goččui gaitin loddit ja mæragulit mannat sin dabalaš orọhagaje assọt. Lun'ta buođi ras'ta da Gilpeš-æno ja de vajaldi gukkibuida εin owdas guowluit buore doai'vagina. De buođi vielljaides raddjai; soai fil'liga nuoramus vielljaska nok'kat dasa, suoladeiga sun oamasvuođa, mεit son ani baddjelistes, ja manaiga sii'di dεina nuor-ravuođa ulljuin ja lastaitguoime. De baddjani Gudnabađọš ere dobbe ađđimis ja vulgi εin vajaldek siida gu'lui, mutt ædnat morrahina.

Oanehaš aige bærin buođi ak'ta har'mes čabba lai'vi duon boares gal'la siida ow'di čuojahebmušina ja ædnat iluin. De buođi nuorra fiina šoŋkọt ja de jærai: „Igo læ dat sii'da, gos dat ak'ta bar'ni læ læmaš sun lut'te cummestæmi sun ja čallan vel namas baddjel sun uvsa?" Daddja ač'či: „Gudnabađọš i læ læmaš dobbe goas'sege. Da li sær'vadallan iežas majilme haw'skevuođa hisa ja juk'kit farrui." De daddja niei'da: „Gudnabađọš læ dat olmai, giddja læ læmaš nuorravuođa gaddin. Das gal'ga gaw'nọt sis-ræddjo lumman ak'ta sil'balas'ta, mεit dat læ doaddjam mun ædne sil'bamuoran ere vittane danen, atte so læ læmaš dobbe." Go ač'či buođi gullat, atte æba lækge læmaš nuorravuođa gaddin, de vuojahalaiga ere siidan.

(Lars Nilsen 1903, Sørfjord.)

63.

De leddje guok'te siida baldalaga ja leddje mađohis gæfik; muttọ lei bar'ni goab'bak siidan. De lei gullam nub'be, go sar'nọk, giddja ol'leličči ja bæsali sil'bavari raddjai; mutte dokkọ læ baha bæssak. De riemaiga ar'valit dat guok'te bardni, atte dokkọ ličči buoremus vuol'git, go bæsaličči; mutte bieb'mo læ bahamus. „Go moai vuož-

gamle kona sa til gutten: „Hvorfor viste du dig ulydig mot oss?“ Hun blåste siden i hornet sitt og bød alle fugler og sjøfisker gå til sine vanlige opholdssteder. Gutten kom over Gilpesj-elva og vandret videre frem med godt håp. Han kom til brødrene sine; de narret sin yngste bror til å legge sig til å sove der, stjal hans eiendom som han hadde på sig, og gikk hjem med ungdomsoljen og løvbladene. Askeladden stod op der og vandret avsted hjemover, men med megen sorg.

Kort tid efter kom et overmåte vakkert skib foran den gamle kallens gård med musikk og megen glede. En ung fin, fjong pike kom og spurte: „Er ikke dette den gården hvor den ene sønnen har vært hos mig og kysset mig og attpå skrevet navnet sitt over døra mi?“ Faren sier: „Askeladden har aldri vært der. Han hadde gitt sig i lag med denne verdens lyst i selskap med drikkere.“ Da sier piken: „Askeladden er den mann som har vært i ungdomslandet. Der skal finnes i lomma på innertrøia hans et løvblad av sølv som han har brukket av min mors sølvtre til vidnesbyrd om at han har vært der.“ Da faren fikk høre at de to ikke hadde vært i ungdomslandet, blev de jaget bort fra gården.

63. REISEN TIL SØLVFJELLET.

Der lå to gårder ved siden av hinannen, og de var svært fattige; men der var en sønn på hver gård. Den ene hadde hørt at de talte om den som kunde nå frem til sølvfjellet; men dit var det vanskelig å slippe frem. De to gutter begynte å tale om at det vilde være best å reise dit, om en slapp frem; men det var verst

ʒǫliččin mat'kebiebmo, de moai vuolgaliččimen.“ De riemaiga sar'nok vanhemidiska guoimi atte: „Læp'pigo doai gullam dam sil'bavari birra mui'talusait?“ De daddja nubbi bardni æd'ni: „Læ so gullan boares mui'talusain, atte dat gal'ga lættit malmin; mutte im mon diede, lægo dat duotta.“ De jærra niso nubbi siida bardnin: „Lægo ač'čak deke lægo æd'nak gullam boares aige mui'talusait dam sil'bavari birra?“ De daddja bar'ni: „Dat sardnuigan ovta ækkeda dam birra; mutte æba dat diettan, lægo dat duotta vai i, ja sardnuiga vela: giddja dokkǫ bæssa, de vuoʒ'ʒǫ bar'gat allahis ælliman laibi.“ De bardniguovtis oaʒʒuiga ænep halo atte gæč'čalit vuol'git dokkǫ. „Mutte dat læ gal guk'ki mat'ki, nugo likkǫstuvalični, atte moai vuoʒʒǫleimi bar'gat dobbe sil'banoađi. Dat dai'da baha dokkǫ bæssat.“

De goit oaʒʒuiga dam mađi vækki, atte oaʒʒuiga allahæska niesti miel'de. De vulgigan ovta buorredalki-bæivi vaʒ'ʒit ja da bæivi vaʒʒiga. Dego sewnjǫdi, de bijaiga iddji vuoinastit. Dego iđet šaddai, de vulgiga vaʒ'ʒit. De boatta boares ak'ka owdal; de adnoba: „Buorre bæivi, boares ak'ko!“ De daddja: „Makkas læk dak čabba jot'tit, makka mun nu čab'bak buorrebæivastallek? Mo læm ællam nu gukki, atte sibmǫlak læk riebman šad'dat mun oai'vai imge læ gullam, atte ak'tage læ mun daddjam boares ak'kon.“ De riemai jæradit: „Gosas doai læp'pi mannamen?“ De mui'talæba: „Moai led'ne mannamen sil'bavari occat; mutte dat dai'da nu guk'kin, atte moai æm ol'le dokkǫ.“ De daddja boares ak'ka: „Dat læ galle varalaš dokkǫ boattit.“ De daddjaba bardniguovtis atte: „Moai led'ne gæfes ol'muit bardnit ja moai led'ne vuol'gam occak ællima laibi.“ De daddja boares akka: „Gal dod'nuin dai'da bures mannak. Lægus dod'nǫs gak'ko munnje ad'dit? Mus læ vaimǫ-goddahak.“ De daddjaba: „Læ mun'nǫs galle væhaš bieb'mo miel'de; mutte moai led'ne gullam, atte anohæd'djai gal'ga ad'dit.“ De addiga goab'-bat gakko. De boares akka gii'tali, ja addi dam guok'tai ovta soabbi ja roakki ja daddja: „Go doai darbahæt'ti, de gal'gabæt'ti daina suobbin bak'tai čug'gek, ja daina ruokkin gal'gabæt'ti soab'berai'gai roakkastit; de stallebavtije oaʒ'ʒobæt'ti cekkit, mait miel'de bæssa-bæt'ti dam sil'bavari guw'lui. Deina stallebak'ti læ dam sil'bavari

med kosten. „Hvis vi fikk reisekost, vilde vi reise." De begynte å tale med sine foreldre: „Har I hørt fortellinger om sølvfjellet?" Den ene guttens mor sier: „Jeg har hørt av gamle fortellinger at det skal finnes i verden; men jeg vet ikke om det er sant." Hun spør sønnen i den andre gården: „Har din far eller din mor hørt fortellinger fra gammel tid om sølvfjellet?" Gutten sier: „De talte en kveld om det; men de visste ikke om det var sant eller ikke, og de la til: Den som når dit, han skaffer sig levebrød." Guttene fikk da mer lyst til å prøve på å reise dit. „Men det er nok en lang reise, om det skulde lykkes oss å få skaffe oss der en bør sølv. Det er nok slemt å nå dit."

De fikk allikevel så pass hjelp at de fikk sig niste med. De gikk avsted en godværsdag og gikk den dagen. Da det blev mørkt, la de sig til hvile for natten. Da det blev morgen, gikk de videre. Da kommer en gammel kone imot dem; de byr: „God dag, gamle bestemor!" Hun sier: „Hvad er det for vakre vandrere, som hilser mig så pent god dag? Jeg har levd så lenge at det er begynt å vokse mose på hodet mitt, og ikke har jeg hørt at noen har kalt mig gamle bestemor." Hun begynte å spørre: „Hvor skal I hen?" De forteller: „Vi går for å lete op sølvfjellet; men det er kanskje så langt borte at vi ikke når dit." Den gamle kona sier: „Det er nok farlig å komme dit." Guttene sier: „Vi er fattigfolks sønner og vi er reist ut for å søke levebrød." Den gamle kona sier: „Med eder går det nok godt. Har I en kake å gi mig? Sulten gnager mig." De sier: „Vi har nok lite mat med; men vi har hørt at en skal gi den som ber." De gav henne en kake hver. Den gamle kona takket og gav dem en stav og en krok og sier: „Når I behøver det, skal I stikke denne staven i berget, og denne kroken skal I krøke fast i hullet efter staven; da får I trin i bratte berg og slipper på dem hen til sølvfjellet. For der er et bratt berg foran sølvfjellet, før en når derhen. Det er en farlig mann der ved sølvfjellet. Han taler med folk, og når han får dem på troen, får han dem til å gå på den venstre siden av fjellet, og der blir de borte og kommer aldri tilbake. Men når I kommer til fjellet, skal

owdan, ow'dalgo dokkǫ bæssa. Mutte dobbe læ ak'ta varalaš olmai dam sil'bavari baldan. Dat sar'no ol'mait guoimi, ja go dat vuoǯ'ǯǫ jak'kit, de biddja gurot bæli vari dɛit mannak, ja dak dokkǫ jaw'ket ja æige boađe goas'segen ruok'tot. Mutte go doai boattibæt'ti dam vari raddjai, de gal'gabæt'ti gei'get dam soabbi dam ol'ma vuos'ta ja lok'tek dam roakki ja biddjak gas'ko soabbi ja duol'lek doarras dam ol'ma vuos'ta. Mutte dat læ fal guk'ki mat'ki."

De bardniguovtis vulgigan vaʒ'ʒit; vaʒʒiga maŋ'ga aigi. De boatta ak'ta olmai owdal ja jærra: „Gosa doai læp'pi mannamen, doai guok'te nuorra ol'ma?" De mui'talæba: „Moai led'ne mannamen dam gulǫlmas sil'bavari occat." De dadđja dat olmai: „Mo læn læmaš mɛida dam sil'bavari occamen; mutte buođi hæŋgobak'ti owdal, ja mo vaʒ'ʒem birra ja occem bal'ga atte bæssak dokkǫ; mutte in læ gaw'nam maŋgelagan geinǫdaga ja læm fir'tem mac'cat ruok'tot. Doai mɛit gal'gabæt'ti mac'cat ruok'tot." De daddja nub'bi bar'ni atte: „Moai æm macca ruok'tot." De nub'bi riemai ar'valit: „Jogǫhǫn moai mac'ce ruok'tot?" De jærra fasten nub'bi dam ol'man: „Lægus dat guk'ki vela dām rajin?" Olmai vas'tidi: „Dat læ guovti vakko mat'ki, ja doai gal'gabæt'ti mannat oarjas guw'lui. Dod'nǫsida buottek guok'te bal'ga; nub'bi manna nuortas guw'lui ja nub'bi manna oarjas guw'lui." De jærra fas nub'bi bar'ni: „Goabba bal'ga don læk vajaldam?" De vastidi: „Dam bal'ga mo læm vaʒ'ʒam, middja nuortas guw'lui suorgaga." De bardniguovt jærraba: „Lægus dat alla varri?" De daddja: „Dat læ mađohis alla varri." De vulgi son ruok'tot vaʒ'ʒit, ja duot guovtis baʒiga dasa čuoǯ'ǯot ja ar'valit gas'kanæska: „Jogǫhǫn moai gal'ge mac'cat ruok'tot?" De daddja nub'bi: „Go moai led'ne vuol'gam dieke, de moai gæč'čaled'ne occak dam sil'bavari, go boares ak'ko mon'nǫsida addi dam soabbi ja dam roakki ja dajai mon'nǫsida, atte dat manna mon'nuin bures."

De goit soabaiga atte vulgiga vaʒ'ʒit, ja vaʒʒiga mađohis gukki, das'sago buođiga dam balgessuorgi lakka, gos'te bal'gat vul'get guovte guw'lui. De boatta boares ad'dja owdal, ja bardniguovtis adnoba: „Buorre bæivi, boares ad'dja!" De daddja boares ad'dja: "Gækka læk dak nuorra ol'mak, makka mu nu čab'bak buorrebæivastallek?"

I rekke staven mot mannen, løfte op kroken og sette den midt på staven og holde den på tvers mot mannen. Men det er en lang reise."

Guttene gikk videre; de gikk en lang tid. Da kommer en mann imot dem og spør: „Hvor skal I hen, I to unge menn?" De forteller: „Vi går for å lete op det navnkundige sølvfjellet." Mannen sier: „Jeg har også vært og lett efter sølvfjellet; men jeg traff på et flogberg og gikk omkring det og lette efter en sti for å slippe frem dit; men jeg fant ikke noen slags vei og har måttet vende tilbake. I skal også vende tilbake." Den ene gutten sier: „Vi vender ikke tilbake." Den andre begynte å slå frempå: „Kanskje vi skal vende tilbake?" Den første spør mannen: „Er det enda langt herfra?" Mannen svarte: „Det er to ukers reise, og I skal gå mot syd. I kommer til to veier; den ene går mot nord og den andre mot syd." Gutten spør igjen: „Hvilken vei gikk du?" Han svarte: „Jeg gikk den vei som skiller sig mot nord." Guttene spør: „Er det et høit fjell?" Han sier: „Det er et svært høit fjell." Han gav sig på tilbakeveien, og de to blev stående og rådslo: „Mon vi skal vende tilbake?" Da sier den ene: „Da vi er reist hit, skal vi prøve på å lete op sølvfjellet, siden den gamle kona gav oss staven og kroken og sa til oss at det vilde gå oss godt."

De blev da enige om å gå videre og gikk svært lenge til de kom nær veiskillet hvor veien gikk til to kanter. Der kommer en gammel gubbe mot dem, og de byr: „God dag, gamle bestefar!" Den gamle gubben sier: „Hvad er det for unge menn som hilser mig så pent god dag?" De spør: „Du som er en gammel gubbe, vet du å fortelle om sølvfjellet som vi har hørt om?" Den gamle gubben sier: „Jeg har hørt om det og vet det også; men dit er det farlig å komme. Har I et stykke kake å gi mig? Jeg er morgensulten." De sier: „Vi har vandret lenge og nisten minker; men en skal gi den som ber." Så gav de en hel kake hver. Den gamle gubben takket og spurte: „Har I møtt søster mi?" De svarte: „Vi møtte en gammel kone og vi gav også henne brød."

De jærraba bardniguovtis: „Don gi læk boares ad'dja, dieđakgo don sagait dam sil'bavarrai, mait mi læp gullan?“ De daddja boares ad'dja: „Læm mon gullam ja dieđan mɛidai; mutte dokkọ læ varalaš boattit. Lægo dod'nọs munnje ak'ta gak'kobek'ki ad'dik? Mus læ dal iđedis næl'gi.“ De daddjaba: „Moai led'ne gukki jottam ja nies'ti læ un'nomen; mutte anohæd'djai gal'ga ad'dit.“ De addiga ollis gakko goab'bak. De boares ad'dja gii'tali ja jærai: „Lægo sun oab'ba dod'nọ owdal boattam?“ De vas'tideiga: „Læ gal ak'ta boares ak'ko boattam mon'nọ owdal, ja moai addin dasa mɛidai laibi.“ De daddja boares ad'dja: „Riek'ta doai dagaje, go addije dasa laibi. Dat lei mun oab'ba. Addigos dat dod'nọsida mɛi'dege?“ De vas'tideiga: „Addi galle ovta soabbi ja roakki.“ De jærai boares ad'dja: „Mɛi'de dat dajai, go dod'nọsida addi dam guok'te diŋga?“ De dajai nub'bi: „Go moai hæđastuvve ja buotte hæŋgovari duokkai, de moai gal'ge čug'get bak'tai ja ruokkin roakkastit sæmme rai'gai; de šad'dek stallebak'tai cækkit, atte moai besse baddjel dam hæŋgovari.“ Ja mui'tali: „Nubbe bæl'de læ mɛit liika cæggos.“ De siđai boares ad'dja: son gæč'ča, lægo dat rievtes soabbi ad'dam ja rievtes roakki. De gæččai ja dajai: „Dat læk rievtes bar'gonævvok, ja doai gal'gabætti dasa biddjat dam soabbi, go doai ruok'tot boattibætti sil'banuođit guoimi,“ ja vuosehi ovta jor'ba bowna. „Das læ sibmulit vuol'de ak'ta unnehis sas'tesæk'ka, man sis'te læk sil'baruđak, ja doai gal'gabætti val'dik dam sække allasæddi. Doai oaʒ'ʒobæt'ti, go doai must suorgaheidi iđedis nælgi. Doai gal'gabæt'ti mannak dam bal'ga, middja oarjas guw'lui manna.“ De manaiga dam bal'ga miel'de, mutte æba huob' man jærrak, lægos guk'ki vela dam sil'bavari raddjai. De maccai nub'bi ruok'tot, galgai jok'sat boares addja jærrat, lægo guk'ki vela. De li mannamen manjin; dego bæl'ljemad'dagis saw'kali: „Dokkọ læ gæđ'ge-gurašťæbmi dehe guovte bæivi mat'ki.“ De maccai ruok'tok ja buođi guoimis lusa. De jærra: „Jok'sekgo don boares addja?“ De vas'tidi guoi'mahis: „Im mon voai'nam; mutte dego saw'kali bæl'ljemad'dagis, atte dokkọ læ gæđ'gegurašťæbmi dehe guovti bæivi mat'ki vela.“

De vulgiga vaʒ'ʒih ja vaʒʒiga dam guok'te bæivi. Manjik bæi'vi

Han sier: „I gjorde rett da I gav henne brød. Det var søster mi. Gav hun eder noe?“ De svarte: „Hun gav oss en stav og en krok.“ Han spurte: „Hvad sa hun da hun gav eder de to tingene?“ Den ene sa: „Når vi står fast og kommer til et flogberg, skal vi stikke staven i berget og krøke kroken i hullet; da blir der trin i det bratte berget så vi slipper over flogberget.“ Mannen fortalte: „På den andre siden er det også like bratt.“ Så bad mannen om å få se om hun hadde gitt en riktig stav og en riktig krok. Han så på dem og sa: „Det er riktige arbeidsredskaper. I skal legge staven her når I kommer tilbake med sølvbører,“ og han viste dem en rund tue. „Her er der under mosen en liten skinnsekk med sølvpenger, og I skal ta sekken til eder. I skal få den, fordi I stillet min morgenhunger. I skal gå den veien som går mot syd.“ Da gikk de den veien, men kom ikke på å spørre hvor langt det enda var til sølvfjellet. Den ene vendte da tilbake og skulde innhente den gamle gubben for å spørre om det enda var langt. Som han gikk efter ham, hvisket det likesom i øret på ham: „Det er et stenkast eller to dagers reise dit.“ Da vendte han om og kom til sin kamerat. Denne spør: „Nådde du den gamle gubben?“ Han svarte ham: „Jeg så ham ikke; men det hvisket likesom i øret på mig at det enda er et stenkast eller to dagers reise dit.“

Så gikk de videre og gikk de to dagene. Det var i mørkningen den siste dagen; da la de sig til hvile for natten. Om morgenen stod de op da dagen lysnet, og de var under flogberget. De gikk videre mot syd for å lete efter vei, om det ikke skulde finnes et sådant sted i fjellet at de slapp over. De gikk mot syd og kom til et sted hvor det etsteds var en jevn skråning. De tok til å gå videre og lete efter et enda bedre sted. Da var det som det hvisket i øret på den som gikk foran: „Der er stedet hvor I skal gå op og bruke staven og kroken.“ Da sanset de hvad den gamle kona og den gamle gubben hadde sagt til dem. De gikk op ad skråningen og stakk staven ned skritt for skritt; da blev der hver gang et stort trin i berget og de slapp på den måten over fjellet og

lei sewnjǫdam; de bijaiga iddji vuoinastit. De iđedis baddjaneiga, go bæiʹvi čuwgǫdi; de leiga dam hæŋgǫvari vuolʹde. De vulgiga εin oarjas guwʹlui occat geinǫdaga, igus dat gawʹnǫ varin daggar baiʹki, atte soai bæssaba dam vari baddjel. De vaʒʒiga oarjas guwʹlui; de buođigan ovta baiki guowʹdo, mi li væha njuoidos ovta saji; de riemaiga εin vaʒʹʒih ja occak vela buorep baiki. De giddja li owʹdalis vaʒʹʒime, dego sawʹkali bælʹljai atte: „Diele læ baiʹki, gosʹte doai galʹgabætʹti mannak bajas ja galʹgabætʹti soabbi ja roakki adnit.“ De huobʹmaiga mεit lei boares akʹka ja boares adʹdja sodʹnǫide sarʹnǫm. De vulgiga dam njuoiʹdǫ-geinǫdaga bajas ja εin čugʹgeba soabbi lawkin lawʹkai; de εin šadʹda stuorra cækʹki bakʹtai, ja bæsaiga dεina lagin baddjel dam vari ja buođiga silʹbavari lusa.

De li olmai čuoǯʹǯomen varreguoran ja riemai dam guovto sardnǫhallah. Mutte de valdiga dam soabbi ja roakki ja bijaiga roakki gasʹko soabbi ja duolʹligan doarras dam olʹma vuosʹta. Go leiga binnaš gaska doallam, de hæiʹtai ere sarʹnomest ja riemai sævvit ieǯas lusa. De li nubʹbi nu roakʹkat, atte manai dam olʹma lusa. De jærra: „Maggar olʹmǫk doai læpʹpi?“ De muiʹtala barʹni atte: „Moai ledʹne harʹmat gæfes olʹmuit manak, ja moai ledʹne vuolʹgam dam silʹbavari occat ja oaǯʹǯot silba allasæmi, atte moai vuoǯʹǯǫ lodnok dεina biebmo.“ De jærra dah olmai, giddja li silʹbavari baldan čuoǯʹǯome: „Lækgos dodʹnǫ vanhemak ællime?“ De muiʹtaleiga: „Læk galle ællimen, ja mi læk gæfes olʹmǫk. I læm balljǫ borrambitʹta, go moai siidan vulgimen; mutte dat læ gukkes aiʹge dam rajin.“ De daddja dat, giddja vari fakʹti: „Jus doai munnje adʹdibætʹti goabʹbat gakko, de doai oaǯʹǯobætʹti silʹbanuođit valʹdit.“ De addiga guokʹte gakko goabʹbat; mutte i valʹdam go gakko goabbastaga. De daddja nubʹbi barʹni: „Don galgat burin mielain valʹdit goabbaš gakkuit.“ De vasʹtida dat olmai: „Jus mon valdan goabbaš gakkuit, de doai ætʹti nagat guodʹdik gaitin silba, mεit mon addam dodʹnǫsida. Dat læ gakʹko ja noađđi.“ De daddja dat olmai atte: „Doai æpʹpi galga muiʹtalit mεiʹdege, gækka dodʹnǫ owdal buottek, atte gosʹte doai læpʹpi boattime, ja jus jerrek, mεiʹde doai guodʹdibætʹti, de galʹgabætʹti vasʹtidit: ačče ja ædne davvira, ruowde ja gæđgi.“

kom til sølvfjellet. Der stod en mann ved fjellet og begynte å tale med dem. Men de tok staven og kroken og satte kroken midt på staven og holdt den på tvers mot mannen. Da de hadde holdt den en liten stund, hørte han op å tale og begynte å vinke dem hen til sig. Da var den ene så dristig at han gikk hen til mannen. Denne spør: „Hvad slags folk er I?“ Gutten forteller: „Vi er svært fattige folks barn, og vi har reist for å lete efter sølvfjellet og få oss sølv så vi kan bytte til oss mat for det.“ Mannen som stod ved sølvfjellet, spør: „Har i foreldre i live?“ De fortalte: „De er i live, og vi er fattige folk. Der var næsten ikke matbiten da vi reiste hjemmefra; men det er lenge siden.“ Da sier han som voktet fjellet: „Hvis I gir mig hver en kake, kan I få to sølvbører.“ De gav to kaker hver; men han tok bare én kake av hver. Den ene gutten sier: „Du skal med godhug ta begge kakene.“ Mannen svarer: „Hvis jeg tar begge kakene, orker I ikke å bære alt sølvet som jeg gir eder. Det er en bør for en kake.“ Mannen sier: „I skal ikke fortelle noget til dem som I møter, om hvorfra I kommer, og hvis de spør hvad I bærer på, skal I svare: fars og mors gods, jern og sten.“

De fikk bører og gikk avsted. De gikk over fjellet på samme plass og kom til det sted hvor gubben hadde sagt at de skulde legge igjen staven og kroken ved tua. De la de tingene igjen der, således som det var pålagt dem, og løftet mosen op. Der var en liten pengesekk. De tok den og kom hjem, og hjemmefolkene var rent matløse. Da tok guttene den lille sekken og begynte å se efter hvad som var i den. Det var sølv- og gullpenger; de delte det som var i sekken i to deler, og lot sine fedre ro til kjøbmannen og kjøpe mat og klær. „Hvis kjøbmannen spør hvor I har fått så vakre sølv- og gullpenger, skal I svare: „Der hvor kongen graver gull, og du skal ikke spørre mer.“

Så kjøpte de båten full av varer og rodde hjem, og de blev overmåte rike.

De oaǯǯuiga nuođit ja vulgiga mat'kai ja manaiga sæmme baiki vari baddjel ja buođiga dam bai'kai, gos'te li ad'dja daddjam atte guođđit soabbi ja roakki dam bowna raddjai, ja guđiga dasa dεit diŋgait, nugo leiga goččǫhallam, ja lok'tiga sibmulit bajas. De lei dobbe unnehis ruttasækkaš. De valdiga dam ja buođiga sii'di, ja leddje mađohis biebmogæt'te sii'da-vækka. De valdiga dam unnehis sækka ja riemaiga gæč'čak, mi læ sækka sis'te. De li sil'ba- ja golle-rutta, ja jugiga dεit guovte saddjai, mak leddje sækka sis'te, ja bijaiga aččijæska gaw'peol'mai sukkat ja oas'tit mātta ja bik'tasit. „Jus gaw'pe-olmai jærra: „Gos'te doai læp'pi nu čabba sil'ba- ja golle-ruđait vuoǯ'ǯǫm, de gal'gabæt'ti vas'tidih: Dobbe gos'te gonagas golli rog'ga, ja ih galga šat ænep jæradit.“

De gawpaheiga galvo dievva vanca ja sugaiga ruok'tot, ja dat šad'de mađohis rig'gasak.

(Efraim Pedersen 1926, Storfjord.)

64.

De li gæfes bar'ni ja vanhemak mεit leddje gæfik, ja dat bar'ge, gos'te vuoǯ'ǯǫ mattabinna, mεid borre, ja fawli mεid sukke; mutte lei nu un'nan guolit oaǯ'ǯot. De manai ak'ta ai'gi. De bar'ni šaddai stuorak ja de riemai sar'nok edninis ja aččinis, atte son vuol'ga dal occak bargo ja daggar baiki, mas'te so ruđa tine, mas'te mi oaǯ'ǯot ællima. De daddja æd'ni: „Go læk bal'valam væha ruđa, de galgak buk'tit mon'nǫsida.“ De bar'ni loppidi. De vulgi vaʒ'ʒit ja buođi ovta mæc'cai. De læ boares ak'ka, čok'kaha balgesbællan. De daddja: „Buorre bæivi, boares ak'ko!“ De daddja: „Gi læk don ol'mait, giddja dajak sun nu čab'bat? Mo læm čok'kaham dās ovta muorra-gač'čama ige ak'tage læk daddjam nu čab'bat go don.“ De jærra bar'ni: „Dieđakgo sudnje buori bal'valus-baiki? Mo læn gæfes ol'muit manna, ja mi læk nu gæfit, atte mis i læ balljǫ borrambin'na mεit mi borrap.“ De daddja boares ak'ka: „Im mon dieđe jur vis'-sasit daddjat. Mus læ boarrasip oab'ba, mi čok'kaha sæmme laddje balgesbællan go mon. Vaʒʒe dam guw'lui, gos'te bæi'vi dāl baddjana!“

64. EN FATTIG GUTT SØKER TJENESTE OG VINNER RIKDOM.

Der var en fattig gutt og foreldrene var også fattige; de arbeidet hvor de fikk en matsmule som de spiste, og rodde også på sjøen; men det var så lite fisk å få. Der gikk en tid. Gutten blev stor og begynte å tale med sin mor og far om at han nu vilde reise for å søke arbeide og en sådan plass hvor han tjente penger, som de kunde få leve av. Moren sier: „Når du har tjent litt penger, skal du bringe oss dem.“ Gutten lovte det. Han gikk avsted og kom til en skog. Der sitter en gammel kone attmed veien. Han sier: „Goddag, gamle bestemor!“ Hun sier: „Hvad er du for en mann, som gir mig så vakkert navn? Jeg har sittet her et vedfall og ingen har gitt mig så vakkert navn som du.“ Gutten spør: „Vet du en god tjeneste for mig? Jeg er fattigfolks barn, og vi er så fattige at vi næsten ikke har en matsmule å spise.“ Den gamle kona sier: „Jeg kan ikke si det ganske sikkert. Jeg har en eldre søster som sitter attmed veien likesom jeg. Gå mot den kant hvor solen nu står op!“

De vaʒʒi bar'ni dam guw'lui. De li ak'ta dievva, man baddjel manai balgis. De buođi nubbi bællai dieva; de oai'na, go boares ak'ka čok'kaha balgesbællan. De manai dam lusa ja adnọ: „Buorre bæivi, boares ak'ko!“ De daddja: „Gi læk don ol'mait, giddja dajak sun nu čab'bat.? Mon læm dās čok'kaham guok'te muorra-gač'čama ja ige læ ak'tage daddjam mun nu čab'bat.“ De daddja: „Mo læm gæfes manna ja vuol'gam bal'valusa occat; mi læk gæfik ige læ mis balljọ borrambin'na. Dieđakgo don, boares ak'ko, dam baiki, gos'te mon vuoǯǯọlin bal'valusa?“ De daddja: „Im mon dieđe jur vis'sat; mutte mus læ boarrasit oab'ba, mi čok'kaha mɛit balgesbællan. Mon addam dudnje ovta soabbe, go don daddjek mun nu čab'bat, ja dam soabbe galgat čug'get dam bai'kai, gos'te balgis vuol'ga golma suor'gai, ja galgat mannat dokkọ dam vuos'ta, gos'te don oainak bæivi luoi'-timen bod'nai dāl.“ De bar'ni vulgi dam vuos'ta ja dajai farvæla. De manai nu gukki go balgis manai golma suor'gai. De čug'gi soabbe dam gas'kasuor'gai ja vulgi gaskamus bal'ga vaʒ'ʒit ɛin. De vaʒʒi nu gukki, go buođi ak'ta stuorra vuow'di. Balgis manai čađa da suk'kis vuowdi. Degọ buođi suokkadæmus vuowdi sisa, de jorai fak'kistaga; dego bajas čuoǯǯahi, de huob'ma, go ak'ta boares ak'ka čok'kaha ow'dalis balgesbællan. De vaʒʒi dam lusa ja anui: „Buorre bæivi, boares akko!“ De daddja boares ak'ko: „Gi læk don ol'mait, go dajak sun nu čab'bat?“ De daddja bar'ni: „Mo læm ak'ta gæfes ol'mọ bar'ni.“ De jærra: „Gosa læk don mannamen?“ De daddja bar'ni: „Mo læm mannamen bal'valusbaiki occak, vai mon oaǯǯom ruđa ja bargo.“ De daddja: „Gal mon dieđam, don giddja daddjek mun nu čab'bat. Mo leddjemge čok'kaham gol'ma muorra-gač'čama dam balgesbællan, ige læm ak'tage daddjam mun nu čab'bat. Don galgak sæmme bal'ga boattit ruok'tot, go don læk orrọm ovta jagi ja bal'valam.“ De bar'ni vulgi vaʒ'ʒit. De daddja boares ak'ko: „Don galgak mannak dam sii'di, gos'te dal bæi'vi baddjana. Dast don oaǯǯot bal'valusa. Mutte it bæsa orrot gukkit go jagi ja bæivi.“

De bar'ni manai ja gawnai dam siida ja manai sisa. De čok'kahan ok'ta boares ad'dja bæw'degaddin ja jærra: „Gosa læk don mannamen?“ De daddja bar'ni: „Mo læn mannamen ovta bal'valusbaiki occat;

Gutten gikk mot den kant. Der var en bakke som veien gikk over. Han kom på den andre siden av bakken; da ser han at en gammel kone sitter attmed veien. Han gikk hen til henne og byr: „Goddag, gamle bestemor!" Hun sier: „Hvad er du for en mann som gir mig så vakkert navn? Jeg har sittet her i to vedfall og ingen har gitt mig så vakkert navn." Han sier: „Jeg er et fattig barn og går for å søke tjeneste; vi er fattige og har næsten ikke matsmulen. Vet du, gamle bestemor, det sted hvor jeg kunde få tjeneste?" Hun sier: „Jeg vet det ikke ganske sikkert, men jeg har en eldre søster som også sitter attmed veien. Jeg skal gi dig en stav siden du gav mig så vakkert navn, og den staven skal du stikke ned på det sted hvor veien deler sig i tre grener. Du skal gå mot den kant hvor du nu ser solen går ned." Gutten gav sig i vei mot den kant og sa farvel. Han gikk så lenge til veien delte sig i tre grener. Han stakk staven ned i veiskjellet og gikk videre ad den mellemste vei. Han gikk så lenge til han kom til en stor skog. Veien gikk gjennem den tette skogen. Da han kom inn i den tetteste skogen, snublet han plutselig. Da han stod op, blir han var at en gammel kone sitter lenger fremme attmed veien. Han gikk hen til henne og bød: „Goddag, gamle bestemor!" Den gamle kona sier: „Hvad er du for en mann, da du gir mig så vakkert navn?" Gutten sier: „Jeg er et fattigmanns-barn." Hun spør: „Hvor skal du hen?" Gutten sier: „Jeg går for å søke en tjeneste for å få penger og arbeide." Hun sier: „Jeg vet nok av en tjeneste, du som gav mig så vakkert et navn. Jeg hadde sittet i tre vedfall attmed denne veien og ingen hadde gitt mig så vakkert navn. Du skal komme den samme veien tilbake, når du har vært ett år i tjeneste." Gutten vilde gå videre. Da sier den gamle kona: „Du skal gå til den gården hvor solen står op. Der får du tjeneste. Men du får ikke være der lengere enn år og dag."

Gutten gikk og fant gården og gikk inn. Der sitter en gammel gubbe ved bordet og spør: „Hvor skal du hen?" Gutten sier: „Jeg går og søker en tjeneste; jeg har en fattig mor og far, og jeg er eneste barn. Vi har vært så fattige at vi næsten ikke har hatt

mus læt gæfes æd'ni ja ač'či, ja mo læn ak'tǫ mannamen. Mi læk nu gæfit læmaš, atte mis i læ læmaš balljǫ borrambit'ta.“ De daddja: „Don oažžok mus bar'gǫsaji jakkai; mutte it oažžǫ gukkebi, ja mon mavsam buori balka.“ De bar'ni lii'kui ja riemai bar'gat dɛit barguit mɛit ɛin goččǫhalai.

Go li jakki mannan, de mavsi boares boad'nji balka ja daddja: „Don galgak dal mannak vanhemidak lusa.“ De addi ovta skappo ja daddja: „Don ik galga gæč'čat ow'dalgo bal'ga nal'de, mi læ skappo sis'te, ja don galgak vuosihik mun boarrasæmus oab'bai.“ Bar'ni jærra: „Gos'te dat læ, dun boarrasæmus oab'ba?“ De daddja boares boad'nji: „Dat læ dat dābbimuš, mi læ balges-bællan. Vuoi'nekgǫs don das, go dieke buottek, middja čok'kahi balgesbællan?“ De daddja bar'ni: „Vuoi'nem, ja dat goččui mun mannak dun lusa, atte dus li reŋ'gǫn-saddji.“

De vulgi vaʒ'ʒit ruok'tot sæmme bal'ga, go lei boattam. Bar'ni buođi sæmme bai'kai, gos li ow'dal oai'nam boares akko čok'kahæmi balgesbællan. De čuožžahi dam bai'kai; mutte i dal oaine mɛi'dege. De gæččasti ol'ges bællai bal'ga; de huob'mai boares akka go čok'-kaha. De vut en daddja: „Buorre bæivi, boares akkǫžam!“ De jærra: „Gi læk don ol'mait, giddja dajak nu čab'bat mun?“ De daddja bar'ni: „Mo læm sæmme olmai, middja mannam jagi mannem dāggǫ mæd'del.“ De huob'mai boares ak'ko, atte dat læ sæmme bar'ni, ja jærai: „Vuož'žǫtgǫ bal'valus-baiki?“ De daddja bar'ni: „Vuož'žǫn mon.“ De jærra: „Mɛi'des don vuož'žǫt bal'kan?“ De daddja: „Dat addi munnje ovta skappo ja goččui ad'dik dudnje dam skappo.“ De bar'ni roggai sækkan skappo ja addi boares ak'kai. De daddja boares ak'ka: „Jor'gal čalmijak gurok bællai ja jor'gal munnje sælgi, ja galgak čuož'žot nu gukki, go mon dajam dudnje.“ Bar'ni dagai, nuvtgo lei goččǫhallam. De daddja boares ak'ka: „Jor'gal dieke!“ De bar'ni jor'gali, ja gei'gi ovta sækka ja dam skappo, mɛit lei bardnin vuož'žǫm. De daddja: „Don galgat val'dik dam sækka allasit ikge galga gæč'čak, mi læ sækka sis'te, ja dam skappo galgak mɛit ad'dik mun nuorap oab'bai ikge galga skappo gæč'čat, middja læ dam sis'te.“ De bar'ni loppidi: „Im mon gæčča.“ De bar'ni vulgi vaʒ'ʒit ja dajai farvæla boares ak'kui.

matsmulen.“ Gubben sier: „Du skal få plass hos mig for ett år; men du får ikke plass for lengere tid, og jeg betaler god lønn.“ Gutten likte det og begynte å gjøre de arbeider som han blev satt til.

Da året var gått, betalte den gamle mannen lønn og sier: „Du skal nu gå til foreldrene dine.“ Han gav ham en eske og sier: „Du skal ikke se efter hvad som er i esken, før på veien, og du skal vise den til min eldste søster.“ Gutten spør: „Hvor er hun, din eldste søster?“ Den gamle mannen sier: „Det er den hitterste attmed veien. Så du da du kom hit, der en som satt attmed veien?“ Gutten sier: „Ja, og hun bød mig gå til dig; der var drengplass hos dig.“

Gutten gav sig til å gå tilbake den samme vei som han var kommet. Han kom til det sted hvor han før hadde sett den gamle kona sitte attmed veien. Han stanset der, men så nu ikke noe. Da så han til høire side av veien; han blev var at den gamle kona satt der. Han sier igjen: „Goddag, gamle bestemor!“ Hun spør: „Hvad er du for en mann som gir mig så vakkert navn?“ Gutten sier: „Jeg er den samme mannen som ifjor gikk her forbi.“ Da sanset hun at det var den samme gutten, og spurte: „Fikk du tjeneste?“ Han sier: „Ja.“ Hun spør: „Hvad fikk du i lønn?“ Han sier: „Han gav mig en eske og bød mig gi dig den.“ Han tok esken op av sekken og gav den til den gamle kona. Hun sier: „Vend øinene dine til venstre og ryggen til mig, og du skal stå så lenge til jeg sier dig til.“ Gutten gjorde som han var befalt. Så sier den gamle kona: „Vend dig hit!“ Han vendte sig, og hun rakte ham en sekk og den esken hun hadde fått av ham. Hun sier: „Du skal ta til dig denne sekken og ikke se efter hvad som er i den, og esken skal du gi min yngre søster, og du skal ikke se efter hvad som er i esken.“ Gutten lovte: „Jeg skal ikke se efter.“ Han begynte å gå og sa farvel til den gamle kona.

Han gikk så lenge til han kom til det veiskjellet hvor han hadde satt stokken sin. Han ser på den øvre side av veien; der sitter den mellemste gamle kona. Han sier igjen: „Goddag, gamle beste-

De vaʒʒi nu gukki, go buođi dam balgessuor'gai, gosa lei soabbis ceg'gen. De gæččasta baddjebællai bal'ga; de čok'kaha dat gas'kalæmus boares ak'ka dast. De vut en daddja: „Buorre bæivi, boares ak'ko!“ De gei'gi bar'ni boares ak'kai sækka ja skappo. De valdi boares ak'ka ja daddja: „Jor'gal munnje sælgi, das'sago mon dajam: gæččas munnje!“ Bar'ni jor'gali sælgi ja čuoǯǯui nu gukki, go boares ak'ka dajai: „Jor'gal čalmit!“ De sæmme sækka addi ja sæmme skappo, ja sæk'ka li šad'dan losit. De daddja: „Ik don oaǯǯọ gæč'čat, mi læ skappon ja sækkan.“ Bar'ni dajai: „Im mon aigọ gæč'čat.“ De daddja boares ak'ka: „Vuosek munnje dam soabbak, man čiednjalis dat læ læmaš ædnam sis'te!“ Bar'ni vuosehi. Go gæččasti soab'bai, de daddja: „Don šaddak nu riggis, go dat soab'bi læ læmaš ædnam sis'te. Don galgak mannak mun nuorap oabba bak'te; das don gulak, gok'te duina šad'da malmin.“ Bar'ni farvel'li ja daddja: „Baʒe dær'van, boares ak'ko!“

De bar'ni vulgi ja manai nu gukki go sewnjọdišguođi, ja bijai nok'-kat ja nokkai, das'sago bæi'vi baddjani. Mutte i læm vel nu hoappon baddjanik, mutte gulai jiena go dajai: „Ale šaten nokka! Don læk guk'ke-matkalaš olmọš. Don galgak baddjanit ja vuol'git.“ Bar'ni čok'kedi bajas ja gæč'čaguođi, oai'nago ovtagen ol'mọ; mutte i oai'-nam ovtage. De bar'ni jur'dili, atte hal'dik gal leddje vis'sak, makka mun bok'te. De vulgi vaʒ'ʒit ja vaʒʒi nu gukki go bæi'vi riemai luoi'tit bod'nai.

Degọ buođi dɛida baikiji, gos li dam vuostaš boares akka guow'do boattam, de li vut en čok'kahæmi balgesbællan. De jærra: „Gos'te don boađak?“ De daddja: „Mon boađam dun viellja siidan ja læm bal'valam jagi.“ De jærra: „Addigo dudnje mɛi'degen?“ De daddja: „Addi ovta skappo, mɛit mon gal'gem vuosehit dun boarrasit oabbaji, ja dat gæččaiga dam skappo; ja dat addiga fasten munnje.“ De roggasti dam skappo ja addi dam boares ak'kai. De daddja boares ak'ka: „Dus læ vɛla sæk'ka, mɛit læk vuoǯ'ǯọm. Don galgak munnje dam ad'dik.“ Bar'ni dagai nuvt. De daddja: „Don galgak čok'kedit ja jor'galit munnje sælgi. Go mon dun nama læm namaham, de galgak čuoǯǯahit bajas ja jor'galit mun guw'lui.“ Go gæč-

mor!“ Så rakte han henne sekken og esken. Hun tok dem og sier: „Vend ryggen til mig til jeg sier: se på mig!“ Gutten vendte ryggen til og stod så lenge til hun sa: „vend ansiktet!“ Hun gav ham den samme sekken og den samme esken, og sekken var blitt tyngre. Hun sier: „Du får ikke se efter hvad som er i esken og sekken.“ Gutten sa: „Jeg skal ikke se efter.“ Så sier hun: „Vis mig staven din, hvor dypt den har vært i jorden!“ Gutten gjorde det. Da hun så på staven, sier hun: „Du skal bli så rik som denne staven har vært i jorden. Du skal ta veien om min yngre søster; av henne får du høre hvordan det blir med dig i verden.“ Gutten sa farvel: „Lev vel, gamle bestemor!“

Så gikk han og gikk så lenge til det begynte å mørkne; han la sig til å sove og sov til solen stod op. Han hadde enda ikke sådan hast med å stå op; men han hørte en stemme som sa: „Sov ikke mer! Du har en lang reise. Du skal stå op og gå.“ Gutten satte sig op og så om han kunde se noe menneske; men han så ikke noen. Da tenkte han at det visst var haldene som vekket ham. Han gikk videre og gikk så lenge til solen begynte å gå ned. Da han kom til de steder hvor han hadde møtt den første gamle kona, satt hun igjen attmed veien. Hun spør: „Hvor kommer du fra?“ Han sier: „Jeg kommer fra din brors gård og har tjent et år.“ Hun spør: „Gav han dig noe?“ Han sier: „Han gav mig en eske som jeg skulde vise dine eldre søstrer, og de så på den og gav mig den igjen.“ Han tok esken op og gav henne den. Hun sier: „Du har enda en sekk som du har fått. Du skal gi mig den.“ Gutten gjorde så. Hun sier: „Du skal sette dig og vende ryggen til mig. Når jeg har nevnt ditt navn, skal du stå op og vende dig til mig.“ Da han så hen mot henne, hadde hun esken og sekken i hånden og gav gutten dem, og da han hadde tatt esken i hånden, var den så tung at han næsten slapp den ned, og sekken var også blitt meget tyngre. Den gamle kona sier: „Du skal ikke åpne esken og ikke se i sekken, før du er kommet bak det sjette fjellet, og hjemmet ditt er like ved.“

Gutten gikk så langt at han kom bak det sjette fjellet; da begynte

časti boares akka guw'lui, de li skap'po ja sæk'ka gieđan ja addi bar'nai, ja dego bar'ni lei val'dam skappo gitti, de li nu lossat, goak'te gaččahan ædnami, ja sæk'ka li mεida šad'dan miha losip. De daddja boares ak'ka: „Don it galga skappo rappat ikge sækka gæč'čat, ow'dalgo læt boattan guđat vari duokkai, ja dun sii'da læ das'ta baldan".

De bar'ni manai nu gukkas, go buođi guđat vari duokkai; de riemai gæč'čat vuostin sækka. De li sil'barutta sækka dievva. De riemai gæč'čat skappo. De li gol'le-dukkahit guoimi dievva. De bar'ni bijai skappo gidda ja ilǫstuvai mađohæmit. De lei vεla bæi'velakki vaʒʒos siida raddjai. Dego buođi sii'di ja li nælgin, siđai ædninis mātta; mutte æd'ni daddja: „I mon'nǫs læ dal. Ač'čat læ mannan gulit occat, ja ige mon'nǫs læ rutta." De daddja bar'ni: „Mus læ rutta. Vuolge gaw'pe-ol'mai oas'tit mātta, das'sago iđet šad'da. De mon ieš manam ja oastam mātta." De rabasti bar'ni sækka ja guoi'sti čorbmadievva sil'baruđait ja addi æd'nahis. De jærra: „Gos'te læk don nu vallji ruđa vuoʒ'ʒǫn, vaikǫ ik læ jaw'kan ænep go jagi?" De daddja: „Im mon satte dāl dudnje daddjak." De manai æd'ni gaw'pe-ol'mai ja lei nu ilǫlaš, go vuoini bardnin nu vallji ruđait. De vuosti mātta ja manai sii'di ja rākkadi bar'nahis borrat.

Bar'ni li borramen, ja ač'či buođi fawlin gad'dai ja li gæssan vallji gulit. De sitta bar'ni gulit vεla vuoš'šat ja mui'tala ač'čahis atte: „Mus læ dal val'lji rutta, ja mi gal'gap allasæmik ædnaman oas'tik." De daddja ač'či: „Mεinas mi ædnaman oas'tip?" De bar'ni vuosehi dam ruttasækkas ja dam skappo mεida, mas'te leddje gol'le-dukkahat. De vuosehi dam soabbi ja daddja: „Must gal'ga lættik nu as'sa gol'li ja sil'ba, go oainak dam čap'pada soabbin." Ja soab'begæčči lei bajas goar'tila čap'pat.

De vuosti siida ja ædnama, ja giebman'ni riemai imaštallat, gos'te læk dak vuoʒ'ʒǫm ruđa. De riemai jærragoattik: „Gos'te læk don dam ruđa vuoʒ'ʒǫm?" Daddja bar'ni: „Im mon dudnje mui'tal, dεinagǫ don læk nu hil'bes olmai ikge vækkehan mun vanhemit dan værdi, atte mi leimi ak'ti borrat." De æi ol'mǫk dεina gaw'pe-ol'main šaten gawpahan, mutte duoina gæfes bardnin, ja gefui dat nub'be gaw'pe-olmai. Dego li gæfi šad'dam, de juokke bæivi vaʒ'ʒa

han først å se i sekken. Den var full av sølvpenger. Så tok han til å se i esken. Den var full av gulldukater. Han lukte esken og blev svært glad. Det var enda en halv dags gang til hjemmet. Da han kom hjem og var sulten, bad han mor si om mat; men hun sier: „Vi har ikke mat nu. Far din er reist ut for å fiske, og vi har ikke penger.“ Gutten sier: „Jeg har penger. Gå til kjøbmannen og kjøp mat til det blir morgen. Da skal jeg selv gå og kjøpe mat.“ Han åpnet sekken og øste op en håndfull sølvpenger og gav dem til mor si. Hun spør: „Hvor har du fått så mange penger, skjønt du ikke har vært borte mer enn et år?“ Han sier: „Det kan jeg ikke si dig nu.“ Så gikk mora til kjøbmannen og var så glad da hun så sønnen hadde så mange penger. Hun kjøpte mat og gikk hjem og laget mat til sønnen sin.

Mens gutten satt og spiste, kom faren i land fra sjøen og hadde fått meget fisk. Gutten vil at de også skal koke fisk, og forteller faren: „Jeg har nu fullt op av penger, og vi skal kjøpe oss jord.“ Faren sier: „Hvad skal vi kjøpe jord for?“ Gutten viste frem pengesekken sin og esken med gulldukatene. Så viste han frem staven og sa: „Jeg skal ha så tykt lag av gull og sølv som du ser det svarte på staven,“ og enden på staven var svart et kvarter opover.

Gutten kjøpte gård og jord, og kjøbmannen begynte å undre sig over hvor de hadde fått penger fra. Han begynte å spørre: „Hvor har du fått penger fra?“ Gutten sier: „Det forteller jeg dig ikke, fordi du er en lei mann og ikke hjalp foreldrene mine så meget at vi kunde spise et mål.“ Folk handlet ikke mer med den kjøbmannen, men med den fattige gutten, og kjøbmannen blev fattig. Da han var blitt fattig, gikk han hver dag og spurte gutten hvor han hadde fått så mange penger. Gutten sier: „Du gjør ikke noe med den kunnskapen.“ Han snakket dog så lenge med ham at han fikk høre hvor han hadde vært, og gutten underviste ham om hvilken vei han hadde gått.

Da gav han sig i vei og gikk i den retning. En gammel kone kommer imot ham og sier: „Vend tilbake! Det går dig ikke godt

ja jærada, gos'te læ vuoǯ'ǯǫm nu vallje ruđa. De daddja: „Ik don daga mɛi'dege dɛina dieđuin." De goit nu gukki sardnohi, atte gulai, gos'te læ læmaš, ja bar'ni bagadalai, man bal'ga so læ vaʒ'ʒan.

De vulgi ja li vaʒ'ʒime da guw'lui. De boatta boares ak'ka owdal ja daddja: „Macca ruok'tot! I duina mana bures dam mokkin." De daddja: „Doala njalmat gidda, boares roaŋ'ki!" De vaʒʒi, ja buođi nubbe boares ak'ka owdal ja daddja sæmme laddje. „Do læk sæmmelagan boares roaŋ'ki go dat, gi buođi mun owdal es'ke." De vulgi vaʒ'ʒit fasten; vaʒʒi dam bæivi ja nubbe bæivi. De boatta vut en boares ak'ka owdal ja jærra: „Lægo dus munnje māt-ta?" De daddja: „I læ ænep, go mon ieš boran." De daddja: „Jus don munnje addak gak'kobæli, de duina manna bures; mutte jus don ik adde, de manna duina heitǫhit. De don oaǯǯot mac'cat, mɛđago ai'gi læ." De daddja: „Do læk sæmmelagan gielis boares roaŋ'ki go dat guok'te čab'ba, makka læba mun ow'dal juo owdal boattan. Mus læ gal val'lje mātta; mutte im mon adde duoggar boares ruoŋkiji, ja mus læ guk'ki mat'ki." De daddja boares akka: „Ik don boađege æl'li julgijat guoimi šaten ruok'tot." De daddja: „Go don nu vastit munnje spoavak, jus mus ličči bis'so, de mon dun baǯalim." Boares ak'ka i jiednadam mɛi'dege, manai mat'kahis, ja duot olmai vulgi ɛin vaʒ'ʒit.

De vaʒʒi ja manai værro bal'ga ja buođi ovta alla bavti guow'do. De oai'na, go ak'ta romes olmai čok'kaha bavte nal'de. Dego huob'-mai dam ol'ma, de ruottasti bod'nai ja valdi dam ol'ma gidda ja jærra: „Gosa læk don mannamen?" De mui'tali, gosa læ son manname, ja gos'te li ak'ta gæfes bar'ni vuoǯ'ǯǫm riggisvuođa, golli ja silba, „ja mo læm mɛit mannamen dokkǫ, vai mon riggǫlim." De daddja: „Do læt læmaš riggis ja hil'bak. Bar'ni læ læmaš sii'vo ja gæfi. Boađe mun miel'de! Don oaǯǯot riggisvuođa." De vulgi dam miel'de, ja doalvui bavti sisa, ja go buođiga dokkǫ, de jærra: „Gos'te læ dat bai'ki, gos'te son vuoǯ'ǯǫ davvira?" De rabasti uvsa ja hoi'-gadi dokkǫ ja dajai: „Dābbe don oaǯǯot riggisvuođa," ja ige boattan goas'sege ruok'tot.

(Efraim Pedersen 1927, Storfjord.)

på denne turen.“ Han sier: „Hold munn, gamle krok!“ Han gikk og møtte en annen gammel kone som sa det samme. „Du er en gammel krok av samme slag som den jeg møtte istad.“ Han gikk videre; han gikk den dagen og næste dag. Da møter han en gammel kone som spør: „Har du mat til mig?“ Han sier: „Jeg har ikke mer enn jeg selv spiser.“ Hun sier: „Hvis du gir mig en halv kake, går det dig godt; men hvis du ikke gjør det, går det dig dårlig. Da får du vende om mens det er tid.“ Han sier: „Du er en gammel lygerkrok av samme slag som de to skjønnhetene jeg alt før har møtt. Jeg har fullt op av mat; men jeg gir ikke noe til sådanne gamle kroker, og jeg har lang vei.“ Da sier den gamle kona: „Du kommer ikke mer tilbake med livet.“ Han sier: „Da du spår mig så stygt, skulde jeg skyte dig, hvis jeg hadde børse.“ Den gamle kona mælte ikke noe, men gikk sin vei, og mannen gikk videre.

Han gikk og gikk en gal vei og kom til et høit berg. Da ser han at en stygg mann sitter på berget. Da denne fikk øie på mannen, løp han ned, tok ham fast og spør: „Hvor skal du hen?“ Han fortalte hvor han skulde hen og hvor en fattig gutt hadde fått rikdom, gull og sølv. „Jeg er også på veien dit for å bli rik.“ Mannen sier: „Du har vært rik og slem. Gutten har vært bra og fattig. Kom med mig! Du skal få rikdom.“ Kjøbmannen gikk med ham, og han førte ham inn i berget, og da de kom dit, spør kjøbmannen: „Hvor er det stedet hvor jeg får gods?“ Mannen åpnet en dør og skjøv ham dit og sa: „Her får du rikdom,“ og han kom aldri tilbake.

65.

De vul'gi ak'ta gæfes bar'ni riggisvuođa occak. De manai ovta vuowdi čađa; de oai'na, go ak'ta boares ak'ko owdal boatta. De daddja: „Buorre bæivi, boares ak'ko!“ De daddja boares ak'ko: „Mo læn ællan bælnut muorra-gač'čama, mutte in læ gullam, atte ak'tagen nu čab'bat daddja mun. Gosa læk don mannamen?“ „Mon læm mannamen occat ællimlaibi, dεinago mi læk nu gæfik. Dieđaliččetgo don, gos'te ličči ællemgæino oaǯ'ǯot?“ De daddja boares ak'ka: „Vaʒʒe don gukkes mærragadde vuos'ta; de don gulak mun boarrasæmus oabban, gos don gawnat ællimlaibi.“ De bar'ni vaʒʒi ja buođi gukkes mærragad'dai; de gawnai gai'caskalčo ja coggai dam lum'mi, vaʒʒi væhaš aigi; de buođi ovta bowna guow'do; de borgista suovva das, dam bownan. De vaʒ'ʒa birra ja gæč'ča; de gawnai ovta raigi, gos'te suovva borgista, ja li dego uk'sarai'gi. De manai sisa; de oai'na, go vællahan ak'ta boares ak'ka čiegan, ja adno: „Buorre bæivi, boares ak'ko!“ De daddja: „Mon læm dās orrǫm juo vit'ta nubbe lokkai muorra-gač'čaman; i læk ak'tage nu čab'bat daddjam mun go don.“ De jærra: „Gosa læk don mannamen, nuorra bar'ni?“ „Mon mui'talam dudnje, boares ak'ko, atte mon læm gæfi ja mu vanhemak læk mεit gæfik; de mon fēr'tejim vuol'git occat, gos'te mon gawnan ællimlaibi middjesida. Ikgos don dieđale, boares ak'ko, dam baiki, gos mon sattaliččem bargo oaǯ'ǯot ja ællim-laibi uoǯ'ǯǫlim allasim?“ De daddja: „Go don læk mun nu čab'bat sardnǫhallam, de mon dudnje sattam daddjak: „Mana vil'ges saddǫ-mærragad'dai, ja dus læ gai'caskal'čo lumman; bija dam mērri ja čok'ket ieš dam nala!“ Daddja bar'ni: „Dat læ un'ni.“ Daddja: „I læk dat un'ni. Go boađak mærragad'dai, valde lumman ere ja bal'kes mērri ja jor'-gal vuos'tebæi'vai ieǯat birra.“

Bar'ni dagai dam. Go bar'ni riemai gæč'čagoattik, de li stuorra skip'pan šad'dam. De manai nubbe bællai abe ja manai gad'dai. De vulgi vaʒʒit; vaʒʒi gukkes aigi; de boatta boares ak'ka owdal, jærra: „Gosa læt don manname(n)?“ De daddja: „Mo læm gæfi, ja mo læn occamen ællimlaibi.“ De daddja boares ak'ka: „Go don manak

65. REISEN TIL BRØDFJELLET.

En fattig gutt reiste ut for å lete efter rikdom. Han gikk gjennem en skog; da ser han at en gammel kone kommer imot ham. Han sier: „God dag, gamle bestemor!“ Hun sier: „Jeg har levet halvannet vedfall, men ikke har jeg hørt at noen har kalt mig så pent. Hvor skal du hen?“ „Jeg går og søker levebrød, fordi vi er så fattige. Skulde du vite hvor der kunde være en levevei å finne?“ Hun sier: „Gå mot hin lange stranden; da får du høre av min eldste søster hvor du kan finne levebrød.“ Gutten gikk og kom til en lang strand; han fant et geitskjell, stakk det i lommen og gikk en stund; da traff han på en tue; det stiger røk op av tua. Han går omkring og ser; da fant han et hull, hvor røken kom op, og det var som en døråpning. Han gikk inn og så at der lå en gammel kone i en krok, og han byr: „God dag, gamle bestemor!“ Hun sier: „Jeg har alt bodd her i femten vedfall; men ingen har kalt mig så pent som du.“ Hun spør: „Hvor skal du hen, unge gutt?“ „Jeg skal fortelle dig, gamle bestemor, at jeg er fattig og mine foreldre er også fattige; så måtte jeg gå og søke hvor jeg kan finne levebrød for oss. Skulde ikke du, gamle bestemor, vite et sted hvor jeg kunde få arbeide og få mig levebrød?“ Hun sier: „Da du har talt så pent til mig, kan jeg si dig: „Gå til den hvite sandstranden! Du har et geitskjell i lommen; sett det ut i sjøen og sett dig selv på det!“ Gutten sier: „Det er lite.“ Hun sier: „Det er ikke lite. Når du kommer til stranden, så ta det op av lommen og kast det i sjøen og vend dig om mot solen!“

Gutten gjorde det. Da han begynte å se efter, var det blitt et stort skib. Han reiste til den andre siden av havet og gikk i land. Han gikk avsted og gikk en lang tid. Da kommer en gammel kone imot ham og spør: „Hvor skal du hen“? Han sier: „Jeg er fattig og søker levebrød.“ Hun sier: „Når du går mot syd, kommer du til en tett skog, og bak den skogen er et fjell, hvor der er brød, og når en skal komme gjennem fjellet, må han ete sig gjennem det.“ Gutten sier: „Jeg orker dog ikke å ete hull på fjellet.“ Hun sier:

oarjadaga vuos'ta, de boatta ak'ta suk'kes mæc'ci, ja dan mæcci duogin læ varri, mas læ lai'bi, ja go gal'ga dam vari čađa bæssat, de gal'ga ieǯas borrat čađa dam vari.“ Bar'ni daddja: „Im mon goit nagat raigi borrat varrai.“ De daddja: „Gal mon dun bagadalam.“ De bagadalai ja addi dasa unna soabbaǯa, ja das lei duolbas nubbi gæčči. „Go don algak boattit vari vuos'ta, de læk ædnak ol'mǫk, mak læk ieǯase jamas borran dam varin. Muttǫ ik don galga val'dit ænep go ovta bekke ere varin ja gæččastit oarjadakki ja bijak dam soabbe njuol'ga vari vuos'ta ja doalak dam njuol'ga; de don bæsak čađa dam vari. Go don læk boattam čađa vari, de don gawnak ovta čabba mæcci, mas læk gollin lastat (golle-lastat), mutte ik don galga likkahallak dεit. Dobbe læ ak'ta sæk'ka dievva gollin; dam galgat val'dit, ja das læ sækka baldan bæwde nal'de gol'ma čabba gol'lemoni; mutte don it galga dam likkahallat.“ Bar'ni loppidi dakkat dam ja manai dokkǫ ja valdi gol'lesækka ja vulgi ruok'tot; buođi vari duokkai. De buođi jar'dagi: go mon gei'gijim oarjadaga vuos'ta dam ucca soabbaǯa, de mon gæč'čalam njuol'ga nuor'tai gei'get.“ De bijai dam duol'ba gæǯi ow'di; mutte i rappasan rai'gi, goggǫ bæssa čađa nuor'tai. De huob'mai: soma mon dam nubbe gæǯi gæč'čalan jor'galit, mi læ jorbas. De jor'gali nubbe gæǯi, ja de riemai rappasit varri. De bæsai vari čađa ruok'tot ja buođi mæcci sisa, mi lei dam bæl'de vari.

De boatta sæmme boares ak'ka owdal, gæs lei uoǯ'ǯǫn soabbi. De bar'ni daddja: „Buorre bæive, rakkis akkǫǯam! Mon val'dem dam gol'lesækka, mεit don goč'čǫk; gal mon addam dudnje dam gollin bæle.“ Daddja boares ak'ka: „Im mon valde mεi'dege gollit, dεinago do læk nu čab'bat mun sardnǫhallam; mutte dam soabbe mon valdam ruok'tot.“ Bar'ni gei'gi ja gii'tališguođi dam buorredago owdas. Boares ak'ka daddja: „Ik don galga gii'talik maggargen.“ De jærra bar'ni: „Govt mon galgam ruok'tot bæssat dam mæra ras'ta?“ De daddja boares ak'ka: „Mana dan bai'kai, mi læ ow'stalist ow'stana ja væs'talis væs'tana!“ Bar'ni dajai: „Im mon dieđe dam baiki.“ De daddja boares ak'ka: „Vaʒʒe nu gukki, go væs'tan guol'ke bossomis ja ow'stan al'ga bossot. Dat læ bai'ki væs'talis

„Jeg skal undervise dig.“ Så underviste hun ham og gav ham en liten stav, som var flat i den ene enden. „Når du nærmer dig fjellet, er der mange folk som har ett sig ihjel i fjellet. Men du skal ikke ta mer enn ett stykke av fjellet og se mot syd; du skal sette staven rett mot fjellet og holde den bent; da slipper du gjennem fjellet. Når du er kommet gjennem fjellet, finner du en vakker skog, hvor løvet er av gull; men du skal ikke røre det. Der er en sekk full av gull; den skal du ta, og der er ved siden av sekken på et bord tre pene gullegg; men du skal ikke røre dem.“ Gutten lovte å gjøre så. Han reiste dit og tok gullsekken; han gav sig på tilbakeveien og kom til fjellet. Da falt det ham inn: siden jeg før rakte den lille staven mot syd, vil jeg nu prøve å rekke den bent mot nord. Han satte den flate enden frem; men der åpnet sig ikke noe hull som han kunde slippe gjennem mot nord. Da falt det ham inn: kanskje jeg skal prøve å vende frem den andre enden som er rund? Han vendte den andre enden frem, og fjellet begynte å åpne sig. Så slapp han gjennem fjellet og kom inn i skogen på denne side av fjellet.

Da møter han den samme gamle kona som han hadde fått staven av. Han sier: „God dag, kjære bestemor! Jeg tok den sekken med gull som du bød; jeg vil gi dig halvten av gullet.“ Den gamle kona sier: „Jeg vil ikke ta noe gull, fordi du har talt så pent til mig; men staven tar jeg tilbake.“ Gutten rakte henne den og begynte å takke for velgjerningen. Hun sier: „Du skal slett ikke takke.“ Gutten spør: „Hvordan skal jeg slippe tilbake over havet?“ Den gamle kona sier: „Gå til det sted som er østenfor østenvinden og vestenfor vestenvinden!“ Gutten sa: „Jeg kjenner ikke det stedet.“ Hun sier: „Gå så langt at vestenvinden hører op og østenvinden begynner å blåse! Det er stedet vestenfor vestenvinden og østenfor østenvinden. Der er et skjell, og du skal gå dit når halve solen kommer op bak fjellet i øst.“

Gutten gikk og fant et geitskjell ved strandbredden og satte sig på det. Da merker han at han er i en stor pram, og der er ikke seil. Der er fire menn i prammen, og de sa til gutten: „Du skal

væs'tana ja ow'stalis ow'stana. Dast læ ok'ta skal'čo, ja galgat mannat dan bai'kai, go bæivin bælli vare duogin ow'stanis bajas itta."

Bar'ni manai ja gawnai gai'caskalčo mærrarajin ja čok'kek dam nala. De huob'ma bar'ni, go læ stuorra prama sis'te ja æi læ bor'jasak. De leddje njæl'lje ol'ma sis'te ja daddje bar'nai: „Don galgat biddjak nok'kat," ja bar'ni bijai nok'kat ja ige orrǫn mielanis nok'kame; de gulla, go saddo skoarehi, dego gaddi vuos'ta ličči boattam. De gæč-časta; i oai'nan mɛi'dege, mutte lei gaddin ja ige dow'dam baikit. De vulgi goihgen vaʒ'ʒit. De vaʒ'ʒa; boatta vut en boares ak'ka owdal, jærra: „Gos don boađak dɛina lossa nuođin?" „Mon boa-đan dam ædnamis, mi læ dom bæl'de Lai'bevari." Daddja boares ak'ka: „Lægo dus lai'bi? Mo læm næl'gome, ja go mon boran, de mon mui'talam dam ædnam nama." Bar'ni daddja: „Un'nan læ lai'bi; mutte ad'nui gal'ga ad'dit, ja mus læ gukkes mat'ki jottik." De addi laibi boares ak'kai ja de boares ak'ka mui'tala: „Dat læ jomfruvvait ædnam. Ikgo don oai'nan dam gol'ma gol'lemoni, makka leddje bæwde nal'de? Dak gol'ma moni leddje gol'ma gonagas-nieida. Go don leddjek dɛit likkastat'tam, de don leddjek dɛs'tǫ šad'dat dokkǫ ja leddjek nai'talit ovtain dɛina jomfruvvain ja ikge læm bæssat ruok'tot. Don læk vaʒ'ʒimen værrǫbal'ga; mon vuolgam dudnje vuosehik dam bal'ga, gos'te læk don boattam." De vulgiga, ja boares ak'ka vuosehi bal'ga. De daddja boares ak'ka: „Go ak'tage boatta dun owdal ja jærra: „Middja læ dus noađđin?" de galgat vas'tidit: „Mus læ ačči ja ædni davvir." Go jerrek: „Mi dat læ?" de vas'tidak: „Gol'li ja sil'ba." Go jerrek: „Gos'te læk don dam uoǯ'ǯǫn," de vas'tit: Viđa ja guđa varaš duogin læm mon dɛit vieǯ'ǯan."

De buođi vuostaš owdal; de li gonagas ak'tan bardninis. De jærra: „Mɛis don guoddak?" Bar'ni vas'tida: „Golli ja silba, ačči ædni davvira." Gonagas jærra: „Gos'te don læk dam vieǯ'ǯan? Mon dowdan du." „Mon læn vieǯ'ǯan viđa guđa varaš duokkin." De sitta gonagas gæč'čak ja daddja: „Di leppek læmaš har'mat gæfit." De vuosehi gonagassi sækka, ja gonagas gæččai sækka. De leddje buollan davtik dievva sækka. Gonagas bal'kesti dam sækka, daddja: „Don læk jal'la." Bar'ni valdi sækkas ja vulgi vaʒ'ʒit, manai væha gaska;

legge dig til å sove." Gutten la sig til å sove og syntes ikke at han sov; da hører han at det skrapte i sanden, som om de var kommet mot land. Han ser sig om og så ikke noe; men han var på land og kjente ikke egnen. Han gav sig allikevel til å gå. Som han går, kommer igjen en gammel kone imot ham og spør: „Hvor kommer du fra med den tunge børa?" „Jeg kommer fra landet på hin side av Brødfjellet." Hun sier: „Har du brød? Jeg er sulten, og når jeg får mat, skal jeg fortelle dig landets navn." Gutten sier: „Jeg har lite brød; men en skal gi den som ber, og jeg har en lang vei å vandre." Så gav han den gamle kona et brød, og hun forteller: „Det er jomfrulandet. Så du ikke tre gullegg som lå på bordet? De tre egg var tre kongsdøtre. Hadde du rørt dem, hadde du kommet til å bli der og til å gifte dig med en av jomfruene, og du hadde ikke sloppet tilbake. Du går en gal vei; jeg skal vise dig den vei du er kommet." Så gikk de, og den gamle kona viste ham veien. Hun sier: „Når noen kommer imot dig og spør: „Hvad bærer du på?" skal du svare: „Jeg har fars og mors gods." Når de spør: „Hvad er det?" skal du svare: „Gull og sølv." Når de spør: „Hvor har du fått det?" skal du svare: „Jeg har hentet det bak fem seks småfjell."

Så møtte han den første; det var kongen med sin sønn. Han spør: „Hvad bærer du på?" Gutten svarer: „Gull og sølv, fars og mors gods." Kongen spør: „Hvor har du hentet det? Jeg kjenner dig." „Jeg har hentet det bak fem seks småfjell." Da vil kongen se og sier: „I har vært svært fattige." Han viste kongen sekken, og kongen så i sekken. Da var sekken full av brente ben. Kongen kastet sekken og sier: „Du er en tosk." Gutten tok sekken sin og gikk; han gikk et lite stykke; da kom han til en skog. Han så i sekken; da var den full av gull og sølv. Han kom hjem og gikk inn. Da var faren kommet fra sjøen og hadde fått en geitskrubbe[1], og det var deres mat; de hadde ikke annet å spise. Gutten bad sin far gå ut og åpne sekken, ta et stykke gull og gå til kjøbmannen og kjøpe mat. Faren åpnet sekken; da blev han redd

[1] enslags flyndre, Pleuronectes microcephalus.

de buođi ovta mæc'cai. De riemai gæč'čak sække; de lei gol'li ja sil'ba dievva sække. De buođi sii'di ja manai sisa. De li ač'či boattan fawlin ja gæssam ovta gai'ca-guorbmeha, ja dat li dεit mātta, ige læn middjagen ieǯa borramušsan. Bar'ni goččui aččis mannat olgǫs ja rabastit sækka ja val'dit gol'lebekki ja mannat gaw'pe-ol'mai ja oas'tit matta. Ač'či rabasti sækka; de suor'gani galmas, go uoini golli sækka dievva; væl'lahi væhaš aigi; de jierasti bajas ja riemai čierrok ja daddja: „Dat læ vissis ja duotta, mεit min Ibmil læ daddjam: son dakka gæfi riggisin ja rig'ga gæfin."
(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

66.

De li ak'ta gæfes olmai, gæs leddje golbma bardni, ja dak leddje gæfik; de vul'ge occak bargo ja ællimlaibe. De ak'ta bæsai skippa mielde ovta gawpǫgi, ja dat lei gullam mui'talusan ovta baiki, mi lei oarjel oarjadaga ja nuortal nuorti, ja da namma lei Suria-Muria šloat'ta. Giddja dokkǫ bæssa, de gaw'na davvira: golli ja silba. De baʒi, skip'pa vulgi ja ige bæssam dan miel'de. De anohi laibi dam gawpǫgis ja de vulgi vaʒ'ʒit ere gawpǫgist. De buođi ak'ta bow'na, mas'te suovva borgisti. De čuoǯǯahi bowna bal'di; de buođi boares ak'ka olgǫs; de daddja: „Buorre bæivi, boares ak'ko!" „Mon læm ællam ja orrǫn dast, mutte in læ gullam, atte ak'tage læ daddjam ak'kon." Jærra bar'ni: „Lækgo don boaris?" „Mon læm ællam muorra-gač'čama." „Dieđakgo don dam baiki, mi læ nuor'talis nuorti ja oar'jelis oarjadaga?" „Im mon dieđe, mutte jus mun gas'kalæmus oab'ba i dieđe." De vulgi vaʒ'ʒit; de buođi ovta bowna guow'do; de suovva borgisti dast. De čuoǯǯahi dasa; de buođi boares niso olgǫs; de daddja: „Buorre bæivi, boares ak'ko!" „Mon læn ællan guok'te muorra-gač'čama ja dast orrǫn; i læ ak'tage mun nu čab'bat daddjam." De jærra: „Gosa don læt manname(n)?" „Mon læm manname occat Suria-Muria šloatta. Dieđakgo don, gost dat læ?" De daddja: „Mon im dieđe vis'saset; mutte mun boarrasæmus oab'ba dietta. Don galgat mannat nuorti vuos'tai, ja go vil'ges saddo boatta dun ow'di, de bodnjal væs'tani!" Bar'ni dagai nuvt. Go lei væs'tani bodnjalam,

og dånte av, da han så sekken full av gull. Han lå litt; da kom han til sig selv og begynte å gråte og sier: „Det er visst og sant hvad vår Gud har sagt: han gjør en fattig rik og en rik fattig."

66. SORIA-MORIA SLOTT.

Det var en fattig mann som hadde tre sønner, og de var fattige; de reiste da ut for å søke arbeide og levebrød. En av dem kom med et skib til en by, og han hadde hørt fortelle om et sted som var syd for sønnenvinden og nord for nordenvinden, og det het Soria-Moria slott. Den som kom dit, fant gods: gull og sølv. Han blev igjen; skibet reiste og han blev ikke med. Han tigget om brød i byen og vandret så derfra. Han kom til en tue som der steg røk op fra. Han stanset ved tua; da kom en gammel kone ut. Han sier: „God dag, gamle bestemor!" „Jeg har levd og bodd her; men ikke har jeg hørt at noen har kalt mig bestemor." Gutten spør: „Hvor gammel er du?" „Jeg har levd et vedfall." „Vet du av det sted som er nord for nordenvinden og syd for sønnenvinden?" „Nei, men kanskje min mellemste søster vet av det." Han gikk videre og kom til en tue; der steg røk op av den. Han stanset der; da kom en gammel kone ut. Han sier: „God dag, gamle bestemor!" „Jeg har levd to vedfall og bodd her; ingen har kalt mig med så vakkert navn." Hun spør: „Hvor skal du hen?" „Jeg går og leter efter Soria-Moria slott. Vet du hvor det er?" Hun sier: „Jeg vet det ikke visst; men min eldste søster vet det. Du skal gå mot nord, og når du kommer til en hvit sand, skal du snu dig mot vest." Gutten gjorde så. Da han hadde snudd mot vest, kom han til den eldste søsterens gård. Han sier: „God dag,

de buođi dam boarrasæmus oabba sii'di. De daddja: „Buorre bæivi, boares ak'ko!“ Daddja: „Mon læm ællan njæl'lje muorra-gač'čama. I læ ak'tage nu čab'bat mun daddjam.“ De jærra: „Gosa don læk vajaldæmi?“ Bar'ni daddja: „Mo læm occamen Suria-Muria šloatta. Do vis'sak dam dieđak.“ „Ho ræŋ'ga! im mon daide diettik; mutte boađe mun miel'de mærragad'dai! De mon jæran, gos læ dat bai'ki.“ De valdi soabbi gitti boares ak'ka; de rabasti soabbi ja njurgadi dasa; de buotte guok'te njuvča. De jærai: „Diettibæt'tigo doai Suria-Muria šloatta?“ „Æm moai dieđe; mutte mon'nǫs læk guok'te boarrasit viellja; jus dat æba dieđe.“ De bosasti soab'bai; de buođiga guok'te boarrasit viellja. De dat jærai dain: „Diettibæt'tigo doai dan baiki, mi læ nuor'talis nuorti ja oar'jelis oarjadaga?“ Dajaiga: „Æm moai dieđe.“ De cog'gali soabbi gukkibida mæra sisa. De buođi bos'so; de jærra dast: „Dieđakgo don dan baiki, mait gočč̣ǫdit Suria-Muria šloat'tan, ja mi læ nuor'talis nuorti ja oar'jelis oarjadaga?“ De daddja: „Im mon dieđe; muttǫ mus læk guok'te boarrasit viellja; jus dat æba dieđe.“ De manai. De cog'gali soabbis gukkibi (faw'leli) mæra sisa. De buođi bos'so; de jærra: „Mεit don siđak?“ „Mo siđam diettit dan baiki, mi læ nuor'talis nuorti ja oar'jelis oarjadaga.“ Daddja: „Im mon dieđe vis'saset; mutte mus læ boarrasæmus viel'lja; jus dat i dieđe.“ De manai bos'so. De boares ak'ka hoigai soabbi nu gukki go lei, mæra sisa; de dat vurdi ige dat boattam vel. De manai boares ak'ka goattahis; de buvti nubbi soabbi; de njurgadi soabbai ja cog'gali mèrri, vurdi væha aigi ige boađe. De njurgadi soab'bai ja hoi'gadi gukkibida mæra sisa. Go lei orrǫn binnaš aigi, de buođi boares goas'kin. De jærra: „Mεit don siđak?“ „Do vis'sasi dieđak dan baiki, mi læ Suria-Muria šloat'ta.“ „Mo læm læmaš ak'ti dobbe, ja dat læt vit'ta muorra-gač'čama dan rajin.“ „Ikgos don muite, goggǫ dat læ?“ „Im mon muite baiki.“ De buođi bos'so gad'dai ja li sut'tan boares ak'kai; daddja: „Don læk mun vaividam. Dat læ nu guk'kin dat ædnam.“ De bos'so vuol'giguođi; de dajai boares ak'ka: „Ik don bæsa vel vuol'git. Don galgak dan bardni doal'vok dokkǫ dam ædnami.“

Bos'so valdi sælgi nala ja vulgi, ja daddja bos'so, go læba mannamen:

gamle bestemor!“ Hun sier: „Jeg har levd i fire vedfall. Ingen har kalt mig med så vakkert navn.“ Hun spør: „Hvor går du hen?“ Gutten sier: „Jeg leter efter Soria-Moria slott. Du vet det visst.“ „Hå, dreng, jeg vet det nok ikke; men kom med mig til stranden! Så skal jeg spørre om hvor det stedet er.“ Den gamle kona tok en stav i hånden; så åpnet hun staven og plystret i den; da kom der to svaner. Hun spurte: „Vet I om Soria-Moria slott?“ „Nei, men vi har to eldre brødre; kanskje de vet det.“ Hun blåste i staven; da kom de to eldre brødrene. Hun spurte dem: „Vet I om det sted som er nord for nordenvinden og syd for sønnenvinden?“ De sa: „Nei, vi vet ikke.“ Da stakk hun staven lenger ut i sjøen. Da kom en hval; hun spør den: „Vet du om det sted som de kaller Soria-Moria slott og som er nord for nordenvinden og syd for sønnenvinden?“ Den sier: „Nei; men jeg har to eldre brødre; kanskje de vet det.“ Så reiste den. Hun stakk staven lenger ut i sjøen. Da kom en hval; den spør: „Hvad vil du?“ „Jeg vil vite om det sted som er nord for nordenvinden og syd for sønnenvinden.“ Den sier: „Jeg vet det ikke visst; men jeg har en eldre bror; kanskje han vet det.“ Så reiste hvalen. Den gamle kona stakk staven sin ut i sjøen, så lang den var. Hun ventet, og den kom enda ikke. Hun gikk til gammen sin og kom med en annen stav; hun plystret i den og stakk den lenger ut i sjøen. Da hun hadde vært der en liten stund, kom en gammel ørn. Den spør: „Hvad vil du?“ „Du vet visst om det stedet, Soria-Moria slott.“ „Jeg har vært der en gang, og det er fem vedfall siden den tid.“ „Husker du ikke hvor det er?“ „Nei, jeg husker det ikke.“ Da kom en hval til land og var sint på den gamle kona; den sier: „Du har plaget mig. Det er så langt borte det landet.“ Hvalen vilde reise; da sa den gamle kona: „Du får enda ikke reise. Du skal føre denne gutten til det landet.“

Hvalen tok ham på ryggen og reiste. Underveis sier hvalen: „Jeg fører dig til det stedet; men du skal ikke røre noe, men bare ta en bøtte full av gull og helle i sekken. Der er tre fire prinsesser; du skal ikke røre ved dem og ikke røre gull-løvet.“ Men

„Mon doalvon dun dan bai'kai; mutte ik don galga likkahallak mɛi'dege ieʒago val'dit golli æb'bar dievva ja lei'ket sek'ki. Dobbe læk gol'ma fiina prinsæssa; it do galga dɛida guos'kat itge likkahallat gol'lelastait." Mutt bar'ni i mal'tam; go manai mæd'del nuoramus jomfruvva, de cummasti dam. De buođi fier'vai; de jærra bos'so: „Lækgo don likkahallam ænep go don gal'get?" „In læ," daddja bar'ni. De vulgiga, bar'ni sælgi nal'de. De leiga gas'ko abi manname; de bos'so dæd'dili čaʒi vuollai, nu att bardnin čacci buođi avvesaddjai. Manaiga væhaš aigi; de vut en bos'so dæd'deli gieđa vuoli raddjai. De daddja bos'so: „Don læk binnaš mun gielistam; muttǫ mon doalvon ieʒak siida vuollai." De bos'so vulgi ja dajai: „Don læk cummastan fii'nasæmus jomfruvva ja nuoramusa; mutte mon fẽr'ten dæd'delit čaccai ieččam, nu go čacci boatta dudnje gaibi vuollai. De moai besse jođanit mannak." De buođi bos'so siida vuollai, ja ač'či lei sæmme gæfi go dɛlle go bardnit vul'ge ere siidan. De jærra aččinis: „Dieđakgo sagait mun boarrasep vielljaidi?" „Dieđam gal. Dat læba ovta gawpǫgis ja læba nu lin'casat, atte liikit uoi'nujek." De bos'so manai, ja dat jawkai.

De vulgi vielljasguovto vieʒ'ʒat sii'di ja addi ač'čahis bæli dam gollin. De buođi gawpǫgi. De vaʒ'ʒa dobbe ige oaine vielljajis. De jærra muttin sajin: „Lækgo da gawpǫgis da nammahaš ol'mak?" De vas'tidek: „Æi si dowda." De šaddai ækket, ja manai iddjasaddjai. De læ čok'kame iddjasajin; de boattiba dasa sisa, ja il'la dat dowdai vielljasguovto. De daddja: „Læp'pego doai dobbelis læmaš?" De daddjaba: „Æm moai læ læmaš." De dat uosti bik'-tasit dam guok'tai. De bæi'vi šaddai; vul'ge ruok'tot. De dat leiga al'gan jukkat. De sitta boarraset viel'lja oas'tit viini. Daddja: „Im mon juga viini." De sardnǫheiga, de bijaiga vielljas viini oas'tit. Da manne sii'di. De boares ač'či lii'kui, go buotte gaite golmas sii'di; muttǫ guok'tahis i læ rutta. De biddje ækkedis nok'kat; de gulla nuoramus viel'lja, go boarraset vielljagut (guovtis) sar'noba: „Moai gal'ge vuoč'čin vil'let ruđait loanas ja mannak sæmme bai'kai, gos moai leime." De soabaiga dasa, atte nuvt soai gal'gaba dakkat. De luoni ovta golleruđa goab'bajakki, ja manaiga gawpǫgi ja uostiga

gutten kunde ikke bare sig; da han gikk forbi den yngste jomfrua, kysset han henne. Han kom til fjæra; da spør hvalen: „Har du rørt ved mer enn du skulde?“ „Nei,“ sier gutten. Så reiste de, gutten på ryggen. Da de var midt på havet, senket hvalen sig under vannet, så vannet kom til beltestedet på gutten. De reiste en stund; da senket hvalen sig igjen til under armen på ham. Den sier: „Du har løiet litt for mig; men jeg skal føre dig foran gården.“ Den reiste avsted og sa: „Du har kysset den fineste og yngste jomfrua. Jeg må senke mig ned i vannet så det kommer under haken på dig. Så får vi reise fort.“ Hvalen kom foran gården. Faren var likeså fattig som da sønnene reiste hjemmefra. Han spør far sin: „Har du tidende om mine eldre brødre?“ „Ja, de er i en by og er så fillete at kroppen sees.“ Da reiste hvalen og blev borte.

Han vilde gå og hente brødrene sine hjem og gav far sin halvdelen av gullet. Han kom til byen. Han går der og ser ikke brødrene sine. Han spør noen steder: „Er der i denne byen folk av det navn?“ De svarer: „Vi kjenner dem ikke.“ Det blev kveld og han gikk til et natteherberge. Som han sitter der, kommer brødrene inn der, og det var så vidt han kjente dem igjen. Han sier: „Har I vært lengere enn her?“ De sier: „Nei.“ Han kjøpte klær til dem. Da det blev dag, skulde de reise hjem. Brødrene hadde begynt å drikke. Den eldste broren vil kjøpe brennevin. Gutten sier: „Jeg drikker ikke brennevin.“ De overtalte ham og sendte ham for å kjøpe brennevin. Så reiste de hjem. Den gamle faren syntes om at de alle tre kom hjem; men de to hadde ikke penger De la sig til å sove om kvelden. Da hører den yngste broren at de to eldre brødrene prater: „Vi skal først narre ham til å låne oss penger og så gå til det samme sted hvor vi var.“ De blev enige om å gjøre så. Han lånte dem en gullpenge hver, og de reiste til byen, kjøpte brennevin og begynte å drikke, og de solgte klærne som de hadde på sig.

Så kom de hjem og var like fillete som før. Den yngste broren var ikke hjemme; de vilde faren skulde reise til byen. Gamlingen

viini ja riemaiga jukkat ja vuowdiga bik'tasidiska, mɛit nal'de aniga.

De buođiga sii'di; de leiga sæmme lincot go ow'dal. De i læm siidan nuoramus viel'lja; de siđaiga aččiska vuol'git gawpǫgi. Boaris daddja: „Mon fèr'tem vuol'git dod'nǫsida bik'tasit oas'tit." De dat vul'ge ja buotte gawpǫgi ja ribme jukkagoattit, go ač'či lei bik'tasit oas'tam. De ač'či uoini, atte dat manna værrot. De vulgi sii'di ja dajai: „Im mon satte dod'nǫ val'dit sii'di, go doai æt'ti læ dego nuoramus viel'lja, gi læ middjesida davvira buk'tam."

De manne sii'di, ja orui væha ai'gi; de vil'liga aččin ruđait ja daddjaba: „Moai gal'ge skippa oas'tit." Ač'či jakki ja addi ruđait, ja manaiga ja jugaiga ruđait bajas. De buođiga sii'di; de riemaiga vil'let nuoramus vielljan davvira; mutte i dat ad'dam. De suttaiga ja bal'kesteiga jokki, vai hok'ka dokkǫ. De golgai joga miel'de bod'nai ja buođi gad'dai ja væl'lai dast. De buođi boares ak'ka ja de daddja: „Iđit don galgat lættit dam mærragaddin valmasi čuoǯ'ǯomen." De jærra bar'ni: „Mɛit mon galgam dast čuoǯ'ǯot? Gaw'net mun vielljaguovtis; dat val'diba mus ere hægga." De daddja boares ak'ka: „Æba dak gawna dun." De li gas'kabæi-ai'gi; de boatta skip'pa abin gad'dai ja doalla njuol'ga dan bardni siida vuollai. De uoini bar'ni skippa; de vulgi sii'di. Go skip'pa buođi, de dat luiti rægga ja gol'ma fiina jomfruvva manne van'ci, ja guok'te diewdo vul'ge sukkat gad'dai. Ow'dalgo buotte gad'dai, de jor'galeddje mannjegæǯi gad'dai. De law'kijeddje dat gol'ma jomfruvva gad'dai ja manne njuol'ga bajas sii'di. Bar'ni li čok'kahæmi klase bællan; de manai dat nuoramus njuol'ga bal'di. De daddja: „Mon læm vuol'gam dun vieǯ'ǯat ja don læk mun cummastan." De bar'ni suor'gani, daddja vuos'tin: „In læk mon læmaš." De vas'tidæba guovtis: „Do likkastat'tek gol'ma gol'lelasta, ja dak leimi mi, ja don galgak vuol'git." Bar'ni fèr'ti vuol'git, ja duol'vǫ sun skip'pi. Skip'pa vulgi; da bardni duol'vǫ mannjegæččai ja duol'vǫ Suria-Muria šluot'ti. Dat jomfruvvat leddje gonagas-nieidak; mutte ač'či ja æd'ni leiga jabman, æige læn dam ædnamis ieǯa diewdok go gonagas ak'tǫ. De dak viǯ'ǯe dam ieǯase rii'ki diew'don. De riemai sittagoattit nuoramus niei'da nai'talit, ja de nai'taleiga.

sier: „Jeg må reise og kjøpe klær til eder.“ Så reiste de og kom til byen og begynte å drikke, da faren hadde kjøpt klær. Faren så at det gikk galt. Han reiste hjem og sa: „Jeg kan ikke ta eder hjem, da I ikke er som eders yngste bror, som har bragt oss gods.“

De reiste hjem, og der gikk en kort tid. Da narret de penger av sin far og sa: „Vi skal kjøpe skib.“ Faren trodde det og gav dem penger, og de gikk og drakk pengene op. Så kom de hjem og begynte å ville narre penger av sin yngste bror; men han gav dem ikke. Da blev de sinte og kastet ham i elven for at han skulde omkomme der. Han rekte nedover med elven og kom i land og lå der. Da kom en gammel kone og sier: „Imorgen skal du stå ferdig ved stranden.“ Gutten spør: „Hvad skal jeg stå her efter? Mine brødre finner mig og tar livet av mig.“ Hun sier: „De finner dig ikke.“ Det var middag; da kommer et skib fra havet mot land og stevner bent mot guttens hjem. Gutten så skibet og gikk hjem. Da det kom til land, lot det dreggen falle; tre fine jomfruer gikk i en båt, og to menn rodde til land. Før de kom til land, snudde de akterstavnen mot land. De tre jomfruene gikk i land og gikk bent op til gården. Gutten satt ved vinduet. Den yngste gikk like hen til ham. Hun sier: „Jeg er kommet for å hente dig, og du har kysset mig.“ Gutten blev redd og sier først: „Det har ikke vært mig.“ De to svarer: „Du rørte ved tre løvblad av gull, og det var oss, og du skal reise.“ Gutten måtte reise, og de førte ham ombord i skibet. Skibet reiste; de satte gutten i akterstavnen og førte ham til Soria-Moria slott. Jomfruene var kongsdøtre; men deres far og mor var døde, og i det landet var det ingen menn uten kongen alene. De hentet ham til riket sitt for å ha et mannfolk. Så vilde den yngste piken gifte sig, og de blev gifte.

Tiden gikk; da opfordret de gutten til å reise og bese kongeriket. Gutten reiste og tok et gullskib. De seilte avsted og kom til guttens hjem. De to brødre, fortalte faren, var drept, „og jeg er alene igjen.“ Så reiste han tilbake og tok med sig sin gamle far som han var reist for å hente.

De golai ai'gi; de ribme has'tit vuol'git bardni gonagas-riika gæč'čat. Bar'ni vulgi ja valdi gol'leskippa. De vul'ge borjastet; de buotte bardni sii'di, ja dak guok'te viellja, mui'tala ač'či, dak læba goddahallan, „ja mon læm ak'tǫ baccam.“ De dat vulgi ruok'tot ja valdi boares aččis miel'de, mεit lei vuol'gam vieʒ'ʒat.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

67.

De oaʒʒui sani gonagasan bar'ni, gi li dεit rievvarit gidda valdihat'tam. De vulgi rii'det dεina hæstainis gonagasa lusa ja rii'di njuol'ga gonagasa gar'dim uvsa ow'di. De boatta gonagas olgǫs ja adnǫ buorre bæivi. De mui'tala gonagas: „Sus læ ak'ta bar'ni lap'pǫm, ætge mi læ dam gaw'nam. Jus don sattak occak dam bajas, de mon addam dudnje vallje davvira dam owdan.“ Bar'ni daddja: „Gos'te mon dieđan dan gaw'nat?“ De daddja gonagas: „Dat manai dam stuorra mæcci sisa, mεit don oainak, ja lap'pui dokkǫ.“ De bar'ni daddja: „Don galgat munnje mātta sek'ki biddjak; mon gæč'čalam vuol'git occak.“ De bar'ni vulgi oarjadaga guw'lui ja manai dam suk'kes mæcci sisa, gosa li mannam. Ow'dalgo lei ol'lem mæcci čađa, de boatta boares ak'ka owdal. Bar'ni anui: „Buorre bæivi, boares ak'ko!“ De daddja: „Mo læm ællam gæđ'ge-guraštæmi; mutte im læ gullam, atte ak'tage læ daddjam nu čab'bat go don. Liččigo dus lai'bebek'ki sudnje ad'dik?“ De daddja bar'ni: „Guk'ki læ mat'ki; mutte anohæd'djai gal'ga ad'dik,“ ja addi guok'te ollis laibi. Dego boares ak'ka oaʒʒui laibi, de gii'tali laibi owdan. Bar'ni riemai jæradit: „Dieđakgo don gonagasa bar'nai sagait, middja læ lap'pǫn moadde jagi aigi?“ De daddja: „Gal mon læm gullan dam asija birra; mutte im mon jur riek'ta vis'sat dieđe; mutte mon addan dudnje ovta čoarvi. Go don dasa bosastak, de buottek mæcci diwrit dun lusa, ja ak'ta læ boarrasæmus, middja boatta manjemus'ta, jus dat i dieđe.“

Bar'ni vulgi ja manai gukki. De bar'ni čok'kedi bowna nala ja

67. GUTTEN FRIR VED REVENS HJELP KONGSSØNNEN FRA FANGENSKAP HOS TROLLKVINNENE.

Gutten som hadde fått røverne fanget, fikk bud fra kongen. Han red avsted på hesten sin til kongen og red bent foran døren til kongsgården. Kongen kommer ut og byr god dag. Så forteller han: „Jeg har mistet en sønn, og vi har ikke funnet ham. Hvis du kan lete ham op, gir jeg dig en mengde gods for det.“ Gutten sier: „Hvor vet jeg å finne ham?“ Kongen sier: „Han gikk inn i den store skogen som du ser, og kom vekk der.“ Gutten sier: „Du skal legge mat i en sekk til mig; jeg skal prøve på å reise og lete.“ Gutten drog mot syd og gikk inn i den tette skogen, hvorhen kongssønnen var gått. Før han var nådd gjennem skogen, møter han en gammel kone. Han bød: „God dag, gamle bestemor!“ Hun sier: „Jeg har levd et stenkast; men ikke har jeg hørt at noen har kalt mig så vakkert som du. Skulde du ha et stykke brød å gi mig?“ Gutten sier: „Veien er lang; men en skal gi den som ber,“ og han gav henne to hele brød. Da hun fikk brød, takket hun for brødet. Gutten begynte å spørre: „Vet du tidende om kongens sønn, som har vært vekke i noen år?“ Hun sier: „Jeg har nok hørt om den sak; men jeg vet det ikke riktig visst. Men jeg skal gi dig et horn. Når du blåser i det, kommer de ville dyr til dig, og et er eldst; det kommer sist; kanskje det vet det.“

Gutten drog avsted og gikk lenge. Han satte sig på en tue og blåste i hornet. Da kom dyrene sammen; først kom haren. Gutten spør den: „Vet du tidende om kongssønnen?“ Haren sier: „Jeg

bosasti čoar'vai. De buotte diwrik čoak'kai; vuoč'čin buođi njoammel. Bar'ni jærra dast: „Dieđakgo don gonagasbar'nai sagait?“ De daddja njoammel: „Im mon dieđe riek'ta vis'sak. Gæč'čal jærrat bierdnan!“ Bar'ni jærai bierdnan: „Dieđakgo don, gos'te læ gonagasbar'ni, don giddja vii'dat vaʒʒat meccit miel'de?“ De daddja bier'na: „Im mon riek'ta vis'sasit dieđe; mutte gæč'čal jærrat nawdin?“ Naw'di buođi, ja bar'ni jærai vut en: „Dieđakgo don sagait gonagasbar'nai?“ De daddja naw'di: „Mon læm gulǫstallam, atte dat læ Ašešædni, middja læ gal'gam val'dit gonagasbardni; mutte im mon dieđe vis'sa; gæč'čal riebanis jærrat!“ De buođi rieban, ja bar'ni jærai riebanis: „Dieđakgo don sagait gonagasbar'nai?“ De daddja rieban: „Gal mon dieđam sagait; muttǫ dat læ guk'ki Ašešæni sii'di. Dobbe læ gonagas bar'ni, ja dam i læk buorat ere oaǯ'ǯot. Mutte jus don munnje aigot ad'dit buoides salovierca bal'kan, de mon vuolgan dun miel'de.“ De daddja bar'ni: „I læ mus dal ak'tagen salovier'ca dudnje ad'dik, mutte boađe iđit, go bæi'vi sewnjǫdišgoatta; de mon jakkam, atte don oaǯǯot salovierca bal'kan.“ De rieban vulgi mokkijis miel'de, ja bar'ni vulgi rii'dek.

De boatta boares diew'do owdal. De bar'ni adnǫ: „Buorre bæivi, boares ad'dja!“ De daddja boares ad'dja: „Giddja læk don ol'mait, go dajak mun nu čab'bak boares ad'djan? Mo læm ællam guok'te muorragač'čama; mutte im læ gullam, atte ak'tage læ nu čab'bak mun daddjam. Liččigo dus lai'bebek'ki munnje ad'dit?“ De bar'ni daddja: „Mus læ guk'ki mat'ki, ja un'nanladdje læ mātta; mutte ad'nui gal'ga ad'dit.“ De addi ollis laibi. De boares diew'do gii'tali laibi owdan. De jærra: „Igo læ sun oab'ba boattan dun owdal?“ De daddja bar'ni: „Læ boattam ak'ta boares niso.“ De daddja boares diew'do: „Dat li mun oab'ba. Mo læm dudnje vierca čadnam balgesbællai; don galgak dam val'dit, go don leddjėk nu buorat, atte don ad'dek munnje vallji laibi.“ De vulgi boares diew'do ere ja dajai: „Gal duina bures manna.“

De manai bar'ni ja rii'di dam bæivi. Dego sewnjǫdišguođi, de or'rui iddji. De huob'mai, go sus læ vier'ca baldan. De bosasti čoar'vai. De buotte vut sæmme diwrik, ja rieban buođi manjemus'ta.

vet det ikke riktig visst. Prøv å spørre bjørnen!“ Gutten spurte bjørnen: „Vet du hvor kongssønnen er, du som går vidt om i skogene?“ Bjørnen sier: „Jeg vet ikke riktig visst; men prøv å spørre ulven!“ Ulven kom og gutten spurte igjen: „Vet du tidende om kongssønnen?“ Ulven sier: „Jeg har hørt nyss om at det er Asjesjædne som skal ha tatt ham; men jeg vet det ikke visst; prøv å spørre reven!“ Da kom reven og gutten spurte den: „Vet du tidende om kongssønnen?“ Reven sier: „Det vet jeg nok; men det er langt til Asjesjædnes gård. Der er kongssønnen, og det er ikke godt å få ham derfra. Men hvis du vil gi mig en fet gjeldvær i lønn, skal jeg gå med dig.“ Gutten sier: „Jeg har ikke nu noen gjeldvær å gi dig, men kom imorgen, når det begynner å mørkne; da tror jeg du skal få en gjeldvær i lønn.“ Reven gikk sine ærender, og gutten red videre.

Da møter han en gammel mann. Gutten byr: „God dag, gamle bestefar!“ Den gamle gubben sier: „Hvad er du for en mann, da du så vakkert kaller mig gamle bestefar? Jeg har levd i to vedfall; men ikke har jeg hørt at noen har kalt mig så vakkert. Skulde du ha et stykke brød å gi mig?“ Gutten sier: „Jeg har lang vei, og det er lite med mat; men en skal gi den som ber.“ Så gav han et helt brød. Den gamle mannen takket for brødet. Han spør: „Har du ikke møtt min søster?“ Gutten sier: „Der kom en gammel kvinne.“ Den gamle mann sier: „Det var min søster. Jeg har bundet en vær til dig attmed veien; du skal ta den, siden du var så snild at du gav mig rikelig brød.“ Så gikk han og sa: „Med dig går det nok godt.“

Så reiste gutten og red den dag. Da det begynte å mørkne, stanset han for natten. Da blev han var at han hadde en vær ved siden. Han blåste i hornet. Da kom igjen de samme dyrene og reven kom sist. De andre dyrene gikk bort, da de så reven komme til gutten. Gutten sier: „Du skal gå med mig dit, hvor du vet kongssønnen er; da skal du få denne væren i lønn.“ Reven likte det og sa: „Jeg går selv til Asjesjædnes gård, og du skal bli igjen ved kanten av denne tette skogen; men vi når ikke dit før

De vul'ge ieǯa diwrit ere, go vuoi'ne riebana boattimen bardni lusa. De daddja bar'ni: „Don galgat vuol'git mun miel'de dokkǫ, gos don dieđak læ gonagas-bar'ni; de don oaǯǯok dām vierca bal'kan.“ Rieban lii'kui ja daddja: „Mon manan ieš Ašešæni sii'di, ja don galgak baccik dam suk'kes mæc'cerow'di; mutte moai æm ol'le ow'dalgo vak'kogæǯin dokkǫ.“ Rieban valdi vierca ja manai mæc'cai. Dego bæi'vi čuwgǫdišguođi, de buođi rieban ja dajai: „Dego don læk boattan vakko duogin dam mæc'cerow'di, de mon boađan dɛlle du lusa.“ De rieban manai mæc'cai, ja bar'ni vulgi rii'dek dam bal'ga, gosa rieban goččui. De šaddai ækket; de bar'ni bijai vuoinastit iddji. De boatta rieban, ow'dalgo bar'ni bijai nok'kat. De mui'tala: „Mo læm læmaš Ašešæni siidan, ja dat bardni adnek ieǯasa lut'te. Dak lavijek Ašešænik luoi'tik bardni olgǫs, go læ sæw'njat; mutte ak'ta manna ɛin bardni miel'de.“

De rieban vulgi Ašešæni sii'di, ja Ašešænik, dak balle riebanis. Rieban manai ja čok'kedi Ašešæni vieso bal'di fak'tet, goas'se bar'ni boatta olgǫs ak'tan Ašešæni nieidain. De li čok'kahæmin; de boatti'-ban olgǫs, bar'ni manjin ja Ašešæni niei'da owdan. De čuoǯǯaheiga uvsa ow'di; de daddja Ašešæni niei'da: „Dobbe læ mæccediwri haddja.“ De daddja gonagasbar'ni: „Im mon havse mɛi'degen hajait.“ De daddja: „Soai vaʒ'ʒilæba gukkibui sal'ljui.“ Dego rieban vuoini, atte dat vaʒ'ʒileiga gukkibui salljui ja čuoǯǯaheiga dasa, de rieban ruottasti dam guovto gas'ki ja ciellaguođi. De Ašešæni niei'da massi jienas ja ruottasti sisa. Rieban duop'pi bardni miel'de ja vulgiga ruot'tak mæcci vuos'ta. De buođiga bardni lusa; de gullek, go mæc'ci ruoš'ka. De rieban ruottasti da vuos'ta, gos'te mæc'ci ruoš'ka. De leddje Ašešænik boattimen luod'daraigi occat, gosa læ bar'ni mannam. Dego huob'majeddje riebana, de rieban riemai vastes haja luoi'tit, ja de bal'lajeddje ja macce ruok'tot. Rieban ruottai manjin ja luoi'ta baha hajas. De rut'te sii'di. Bæi'vi li juo čuwgǫdæmi ja bæi'vi li ittimen, æige duos'tan orrot bæivi owdan, atte æi gæđ'gin bæi'tiluvvak.

De daddja gonagasbar'ni riebani: „Go don læk mun bæs'tan, de don galgak mon'nǫ miel'de čuovvot gonagas-sii'di, ja mon dudnje addan juokkelagan biebmo, masa don ɛin haledak.“ De daddja

om en uke." Reven tok væren og gikk til skogs. Da det begynte å lysne, kom reven og sa: „Når du om en uke er kommet til kanten av denne skogen, da kommer jeg til dig." Reven gik til skogs, og gutten red den vei reven bød ham. Det blev kveld; gutten la sig til hvile for natten. Da kommer reven, før gutten la sig til å sove. Den forteller: „Jeg har vært i Asjesjædnes gård; de holder kongssønnen hos sig. De pleier å slippe ham ut, når det er mørkt; men én går alltid med ham."

Så gikk reven til Asjesjædnes gård, og Asjesjædnene var bange for reven. Den gikk og satte sig ved Asjesjædnes hus for å passe på, når gutten kom ut med Asjesjædnes datter. Som den satt der, kommer de ut, gutten efter og Asjesjædnes datter foran. De stanset foran døren; da sier Asjesjædnes datter: „Her er lukt av et vilt dyr." Kongssønnen sier: „Jeg kjenner ingen lukt." Så sier han: „Vi skal gå lengere ut på gårdsplassen." Da reven så at de gikk lengere ut på gårdsplassen og stanset der, løp reven mellem dem og begynte å gjø. Asjesjædnes datter mistet mælet og løp inn. Reven tok gutten med sig og de løp avsted mot skogen. De kom til gutten; så hører de at det braker i skogen. Reven løp mot den kant hvor det brakte. Da kom Asjesjædnene for å lete efter sporene hvor gutten gikk. Da de fikk øie på reven, begynte denne å gjøre stygg lukt, og de blev redde og vendte tilbake. Reven løp efter dem og gjorde stygg lukt. De løp hjem. Dagen lysnet alt og solen kom op, og de torde ikke være ute i solen for ikke å bli forvandlet til sten.

Da sier kongssønnen til reven: „Da du har frelst mig, skal du følge med oss til kongsgården, og jeg skal gi dig allslags mat som du har lyst på." Reven sier: „Jeg har fått en fet gjeldvær i lønn og vil ikke ha mer enn en gjeldvær til. Du skal bringe den til skogkanten som er nærmest kongsgården." Kongssønnen lovte det. Så reiste han og den andre gutten og kom ved middagstid til kongsgården. Kongen sitter ved vinduet og ser ut; da så han at gutten var kommet med en hest; men kameraten hans kjente han ikke. Kongen kom ut, og sønnen bød god dag; men han kjente ham ikke

rieban: „Mo læm vuoǯ'ǯom buoides salovierca bal'kan ja imge mon siđa ænep go nubbi salovierca bal'kan. Don galgak buk'tit dam mæc'cerow'di, mi læ lagamus'ta gonagas-gar'dima." De bar'ni loppidi. De vulgiga gonagasbar'ni ja dat nub'bi bar'ni mat'kai ja buođiga gas'-kabæivi aigi gonagas-siida lusa. De gonagas čok'kaha klasse-gaddin ja gæč'ča olgos; de huob'mai, go bar'ni li boattam ak'tan hæstain; mutte dam guoimi i dow'dam. De buođi gonagas olgos, ja bar'ni anui buorre bæivi; mutte i dow'dam jienange. Nub'be bar'ni mɛit anui buorre bæivi; de gonagas vas'tidi ja jærai: „Gi læ dust guoi'-min?" De dat bar'ni vas'tidi: „Jæra ieǯanis." Gonagas jærai ja bar'ni mui'tali: „Son vulgi dɛlle dam aigi bissostallat; de buotte guok'te Ašešæni mun lusa ja val'de gidda ja duol'vo mun gukkas ere mæc'cai, ja inge mon bæssan dɛit lut'te ere."

De bijai ræŋgas gonagas doal'vot spiini mæc'cerow'di; de lei rieban vuor'dimen. De daddja rieban: „Spiinigo don munnje buvtak? Mon læm sittan buoides salovierca. Don galgak doal'vok spiini ruok'tot ja buk'tit munnje buoides salovierca." Ræŋ'ga doalvui ruok'-tot ja mui'tali gonagassi: „I dat rieban lii'kom dam buoides spii'-nai. Dat siđai buoides salovierca." De daddja gonagas: „Don šaddat val'dit buoidimus ja stuorimus salovierca, middja gaw'no min navehis." Ræŋ'ga dagai dam ja doalvui salovierca mæc'cerow'di. Rieban lei fak'temen ja valdi vierca ja manai mæc'cai.

De gonagas rakkadi hæstanoađi gol'le- ja sil'baruđait; de bar'ni vulgi sii'di, ja dat šad'de rig'gasebmusak dam ædnambekkin, vaiko leddje ow'dal gæfimus ol'mok. Dobbe leddje ædnak gæfik, mɛida ad'de mātta go anoheddje, ja ruđa mɛida.

(Efraim Pedersen 1926, Storfjord.)

68.

De lei ak'ta bar'ni gonagasan, middja i læn riek'ta viisis gonagasa mielan. De vulgi bar'ni jottit ja manai eǯa gonagasa sii'di ja gawnai nieida da gonagasan ja riemai irgastallat dasa ja manai siidan mɛit

på stemmen. Den andre gutten bød også god dag; da svarte kongen og sa: „Hvem har du til kamerat?“ Gutten svarte: „Spør ham selv!“ Kongen spurte og sønnen fortalte: „Jeg gikk den gang ut på jakt; da kom to Asjesjædner til mig, tok mig fast og førte mig langt bort i skogen, og jeg slapp ikke fra dem.“

Kongen sendte drengen sin med et fett svin til skogkanten; da ventet reven der. Den sier: „Kommer du med et svin til mig? Jeg har bedt om en fet gjeldvær. Du skal føre svinet tilbake og bringe mig en fet gjeldvær.“ Drengen førte det tilbake og fortalte kongen: „Reven likte ikke det fete svinet. Han vilde ha en fet gjeldvær.“ Da sier kongen: „Du skal ta den feteste og største gjeldværen som finnes i fjøset vårt.“ Drengen gjorde det og førte gjeldværen til skogkanten. Reven passet på der, tok væren og gikk til skogs.

Kongen laget til en hestebør gull- og sølvpenger; så reiste gutten hjem, og de blev de rikeste i den landsdelen, skjønt de før hadde vært de fattigste folk. Det var der mange fattige som de gav mat, når de bad, og også penger.

68. KONGSSØNNEN SEIRER VED HJELP AV USYNLIGHETSHATT OG STAV OG VINNER PRINSESSEN.

En konge hadde en sønn som efter kongens mening ikke var riktig klok. Gutten drog ut og gikk til en annen konges gård; han traff en datter av kongen og begynte å fri til henne og gjorde også

mokkit. De vulgi jottit vut dokkǫ. De vaʒ'ʒa bal'ga miel'de; de oai'na guok'tasa doarromi. De manai dokkǫ, jærra: „Mɛit doai fag'gadallabæt'ti?“ Daddjaba: „I dat læ balljǫ mikkegi.“ Duot bar'ni daddja: „Læ dat gal juoga.“ Daddjaba: „Ak'ta gappir, go da cog'gala oai'vai, de i oaine ak'tagi.“ Bar'ni valdi duo gappira gitti ['ja gæččai; de hoi'gadi oai'vai, ja æbagi oai'nan, gosa manai.

De vulgi bar'ni ɛin vaʒ'ʒit; de oai'na vut guok'tasa fag'gadallami. De manna lusa, jærra: „Mɛit doai fag'gadallabæt'ti?“ „O, i dat læ mikkegi balljǫ.“ Bar'ni daddja: „Læ dat gal juoga.“ Dajaiga: „Ak'ta soab'bi, go sæggit gæǯi jor'gala, de jabmet gaitin ol'mǫt, ja go gasit gæǯi jor'gala, de æl'lajit gaitin, gæit sitta.“ De manai bar'ni moar'sis lut'te ja orui væh aigi. De vulgi sii'di; buođi sii'di, de læ ač'či soattagoattimi. Daddja bar'ni ač'čahis: „So mɛit vuol'ga soattai.“ Daddja ač'či: „Mɛit dat do dagat dobbe? Do goddahalat daggaviđi.“ Daddja bar'ni: „Adde sudnje hæsta!“ De addi gonagas ovta boares hæsta. De vulgi bar'ni ow'dal go eǯa soattevækka ja vuji da hæsta jæg'gai. De buotte eǯa soattevækka; bar'ni vuoddja hæsta ja daddja: „Soattai mannat gal'ga.“ De manne eččasat mæd'del; bar'ni gaikui hæsta ere jæggin ja bijai dokkǫ. De leddje soattami. Bar'ni bijai duo gappira oai'vai ja manai dokkǫ ja goddi gɛitin da nubbi gonagasa soattevæga; mutte gonagasa i god'dan. De daddja gonagas: jus son uoǯǯǫli vit'ta ol'ma dain æl'lat, de so mavsali nu ollo. Bar'ni daddja: „Jus do mavsat, de gal juoga rađđin šad'da.“ De æl'lahatti gasit geǯin da soabbin vit'ta ol'ma ja oaǯǯui stuorra ruđa da gonagasan.

De buotte sii'di ja mui'taleddje: „Si læt vuoi'tan. Ak'ta olmai buođi; æi si diettan, gos dat li, ja goddi siddjesi væk'kin.“ Bar'ni maccai ow'dal ruok'tot ja vuji hæsta sæmme jæg'gai ja hoagai: „Oh, soattai mannat gal'ga.“

De golai ai'gi; de oaǯǯui dieđo dan moar'sistis atte: Jus don soađin vuoitat, de don oaǯǯot su. Dal boatta eǯa gonagas suođin vieǯ'ǯat su bar'nahis ak'kan.“ Bar'ni manai dokkǫ dan ai'gai, go dat galgai boattit. Niei'da mui'tali, atte dal boatta soattevækka vieǯ'ǯat su. „Jus don nagadat soattat dɛit guoimi, de don oaǯǯot su.“ Daddja bar'ni:

turer hjem. Så gav han sig igjen på vei dit. Som han går på veien, ser han to som slåss. Han gikk hen til dem og spør: „Hvad tar I tak om?“ De sier: „Det er næsten ingenting.“ Gutten sier: „Visst er det noe.“ De sier: „Det er en hue. Når en setter den på hodet, ser ingen en.“ Gutten tok huen i hånden og så på den; så satte han den på hodet, og de så ikke hvor han gikk hen.

Gutten gikk videre; da ser han igjen to som tar tak. Han går hen til dem og spør: „Hvad tar I tak om?“ „Å, det er næsten ingenting.“ Gutten sier: „Visst er det noe.“ De sa: „Det er en stav. Når en vender den smale enden mot, dør alle folk, og når en vender den tykke enden mot, kommer alle de en vil, til live.“ (Gutten tok staven). Så gikk han til sin kjæreste og blev der en stund. Han gav sig på hjemveien og kom hjem; da skal faren begynne krig. Sønnen sier til far sin: „Jeg vil også gå i krigen.“ Faren sier: „Hvad skal du gjøre der? Du blir straks drept.“ Sønnen sier: „Gi mig en hest!“ Kongen gav ham en gammel hest. Gutten reiste før de andre krigsfolk og red med hesten ut i en myr. De andre krigsfolk kommer; gutten driver på hesten og sier at han skal gå i krigen. De andre drog forbi. Gutten rykket hesten op av myren og satte den der. Da holdt de på å krige. Gutten satte den der hua på hodet, gikk derhen og drepte alle den andre kongens krigsfolk; men kongen drepte han ikke. Da sier kongen, at hvis han fikk liv i fem mann av dem, skulde han betale så meget. Gutten sier: „Hvis du betaler, blir det nok en råd.“ Så bragte han med tykkenden av stokken fem mann til live og fikk mange penger av kongen.

De kom hjem og fortalte at de hadde seiret. En mann kom (de visste ikke hvor han var fra), og han hjalp dem med å drepe. Gutten vendte tilbake i forveien, drev hesten i samme myra og gjentok: „Å, jeg skal gå i krigen.“

Tiden gikk; da fikk han tidende fra kjæresten sin: „Hvis du seirer i krigen, får du mig. Nu kommer en annen konge med krig for å hente mig til kone for sin sønn.“ Gutten gikk dit til den tid da kongen skulde komme. Piken fortalte at nu kom krigs-

„Gok'te so nagada, giddja læ ak'tọ?“ De boatta soattevækka; bar'ni bijai vuos'ta ja go buođi lakka, de bijai duo gappira oai'vai ja manai dokkọ ja goddi gaitin ja buođi nieida lusa ja dajai: “So læ vuoi'-tan dal du.“

(Nils Nilsen 1926, Storfjord.)

69.

Li gonagasas ak'ta niei'da, ja li ak'ta bar'ni, daggar šlarkalagan, ja de irgastalai gonagas-nii'di; mutte i sittan dan oaǯ'ǯot. De dat vulgi jottit ja de buođi ovta boares akka sii'di. De daddja boares ak'ka dan, atte sus læt boares stievvelat flætta vul'de, ja go dεit cog'ga juol'gai, de dat ol'le law'ket vikka juokke lawkin. Bar'ni gulai dan, atte das læt daggar stievvelat; de bar'ni suoladi dεit dobbe ere ja coggai juol'gai ja prövi vuol'git vaǯ'ʒit ja law'ki vikka εin juokke lawkin. De manai dokkọ ovta vuow'dai, ja dobbe son uoini maŋgalagan diŋga, ja dobbe liddje æbbelat. De dat valdi ja borai æbbelit dobbe. Dat liddje muttin æbbelat, mεin šad'de čoarvet, go dεit borai, ja muttin æbbelat, mat čuorvit fas ere val'de. De vulgi dobbe fas ere ja manai gonagasa sii'di ja siđai gonagas-nieida vuol'git jottit ieǯas miel'de mokkit. Mutte i dat ar'vidan gonagas-niei'da, govt dat gævva, ige gonagas ar'vidan. De dat manai da vuow'dai dεina nieidain ja buođi dokkọ. Gonagas-niei'da borai æbbelit dobbe, mεin šad'de čoarvet. De loppidi gonagas: de oaǯ'ǯo sun nieida ja su dalos bæli, gi satta sun nieida čuorvit ere oaǯ'ǯot. Dat bar'ni lei čoag'gan dobbe dan vuowdis æbbelit, mεina go borai dεit, de dat nok'ke čoarvit ere. De vulgi bar'ni dokkọ; de manai nieida lusa ja addi borrat dasa dεit æbbelit, ja go niei'da dεit borai, de nokke čoarvet nieidas ere.

De šaddai gonagassi hætti, go so læ loppidan stuora balka dan ol'mai, gi sat'ta dεit čuorvit buoridit. De i diettan gonagas ieǯa rađi go siđai da bardni skaf'fọt guok'te dolgi, mat liddje dugo silbat. Gonagasas li ieǯastes ak'ta dol'gi. Dat jurdaši gonagas dan, atte i dat satte skaf'fọt guok'te daggar dolgi. Mutte bar'ni diđi: go son boatta da vuow'dai, dεlle so gaw'na dobbe daggar dolgit. De vulgi

folkene for å hente henne. „Hvis du formår å krige med dem, får du mig." Gutten sier: „Hvordan formår jeg det, jeg som er alene?" Krigsfolkene kommer; gutten gav sig imot dem og da han kom i nærheten, satte han den der hua på hodet og gikk hen og drepte alle sammen. Han kom til piken og sa: „Nu har jeg vunnet dig."

69. DE UNDERLIGE EPLER.

En konge hadde en datter, og der var en gutt, et stykke av en slark, og han fridde til kongsdatteren; men han kunde ikke få henne. Så gav han sig til å vandre og kom til en gammel kones gård. Den gamle kona sier at hun har gamle støvler under fleten, og når en tar dem på foten, når en til å ta en mil i hvert skritt. Gutten hørte at hun hadde sådanne støvler; så stjal han dem derfra, tok dem på foten og prøvde å gå avsted, og han tok en mil i hvert skritt. Han gikk hen til en skog og der så han mangeslags ting, og der var epler. Han tok og spiste epler der. Det var noen epler, som det blev horn av, når en spiste dem, og noen epler som tok hornene vekk igjen. Han gikk derfra igjen og gikk til kongens gård og bad kongsdatteren gå tur med ham. Men hun skjønte ikke hvordan det vilde gå, og heller ikke kongen skjønte det. Han gikk da med piken til skogen og kom dit. Kongsdatteren spiste der epler som det blev horn av. Da lovte kongen at den som kunde få hornene vekk av hans datter, skulde få henne og halvparten av hans gård. Gutten hadde der i skogen sanket epler som var sådanne at når en spiste av dem, gikk hornene vekk. Han gikk dit til piken og gav henne å spise de eplene, og da hun spiste dem, gikk hornene vekk av piken.

Da kom kongen i forlegenhet, da han hadde lovet den mann stor lønn, som kunde helbrede for hornene. Han visste ikke annen råd enn at han bad gutten skaffe to fjærer som var som sølv. Kongen hadde selv én fjær. Han tenkte at han ikke kunde skaffe to sådanne fjærer. Men gutten visste at når han kom til den skogen, fant han der sådanne fjærer. Han gikk dit og fant der en halde-

bar'ni dokkǫ; de gawnai dobbe ovta hal'di-siida, ja das lei maŋgalagan lod'di. De hundere bar'ni, govt gal'ga oaǯ'ǯot guok'te dolgi. De sar'no ovtain nieidain dobbe; de mui'tala niei'da dasa ja bagadalla, govt do galgat: „Dego so dal čas'ka sæi'nai, de galgat mannat loddevissui.“ De manai bar'ni dokkǫ; de časki niei'da sæi'nai. Bagadalai niei'da bardni: „Go do manat loddevissui, de galgat da fastimus loddis gaihihit guok'te dolgi, ja de galgat biw'dalit mađ'kai. Jus gulat mɛi'dege jabmamen, it galga mannjai gæč'čat; de dat vul'get mannjai, ja jus dat jok'set dun, de dat gaikǫdit dun.“ De bar'ni dagai nuvt go niei'da goččui. De valdi fastimus dolgit ja bæsai batarussi; æi jok'san. De buođi gonagas-dallui; de rog'ga dal dɛit dolgit gonagassi ja vuosehit gal'ga, lætgo daggar dolgit go gonagasan. De læt nu čab'bat; de čuw'ge gait gol'lin dat dolgit.

De huob'mai gonagas vel ovta rađi; de daddja dan bar'nai: „Jus do sattat skaf'fǫt daggar loddi, mas dat soajit læt.“ De hunderi bar'ni, atte so fir'te fas vuol'git dokkǫ dan hal'desii'di. De jirret bardnis: „Gos do læt boattimen?“ De mui'tali: „So læ boattimen dobbe dan vuowdis, gos šad'det æbbelat, ja go dɛit borra, de šad'det čoarvit, ja go nubbi soarta borra, de val'da ere.“ De hal'dit ditte da vuowdi, gos dat æbbelat læt. De jærra hal'di bardnis: „Sattatgo do diettit dan ol'ma, gi suoladi su loddin guok'te dolgi?“ De daddja bar'ni: „Sat'ta so gal diettit, jus dat liddje du loddi dolgit.“ Bar'ni mui'tali, atte son uoini dobbe dan ol'ma. De daddja hal'di: „Jus si dan ol'ma gaw'net, de si gar'gijet čuolit.“ De vul'ge; de baʒi bar'ni dasa. De bagadalla niei'da vutin da bardni: „Do galgat val'dit fastimus loddi ja biw'dalit mađ'kai, ja ale gæččas mannjai, jus gulat mɛi'dege.“ De dat valdi fastimus loddi; das liddje čabba loddit; mutte i suovvan niei'da val'dit čab'bamusa. De gulla bar'ni, go jabma manjis, ja bar'ni manna; æi dat jok'san; lod'di læ miel'de. De boatta gonagasa dallui; de daddja gonagassi: „De boađe loddi val'dit!“ De boatta gonagas gæč'čat da loddi. Lod'di law'lo nu atte — ja čuow'ga nu atte gol'lin gait čuow'ga. De riemai gonagas jurdahit, atte i duoina bir'ge; i sat'tan šat giel'dit. De fir'ti loppadusas doallat, ja šaddai gonagasa dallui bælle-isidin ja nai'tali gonagas-nieidain.

(Ole Andersen 1923, Mandalen.)

gård, og der var mangeslags fugler. Gutten funderte på hvordan han skulde få to fjærer. Da taler han med en pike der; hun forteller ham det og lærer ham, hvordan han skal bære sig ad: „Når jeg nu banker i veggen, skal du gå inn i fuglehuset.“ Gutten gikk dit; da banket piken i veggen. Hun lærte gutten: „Når du går inn i fuglehuset, skal du rykke to fjærer av den styggeste fuglen og så skynde dig vekk. Hvis du hører noe dure, skal du ikke se dig bak; da setter de efter dig, og hvis de når dig, river de dig itu.“ Gutten gjorde som piken bød. Han tok de styggeste fjærene og slapp bort; de nådde ham ikke. Da han kom til kongsgården, tok han fjærene op og skulde vise kongen om det var sådanne fjærer som kongens. De var så vakre; de lyste helt som gull de fjærene.

Da fant kongen enda på et råd; han sier til gutten: „Hvis du kan skaffe en sådan fugl som har de vingene —.“ Gutten funderte på at han måtte gå igjen til haldegården. De spør gutten: „Hvor kommer du fra?“ Han fortalte: „Jeg kommer fra den skogen hvor der vokser epler, og når en spiser dem, vokser der ut horn, og når en spiser den andre sorten, tar den hornene vekk.“ Haldene visste om den skogen hvor eplene var. En halde spør gutten: „Vet du om den mannen som stjal to fjærer av fuglen min?“ Gutten sier: „Jeg kan nok vite det, hvis det var fjærer av din fugl.“ Han fortalte at han så den mannen der. Halden sier: „Hvis vi finner den mannen, skal vi vikle op tarmene på ham.“ De gikk; gutten blev igjen der. Da lærer piken igjen gutten: „Du skal ta den styggeste fuglen og skynde dig vekk, og se ikke bak dig om du hører noe.“ Så tok han den styggeste fuglen; der var vakre fugler; men piken tillot ham ikke å ta den vakreste. Han hører at det durer efter ham, og han går; de nådde ham ikke; fuglen er med. Så kommer han til kongsgården og sier til kongen: „Kom nu og ta fuglen!“ Kongen kommer for å se på fuglen. Fuglen synger så at — og lyser så den lyser helt som gull. Da begynte kongen å tenke at han ikke greide sig med ham; han kunde ikke mer si nei. Han måtte holde sitt løfte, og gutten blev husbond over halve kongsgården og gift med kongsdatteren.

70.

De leddje guok'te vielljaǯaga; nub'bi lei gæfi ja nub'bi lei mađohis riggis, ja dan gæfes vielljan leddje guok'te bardni; mutte dam rig'gahis æi læm ak'tage manna. De riemai sittak dam gæfes vielljanis bardniguovto allahis bieb'mǫmannan, ja leiga juo baddjel logi jagi boarrasak. De daddja gæfes viel'lja atte: „Dat læk ila boarrasak bieb'mǫmannan dudnje.“ De goit sitta ja daddja: „Mon addam dudnje dam owdan ɛin vækkeham-matta, jus don aigot bardnatguovto mun lusa luoi'tit.“ De luiti bardnisguovto, mutte daddja: „Don galgat dam guok'tai oas'tit bissuit, dɛinago dak haledæba bissǫstallak.“ De daddja riggis viel'lja: „Mon oastam nub'bai.“ De daddja gæfes viel'lja: „Gal don fir'tek goabbašagaje oas'tit, atte æba rii'dalit, go læ nubbin bis'so ja nubbin i læ bis'so.“ De soabaiga goit, atte vuosti bissuit goabbašagaje. De riemaiga mæcci vaǯ'ǯit ja loddit god'dik ja sii'di buk'tit. Muttimin mannaba aččiska siidan ja ad'diba dasa loddit mɛit.

De lei ak'ta bæi'vi, go vulgiga vuten mæc'cai bissǫstallak ja æbage dak bar'gan ieǯa bargo. De oai'niba guk'kin mæccin ovta loddi, mas læ gol'ledolgik. De boattiba čæǯiska sii'di, gos'te leiga. De mui'talæba čæccahæska atte: „Moai vuoinime gol'lelodde.“ De daddja dat riggiš čæcci: „Doai gal'gabæt'ti baččit dan gol'leloddi, jus bæssabæt'ti nu lakka.“ De loppideiga baččit, jus bæssaba lakka. De manaiga iđedis mæc'cai, muttǫ æba gaw'nam dam bæivi. De buođiga ækkedis sii'di, leiga god'dam čuonjait ja njoammelit, nu atte lei noađđi goabbastaga. De jærra čæcci: „Vuoinitgo doai od'ne dam gol'leloddi?“ De dajaiga: „Æm moai gaw'nam od'ne.“ De mui'tala dat čæcci, atte so læ mɛit oai'nan maŋga gærdi dam gol'leloddi, „ja læm haledam god'dik, mutte im læ bæssam god'dik.“

De šaddai vuten iđek; de vulgiga bissǫstallak ja valdiga māttа miel'de; de manaiga gukkas mæc'cai occak dam gol'leloddi. De gawnaiga dam loddi ja bæsaiga baččit; de buvtiga sii'di. De daddja akkainis isit atte: „Loddi galgak bassit ækkedis māttan; mutte dam gol'leloddi vaimo galgak munnje ad'dik ja gæč'čat bærrai, atte æi

70. DE TO BRØDRE OG GULLFUGLEN.

Det var to brødre; den ene var fattig og den andre var svært rik, og den fattige broren hadde to sønner; men den rike hadde ingen barn. Da begynte han å be den fattige broren om å få de to sønnene til fosterbarn; de var alt over ti år gamle. Den fattige broren sier: „De er altfor gamle til å være dine fosterbarn.“ Den rike vilde det allikevel og sier: „Jeg skal jamt hjelpe dig med mat, hvis du vil overlate mig de to sønnene dine.“ Så gjorde den fattige det, men sier: „Du skal kjøpe børser til dem; for de har lyst til å gå på jakt.“ Den rike broren sier: „Jeg skal kjøpe til den ene.“ Den fattige broren sier: „Du må kjøpe til dem begge, forat de ikke skal trette, når den ene har børse og den andre ikke.“ De blev da enige om at han skulde kjøpe børse til dem begge. Guttene begynte å gå i skogen og skyte fugl og bringe dem hjem. Undertiden går de hjem til sin far og gir også ham fugler.

Så var det en dag de atter gikk ut i skogen på jakt, og de gjorde ikke annet arbeide. Da ser de langt borte i skogen en fugl med gullfjærer. De kommer til sin farbrors gård hvor de bodde. De forteller ham: „Vi så en gullfugl.“ Den rike farbroren sier: „I skal skyte den gullfuglen, hvis I kommer den så nær.“ De lovte å skyte den, hvis de kom den nær. Næste morgen gikk de ut i skogen, men fant den ikke den dag. De kom hjem om kvelden og hadde skutt gjess og harer så hver av dem hadde en bør. Farbroren spør: „Så I idag gullfuglen?“ De sa: „Nei, vi så den ikke idag.“ Farbroren forteller at han også hadde sett den gullfuglen mange ganger. „Jeg har hatt lyst til å drepe den, men har ikke kunnet det.“

Da det igjen blev morgen, gikk de på jakt og tok mat med; de gikk langt ut i skogen for å lete efter gullfuglen. De fant den og nådde til å skyte den; de bragte den hjem. Husbonden sier til kona si: „Fuglen skal du steke til kveldsmat; men hjertet dens skal du gi mig og se til at guttene ikke får stjele det vekk fra pannen.“ Kona sier: „Jeg skal nok se efter.“ Kona stekte kjøttet og hjertet

bardniguovtis bæsa suoladit vaimo ere bannon." Ak'ka daddja atte: „Gal mon gæččam bærrai." De basi ak'ka dɛit bierguit ja vaimo mɛit; de ak'ka jorgiha gam'mari, ja bardniguovtis suoladeiga dam loddi vaimo ja boraiga bæli goab'bak. De ak'ka suor'gani, go li vai'mo lap'pǫm bannon. De jurdaši, gok'te son dal gal'ga, atte i boad'nji sut'tak. De huob'mai, atte læt navehis vuon'cak. De manai ja goddi ovta vuon'ca ja valdi vaimo ja basi dam ja guddi boad'njahis dam, ja bardniguovtis boraiga dam gol'leloddi bierguit. Go ak'ka buvti dam vaimo, de boad'nji riemai borrak; mutte lei bæli borram, de huob'mai, atte dat læ vuon'ca vai'mo. De manai giekkani akkas lusa ja daddja: „Don læk buk'tam vuon'ca vaimo munnje. Gos'te læ dam gol'lelodde vai'mo?" Daddja ak'ka: „Mon jorgeheddjem gam'mari; de lei da bodda jaw'kan bannon ere." De ar'vidi boad'nji, atte de læba bardniguovtis suoladam vaimo ere bannon. De šaddai nok'kam-ai'gi ja biddje nok'kat.

De manna iđedis dat riggis olmai, njagai bardniguovto nok'kam-gam'mari; de voai'na, go bardniguovto oaivi vuol'de læ gol'li har'-madit ja sil'ba. De suttai har'madit dat riggis olmai ja manai akkas lusa ja daddja: „Go mon ieš liččem bassan ja bæssan borrat lodde vaimo, de mon liččem logi gærdi rig'gasæb'bo šad'dam." De suttai bardniguok'tai ja manai vielljas lusa ja daddja: „Don galgak bardnat-guovto god'dik. Dat læba muina dakkam stuorra verrǫdaga, ja imge mon dieđe ieǯa rađi dam guok'tai, dɛinago dak læba borran gol'-leloddi vaimo, middja lei mun stuorra riggisvuotta. Jus don ik daga dam, mɛit mon siđam, de mon dun fer'tem god'dik." De daddja gæfes viel'lja: „Mon doalvom bardniguovto ere nu gukkas mæc'cai, atte moai æm voaine goas'sege." De dagaiga dam avgoarta, atte gæfes viel'lja galgai bardniguovto doal'vot gukkas mæc'cai ja guođđik dokkǫ.

Dego šaddai nub'bi bæi'vi, de valdi bardnisguovto ieǯas sii'di, ja bardniguovtis valdiga golle ja silba ja addiga ač'čahæska. De doal-vui gukkas mæc'cai ja guđi dokkǫ, ja bardniguovtis lii'kuiga, go bæssaba jottit malmi miel'de. De li da guovton bis'so goabbastaga ja stuorra nii'bi miel'de goabbanaga. De vulgiga vaǯ'ǯik oarjas guw'lui. De boatta njoammel owdal; de riemaiga baččit. De daddja njoam-

også; hun snudde sig og gikk inn i kammeret, og guttene stjal fuglens hjerte og spiste halvdelen hver. Hun blev redd, da hjertet var kommet vekk fra pannen. Hun tenkte på hvordan hun nu skulde bære sig ad, så mannen ikke blev sint. Da kom hun på at der var høns i fjøset. Hun gikk og drepte en høne, tok hjertet og stekte det og bar det til sin mann, og guttene spiste gullfuglens kjøtt. Da kona kom med hjertet, begynte mannen å spise; men da han hadde spist halvdelen, merket han at det var et hønsehjerte. Han gikk ut i kjøkkenet til kona si og sa: „Du har bragt mig et hønsehjerte. Hvor er gullfuglens hjerte?“ Kona sier: „Jeg snudde mig og gikk inn i kammeret; imens var det kommet bort fra pannen.“ Mannen skjønte at guttene hadde stjålet hjertet fra pannen. Det blev sovetid og de la sig til å sove.

Om morgenen listet den rike mannen sig inn i guttenes sovekammer; da ser han der ligger svært meget gull og sølv under deres hoder. Han blev overmåte sint og gikk til sin kone og sier: „Hvis jeg selv hadde stekt fuglens hjerte og fått spise det, var jeg blitt ti ganger rikere.“ Han blev sint på guttene og gikk til sin bror og sa: „Du skal drepe sønnene dine. De har gjort mig stor urett, og jeg vet ikke annen råd for dem, siden de har spist gullfuglens hjerte som var min rikdom. Hvis du ikke gjør det jeg vil, må jeg drepe dig.“ Den fattige broren sier: „Jeg skal føre dem så langt bort i skogen, at vi aldri ser dem mer.“ De gjorde da den avtale at den fattige broren skulde føre guttene langt ut i skogen og late dem igjen der.

Da næste dag kom, tok han guttene hjem til sig, og de tok gull og sølv og gav sin far det. Så førte han dem langt ut i skogen og lot dem igjen der, og de likte at de fikk vandre om i verden. De hadde hver en børse og en stor kniv med sig. Så vandret de sydover. Da kommer en hare imot dem, og de vilde til å skyte. Da sier haren: „Skyt mig ikke! I skal få to harer istedenfor mig.“ De skjøt ikke; da kom to unge harer. De gikk videre, og hadde en hare hver. Som de gikk, kommer en rev imot dem, og de vilde til å skyte reven. Da sier den: „Skyt mig ikke! I skal

mel: „Al'le mun baǯe! Doai oaǯ'ǯobæt'ti guok'te njoammela mun saddjai.“ De æba baččam; de buotte guok'te nuorra njoammela. De vulgiga vaʒ'ʒit, ja njoammel læ goabbastaga. De leiga vaʒ'ʒime; de boatta rieban owdal; riemaiga baččit riebana. De daddja rieban: „Al'le mun baǯe! Doai oaǯ'ǯobæt'ti guok'te nuorabu mun owdan.“ De buotte guok'te riebana, ak'ta gob'badakki. De vaʒʒiga gukkes aigi. De buođi naw'di owdal; de riemaiga nawdi baččit. De daddja naw'di: „Al'le mun baǯe! Doai oaǯ'ǯobætti guok'te mun owdan!“ Dego vulgiga, de buotte guok'te nuorra nawdi dɛike naw'di goab'-bak nammi. De vulgiga vaʒ'ʒit, ja de čok'kedeiga borrat. De boatta bier'na vaʒʒi; de fal'liga bajas ja riemaiga baččit. Bier'na huikiha: „Al'le mun baǯe! Doai oaǯ'ǯobæt'ti guok'te mun owdan.“ De æba baččan. Dego leiga vuoinastam ja borram, de buotte guok'te bierdna dɛike bier'na goab'bak nammi. De vaʒʒiga gukkes aigi; de boatta tii'gar owdan; de riemaiga baččit. De huikiha tii'gar: „Al'le mun baǯe! Doai oaǯ'ǯobæt'ti guok'te nuoraba mun owdan.“ De æba baččan; vaʒʒiga væha aigi. De buotte guok'te tii'gara da guovto lusa. De vaʒʒiga gukkes aigi; de boatta læjǫw'na owdal; de valdiga bissuit ja algiga baččit. De huikiha læjǫw'na: „Al'le mun baǯe! Doai oaǯ'ǯobæt'ti guok'te mun owdan.“ De læk da guovton guok'te nub lokkai diwri.

De vaʒʒiga gukkes aigi. De buođigan ovta bai'kai, gos'te vulgi balgis guovte suor'gai. De čok'kedeiga ja riemaiga ar'valit, gok'te soai dal gal'gaba, atte soai gal'gaba davvira gaw'nat, ja dego læ nubbi gaw'nan, de soai gal'gaban ovtas dan davviran juokkit, go soai læba vielljaǯagak. Mutte dait diwrit soai juokkeba guow'dak, gut'ta goab'basinnai. De riemaiga ar'valit, mɛi'de soai gal'gaba mær'kan adnit. De huob'ma boarrasep viel'lja: „Moai gal'ge dait stuorra bier'gǫ-niibit čug'get duom boares gussi gidda, nubbi ijabællai, nubbi bæivibællai.“ De soabaiga dasa; de ærraneiga goab'bak bal'ga ja farvɛlledeiga goab'bak guoimiska, ja viđa jagi duogin galgaiga boattik dam muora lusa, ja goabba nii'bi læ rus'tǫm, dat læ jabman. Li dam guovton rutta val'lji, mɛit jugiga bæli goab'bak saddjai.

De vulgiga vaʒ'ʒik. Dat, giddja manai ijabæli bal'ga, buođi stuorra

få to yngre istedenfor mig." Da kom to rever, en til hver. De gikk lenge. Da kom en ulv imot dem; de vilde til å skyte ulven. Ulven sier: „Skyt mig ikke! I skal få to istedenfor mig." Da de gikk, kom to unge ulver eller en ulv til hver av dem. De gikk videre og satte sig til å spise. Da kommer en bjørn gående; de for op og vilde til å skyte. Bjørnen roper: „Skyt mig ikke! I skal få to istedenfor mig." Så skjøt de ikke. Da de hadde hvilt og spist, kom to bjørner eller en bjørn til hver av dem. De gikk lenge; da kommer en tiger imot dem; de vilde til å skyte. Da roper tigeren: „Skyt mig ikke! I skal få to yngre istedenfor mig." Så skjøt de ikke; de gikk en stund. Da kom to tigrer til dem. De gikk lenge; da kom en løve imot dem; de tok børsene og vilde til å skyte. Da roper løven: „Skyt mig ikke! I skal få to istedenfor mig." Så hadde de tolv dyr.

De gikk lenge. Da kom de til et sted hvor veien delte sig i to grener. De satte sig og begynte å rådslå om hvordan de nu skulde bære sig ad, så de kunde finne gods, og når en hadde funnet gods, skulde de dele det i lag, da de var brødre. Men dyrene delte de i to: seks til hver. Så begynte de å tale om hvad de skulde ha til merke. Da faller det den eldre bror inn: „Vi skal stikke de store kjøttknivene våre i en gammel gran, den ene på nordsiden, den andre på sydsiden." De blev enige om det; så tok de hver sin vei og sa farvel til hinannen; om fem år skulde de komme til treet, og den hvis kniv var rusten, var død. De hadde fullt op av penger som de delte, halvten til hver.

De gikk avsted. Den som tok veien på nordsiden, kom til en stor by. Det var en kongsby, og han ser at der er flagg på halv stang. Han går om i byen og ser om han skulde se en kjenning; men han treffer ingen. Da gikk han inn i stuen til en kvinne som solgte kaffe; han kjøpte kaffe, og da han hadde drukket, begynte han å spørre: „Hvorfor er flaggene her på halv stang? Er kongen død eller er andre i kongens hus døde?" Da forteller den gamle kvinnen som solgte kaffe: „Her har vært riser og røvere, og de har et skib hvormed de alt har røvet kongens ene datter; den

gawpǫgi. Dat li gonagas-gawpǫk ja voai'na: das læk flawdak bælle-soabbin. De vaʒ'ʒa gawpǫgis ja gæččastalla, oainaligo son ovtage oappes ol'mǫ; mutte i gawna ovtagen oappes ol'mǫ. De manai ovta gaf'fa-vuow'di nissǫna lusa stoppui; de vuosti gafa, ja go li jukkam, de riemai jæradik: „Mannes dās læk gas'ka-soabbin? Lægo dat gonagas jabman vai gonagasa vieson ieǯa ol'mǫk jabman?“ De mui'-tala boares gaf'fa-niso, middja gafa vuwdi: „Dās læk læmaš jetta-nasak ja rievvarak, ja dεin læ ak'ta skip'pa, mεina læk juo rivvǫm gonagasan ovta nieida, ja nubbi gal'get dal boattik iđit vieǯ'ǯat, ja æige soattevækka nagak dεit ruollait guoimi. Dat gal'get gaite gol'ma nieida vieǯ'ǯat, ovta havilis.“ De daddja: „Igo læ gonagas occan daggar ol'ma, middja nagada dεit guoimi?“ „De læk guok'te nuorra soattehærra val'dam dam asija baddjelisasek, atte soai gal'gaba bæs'tit gonagas-nieida.“ De daddja dat bar'ni: „Manna aigi gal'ga ruol'la-skip'pa boattit iđit vieǯ'ǯat?“ De daddja gaf'faniso: „Iđit gas'kabæi-aigi.“ De ar'vala bar'ni: „Imgo mon vuoǯǯǫle gonagasain sar'not dam asija birra?“ De daddja gaf'faniso: „Vis'sasik don oaǯǯok sardnǫhallat gonagasa ak'tan nieidain ja akkain.“ De jærra: „Makka læk duok diwrit, makka dus læt?“ De daddja bar'ni: „Ikgus don dowda?“ De daddja: „Mon dowdam riebana, njoammela ja bierdna, ja duom guok'tasa mon in dowda, ja nawdi gal dowdan. Mεi'des don aigot dεit guoimi dakkat?“ Daddja: „Im mon dieđe vis'sak dudnje mui'talik vel.“

De guđi sækkas dasa da gaf'fa-nissǫna lusa ja vulgi vaʒ'ʒik gonagas-šloatta lusa, ja diwrik læk miel'de. De vaʒʒaša olgǫbæl'de haga; de huob'mai gonagas: „Mi læ dat ol'mait, mas læ tii'gar ja læjow'na miel'de ja ieǯa njæl'lje diwri vela?“ De bijai gonagas favtas goč'čok boattik sisa. De fak'ta manai ja rabasti poar'ta-uvsa, ja manai sisa, ja diwrik bacce olgǫbællai. De jærra gonagas: „Mi læ dust asijen?“ De daddja: „Mus læ asi: mon læm vuol'gan gullak, mannes dam dun gawpǫgis læk flawdak gas'ka-soabbin.“ De gonagas daddja: „Mus læk stalok ja ruollak duol'vǫn ovta nieida, ja mus læt guok'te vεla, mεit gal'get vεl rievvot, ja ækge mi nagak dεit guoimi. Mutte mo læm guok'te nuorra soatte-ol'ma gaw'nam riikastam, makka gal'get

andre skal de nu komme og hente imorgen, og krigsfolkene rår ikke med trollene. De skal hente alle tre døtrene, en ad gangen." Han sier: „Har ikke kongen lett efter en mann som rår med dem?" „Det er to unge krigsherrer som har tatt på sig den sak å frelse kongsdatteren." Gutten sier: „På hvilken tid skal trollskibet komme imorgen og hente henne?" Kaffekona sier: „Imorgen middag." Gutten sier: „Kunde jeg ikke få tale med kongen om den sak?" Hun sier: „Visst får du tale med kongen og hans datter og kone." Hun spør: „Hvad er det for dyr du har?" Gutten sier: „Kjenner du dem ikke?" Hun sier: „Jeg kjenner reven, haren og bjørnen; men de to der kjenner jeg ikke, og ulven kjenner jeg. Hvad vil du gjøre med dem?" Han sier: „Det kan jeg ennu ikke fortelle dig sikkert."

Han lot da sekken sin igjen hos kaffekona og gikk avsted til kongsslottet, og dyrene var med. Han spaserer utenfor gjerdet; da fikk kongen øie på ham: „Hvad er det for en mann som har en tiger og en løve med sig og desuten fire andre dyr?" Han sendte vaktmannen sin for å be ham komme inn. Vaktmannen gikk og åpnet porten; han gikk inn og dyrene blev igjen utenfor. Kongen spør: „Hvad ærend har du?" Han sier: „Jeg har det ærend: jeg er kommet for å høre hvorfor flaggene er på halv stang i denne byen din?" Kongen sier: „Stalloer og troll har ført bort en datter for mig, og jeg har enda to som de også skal røve, og vi rår ikke med dem. Men jeg har i riket mitt funnet to unge krigsmenn, som skal frelse døtrene mine." Gutten sier: „Får jeg ikke komme til eder, når trollene kommer for å hente din datter?" Kongen sier: „Hvad gjør du med dem? Når mine beste krigsmenn ikke har tordet gå og hjelpe, hvordan kan da du hjelpe?" Gutten sier: „Jeg spør ikke for å hjelpe; men jeg har lyst til å se på. Hvor er den datteren din som de skal ta?" Kongen kalte på sin datter og hun kom. Gutten sier: „Du skal ikke være redd, pike. Jeg vil frelse dig, og de to unge krigsherrene, de rår ikke med dem." Kongen hører på og ler og gjør narr av ham. Gutten sier: „Der står kongen selv, og jeg ser at han ler av mig, når jeg taler." Han sier

bæs'tit mun nieidait.“ De daddja bar'ni: „Imgo mon oaʒʒǫ boattik din lusa, dɛlle go buottek ruollak dun nieida vieʒ'ʒak?“ De daddja gonagas: „Mɛi'des don dagak dɛida? Go mun buoremus soattehærrak æi læk duos'tam vuol'git vækkehit, gok'te sattak don vækkehit?“ De daddja bar'ni: „Im mon vækkehæmi ditte jærage; mutte mus læ hallo gæč'čak. Gos'te læ dat dun niei'da, mɛit gal'get val'dit?“ De gonagas goččui nieidas, ja niei'da buođi. Daddja bar'ni: „Ik don galga, niei'da, ballak. Mon aigom dun bæs'tik, ja dak guok'te nuorra soattehærra, æba dak nagak dɛit guoimi.“ Gonagas gul'dala ja buogǫstalla ja adna bil'kin. De daddja: „Duole čuoʒ'ʒo ieš gonagas, ja mon voainam, atte dat buogǫstalla munnje, go mon sardnom.“ De daddja nieidain: „Go ač'čak voai'na, de lud'de hal don riŋgot guow'dak ja addak munnje bæli ja ieš valdak bæli.“ De daddja niei'da: „Im mon duosta.“ De daddja gonagas: „Dat læ goit dun doal'vomen; adde dasa riŋgon bæli ja ieš valdak nubbe bæli.“ De jærra bar'ni: „Igo dus læ vɛla lum'malii'ni, man al'de læ dun ieʒak namma?“ De niei'da valdi liini ja čuoppai nama bak'te guow'dak, nuvt atte naman baʒi bælli nii'di ja bælli bar'nai. De gonagas buokkǫsi ja dajai: „Duot gæfes lur'bǫ-bar'ni, dat i læn vis'sasik dievas-jærgat, go daggarit sar'nǫ.“ Muttǫ daddja niei'da atte: „Soma duok diwrik læk dam diwrik.“ De daddja ieš gonagas: „Æi læ duos daggar diwrik; dak læk vis'sak duom nuorra hærraguovto diwrik.“ De bar'ni daddja: „Mon siđam olgǫs.“ De fak'ta doalvui olgǫs.

Dego buođi olgǫs, de læk ol'mǫk čoak'kanam olgǫbællai gæč'čat, go gonagas duol'vǫ nieidas mærragad'dai. De vuoi'nek, go boatta skip'pa gadde vuollai. De ar'videddje, atte dat læ ruol'la boattimen vieʒ'ʒat gonagas-nieida. De buođi gad'dai, ja gonagas-vækka duol'vǫ nieida mærragad'dai, ja duot guok'te soattehærra buođiga mɛida hæstaitguoimi; mutte æbage duos'tam mannak mærragad'dai. Duot bar'ni buođi diwrijis guoimi ja dajai ol'muje: „Lui'tek mun čađa mærragad'dai gonagas-nieida bal'di! De manai ak'tan diwrijis guoimi mærragad'dai. De buottek gol'ma stalo gad'dai suga. De huikiha ak'ta: „Don daidak gonagas-nieida ai'got vuimin val'dit.“ De daddja: „Im mon aigǫ vuimin val'dit.“ Daddja gonagas-nii'di bar'ni:

til piken: „Kløv nu, mens far din ser på det, ringen din i to og giv mig halvdelen og ta selv den andre halvdelen!“ Piken sier: „Jeg tør ikke.“ Faren sier: „De fører dig allikevel bort; giv ham halvdelen av ringen og ta selv den andre halvdelen!“ Gutten spør: „Har du ikke dessuten et lommetørklæ med ditt eget navn på?“ Piken tok tørklæet og skar det tvers over der hvor navnet stod, så den ene halvdel av navnet blev hos piken og den andre hos gutten. Kongen satte i å le og sa: „Den der fattige fillegutten, han er visst ikke ved sitt fulle vett, siden han taler sådan.“ Men piken sier: „Kanskje de dyrene er hans dyr.“ Kongen selv sier: „Han har ikke sådanne dyr. Det er visst de unge herrenes dyr.“ Da sier gutten: „Jeg vil ut.“ Vaktmannen førte ham ut.

Da han kom ut, var folk samlet utenfor for å se på når kongen førte sin datter til stranden. Da ser de et skib komme under land. De skjønte at nu kom trollet for å hente kongsdatteren. Det kom til land, og kongens folk førte piken til stranden. De to krigsherrer kom også til hest; men de torde ikke gå til stranden. Gutten kom med dyrene sine og sa til folkene: „Slipp mig igjennem til stranden til kongsdatteren!“ Han gikk med dyrene sine til stranden. Da kommer tre stalloer roende i land. En av dem roper: „Du vil kanskje ta kongsdatteren med makt?“ Gutten sier: „Jeg vil ikke ta henne med makt.“ Han sier til henne: „Skynd dig å gå bak ryggen min, så dyrene mine får plass!“ Da kom den første i land; han sendte bjørnen mot ham. Bjørnen slo hodet hans itu. Så kom den andre; han sier til tigeren: „Far på ham!“ Tigeren rev ham ihjel. Da hoppet den tredje som var den verste, i land. Han sier til løva: „Spring på ham!“ Løva begynte å slåss, men rådde ikke med ham. Tigeren og bjørnen ser på. Da blev bjørnen sint og for på ham og slo føttene itu på ham og så for tigeren på ham, og de rev ham i filler.

Der var enda to troll ombord. Gutten tok en båt, rodde ut og kom til skibet. Han sendte først haren og reven op på skibet, og så sendte han ulven; de tre andre lot han bli i båten. Han satte haren til å lete efter de to trollene; men haren sier: „Jeg går ikke.“

„Vaʒ'ʒil var'ga mun sælge duokkai, vai mun diwrit vuoǯ'ǯọt saji!" De buođi vuostaš gad'dai; de bijai bierdna vuos'ta. Bier'na časki oaivi cuowkas. De buođi nub'be; de daddja tii'gari: „Fal'le nala!" De tii'gar gaikihi jamas. De goalmak njul'či, mi læ bahamus. De daddja læjow'ni: „Njul'če nala!" De riemai læjow'na doarrok ige siđa nagadit. Tii'gar ja bier'na gæč'čaba. De suttai bier'na ja fal'li nala ja časki julgit cuowkas, ja tii'gar dɛs'tọ fal'li ja gaikọdeddje lin'con.

Guok'te ruolla vɛla leddje skippan. De valdi vanca bar'ni ja sugai faw'lai ja buođi skip'pi. De bijai skippa nala vuoč'čin njoammela ja riebana, ja de bijai nawdi, ja duon gol'masa divti vancan. De bijai njoammela occak dam guok'te ruolla; mutte njoammel daddja: „Im mon vuolge." Mutte rieban daddja: „Gal mon vuolgan, ja mon gawnan." De rieban vulgi goanstajis guoimi oççak. Dego gawnai rieban, de æba duos'tan ruollaguovtis lik'kat, dɛinago giewramusak leddje god'dujuvvum. Da bodda go rieban lei da guovto lut'te, de goč-čui bierdna bajas. De bier'na buođi skippa nala; de hui'ka rieban: „Lægo ad'dja skippa nal'de?" De bar'ni vas'tida: „Læ." De riemai ruollait sardnọhallat, atte si vul'get gad'dai gonagas-nieida vieǯ'ǯat; mutte ruollak daddjaba: „Dat god'det mon'nọ mɛit. Moai æn læ nu giewrat, go dak val'de min vuoi'mi-čoarvi gad'dai." Go lei dobbe vuollin, de jærra: „Mi læ las'tan skippan, go læ nu dæddon?" De mui'talæba: „Dat læ bære gol'li ja sil'ba, mɛit læk rivvọn juokke gonagas-val'degoddin, ja mis læ ak'ta suolo orrom-bai'ki, gos'te læ vel ænep gol'li, mɛit mi læt rivvọn." De rieban gavaldalai nu gukki, atte oaǯǯui dække nala; de fal'li bier'na ja časki nuh att rawgai mirri ak'ta havilis. De baʒi skip'pa ol'muitgæt'ta, ja bar'ni oaǯǯui dam gol'leskippa. De manai gad'dai ja oaǯǯui njæl'lje gæfes ol'mọ væk'kin doal'vot haw'ni ja biddjat ræggait nala. De oaǯǯui dam njæl'lje ol'mọ allasis guoi'min ja duol'vọ haw'ni skippa ja bal'kan addi dɛida gol'linoađi gæsasinni.

De manai gaf'fa-nissọna lusa ja diwrit miel'de. De jærra: „Gos'te læ mun sæk'ka?" De daddja gaf'fa-niso: „Mo læm vur'ken gam'-mari ieččam sæŋga vuollai." De vieǯǯai sækka bar'nai. De jærra bar'ni: „Mɛi'des don siđak vur'kem-balka?" De daddja niso: „Im

Men reven sier: „Jeg skal gå og jeg skal finne dem.“ Reven begynte å lete med kunstene sine. Da reven fant de to trollene, torde de ikke røre sig, fordi de sterkeste var drept. Mens reven var hos dem, halte gutten bjørnen op. Bjørnen kom ombord; reven roper: „Er bamsefar ombord?“ Bjørnen svarer: „Ja.“ Reven begynte å tale med trollene om at de skulde gå i land og hente kongsdatteren; men de sier: „De dreper også oss. Vi er ikke så sterke, da de tok krafthornet vårt i land.“ Mens reven var der nede, spør han: „Hvad er skibet lastet med, da det er så tungt?“ De forteller: „Det er bare gull og sølv som vi har røvet i hvert kongerike, og vi holder til på en ø hvor vi har enda mer gull som vi har røvet.“ Reven kroket så lenge med dem at han fikk dem op på dekket; da for bjørnen på dem og slo så de for i sjøen, en ad gangen. Skibet blev uten folk, og gutten fikk det gullskibet. Han gikk i land og fikk fire fattige folk til å hjelpe til å føre det i havn og legge det for dregg. Han fikk dem med sig, og de førte skibet i havn. Til lønn gav han dem en bør gull hver.

Så gikk han til kaffekona og dyrene fulgte med. Han spør: „Hvor er sekken min?“ Hun sier: „Jeg har gjemt den i kammeret under min egen seng.“ Så hentet hun sekken til gutten. Han spør: „Hvad vil du ha i lønn for at du gjemte den?“ Hun sier: „Jeg vil ikke ha noe av dig, da du ikke har vært her lengere tid.“ Gutten sier: „Jeg skal betale dig ærlig,“ og han gav henne hundre daler. Kona blev forferdet, da hun plutselig fikk hundre daler. Han sier: „Du skal ikke bli forferdet. Vær som før! Da skal du ikke mangle penger i pungen.“ Han tok sekken på ryggen og gikk avsted. Han kommer forbi kongens port. Kongen ser dyrene, men kjenner ikke mannen igjen. Da blev datteren ham var; hun kom ut foran porten og ber ham komme inn. Gutten sier: „Hvordan gikk det med de krigsherrene? De fortalte visst din far at de frelste dig.“ Piken svarte: „Ja, de fortalte det; men jeg sa at en mann som har seks dyr, han har frelst mig.“ Kongen spør: „Hvor er den mannen?“ Datteren sier: „Han gikk forbi porten henimot havnen.“ Han var gått til skibet sitt og gjorde

mon siđa dust mɛi'dege, go don it læ vel šad'dam ænet aigi orrot.“ De daddja bar'ni: „Mon mavsam dudnje gudnalaǯǯat.“ De addi čuođi dala. De æm'mi suor'gani, go son oaǯǯui fak'kestaga čuođi dala. De daddja bar'ni: „Ik don galga suor'ganit. Læge dego ow'dalge! De dust i galga rutta nokkak dun bursan.“ De bar'ni valdi sækka sæl'gai ja vulgi vaʒ'ʒit. De boatta gonagas-boarta mæd'-del. De oai'na gonagas dɛit diwrit, mutte i dowda ol'ma. De huob'-mai niei'da; de buođi boarta ow'di ja sitta sisa boattik. Bar'ni dad-dja: „Gok'tes manai dɛit soattehærrait guoimi? Gal dat vis'sasik ač'časit mui'taleddje, atte soai dun bėstiga.“ Daddja niei'da: „Dam mui'taleiga; mutte mon daddjem, atte olmai, gæs læk gut'ta diwri, dat læ bæs'tam.“ De gonagas jærra: „Gos'te læ dat olmai?“ Dad-dja niei'da: „Dat manai mæd'del boarta hawna guw'lui.“ De lei mannan skip'pahis ja lei rakkadæmi sii'di vuol'git. De boatta gona-gasan sadni: „Dat gæs læk gut'ta diwri, dat gal'ga boattik sun šluot'ti ja val'dit diwrijis miel'de.“ De i vuol'gan vuostaš sani miel'de. De vuten buođi nub'bi sadni. De i vuol'gan velge; mutte orui nubbe bæi'vai. De buođi fasten goalmat sadne. De vulgi ak'tan diwrijis guoimi gonagasa sagaidi. Dego buođi gonagas-šluot'ti, de jærra: „Lækgo dun diwrik dāk?“ De daddja: „Læk“, mutte jærra: „Gok'-tes læ mannam dɛina guvtin burin soattehærrain, makka gal'ge dun nieida bæs'tit?“ De daddja gonagas: „Dak læba bæs'tan; mutte mun niei'da daddja: æba dak læ, imge mon dieđe, galgango mon niei'dasam jak'kit. Mutte mon læn loppidam ovta nieida goabbasin(ni), ja mon fir'tem sadnam doallat.“ De buođi dat niei'da; de daddja atte: „Æba læ bæs'tan mun, ja dat læ god'dan gaitin ruollait, ja dal æi boađe šaten ok'tage ruol'la rievvot dam nuoramus nieida. Mutte boarrasæmus læ galle dobbe. Mi æt daide goas'sege dam oai'-nit.“ De daddja gonagas: „I læ duot, middja læ dun bæs'tan.“ De jærra gonagas-niei'da aččinis: „Don leddjek dās, go mon lud'-dejem riŋgo guow'dak ja lum'maliini.“ Daddja gonagas: „Leddjem; mutte duom soattehærraguovton læ lii'nebælli ja riŋ'gobælli.“ De niei'da goččui vieǯ'ǯat dam hærraguovto ja mit'tidit riŋ'gobæli ja liini. De viǯ'ǯe ja huob'maiga duon lin'cǫbardni. De nub'bi dowdai: dat

sig ferdig til å reise hjem. Da kommer der bud fra kongen: „Den som har seks dyr, skal komme til slottet mitt og ta dyrene sine med sig.“ Han gikk ikke på første bud. Atter kom det andre bud. Han gikk enda ikke, men ventet til næste dag. Da kom igjen det tredje bud. Da gikk han med dyrene sine til kongen. Da han kom til kongens slott, spør kongen: „Er dette dine dyr?“ Han sier: „Ja,“ men spør: „Hvordan er det gått med de to gode krigsherrene, som skulde frelse din datter?“ Kongen sier: „De har frelst henne; men min datter sier at de ikke har gjort det, og jeg vet ikke om jeg skal tro min datter. Men jeg har lovet hver av dem en av mine døtre, og jeg må holde mitt ord.“ Da kom datteren; hun sier: „De har ikke frelst mig. Han har drept alle trollene, og nu kommer ikke mer noe troll for å røve den yngste datteren. Men den eldste er nok der. Vi får kanskje aldri se henne.“ Kongen sier: „Det er ikke han der som har frelst dig.“ Da spør kongsdatteren sin far: „Du var her, da jeg kløvde ringen og lommetørklæet i to? Kongen sier: „Ja; men de to krigsherrer har et halvt tørklæ og en halv ring.“ Datteren bød å hente de to herrer og måle den halve ring og det halve tørklæ. De hentet dem, og de fikk øie på fillegutten. Den ene kjente ham at han hadde vært ved stranden, og den andre begynte å spotte. Den som kjente ham igjen, gikk ut og rømte, fordi han forstod at de vilde bli drept fordi de hadde løiet. Den som blev igjen, hadde en halv ring og et halvt tørklæ. Kongen sier til sin datter: „Vis nu frem den halve ring og det halve tørklæ!“ Da la krigsherren først sakene på bordet og piken gjorde det samme. Men målene passet ikke og på de halve tørklær passet ikke navnene. Så kalte de gutten inn; han rakte kongen det i døren, og kongen bredte det halve tørklæ ut på bordet og la de halve ringene der. Den halve ring og det halve tørklæ som gutten hadde rakt, passet akkurat. Det kvakk i krigsherren. Kongen bød gutten komme inn; så sier han: „Jeg gir dig denne datteren eller den yngre, hvilken du vil ha. Du skal få henne og fjerdeparten av riket i lønn.“

Gutten gikk så til skibet sitt og laget sig til a reise hjem. Da han

lei mærra-rajin, ja nub'bi riemai bil'kidit. Dat, giddja dowdai, manai olgǫs ja vulgi battarussi, dεinago ibmirdi, atte soai goddahallaba, go læba gielistam. Dat, giddja baʒi sisa, das li riŋ'gobælli ja lii'nebælli. De daddja gonagas nieidainis: „Vuosek dal riŋ'gobæli ja lii'nebæli!" De buvti soattehær'ra vuoč'čin bæwde nala, ja niei'da bijai mεit. Mutte mittok æi soappan æige lii'nebelinge bas'sen namak. De goč'čǫ bardni sisa; de gei'gi gonagassi uk'sagaskan, ja bijai gonagas luob'-bok lii'nebelit bæwde nala ja riŋ'gobelit. De dat riŋ'gobælli ja lii'-nebælli, mεit bar'ni lei gei'gem, dat bas'si jur juste. De hælkehi soattehær'ra. De goččui bardni boattik sisa; de daddja gonagas: „Mon addam dudnje dam nieida dεihe nuorabu, goab'bai lii'kǫt. Don oaǯǯot dam bal'kan ja riikan njælljat oasi."

De bar'ni manai skip'pahis ja riemai rakkadit sii'di vuol'git. Dego lei sii'di boattam, de skippa haw'ni bijai ræggait nala ja baddit man-njil gad'dai. Dεit olmajis, gæit miel'de ani, bijai mannat fasten gonagas-gawpǫgi ruok'tot ja goččui daddjak gonagassi atte: „Mon boađam, go læn viel'ljam gaw'nam." De manne dak ol'mak sii'di, ja addi duhat dala gæsat bal'kan. De vuoini dat riggis čæcci, atte lei boattam gæfes viellja bar'ni sii'di ja lei buk'tam skippa mieldis; mutte i diettam, middja lei skippan las'tan. De manai aččis sii'di ja jærai, diettago boarrasep vil'lji sagait. De ač'či daddja: „Im mo læ gullam da rajin go doai læp'pi mannan." De daddja: „Mon fir'tem vuol'git occak. Mon'nǫs læ ak'ta mær'ka, mεit moai led'ne biddjan; mutte dat læ guk'kin ere dam baikin, ja galgak mun skippa gæč'čak, atte i ak'tagen mana dokkǫ." De buođi riggis viel'lja mεit dokkǫ jærrat: „Gos'te don læk dam skippa vieǯ'ǯam?" Mutte bar'ne vas'-tidi: „Ik don boađe gullak, ow'dalgo mon læn viel'ljan gaw'nam ja sii'di boattam." De ač'čahis dajai: „Mus læ gol'li ja sil'ba skippan; mutte ik galga mui'talit viel'ljasit." Ač'či loppidi: i son mui'tal mεi'degen.

De vulgi vaʒ'ʒit ja buođi dam muora raddjai, ja diwrik leddje miel'de. De gæččai niibi, mi lei bæivibæl'de; de li nii'bi rus'tǫm murri gidda; mutte ieǯas nii'bi i læm rus'tǫm. De ar'vidi, atte i læ riek'ta mannam. De vulgi vaʒ'ʒik bæivibæle bal'ga; vaʒʒi ovta aigi; de boatta ak'ta boares ak'ka owdal. De jærra: „Gosa don læk

var kommet hjem, la han skibet for dregg i havnen og fortøide det siden i land. Mennene som han hadde med sig, lot han gå tilbake til kongsbyen og bød dem si til kongen: „Jeg kommer når jeg har funnet bror min.“ Så gikk mennene hjem og han gav dem tusen daler hver i lønn. Den rike farbroren så at den fattige brorens sønn var kommet hjem og hadde bragt med sig et skib; men han visste ikke hvad det var lastet med. Gutten gikk til sin fars gård og spurte om han visste tidende om den eldre broren. Faren sier: „Jeg har ikke hørt noe siden I reiste.“ Gutten sier: „Jeg må gå og lete. Vi har et merke som vi har satt; men det er langt herfra. Du skal se til skibet mitt, at ikke noen går ombord.“ Da kom også den rike broren dit for å spørre: „Hvor har du hentet det skibet?“ Men gutten svarte: „Du får ikke høre det, før jeg har funnet bror min og er kommet hjem.“ Til far sin sa han: „Jeg har sølv og gull ombord; men du skal ikke fortelle det til bror din.“ Faren lovte at han ikke skulde fortelle noe.

Så gikk han avsted, og dyrene var med. Han så på den kniven som var på sydsiden; da var den rustet fast i treet; men hans egen kniv var ikke rustet. Da skjønte han at det ikke var gått riktig. Han gikk videre ad veien på sydsiden og gikk en tid; da kommer en gammel kone imot ham. Han spør: „Hvor skal du hen? Vet du tidende om bror min?“ Hun sier: „Jeg vet ikke riktig; men hvis du har brød å gi mig, skal jeg si dig hvem som vet tidende.“ Han gav henne brød, og hun gav ham et lite glass og bad ham stikke det i lommen. Så gikk de hver til sin kant, og gutten hadde de samme seks dyrene med sig. Han gikk lenge; da ser han at det ryker av et berg. Han gikk hen til røken; da kom en gammel kone ut, og gutten bød: „Goddag, gamle bestemor!“ Hun sier: „Hvad er du for en mann som kaller mig med så vakkert navn? Hvor skal du hen?“ Han fortalte: „Vi er to brødre og har gått den samme vei inntil veien delte sig. Da satte vi en kniv til merke i en stor gran, og den hvis kniv er rustet fast til treet, han er ikke mer i live.“ Da forteller den gamle kona: „Jeg så en ung mann da han var her og talte med mig, og han var

mannamen? Dieđatgo don mun vil'lji sagait?“ De daddja: „Im mon dieđe riek'ta; mutte jus dus læ lai'bi munnji ad'dik, de mon dun bagadalam, giddja dietta sagait.“ De addi laibi, ja boares ak'ka addi ovta unna klaseǯa ja goččui cog'gat lum'mi. De vulgiga goab'bat guw'lui, ja bardnin leddje dak sæmme gut'ta diwri mielde. De vaʒʒi gukkes aigi; de oai'na, go ovta bavtin suovva borgista. De manai dam suova lusa; de buođi boares ak'ka olgọs, ja bar'ni anui: „Buorre bæivi, boares ak'ko!“ De daddja: „Mi læk don ol'mait, giddja nu čab'bak mun daddja? Gosa læk don mannamen?“ De mui'tali: „Moai led'ne guok'te vielljaǯaga ja led'ne ovta bal'ga vaʒ'ʒan gidda dam raddjai, go balgis suor'gadi. De moai bijaime niibe mær'kan ovta stuorra gussi, ja goabba nii'bi læ rus'tọm murri gidda, de i læ šaten hæggan.“ De mui'tala boares ak'ka: „Mon vuoi'nem ovta nuorra ol'ma, go lei dāst mun sagain, ja dat lei sæmme laddje čabbat; mun sardnohi, dego don dal dagat.“ De jærra: „Gal don vis'sa sagait dieđak.“ De vas'tidi boares ak'ka: „Gal mon dieđam, gok'te læ dun vielljain mannan.“ De jærra: „Dieđakgo don baiki, gos'te dat læ?“ Daddja: „Das læ njællje bæivi vaʒʒos; de læ ak'ta vag'gi, mas'te orrọ daggar nisoruol'la, middja bæi'tilut'ta gæđ'gin, go das ol'mọk vuoinastik. Das læ ak'ta ris'si gieđan, ja go dam bæssa luoi'tit ol'mọ nala dεike diwrit nala, de šad'dek gæđ'gin. Mutte læ ak'ta bai'ki, gos'te læ hæg'ga-ul'ljo gaw'nak.“ De jærra bar'ni: „Gos'te læ dat bai'ki?“ De daddja: „Dat læ gas'kal nuorti ja oarjadaga. Mutte mon addam dudnje ovta soabbi, mεit don galgat gei'gek dam guw'lui, gos'te dat gaw'nọ. Mutte dat læ nu un'nan gaw'nat, dat ul'ljo, ja dun viel'lja læ boattam dam bai'kai ja læ bættahallam boares ruol'la-nissọni.“ De nævvui vεla boares ak'ka: „Don galgak vuoč'čin boarrasæmus diwri biddjat occat dam ulljo.“ Mutte huob'mai boares ak'ka, atte sus lei bittaš dat ul'ljo klassevuođon, ja addi dam bar'nai.

De vulgi vaʒ'ʒit, ja vaʒʒi gukkes aigi; de buođi dam vag'gai, gos'te lei viel'lja gæđ'gin mut'tiluvvun. De riemai geđgit gæč'čat, go læk dego ol'mọk ja diwrik. De dagai dola ja čok'kedi dollagad'dai. De boatta boares ruol'la-ak'ka vaggin bod'nai ja daddja: „Gænnas lobin don læk mannan mun vag'ginjal'mai dolastet?“ De adna guok'te

like vakker; han talte med mig som du nu gjør." Han spør: „Du vet visst tidende." Hun svarte: „Ja, jeg vet hvordan det er gått med bror din." Han spør: „Vet du stedet hvor han er?" Hun sier: „Det er fire dagers gang herfra; der er en dal, hvor der bor en trollkvinne som forvandler folk til sten når de hviler der. Hun har et ris i hånden, og når hun får senke det ned på et menneske eller på dyr, blir de til sten. Men der er et sted hvor livsolje er å finne." Gutten spør: „Hvor er det stedet?" Hun sier: „Det er mellem nordenvinden og sønnenvinden. Men jeg gir dig en stav som du skal rekke ut mot den kant hvor oljen finnes. Men det er så lite å finne av den oljen. Din bror er kommet til stedet og er blitt sveket av den gamle trollkvinnen." Den gamle kona rådet ham også: „Du skal først sende det eldste dyret for å lete efter oljen." Men hun kom på at hun hadde litt av den oljen på bunnen av et glass og gav gutten det.

Han gikk da videre og gikk lenge; da kom han til den dal hvor hans bror var forvandlet til sten. Han begynte å se på stenene, da de var som mennesker og dyr. Han gjorde op ild og satte sig ved ilden. Da kommer den gamle trollkona ned fra dalen og sier: „Hvem har gitt dig lov til å gjøre op ild i munningen til min dal?" Hun hadde to ris i hånden og vilde få senke dem på dyrene hans. Gutten sier: „Det får du ikke." Han sier til tigeren: „Renn på henne!" Tigeren rente på det gamle trollet; de begynte å slåss, og reven som var slu, løp og tok risene og la dem på varmen. Men tigeren kunde ikke rå med henne. Da kom løva til hjelp og de rev trollet helt i stykker. Så begynte gutten å se på stenene, om han kjente hvem som var hans bror. Han tok hodet av en sten som var som et menneske, og smurte det med oljen, og bjørnen tok hodet og slo det på plass. I farten satte den forsiden av hodet bakover; gutten så at det var satt galt. Da tok han hodet av igjen og smurte det med oljen som han hadde fått av den gamle kona; men det blev for lite. Han rakte ut staven og bød reven løpe og lete efter oljen. Reven var borte en dag, kom igjen og hadde ikke nådd så langt som dit hvor oljen var. Så sendte han bjørnen; den var borte

rissi gieđan ja sitta, atte son luoi'tila dait rissit dun diwrit nala. De daddja bar'ni: „Ik don oaǯǯǫ.“ De tii'gari daddja: „Ruottas nala!“ De tii'gar ruottasti boares ruolla nala. De riemaiga doarrok, ja rieban ruottasti, mi lei gavvil, ja duop'pi dɛit rissit ja bijai dolli. Mutte tii'gar i sittam nagadit. De manai læjow'na væk'kin ja gaikǫdeiga dam ruolla bɛk'kin gaitin. De riemai bar'ni gæč'čat dɛida geđgidi, dow'dago son, guttemuš læ sun viel'lja. De valdi oaivi ere ovta gæđgin, mi li dego olmǫš, ja vuoi'dali dɛina ulljuin, ja bier'na valdi oaivi ja časki saddjai. De bijai hoappuit sis'te oaivin čalmibæli sælgebællai; de huob'mai bar'ni: dat lei værrot bid'djǫm. De valdi fasten dam oaivi ere ja bijai ulljo, mɛit li boares akkan vuoǯ'ǯǫn; mutte šaddai un'nan. De gei'gi soabbi ja bijai riebana ruot'tat occat dam ulljo. Rieban jawkai bæivi, buođi ruok'tot ja ige læm ol'lem nu gukkas go dat ul'ljo lei. De bijai bierdna; jawkai bier'na guok'te bæivi; de buođi ruok'tot ja ige læm ol'len nu gukkas. De jærra bar'ni: „Sardnǫhalletgo don ovtage?“ Daddja bier'na: „Mon sardnǫhallem, ja dat mui'tali, atte dobbe læ nu uc'can, mutte goččui dun njoammela biddjat vieǯ'ǯat.“ De bijai njoammela vieǯ'ǯat. Njoammel jawkai njæl'lje bæivi, ow'dalgo buođi ruok'tok, ja buvti bittaš dam ulljo; muttǫ njoammel li nu vaibas: il'la dat ol'li bardni lusa. De bar'ni valdi ja vuoidai dɛina ulljuin ja bijai oaivi rievtes laddje; de časki bier'na oaive nala, ja de buođi hæg'ga. De dagai sæmme laddje dɛit diwrit guoimi; de dak æl'lajeddje mɛit.

De vulgiga vaʒ'ʒik ja mui'tala viel'ljahis, mɛi'de so læ vuoi'tam. „Soai mannaba dal gonagas-gawpǫgi, ja mon aigom gonagas-nieidain nai'talit, ja mus læ gol'li ja sil'ba skippa dievva, ja læm duol'vǫn sii'di. Mon'nǫ ač'či gal'ga dam gæč'čak, das'sago moai buotte sii'di.“ De manaiga gonagas-gawpǫgi, ja bardniguovtis manaiga diwrijæska guoimi gonagas-boarta ow'di. De huob'mai gonagas-niei'da dam ol'ma, gæs læk dak gut'ta diwri, ja nub'bi læ mɛit boattan, mas læk sæmme gut'ta diwri. De buođi gonagas-fak'ta olgǫs ja rabai boarta ja goččui sisa boattit. De manaiga sisa; gonagas goččui šloattas sisa ja buvti goabbaš nieidajis ja dam nubbi soattehærra, middja lei baccam. De daddja gonagas: „Maggar duomo don aigok dasa ad'dik, go læ min

to dager; da kom den tilbake og hadde ikke nådd så langt. Gutten spør: „Talte du med noen?“ Bjørnen sier: „Jeg talte med en og han fortalte at det er så lite olje der; men han bød dig sende haren å hente.“ Da sendte han haren å hente. Den var borte i fire dager før den kom tilbake, og bragte litt av oljen; men den var så trett at det var såvidt den nådde frem til gutten. Gutten tok da og smurte hodet med oljen og satte det rett; så slo bjørnen på hodet, og der kom liv. Han gjorde likeså med dyrene, og de levnet også op.

Så gikk han og broren avsted, og han forteller bror sin hvad han har vunnet. „Vi går til kongsbyen; jeg vil gifte mig med kongsdatteren, og jeg har et skib fullt av gull og sølv, som jeg har ført hjem. Far vår skal se til det, til vi kommer hjem.“ Så gikk de til kongsbyen og gikk med dyrene sine foran kongens port. Kongsdatteren blir var mannen med seks dyr, og der var også kommet en annen som også hadde seks dyr. Kongens vaktmann kom ut, åpnet porten og bad dem komme inn. De gikk inn; kongen bød dem inn i slottet og kom med begge døtrene sine og den andre krigsherren som var blitt igjen. Kongen sier: „Hvadslags dom vil du gi ham, siden han har løiet for oss?“ Gutten svarte: „Jeg rår ikke for dommen. Du vet selv hvad du gjør.“ Kongen sier: „Du skal avsi dom.“ Gutten sier: „Jeg avsier enda ikke noen dom.“ Men han spør kongen: „Hvilken dom vil du avsi?“ Kongen sier: „Vår lov dømmer at han skal drepes, da han har løiet for riket og for mig.“ Gutten sier: „Jeg vil dømme ham til å skrape soten av skorstenene og bære den ut, så lenge han lever.“ Det blev så som gutten dømte.

Gutten sier til kongen: „Da jeg har frelst de to døtrene dine, vil jeg også frelse den tredje; for der hos din datter er bare én stallo, og han er gammel. Du skal gi mig et skib og folk, så jeg får reise dit.“ Kongen sier: „Du skal først gifte dig.“ Gutten sier: „Jeg vil ikke gifte mig, før jeg kommer tilbake derfra med din datter, hvis jeg rår med ham.“ Kongen rustet ut skib og folk og sendte en krigskaptein med. Gutten spør: „Hvorfor skal han være med?“

gielastallam?“ De vas'tidi bar'ni: „I læk duobmo mun haldon. Don dieđak ieš, mɛi'de dagak.“ De daddja: „Don galgak duomo biddjak.“ De daddja bar'ni: „Im mon bija vela mɛi'dege duomuit;“ mutte jærra gonagasan: „Mɛi'des duomuit don aigot biddjak?“ De daddja gonagas: „Min lakka dub'me, atte dat gal'ga god'dujuvvut, go læ riika gielistan ja mun.“ De daddja bar'ni: „Mon aigom dam dub'mek murain fas'kot ere suttit ja guoddašit olgọs dɛit nu gukki go ælla.“ De šaddai nuvt govt bar'ni bijai duomo.

De daddja gonagasain: „Go mo læm bæs'tan dust guok'te nieida, de mon siđan goalmada vela bæs'tik, dɛinago i læk dobbe dun nieida lut'te go ak'ta stallo, ja dat læ boaris. Don galgat munnje skippa ja ol'mait ad'dik; mon bæsam vuol'git dokkọ.“ Gonagas daddja: „Don galgak vuoč'čin nai'talit.“ De daddja bar'ni: „Im mon nai'tal, ow'dalgo mon boađam ruok'tot dobbe ak'tan dun nieidain, jus mon dɛina nagadam.“ De gonagas rakkadi skippa ja ol'mait ja bijai ovta soatte-gaptæina miel'de. De jærra bar'ni: „Manis dat gal'ga miel'de lættit?“ De vas'tida gonagas atte: „Jus don goddahalak, vai dat buk'ta mun skippa ruok'tot.“ De vul'ge borjastet, ja bar'ni jærra: „Dieđakgo don dam sul'lọ?“ De daddja gaptæi'na: „Dieđam mon.“ De bar'ni daddja: „Gos'te dat læ?“ De daddja: „Dat læ væs'-tan vuol'de.“ De daddja bar'ni: „I læk duotta.“ De gaptæi'na daddja: „Mon oainam kartain, dobbe dat læ.“ De daddja bar'ni: „Æi gaw'nọ dus daggar kartak. Don galgak borjastit dokkọ, gosa mon dun vuoseham.“ De manai gaptæi'na nok'kak. Bar'ni bonjai skippa dam soabbi miel'de, mɛit lei boares akkon vuoǯǯọm. De borjasteddje gukkes aigi; de vuoi'nek dam sul'lọ; de gaptæi'na buođi dække nala. De daddja bar'ni: „Dowdatgo don dam sul'lọ?“ De daddja gaptæi'na: „Im dowda.“ De manai bod'nai kajyt'ti ja goččui gol'ma dɛin ol'mainis bod'nai ja ige diettam, att dat li dam bardni viel'lja, gæste leddje dak gut'ta diwri. De daddja gaptæi'na: „Go mi læp boattan dam sul'lui, de mi gal'gap ovtas biddjak ja bal'kistik dam bardni mirri, go læ vieǯ'ǯam prinsæssa skip'pi.“

De buotte sul'lui, ja bardniguovtis manaiga gad'dai ja valdiga diwri-jæska mielde. De manaiga baddjel sul'lọ nuortaš bællai, ja li ak'ta

Kongen svarer: „Hvis du blir drept, skal han føre skibet mitt tilbake.“ De seilte avsted, og gutten spør: „Vet du av øen?“ Kapteinen sier: „Ja.“ Gutten sier: „Hvor er den?“ Han sier: „Den er i vest.“ Gutten sier: „Det er ikke sant.“ Kapteinen sier: „Jeg ser av kartene at den er der.“ Gutten sier: „Du har ikke sådanne karter. Du skal seile dit hvorhen jeg viser dig.“ Kapteinen gikk og la sig til å sove. Gutten vendte skibet efter den stav han hadde fått av den gamle kona. De seilte en lang tid; da ser de øen. Kapteinen kom op på dekket. Gutten sier: „Kjenner du den øen?“ Kapteinen sier: „Nei.“ Så gikk han ned i kahytten og kalte tre av sine menn ned; men han visste ikke at en av dem var bror til gutten med de seks dyr. Kapteinen sier: „Når vi er kommet til øen, skal vi slå oss sammen og kaste gutten i sjøen, når han har hentet prinsessen ombord.“

De kom til øen, og de to guttene gikk i land og tok dyrene sine med. De gikk over øen til nordsiden. Der var et svært høit berg, som der gikk et hull inn i. De sendte reven dit for å se efter. Den blev borte en kort tid og kom ut. Den sier: „Jeg fant der en dør og slapp ikke inn.“ De gikk dit; reven går foran og de to efter, og de elleve dyrene blev igjen foran hullet. De kom til døren og den ene av dem banket på døren. Den gikk op; men litt bortenfor var enda en dør. De slo på døren; da gik den op, og de gikk inn. Der fant de prinsessen. Hun sier: „Hvor skal I hen? Når stallo kommer hjem, dreper han eder og I rår ikke med ham.“ Guttene sier: „Vi er reist ut for å hente dig; du skal gjøre dig ferdig i en fart, og vi skal ta det gull og sølv som finnes her.“ Prinsessen sier: „Jeg får nok reise; men han kommer nu snart i land.“ De tok alt gull og sølv og stallos krafthorn og sverd; så gikk de og kom ut. Da kommer stallo roende til land og roper: „Hvadslags kristne folk er kommet til min ø?“ De gikk ned i fjæren og tok dyrene med sig. Stallo roper: „Når jeg kommer i land, skal jeg rive eder i filler.“ Han sprang i land; de bød hver sin løve å fare på stallo. Han var så sterk at løvene ikke rådde med ham. Så bød de tigrene å hjelpe. De sprang bent i øinene på

har'mat alla bak'ti, mas lei rai'gi sisa. De bijaiga riebana dokkǫ gæč'čat. Rieban jawkai væhaš aigi ja buođi olgǫs. De daddja: „Mon gaw'nen dobbe uvsa ja im bæssam sisa.“ De vulgiga dokkǫ; rieban owdan manna ja dat guovtis manjin, ja dat ak'ta nubbe lokkai diwri bacce dam raigi ow'di. De buotte uvsa duokkai, ja riemai nub'bi cab'mik uvsa nala. De rappasi uk'sa; mutte lei væha duob'-belis vel ak'ta uk'sa. De cabmiga dam uvsa nala; de rappasi uk'sa, ja manaiga sisa. De gawnaiga dam prinsæssa dobbe. De daddja prinsæs'sa: „Gosa læp'pi doai vuol'gam? Go stallo boatta sii'di, de dat god'da dod'nǫ ja æp'pige doai nagat staluin.“ De daddjaba bardni-guovtis: „Moai led'ne vuol'gam dun viež'žak, ja don galgak jođanik dakkat iežak valmasi, ja mi gal'gap val'dit golli ja silba, mi gaw'nǫ dāst.“ Prinsæs'sa daddja: „Gal mon oažžon vuol'git; mutte dat dāl var'ga boatta gad'dai.“ De val'de gaite golle ja silba ja stalo vuoi'me-čoarvi ja miekki; de vul'ge ja buotte olgǫs. De boatta stallo gad'dai suga ja hui'ka: „Maggar kristalaš ol'mǫk læk boattam mun sul'lui?“ De manaiga fier'vai ja valdiga diwrit mieldiska. Stallo hui'ka: „Go mon boađam gad'dai, de mon gaikǫdam dod'nǫ lin'con.“ De stallo njul'či gad'dai; de goččuiga læjowna goab'bat fal'let stalo nala. De lei nu giew'ra, atte æi læjownat sittan nagadit. De goččuiga tii'garit mannak væk'kin. Tii'garat njul'čijeddje njuol'ga čalmije ja gaʒ'ʒǫ čalmit ere. De stallo čalmehuvai ja jorai fier'vai, go i oai'-nam vaʒ'ʒit. De goččuiga bierdnait mannat cab'mit dam cuowkas; de manaiga bierdnaguovtis ja cabmiga cuowkas. De guđđe dɛit davtit dam fier'vai ja ieža vulgiga ak'tan diwrit guoimi. De buotte skip'pi, ja li gol'li ja sil'ba, mɛit nagadeiga guod'dik, ja prinsæs'sa lei miel'de, ja bijaiga ænet ol'mait vela viež'žat, mi lei baccam. De buotte skip'pi ja vul'ge borjastit gonagas-gawpǫgi.

De gaptæi'na lii'kui ja šaddai nu ol'maidi (ol'maje) ja jurdaši: „Dal mi gal'gap duon bardni mėrri bal'kistit, go borjadat læ buorat.“ De viel'lja mui'tali viel'ljahis, mɛit gaptæi'na læ sardnohan mun ja guok'te ieža ol'ma, atte: „go boatta buorre borjadak, de gal'ga dun mėrri bal'kistit, vai ieš uož'žǫ dam davvira ja gonagasan nieida.“ De šaddai buorre borjadak; de gaptæi'na boatta dække nala guvtin

ham og krasset dem ut. Da blev stallo blind og falt om i fjæren, da han ikke så å gå. De bød da bjørnene gå og slå ham i stykker; de gikk og gjorde det. Så lot de benene ligge i fjæren og gikk selv med dyrene. De kom ombord og hadde gull og sølv så meget som de kunde bære, og prinsessen var med. De sendte enda flere folk for å hente det som var blitt igjen. Disse kom ombord, og de seilte avsted til kongsbyen.

Kapteinen likte det og blev sådan kar og tenkte: „Nu skal vi kaste den der gutten i sjøen, når vinden er god.“ Guttens bror fortalte ham hvad kapteinen hadde talt om med ham og to andre menn: „Når det blir god vind, skal han kaste dig i sjøen, så han selv får godset og kongsdatteren.“ Det blev god vind; kapteinen kommer op på dekket med to mann og undrer sig over at den tredje står hos gutten. Han går hen til gutten og vil narre ham til å sette sig på rekken. Reven løper mellem dem og slikker føttene sine. Kapteinen hvisker til de to mennene at de skal ta og lempe ham i sjøen. Da forstod gutten hvad han hadde hørt av bror sin; han sier til tigrene og løvene: „Gå og riv ihjel!“ De sprang på dem, og kapteinen rev de ihjel med én gang; men de to mennene bød han dyrene sine levne litt liv. Han gikk hen til dem og spør: „Er det sant at I skulde kaste mig i sjøen og selv ta alt godset?“ De sier: „Det er sant. Kapteinen har avtalt det så med oss. Hvis du får oss riktig friske, skal vi fortelle riktig om det, så hele mannskapet hører det.“ Gutten spør bror sin: „Har du enda livsolje?“ Broren sier: „Jeg har to små dråper.“ Han tok glasset og gav bror sin det, og denne dryppet på dem, og de blev med én gang friske. De begynte å fortelle i hele mannskapets påhør hvad kapteinen vilde gjøre med ham. „Han vilde først få dig i sjøen og så to (tredje)parter av mannskapet; men det lyktes ikke for ham.“

Så seilte de til kongsbyen, og da de kom til havnen, heiste de flagget i mastetoppen. Da skjønte kongen at de kom tilbake med hans datter i live. Gutten gikk til kongen og sa: „Kom ombord og hent din datter i land.“ Kongen kom med dronningen og vak-

ol'main ja imaštalla, go dat goalmak čuoǯ'ǯo dam bardni lut'te. De manai dan bardni lusa ja vil'le mannat rækka nala čok'kahit. De rieban ruot'ta dɛit gaskan ja njuolǫstalla ieǯas julgit. De sawkoha gaptæi'na guovte ol'mai atte val'dit ja gaggastit mirri. De ibmirdi bar'ni, mɛit li vielljanis gullam; de daddja tii'garida ja læjownidi: „Mannek ja gaikiheppek jamas!“ De njul'čijeddje nala, ja gaptæina gaikiheddje ak'tanis jamas; mutte dam guokte ol'mai giel'dili diwrijis atte guođđit binnaš hægga. De manai da guovto lusa ja jærra: „Lægo dat duotta, atte di galgait mun mirri bal'kistit ja ieǯa val'dit gaite dam davvira?“ De daddjaba: „Dat læ duotta. Gaptæi'na min læ sardnoham nuvt. Jus don oaǯǯot mon'nǫ riek'ta varrisin, de moai riek'ta mui'taled'ne dam birra, vai ollis olmǫš-joaw'ko gulla.“ De jærra vielljanis: „Velgo læ dust hæg'ga-ul'ljo?“ De daddja viel'lja: „Mus læk guok'te smavva goaikanasa.“ De valdi klase ja addi viel'ljahis ja goai'kali dam guok'tasa nala, ja de šaddaiga ak'tanis varrisin. De riemaiga mui'talit, mɛit dat aigui duina dakkat, olles olmǫš-lana sis'te. „Dat galgai vuoč'čin dun mirri oaǯ'ǯot ja guokte oasi ol'main; mutte i likkǫstuvvan dasa.“

De borjasteddje gonagas-gawpǫgi, ja go haw'ni buotte, de gessi flawda siw'logæččai. De ar'vidi gonagas, atte læ nieida buk'timen hæggan ruok'tot; de manai gonagas lusa ja dajai: „Boađe skip'pi ja vieǯǯa nieidak gad'dai!“ De buođi gonagas ak'tan troneginis ja vavtajis guoimi, ja šaddai stuorra illo. De daddja gonagas: „Don galgat hæjait doallak, ow'dalgo don vuolgat siidat gæč'čak.“ De daddja bar'ni: „Mon vuos'tin manam sii'dam gæč'čak ja gæfes ač'čam; mutte skippa mon siđam miel'de; las'ta munnje gul'lǫ, mi læ skippa sis'te; mutte skip'pa læ dun.“ De daddja gonagas: „Go don nai'talak, de don oaǯǯok skippa ja dam dæddo, mi læ dam sis'te.“ De bar'ni riemai vielljainis ar'valit: „Soma son nai'tala dāl.“ De daddja viel'lja: „Mannes ik galga nai'talit?“ De manai gonagasa lusa ja dajai: „Iđit mon aigom nai'talik dun nuoramus nieidain, ja gas'kalebmusa don galgat ad'dik mun vil'lji.“ De gonagas loppidi. De nai'taleiga goabbačagat. Dego hæjait leddje doallam, de daddjaba bardniguovtis atte: „Moai vul'ge sii'di gæfes ačči gæč'čat.“ De gonagas daddja: „Doai

ten, og der blev stor glede. Kongen sier: „Du skal holde bryllup, før du reiser og ser til ditt hjem.“ Gutten sier: „Jeg vil først reise og se til mitt hjem og min fattige far; men skibet vil jeg ha med; lasten i skibet hører mig til; men skibet er ditt.“ Kongen sier: „Når du gifter dig, skal du få skibet og lasten i det.“ Gutten begynte å snakke med bror sin: „Kanskje jeg skal gifte mig nu.“ Broren sier: „Hvorfor skal du ikke gifte dig?“ Så gik han til kongen og sa: „Imorgen vil jeg gifte mig med din yngste datter, og den mellemste skal du gi til bror min.“ Kongen lovte det. Så blev de begge gift. Da de hadde holdt bryllup, sier de: „Vi vil reise hjem og se til vår fattige far.“ Kongen sier: „I skal hente eders mor og eders far hit, så de ikke behøver å arbeide.“ De reiste hjem med skibet. Da de kom hjem, var også det andre skibet der hvor gutten hadde lagt det igjen, og faren var ombord. De fortalte hvad som var hendt og hvordan han hadde funnet bror sin. Da likte faren det.

Men mens de var hjemme, blev det krig, og kongen måtte dra ut og forsvare riket sitt. De reiste da fort tilbake; skibene sine lot de være igjen med lasten, og dyrene tok de med sig. Da de kom til kongsbyen, hørte de at kongen holdt på å tape. De drog i krigen med dyrene sine og skulde hjelpe. Det var kveld og mørkt, da de kom til hæren. De kom til kongen og spurte: „Hvordan er det gått med dig?“ Kongen sier: „Det er gått dårlig med mig.“ Så sendte guttene hver en rev for å lete hvor fienden var. Revene gikk og fant hæren; de holdt på å spise kveldsmat. Revene kom tilbake og fortalte hvor fienden var. Så holdt de sig i ro en stund; da gikk guttene dit og tok dyrene med. De kom i nærheten; to mann holdt vakt. De lot harene løpe dit; harene hoppet stille der ved teltene. Vaktmennene forstod ikke noe. Harene kom tilbake og fortalte: „De sover så tungt.“ Da lot de revene løpe dit, og de gikk. Revene begynte å tale med de to mennene. Reven er et listig dyr, og den eldste reven sier at de to vaktmennene skal gå med dem; „vi har fullt op av brennevin.“ Reven overtalte dem så lenge at de gikk med. Da kom de til de to guttene. Guttene spør

gal'gabæt'ti vieǯ'ǯat ædnide ja ac̆c̆ide dieke, atte æba bar'gak.“ De vulgiga skippain sii'di. Dego buođiga sii'di, de lei dat nub'bi skip'pa mɛit das, gosa lei guođđam, ja ac̆'c̆i li bordin. De mui'taleiga, middja læ s̆ad'dam ja gok'te lei gaw'nam vielljas De ac̆'c̆i lii'kui.

Mutte da bodda go leiga siidan, de s̆addai soatti, ja gonagas fir'ti vuol'git riikas vas'tidit. De vulgiga jođanit ruok'tot; mutte skippajæska guđiga ak'tan dædduin, ja diwrijæska valdiga miel'de. Dego buođiga gonagas gawpǫgi, de gulaiga, atte gonagas læ vuoitahallame(n). De manaiga ak'tan diwrijæska guoimi soattai ja riemaiga væk'kin. De li ækket, sæw'njat, go buođiga soattevæga lusa. De manaiga gonagasa lusa; de jærraba: „Gok'tes læ duina mannam?“ De daddja gonagas: „Dat læ mannan muina heitǫhit.“ De bijaiga bardniguovtis goab'bat riebana occat, gos'te læk vas̆alaǯǯak. De manaiga riebanguovtis ja gawnaiga soattevæga, ja leddje ækkedis mattait borrame. De riebana guovtis buođiga ruok'tot ja mui'taleiga, gos'te læ vas̆alas̆. De orrǫ væha ai'gi; de vul'ge bardniguovtis dokkǫ ja valdiga diwrit miel'de. De buotte lakka; de læk guok'te ol'ma fak'temen. De bijaiga njoammelit dokkǫ ruot'tat; de njoammelak hilljin njulc̆ǫdæba dobbe guođit lut'te. De vavtak æi ibmirdan mɛi'dege dast. De buođiga njoammelat ruok'tot ja mui'talæba: dak læk nu lossadik nok'-kamen. De bijaiga riebana-guovto dokkǫ ruot'tat, ja riebana-guovt manaiga. De riemaiga riebanguovtis sardnohik dam guok'te ol'ma. De rieban læ gavvilis diw'ri; de daddja boarrasep rieban atte vuol'-git sod'nǫ miel'de dam guok'te vavta; „mon'nǫs læ val'lji vii'ni.“ De sardnohi rieban nu gukki go vulgiga miel'de. De buođiga da guovti bardni lusa. De jæradæba dam soattevæga birra. De mui'-talæba: „Æi læ ak'tage dobbe fak'teme go moai led'ne, ja iec̆c̆asak læk nok'kamen lossadit guođin.“ De dagai bir'ni nub'bi binnas̆ mæi-nega; de fal'li bier'na ja c̆aski jamas goabbac̆agait. De vulgiga bardne-guovtis ak'tan diwrijæska guoimi ja manne guođit lusa. De bijaiga riebanit gul'dalik, lɛkgo lossadik nok'kamen. De boatta rieban ruok'-tot ja daddja: „Dal mi gal'gat al'git dɛit god'dalit ere.“ De dad-djaba bardniguovtis: „Mi biddjap guok'te njoammela min gonagasa lusa, vai mui'talæba, gos'te læ soattevækka, ja mi læp mannan dɛit god'-

om hæren. De forteller: „Der er ingen som holder vakt der andre enn vi, og de andre sover tungt i teltene.“ Da gav den ene gutten bjørnen et lite vink, og den for op og slo begge ihjel. Guttene gikk med dyrene sine hen til teltene. De sendte revene for å høre om de sov tungt. Den ene reven kommer tilbake og sier: „Nu skal vi begynne å drepe dem.“ Guttene sier: „Vi skal sende de to harene til kongen vår for å fortelle hvor hæren er og at vi er gått for å drepe dem. Om litt, når han hører målet til løva, skal han komme dit.“ Guttene la i vei til teltene med dyrene sine; bjørnene tok til å rive ned teltene, og tigrene og løvene og ulvene skulde drepe. De gikk løs på hovedteltet. De tok til i en fart å rive og drepe. De som var i det siste teltet. merket at de var i krig. De stod op, men nådde ikke til å gripe børsene. Da dyrene hadde revet alt i stykker, begynte løva å brøle. Kongen kom dit med hæren sin, og de tok alle børsene og maten og begrov dem som var blitt igjen hele; men de som var revet i stykker, samlet de ikke sammen. Således vant kongen riket sitt igjen.

Guttene gikk igjen hjem til skibene sine og tok gullet i land. Da holdt den rike onkelen på å bli fattig. Han spurte: „Hvor har I fått det gullet?“ De sier: „Vet du ikke hvem som gjør den fattige rik og den rike fattig? Du vilde drepe oss, hvis vi ikke gikk bort fra far, og vi gikk.“ Den rike onkelen sier: „Jeg vil også gå i eders spor og hente gull.“ Han reiste og kom ikke mer tilbake. Han var gått til den samme trolldalen, og der var der igjen kommet en trollkvinne som gjorde likedan: når hun kastet ris på dem, blev de til sten.

dalik. Væha aigi bærin, go læjowna jiena gulla, de gal'ga boattit dokkǫ.“ De bijaiga bardniguovtis diwrijæska guoimi guođit lusa; de ribme bierdnaguovtis guođit gai'kot, ja tii'garak ja læjownak ja nawdik gal'ge god'dalik. De manne luvas voai'vamus goađi lusa. De ribme gai'kot jođanik ja god'dalik. Dat mak leddje manjemus goađin, huobmajeddje, atte dat læk soattamen. De baddjaneddje bajas, mutte æi hap'pehan bissuje duop'pet. Dego leddje gaitin gaikǫdan, de riemai læjow'na gil'ljot. De gonagas buođi dokkǫ soattevægainis, ja de val'de gaitin ere bissuit ja mattait ja haw'dadeddje dɛit, makka leddje ollisin baccan; mutte dak, makka leddje lin'con gaikǫduvvun, æi dɛit riebman čoag'git čoak'kai. Dɛina lagin vuiti gonagas riikas ruok'tot.

De bardniguovtis manaiga fasten sii'di skippajæska lusa ja valdiga golli gad'dai. De lei dat riggis čæcci gefǫmen. De riemai jærrat: „Gok'te lætti doai vuoǯ'ǯǫm dam golli?“ De daddjabạ: „Ikgo don dieđe, giddja gæfi riggisin dakka ja rig'ga gæfin. Don ai'gǫt mon'nǫ god'dit, jus moai ere æn vuolge ačči lut'te, ja moai led'ne mannam.“ De daddja dat riggis čæcci: „Mon mɛit vuolgam dod'nǫ luoddait miel'de vaʒ'ʒit ja vieǯ'ǯat golli.“ De vulgi čæcci ja manai ja ige boattan šaten ruok'tot. De lei mannan sæmme ruol'lavag'gai, ja dasa lei it'tǫm fasten ak'ta ruol'la-niso, middja dagai sæmme laddje; go rissi bal'kisti nala, de šad'de gæđ'gin.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

71.

Ak'ta bar'ni lei jottimi ja jođi mietta gaitin; de buođi ovta vaggi guow'do; de vulgi da miel'de bajas ja uoini ovta goađi dobbe. De manai dokkǫ. De li ak'ta boares æd'dji ja boares æm'mi das. De siđaiga ræŋ'gan duo bardni; de algi. De oai'na atte dat læba god'dan ol'muit; daggar mærkait oai'na olgǫšbæl'de. De orui gukki das; de læ ak'ta ruow'di olgǫšbæl'de goađi; de jærra bar'ni boares æddjin: „Middja duot læ ruwdidis, middja læ goađi vuos'ta.“ Daddja boares æd'dji: „Dat læ daggar ruow'di: go dan biddja riek'ta ol'mǫ vuos'ta ja daddja atte: „mar'got, mar'got,“ de god'da gaitin, makka læt owdan.“

71. TROLLJERNET.

En gutt var på vandring og vandret overalt; så traff han på en dal; han gikk op gjennem den og så der en gamme. Han gikk dit. Der var en gammel kall og en gammel kone. De vilde ha gutten til dreng, og han begynte. Da ser han at de har drept folk; han ser sådanne merker utenfor. Han blev der en lang tid; der er et jern utenfor gammen; han spør den gamle kallen: „Hvad er det for et jern som står imot gammen?“ Den gamle kallen sier: „Det er et sådant jern at når en retter det mot et menneske og sier „margot, margot,“ så dreper det alt som er foran det.“

De orui ovta aigi bar'ni das vel, ja riemaiga boarastuvvat. De ək'ti manaiga goattai, ja bar'ni valdi duo ruowdi ja guddi goađi nala ja stɛlli ruowdi, nuhgo boares æd'dji lei vuosehan, ja hoi'gadi ræppenraigi goattai ja dajai atte „mar'got, mar'got," ja de goddi ruow'di goabbašagait. De manai bar'ni goattai ja valdi dobbe golli ja silba, mɛit leiga rievidan ol'muin ja god'dan. De vulgi bar'ni erehin ja manai mærra-gad'dai ovta stuorra vaggi bak'te ja vaʒʒi vuowdin (mæccin) ja goddi bierdnait daina ruwdin ollo, ja golai ai'gi nu gukki, atte al'ge rievvarat ja olmọšgod'dit jottit. De goddi bar'ni dɛina ruwdin dɛit ja frel'si ædnat ol'muit. Go boarastuvai eš, de roggai da ruowdi ædnami ja čiegai dokkọ. I ak'tagi gawna dɛina atte jus da ličče eččasat uoǯ'ǯọn, de ličče malmi bɛi'sten gaitin.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

72.

De lei ak'ta olmai, vulgi vaʒ'ʒit ja gawnai guok'te ieǯas viellja; de vul'ge vaʒ'ʒit. De buotte ovta stuora muorravuowde sisa; de gulle ovta olbma go čuop'pa vuowde sis'te. De dajai nuoramus bar'dne „Mo vuolgam gæč'čat, gi dat læ." De buođi bar'dne dokkọ; de oaidna akšo go čuop'pa ak'tọ ieš. De anui buorre bæive bar'dne akšos. De vas'tedi ak'šo: „So læ gukka aige čuop'pam das ja vuor'dan du; časke mu erihin nađas ja cog'gal sæk'kasat ja vuolge ɛin vaddjolet!" De manai oanehaǯǯa; de gulla ovta go guok'ka. De manai bar'dne dokkọ, anui buorre bæive. Guok'ke vas'tedi: „Mon læm gukka aige guok'kan das ja vuor'dan du; časke mu erin nađas ja cog'gal sæk'kasat!" De vulgi bar'dne ɛin; de buođi ovta stuora jokkagad'dai. De vulgi bar'dne guorrat joga, guk'kengo vuol'ga dat jokka. De buođi bar'dne jokka-uoi'vọši ja dajai: „De do das golgadæme." De vas'tedi jokka: „So læ gukk aigi das gol'gan ja vuor'dan du; časke sækkas bitta ja buonjos jokki ja cog'gal sækkasat!" De vulgi bar'dne ɛin vaddjolet.

De buođi ovta gonagas-sii'di. De læ gonagasas šad'dan stuora ai'ka jur glasa vuollai, ja de læ čuop'pan maŋ'ga čuođe olbmọ, mutt i læt ak'tage uoǯ'ǯọn gas'kat. De siđai gonagas bardne ja loppedi

Gutten blev der enda en tid, og de to begynte å eldes. Engang gikk de inn i gammen, og gutten tok jernet og bar det op på gammen og stilte det således som den gamle kallen hadde vist. Han skjøv det gjennem ljoren inn i gammen og sa „margot, margot", og så drepte jernet dem begge. Gutten gikk inn i gammen og tok der gull og sølv som de hadde røvet fra folk som de drepte. Gutten drog bort og gikk til stranden gjennem en stor dal, og han gikk i skogen og drepte mange bjørner med jernet. Der gikk så lang tid at røvere og manndrapere begynte å ferdes. Da drepte gutten dem med jernet og frelste mange mennesker. Da han selv blev gammel, grov han jernet ned i jorden og skjulte det der. Ingen finner det; for hvis andre hadde fått det, vilde de ha ødelagt hele verden.

72. GUTTEN FELLER FURUA I KONGSGÅRDEN.

Det var en mann; han gav sig på vandring og traff to av sine brødre; så gikk de avsted. De kom inn i en stor skog; da hører de at en mann hugger i skogen. Den yngste gutten sa: „Jeg vil gå og se hvem det er." Han kom dit; da ser han en øks som hugger alene. Han sa goddag til øksa. Øksa svarte: „Jeg har lenge hugget her og ventet på dig; slå mig av skaftet, stikk mig i sekken din og gå så videre!" Han gikk en stund; da hører han at det hakker. Gutten gikk dit og bød goddag. Grevet svarte: „Jeg har lenge hakket her og ventet på dig; slå mig av skaftet og stikk mig i sekken din!" Gutten gikk videre og kom til en stor elv. Han gikk for å finne ut hvor elven kom fra. Han kom til elvens utfallsos og sa: „Så det er her du renner." Elven svarte: „Jeg har lenge rent her og ventet på dig; skjær et stykke av sekken, dypp det i elven og stikk det i sekken din!" Så gikk gutten videre.

Han kom til en kongsgård. Der var vokset et stort furutre like foran vinduet til kongen, og mange hundre mann hadde hugget på det; men ingen hadde fått det av. Kongen vilde ha gutten til å

stuora uobmǫdaga, jus oaǯ'ǯo aika gas'kat, bæle riikastes. De galgai bar'dne al'get čuop'pat ja cog'gali akšos, mi lei sækka sis'te, nađđi ja čuolasti moadde gærdi ieš murri ja dajai: „Čuoppa ak'tǫ, ak'šǫ!" ja ak'šo čuoppai ak'tǫ ieš. I addjanam mange gaska, ow'dalgo ai'ka gaččai vulǫs. De dajai gonagas: „Sust læ gai'vo rog'gat." De algi bar'dne rog'gat; de læ nu garas; gonagasa bar'go-diŋgat manne cuw-kas. De valdi bar'dne sækkas guokke ja bijai nađđi ja guokkasti ieš moadde gærdi ja dajai: „Guok'ke, guokka ieš!" De riemai guok'ke guok'kat ak'tǫ ieš. De oaǯǯui bar'dne gal'do garvisen; muttǫ i læt čacce. De valdi bar'dne sækkas, roggasti da njuos'ka sæk'kabitta ja bal'kesti gai'vui, ja čacce buođi rawda raddjai, ja i nokkan goas'-sege, ja gonagas addi stuora uobmǫdaga bar'dnai, nuvt atte i darbahan vaddjolit šat æmbǫ.

(Erik Persen 1879, Kåfjord.)

73.

De li ak'ta gæfes bar'ni. Dat manai ja čuoggi murjit æd'nasis ælahussan ja allasis. De dat čoag'ga juokke bow'na-gaskas ja bownait nal'de, ja bæi'vit dat bar'ga dɛit. I das læt ieǯa ælahus go muorjit. De læ čoag'gime muttin bow'na-gaskas murjit; de rappas uk'sa dobbe da bow'nagaskan; de læ viesso dobbe. De jirret das: „Dogo dat læhge dah olmai, mi rađat sin oaive nal'de juokke bæive ja duol'mo min viessodakkit?" Daddja bar'ni: „Mo dat læn; mon fir'tin čoag'-git murjit mun æd'nasan ælahussan ja allasen; i son bahavuođa ditte duolmǫ din dakkit." „Čoagge middjesi murjit! Do daidat buorre olmai murjit čoag'git." De gal'ga čoag'git siddjesi murjit: „si ad'det dunnje ruđa, vai ælla æd'nat da bodda, go siddjesi čoaggat murjit." De bar'ni manai sii'di ja mui'tali æd'nasis, atte dal so gal'ga čoag'git murjit duoida ærrasida. De vuol'ga bar'ni fas; dajai: „i so boađe vuos'tin; dai'da orrot šad'dat ija." De čoag'ga murjit dobbe dal; de boatta vut lakka dokkǫ, gos læ uvsa gaw'nan. De rabasti uvsa vut dobbe; de lii'kujet bar'nai hir'mǫsit, go murjit buvti. De orui ija dobbe dal.

hugge og lovte ham meget gods, hvis han fikk furua av, halvten av sitt rike. Gutten skulde begynne å hugge, satte øksa som han hadde i sekken, på skaftet, hugg selv noen ganger til treet og sa: „Øks, hugg alene!“ og øksa hugde alene. Han heftedes ikke lenge, før furua falt ned. Da sa kongen: „Jeg har en brønn å grave.“ Gutten begynte å grave; da var det så hårdt; kongens arbeidsgreier gikk itu. Gutten tok da grevet op av sekken, satte det på skaftet, hakket selv noen ganger og sa: „Grev, hakk selv!“ Da begynte grevet å hakke alene. Så fikk gutten brønnen ferdig; men der var ikke vann. Da tok han sekken sin, tok det våte stykket op og kastet det i brønnen; vann kom like op til kanten og hørte aldri op, og kongen gav gutten meget gods, så han ikke mer behøvde å vandre.

73. GUTTEN STJELER EN HULDERHATT, EN FUGL OG EN HEST OG FÅR PRINSESSEN.

Der var en fattig gutt. Han gikk og sanket bær til føde for sin mor og sig selv. Han sanker mellem alle tuer og på tuene, og om dagen er det hans arbeide. Han har ikke annet å leve av enn bær. Så sanker han bær mellem to tuer; da åpner en dør sig der mellem tuene; det er et hus der. De spør ham: „Er du den karen som larmer over hodet vårt hver dag og trår på hustakene våre?“ Gutten sier: „Det er mig; jeg må sanke bær til føde for min mor og mig selv; det er ikke av ondskap jeg trår på takene eders.“ „Sank bær til oss! Du er kanskje en god kar til å sanke bær.“ Så skal han sanke bær til dem; „vi gir dig penger så din mor kan leve mens du sanker bær til oss.„ Gutten gikk hjem og fortalte sin mor at nu skal han sanke bær til de der andre. Han gikk igjen og sa: „Jeg kommer ikke med det første; jeg kommer kanskje til å bli borte natten over.“ Han sanker nu bær der; han kommer igjen nær der hvor han fant døren. Han åpnet igjen døren der; de liker gutten svært godt, da han kom med bær. Han blev da der natten over.

De šaddai bæi'vi; de bijahalai murjidi fasten; de čuoggi dɛit murjit ækkedassi. De buođi fas dokkǫ; jærra bar'ni dɛin: „Manne di ettet čoagge murjit ieǯa?“ „Æi si duosta; si oainahallet.“ De šaddai bar'ni nu oappis dokkǫ. De šaddai ækket; de jaw'ke dat ærrasat dobbe; de baʒi ak'ta boares ak'ka dasa guoi'min; muh i dieđe bar'ni, gosa manne ærrasat. De guow'la ovta čiega bar'ni; de oai'na dobbe ovta boares hatta; de val'da da boares hatta dobbe ja gæččasta dan. Daddja boares ak'ka: „Dat læ su bardni hat'ta; dat læ daggar hat'ta: go dan cog'gal oai'vai ja savvala, gosa so gal'ga, de dat dokkǫ bæssa.“ De bar'ni jurdaha, govt so gal'ga dan hatta oaǯ'ǯot dal dobbe. De buotte vækka; de galgai vut orrot ija. Daddja bar'ni: „Juo, orro so gal; mutte dai'da æd'ni su vuor'degoattit. So dal galgali dokkǫ bæssat murjit vut čoag'git dasa ælahussan.“ De loppideddje: „Gal do bæsat is'kat.“ De manne vut dat vækka ere; de val'da bar'ni dan hatta ja cog'gal oai'vasis ja de savval: „Vai son ličči dal siidas ædnis gæč'čamen!“ De bar'ni lei dobbe siidan, ja gappir lei miel'de. De bijai da hatta sæŋga duokkai ja vulgi murjit čoag'git vut. De hundere dal dobbe dan muor'je-čoag'gin-mokkin: son gal'ga dan hatta cog'gat oai'vai, go boatta sii'di, ja gæč'čalit mannat gonagas-šluotti.

De buođi, de cog'gali dan hatta oai'vai, de manai šluot'ti. Æi dieđe æige dowda, mi dat læ ol'mait dat. De læ gonagasas ak'ta niei'da, ja dat læ hui čabba niei'da. De gonagas ar'vala dɛit guoimi, mat kantoras orrǫt; dat vig'ge nii'di ir'galit. De læ gullan gonagas, atte ovta vuowdis læt dobbe jettanasat, ja dɛin læt daggar loddit, mat čab'bat law'lǫt ja gol'lin gait čuw'get, ja hæstat. De ar'vala gonagas dɛit guoimi: „Gi sat'ta sunnje vieǯ'ǯat ovta loddi daggara dobbe, de oaǯ'ǯo su nieidain nai'talit ja ei'get su gruno mannjel sun.“ Duot bar'ni gulla; jurdaha bar'ni: „jogo so gal'ga dokkǫ vuol'git?“ De cog'gala da hattas oai'vai ja savval ieǯas dokkǫ da vuow'dai, gos dat jettanasat læt. De lei jettanasait dallo dobbe, mutte ieǯa læt mannan mađ'kasæsa, ja dobbe læ ak'ta boares ak'ka siidan. De jærra da boares akkan dat bar'ni: „Govt dat læ dabbe dal? Lækgo dis daggar loddit, mat nu law'lǫt?“ Daddja boares ak'ka: „Læt gal.“

Det blev dag; så blev han igjen sendt efter bær; han sanket bær like til kvelden. Da kom han igjen dit; gutten spør dem: „Hvorfor sanker I ikke selv bær?“ „Vi tør ikke; vi blir sett.“ Da blev gutten så kjent der. Det blev kveld; da blev de andre borte; en gammel kone blev igjen hos ham; men gutten visste ikke hvor de andre gikk hen. Da kiker gutten i en krok; der ser han en gammel hatt; han tar den gamle hatten der og ser på den. Den gamle kona sier: „Det er min sønns hatt; det er en sådan hatt: når en setter den på hodet og ønsker hvor en skal hen, så kommer en dit.“ Gutten tenker på hvordan han nu skal få den hatten der. Så kom folkene; han skulde igjen være der om natten. Gutten sier: „Ja, jeg skal nok bli; men kanskje mor mi venter mig. Jeg skulde nu komme dit og igjen sanke bær til føde for henne.“ De lovte: „Du skal nok få se til henne.“ Folkene gikk igjen bort; da tar gutten hatten og setter den på hodet og ønsker: „Gid jeg nu var hjemme og så til min mor!“ Gutten var da hjemme og hua hadde han med. Han la hatten bak sengen og gikk igjen for å sanke bær. Mens han nu sanker bær, tenker han: „Jeg skal ta hatten på hodet, når jeg kommer hjem, og prøve på å gå til kongsslottet.“

Han kom hjem og satte hatten på hodet og gikk til slottet. De hverken vet eller kjenner hvad det er for en mann. Kongen har en datter, og det er en meget vakker pike. Kongen taler med dem som er i kontoret; de vilde fri til piken. Kongen har hørt at der er riser i en skog der, og de har sådanne fugler som synger vakkert og skinner helt som gull, og hester. Da sier kongen med dem: „Den som kan hente mig en sådan fugl der, får gifte sig med min datter og eie min krone efter mig.“ Den der gutten hører det; han tenker: „Mon jeg skal gå dit?“ Han setter hatten på hodet og ønsker sig til den skogen hvor risene er. Risenes gård var der; men selv var de gått bort, og der var en gammel kone hjemme. Gutten spør den gamle kona: „Hvordan er det nu her? Har I sådanne fugler som synger så?“ Den gamle kona sier: „Ja, vi har.“ Gutten går for å se på dem. Da er det også fugler der som

De manna bar'ni gæč'čat dɛit. De læt ɛitọ dobbe loddit, mat rat gollọdit, ja hæstat čuw'get. De gæč'ča da bar'ni dɛit dobbe; de valdi hattas; de savvali dobbe fas ere; mutte i duos'tan val'dit mɛi'dege. De manai vut dokkọ šluot'ti.

De jur'dili bar'ni ja de bijai dokkọ fasten. De buođi dokkọ; de jærra boares akkas: „Goas dat buottet ruok'tot dobbe?“ De mui'tala boares ak'ka, goas dat buottet. De daddja boares ak'kai, son galgali val'dit ovta loddi. Ḍaddja boares ak'ka: „Go don valdat loddi, de galgat val'dit fastimus loddi ikge galga gæččastit mannjai.“ De bar'ni valdi da fastimus loddi; de doalvui gonagas-šluot'ti da loddi ja guđi da loddi dokkọ, ja manai fas jettanasait vuow'dai. De dal jærra da boares akkan: „Goas dal buottet sii'di?“ De mui'tal boares ak'ka: „dan aigi dat buottet sii'di.“ „So galgali oaǯ'ǯot ovta hæsta.“ Daddja boares ak'ka: „Hæsta do gal oaǯǯot val'dit; mutte do galgat val'dit ˛fastimus hæsta, mutte it galga fal mannjai gæč'čat.“ Mutte i duos'tange bar'ni hæsta val'dit. De boatta fas šluot'ti. De læt kontoristat mui'talan da bodda, atte si læt vieǯ'ǯan da loddi. De læ lod'di nu hur'vi; i dat jiednat mɛi'dege. De boatta duot bar'ni; de lod'di law'lo ja gollọdan gaitin.

De vulgi bar'ni fas dokkọ, cog'gali oai'vai da hattas. De læt jettanasat siidan ja sut'tan har'madit, go lod'di læ jaw'kan. De jæradit duo bardnis: „Uoi'netgo don dobbe ovtage boattimen owdal, mi loddi læ suoladan?“ Bar'ni daddja: „uoini gal.“ „Lawluigo loddi?“ „I law'lọn.“ De jæradit jettanasat: „Guk'kingo buotte dun owdal?“ Daddja bar'ni: „Dat buotte dobbe nu guk'kin.“ „Čuolit si liddje gar'get, jus dat lei boattit.“ De vul'ge jettanasat vut mađ'kai. De bar'ni njawkasti hæsta ja de vulgi hæstain. Boares ak'ka bagadalai bardni: „Galgat val'dit fastimus hæsta. Go gulat jabmamen, de it galga gæč'čat fal mannjai.“ De vulgi bar'ni dɛina hæstain; mutte i dat satte fargabut jottit, go hæs'ta manna. De manna ovta aigi, mɛit manna. De gulla, go jabma dego riđđo. Bar'ni manna hæstain, ja go ol'li dokkọ, gos bæi'vi de bai'ta, de dat diđi: æi dat šat boađe. De savvali šluot'ti dɛina hæstain. De lod'di law'lo ja gollọda har'madit. De mui'tala niei'da da bar'nai: „I lod'di lawlọ, go don it

skinner helt som gull, og det lyser av hestene. Gutten ser på dem der; han tok hatten sin og ønsket sig igjen derfra; men han torde ikke ta noe. Han gikk igjen til slottet.

Så tenkte han og begav sig igjen dit. Han kom dit og spør den gamle kona: „Når kommer de tilbake derfra?“ Hun forteller når de kommer. Han sier til henne, at han skulde ta en fugl. Hun sier: „Når du tar en fugl, skal du ta den styggeste fuglen og ikke se dig bak.“ Gutten tok den styggeste fuglen, førte den til kongsslottet og lot den være igjen der, og han gikk til risenes skog. Han spør nu den gamle kona: „Når kommer de hjem?“ Hun forteller: „På den tid kommer de hjem.“ „Jeg skulde få en hest.“ Den gamle kona sier: „En hest kan du nok ta; men du skal ta den styggeste hesten; du skal endelig ikke se dig bak.“ Men gutten torde ikke ta hesten. Han kommer igjen til slottet. Imens har kontoristene fortalt at de har hentet fuglen. Fuglen er så pjusket; den gir ikke noen lyd. Gutten kommer; da synger fuglen og skinte helt som gull.

Gutten gikk igjen dit; han satte hatten på hodet. Risene er hjemme og svært sinte, fordi fuglen er borte. De spør gutten: „Så du der noen komme imot dig, som hadde stjålet en fugl?“ Gutten sier: „Ja, det så jeg.“ „Sang fuglen?“ „Nei, den sang ikke.“ Risene spør: „Var det langt borte du møtte dem?“ Gutten sier: „Det var langt borte.“ „Vi skulde ha rekt op tarmene på ham, hvis han var kommet.“ Risene gikk atter sin vei. Gutten klappet hesten og reiste så med den. Den gamle kona lærte ham: „Du skal ta den styggeste hesten. Når du hører det durer, skal du endelig ikke se dig bak.“ Gutten reiste med hesten; men han kunde ikke reise fortere enn hesten gikk. Så reiser han en tid. Da hører han at det durer som et skred. Han reiser med hesten og da han nådde dit hvor solen skinte, visste han at de ikke kom mer. Så ønsket han sig til slottet med hesten. Fuglen synger og skinner riktig som gull. Piken forteller gutten: „Fuglen synger ikke, når du ikke er her, og den er pjusket, og de vet ikke hvad som er skyld i det.“ Gutten sier til kongsdatteren: „Derfor er det fuglen synger så, fordi

læt, ja dat hur'vi læ, æige si dieđe, mi dasa læ sivvan." Daddja bar'ni gonagas-nii'di: „Dεina law'lo loddi nu, go so gal'ga dunnje boad'njin læđit." De buvti bar'ni da hæsta, ja hæs'ta čuow'ga nu; sil'ban gait čuow'ga. De mui'tala gonagassi niei'da: „Dat bar'ni læ buk'tan da loddi ja hæsta." De nai'tali dat gæfis bar'ni dεina ai'na gonagas-nieidain.

(Ole Andersen 1923, Mandalen.)

74

De læ akt olmai vaʒ'ʒime miccamar-ija occame sawʒait; de vaʒʒi nu gukki, atte viessaguođi; de buođi ovta jal'gis bai'kai, gost leddje stuora hæl'logæđgit, ja li ak'ta stuora muorra, mast li skođos sis'te. De manai da muora sisa nok'kat; de gulla, go šuvva ja dabma (jubma). De gulai, go buotte ja čok'kaje birra hæl'logeđgit ja rabaste girjit.

De lei gonagasas niei'da læmaš jal'la ige dan ak'tage sat'tan buoridit. De daddje: „I lakka duol'lọ, ow'dalgo Gis'te boatta." De jawkai væha gaska. De buođi (Gis'te) ja mui'tali: „Gal so dietta govt gonagas-nieida oaǯ'ǯot fris'kan; dast læt golbma sul'lọ gonagasa siida buotta, ja valde ovci rasi juokke sul'lọs ja hawdọt dεitguim; de šad'da fris'ka." Dot olmai, gi muoras lei, gulai gaitin dεit, mu i sat'tam dakkat dasa mεi'dege, go dat li diettemæt'tomvuođas mannan nok'kat dam muora sisa. De čalle juokke ak'ta ovta hæstanakki dievva ja biddje girjit gidda ja vul'ge εin, ja olmai vulgi bod'nai ja mui'tali gonagassi, atte „gal son dalkọda du nieida." Gonagas loppidi bæle davverinis, jus uoǯǯọli fris'kan. De valdi olmai rasit, nugo Gistes gulai, ja hawdọdi dεitguim, ja niei'da šaddai buorre, ja oaǯǯui nieidas stuora uobmọdaga bar'dni, gutte dalkọdi.

De golai nub'be jakki; de vulgi ak'ta ieǯa olmai ja manai sæmme bai'kai, vai songe gulali juogalagan rađit, bæsali oaǯ'ǯot dεina lagin riggisvuođa. De manai dokkọ olmai ja manai sæmme skođos-muora sisa. De gulai olmai, go jubma. De buotte ja daddje: „I lakka duol'lọ, ow'dalgo Gis'te boatta." De buođi Gis'te ja dajai: „Dal i

jeg skal være din mann.“ Så kom gutten med hesten, og den skinner så; den skinner helt som sølv. Datteren forteller kongen: „Denne gutten har bragt fuglen og hesten.“ Da blev den fattige gutten gift med kongens eneste datter.

74. DE TO SOM LYTTET JONSOKKNATT.

En mann gikk en jonsokknatt og lette efter sauer; han gikk så lenge at han begynte å bli trett. Da kom han til en slett plass hvor der var store stenheller, og der var et stort tre med en huling i. Han gikk inn i treet for å sove; da hører han at det suser og durer. Han hørte at de kom og satt omkring stenhellene og åpnet bøker.

Nu hadde kongens datter vært tullet, og ingen kunde helbrede henne. Da sa de: „Retten settes ikke, før Kirsti kommer.“ Hun kom ikke på en liten stund; så kom hun (Kirsti) og fortalte: „Jeg vet nok hvordan en skal gjøre kongsdatteren frisk; der er tre øer midt mot kongsgården; ta ni gress fra hver ø og laug henne med det; så blir hun frisk.“ Mannen i treet hørte det alt sammen, men kunde ikke gjøre noe ved det, da han i uvitenhet var gått inn i treet for å sove. De skrev hver et hesteskinn fullt, slo bøkene igjen og drog videre, og mannen steg ned og fortalte kongen, at han nok skulde helbrede hans datter. Kongen lovte ham halvparten av sine skatter, hvis han gjorde henne frisk. Da tok mannen gress således som han hørte av Kirsti, og lauget henne med det. Piken blev frisk, og gutten som helbredet henne, fikk meget gods av henne.

Så gikk det næste år hen; da gikk en annen mann til det samme sted for også å høre noe råd, så han på den måten kunde få rikdom. Han gikk dit og gikk inn i det samme treet. Han hørte at det durte. Så kom de og sa: „Retten settes ikke, før Kirsti kommer.“ Kirsti kom og sa: „Nu skal det ikke bli som ifjor,“ og hun gikk hen til det hule treet, rev mannen ut og sa: „Da du er

galga dak'kujuvvut nugo dii'bma, ja manai skođos-muora lusa ja gaikui olbma olgǫs ja dajai: „Go do læk miel-ævtos mannan dieke, de son gaikǫda jamas; muttǫ diimaš olmai lei sivahæbmi, go son li vaddjolam nu gukki ja vaibai; de fer'ti son vuoinastet.“ Ja nubbi olbma gaikǫdi Gis'te ja gar'gi čuolit birra muora.

(Erik Persen 1880, Kåfjord.)

75.

De li ak'ta bap'pa, vulgi ræŋga occat. Ovta vuowdi čađa manai balgis. De boatta ak'ta bar'ni owdal; jærra bap'pa: „Mi du namma læ?“ Daddja bar'ni: Olšlub'bo.“ Daddja bap'pa: i so fuola Olšlubbo. De vulgi vaʒ'ʒit; de bar'ni ruottai ow'di gukkas ja boatta owdal vaʒʒi. Jærra bap'pa: „Mi du namma læ?“ „Olšlub'bo.“ „I so fuola Olšlubbo.“ De vaʒ'ʒa ɛin gukkibuida. Ber'ni ruottai owdan ow'di ja buođi owdal. Jærra bap'pa: „Mi du namma læ?“ „Olšlub'bo.“ Daddja bap'pa: „Da vuowdin æi lætge eǯago Olšlubbot; gal mo fer'ten val'dit du ræŋ'gan.“ De vulgiga sii'di; buođiga bappa sii'di. De bijai bap'pa ræŋga mæc'cai ja addi hæsta. Olšlub'bo čuoppai muorait ja bijai nu stuorra guorbmi, atte hæs'ta i nagadan likkastat'tit. De suttai Olšlub'bo ja časki hæstan čæbaha gas'kat ja bijai guorbmi nala ja gesi eš bod'nai da guorbmi. De bal'lai bap'pa, ja borai bappan gusait ja ællevait gaitin.

Daddja bap'pa: „Soai gal'gaba vuol'git gulit biw'dit.“ De vulgiga ja manaiga gukkas appai æbagi gæssan mɛi'degi. De goar'njo Olšlub'bo siw'lui ja daddja: „Dobbe læt val'lji guolit ja vancat, atte soai vuol'giba dokkǫ.“ De vulgiga ja buođiga dokkǫ. De leddje jettanasat. De Olšlub'bo algi doarrot dɛit guoimi. De vul'ge jettanasat gad'dai. Olšlub'bo bijai mɛit ja sugai jettanasait ow'di ja manai gad'dai ja bappa hoi'gadi lum'mi ja valdi airo miel'de. Go jettanasat buotte gad'dai, de cabmi dɛina airuin maŋ'gasa jamas, ja muttomat besse battarussi, ja valdi ovta bos'so jettanasain ja vulgiga sii'di. De buođiga sii'di, ja orui væha aigi vel Olšlub'bo das; de vulgi erehin.

De vuol'ga bap'pa ak'ti biw'dit gulit; de leddje jettanasat dobbe ja

kommet hit frivillig, skal jeg slite dig ihjel; men mannen ifjor var uskyldig, da han hadde vandret så lenge og blev trett; så måtte han hvile.“ Og Kirsti slet den andre mannen i stykker og rekte tarmene om treet.

75. DEN STERKE OLSLUBBO.

Der var en prest, som gikk for å finne en dreng. Veien gikk gjennem en skog. Da møter han en gutt; han spør: „Hvad heter du?“ Gutten sier: „Olslubbo.“ Presten sier: „Jeg bryr mig ikke om Olslubbo.“ Han gikk videre. Gutten løp et langt stykke i forveien og kommer gående imot presten. Presten spør: „Hvad heter du?“ „Olslubbo.“ „Jeg bryr mig ikke om Olslubbo.“ Han går videre. Gutten løp i forveien og kom imot ham. Presten spør: „Hvad heter du?“ „Olslubbo.“ Presten sier: „I denne skogen er der ikke annet enn Olslubboer; jeg må nok ta dig til dreng.“ Så gikk de hjem og kom til prestens gård. Presten sendte drengen tilskogs og gav ham en hest. Olslubbo hugg trær og la på så stort lass, at hesten ikke orket å rikke det. Da blev han sint og hugg halsen over på hesten, la den på lasset og drog selv lasset ned. Da blev presten redd, og han åt op for presten alle kyrne og kreaturene.

Presten sier: „Vi skal reise ut og fiske.“ De reiste langt ut på havet og drog ikke noe. Da klyver Olslubbo op i masten og sier: „Der borte er fisk og båter i mengde; vi skal reise dit.“ De gjorde så og kom dit. Da var det riser. Olslubbo begynte å slåss med dem. Så reiste risene til land. Olslubbo la også i vei og rodde foran risene, gikk i land, stakk presten i lommen og tok en åre med. Da risene kom i land, slo han med åren mange ihjel, og noen slapp unda. Han tok en hval fra risene, og han og presten gikk hjemover. De kom hjem, og Olslubbo blev enda en kort tid der. Så reiste han bort.

val'de bappa allahisa ja duol'vǫ gad'dai. De buotte lakka gaddi; de huikiha bap'pa: „Olšlub'bo, ræŋgaǯan! boađe munnje væk'kin!“ De buotte jettanasat gad'dai; de læ Olšlub'bo fiervan čuoǯ'ǯomi ja fak'te, go buottet gad'dai. De cabmi jettanasait nu ollǫ go buotte, ja valdi bappa erehin ja dajai bap'pi: „Jus do vuolgat vel faw'lai, de in mo boađe dudnje væk'kin šatan ænit.“

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

76.

De lei ak'ta boares ak'ka, ja das li bar'ni ja dat bar'ni lei nu lai'ki. De muttin lavvurdat-iđedis dajai æd'ni bar'nai: „Vuolge hal, ræŋgaǯan, čaʒi vieǯ'ǯat! Oaǯǯot vuoddja-gakko.“ Bar'ni i aigǫ vuol'git, ow'dalgo gakko vuoč'čen uoǯ'ǯǫ. Æd'ni daddja: „It oaǯǯǫ gakko, jus it vieǯǯa čaʒi.“ De fer'ti bar'ni vuol'git ja čuoǯǯui gal'dǫgaddin gas'-kabæi'vai. De roggasti vuostaš æb'bara ja čuoǯǯui nuonnabæi'vai, ow'dalgo roggasti nubbe æb'bara, ja de oaǯǯui luosa æb'bari. Bar'ni lii'kui mađohis buris, ja luossa dajai: „Luoite mu jokki!“ Bar'ni dajai: „In mo luoite; mo darbahan du borrat.“ Luossa dajai: „Luoite, luoite! Do oaǯǯot juokke diŋga, mɛit do savvalat.“ De bar'ni luiti luosa jokki ja vulgi sii'di ja savvali ædnis buri dievva gaitelakkan buritguime. Go buođi sii'di, de siđai son ædnistis vuoddjagakko. Æd'ni dajai: „Gal mo dal mattan dudnje ad'dit, go don nu varga buottet čaʒin.“ De vulgi æd'ni bu'rai vieǯ'ǯat gakko; mutte i bæssan sisa ja sivahešguođi bardne; „dat læ læmaš dobbe ja bɛi'sten mu bu'relasa,“ ja manai stoppui ja dajai: „Dal do læt čab'bat dakkan, go do læt bɛi'sten mu bu'relasa.“ Bar'ni dajai: „Jus dat dal læ čab-bat, no gal mon dan dagan vel čab'babuddan.“ De duop'pi bar'ni akšo ja ruottasti olgǫs ja čuoppai da bu're-uvsa cuowkas ja manai sisa ja dajai æd'nasis: „Mana dal gæč'čat, igo dat læ čab'bat go ow'-dal.“ Æd'ni manai olgǫs ja šaddai baha milli, go uoini bu're-uvsa cuowkas; muttǫ go son manai sisa, de uoini son, atte bu'ri lei dievva juokkelakkan burin, ja fer'ti daddjat: „Gal dat læ duotta, mɛit mu laikes bar'ni dajai; čab'bat læ dal bu'ri go ow'dal.“

(Ole Larsen 1885, Lyngsdalen.)

Engang reiser presten ut for å fiske; da var risene der, og de tok presten med sig og førte ham i land. Da de kom nær land, roper presten: „Olslubbo, drengen min! kom og hjelp mig!“ Risene kom i land; da står Olslubbo i fjæren og passer på når de kommer i land. Han slo risene så mange som kom, og tok presten fra dem og sa til ham: „Hvis du enda en gang reiser ut på sjøen, kommer jeg ikke mer og hjelper dig.“

76. GUTTEN MED ØNSKEGAVE.

Der var en gammel kone, og hun hadde en sønn, og han var så lat. En lørdagsmorgen sa moren til sønnen: „Gå nu, drengen min, og hent vann! Du skal få en kake med smør på.“ Gutten vilde ikke gå før han først fikk kaken. Moren sier: „Du får ikke kake, hvis du ikke henter vann.“ Da måtte gutten gå, og han blev stående ved vassnøitet til middag. Da øste han den første bøtta og blev stående til nonsleite, før han øste den andre bøtta. Da fikk han en laks i bøtta. Han likte det svært godt, og laksen sa: „Slipp mig ut i elva!“ Gutten sa: „Jeg slipper dig ikke; jeg trenger dig til mat.“ Laksen sa: „Slipp mig, slipp mig! Da skal du få alt hvad du ønsker dig.“ Da slapp gutten laksen ut i elva, gikk hjem og ønsket sin mors stabbur fullt av allslags gode ting. Da han kom hjem, bad han sin mor om kake med smør på. Moren sa: „Nu kan jeg nok gi dig det, da du kom så snart med vann.“ Hun gikk til stabburet for å hente kake; men hun slapp ikke inn og gav gutten skylden; „han har vært der og ødelagt stabburslåset mitt.“ Hun gikk inn i stua og sa: „Nu har du gjort det pent, da du har ødelagt stabburslåset mitt.“ Han sa: „Hvis det nu er pent, skal jeg nok gjøre det enda penere.“ Så tok gutten øksa og løp ut og hugg stabbursdøra itu, gikk inn og så til mor si: „Gå nu og se, om den ikke er penere enn før.“ Mora gikk ut og blev ille til mote, da hun så at stabbursdøra var itu; men da hun gikk inn, så hun at stabburet var fullt av allslags gode ting, og hun måtte si: „Det er nok sant hvad den late sønnen min sa: stabburet er nu penere enn før.“

77.

1.

Go Jesus lei unna bardnaš, de dat manai judalaǯǯait bardnit-guoimi dukkǫrdallat olgǫs. De dat tu'rije dobbe ol'gon nu ollo; de jami ak'ta judalaǯǯait manain, ja de dat rekinas'te dan, atte dal læ Marja bar'ni dan god'dan. De dat gildi: i so læt dasa mɛi'dege dakkan; de li ieš jabman. Mutte æi dat jak'kan dasa. De dat galgai Mar'ja da straf'fet sin oainededdin. De dat daddja judalaǯǯaidi, atte so bok'ta da bajas, go di ettet jakke, lægo so dakkan dasa mɛi'dege. De čievčasti da bardni Marja bar'ni; de baddjani bajas. De jærra: „Lægo so dakkan dunnji mɛi'dege? Lægo so du god'dan?“ Daddja judalaǯǯa bar'ni: „It do læ god'dan sun. So læ ieš jabman.“ De jak'ki judalaǯǯat, atte i læt god'dan.

De giel'da Mar'ja da bardnis: „It do galga mannat dokkǫ dɛit-guoimi dukkǫrdallat; de daddjet: do læt dakkan, go judalaǯǯait manat dakket bahas.“

2.

De li Josubis ræŋ'ga; de li dimbar-olmai Josut. De bijai Josut ræŋga čuop'pat dim'barit luok'kai, ja de čuoppai dim'barit ja čuoppai oanehaǯǯait. De šaddai hættai ræŋ'ga; i duos'tan mannat dokkǫ isidis lusa, go čuoppai dim'barit oanehæbbut. De manai duoit manait lusa ja de mui'tala, mi sunnji læ gævvan, ja i duosta mannat sii'di, go son beisti ollis dimbar-lana, čuoppai oanehæbbuit. I mui'tan mitto, ja go so mit'tidi dim'barit, de liddje oanehaǯǯat. De daddja Marja bar'ni: „Ale hal læge hæđis dɛina! Soai mannaba dim'barit lusa, ja soai vanahæba dɛit mitto miel'de.“ Ræŋ'ga i siđa jak'kit dasa, atte muorra šat guk'ko vanahemin. „I dat læ dugo bad'di, atte vadna.“ „O,“ daddja Marja bar'ni, „ale fuola! Gal soai oaǯ'ǯoba dɛit mitto miel'de.“ De goččui ræŋga: „Duol'le dal gæččai don!“ Ieš valdi nubbe gæččai; de čaw'gi; de dat gukkui ja gukkui mitto miel'de, ja dat čaw'giga juokke dim'bara nu guk'kin atte mitto lei. De das'tǫ goččui mannat sii'di, ja dat lii'kui ræŋ'ga dasa har'madit.

(Ole Andersen 1923, Mandalen.)

77. FRA JESU BARNDOM.

1.

Da Jesus var en liten gutt, gikk han ut for å leke med jødenes gutter. De turte så meget der ute; da døde et av jødenes barn, og de regnet at Marias sønn hadde drept ham. Han nektet: han hadde ikke gjort ham noe; han var død av sig selv. Men de trodde det ikke. Maria skulde da straffe ham i deres påsyn. Da sier han til jødene at han vil vekke ham op, da de ikke tror, [og spørre] om han har gjort ham noe. Så spente Marias sønn til gutten, og han stod op. Han spør: „Har jeg gjort dig noe? Har jeg drept dig?" Jødens sønn sier: „Du har ikke drept mig. Jeg er død av mig selv." Da trodde jødene at han ikke hadde drept ham.

Da bød Maria sin sønn: „Du skal ikke gå hen å leke med dem; de sier at du har gjort det, når jødenes barn gjør noe galt."

2.

Josef hadde en dreng; Josef var tømmermann. Han sendte drengen op i lia for å hugge tømmer, og drengen hugg tømmer, men hugg det for kort. Da kom han i knipe; han torde ikke gå til sin husbond, da han hugg tømmeret for kort. Så gikk han til de barna der og fortalte hvordan det var gått ham og at han ikke torde gå hjem da han hadde skjemt ut hele tømmerlunnen, da han hugg tømmeret for kort. Da sier Marias sønn: „Vær nu ikke brydd med det! Vi skal gå til tømmeret og strekke det efter mål." Drengen vil ikke tro det at et tre blir lengere ved å strekkes. „Det er ikke som et tau at det tøier sig." „Å," sier Marias sønn, „vær ikke bekymret! Vi skal nok få dem efter målet!" Så bød han drengen: „Hold nu du i den ene enden!" Selv tok han i den andre enden; så strammet han til; da blev treet lengere og blev langt efter målet, og de strammet hver tømmerstokk så lang at den holdt mål. Derpå bød han ham gå hjem, og drengen likte det svært godt.

78.

De li ak'ti boares akkan ak'ta bar'ni, ja dat li nu gæfi, dat boares ak'ka ak'tan bardninis. De daddja bar'ni: „Adde sudnje ovta dɛin spiiničiwgain.“ Dan boares akkan liddje gol'ma spiiničiwga De oaǯǯui vuostaǯen ovta. De buođi gawpǫge; de buođi gonagasa niei'da olgǫs; de jærai: „Mɛit don siđat dan spiiničiwga owdan?“ Niei'da li lakka gol'malok jage, ja gonagas ani hæppade, go su niei'da i naite. Daddja bar'ni: „Jus dal vuolp-lakkit lok'tet buolva raddjai, de oaǯǯot don ovta spiiničiwga.“ Niei'da dagai nuvt. De vulgi bar'ni sii'di. De jærra æd'ni, go buođi sii'di: „Govt manai gawpin?“ Bar'ni daddja: „Buorahit dat manna; muh rutta læ bære un'nan.“ De daddja æd'ni: „Igus dus læ rutta, mɛit uoǯ'ǯǫt dan spiiničiwga owdan?“ De daddja bar'ni: „Gal dat boatta dat ruttani aigis miel'de.“

De anohi ædninis nubbi spiiničiwga; de vulgi gawpǫge vuowđit vast dannai. De buođi gawpǫge gonagas-gar'dima lusa; de buođi gonagasa niei'da olgǫs. De daddja: „Mɛit don siđat dan spiiničiwga owdan?“ Daddja: „Jus dal vuolp-lakkit lok'tet njarre-mad'dagide, de oaǯǯot da spiiničiwga.“ De vulgi bar'ni sii'di; de jærra æd'ni, go buođi sii'di: „Govt manai gawpin?“ De daddja: „Buorahit dat manna; muh rutta læ bære un'nan.“ De daddja: „It don buvte goit da ruđa goas'sege.“ De daddja bahas bar'ni: „Gal so buk'ta, go ai'ge golla da mud'dui.“

De anohi dat bahas bar'ni da goalmat spiiničiwga; de vulgi gawpǫge vas vuow'dit dan. De buođi gawpǫgen gonagas-gar'dima lusa; dasge vuh on buođi dat gonagasa niei'da olgǫs. De jærra: „Mɛit do siđat do spiiničiwga owdan?“ De daddja bahas bar'ni: „Masbe don dieđat, mi mus læ sækka his'te?“ Son ar'vida, „atte dus læ spiiničiw'ga, gi lavet spii'negawpin mannat.“ De daddja bahas bar'ni: „Spiiničiw'ga sus læ vel dalge gawpin. Jus do dal lok'tet vuolp-lakkit nappe-čoale raddjai, de oaǯǯot da spiiničiwga.“ De uoini bahas bar'ni, atte das læt gol'ma gol'le-guolga baddjebæl cinni. De jærra æd'ni: „Govt manai gawpin?“ De daddja bar'ni: „Buorahit dat manali; mutte rutta læ bære un'nan.“

78. PRINSESSENS MERKER.

En gammel kone hadde en sønn, og hun var så fattig, den gamle kona og sønnen hennes. Så sier sønnen: „Gi mig en av de grisungene!“ Den gamle kona hadde tre grisunger. Han fikk først en. Han kom til byen; kongens datter kom ut og spurte: „Hvad vil du ha for den grisungen?“ Piken var nær tredve år, og kongen syntes det var en skam, at hans datter ikke giftet sig. Gutten sier: „Hvis du nu løfter skjørtet til knes, skal du få den ene grisungen!“ Piken gjorde så. Gutten gikk da hjem. Moren spør, da han kom hjem: „Hvordan gikk det med handelen?“ Gutten sier: „Det går godt; men penger er det for lite av.“ Da sier moren: „Har du ikke penger som du fikk for grisungen?“ Gutten sier: „De kommer nok, de pengene også, i sin tid.“

Så bad han mor si om en grisunge til og gikk til byen for igjen å selge også den. Han kom til byen til kongsgården; da kom kongens datter ut. Hun sier: „Hvad vil du ha for den grisungen?“ Han sier: „Hvis du nu løfter skjørtet til lårkrikene, skal du få den grisungen.“ Gutten gikk da hjem. Moren spør da han kom hjem: „Hvordan gikk det med handelen?“ Han sier: „Det går godt; men penger er det for lite av.“ Hun sier: „Du kommer da aldri med de pengene.“ Den slemme gutten sier: „Jeg skal nok komme med dem, når tiden lir så langt.“

Så bad den slemme gutten om den tredje grisungen og gikk igjen til byen for å selge den. Han kom til byen til kongsgården; atter kom kongens datter ut. Hun spør: „Hvad vil du ha for den grisungen?“ Den slemme gutten sier: „Hvorav vet du hvad jeg har i sekken?“ „Jeg skjønner at du har en grisunge, du som pleier å handle med griser.“ Den slemme gutten sier: „En grisunge har jeg også nu å selge. Hvis du nu løfter skjørtet til navlen, skal du få grisungen.“ Da så den slemme gutten at hun hadde tre gullhår ovenfor skamdelen. Moren spør: „Hvordan gikk det med handelen?“ Gutten sier: „Det vilde gå godt; men penger er det for lite av.“

De gonagas čuoggi ol'muit čoak'kai; de jærra gonagas: „Lægo ak'tage, giddja dietta, gal'le gol'leguolga su nieida cinnin læt?“ De daddja ak'ta bakkar: „Njæl'lje gol'leguolga dat læt.“ De daddja gonagas: „Æi njæl'lje læ gal.“ De čok'kaha lun'ta salan čiegan dobbe ja daddja: „So gal dietta, man gal'le gol'leguolga das læt, go so sitta daddjat.“ De daddja gonagas: „Daja hal; de oaǯǯot su nieida ak'kan alcek.“ De ruottasti gonagas-niei'da da bardni lusa ja siđai olgǫs, ja son addi dasa gavce čuođi dala ruđa ja goččui mannat sii'di ige boattit dieke šat bieđđat. De bar'ni buođi sii'di. De daddja edninis: „Dal læ vuostaš spiiničiwga mak'so,“ ja dat li gavci čuođi dala.

De vulgi bar'ni vast dokkǫ gonagasa gar'dime; de buođi dokkǫ de manai čikki čok'kedet. De daddja bahas bar'ni: „So gal dietta, gal'le gol'leguolga gonagasa nieidan læt, jus so sitta daddjat.“ De daddja gonagas: „Daja hal ak'ti ja ol'le ere dast alege šat bieđa dast!“ De ruottasti gonagasa niei'da ja addi ak'ta nubb lokkai čuođi dala sudnje. De goččui: „Mana hal sii'di alege šat boađe dieke goas'sege!“ De daddja bahas bar'ni edninis: „Dal læ nubbi spiiničiwga mak'so.“ De liddje juo ovci nub lokkai čuođi dala da guovti spiiničiwga owdan.

De vulgi vast da bahas bar'ni dokkǫ gonagas-sii'di. De buođi dokkǫ. De manai gonagas salli, dobbe gost dat liddje dɛit doaloidasa doallamen. De daddja bahas bar'ni: „So gal dietta, gal'le gol'leguolga das læt, jus so sitta daddjat; mu i so siđage daggaviđi vel daddjat.“ De ruottasti gonagas-niei'da ja addi ovci čuođi dala ja vit'ta goalmat lokkai dala vel baddjel, ja goččui mannat bardni sii'di. De daddja bar'ni: „Dal læ dan goalmat spiiničiwga owdan mak'so, æd'ni!“

De manai ak'ti dat bahas bar'ni vel dokkǫ gonagasa šluot'ti. De daddja: „Dal so mui'tala, gal'le gol'leguolga læk gonagasa nieidan.“ De daddja: „Das læ gol'ma gol'leguolga baddjebæl'de cinni.“ De daddja gonagas: „Doai gal'gabæt'ti bakkarin gol'ma ija nok'kat su nieida bal'di, ja goab'bai læ iđedes su niei'da čalmat oađđimen, dat gal'ga oaǯ'ǯot su nieida allahis ak'kan.“ De tref'fi bar'ni ovta boares akka, go li mannamen ovta ækkeda gonagasa bai'kai. De daddja

Så samlet kongen folk sammen; han spør: „Er der noen som vet hvor mange gullhår min datter har på skamdelen?“ En baker sier: „Det er fire gullhår.“ Kongen sier: „Nei, det er ikke fire.“ Gutten sitter i en krok der i salen og sier: „Jeg vet nok hvor mange gullhår hun har, hvis jeg vil si det.“ Kongen sier: „Si det nu; da skal du få min datter til kone.“ Kongsdatteren løp hen til gutten og gav ham åtte hundre daler i penger og bød ham gå hjem og ikke mer komme dit og tøve. Gutten kom hjem. Han sier til mor si: „Nu har jeg betaling for den første grisungen,“ og det var åtte hundre daler.

Gutten gikk til kongsgården; han kom dit og satte sig i kroken. Den slemme gutten sier: „Jeg vet nok hvor mange gullhår kongsdatteren har, hvis jeg vil si det.“ Kongen sier: „Si det nu engang og bli ferdig med det og tøv ikke mer her!“ Da løp kongens datter og gav ham elleve hundre daler. Hun bød: „Gå nu hjem og kom aldri mer hit!“ Den slemme gutten sier til mor si: „Nu har jeg betaling for den andre grisungen.“ Det var nitten hundre daler for de to grisungene.

Den slemme gutten gikk igjen hen til kongsgården. Han kom dit. Han gikk inn i kongens sal, hvor de holdt sine forsamlinger. Han sier: „Jeg vet nok hvor mange gullhår hun har, hvis jeg vil si det; men jeg vil ikke si det nu straks.“ Kongsdatteren løp og gav ham ni hundre daler og enda fem og tyve daler attpå og bød ham gå hjem. Gutten sier: „Nu har jeg betaling for den tredje grisungen, mor!“

Den slemme gutten gikk enda en gang til kongens slott. Han sier: „Nu forteller jeg hvor mange gullhår kongens datter har.“ Han sier: „Hun har tre gullhår ovenfor skamdelen.“ Kongen sier: „Du og bakeren skal sove tre netter ved siden av min datter, og den hun om morgenen sover med ansiktet mot, han skal få henne til kone.“ Da traff gutten en gammel kone, da han en kveld gikk til kongens gård. Hun sier: „Gi mig et glass vin!“ Gutten gav henne et glass vin. Da sier hun: „Hvor skal du hen?“ Den slemme gutten sier: „Jeg skal hen og sove ved siden av kongs-

boares ak'ka: „Adde sudnje vii'na-klase!“ De addi lun'ta da boares ak'kai vii'na-klase. De daddja boares ak'ka: „Gosa do læt mannamen?“ Bahas bar'ni daddja: „So læ manname gonagasa nieida bal'di nok'kat,“ ja de mui'tali boares ak'kai, atte goab'bai niei'da læ čalmat iđedes, go gonagas boatta gæč'čat sin, dat gal'ga oaǯ'ǯok gonagasnieida ak'kan allahis. De daddja boares ak'ka: „Gol'ma sappana buottet dun owdald ja fallet ieǯase dudnje bal'valæd'djen;“ goččui val'det bal'valæd'djen allahis. De buođi ak'ta god'desappan: „Valde su ræŋ'gan allasik!“ „Boađe, mo valdan.“ De cog'gali god'desappana ræd'djolum'mi. Oanehaǯǯa vaʒʒi; de buođi buownjat-sappan ja falai ieǯas bii'gan bahas bar'nai. De daddja bar'ni: „Na, boađe hal munnje bii'gan!“ Oanehaǯǯa vaʒʒi; de buođi šnjierra-sappan: „Valde su allasat bii'gan!“ De lun'ta, go li mannamen gonagasa sii'di, uosti bakkares allahes riŋ'galit dievva lummait.

De nok'ke ækkedes vuostaš ija. De niei'da dieđostge jor'gali čalmit da bakkare. De buođi da bahas bardnin dat god'desappan eri lumman ja manai da bakkara junnerai'gai bossot, nu atte i bakkar uoǯ'ǯon oađđit maggarge dan ija. De riemai gas'tit ja buos'kot, ja de šaddai nu guocca haddja. De niei'da fer'ti jor'galet čalmit da bahas gæfes bar'nai. Iđedis buođi gonagas gæč'čat; de uoini: alda niei'da lei gæfes bar'nai čalmat oađđimin.

De šaddai nub'be iddja; de nok'ke, bakkar ja dat bahas bar'ni. De dasge buođi buownjat-sappan ja bosso bakkara junnerai'gai, nu atte dat riemai buos'kot guocca haja. De fer'ti gonagasa niei'da jor'galet čalmit duo bahas gæfes bar'nai; i dat bir'gen, go riemai nu har'mes guocca haddja. Gonagas buođi iđedis; de gawnai nieidas čalmat oađđime da bahas gæfes bar'nai. De daddja gonagas: „Jogo læ dal dust dat lik'ko, att don oaǯǯot mu nieida alcek ak'kan?“

De bæi'vit de bakkar goarohi allahis sas'te-sawʒanak'ke-busait, amas guocca haddja boatta ere busai sis'te nieida lusa. De buotte gaitin gol'ma sappana, ja muttimat bossot junne-raigit, ja muttimat bosso njal'meraige, ja ak'tagis bosui bæl'ljerai'gai nu har'madet, nu atte dat riemai buos'kot, dat bakkar, ja šaddai nu har'mes guocca haddja, nu atte niei'da fer'ti jor'galet boares akka bar'nai čalmit ja

datteren," og så fortalte han den gamle kona, at den som piken om morgenen vender ansiktet mot, når kongen kommer for å se til dem, han skal få kongsdatteren til kone. Den gamle kona sier: „Der kommer tre mus imot dig og byr sig til tjenere hos dig." Hun bød ham ta dem i sin tjeneste. Så kom en lemen: „Ta mig til dreng hos dig!" „Kom, jeg tar dig." Han stakk lemenet i trøielommen. Han gikk en stund; da kom en gråmus og bød sig til pike hos den slemme gutten. Han sier: „Nå, kom nu og bli pike hos mig!" Han gikk en stund; så kom en skogmus: „Ta mig til pike hos dig!" Mens gutten gikk til kongsgården, kjøpte han sig hos en baker lommene fulle av kringler.

De la sig om kvelden den første natten. Piken vendte, som en kan vite, ansiktet til bakeren. Da kom lemenet op av lommen til den slemme gutten og gikk og blåste i bakerens nesebor, så han slett ikke fikk sove den natten. Han begynte å nyse og fjerte, og der blev en stygg lukt. Piken måtte vende ansiktet mot den slemme fattiggutten. Om morgenen kom kongen for å se; da så han at datter hans lå og sov med ansiktet mot fattiggutten. Så kom den andre natten; de la sig, bakeren og den slemme gutten. Da kom atter gråmusen og blåste i neseboret på bakeren, så han begynte å nyse og fjerte stygg lukt. Da måtte kongsdatteren vende ansiktet mot den slemme fattiggutten; hun kunde ikke berge sig, da det blev sådan svært stygg lukt. Kongen kom om morgenen; da fant han sin datter sovende med ansiktet mot den slemme fattiggutten. Kongen sier: „Har nu du den lykke at du får min datter til kone?"

Så lot bakeren sig om dagen sy bukser av sauskinn, forat den stygge lukten ikke skulde komme ut av buksen hen til piken. Da kom alle tre musene, og noen blåste gjennem neseborene, noen blåste gjennem munnen, og en blåste inn i øret så svært at bakeren begynte å fjerte, og det blev så svært stygg lukt, så piken måtte vende ansiktet mot den gamle konas sønn og enda stikke nesen under haken hans. Så kom kongen om morgenen; han så sin datter i armene på den slemme gutten; hun hadde enda stukket nesen under haken hans, og hun hadde også slått armene godt om ham.

cog'gat vel juni boares akka bardni gaibe vuollai. De buođi gonagas iđedes; de uoini nieidas bahas bardni fađmin, ja june vel li cog'gan bahas bardni gaibe vuollai, ja gonagas-niei'da mɛit lei fađmastan sun har'madik. De naitiga dat gonagas-niei'da ja dat bahas boares gæfes akka bar'ni, ja mo mɛit leddjėn hæjain, ja de mo šad'den vuol'git ėre dobbe, ja guok'te jagi hæjak bi'ste.

(Lars Nilsen 1903, Sørfjord.)

79.

De leddje guok'te bardni; dat jođiga ovtas ja bijaiga ak'ti dam balka, mɛit dat oaǯ'ǯoba goab'bage; nub'be jođi skippa miel'de, ja nub'bi li gad'de-bar'gi. Muttǫ dat lavi nu baha jukkat; de jugai gaite da balkas bajas, nu att i baccan bivtas nala, ja 15 dala (dat lei juokke jagi) oaǯǯuiga goabbašagat. De buođi nub'bi ol'gǫriikas skippain ja oaǯǯui da 15 dala; de vulgi occat guoimis gawpǫges; de gawnai; dast lei horstas bik'tasat, buvsak ja ræd'djo. De jugi duot bar'dni, gi ol'gǫrii-kas buođi, ja addi bæli da viđa nubbe lokkai dalas ja goččui guoimis ja nævvui: „Don ik galga viini jukkat ikge stajedet dun uobmǫdagat, mɛit oaǯǯot.“

Duot bar'dni vulgi nubbi ræiso ol'gǫrii'ki ja buođi dobbe ruok'tot ja li uoǯ'ǯǫm 15 dala dobbe ja manai gawpǫgi ja gawnai guoimis dobbe. Da li jukkam visu visut ruđaides; i læn i skilletge. De addi bæli ruđainis do juk'kis bar'dnai ja gæč'čali vel siivos næv'vot att i jukkat.

De vulgi goalmat gærdi ol'gǫrii'ki ja buođi ruok'tot ja manai gaw-pǫgi. De li su guoibmi sæmmelagan go ow'dal. De vulgi bar'dni eret gawpǫgis, ige sust læn rutta ænek go 15 dala, mɛit son manje-muš ræisos oaǯǯui. De vaʒʒi oanehaǯǯa; de buođi ovta riggis dalo guow'do; dalo-isidis leddje čieǯa skippa mannan ol'gǫrii'ki ja leddje gukki jaw'kan juo, ja dalo-isit doaivui, atte dat læt cuwkas borja-stan. De buođi bar'dni dalo-isida vissui ja siđai matta oas'tit, dɛi-nago sust li næl'gi, gutte lei vaʒ'ʒan čađa bæivi. Dat goččǫhalai sisa, gost ieǯa alla olbmat gal'ge borrat, ja dast lei ak'ta niei'da, ja nieidas lei ir'gi mannan ol'gǫrii'ki ovtain skippain, mi lei nieida

Da blev kongsdatteren og den gamle fattige konas slemme sønn, gift, og jeg var også i bryllupet, og så kom jeg til å reise derfra, og to år varte bryllupet.

79. GUTTEN FÅR VED EN FEILTAGELSE DEN RIKE PIKE.

Der var to gutter; de vandret sammen og slo sammen den lønn hver av dem fikk; den ene reiste med et skib, og den andre arbeidet på land. Men han pleide å være så slem til å drikke og drakk op alt det han tjente, så han ikke hadde klær igjen på kroppen, og 15 daler fikk de begge (det var hvert år). Så kom den ene med skibet fra utlandet og fikk de 15 daler. Han gikk for å lete op kameraten sin i byen. Han fant ham; han hadde klær av sekkelerret, bukse og trøie. Den gutten som kom fra utlandet, delte og gav ham halvparten av de 15 daler, og han bad og formante ham: „Du skal ikke drikke brennevin og ikke ødsle bort det gods du får."

Gutten reiste for annen gang til utlandet og kom tilbake derfra og hadde der fått 15 daler. Han gikk til byen og fant sin kamerat der. Denne hadde drukket op pengene sine, hvert grand; han hadde ikke en skilling. Da gav han den drikkfeldige gutten halvparten av pengene sine og prøvde enda pyntelig å formane ham til ikke å drikke.

Så reiste han tredje gang til utlandet og kom tilbake og gikk til byen. Da var hans kamerat likedan som før. Han gikk da bort fra byen og hadde ikke flere penger enn de femten daler som han hadde fått for sin siste reise. Han gikk en stund; da kom han til en rik gård; husbonden hadde syv skib som var reist til utlandet; de hadde alt vært lenge borte, og husbonden trodde at de var forlist. Gutten kom til husbondens gård og vilde kjøpe mat; for han var sulten, da han hadde gått hele dagen. Han blev budt

ac̄c̄i buoremus skip'pa. De gal'ge al'git borrat, ja go borramis leddje gær'gan, de gal'ge biddjat gobmot borran-litti ja biddjat ruđait vuollai, man ollo ieš guttet sitta ad'dit. Bar'dni bijai gaite ruđaides. Dego niei'da vieǯǯai borranlittit, de gawnai bardni litti vuol'de 15 dala. De doaivui niei'da ja dalo-isit, atte dat læ riggis, gæst leddje nu val'lje ruđat ad'dit. De biwdi bar'dni nok'kamsaji; de oaǯǯui ovta gam'-mara, gost bar'dni galgai nok'kat, ja niei'da nokkai sæmme gam'mar-lovtas, ja li niei'da stɛl'len ucca diwgaǯa bajil ieǯas sæŋga, ja bad'-degæc̄c̄i manna ras'ta lovta ja c̄ađa sæini olgos-bællai. De šaddai bar'dnai ol'gohætti ja vulgi olgo̜s, ja lei nu sæwdnjat dat gammir, atte sæini miel'de fer'ti njammat (duop'pat) olgo̜s. De guoskai gietta da bad'dai, mast diw'ga lei, ja de diw'ga skilihi. De doaivui niei'da, atte de læ boattan su ir'gi ol'goriikas, ja buođi uk'sagas'ki ja goc̄c̄ui sisa boattit. De manai bar'dni sisa, ja niei'da siđai boattit seŋ'gi vel'-ledit ja mui'talit sagait ol'go-ædnami. De vel'ledi bar'dni, mutte i duos'tam jienadallat sagga. De jærai niei'da: „Igo duina læt man-nan buris ol'gorii'ka-gawpin?“ I bar'dni jienadam mɛi'dege. Go niei'da uoini dan, de siđai dan vil'let hurrudakki, ja šaddai niei'da nuollin. De riemai jurdahit niei'da: „So fer'ti val'dit dal da bardni,“ ja addi dasa ruđa, c̄uođi dala. De dajai niei'da: „Do galgat dal ac̄c̄istes ak'kuderet oas'tit dait c̄ieǯa skippa ak'tan galvuin: „Galle ac̄'c̄i vuow'da miha halbes rutti.“ De addi niei'da golbma c̄uođi dala, ja bar'dni uosti skippait, gaitin c̄ieǯa skippa ak'tan galvuin, ja dalo-isit doaivui, atte dat æi boađege šatan ruok'tot. Mutte de golle guok'te bæivi; de buotte skippat gaitin c̄ieǯa ruok'tot ja galvuit buk'te juokke ak'ta dievva. De buođi ow'dahaš ir'gi; mutto̜ go uoini moar'-sis govt læ, de manai ja njul'c̄i mirri. De riemai dalo-isit gattat, go so galgai vuow'dit nu halbes rutti skippaides. De riemai falohet nieidas ak'kan bar'dnai; de nai'tali bar'dni dɛina nieidain ja oaǯǯui stuora uobmo̜daga.

(Erik Persen 1880, Kåfjord.)

inn der hvor andre fornemme folk skulde spise; der var en pike, og pikens kjæreste var reist til utlandet med et skib, som var hennes fars beste skib. Så skulde de begynne å spise, og da de hadde spist, skulde de hvelve tallerkenen og legge penger under den, så mange som hver vilde gi. Gutten la alle pengene sine. Da piken hentet tallerkenene, fant hun under guttens tallerken 15 daler. Da trodde hun og husbonden at han var rik, som hadde så rikelig med penger å gi. Gutten bad om natteherberge og fikk et kammer, hvor han skulde sove. Piken sov på det samme kammerloftet, og hun hadde satt en liten klokke over sengen sin, og en snor gikk over loftet og ut gjennem veggen. Så fikk gutten trang til å gå ut og gikk ut, og det var så mørkt at han måtte famle sig frem langs veggen. Da kom han med hånden bort i den snoren klokken var fast i, og klokken gav lyd. Piken trodde at hennes kjæreste var kommet fra utlandet, og kom i døren og bad ham komme inn. Gutten gikk inn, og piken vilde han skulde komme og legge sig i sengen og fortelle nytt fra utlandet. Gutten la sig, men torde ikke mæle meget. Piken spurte: „Er det ikke gått godt med handelen din i utlandet?“ Gutten melte ikke noe. Da piken så det, vilde hun forføre ham til utukt, og hun blev fruktsommelig. Da begynte piken å tenke: „Jeg får nu ta den gutten,“ og gav ham penger, hundre daler. Hun sa: „Du skal nu akkordere med min far om å kjøpe de syv skibene med ladning. Far selger dem nok for en meget billig pris.“ Piken gav ham tre hundre daler, og gutten kjøpte skibene, alle syv skib med ladning, og husbonden trodde at de ikke kom tilbake mer. Men så gikk der to dager; da kom alle syv skibene tilbake og var fulle av varer, hvert et. Den forrige kjæresten kom; men da han så hvordan det var med hans kjæreste, sprang han i sjøen. Da begynte husbonden å angre at han hadde solgt skibene sine så billig. Han begynte å by gutten sin datter til kone, og gutten blev gift med piken og fikk meget gods.

80.

De li ak'ti ak'ta gonagas-niei'da, mi dakkidi dam, att i læk ak'tagen, mi suina čuǯ'ǯǫ sanih guoime, ja gonagas loppidi nieida ja bæli riikas, gutte nagadan dεina sanih guoime. De liddje boares gal'lan gol'ma bardne, ja vuostaǯen vul'ge dak guok'te jer'mas bardneguovtis; æba dat nagadam dεina nieidain. De vulgi dat goalmak, mi lei heitǫhæmus bar'ne; gal'ga dat mεit gæč'čalæđik dan gonagas-nieida. De vulgi; de gawnai boares stevel-sowla; de bijai dam skrep'pi. De vaʒʒi εin; de gawnai gal'ma skire; dam mεit bijai skrep'pi. De vaʒʒi εin; de gawnai gal'va-lođi; de bijai dam mεit skrep'pi. De vaʒʒi εin; de gawnai bukka-čoarve; dam mεit bijai skrep'pi. De buođi gonagas-bai'kai. De jærra gonagas-niei'da: „Gosa don læk vuol'gan, don heitǫk?“ De valdi boares sowla ere skræppan ja dajai: „Dale læ dat, mi læ heitǫt.“ De dajai lun'ta: „Dat giekkan læ lieggas.“ De vas'tedi gonagas-niei'da: „Mun sud'dǫ jæssam læ vel lieg'gasæb'bo.“ De valdi lun'ta da gal'ma skire ere skræppas ja dajai: „Dale læ sus, mεina so gal'mǫda.“ De dajai gonagas-niei'da: „I dat šietta.“ De valdi lun'ta dan gal'valođis ja dajai: „Dale læ sus lotti, mεina gallji-da.“ De dajai gonagas-niei'da: „Ruoŋkas læt don sagaidasak.“ De valdi lun'ta bukka-čoarvis ja dajai: „Dat læ dat, mi læ ruoŋkas.“ De i nagadam gonagas-niei'da šat dεina sagait guoime. De oaǯǯui dat heitǫhes lun'ta da gonagas-nieida ja bæli riikas.

(Hans Olsen 1888, Sørfjord.)

81.

De lei ak'ta mu'rėjæd'dji, gutte i læn siidas goas'sege, muttǫ manai mu'rik daluit miel'de ige læn mak'san lænsman'nai væro. De vulgi lænsman'ni occat dan olbma oaǯ'ǯot ban'tidet. Dah i læn siidas; oab'ba doaivui, atte gal si gawdnet. De buođi lænsman'ni mu'rėjæd'-dji lusa ja ban'tidi; muttǫ mu'rėjæd'dji i val'dan ban'tadusa vuos'ta ja dajai: „Boađe dallego son læ siidas; i son valde ban'tadusa dabbe vuos'ta.“

80. PRINSESSEN SOM INGEN KUNDE MÅLBINDE.

Der var engang en kongsdatter som påstod at der ikke var noen som kunde stå sig mot henne i ord, og kongen lovte datteren og halve riket til den som rådde med henne i ord. En gammel kall hadde tre sønner, og først gikk de to kloke sønnene avsted; men de rådde ikke med piken. Så gikk den tredje sønn som var den låkeste; han skulde også prøve kongsdatteren. Han gikk avsted og fant en gammel støvelsåle; han la den i skreppa. Han gikk videre; da fant han en død skjor; også den la han i skreppa. Han gikk videre; da fant han en kile av tørrved; han la også den i skreppa. Han gikk videre; da fant han et bukkehorn; også det la han i skreppa. Så kom han til kongsgården. Kongsdatteren spør: „Hvor skal du hen, du låking?“ Han tok den gamle sålen op av skreppa og sa: „Her er den som er låk.“ Gutten sa: „Dette kjøkken er varmt.“ Kongsdatteren svarte: „Mitt syndelem er enda varmere.“ Da tok gutten den kolde skjora op av skreppa og sa: „Her har jeg noe å kjøle med.“ Kongsdatteren sa: „Det får ikke plass.“ Da tok gutten tørrvedkilen og sa: „Her har jeg en kile å vide ut med.“ Da sa kongsdatteren: „Du er kroket i dine ord.“ Gutten tok bukkehornet og sa: „Dette er det som er kroket“ Da rådde kongsdatteren ikke mere med ham i ord. Den låke gutten fikk kongsdatteren og halve riket.

81. DEN SLUE GUTT OG SØLVBUKKEN.

Det var en murer som aldri var hjemme, men gikk og murte fra gård til gård og ikke hadde betalt lensmannen skatt. Lensmannen gikk for å lete ham op og få pantet. Han var ikke hjemme; søsteren trodde at de nok fant ham. Så kom lensmannen til mureren og pantet; men mureren tok ikke mot pantingen og sa: „Kom da, når jeg er hjemme; jeg tar ikke mot pantingen her.“

De lei sii'di boattan, ja lei oab'ba siidas. Sod'nọs lei ak'ta harvis, mi lei sod'nọ ællon. Mu'rėjæd'dje goččui oabbas god'dit har'va ja biddjat malle-čowji ieǯas čowji nala, ja go so boatta sisa, de val'da son stuora niibi ja lud'de čowje, ja oab'ba gal'ga gač'čat guol'bai, vai lænsman'ni suor'gana, atte sus i gai'bedet šat væro. De buođi lænsman'ni sisa, ja hoi'gadi mu'rijæd'dji niibi čađa čowji, ja oab'ba gaččai vællot. De buođi gonagas ja jærra, mɛit dat gal'ga mak'sit. De daddja bar'dni: „I læt vel hætti; gal das buorre šad'da," duop'pi boc'ci ja čug'gi oab'basis nubbi gæǯi njunne-rai'gai ja bosadi; oab'ba njul'či bajas. Gonagas lii'kui dasa dego jɛl'la ja siđai oas'tit allasis dan boc'ci. Bar'dni vuwdi sudnji boc'ci. Gonagas buođi sii'di ja vieǯǯai ollo gussit gæč'čat dɛit ibmahit, mɛit son dakka. Son sat'ta olbmọ god'dit ja fas æl'lahit. De čug'gi akkas; ak'ka gaččai. Gonagas vaʒ'ʒa birra ja hoakka: „Gal das buorre šad'da." Guossit duoi'vọ atte son læ jɛl'la; duop'pi boc'ci, cog'gali akkas njunnerai'gai ja riemai bossot hægga; muttọ i son uoʒ'ǯọn.

De suttai gonagas mu'rėjæd'djai ja vulgi god'dit sun. Mu'rėjæd'dji gal diđi, atte gonagas boatta sun god'dit, lok'ti bađi olgọs čoska nala, mi lei duol'dame. Gonagas daddja: „Vuowde sudnji dam bađi, mi ieš duol'da." De vuwdi mu'rėjæd'dji gonagassi bađi; muttọ batti i duol'dam šat, go gonagas buvti sii'dasis. De čuoggi gonagas gussidis vuten čoak'kai gæč'čat, att sus læ batti, mi ieš duol'da. Batti orui guolbis, mutte i dul'den goas'sege. Gonagas manai mu'rijæd'dji lusa, jærai: „Mi læ sivvan, go batti i duolda?" Mu'rijæd'dji dajai: „Dɛinago i læt dat sæmme čos'ka go dalle go don uos'tet bađi." Gonagas valdi čoska ja doaivui, atte gal batti duol'da. Muttọ batti i duoldan goas'sege. Gonagas aigui god'dit bardni; muttọ bar'dni valdi kriita ja čali juokke sajis, gos son manai, atte ruđain oaǯ'ǯo juokke diŋga, mɛit sitta. Buođi gonagas-poarta lusa, čali kriitain sæmme laddje. Gonagas uoini dan čallaga ja aigui god'dit bardni, jus son i satte dakkat su nii'di mana golma jagi sisa, ja niei'da orui maddimuš lanjas ollo favtait duokken, vai bar'dni i dokkọ bæsa.

Bar'dni manai sil'bačæppi lusa ja algi dakkat sil'bahar'va, ja harvis lei nu stuorat, atte olmai čagai sisa mannat. Go leiga uoǯ'ǯọm valmasen,

Han var kommet hjem, og søsteren var hjemme. De hadde en bukk som var deres eiendom. Mureren bød sin søster drepe bukken og legge blodmaven på sin egen mave. Når han kommer inn, vil han ta en stor kniv og sprette op maven, og søsteren skal falle til gulvet, forat lensmannen skal bli redd, så han ikke mer krever skatt av ham. Så kom lensmannen, og mureren stakk kniven gjennem maven, og søsteren falt og blev liggende. Kongen kom og spør, hvad det skulde bety. Gutten sier: „Det har enda ingen nød; hun blir nok god igjen.“ Han grep et rør, stakk den ene ende i neseboret på sin søster og blåste; søsteren sprang op. Kongen blev glad i det som en tull og vilde kjøpe sig røret. Gutten solgte ham røret. Kongen kom hjem og hentet mange gjester for å se på de under han gjorde. Han kunde drepe folk og gjøre dem levende igjen. Han stakk da kona si og hun falt. Kongen går omkring og gjentar: „Hun blir nok god igjen.“ Gjestene trodde at han var tullet. Han grep røret, stakk det i neseboret på kona si og begynte å blåse liv i henne; men han fikk ikke liv i henne.

Da blev kongen sint på mureren og gikk for å drepe ham. Mureren visste nok at kongen kom for å drepe ham; han løftet en gryte som kokte, ut på stabben. Kongen sier: „Selg mig den gryta som koker av sig selv!“ Mureren solgte gryta til kongen; men gryta kokte ikke mer, da kongen bragte den hjem. Kongen samlet atter sine gjester sammen for å se, at han hadde en gryte som kokte av sig selv. Gryta stod på gulvet, men kokte aldri. Kongen gikk til mureren og spurte: „Hvad er grunnen til at gryta ikke koker?“ Mureren sa: „Fordi det ikke er den samme stabben som dengang da du kjøpte gryta.“ Kongen tok stabben og trodde at gryta skulde koke. Men gryta kokte aldri. Kongen vilde drepe gutten; men gutten tok kritt og skrev overalt hvor han gikk, at for penger får en alt det en vil ha. Han kom til kongens port og skrev med kritt det samme. Kongen så skriften og vilde drepe gutten, hvis han ikke innen tre år kunde gjøre hans datter et barn. Datteren holdt sig i det innerste rum med mange vaktmenn utenfor, forat gutten ikke skulde kunne slippe dit.

de galgai sil'bačæp'pi gæsašėt gatta miel'de. Bar'dni li har'va sis'te ja spieli dobbe. De fuob'mai gonagas sil'bačæppis dan har'va, siđai luoi'kat allasis muttom bæi'vai su nii'di dokkǫ lok'ti; buorebut golla ai'gi, go læ juoga sus, mεina spieleda. De gesi gonagas har'va lok'ti, ja bar'dni lei har'va čowjis. De buvti gonagas har'va nieida lusa. Niei'da bijai har'va atte al'git spielet. Harvis spieli čađa ija, ja niei'da duon gul'dali, ja šaddai niei'da manjemus'ta nu vaibas, atte i gullan mεi'dege; čok'kot nokkai seŋ'gi. Bar'dni manai har'va čowjis eret ja dagai nii'di mana ja orui nieida lut'te vel golbma bæivi, nu go gonagas i diettam. De buođi gonagas vieǯ'ǯat har'va. De dajai niei'da: „Gal don oaǯǯot juo doal'vot har'va; gal dat lei juo duotta, att juokke diŋga oaǯ'ǯo olmuš dam majilmis, go læ rutta.“ Gonagas fer'ti ad'dit bar'dnai nieidas ak'kan ja bæli obba su riikas.

(Erik Persen 1885, Kåfjord.)

82. MÆRRAKAFTÆI'NA JA SUN AK'KA.

De li ak'ta boaris olmai, ja dast lei ak'ta unna bardnaš. Dam son ani mieldes, anui matta allahis ja bar'nai. De buođi ovta mærrakaftæina sii'di. De anohi biebmo allahis ja bar'nai; de kaftæi'na siđai allahis da bardni, ja son i ai'gǫm ad'dit. Mutt loppedi kaftæi'na: „Guovte gærde juokke vakko oaǯǯok boattik bardni gæč'čak, vai'logo sust bivtas ja mātta.“ De leddje hærrak das, leddje doallamen hær'rabeivit. De goččui sod'nǫ ieǯas bæw'dai borrat ja jukkat. De addi son bardnis kaftei'ni, ja bijai oap'pak kaftæi'nan. Ja so šaddai kaftæi'na. De jami dat ow'dahaš kaftæi'na ja li har'mat riggis. De oaǯǯui son da davvira. De son riemai ol'gorii'ki jottik skippaitguim. Ja son ani biiga, ja dam biiga namma Hil'ma lei, ja dat lei har'mat oskǫlaš bal'valæd'dji. De riemai ovta ækkedan doallak hær'rabeivit dat kaftæi'na, ja ædnak hærras nieidak sun birra čoag'ganeddje gæč'čama ditti, gæsa son ad'da gol'leriŋguit. Ja sun bii'ga manai uk'sagas'ki gæč'čak, gæsa son gol'leriŋguit ad'da. De son gei'gi riŋguit bii'gahis, ja bii'ga dajai: „Manne hær'ra kaftæi'na su bil'kida?“ De son gei'gi

Gutten gikk til en sølvsmed og tok til å gjøre en bukk av sølv, og bukken var så stor at en mann kunde gå inn i den. Da de hadde fått den ferdig, skulde sølvsmeden trekke den henad gata. Gutten var inne i bukken og spilte der. Kongen fikk se den bukken til sølvsmeden og vilde låne den for en dag til sin datter der på loftet; tiden gikk bedre, når hun hadde noe å spille med. Kongen trakk bukken op på loftet, og gutten var i bukkens buk. Så bragte kongen bukken til datteren. Hun satte bukken til å spille. Bukken spilte hele natten, og piken hørte på den. Tilsist blev hun trett så hun ikke hørte noe; hun sovnet sittende i sengen. Gutten gikk ut av bukkens buk og gjorde piken et barn og blev hos piken enda tre dager, uten at kongen visste det. Så kom kongen for å hente bukken. Piken sa: „Nu kan du føre bukken bort; det var nok sant at alt får en i denne verden, når en har penger.“ Kongen måtte gi gutten sin datter til kone og halvten av hele sitt rike.

82. SJØKAPTEINEN OG HANS KONE.

Der var en gammel mann, og han hadde en liten sønn. Denne hadde han med sig, når han gikk og bad om mat til sig og sønnen. Han kom til en sjøkapteins gård. Han bad om mat til sig og sønnen; da bad kapteinen om å få gutten til sig; men han vilde ikke gi ham. Men kapteinen lovte: „To ganger hver uke får du komme og se til gutten, om han mangler klær og mat.“ Der var storkarer der og de holdt kalas. Kapteinen bad dem sette sig ved hans bord og spise og drikke. Da gav han sønnen sin til kapteinen, og denne satte ham i kapteinlære, og gutten blev kaptein. Så døde den første kaptein, og han var svært rik. Gutten fikk da hans gods og begynte å reise med skiber til utlandet. Og han hadde en tjenestepike som hette Hilma, og hun var en overmåte tro tjener. En kveld gav kapteinen sig til å holde kalas, og mange fornemme piker samlet sig om ham for å se hvem han gav gullringer til Han rakte ringene til sin tjenestepike, og hun sa: „Hvorfor spotter min herre kapteinen mig?“ Han rakte henne dem annen gang. Piken sa: „Hvorfor

nubbadis. De bii'ga dajai: „Manne hær'ra kaftæi'na su bil'kida?" De son gei'gi goalmadis ja dajai: „Valde, go olmai læ ad'demen, ja son i bil'ket du, nu duotta go Hær'ra læ dai'vahis." De son nai'tali dεina biigainis, ja lei har'mat oskǫlaš.

De li ak'ta gaw'pe-olmai, orui sæmma siidan, ja lei ak'ti vaʒ'ʒemen gawpǫgis kaftæi'na ja gaw'pe-olmai ja sar'noba nissǫnit oskǫlašvuođan. De daddja Kaspar — da kaftæina namma li Kaspar — atte sust læ oskǫlaš ja buorre ak'ka. De daddja gaw'pe-olmai: „So gal'ga vil'lėk du akka hurrudakki." De daddja Kaspar: „So biddja davviris davviri, jos don galgak vil'lėk mun akka hurrudakki." De vulgi kaftæi'na ol'gorii'ki. De gaw'pe-olmai juokke ækkedan manna Kasparan akka lusa ja vil'le hurrudakki; i uoǯ'ǯǫmge, aigui akšo val'dik ja čuop'pak gaw'pe-ol'man čæbet gas'kak, jos rafe i adde. De li bii'ga Hilman, ja biiga namma lei An'ne. De dajai gaw'pe-olmai dεina: „Jos dieđalik sudnji mui'talik ovta mærkalaš baiki rubmahis, dεinago moai led'ne Kasparin biddjam davviris davviri væđo, jos mon oaǯǯon sun akkain hurruhit. Jos sattalik vuosehik sudnji mærka guđe baikin rubmahis, de mon nai'talan duina." „Sust læ čap'pis gir'ji avvisajin."

De kaf'tæina buođi ol'goriikan sii'di. De čali gaw'pe-olmai girji Kaspari, atte so læ uoǯ'ǯǫn dun akkain hurruhit. De Kaspar suttai. De bijai guok'te matrosa vieǯ'ǯak akka ja goččui dan guovto god'dik ja buk'tit sudnji čalmit ja vaimo. De li ak'ta bæna miel'de, ja da bædnak namma li Ason. De vulgiga sukkak ja sukkaba mædda skippa. De riemai čierrogoattik ja jærra: „Gosa doai sukkabæt'te?" ja æba jiednak mεi'dege. De sugaiga væhaš gaska. De valdiga niibi ja galgaiga riebmak god'dik. De riemai čierrok ja rokkadallak: „Man siva ditti gal'gabæt'ti su god'dit?" De mui'talæba att: „Don læk mannan dεina gaw'pe-ol'main hurruhik, ja dεina Kaspar læ biddjan væđo davviris davviri." De bæna manai æmidis ja matrosai gas'ki, ja čacci golgai bædnaga čalmin, ja gæč'ča æmidasas ja matrosaidi ja bijai čæbehis duovto nala. Ja čuoppaiga matrosak bædnagis čæbehan gas'kak, valdiga čalmit ja vaimo ja bijaiga fat'ti ja doalvuiga kaftei'ni. Ja æmidan suw'di gad'dai. De æmit manai sii'di ja valdi gaitin ruđait mieldis ja siđai ræŋgas šys'sėk. Ja lei big'gėhan ovta stuorra biggegan, da

spotter min herre kapteinen mig?" Da rakte han dem tredje gang og sa: „Ta dem, når jeg gir dem. Jeg spotter dig ikke, så sant Herren er i himmelen." Så giftet han sig med piken sin, og hun var svært tro.

Der var en kjøbmann som bodde på samme gård, og engang gikk kapteinen og han til byen og talte om kvinners troskap. Da sier Kaspar — det var kapteinens navn — at han har en tro og god kone. Kjøbmannen sier: „Jeg skal forføre din kone." Kaspar sier: „Jeg setter gods op mot gods at du ikke skal forføre min kone." Så reiste kapteinen utenlands. Kjøbmannen går hver kveld til Kaspars kone og lokker henne; men han fikk henne ikke til det. Hun vilde ta en øks og hugge halsen over på ham, hvis han ikke gav fred. Hilma hadde en tjenestepike, som hette Anne. Kjøbmannen sa til henne: „Kunde du fortelle mig et merke på hennes legeme? For jeg og Kaspar har veddet gods mot gods, hvis jeg kan forføre hans kone. Kunde du vise mig et merke ensteds på hennes legeme, skal jeg gifte mig med dig." „Hun har en sort flekk på beltestedet."

Så kom kapteinen hjem fra utlandet. Kjøbmannen skrev et brev til ham: „Jeg har fått drive utukt med din kone." Da blev Kaspar sint; han sendte to matroser efter konen og bød dem drepe henne og bringe ham øinene og hjertet. Der var en hund med, og den hette Ason. Matrosene begynte å ro og ror forbi skibet. Da begynte hun å gråte og spør: „Hvorhen ror I?" og de mælte ikke noe. De rodde et lite stykke; da tok de en kniv og skulde til å drepe henne. Hun tok til å gråte og be: „Hvad har jeg gjort, siden I skal drepe mig?" De forteller: „Du har drevet utukt med kjøbmannen, og Kaspar har veddet med ham gods mot gods." Da gikk hunden mellem sin frue og matrosene, og vann rant av dens øine, og den så på sin frue og matrosene og la halsen på toften. Matrosene skar halsen over på hunden, tok øinene og hjertet, la dem på et fat og bragte dem til kapteinen. Og fruen rodde de i land med. Hun gikk hjem og tok alle pengene med sig og bad drengen sin skysse henne. Hun hadde, mens Kaspar var i utlandet, latt bygge en stor bygning og latt gjøre et hemmelig kammer som

bodda go Kaspar lei ol'goriikain, ja li ovta suolli-gam'mara big'gehan, mɛit i diettan ieʒa go bigmæi'starak, ja dokkǫ bijai ieʒas ja Kaspara vihak-bik'tasit ja riŋguit, mɛit li uoʒ'ʒǫn da Kasparis. De da manai gukkas ol'go-ædnamida ja oappahi ieʒas soattehær'ran.

De riemai dur'ke ja franskman'ni soattak. De manai franskmanni bællai. De oai'na boadnjis durki bæl'de. De sitta lonohik allahis; de falla gol'ma ol'ma, jos son oaʒ'ʒo lodnok dam ol'ma. De daddja dur'kehær'ra: „Dat læ nu giewras ja buorre olmai; i son satte dam lodnok." De falai gut'ta ol'ma, ige vel lod'nǫn; de addi ovci ol'ma; de æs'ka lonohi. De soatte nogai. De orrǫ ovta sajin ja nu morrahis Kaspar. De jærra dot soattehær'ra: „Manne do læk nu morrahis? Dal læ soatti mannam baddjel; it do darbak soattai mannak, vaikǫ soatti šaddali." De juokke ækkedan Kaspar læ morrahis, ænep ja ænep šad'da. De son jærra: „Middja dudnji læ šad'dan, go don nu morrahis?" De daddja Kaspar: „I so duosta mui'talik, middja læ munnji šad'dan." De mui'tališguođi atte: „Must lei buorredabalaš ak'ka, ja de mon biddjim ovtain gaw'pe-ol'main davviris davviri væđo, atte jos mun akka oaʒ'ʒo hurruhit. De li uoʒ'ʒǫm hurruhik, ja mon sut'tim. Ja de mo biddjim guok'te matrosa, doal'vok galgaiga ovta bai'kai ja god'dit dokkǫ, ja buk'tit munnji galgaiga čalmit ja vaimo, ja soai buvtiga. Ja must læk dak čalmik ja vai'mo miel'de". De daddja soattehær'ra, igos dokkǫ boađali ruok'tot. Ja de vulgiga dobbe ere ja manaiga sæmme gawpǫgi, gost leiga vuol'gan. De manaiga dokkǫ da boaris sii'dahiska, ja dast læ gaw'pe-olmai orrome.

De sitta doallak hær'rabeivit da soattihær'ra. De oaʒʒui lobi doallak hær'rabeivit. De daddja soattihær'ra da ræŋ'gahis: „Don ik galga jienadallak, vaikǫ mɛit mon sardnǫlim." De čoag'ganeddje hærrak jukkak ja sar'nǫk riggisvuođa birra. De mui'talek, gok'te si læk rig'gǫn. Gaw'pe-olmai i mui'tal, gok'te læ so rig'gǫn. De daddja: „Var'ga læ son rig'gǫn." De siđai nubbi ækkedan doallak hær'rabeivit, ja loppedi gaw'pe-olmai: oaʒ'ʒo vel doallak. De doalai nubbi ækkedan, ja hærrak sar'nǫk vuot riggisvuođait birra. De daddja gaw'pe-olmai: „So læ var'ga rig'gǫn." De jærra soattehær'ra: „Gok'te don læt rig'gǫn?" Ige duos'tam mui'talik, gok'te læ rig'gǫn. De

ingen andre enn byggmesterne visste om, og der la hun sine og Kaspars bryllupsklær og de ringer hun hadde fått av Kaspar. Så reiste hun langt bort til utlandet og gikk i offiserlære.

Da begynte tyrken og franskmannen å krige. Hun tok parti for franskmannen. Da ser hun sin mann på tyrkens side. Hun vil bytte ham til sig og byr tre mann, hvis hun får ham i bytte. Tyrkeherren sier: „Det er en sådan sterk og god mann; jeg kan ikke bytte ham bort." Da bød hun seks mann, og enda byttet han ikke. Da gav hun ni mann, og da først byttet han. Så sluttet krigen. De var på samme sted, og Kaspar var så bedrøvet. Krigsherren spør: „Hvorfor er du så bedrøvet? Nu er krigen over; du behøver ikke å gå i krig, om det skulde bli krig." Hver kveld er Kaspar bedrøvet; han blir det mer og mer. Hun spør: „Hvad er det som har hendt dig, siden du er så bedrøvet?" Kaspar sier: „Jeg tør ikke fortelle hvad som har hendt mig." Da begynte han å fortelle: „Jeg hadde en dydig kone, og så veddet jeg med en kjøbmann gods mot gods, om han kunde forføre henne. Så fikk han forført henne, og jeg blev sint. Så sendte jeg to matroser, som skulde føre henne til et sted og drepe henne der; de skulde bringe mig øinene og hjertet, og de gjorde det. Jeg har øinene og hjertet med mig." Da spør krigsherren, om han ikke vilde komme tilbake dit, og så reiste de derfra til den samme by som de var reist ut fra. De gikk til sin gamle gård, og der bodde kjøbmannen.

Krigsherren vilde holde kalas, og det fikk han lov til. Han sier til drengen sin: „Du skal ikke mæle et ord, hvad jeg enn måtte tale." Storkarene kom sammen for å drikke og taler om rikdom og forteller hvordan de var blitt rike. Kjøbmannen forteller ikke hvordan han er blitt rik. Han sier: „Jeg er blitt rik i en fart." Så vilde krigsherren holde kalas den næste kveld, og kjøbmannen lovte at han skulde få det. Han holdt kalas den næste kveld, og storkarene taler igjen om rikdom. Da sier kjøbmannen: „Jeg er blitt rik i en fart." Krigsherren spør: „Hvordan er du blitt rik?" Han torde ikke fortelle hvordan han var blitt rik. Da begynte han å fortelle: „Der var en sjøkaptein her, og han hadde en kone som var

riemai mui'talik: „De li ak'ta mærrakaftæi'na dast, ja sust lei oskǫlaš ak'ka juokke lakkai, ja soai bijaiga væđo davviris davviri, jos so oaǯ'ǯo sun akka furrudakki, ja ige son uoǯ'ǯǫm. Ja dast lei bii'ga, ja so oaǯǯui mui'talik, goggǫ dast lei mær'ka rubmahis, ja son loppedi nai'talik dɛina biigain." De manai soattehær'ra olgǫs ja vieǯǯai politiait ja bijai gidda gaw'pe-ol'ma ruwdidi ja akka mɛit. Ja šaddai lakka, ja dub'mėhalai gaw'pe-olmai juokke lađđahis val'dujuvvuk luovos. Soattehær'ra daddja: „Mon læm riebmam lagastik, ja mon siđan loappahek."

De orǫdan goabbašagak dɛin biggegin, ja Kaspar rakkadan ækkedis biebmuit ja ædnak morastan. De manna soattehær'ra olgǫs ja manai suolli-gam'mari ja bijai ieǯas vihak-bik'tasit nala ja manai giekkani Kaspara lusa ja jærra: „Gost dun hær'ra kaftæi'na dal læ?" De daddja: „Æs'ka lei biggigis." De manai olgǫs. De buođi hær'ra kaftæi'na sisa, ja daddja Kaspar: „Dast lei ak'ta nissǫn, middja du jærai." Da fast manai soattehær'ra olgǫs, ja boatta fast sæmme niso ja jærra: "Gost dun hær'ra kaftæi'na læ?" De daddja Kaspar nissǫnina atte: „Don læk dego mun ow'dahaš Hil'ma oai'nit, middja jabman læ." De vulgi Kaspar gidda val'dik. De manai fast olgǫs. De buođi fast væha aigi bærin sisa ja jærra: „Gost dun hær'ra kaftæi'na dal læ?" De daddja Kaspar: „Æs'ka manai olgǫs." De manai Kaspar ja valdi gidda da nissǫna ja čierro ja daddja atte: „Don læk dego sun ow'dahaš ak'ka oai'nit." Ja daddja nissǫn atte: „Mon læm dat ow'dahaš ak'ka." De daddja Kaspar: „Ik don læ su ow'dahaš ak'ka, dɛinago mu lut'te læk čalmit ja vai'mo." De dajai niso: „Da læt Ason čalmit ja vai'mo, mak læk du lut'te." De Kaspar šaddai ilǫlaš, ja soai eligan gut'ta nubbe lokkai jagi ovtas ja ilǫlaǯǯat leiga.

(Johan Pedersen 1883, Storfjord.)

83.

De li ak'ta olmai, man goččǫdeddje Riggis Piettarin, ja li ak'ta niei'da dast, ja lei ak'ta gæfes læs'ka, mi li Riggis Pieran husman'ni. Lei ak'ta bar'ni gæfes læskan, ja li ak'ta olmai dast lakka, man goččǫ-

tro i alle måter; vi veddet gods mot gods, om jeg kunde forføre henne, og jeg kunde det ikke. Hun hadde en pike, og jeg fikk henne til å fortelle hvor hun hadde et merke på legemet, og jeg lovte å gifte mig med piken." Da gikk krigsherren ut og hentet politi og satte kjøbmannen og kona hans i jern. Og der blev sak, og kjøbmannen blev dømt til å sønderlemmes i hvert ledd. Krigsherren sier: „Jeg har begynt å føre sak og jeg vil føre den til ende."

Så bodde de begge i de bygningene, og Kaspar laget kveldsmat og sørget meget. Da gikk krigsherren ut og inn i det hemmelige kammer, tok sine bryllupsklær på og gikk ut i kjøkkenet til Kaspar og spurte: „Hvor er din herre kapteinen nu?" Han sier: „Han var nylig i bygningen." Så gikk han ut. Da kom herr kapteinen inn, og Kaspar sier: „Der var en kvinne her som spurte efter dig." Krigsherren gikk ut igjen, og den samme kvinnen kommer igjen og spør: „Hvor er din herre kapteinen?" Kaspar sier til kvinnen: „Du ser ut som min forrige Hilma, som er død." Han skulde til å ta henne fast. Hun gikk ut igjen. Litt efter kom hun igjen inn og spør: „Hvor er din herre kapteinen nu?" Kaspar sier: „Han gikk nylig ut." Da gikk Kaspar og tok kvinnen fast; han gråter og sier: „Du ser ut som min forrige kone." Og kvinnen sier: „Jeg er din forrige kone." Kaspar sier: „Du er ikke min forrige kone; for øinene og hjertet har jeg." Da sa kvinnen: „Det er Asons øine og hjerte du har." Da blev Kaspar glad, og de levde seksten år sammen og var glade.

83. RIKE PER KREMMER.

Det var en mann som de kalte Rike-Per, og han hadde en datter. Der var en fattig enke som var husmann hos Rike-Per. Hun hadde en sønn. Der var en mann der i nærheten som de kalte

deddje Gal'lan. Dat li buorat spoavvat. De manna Riggis Piettar ovta bæivi Galla lusa ja sitta spoavvat, gæina gal'ga mun niei'da nai'talit. De daddja Gal'la: „Mon vaʒʒam ol'gon." De manai olgǫs ja buođi sisa; de daddja, mεit mon oainam almi nastin, atte dun niei'da nai'tala gæfes læska bardnin. De suttai R. Piera ja manai olgǫs ja manai gæfes læska sii'di ja siđai dam bar'nemana oas'tit. Mutte daddja gæfes læs'ka: „Im mon dal satte od'ne goit vuow'dit." De daddja R. Piera: „Mannes don it satte od'ne munnje vuow'dik bardnak, vai oaǯǯot ruđa, mεina oastat allasik mātta?" De goč'čǫ gæfes læs'ka: „Boađe iđit, de moai sar'nǫ dam birra." De šaddai iđet; de manai R. Piettar læska lusa. De daddja: „Jogo don dal vuowdat od'ne munnje?" De vas'tida gæfes læs'ka atte: „Mon fir'tem dudnje vuow'dik bar'nemannam." De vuosti bar'nemana ja manai sii'di ja rakkadi ovta bumba ja điđi: ak'ta stuorra jokka læ væha gaska ere siidan. De jurdaša R. Piettar atte: „Mon bijan dam bar'nemana bumba sisa ja guoddam jokki, vai gol'ga joga miel'de mirri, go Gal'la spoavva, atte go bar'ni šad'da stuorak, de dat nai'tala mun nieidain." De R. Piettar guddi bumba ja bal'kisti jokki, mutte vajaldutti čoaw'dagit bumba ow'di. De li ak'ta jaf'fo-mil'lijæd'dje, middja mil'li jafuit. De huob'mai, go boatta bum'ba; gad'deguora gol'ga bod'nai joga miel'de. De valdi jaf'fo-mil'lijæd'dje, rabui bumba gad'dai. De leddje čoaw'dagak bumba owdan; de rabasti bumba ja vuoini: dast læ čabba bar'nemanna sis'te. De valdi mil'lijæd'dje allahis bieb'mǫ-bar'nin.

De golai ai'gi, ja bar'ni lei šad'dam juo obba stuorat. De gulai R. Piettar, atte dat sæmme gæfes læska bar'ni lei jaf'fo-mil'lijæd'dje lut'te. De vieǯǯai Galla sii'dasis ja sitta spoavvak, gæina dal sun niei'da gal'ga nai'talit. De daddja vuten Gal'la, atte mεit mon vuoi'nem ik'te ækkedis almi nastin, atte dun niei'da nai'tala dεina gæfes læska bardnin, mεit don vuos'tek ja gud'dek jokki. De suttai vuten R. Piettar ja vulgi mil'lijæd'dje lusa; de buođi dokkǫ ja jærra: „Lækgo don gaw'nam ovta bumba?" De vas'tida jaf'fo-mil'lijæd'dje: „Læm mon gaw'nan, ja das li bar'nemanna sis'te." De daddja R. Piettar: „Mon læm vuol'gan dus dam bardni oas'tit." De daddja mil'lijæd'dje: „Mon in vuow'de." De sardnohi goihgen nu gukki, atte jaf'fo-mil'li-

Galla. Han var god til å spå. En dag går Rike-Per til Galla og vil han skal spå hvem hans datter skal bli gift med. Galla sier: „Jeg vil gå utenfor.“ Han gikk ut og kom inn igjen; da sier han hvad han har sett i himmelens stjerner: „Din datter skal bli gift med den fattige enkes sønn.“ Rike-Per blev sint og gikk ut; han gikk til den fattige enkens gård og vilde kjøpe guttebarnet. Men den fattige enken sier: „Jeg kan da ikke nu idag selge ham.“ Rike-Per sier: „Hvorfor kan du ikke selge gutten din til mig idag, så du får penger å kjøpe dig mat for?“ Hun sier: „Kom imorgen; så skal vi tale om det.“ Morgenen kom; da gikk Rike-Per til enken. Han sier: „Vil du nu i dag selge ham til mig?“ Hun svarer: „Jeg er nødt til å selge guttebarnet mitt til dig.“ Så kjøpte han gutten, gikk hjem og laget en bomme. Han visste at der var er stor elv et lite stykke fra gården. Han tenker: „Jeg skal legge gutten i bommen og bære den til elven, så den driver med elven ut i sjøen, siden Galla spår at gutten når han blir stor, skal bli gift med min datter. Rike-Per bar bommen og kastet den i elven, men glemte nøklene igjen i bommen. Der var en møller som malte mel. Han la merke til at bommen kom; den driver ned over elven langs land. Han tok og karet den i land. Nøklene stod i bommen; han åpnet den og så at der lå et vakkert guttebarn i den. Mølleren tok det som sitt fosterbarn.

Tiden gikk og gutten var alt blitt helt stor. Da hørte Rike-Per at sønnen til den samme fattige enken var hos mølleren. Han hentet Galla hjem til sig og vilde han skulde spå hvem hans datter nu skulde bli gift med. Galla sier igjen: „Jeg så igår kveld i himmelens stjerner at din datter skal gifte sig med den fattige enkes sønn som du kjøpte og bar til elven.“ Da blev Rike-Per igjen sint og gikk til mølleren; han kom dit og spør: „Har du funnet en bomme?“ Mølleren svarer: „Ja, og der var et guttebarn i den.“ Rike-Per sier: „Jeg er kommet for å kjøpe den gutten av dig.“ Mølleren sier: „Jeg selger ham ikke.“ Han overtalte ham allikevel så lenge at han solgte gutten. Gutten var alt næsten tyve år gammel. En venn av Rike-Per hadde et skib som skulde reise fra

jæd'dje vuwdi dam bardni. De bar'ni lei juo lakka guok'te lok jagi boaris. Lei gawpǫgis vuol'gimen R. Biera us'tiba skip'pa ol'gǫ-ædnamida, ja manai R. Biera ak'tan bardnin ja sardnohi atte val'dit bardni miel'de ja go læk boattan daggar baiki guow'do, mi læ appesuolo, biddjak dasa gad'dai. De goit suoppe dεina lagin, atte bardni val'de miel'de ja biddje dam appesul'lui, mas i læn ak'tagen olmǫš.

De manna sii'di ja mui'tala ak'kahis ja niei'dahis atte: „Mo læn dal vuoǯ'ǯǫm ere dam riikan dam gæfes bardni, mεit Gal'la lavi spoavvat atte dat nai'tala mon'nǫ nieidain." De vieǯǯai fasten Galla spoavvak; de jærra Gallan: „Gæinas mun niei'da dal nai'tala, go mon læm vuoǯ'ǯǫn ovta skippa miel'de ol'gǫriikaje?" De daddja Gal'la: „Mon vuoi'nem iđedis guovsonastin, atte bar'ni boatta sii'di ja nai'tala dun nieidain ja læ miha rig'gat go don, go ruok'tot boatta." De i diettam R. Biera, galgaigo sut'tat Gal'lai vai i.

Da bar'ni orui dam sul'lǫn gukkes aigi; de vaʒ'ʒa mietta sul'lǫ; de gaw'na, gosa læ gol'li ja sil'ba čik'kujuvvum mađohæmit. De voai'na: dak læt ol'muit bargot. De orui gukkes aigi, ja riemai mātta nokkagoattit. De voai'na, go ak'ta skip'pa boatta, borjasta sul'lǫ vuos'ta. De buođi sul'lui ja buotte njæl'lje ol'ma gad'dai. De vuoi'ne duom ol'ma dam sul'lǫn; de jerrek: „Gok'tes læk don boattam dam sul'lui, gos'te læ min davvir?" De mui'tala bar'ni, gok'te læ suina mannan: R. Biera læ sun dieke bijahat'tam dam sul'lui. Dego gulle, atte R. Biera li nu dakkam, de dow'de dak R. Biera ja daddje: „Dat læ læmaš min olin ja læ sæmmelagan olmai go mi. Mi gal'gap dal val'dit dam davviran skip'pasæmik, dεinago daggǫ læk riebman skippak jottik dam sul'lǫ bak'te." De val'de golli ja ieǯa davvira ja dol'vǫ skippi; de sittek bardni oappistit mæra miel'de R. Biera siida lusa. De daddja bar'ni: „Dat dai'da mun god'dik, go mi boattip dokkǫ." De vul'ge borjastit, mutte jerret dε'stǫ: „Sattakgo don borjastit skippain?" Da bar'ni daddja: „Mon læm oap'pan skippain borjastit."

Da šaddai goal'ki ja lieg'ga bæivadak. De ribme rievvarak jukkat, ja dat leddje njæl'lje ol'ma. De jukke nuh att nok'ke lieg'ga bæivadakkan. Da bar'ni jurdaša, gok'te son gal'ga dait ol'mait guoimi

byen til utlandet, og Rike-Per gikk med gutten og overtalte vennen til å ta gutten med og når de var kommet til et sådant sted som en ø ute i havet, å sette gutten i land. De blev da enige således at de tok gutten med og satte ham i land på øen i havet hvor der ikke var noe menneske.

Rike-Per går hjem og forteller sin kone og sin datter: „Jeg har nu fått vekk fra dette riket den fattige gutten som Galla pleide å spå skulde bli gift med vår datter.“ Han hentet igjen Galla forat han skulde spå, og spør ham: „Hvem skal min datter nu bli gift med, da jeg har fått ham avsted til utlandet med et skib?“ Galla sier: „Jeg så i morgenstjernen at gutten kommer hjem og blir gift med din datter og er meget rikere enn du, når han kommer tilbake.“ Da visste Rike-Per ikke om han skulde bli sint på Galla eller ikke.

Gutten blev på øen en lang tid; han går rundt om på øen; da finner han et sted hvor der var skjult gull og sølv i stor mengde. Han ser at det er menneskers arbeide. Han blev der lenge og maten begynte å slippe op. Da ser han at der kommer et skib, og det seiler mot øen. Det kom til øen og fire mann kom i land. De så den der mannen på øen og spør: „Hvordan er du kommet til denne øen hvor vårt gods er?“ Gutten forteller hvordan det har gått med ham; Rike-Per har latt ham sette her på denne øen. Da de hørte at Riike-Per hadde gjort det, kjente de Rike-Per og sa: „Han har vært i lag med oss og er sammeslags mann som vi. Vi skal nu ta dette godset ombord i skibet vårt; for skiber har begynt å ferdes her forbi denne øen.“ De tok gullet og annet gods og førte det ombord. De vilde ha gutten til å lose dem over sjøen til Rike-Pers gård. Han sier: „Han dreper mig kanskje, når vi kommer dit.“ De seilte avsted, men spør så: „Kan du seile med skib?“ Gutten sier: „Jeg har lært å seile med skib.“

Det blev vindstille og solskinn. Røverne begynte å drikke, og de var fire mann. De drakk så at de sovnet i det varme solskinnet. Gutten tenker på hvad han skal gjøre med mennene; han tenker også på å kaste dem i sjøen. Da hører han bak ryggen som en

dakkat, mutte jurdaša mɛidai atte bal'kistit dait mèrri. De gulla sælge duogin, go daddja dego ol'mo̞ jiedna: „Don galgat dakkat var'ga, mɛit jurdašat, atte æi boattit šaten ænep R. Biera sii'di. Dego dak buottek, de biddjek davviræsa dam lusa, ja šad'da vela bahap.“ De šaddai væhaš bieg'ga; de valdi bar'ni ja gurahalai baddjel bordi merri dɛit rievvarit, ja šaddai das'to̞ bieg'ga. De borjasti sii'di. Dego buođi sii'di, de i læm R. Biera siidan; de li mannam occat dɛit rievvar-us'tibidis. De nai'tali bar'ni R. Biera nieidain, ja golli ja silba lei vuož'žo̞m dievva skippa. De big'gi stuorra siida. Dego lei val'-manam, da buođi R. Biera sii'di. Da manna Galla lusa ja jærra: „Giddjas læ big'gem duoggar stuorra siida?“ De mui'tala Gal'la: „Dat læ dun vivva dam big'gen?“ De jærra Biera: „Giddjas læ mun vivva?“ De mui'tala Gal'la: „Dat læ dat gæfes bar'ni, mɛi'de do læk us'tibak skippa miel'de sad'dem ol'go̞riikaje, ja læ boattam ruok'tot, ja golli læ buk'tam dievva skippa.“ De R. Biera suttai ja daddja: „Dat læ dal rig'gasæb'bo go mon.“ Mutte šaddai dɛs'to̞ buore milli ja manai bardni sii'di ja jærra, gok'te læ nu vallji gollit vuož'žo̞m?“ De daddja bar'ni: „Im mon dɛit mui'tal. Mo læm vuož'žo̞n dobbe, gosa don mun sad'dejik ja guođeheddjek. Ovta sul'lui biddje mun gad'dai, ja dobbe læm mon gæfes manna likko̞-stuvvan.“ De riemai jæradit R. Biera dam sul'lo̞, gos'te dat læ. Bar'ni daddja: „Dat læ væs'talis væs'tana, ja inge mon dieđe vis'sat dađe ænep dudnje mui'talit.“

De vulgi R. Biera occak allahis ænep davvira ja buođi ruok'tot; mutte i buk'tam mɛi'degen riggisvuođait. De orui siidan ovta jagi ja lii'kui har'madit vivvasis. De jærra bar'ni: „Gok'tes læ mannam?“ De vas'tida: „Mo læm mas'sam ædnat ruđait dam mokkin.“ De riemai gefo̞goattik. De vulgi fasten occat riggisvuođa, jawkai gukkes aigi; de buođi ruok'tot ja manai Galla lusa. De jærra: „Mɛi'des don dal oainak?“ De vas'tida Gal'la: „Im mon oaine dal mɛi'dege goit.“ Mutto̞ orui væhaš aigi Galla jiednatgæt'te. De daddja: „Gal mon iđedis boađam dun lusa muit'talik, jus læ jælahas al'mi.“ De lei jælahas iddja; de iđedis guovso šad'daguođi. De vulgi Gal'la R. Biera sii'di. De jærra R. Biera: „Mɛis don dal læk oai'nam?“ De daddja:

menneskestemme si: „Du skal gjøre snart det du tenker på, så de ikke kommer mer til Rike-Pers gård. Når de kommer dit, legger de godset sitt hos ham, og han blir enda verre.“ Det blev litt vind; da tok gutten og kastet røverne overbord i sjøen, og siden blev det vind. Han seilte hjem. Da han kom hjem, var Rike-Per ikke hjemme; han var reist for å lete efter de røver-vennene sine. Gutten giftet sig da med Rike-Pers datter og han hadde fått et skib fullt åv gull og sølv. Så bygde han en stor gård. Da den var blitt ferdig, kom Rike-Per hjem. Han går til Galla og spør: „Hvem har bygget sådan stor gård?“ Galla forteller: „Det er din svigersønn som har bygget den.“ Per spør: „Hvem er min svigersønn?“ Da forteller Galla: „Det er den fattige gutten som du har sendt utenlands med din venns skib; han er kommet tilbake og har bragt med sig et skib fullt av gull.“ Da blev Rike-Per sint og sier: „Han er nu rikere enn jeg.“ Men siden kom han i godlag; han gikk til guttens gård og spurte, hvordan han hadde fått så meget gull. Gutten sier: „Jeg vil ikke fortelle det. Jeg har fått det der hvor du sendte mig hen og lot mig bli igjen. De satte mig i land på en ø, og der har jeg fattige barn hatt lykken med mig.“ Rike-Per begynte å spørre om hvor den øen var. Gutten sier: „Den er vestenfor vestenvinden, og jeg vet ikke å fortelle dig sikkert noe mer.“

Rike-Per reiste for å søke sig mer gods og kom tilbake; men han hadde ikke noen rikdom med sig. Han blev hjemme et år og likte sin svigersønn svært godt. Gutten spør: „Hvordan er det gått?“ Han svarer: „Jeg har tapt mange penger på den turen.“ Så begynte han å bli fattig. Han reiste igjen for å søke rikdom og var borte i lang tid; han kom tilbake og gikk til Galla. Han spør: „Hvad ser du?“ Galla svarer: „Jeg ser ikke noe nu.“ Det var en stund han ikke mælte noe. Da sier han: „Jeg skal imorgen komme til dig og fortelle, hvis himmelen er klar.“ Natten var klar, og det begynte å lysne. Da gikk Galla til Rike-Pers gård. Rike-Per spør: „Hvad har du nu sett?“ Han sier: „Jeg har sett at du blir aldeles fattig. Du har tatt din rikdom fra fattigfolk og der-

„Mon læm oai'nam, atte don gefǫk gaitin. Don læk val'dam riggisvuođa gefin ja dɛina læk læmaš nu riggis.“ De suttai mađohæmit R. Biera Gal'lai ja daddja: „Go don ik læ buorup spoman'ni, de don oaǯǯot vuol'git olgǫs.“ De daddja Gal'la: „I dah læk mun asi, mɛit mo læm oai'nam almi nastin. Mon fir'ten sar'nok sæmme laddje go mo læm oai'nan almi nastin.“ De manai R. Biera sii'di ja mui'tali ak'kasis. De vulgi occat riggisvuođa allasis; mutte juokke saddjai, gosa buođi, de manai bære heitǫhik dɛina, ja jawkai guok'te jagi dam mokkin. De buođi ruok'tot ja li mas'san gaite ow'dagaš riggǫdaga.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

84.

De li ovta riikas ak'ta soatte-skip'pa, ja de li ak'ta soaldat. De dat dowdai, atte so næl'go. Dasgo sis li uc'can matta. Go dal gad'dai buottet, de so gal'ga röm'mek ere, go iddja šad'da. Muh i dat dieđe, govt so gal'ga ėre skippas bæssat. Mutte šaddai su vak'ta iddji; de nuoladi alas, go iddja šaddai, ja de njul'či mėrri ja vuojai gad'dai. De huob'mai, go li vuoddjame, atte haifis'ka manjis boatta, ja go buođi lakka gaddi, de huob'mai, atte læjow'na gaddis čuoǯ'ǯo. De dal sunnje ballo šaddai, atte jabmin dal val'da; „muttǫ i læk ar'mo; gad'dai fir'ten.“ Ja haifis'ka buođi manjis gas'ka-rađdjai goikisin, ja læjow'na fal'li haifiska nala. De olmai bæsai battarit. De buođi ovta vieso lusa olgol gawpǫga, mas čuow'ga buli. De jurdahi: dasa so sisa manna, ja go sisa buođi, de li oal'ga-bar'ta, ja li bæw'di lač'čǫn nubbe bællai. De jurdahi: „Gos das læt ol'mǫt?“ Mutte son jurdahi, atte son čiekkada oalgai sisa atte bal'dit daih ol'muit, mat buottet sisa, atte son oaǯ'ǯo dait mattait, mat bæwdis læt. De buođiga guok'te ol'mǫ; de li lænsman'ni ja valde ak'ka. De čok'kedeiga bæw'dai borrat. Dego gærgaiga borramis, de nuoladeiga alas, ja daddja lænsman'ni atte ruot'tat vuos'talaga atte himujæska dɛina lagin čoas'kodit. De duot olmai oalgait sis'te jurdaha, atte gal dat bures das manna. Dego duot guovtes leiga duoit bar'game, de soaldat njul'či oalgait sis'te bajas, ja de duot suor'ganeiga, ja de lænsman'ni

for er du blitt så rik.“ Da blev Rike-Per overmåte sint på Galla og sier: „Da du ikke er en bedre spåmann, får du gå ut.“ Galla sier: „Det er ikke min sak hvad jeg har sett i himmelens stjerner. Jeg må tale som jeg har sett i himmelens stjerner.“ Rike-Per gikk da hjem og fortalte det til sin kone. Han reiste ut for å søke sig rikdom; men overalt hvor han kom, gikk det bare dårlig med ham, og han var to år borte på den turen. Da kom han tilbake og hadde mistet all sin forrige rikdom.

84. KONGEN OG SOLDATEN I MORDERHUSET.

Det var i et rike et krigsskib, og der var en soldat. Han kjente at han var sulten; for de hadde lite mat. Da de nu kommer til land, vil han rømme, nar det blir natt. Men han vet ikke hvordan han skal slippe bort fra skibet. Men det blev hans vakt til natten; han klædde sig naken, da det blev natt, sprang i sjøen og svømte mot land. Da merket han, mens han svømte, at en haifisk kom efter, og da han kom nær land, fikk han se at en løve stod på land. Han blev da redd for at han var dødsens; „men der er ingen nåde; jeg må i land.“ Og haifisken kom efter med halve kroppen på land, og løven for løs på haifisken. Mannen slapp unda. Han kom til et hus utenfor byen, hvor der brente lys. Han tenkte: „Her går jeg inn,“ og da han kom inn, var det en halmlåve, og på den ene siden var der dekket et bord. Han tenkte: „Hvor er folkene her?“ Men han tenkte at han vilde skjule sig i halmen og skremme de folk som kom inn, så han kunde få den maten som stod på bordet. Der kom to mennesker inn; det var lensmannen og fogdens kone. De satte sig tilbords for å spise. Da de var ferdige med å spise, klædde de sig nakne, og lensmannen sier at de skal løpe mot hinannen for således å stille sin lyst. Mannen i halmen tenker at her går det nok godt. Mens de to holdt på med dette, sprang soldaten op av halmen. De blev redde og lensmannen sa:

dajai atte: „Vul'gǫska das ire ruot'tat! De dal næw'ri ieš læ boattan da vissui,“ ja de dat vulgiga ere ruot'tat ja bik'tasidiska guđiga dasa.

De soaldat buođi ėre oalgait sis'te ja valdi dait bik'tasit, mɛit læns-man'ni guđi, ja de gæččai, mat duon nissǫna bik'tasin leddje. De gawnai ovta sil'babaste, mas li namma, valdi ieǯas namma. De vulgi vaʒ'ʒit dah olmai; de gawnai valdi ol'gon. De daddja: „Ikgo do su suova ieǯainat gas'kabæivi borrat? Sus læ ak'ta cuvcas dunnje mui'-talit.“ De jærra val'di: „Mi dat læ?“ De daddja soaldat atte: „Dun ak'ka mannan ija læ hurruhan.“ De jærra val'di: „Gæina dat hur-ruhi?“ Daddja: „Lænsmannin.“ De daddja soaldat atte: „Do galgat lænsmanni mɛit gočʼčot gas'kabæi'vai.“ De læt bæwdis čok'kame. De jærra val'di soaldahis atte: „Igo dus læ cuvcas mui'talit?“ Daddja: „Læ gal; mutte dat læ boares mui'talus.“ De algi mui'talit, atte so li ovta oal'gaviesos. De ar'vidi lænsman'ni, atte duot dat mat'ta læmaš dobbe. De goččui ieǯas miel'de olgǫs; de daddja: „Do oaǯǯot čuođi dala, go don it mui'tal.“ Olmai loppidi, atte i son mui'tal. Dego buođi sisa, jærra val'di: „Govt dat lei iɛin?“ De algi so fas mui'talit. De goččui valdi ak'ka olgǫs, dajai: „Do oaǯǯot čuođi dala, jus don it mui'tal.“ Dat loppidi: „I son mui'tal,“ ja manai sisa fas. Jærra val'di: „Govt dat lei ɛin?“ De dat algi fas mui'-talit. Daddja lænsman'ni: „Boađe olgǫs su miel'de!“ Daddja: „So ad'da čuođi dala, jus don it mui'tal šat.“ Dat loppidi: „I so mui'-tal.“ De buođi sisa; jærra val'di: „Govt dat lei ɛin?“ De dah algi mui'talit fas. Daddja valdi ak'ka: „Boađe su miel'de olgǫs! Jus don it mui'tal, de oaǯǯot čuođi dala.“ Duot loppidi: „I so mui'tal.“ Buođi sisa; de val'di fas jærra: „Govt dah læ ɛin?“ De fas mui'tala gaitin da færrana. De dat vulgi das ere ja oaǯǯui valdis mɛit mutton ruđait, nu att dat šaddai gut'ta čuođi dala, mɛit son dɛin oaǯǯui. De jurdahi: „I sus dal læ hætti; gal so dal ælla.“

De vulgi vaʒ'ʒit; de oai'na ovta gawpǫh ol'mǫ, mas læt hor'sta-bik'tasat nal'de. De daddja dat olmai: „Ikgo do su valde ieǯat miel'de? I sus rutta gal læ, mutt gal soai an bir'geba.“ De daddja soaldat, atte so oas'ta alcis hæsta. „It do biđe sus vaʒ'ʒit, gæs læ hæs'ta.“ Mutte soaldat uosti goabbašagaide hæsta ja alcis uosti

„La oss løpe herfra! Den onde sjøl er kommet i huset,“ og de løp derfra og lot sine klær igjen der.

Soldaten kom ut av halmen og tok de klærne som lensmannen la igjen, og så efter hvad som var i kvinnens klær. Han fant en sølvskje med navn, fogdens eget navn. Så gikk mannen videre og traff fogden ute. Han sier: „Vil du ikke tillate mig å spise middag med dig? Jeg har en historie å fortelle dig.“ Fogden spør: „Hvad er det?“ Soldaten sier: „Kona di har i natt gjort utukt.“ Fogden spør: „Hvem gjorde hun det med?“ Han sier: „Med lensmannen.“ Soldaten sier: „Du skal innby også lensmannen til middag.“ Som de sitter til bords, spør fogden soldaten: „Har du ikke en historie å fortelle?“ Han sier: „Det har jeg nok; men det er en gammel historie.“ Han begynte å fortelle at han var i en halmlåve. Da skjønte lensmannen at han der kan ha vært der. Han bad ham komme ut med han og sa: „Du skal få hundre daler, hvis du ikke forteller det.“ Mannen lovte at han ikke skulde fortelle det. Da han kom inn, spør fogden: „Hvordan var det videre?“ Han begynte igjen å fortelle. Da bad fogdens kone ham å komme ut og sa: „Du skal få hundre daler, hvis du ikke forteller det.“ Han lovte at han ikke skulde fortelle det, og gikk inn igjen. Fogden spør: „Hvordan var det videre?“ Han begynte igjen å fortelle. Lensmannen sier: „Kom ut med mig!“ Han sier: „Jeg gir hundre daler, hvis du ikke forteller mer.“ Han lovte at han ikke skulde fortelle. Så kom han inn; fogden spør: „Hvordan var det videre?“ Han begynte igjen å fortelle. Fogdens kone sier: „Kom ut med mig! Hvis du ikke forteller det, skal du få hundre daler.“ Han lovte at han ikke skulde fortelle det. Han kom inn; fogden spør igjen: „Hvordan er det videre?“ Han fortalte igjen hele den tildragelsen. Så gikk han derfra og fikk også av fogden noen penger, så det blev seks hundre daler han fikk av dem. Han tenkte: „Nu har jeg ingen nød; nu lever jeg nok.“

Han gikk avsted; da ser han en bymann som har klær av strie. Mannen sier: „Vil du ikke ta mig med dig? Jeg har visstnok ikke penger; men vi klarer oss nok allikevel.“ Soldaten sier at han vil

guok'te pistoala ja guoi'masis ovta, ja de vulgiga rii'det ire gawpǫgis, ja buođiga nubbi gawpǫgi ja manaiga hotel'li. De ak'ta boares ak'ka daddja atte: „Don'nǫsi i mana buris das; æt'ti doai galga mannat da lok'ti nok'kat, masa dat biddjet; doai goddahallabæt'ti das.“ Daddja soaldat: „A, i das galga ballat.“ De rakkadeddje matta da guk'tui ja de čok'kedeiga borrat; mutte duot nub'bi i duosta borrat; de nu balla. Daddja soaldat: „Bora don! I dus galga hætti.“

De šaddai ækket; de lačče ovta lok'ti nok'kat bajemussi dokkǫ. Mutte daddja soaldat, atte æba soai dokkǫ mana; soai mannaba ovta æres lok'ti ja sittaba guok'te nissǫna miel'de. De li dan isida ak'ka ja bii'ga. Soaldat valdi akka ja guoi'masis addi nieida, ja de biddje nok'kat, ja luđi guok'te pistoala, mat sus lėddje, ja bijai bæwde nala. De lėddjė nok'kan væha aigi; de gullaba, go ol'mǫt buottet uvsa nala ja gai'kǫt uvsa rabas. De valdi soaldat ja baǯi, ja go dat baǯi, de dat gaččai uk'sagas'ki. Soaldat manai ja čievčasti ėre uk'sagaskas, ja buođi nub'bi das mannjelaš; sun mɛit baǯi, ja dɛina lagin so rađ'đi hæggas ja guoimis hægga. Akka dat mɛit goddi; i baccan heg'gi ieǯago isit. De daddja niei'da att god'dit sun ėre, dɛinago isit goit god'da. Daddja soaldat: „I dus galga hætti. So val'da du ieǯas miel'de.“ De manne bod'nai iđedis ja sitte isidis hæstajisa olgǫs stalles. I isit siđa ad'dit. Daddja soaldat: „Jus do ik adde, de so bačča du.“ Isit manai ad'dit hæstait olgǫs stalles, ja de vulgiga rii'-det sæmme guw'lui, gost soai buođiga, ja nieida miel'de valdiga.

De lei'ga boattan lakka duo nubbi gawpǫga. De daddja duot nub'be olmai soaldahi att: „Do galgat das orrot, das'sago so boatta ruok'tot; it galga lik'kat gosage.“ Duot orui das. De oai'na go boatta soaldahat dievva. De jur'dėli, att dat lei fan'ta-olmai; muh i dal duos'tan vuol'git ire daih owdas. De dat buotte lusa ja val'de ol'ma gidda ja duol'vǫ gonagas-gar'dimi, ja de čok'kede borrat. Muttǫ soaldat balla nu sagga, atte i duosta borrat. De gonagas daddja: „Bora don! I dus læ hætti.“ De jurdaha soaldat, atte dal šad'da sæmme laddje go do nubbi gawpǫgis. De šaddai ækket; de stɛl'lijė nok'kat. Gonagas addi ovta pistoala soaldahi ja ieš valdi guok'te, ja gonagas valdi ieš akkas bal'dasis ja soaldahi addi nieidas, ja nok'ke iđedassi. Go

kjøpe sig en hest. „Du klarer ikke å gå i lag med mig som har hest.“ Men soldaten kjøpte hest til dem begge, og til sig selv kjøpte han to pistoler og til kameraten én. Så red de bort fra byen og kom til en annen by og gikk inn på et hotell. En gammel kone sier: „Det går eder ikke godt het; I skal ikke gå og legge eder på det loftet som de viser eder; I blir drept her.“ Soldaten sier: „Å, det skal en ikke være redd for.“ De laget mat til dem, og de satte sig til å spise; men den andre torde ikke spise; han var så redd. Soldaten sier: „Spis du! Det skal ikke være noen fare for dig.“

Det blev kveld; de redde op til dem på et loft øverst oppe. Men soldaten sier at de vilde ikke gå dit; de vilde gå til et annet loft og ha to kvinner med. Det var husbondens kone og tjenestepike. Soldaten tok kona og gav sin kamerat piken, og så la de sig. Soldaten ladde de to pistoler han hadde, og la dem på bordet. Da de hadde sovet en liten stund, hørte de at der kom folk på døren og brøt den op. Soldaten tok og skjøt, og da han skjøt, falt en i døren. Han gikk og sparket ham bort fra døren. En annen kom litt efter; han skjøt ham også, og på den måten frelste han sitt og kameratens liv. Han drepte også kona; bare husbonden blev i live. Da sier piken: „Drep også mig; for husbond dreper mig så allikevel.“ Soldaten sier: „Det har ingen fare med dig. Jeg skal ta dig med mig.“ Om morgenen gikk de ned og forlangte av husbonden hestene sine ut av stallen. Han vilde ikke gi dem. Soldaten sier: „Hvis du ikke gir dem, skyter jeg dig.“ Husbonden gikk og gav dem hestene ut av stallen, og de red avsted til den kant de kom fra, og tok piken med.

De var kommet i nærheten av den andre byen. Da sier den andre mannen til soldaten: „Du skal bli her, til jeg kommer tilbake; du skal ikke begi dig noensteds hen.“ Soldaten blev der. Da ser han at der kommer fullt av soldater. Han tenkte at det var en fant; men han torde nu ikke gå bort unda dem. De kom til ham, tok ham fast og førte ham til kongsgården, og de satte sig til å spise. Men soldaten var så redd at han torde ikke spise. Kongen sier: „Spis! Det er ingen fare for dig.“ Da tenker soldaten at nu blir

baddjaneddje, de daddja gonagas: „Dal do galgat oaʒ'ʒot su nieida, dasgo do rađ'điji su ja ieʒat hægga."
(Johan Hansen 1888, Kåfjord.)

85.

De li dow'le gonagas-niei'da, ja li ak'ta boares boad'nji, ja de duolvo̜di juokke lanjas; ovta lanjas i duol'vo̜m, mutt addi čoaw'daga. De manai dat boares boad'nji ire. De manai dat lanjas ja gaččahi gol'lemoni varrafat'ti. De buođi, de lei varran dat gol'lemonni, ja de lai'desti da vissui ja časki oaivi eri ja bijai bum'bai. De vulgi vieʒ'ʒat nubbi nieida ja de doalvui dan nieida dokko̜ juokke lanjas; mutto̜ ovta lanjas i duol'vo̜m, mutto̜ addi čoaw'daga. De manai dokko̜ ja de gaččahi gol'lemoni varrafat'ti. De buođi ruok'tot, ja lei varran monni, ja de lai'desti dokko̜ da vissui ja časki oaivi ja bijai bum'bai. De vieʒʒai boarrasæmus nieida ja de doalvui juokke lanjas, ja ovta lanjas i duol'vo̜m, mutte addi čoaw'daga ja manai ere. Manai dan ladnji ja gaččahi moni varrafat'ti ja buođi ja sikkui dam gol'lemoni, saibuin ruv'vi ja oaʒʒui dam sæmme-laganin go ow'dal, ja vulgiga ædnis guos'sai. De mui'tali: „Mu oabbait oaivit læt bumbas." De bijai dat æd'ni vieʒ'ʒat olbmait ja val'de gidda ja god'de.
(Kåfjord 1880.)

86.

De lei ak'ti ovta siidan guok'te nieida, ja de leiga goađin gakkuit dakkame bæwde nal'de, ja de dagai nub'bi niei'da u'ni dola ja galgai gakkuit bassik. De valdi gakkuit ire lasti sis'te, mɛit leiga biddjan, go gakkuit dagaiga, ja de oaʒʒui dat niei'da bas'sun dɛit gakkuit, makka lasti his'te liddje. De daddja oab'bahis: „Adde munnje ænup gakkuit, mađa go u'na læ lieggas!" De skerro̜sti dat nub'be oab'ba

det likesom i den andre byen. Det blev kveld, og de laget til soveplass. Kongen gav soldaten en pistol, og selv tok han to. Kongen tok selv kona si til sig, og soldaten gav han sin datter, og de sov til morgenen. Da de stod op, sier kongen: „Nu skal du få min datter for du frelste mitt og ditt eget liv."

85. HUSTRUMORDEREN.

Der var i gamle dager en kongsdatter, og der var en gammel mann. Han førte henne om i alle rum; i ett rum førte han henne ikke, men gav henne nøkkelen. Så gikk han bort. Hun gikk inn i rummet og slapp et gullegg i et fat med blod. Så kom han; gullegget var blodet; så leide han henne inn i huset, hugg hodet av henne og la det i en bomme. Så gikk han og hentet den andre piken og førte henne der om i alle rum; men i ett rum førte han henne ikke, men gav henne nøkkelen. Hun gikk dit og slapp et gullegg i et fat med blod. Han kom tilbake, og egget var blodet; han førte henne inn i huset, hugg hodet av henne og la det i bommen. Så hentet han den eldste piken og førte henne om i alle rum; i ett rum førte han henne ikke, men gav henne nøkkelen og gikk bort. Hun gikk inn i rummet og slapp egget i fatet med blod. Hun tørket av gullegget, gned det med såpe og fikk det likedan som før. De reiste i besøk til hennes mor. Da fortalte hun: „Mine søstres hoder er i bommen." Da lot moren menn hente, og de tok ham fast og drepte ham.

86. PIKEN SOM TRILLET BRØDET.

På en gård var det to piker, og de holdt i en gamme på å lage kaker på et bord. Den ene piken gjorde op ild i ovnen og skulde steke kakene. Hun tok av trauget de kakene som de hadde lagt der, da de laget kaker, og hun fikk stekt de kakene. Så sier hun til sin søster: „Giv mig flere kaker, mens ovnen er varm." Da trillet den andre søsteren kaken til henne hen over bordet, og så

bæwdi miel'de dan gakko dasa, ja de buođi næw'ri ja de valdi dan nieida dokkǫ vuoi'gadvutti. Mutt mi lei sivvan, go dat ani nu stuorra vuoimi atte val'dik æl'lin juo dokkǫ vuoi'gadvutti? Dat lei sivvan: Ibmil i sittan nuvt sun siw'nadusait, laibi, skerrǫstėk. Dat lei diw'rasæb'bo go skerrǫstėt. De dal divti Ibmil næwre val'dik dan nieida æssemær'kan ol'muje manjik ai'gai, makka ɛin liddje dan majilmi sis'te vaddjolæmi.

(Lars Nilsen 1888, Sørfjord.)

87.

Dan aigi æi læn occan ædnamit vɛl; de bar'ni gullan li mui'talusan, atte ædnamat gal'get lættit, ja rievvarat jotte dan aigini birra malmi. De valdi bar'ni skippa ja vulgi; borjasti ovta sul'lǫ lusa ja manai gad'dai, gawnai ovta boares akka dobbe. De jærra: „Dieđatgo don ædnamit gos'tegi, makka æi læ gaw'nǫn?“ Daddja boares æm'mi: „Dietta so. Go do boađat duo stuorra njarga olgǫšbællai ja al'ga appi, nu att it oaine mɛi'degi, de boatta ruow'dagas girdi, ja ma biegga vuollai dat manna, de dobbe læ ædnan.“ De borjasti bar'ni dokkǫ guw'lui; i oaine mɛi'degi ja addjani nu gukki. De oai'na bar'ni ovta garja, boatta ja manna eǯa guw'lui, go so læ mannami. De bonjai bar'ni dokkǫ guw'lui, manai stuorra aigi dokkǫ. De oai'niguođi ædnama dobbe ja buođi gad'dai.

De li muttonlakkan gawpǫt. De manai bar'ni gad'dai ja vaǯǯi dobbe. De oai'na ovta nieida ovta vieson, mi læ nu čabbat, ja eǯa ol'mǫt læt nu romit (vastit). De boatta ak'ta olmai duo bardni lusa ja daddja: „Dus læ mæra nal'de har'mat čabba diŋ'ga; ihgo don algaliččе munnjeni dakkat daggara?“ Daddja bar'ni: „Juo, so al'ga.“ De algiga dakkat. De vaǯ'ǯa bar'ni gæč'čami duo nieida. De ak'ti manai sisa ja sardnǫhalai, ja go li da skippa dakkami, de oappastuvai duot niei'da duo bar'nai ja bar'ni manna ɛin nieida lutte, jærada: „Gok'te do læt dieke šad'dan?“ Daddja niei'da: „So li un'ni ja li mærragaddin; de buotte bakkinat gad'dai ja val'de su ja duol'vǫ dieke, ja so læ orrǫn da rajin dabbe.“ Ja leddje viesot dan gaw'pǫgis bære

kom den onde og tok piken hen for retten. Men hvad var grunnen til at han hadde så stor makt, å ta henne alt i levende live hen for retten. Grunnen var: Gud vilde ikke at hun således skulde trille hans skapning, brødet. Det var for dyrebart til å bli trillet. Så lot Gud den onde ta piken til et eksempel for eftertiden for de mennesker, som fremdeles vandret i denne verden.

87. GUTTEN PÅ OPDAGELSESREISE.

På den tid hadde de enda ikke lett efter land. En gutt hadde hørt fortelle at der skulde være land, og røvere ferdedes også på den tid om i verden. Gutten tok et skib og reiste; han seilte til en ø og gikk i land. Der traff han en gammel kone. Han spør: „Vet du om land noensteds, som ikke er funnet?“ Hun sier: „Ja, det vet jeg. Når du kommer utenfor det store neset der og havet begynner, så du ikke ser noe, kommer en ravn flyvende, og i den retning den flyver, der er det land.“ Gutten seilte i den retning; han så intet og var lenge på veien. Da ser han en kråke som kommer og flyver i en annen retning enn han reiser. Han snudde da dit og reiste lenge. Da begynte han å se land der og kom til land.

Der var enslags by. Han gikk i land og spaserte der. Han ser et hus en pike som er så vakker, og de andre folkene er så stygge. Da kommer en mann hen til gutten og sier: „Du har på sjøen en svært vakker ting; vil du ikke ta til å gjøre en sådan ting også til mig?“ Gutten sier: „Vel, jeg skal gå i gang.“ Så begynte de å arbeide. Gutten går og ser efter piken. Engang gikk han inn og talte med henne, og mens han bygget på skibet, blev piken kjent med ham, og han besøkte henne stadig. Han spør: „Hvordan er du kommet hit?“ Piken sier: „Jeg var liten og var ved stranden; da kom hedninger i land og tok mig og førte mig hit, og fra den tid har jeg vært her.“ Husene i den byen var bare av tøi. Gutten

vattahin. De oaǯǯui bar'ni valmasi da skippa ja manai nieida lusa ja dajai: „Do galgat ik'ko vuol'git olgos ja boattit mu lusa; moai vul'ge erehin dabbe.“ De buođi ruok'tot dam gawpogi gos vulgi, ja nai'tali dεina nieidain, ja mon leddjen hæjain ja vul'gen erehin.

(Nils Nilsen 1926, Storfjord.)

88.

Mon læn gullan, atte leddje guok'te vielljaǯaga, mat bæsaiga battarussi ruoššačuđi owdas ja manaiga ovta bak'tehuollui ruoššait owdas ere, ja ruoššat buotte sæmme bal'ga, goggo vielljaguovtes leiga mannan, ja dei've boattit bak'tehoalo njæi'ga, gosa soai leiga čiekkadan. Mutto de lei hæwdni gođđan fierbmi bak'tehoalo raigi ow'di. De al'ge ruoššat gæč'čat dokko raigi guw'lui. De daddja dat oai've-olmai: „Dobbe i læt mikkige da hoalos. Jus dobbe livče olbmot, de i livče hæwnefier'bmi raigi owdas.“ Dεina lagin besti hæwdni guovte olbmo hægga, ja sabmelaǯǯain lei dat skik'ka, atte si æi suovvan boares aigi god'dit hæwni daihe had'djet su firbmit bære dan ditte go son læ bæs'tan olbmo hægga.

(Erik Bakkemo 1927, Kåfjord.)

89.

De leddje guok'te nissona orromen guk'kin duod'darist; nub'bi li Njavešædni, ja nub'bi li Ašešædni, ja sod'nost liddje goabbašagain buoc'cok ja mat'te sar'dnot. De buottek juokke ækkeda boǯehit. De lei Njavešædni loddji buoc'cujesas ja ruokkadi dait, ja Ašešædni lei hil'bat buoc'cujesas ja gaikui guolgait erit ja čiǯǯit siđai gai'kot erit; de lei son nu hil'bat. Muttom aigi leddje buoc'cok varin; de jæradik Ašešæni buoc'cok Njavešæni buoc'cuin: „Lægo din æmik nu hil'bat go min æmit?“ De vas'tididdje Njavešæni buoc'cok: „Min æmit læ loddji.“ De jerre fasten Njavešæni buoc'cok Ašešæni buoc'cuin: „Lægo din æmik hil'bat?“ De vas'tididdje: „Son læ hui hil'bat.“

Muttom ækkeda de buotte Ašesæni buoc'cok maida Njavešæni

fikk skibet ferdig; han gikk til piken og sa: „Du skal gå ut om natten og komme til mig; vi skal reise herfra.“ Han kom tilbake til den byen han var reist ut fra, og giftet sig med piken. Jeg var i bryllupet og gik bort.

88. EN EDDERKOPP FRELSER MENNESKELIV.

Jeg har hørt at der var to brødre som flyktet for russetsjudene og gikk inn i et berghull for å slippe fra dem. Russerne kom den samme vei hvor de hadde gått, og traff på det berghullet hvor de hadde skjult sig. Men en edderkopp hadde vevet sitt nett foran åpningen til berghullet. Russerne begynte å se hen mot hullet. Da sier høvdingen: „Der er ikke noe i det hullet. Hvis der var folk, var der ikke spindelvev foran det.“ Således frelste en edderkopp to menneskers liv, og lappene hadde den skikk, at de i gamle dager ikke tillot å drepe en edderkopp eller ødelegge dens vev, bare fordi den hadde frelst menneskeliv.

89. NJAVESJ-ÆDNE OG ASJESJ-ÆDNE.

Der bodde to kvinner langt borte på fjellvidden; den ene var Njavesj-ædne og den andre var Asjesj-ædne; de hadde begge rener, og disse kunde tale. Hver kveld kom de for å la sig melke. Njavesj-ædne var snild mot renene sine og klødde dem; men Asjesj-ædne var slem mot renene sine og rykket hår av dem og vilde slite spenene av; så slem var hun. Engang var renene på fjellet; da spør Asjesj-ædnes rener Njavesj-ædnes rener: „Er eders frue så slem som vår frue?“ Da svarte Njavesj-ædnes rener: „Vår frue er snild.“ De spurte igjen Asjesj-ædnes rener: „Er eders frue slem?“ De svarte: „Hun er meget slem.“

En kveld kom også Asjesj-ædnes rener i følge med Njavesj-ædnes

buoc'cuit miel'de. De suttai Ašešædni ja manai dokkǫ, go lei gær'-gam boččimest. De ruottai varrai Ašešædni ja god'dali Njavešæni buoc'cuit. De čuorvui buoc'cuidis bod'nai; muttǫ æi boattam sun buoc'cǫk. De ruottasteddje god'din.

Njavešædni ani ovta gaica, mast son lavi boččik, ja ani ovta nieida ja ucca bardnaǯa. De rievui Ašešædni ere bardne Njavešænin. De šaddai stuorat bar'ni ja šaddai biss-olmai ja god'dali goddit. De šaddai gæfi Njavešædni. De li ak'ta ækket, go soai leiga nieidainæska mallasit vuoš'šamen; de manna dat bar'ni ræppen nala ja gæč'ča dam guk'tǫ, ige bar'ni diettam, atte dat læ sun æd'ni. De čierro dat Njavešædni, go galgai rievvot sun aidna bardne sust erit. De gulai bar'ne dam; de riemai son mallasida luoi'talit buoides bierguit. De šaddai illui Njavešædni: „de lei Ibmil bieb'mamen sod'nǫ", ja ain morašta dam, go sun bardne ere rievui. De gulai bar'ne dam ræp-pen nal'de; de manai son sisa ja celki atte: „Dast mon læm, mun ædnaǯam!" De šaddai hui illo Njavešædnai, ja riemai rokkadallat Ibmila, go su bar'ni lei boattam ruok'tot. De suttai Ašešædni ja galgai god'dit bardni. De baǯi bar'ne dam Ašešæni ja oaǯǯui dam davvira, mi dast lei.

De niei'da i mat'tam lokkat ige čallit ige mɛi'dege, mi buorri lei. De haleda vuol'git gir'kui gullat olbmuit. De daddja æd'ni: „Mɛi'des don dobbe dagat? Ih matte lokkat, ih matte čallet, ih mɛi'dege, mi buorri læ, ja æige læk bik'tasak." De daddja gai'ca: „Gal mon rak-kadam dudnji bik'tasit." De goččui ieǯas lai'det bæivibæl'de dieva ja gal'ga boattik is'kat gas'kabæivi aige. De lei šad'dam maŋgalagan bik'tasak: sil'ke-bik'tasak ja sil'ba-bik'tasak ja gol'le-bik'tasak.

De aigui nubbi sodnabæivi mɛida vuol'git gir'kui. De gɛl'da sun æd'ne ja daddja: „Ik dǫ, nieidaǯam, matte mɛi'degen." De buođi goalmat sodnabæivi. De šaddai hallo nii'di vuol'git. De il'la bæsai, muttǫ bæsai goit. De buođi gir'kui; de ani sil'ke-bik'tasit nal'de ja lei hui fawros niei'da. De læ ak'ta prin'sa gir'kon mɛida. De son riemai gæč'čat ja fak'tet, goas son vuol'ga olgǫs; dastgo son i læm oaidnam daggaraš fawros ol'mǫ vel gir'kon, ja gæč'ča, vai sonnai bæsali sar'not suina. De lei nubbǫs gæč'čamen; de lei niei'da

rener. Da blev Asjesj-ædne sint og gikk derhen, da hun var ferdig med å melke. Hun løp til fjells og drepte Njavesj-ædnes rener. Så kalte hun renene sine ned; men de kom ikke. De løp avsted som villrener.

Njavesj-ædne hadde en gjet som hun pleide å melke, og en datter og en liten sønn. Da røvet Asjesj-ædne gutten fra henne. Han blev stor og blev skytter og drepte villrener. Njavesj-ædne blev fattig. Så var det en kveld hun og datteren kokte kveldsmat; da går gutten op til ljoren og ser på dem, og han visste ikke at det var hans mor. Njavesj-ædne gråter, fordi hennes eneste sønn var røvet fra henne. Gutten hørte det; da gav han sig til å slippe fett kjøtt ned i suppen. Da blev Njavesj-ædne glad: „Nu gav Gud oss mat," og hun sørger fremdeles over at hennes sønn var røvet fra henne. Gutten hørte det oppe ved ljoren; han gikk inn og sa: „Her er jeg, kjære mor mi!" Da blev hun meget glad og begynte å be til Gud, fordi hennes sønn var kommet tilbake. Asjesj-ædne blev sint og vilde drepe gutten. Da skjøt han henne og fikk det gods hun hadde.

Piken kunde hverken lese eller skrive eller nogenting som var godt. Hun hadde lyst til å gå i kirke og høre på folk. Moren sier: „Hvad skal du gjøre der? Ikke kan du lese, ikke kan du skrive eller noe som er godt, og ikke har du klær." Da sier gjeten: „Jeg skal nok skaffe dig klær." Den bød henne leie den på sørsia av haugen, og hun skulde ved middagstid komme og se efter. Da var der kommet mangeslags klær: silkeklær og sølvklær og gullklær.

Den næste søndag vilde hun også i kirken. Hennes mor forbyr det og sier: „Du kan ikke noe, kjære datter!" Så kom den tredje søndag. Da fikk piken lyst til å gå. Det var med nød og neppe hun slapp avsted; men hun fikk dog gå. Hun kom inn i kirken og hadde silkeklær på og var en meget vakker pike. Der var også en prins i kirken. Han begynte å se på henne og passe på når hun gikk ut; for han hadde enda ikke sett så vakkert et menneske i kirken, og han hadde øie med henne forat han også

mannam olgos. De šaddai morrašida ja ige son diettam, gosa dat manai.

De šaddai nub'bi sodnabæi'vi; de fasten vuol'ga gir'kui ja coggai sil'babik'tasit nala. De boatta gir'kui. De prin'sa aicai su. De son bijai fak'tet, goas'se dat vuol'ga olgos. Mutto de prinsan nakkarat buotte; nokkehi bittaš huob'makæt'te. De lei mannam olgos; de i son diettam, gosa dat šaddai fasten.

Da buođi goalmat sodnabæi'vi, go son manai fasten gir'kui; de liddje gol'lebik'tasak nal'de. De aicai prin'sa fasten dam nieida ja ige dieđe, gi dat læ. De jærra baŋ'kohærran, dow'dago dat dam nieida. „Im mon dowda,“ vas'tidi baŋ'kohærra, „imge dieđe, gost dat læ ere.“ De šaddai hætti prin'si, atte gi dat læ. De sun ač'či addi rađi mannak boares akka lusa, jus son i dieđe rađi. De boares ak'ka addi dam rađi atte dar'vat gir'kolasa, „jus don dεina ik gawna, gi dat læ.“

De buođi njælljat sodnabæivi gir'kui; de lei prin'sa dar'vam gir'kolasa, ja dar'vani su gol'leskuovva lasa nala, ja prin'sa valdi dam. Mannjelgo bap'pa lei gær'gam sar'nidæmist, de prin'sa oaǯǯui olbmuit gæč'čalad'dat skuova, gæn juol'gai dat soappa. De i læm ak'tage, gæn juol'gai dat soabai. De šaddai viđat sodnabæi'vi; de buođi gir'kui. De valdi dam skuova prin'sa ja gæč'čaladdai juokkehaǯǯa juol'gai. De gaw'ne dam čabba nieida, gæn juol'gai dat soabai. De valdi prin'sa mieldis sii'di; de orui gut'ta bæivi prinsa lut'te, ja de manai ruok'tot ja buođi siidas lusa. De gai'ca daddja: „Čuoppa must čæbehan gas'kat!“ De vas'tidi niei'da: „Im mon daga dam.“ De daddja gai'ca: „Jus don ik daga dam, de mon čuoppam dust čæbeha gas'kat.“ Ja čuoppai niei'da goit čæbeha gas'kat. De šaddai sun viel'ljan. De nai'taleiga dεina prinsain, ja šad'de hæjak, ja Njavešædni mεida manai hæjaidi. De gonagas rakkadi stuorra dalo dam nissoni.

(Efraim Pedersen 1882, Storfjord.)

kunde få tale med henne. Da så han til en annen kant, og imens var piken gått ut. Han blev bedrøvet og visste ikke hvor hun gikk hen.

Så kom næste søndag. Hun går igjen til kirken og tok sølvklærne på. Hun kommer i kirken. Prinsen så henne. Da gav han sig til å passe på når hun går ut. Men så blev han søvnig; han sovnet uten at han visste av det. Imens var hun gått ut, og han visste ikke hvor det blev av henne.

Så kom den tredje søndag, og hun gikk igjen til kirken og hadde gullklærne på. Prinsen så henne igjen og visste ikke hvem det var. Han spør en bankstyrer om han kjente piken. „Nei, jeg kjenner henne ikke," svarte bankstyreren, „og vet ikke hvor hun er fra." Da kom prinsen i forlegenhet for å få vite hvem det var. Hans far gav ham det råd å gå til en gammel kone, om hun skulde vite råd. Den gamle kona gav det råd å tjærebræ terskelen til kirkedøren; „kanskje du på den måten finner hvem det er."

Så kom hun den fjerde søndag til kirken; da hadde prinsen tjærebrædd dørterskelen; gullskoen hennes blev sittende fast på terskelen, og prinsen tok den. Efterat presten var ferdig med å preke, fikk prinsen folk til å prøve skoen, hvis fot den passet til. Der var ingen, hvis fot den passet til. Så kom den femte søndag, og hun kom til kirken. Da tok prinsen skoen og prøvde den på foten til enhver. Da fant de den vakre piken hvis fot den passet til. Prinsen tok henne med sig hjem. Hun blev seks dager hos prinsen; så gikk hun tilbake og kom hjem. Gjeten sier: „Hugg halsen over på mig!" Piken svarte: „Jeg gjør det ikke." Da sier gjeten: „Hvis du ikke gjør det, hugger jeg halsen over på dig." Og piken hugg da halsen over. Da blev den til hennes bror. Hun blev gift med prinsen, og der blev bryllup, og Njavesj-ædne gikk også til bryllupet. Kongen gjorde en stor gård istand til den kvinnen.

90.

De leddje boares akkast golbma bardne. De dat boarrasæmus halida vuol'get eri ja mannat ræŋ'gan. De vulgi gawpǫgi jottet; sitta gawpǫt-olbmai ræŋ'gan ieǯas; i fuollamge gawpǫt-olmai. De buođi ovta ieǯa dallui, mi li dal næw're-dallo; de manai dokkǫ ræŋ'gan ja dagaiga daggar avgoarta: jos i ol'le dakkat nugo bijahalla, de gal'ga erit vuol'get. Næw're bijai sahat muorait, ige ol'linge sat'tan. De bijai erit, ja de manai ieǯas sii'di fast ruok'tot. De vulgi nub'begis bar'dne sæmme dallui. De dat li sæmme bar'go go owdep, sahit muorait; muttǫ dat i ol'linge dam sat'tam. De bijai sii'di vel dam.
De goalmat bar'dne vulgi, dajai: gal son gal'ga gæč'čalet. Gal dasa algost lii'kǫ dat bar'dne riek'ta burist. De dagaiga daggar avgoarta, šad'da daihe burist daihe bahast, i sut'tat fal oaǯǯǫ. De garvohi hæsta bældo plöjjet, ja dast lei vel bæna, dam isedest, mi ræŋga čuovui. I ræŋ'ga galga sii'di vuol'get, ow'dalgo bæna vuol'ga. De manai jamas dat hæs'ta. De vulgiga sii'di goabbašagak, bar'dne ja bæna. De buođi isedes lusa fast; de mui'tali sudnji, movt lei gævvam. De bijai das'tǫ dasa stuora muorralana sahat, ja dat ol'li sahit, ow'dalgo nokkan lei dat ai'ge. De riemai ballat næw're dam ræŋgastes.
De galgaiga vuol'get mæc'cai vieǯ'ǯat muora; bar'dne owdast jo manna dokkǫ, čok'ka dobbe mæccest, das'sago boatta iset. De fuolla dat saggi niibin; jærai iset ræŋgas, mait dain ai'go dakkat. Ræŋ'ga vas'tedi: „Čug'git čalbmai, jus gæččasta mannjai.“ De valdi dat iset stuoremus muora, mait dat gawdna obba dam mæccest. De ræŋ'ga daddja: son mait val'da ovta muora; i nu stuor'ra valde go iset. De vulgiga gæsset mæccest bod'nai dait muorait, iset owdast ja ræŋ'ga das'tǫ manjest. De čanai ræŋ'ga ieǯas muora iseda murri gidda ja ieš vel čok'kedi nala, ja iset gæssa goabbašagait muorait ja ræŋga vel nal'de, ige duosta gæč'čat mannjai; balla su čug'git čal'bmai. De vuoinasta dobbe mutton čoro nal'de. De daddja iset, atte lieggas læ sust gæsset. Ræŋ'ga daddja: „Son goak'te goallo.“ No, de vulgiga ain dast; bære dat iset gæssa, ræŋ'ga fal čok'ka nal'de. De ol'liga das'tǫ sii'di. Daddja iset reŋ'gi: „Giew'ra be don læk.“

90. GUTTEN I TJENESTE HOS DEN ONDE.

En gammel kone hadde tre sønner. Den eldste hadde lyst til å reise bort og ta tjeneste. Så gikk han til byen; han vil bli dreng hos en bymann; men bymannen brydde sig ikke om ham. Da kom han til en annen gård, hvor den onde bodde; han blev dreng der, og de gjorde en sådan akkord: hvis han ikke rekker å gjøre det han blir satt til, skal han gå vekk. Den onde lar ham sage ved, og han kunde det slett ikke. Så sendte den onde ham vekk, og han gikk hjem igjen. Den andre sønnen gikk også til samme gård. Det var samme arbeide som det forrige, å sage ved; men han kunde det slett ikke. Så sendte den onde også ham hjem.

Den tredje sønnen gikk avsted; han sa: „Jeg skal nok prøve.“ I førstningen liker gutten det riktig godt. De gjorde da en sådan akkord: enten det går godt eller ille, får han ikke bli sint. Så la han greiene på hesten for å pløie akeren, og husbonden hadde også en hund, som fulgte med drengen. Drengen skulde ikke gå hjem, før hunden gikk. Så gikk hesten klar. De gikk da begge hjem, gutten og hunden. Han kom til husbonden sin og fortalte ham hvordan det var gått. Så satte denne ham til å sage op en stor vedstabel, og han rakk å sage den op, før tiden var ute. Da begynte den onde å bli redd drengen sin.

De skulde gå til skogs og hente ved; gutten går alt iforveien dit og sitter der i skogen til husbonden kommer. Han spikker en pinne med kniven. Husbonden spurte drengen hvad han skulde gjøre med den. Drengen svarte: „Stikke i øiet ditt, hvis du ser dig bak.“ Husbonden tok det største treet han fant i hele skogen. Drengen sier: „Jeg tar også et tre; jeg tar ikke så stort tre som husbond.“ De gav sig til å dra trærne ned fra skogen, husbonden foran og drengen efter. Da bandt drengen sitt tre fast til husbondens tre og satte sig attpå selv oppå, og husbonden drar begge trærne med drengen oppå. Han torde ikke se sig bak; han var redd for at han skulde stikke ham i øiet. Han hviler på en haug der. Husbonden sier at han er varm av å dra. Drengen sier: „Jeg fryser næsten.“

De sitta luod'dot dait muorait; gal'ga riebmat vuoš'šat matta (buwro), dud'narin viež'žat čaʒe. De ræŋ'ga daddja: „Dat læ uc'ce, dat lit'te." Dat i duos'tam ad'ditge; dat balla, atte dat manna cuwkas. De manna ieš viež'žat čaʒe; de viež'ža čaʒe das'tọ. Ræŋ'ga riemai vuoš'šat buwro; guok'te dud'nara gæssa batte, ja das'tọ goaivui dud'nar sisa buwro isedi ja allasis dud'nar-vuođo nala, vai dat doai'vo, atte læ liika ollo go sustge, go dievva læ. Isit dobbe stobost borra ja ræŋ'ga fæs'karest, ja isẹt dal dobbe gaʒʒai obba dud'nara gaitin, ja ræŋ'ga goaivui alcesis buwro dokkọ oʒa dievva ja manai iseda lusa. De iset jærra: „Jogo don læk ol'lim?" De ræŋ'ga vas'tedi: „Juo." De dat balla, dat iset, go læ nu jottel ja miha jottelæb'bo go son. De jærra ræŋ'ga isedest: „Lækgo dal gallanam buwros?" Iset vas'tedi: „Sust læ nu dievva čoaw'je, dego sitta luod'danet." De daddja ræŋ'ga: „Go læ nu dievva, son goit fer'te lud'dit iežas čoawje," dainago sust lei gak'te-oʒas buw'ro. De lud'di guow'dat iežas oʒa. Dego dat iežas čoawje lud'di guow'dat, de goččui iset lud'dit su čoawjes mait. De ræŋ'ga lud'di. Jærra vel ræŋ'ga isedes: „Dagaigo buore?" Daddja dat iset: „Fuogehi goit; buorre dat lei, atte galgai luod'danet."

De riemaiga ain mit'tedet, goabbas læ njunne gukkep. De bonjaiga raige čađa sæine, ja bijai vuost dat ræŋ'ga njunes raige čađa. I ol'lim dam ræŋga njunne čađa raige; muttọ bijai ieš dat iset, ja dat iset balla ruossas. De ræŋ'ga bijai ruossa dasa njunnai; de ani nu bahan. De vulgiga ɛin vaʒ'ʒit, ja daddja ræŋ'ga isedi: „Maggar miella læ dust dal? Lægo buorre miella, go læ ruos'sa njunin?" De suttai næw're, sitta god'dit dam ræŋga. De stel'le nok'kamsaje dam reŋ'gi. De iset gal'ga ræŋga ik'ko god'det; muttọ ræŋ'ga manai erit sæŋgas, bijai daggar stuora gæđge sæŋga sisa, ja ieš dobbe sæŋga vuol'de. Næw're ik'ko boatta, čas'ka dam ræŋga jamas; i lækge ræŋ'ga; de læ stuora gæđ'ge. De iđedest fast boatta, jærra ræŋgas: „Maggar li oađđet?" Ræŋ'ga daddja: „Buorat dat læ; bære lawkes gaskehi ik'ko." Dat iset læ nu baha mielas, go i oaʒʒọ hægga erit ræŋgas.

De nubbe ija bijai sæmme saddjai; de iset sæmme laddje rakkadi; manai ræŋ'ga fast sæŋga vuollai. Ræŋ'ga oaž'žo daggar miel'ke-rænto ja bijai dam dokkọ seŋ'gi iežas oaive vuollai. De boatta ik'ko dat

Så gikk de videre; bare husbonden drar; drengen sitter oppå. Så nådde de hjem. Husbonden sier til drengen: „Du er da sterk."

Så vil husbonden han skal kløve veden. Han skal begynne å koke mat (grøt), hente vann i en tønne. Drengen sier: „Den er liten, den koppen." Husbonden torde ikke gi ham den; han var redd for at den skulde gå itu. Så gikk han selv og hentet vann. Drengen begynte å koke grøt; gryten tok to tønner. Så øste han grøt i en tønne til husbonden og til sig selv på en tønnebunn, forat husbonden skulde tro at det var like meget som han selv hadde når den var fuld. Husbonden spiste inne i stuen og drengen ute i forgangen; husbonden spiste nu hele tønnen, og drengen øste barmen fuld av grøt og gikk til husbonden. Denne spør: „Er du alt ferdig?" Drengen svarte: „Ja." Da blev husbonden redd, da han var så snar og meget snarere enn han selv. Drengen spør husbonden: „Er du nu mett av grøt?" Husbonden svarte: „Magen min er så full som om den vilde revne." Drengen sier: „Jeg må sprette op min egen mage, da den er så full;" for han hadde grøt i koftebarmen. Han sprettet op barmen sin. Da han hadde gjort det, bød husbonden ham også sprette op hans mage. Drengen gjorde det. Han spør husbonden: „Gjorde det godt?" Husbonden sier: „Det letnet da; det var godt at den blev sprettet op."

Så begynte de å måle hvem som hadde lengst nese. De boret et hull gjennem veggen, og drengen stakk først nesen sin gjennem hullet. Drengens nese nådde ikke gjennem hullet; men husbonden selv stakk nesen sin inn, og han var redd for kors. Drengen satte et kors på nesen hans, og det syntes han ille om. De gikk videre, og drengen sier til husbonden: „Hvordan er du nu til mote? Er du i godlag, da du har kors på nesen?" Da blev den onde sint og vil drepe drengen. Han lager en soveplass for ham. Han vil drepe ham om natten; men drengen gikk ut av sengen og la en sådan stor sten i den, og selv lå han der under sengen. Den onde kommer om natten og slår drengen ihjel; men det var ikke drengen; det var en stor sten. Om morgenen kommer han igjen og spør drengen: „Hvordan var det å sove?" Drengen sier:

iset đokkǫ ja čas'ka vuodden on dam ræŋgas stuora væččerin oai'-vai; mutte dat časki dal dam miel'kerænto ja ani nu buorren, atte dal læ jo jabmam. De boatta iđedes gæč'čat dam ræŋga, jak'ka, atte dat læ jabmam dal jo sik'karit, muttǫ i lækge; dat læ oađđeme ɛin. De jærra: „Maggar læ nok'kat?“ Ræŋ'ga daddja: „Buorat dat læ.“

De bijai goalmat ija rasse-lađo sisa; ik'ko dagai stuora dola; de buli dat lađđo dait rasitguim. Ræŋ'ga fierrali bære nubbe bællai lađo, ja nubbe bælle fast buli. Ræŋ'ga baʒi ællet ovta hivit; i oaǯǯǫge ok'tage god'det dam ræŋga.

(Kåfjord 1879.)

91.

De li Jakko Pontius giewras olmai ja goanstalaš. De ar'valeiga Jakko Pontius ja boares olmai (næw'ri), goab'ba son'nǫs læ giewrat. Goab'ba læ giewrat, de gal'ga oaǯ'ǯot nubbi. De vulgiga luok'kai; de čuoppaiga guok'te soagi, ja leddje stuora soagit. De gal'gaba gæssit, nub'be mad'daga bod'nai ja nub'be gierraga bod'nai. De rakkadi Pontius cækkoma dan guovte muorra-mad'dagi ja de časki akšuin dɛit gidda. De riemai ieš fuollat saggit, guok'te sala gukkit. Jærra boares olmai: „Manin dɛit fuolat?“ „So fuolla danin atte jus mannjai gæččastat, de čug'ge čalmit ere.“ De vulgiga gæssit. Boares olmai ow'di manai; ieš čok'kedi muorra-mad'daga nala ja čuor'vo: „Hurra, čawga bære fris'kat!“ De buođiga vare vuollai; de liddje goavčat muorat vuollin; de leiga ovta giewrat; de leiga ovta muora gæssan goab'bat.

De ar'vala Jakko Pontius, atte soai gal'gaba doarostit murri uoivit; goabba oai'vi manna muora sisa, de dat læ giewrat. De roggai

„Det er godt; bare en loppe bet en gang inatt.“ Husbonden var så ille til mote, da han ikke fikk livet av drengen.

Næste natt la husbonden ham på samme sted og stelte det til på samme måte; drengen la sig igjen under sengen. Han fikk fatt i en melkedall og la den i sengen under hodet sitt. Om natten kommer husbonden dit og slår igjen drengen sin i hodet med storhammeren; men han slo nu til melkedallen, og han var så glad over at drengen nu var død. Om morgenen kommer han for å se til drengen; han tror at han nu sikkert er død; men det var han ikke; han sov enda. Husbonden spør: „Hvordan er det å sove?“ Drengen sier: „Det er godt.“

Den tredje natten la han ham i høilåven; om natten gjorde han op en stor ild, og låven med høiet brente op. Drengen veltet sig bare til den andre siden av låven, og den ene siden brente op. Drengen blev i live like godt; ingen fikk drept ham.

(Slutningen mangler).

91. JAKOB PONTIUS.

Jakob Pontius var en sterk mann og kunde mange kunster. Han og gamlingen (den onde) talte om hvem av dem som var sterkest. Den som var sterkest, skulde få den andre. De gikk op i lien og hugg to bjerker, og det var store bjerker. Så skal de dra dem ned, den ene efter stammen og den annen efter toppen. Da laget Pontius hakk i de to trestammene og slo dem sammen med øksen. Så begynte han selv å spikke stikker, to favner lange. Gamlingen spør: „Hvad spikker du dem for?“ „Jeg spikker dem forat hvis du ser dig bak, skal jeg stikke øinene ut på dig.“ De begynte å dra. Gamlingen gikk foran; selv satte Pontius sig på trestammen og roper: „Hurra, klem bare på!“ De kom ned under fjellet; da var begge trær nede; de var like sterke; de hadde dradd ett tre hver.

Så taler Jakob Pontius om at de skal stange hodet mot et tre; den hvis hode går inn i treet, han er sterkest. Jakob Pontius grov et hull i et tre og la never over, så treet var helt, og så dunket

Jakko Pontius murri roggi ja bijai bæssi nala, atte muorra læ čaw-dis, ja de boŋ'kali. De manai čalme raddjai oai'vi De boŋ'kali nub'bi mɛit; i dakkan i saji. De li giewrat Jakko Pontius dɛigo̜.

De vulgiga ak'ti goanstait gæč'čalit. De goččui Pontius sad'do̜s dakkat uwna; de riemaiga dakkat. Jakko Pontius oaǯǯui uwna, mi li dak'ko̜n juo ow'dal. De sad'do̜n čar'vo uwna; i dat uoǯ'ǯo̜n dan uwna sad'do̜n. De daddja Jakko Pontius: „Ak'ta tiŋ'ga læ vel dakkat." „Mi dat læ vel?" Daddja: „Don it nagat stop'pet borjas-skippa." Daddja: „Son nagada da stop'pet." De valdi Jakko Pontius ja raw-rai gawna-vuoggait tuovvi, ja boares olmai stop'pet riebma borjas-skippa, vaiko̜ gai'ko gieđait varran. De borjas-skippa vulgi; de bijai boares olmai stuora gæđgi birra toava ja de njɛs'ko gieđait gait varran, ja dat bisti gæǯi. De dajai das'to̜ boares olmai: „Im mo bir'ge šat duina." De son fir'ti vuol'git ere ige uoǯ'ǯo̜n Jakko Pontiusa, ja dat baʒi.

(Ole Andersen 1923, Mandalen.)

92.

1.

De vul'ge lad'delaǯǯat bierdna biw'dit males-sal'gan. De vaʒ'ʒe dobbe ja gaw'ne bierdna-biejo ja hui'ket bir'ni: „Boađe olgo̜s mid-djesi males-sal'gan!" I dat boattan. Daddja ak'ta: „So vuol'ga dokko̜, ja go so likkastat'ta julgit, de gal'gabettet gaikihit su olgo̜s; so læ uoǯ'ǯo̜n bierdna gidda." De likkastatti julgit; de gaikiheddje olgo̜s. De i læn oai'vi; de ar'valad'det, atte i das læn oai'vi mana-deddinge.

2.

Guok'te nisso̜na manaiga olgo̜s mæc'cai ja uoiniga oar'ri ovta muoran; de galgaiga val'dit dan. De vulgi nub'bi sii'di vieǯ'ǯat bađi, mɛina vuoš'šaba, ja nub'bi galgai mannat ja val'dit dan. De boatta dat bađin; de hui'ka: „Uoǯ'ǯo̜kgo?" De daddja eš: „Uoǯ'ǯo̜n læ; boagosta goit." De læ muorra-oak'si dar'vanan njal'mai ja hæŋ'gaha das rabas njalmit; jakki nub'bi, atte boagosta dat.

(Nils Nilsen 1926, Storfjord.)

han til. Hodet gikk inn like til øiet. Den andre dunket også til; han gjorde ikke noget søkk i treet. Da var Jakob Pontius der den sterkeste.

De gikk engang for å prøve sine kunster. Pontius bad ham gjøre en ovn av sand; de begynte å gjøre en ovn. Jakob Pontius fikk en ovn som var laget alt iforveien. Den onde klemmer sand sammen til ovn; han fikk ikke en ovn av sanden. Da sier Jakob Pontius: „En ting er det enda å gjøre.“ „Hvad er det?“ Han sier: „Du orker ikke å stoppe et skib som seiler.“ Den onde sier: „Jeg orker å stoppe det.“ Da tok Jakob Pontius og festet kveiteangler til et tau, og gamlingen tar til å stoppe seilskibet, skjønt han rev hendene til blods. Seilskibet reiste; da la gamlingen tauet om en stor sten, og han rev hendene ganske til blods og slapp tau-enden. Siden sa gamlingen: „Jeg berger mig ikke mer med dig.“ Så måtte han gå og fikk ikke Jakob Pontius, og denne blev igjen.

92. MOLBOHISTORIER.

1.

Nogen kvæner gikk på bjørnejakt for å få suppekjøtt. De gikk der og fant et bjørnehi og ropte til bjørnen: „Kom ut til suppekjøtt for oss!“ Den kom ikke. En sier: „Jeg skal gå dit, og når jeg rører føttene, skal I rykke mig ut; da har jeg fått fatt i bjørnen.“ Han rørte føttene og da rykket de ham ut. Da hadde han ikke hode; de snakket om at han hadde ikke hode da han gikk inn.

2.

To kvinner gikk ut i skogen og så et ekorn i et tre; de vilde ta det. Den ene gikk hjem for å hente en gryte å koke i, og den andre skulde gå og ta det. Hun kommer med gryten og roper: „Fikk du det?“ Hun sier selv: „Hun har fått det; hun ler jo.“ Da har en tregren tatt fast i munnen hennes, og hun henger der med åpen munn. Den annen trodde at hun lo.

93.

De li bar'ni ber'na-oʒon; mannji ja vuoni baʒiga goattai. Vuoni læi vaŝan da mannjahis, siđai dan god'dit. De steŋ'gi ak'ti goattai ja bijai suova dievva goađi, nu atte jabma. De dowdai mannji, atte i so daide ællit. De riemai sar'not, atte suovva-goatti læ hægga-ælahus; mutte mel'kemalis læ hægga-sor'mi. De gaikui vuoni uvsa rabas ja riemai vuoŝ'ŝat mallasa ja addi mannjahis dan borrat. Mannji borra ja biŝkahalla; de vuoni lii'kǫ atte dal jabma. Mutte i dat jabman. De buođi boad'nji sii'di.

(Nils Nilsen 1926, Storfjord.)

94.

De liddje guok'te gæfes ol'mǫ, mak leddje gæfik čađa ællemaigi; mutte æi dam guovton læm manak. Manaiga mæccin gæssek ja čuoggiga murjit, vai ælliba, ja muorait guoddaŝeiga sælgin sii'di. De læba mannan vut en mæc'cai; de boad'nji daddja akkainis: „Dat læ nissǫna sivva, go mi læt gæfit, vaikǫ bar'gat, ja dat čuoǯ'ǯo čal'lu-juvvun: gallo bivastagain galgat laibat borrat,“ ja diew'do sivaha nissǫna. Niso daddja: „Mon mɛit bargan sæmme laddje go don.“ De daddja: „Jus mon liččen læmaŝ Addama sajin, de mon lin Æva čor'madit bællje vuollai, go manai giel'dǫ-muorji borrat.“ De læ gonagas gul'dalam, go dat sar'noba; mutte i almohan ieǯas. De nubbi bæivi manai gonagas bissǫstallat; de boatta mæc'cai, de gulla go sar'-noba sæmme laddje go vuostas bæivi. De gonagas dagai gol'ma bæivi, gul'dali da guovto, go mæccin sar'noba ja væhaŝ nag'geba æbage dieđe, atte gonagas læ gul'dalæmi.

De ŝaddai njælljat bæi'vi; de gonagas fasten vulgi mæc'cai bissǫ-stallat; de læba vut en mæccin murjit čoag'gime, ja boad'nji vut en riemai sæmme laddje sar'not: „Vai mo liččen Addama sajist læmaŝ; mo liččen Æva čor'madit bællje vuollai, go manai likkahallak giel'dǫ-muorji ja borrat dam.“ De gonagas vaʒʒi da guovto lusa ja daddja: „Mon vieǯǯam ieččan ŝluot'ti, ja mon rakkadan valmasi dod'nǫsida

93. SVIGERMOREN OG SVIGERDATTEREN.

En gutt lette efter bjørn. Svigerdatteren og svigermoren var igjen i gammen. Svigermoren var sint på svigerdatteren og vilde drepe henne. Engang stengte hun henne inne i gammen og fylte gammen med røk så hun skulde dø. Svigerdatteren skjønte at hun nok ikke kunde leve. Hun begynte å si at en gamme full av røk opholder livet; men melkesuppe tar livet. Da rev svigermoren døra op og begynte å koke suppe og gav svigerdatteren den å spise. Hun spiser og skriker; da tror svigermoren at hun dør. Men hun døde ikke. Så kom mannen hjem.

94. MUSEN I ESKEN (ADAM OG EVA).

Der var to fattige folk som var fattige hele sin livstid; men de hadde ikke barn. De gikk om sommeren i skogen og sanket bær for å leve, og de bar ved hjem på ryggen. De var atter gått ut i skogen; da sier mannen til kona si: „Det er kvinnens skyld at vi er fattige, skjønt vi arbeider, og at det står skrevet: „I ditt ansikts sved skal du ete ditt brød," og han skylder på kvinnen. Kvinnen sier: „Jeg arbeider også likesom du." Han sier: „Hvis jeg hadde vært i Adams sted, hadde jeg slått Eva på øret, da hun gikk og åt det forbudte bær." Kongen hørte efter da de talte, men viste sig ikke. Næste dag gikk kongen på jakt; han kommer til skogen og hører at de taler likesom den første dag. Kongen gjorde det tre dager; han hørte på at de talte i skogen og trettet litt uten å vite at kongen hørte på dem.

Så kom den fjerde dag; kongen gikk igjen til skogen på jakt; de to var atter i skogen og sanket bær, og mannen begynte atter å tale på samme måte: „Gid jeg hadde vært i Adams sted; da skulde jeg ha slått Eva på øret, da hun gikk og rørte det forbudte bær og åt det." Kongen gikk hen til dem og sier: „Jeg vil hente eder til mitt slott og gjøre en bolig ferdig til eder." Så sendte han sine tjenere for å hente dem; tjenerne kom med dem, og kongen

orronvieso.“ De gonagas bijai bal'valed'djijis vieʒ'ʒat dam guovto, ja bal'valæd'djek buk'te, ja gonagas doalvui dam guovto dan vissui ja daddja: „Dam hær'va-vieso mon addam dod'nǫsida, atte æp'pi darbahik bar'gat,“ ja rakkadi juokkelagan rudda, mεit dak boraiga, ja daddja: „Æp'pi darbak bar'gak ja sivahik Æva.“ De ar'vidi boad'nje: gonagas læ læmaš sod'nǫ gul'dalæmin.

De šaddai nubbi vakkon mannodak. De boatta gonagas sisa mannjel gas'kabæivi ja jærra: „Govt lii'kǫbæt'ti mattaidi?“ „Moai lii'kujed'ne bures, ja dās læ nu ædnat matta. Moai æn ibmir gaitin borrat.“ De oruiga njæl'lje vakko; de boatta gonagas gæč'čat dam guovto. De jærra: „Gok'te doai lii'kǫbæt'ti ællimisaidi?“ De daddja boad'nji: „Dat huonaš læ nu čabbat go baradii'sa.“ Gonagas manai olgǫs ja orui gavci vakko; de buođi gæččat ja jærai sæmme laddje: „Govt lii'kǫbæt'ti?“ De vas'tidæba: „Dat læ dego baradii'sa nu čabbat, mas i darbak bar'gat šaten.“ I gonagas jiednadam mεi'dege dasa. De gavci mano gæʒin buođi gæč'čat; de vut en jærra: „Gok'tes lii'kǫbæt'ti?“ Vas'tidæba sæmme laddje: „Dat læ dievas baradii'sa.“ Gonagas manai; i jiednadam mεi'dege. De orui guok'te jagi ere; de buođi gæč'čat dam guovto. De jærra: „Gok'tes lii'kǫbæt'ti ællimisaidi?“ „Moai lii'kujed'ne; dat læ dievas baradii'sa mon'nǫsida.“ De gonagas valdi lumman ovta gol'leskappo, middja li her'vijuvvun, bijai gas'ko bæwdi ja daddja: „Juokke diŋga doai oaʒ'ʒobæt'ti gæč'čat ja likkahallak, mak læk dan vieson; muttǫ dan skappo æt'ti galga likkahallak.“ De loppideiga: „Æm moai likkahala.“

De guok'te vakko li gollam; de niso riebma sittak boadnjis atte val'dit skappo gæč'čat, mi læ dam sis'te. Boad'nji daddja: „Gonagas læ giel'dam; moai æn galga dam likkahallak.“ Niso i jiednadam mεi'dege. Šaddai nub'bi bæi'vi; de niso vut en riemai sittak boadnjis skappo čoaw'dik ja gæč'čak, mi læ dan sis'te. Diew'do daddja: „Ikgo don gullan, mεit gonagas gildi?“ Niso daddja: „I læt nu varalaš; moai biddje skappo sæmme laddje, go gonagas lei biddjam.“ De dat niso boadnjis givsidi nu gukki, go boadnji rabasti skappo, ja sappan ruottasti skappon guol'bai. Ak'ka riemai gidda duop'pek

førte dem inn i huset og sa: „Dette herlige hus gir jeg eder, så I ikke behøver å arbeide,“ og han laget allslags retter som de spiste; og han sa: „I behøver ikke å arbeide og laste Eva.“ Mannen skjønte at kongen hadde hørt på dem.

Så kom mandag i den næste uke. Kongen kommer inn efter middag og spør: „Hvordan liker I maten?“ „Vi liker den godt, og her er så meget mat. Vi kan ikke spise alt.“ — De var der i fire uker; da kommer kongen for å se til dem. Han spør: „Hvordan liker I levemåten?“ Mannen sier: „Dette hus er så vakkert som et paradis.“ Kongen gikk ut og var borte i åtte uker; da kom han for å se til dem og spurte som før: „Hvordan liker I eder?“ De svarer: „Det er så vakkert som et paradis, hvor en ikke mer behøver å arbeide.“ Kongen sa ikke noe dertil. — Åtte måneder efter kom han for å se til dem; han spør igjen: „Hvordan liker I eder?“ De svarer som før: „Det er rent et paradis.“ Kongen gikk uten å si noe. — Han var borte i to år; da kom han for å se til dem. Han spør: „Hvordan liker I levemåten?“ „Vi liker den; det er rent et paradis for oss.“ Kongen tok op av lommen en prydeske av gull, satte den midt på bordet og sa: „Alt i dette hus får I se på og røre ved; men denne esken skal I ikke røre.“ De lovte: „Vi skal ikke røre den.“

Da to uker var gått, begynner kvinnen å ville ha sin mann til å ta esken og se hvad der er i den. Mannen sier: „Kongen har forbudt det; vi skal ikke røre den.“ Kvinnen mælte ikke noe. Den næste dag kom; da begynte kvinnen igjen å ville ha sin mann til å åpne esken og se efter hvad der var i den. Mannen sier: „Hørte du ikke hvad kongen forbød?“ Kvinnen sier: „Det er ikke så farlig; vi setter esken likedan som kongen hadde satt den.“ Kvinnen plaget sin mann så lenge at han åpnet esken, og en mus løp ut av esken på gulvet. Kona vilde ta den fast, men fikk den ikke fatt. Musen løp hen i stuekroken, og der var et hull som kongen hadde latt gjøre uten at de to visste det.

Da kommer kongen to uker efter inn. De to sa først ikke noe. Kongen forstod at de hadde åpnet esken. Mannen sier: „Kvinnen

ige uoǯ'ǯǫn. Sappan ruottasti stoppočikki, ja dobbe li rai'gi, mɛit lei gonagas rakkadat'tam, ja dat guovtis æba diettan.

De boatta guovte vakko gæǯis gonagas sisa. De æba jiednadam mɛi'dege vuoč'čin. De ibmirdi gonagas, atte dat læba skappo rappan. De daddja boad'nji: „Niso læ mun gukka givsidam, ja mon fėr'-tijim rabastit skappo, go valdi ja addi munnje.“ De daddja gonagas: „Leigo mikkige sis'te?“ Daddja boad'nji: „Dast lei sappan sis'te ja ruottasti čikki, gos li rai'gi, ja ænge moai uoǯ'ǯǫn dan gidda.“ De daddja gonagas diewduin: „Ikgo do læn mæccin murjit čoag'gime ja muorait vieǯ'ǯamen? Ikgo don læn diew'do, giddja sivahit Æva, go giel'dǫ-muorje manai likkahallak, ja ikgo don læm, giddja dad-djek: „Jus mon liččem Addama sajin, de mon liččen čor'madan bællje vuollai.“ De man'ne dal ere mun gar'dimist ja bar'gi sæmme laddje go ow'dal!“ De dat fer'tiga vuol'git.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord; „hørt av bestemor“.)

95.

De leddje muttinlakkan ol'mǫt, ja das li bii'ga da siidan, ja li ir'gi da siida nii'di. De vul'ge suod'njuidi; de buotte dokkǫ. Niei'da lii'kui har'madit; de duop'pi æb'barit ja vulgi čaʒi vieǯ'ǯat. Manai dobbe ovta aigi; de buođi ruok'tot ige buk'tan čaʒi. Dajai dan bii'gai: „Noraldat, gosa do læt čaccegal'do dakkan?“ Dajai Noraldat: „Čacce-gal'do læ sæmme sajin gos ow'dal.“ De ar'videddje suod'njo-vækka, atte duot læ lai'ki ja heitǫt. De val'de duon biiga, ja nai'tali dat bar'ni dɛina, ja duot niei'da baʒi.

(Nils Nilsen 1926, Storfjord.)

96.

De lei ak'ta boares rievvar, gutte rievidi olbmuit ja goddini. De lei boares boad'nje, mi lei gut'ta čuođi jagi boaris, gæs leddje golbma bardnė. De vulgi nuoramus bar'dni luok'kai vaʒ'ʒit. De šaddai iddja ja lei nu viessan; de bijai nok'kat. Iđedis baddjani son bajas ja

har lenge plaget mig, og jeg måtte åpne esken, da hun tok og gav mig den." Kongen sier: „Var der noe i den?" Mannen sier: „Der var en mus i den og den løp bort i kroken, hvor der var et hull, og vi fikk ikke fatt i den." Da sier kongen til mannen: „Var du ikke i skogen og sanket bær og hentet ved? Var ikke du den mann som lastet Eva, fordi hun gikk og rørte det forbudte bær, og var det ikke dig som sa: „Hvis jeg hadde vært i Adams sted, hadde jeg slått henne på øret? Gå nu bort fra min gård og arbeid likesom før!" Så måtte de gå.

95. DEN DOVNE PIKE.

Der var en slags folk, og der var en tjenestepike på gården, og datteren på gården hadde en kjæreste. De reiste til festemål og kom dit. Datteren syntes svært godt om det; hun tok bøtter og gikk for å hente vann. Hun gikk der en tid; da kom hun tilbake og hadde ikke vann med. Hun sa til tjenestepiken: „Noraldat, hvor har du gjort av vassnøitet?" Noraldat sa: „Vassnøitet er på samme sted som før." Da skjønte frierens folk at hun var doven og låk. De tok tjenestepiken, og gutten giftet sig med henne, og datteren på gården blev igjen.

96. MESTERTYVEN.

Der var en gammel røver, som røvet folk og også drepte dem. Der var en gammel mann, som var seks hundre år gammel og hadde tre sønner. Den yngste sønnen gikk ut i skogen. Det blev natt, og han var så trett; så la han sig til å sove. Om morgenen

vulgi ɛin vaʒ'ʒit, ja šad'daguođi ækketbælle; de oaidna ovta siida. De manna sisa ja rabasta siskimuš uvsa. Dobbe læ ak'ta boares ak'ka. De daddja boares ak'ka bardnin: „O don raw'ki, go buottet dieke goddahallat!“ Daddja bar'dni: „Lækgo das daggar olbmọt, mat god'det mun?“ De dajai boares ak'ka: „Vuolge eret dam siidas!“ Muttọ bar'dni i vuol'gam, muttọ bal'kesti vællot sæŋ'ga-lokki nala ja dagai ieǯas dego nok'kame. De buotte rievvarat sii'di ja jerre boares akkas: „Gi olbmuit læ, gutte væl'la sæŋ'ga-lokkė nal'de?“ ja ar'vale rievvarat god'dit bardni. Bar'dni njul'či bajas ja jærrali: „Mɛit ar'-valæt'ti? ræŋ'gan olbma biw'dit?“ De jærra rievvar: „Sattatgo don rievidit?“ De vas'tedi bar'dni: „Olmai sat'ta sikke rievidit ja suoladit ja god'da mɛit olbmọ, go nu soappa.“

De šaddai bæi'vi. De vul'ge rievvarat ieš guttet guw'lui, ja bar'dni šaddai rievvarida ræŋ'gan. Bar'dni manai lakka aččes siida ja mui'-tali ač'časis, atte sust læt gol'leskuovat; „ikgo don siđalėt dɛit?“ Ač'če lei luokkas vuoddjeme, ja vuok'sa lei hæs'tan. De guđi boares olmai vuovsas ja manai bardnis skuovait vieǯ'ǯat, mat leddje loppi-duvvun. Bar'dni suoladi dan bodda aččestis vuovsa ja vuji rievvarit sii'di. De buotte ækkedes ruok'tot gait diwnat. I ak'tage buk'tan mɛi'dege ieǯago bar'dni, gutte buvti vuovsa. De lii'kuje rievvarat, atte dat læ buorre ræŋ'ga; gal si læt oaidnan juokke bæivi dan vuovsa, mutte æi si læk uoǯ'ǯọm.

De šaddai nub'bi bæi'vi, ja vul'ge fas rievidit juokke ak'ta. Boares ak'ka baʒi sii'di. Bar'dni manai aččes lusa ja gawnai su mæccis vuoddjeme nubbin æra vuovsain. Bar'dni manai væha duob'beli ja riemai muollat bowna duokkin. De doaivui bardni ač'če, atte dat læ ivtaš vuok'sa, mɛit son lappi luok'kai. Boares boad'nji guđi dam vuovsa dasa, čanai jaldnjai suitait gidda. Bar'dni viegai vuovsa lusa ja strow'gi suitait luovos jaldnjas ja spid'di vuovsa batti ja buođi rievvarit sii'di. De lii'kujeddje rievvarat bures bar'dnai, go lei uoǯǯọm guok'te vuovsa.

De šaddai goalmat bæi'vi, ja vul'ge fas gait diwnat mađ'kai rievidit olbmuin ællamuša. Bar'dni manai lakka aččis siida, go uoini atte sun ač'či lei luokkas vuoddjimen goalmat vuovsain. De manai bar'dne

stod han op og gikk videre. Da det led mot kvelden, ser han en gård. Han går inn og åpner den innerste dør. Der er en gammel kone. Hun sier til gutten: „Å, du stakkar, at du kom hit for å bli drept!“ Gutten sier: „Er der sådanne folk her som dreper mig?“ Den gamle kona sa: „Gå bort fra denne gården!“ Men gutten gikk ikke; han slengte sig på sengelokket og lot som han sov. Da kom røverne hjem og spurte den gamle kona: „Hvad er det for en kar som ligger på sengelokket?“ og de talte om å drepe gutten. Gutten sprang op og spurte: „Hvad taler I om? om at I vil ha mig til dreng?“ En røver spør: „Kan du røve?“ Gutten svarte: „Jeg kan både røve og stjele og dreper også et menneske, når det faller sig så.“

Det blev dag. Da gikk røverne til hver sin kant, og gutten blev dreng hos røverne. Han gikk nær sin fars gård og fortalte ham at han hadde gullsko; „skulde du ikke ville ha dem?“ Faren kjørte i skogen og hadde en okse som hest. Den gamle mannen forlot oksen og gikk for å hente sin sønns sko som han hadde lovet. Gutten stjal imens oksen fra faren og drev den til røvernes gård. Disse kom om kvelden alle sammen hjem. Ingen hadde noe med uten gutten, som kom med oksen. Da likte røverne at han var en god dreng; „de hadde nok hver dag sett den oksen, men hadde ikke fått den.“

Næste dag kom, og de gikk igjen ut for å røve, hver en av dem. Den gamle kona blev igjen hjemme. Gutten gikk til sin far og traff ham i skogen, mens han kjørte med en annen okse. Han gikk litt lenger bort og begynte å brøle bak en tue. Da trodde guttens far at det var oksen fra igår som han hadde mistet i skogen. Den gamle mannen lot oksen stå der; han bandt tømmene fast til en trestubbe. Sønnen løp hen til oksen, slet tømmene løs fra stubben og slo oksen på baken og kom til røvernes gård. Da likte røverne gutten godt, da han hadde fått to okser.

Den tredje dag kom, og igjen gikk alle sammen ut for å røve matvarer fra folk. Gutten gikk nær sin fars gård, da han så at faren kjørte i skogen med den tredje oksen. Han gikk og hengte

gonagasbalges-bællai ja hæŋgasti ieǯas murri. Boares olmai vuji mæd'del ja gæččasti dan olbmǫ nala, mi hæŋ'gai muoras. Boares boad'nji doaivui, atte son lei ieǯas sor'bmen, dajai: „Ibmil siwdnit! Mεit olmǫš læ jurdahan, go sor'bmi ieǯas?“ Boares olmai vuji ain mæd'del. Bar'dni luiti muoras vulǫs ja viegai ow'dali doares bæle, nu atte boares olmai i fuobmašange, ja bal'kesti ieǯas murri hæŋ'gat julgit bajas ja gieđait bod'nai. Boares boad'nji buođi dam guow'do ja dajai: „Jesus siwdnit! Dast læ muttim olmǫš ieǯas sor'bmen.“ Boares boad'nji manai mæd'del. Bar'dni ruottai ow'dali ja hæŋgasti fas murri goalmat gærdi, atte galgai oaǯ'ǯot aččestis vuovsa. Boares boad'nji buođi dam goalmada guow'do ja dajai: „I læt Ibmila siwdnadus, go olbmǫt læt allahisa nuvt bahas dakkan atte har'cijet ieǯase murri.“ Boares boad'nji jurdaši, atte son mac'ca fas ruok'tot bal'ga miel'de ja guođđa vuovsas dasa ja riebma čoag'git dait jabma olbmuit giel'kai. Boares boad'nji manna dokkǫ gos vuostaš galgai læmi. Bar'dni suoladi vuovsa ja manai mađkis ak'tan vuovsain. Son buođi sii'di, gos rievvarat leddje, ja rievvarat æi læn uoǯ'ǯǫn mεi'dege.

De šaddai njælljat bæi'vė. Daddja rievvar, gutte ow'dal lei læmaš isidin, bardnin: „Don oaǯǯot dal orrot siidas ja læmi dego isit dalos.“ Si vul'ge ieǯa rievidit. Go si leddje mannam, de valdi bar'dni golbma vuovsa ja golbma hæsta ja bijai guorbme juokkekaǯ'ǯi; ruđa valdi vallje ja gait diw'rasæmus uobmǫdaga, mi sist lei, ja vuji sii'di aččis dallui ja dajai ač'čases: „De dal læt dun golbma vuovsa boattan, mat læt dušše ruttaguorbmit.“

De daddja ač'časis: „Vuolge dal an'tamanne lusa sittat sunnje an'tamannis nieida ak'kan!“ De vulgi bardni ač'če ja buođi an'tamann gar'demi, ja siđai nieida bar'dnasis ak'kan. An'taman'ni dajai: „Son oaǯ'ǯo galle nieida ak'kan, jus son sat'ta suoladit mun stæi'kabanno bel'lo ak'ta nubb lokkai ow'dal gas'kabæivi.“ Bardni ač'či manai sii'di ja mui'tali bar'dnai, mεit an'taman'ni lei sunnji daddjan. Bar'dni manai luok'kai, oaǯǯui golbma njoammela gidda, mat leddje ællime. Go šaddai vissis ai'gi, goas bar'dni galgai suoladėt stæi'kabanno, de manai bar'dni an'tamanni haga sisa ja luiti ovta njoammela ruot'tat. Njoammel lei šad'dan dego oai'vedaddjui, ruottai owdas ja ruok'tot.

sig i et tre attmed kongsveien. Den gamle mannen kjørte forbi og så på den mannen som hang i treet. Han trodde han hadde drept sig selv, og sa: „Gud signe! Hvad har mannen tenkt, da han drepte sig selv?" Den gamle mannen kjørte videre forbi. Gutten slapp sig ned av treet og løp ad en sidevei i forveien, uten at den gamle mannen merket det, og kastet sig i et tre, så han hang med føttene og hendene ned. Den gamle mannen kom dit og sa: „Jesus signe! Her har et menneske drept sig." Han gikk forbi. Sønnen løp i forveien og hengte sig igjen tredje gang i et tre for å få oksen fra faren. Den gamle mannen kom til den tredje og sa: „Det er ikke Guds velsignelse, at folk har gjort sig så ondt at de har hengt sig i et tre." Han tenkte at han skulde vende om igjen den samme vei og la oksen stå der og ta til å samle de døde mennesker på sleden. Han gikk dit hvor den første skulde være. Sønnen stjal oksen og gikk sin vei med den. Han kom til gården hvor røverne var, og de hadde ikke fått noe.

Den fjerde dag kom. Den røver som før hadde vært husbond, sier til gutten: „Du får nu bli hjemme og være som husbond på gården." De gikk da selv for å røve. Da de var gått, tok gutten tre okser og tre hester og la lass til hver; penger tok han i mengde og alt det kostbareste gods de hadde, og kjørte hjem til sin fars gård, og han sa til far sin: „Nu er de tre oksene dine kommet, og det er bare pengelass."

Så sier han til far sin: „Gå nu til amtmannen og bed ham om hans datter til kone for mig." Guttens far gikk og kom til amtmannens gård og bad om datteren til kone for sin sønn. Amtmannen sa: „Han skal få min datter til kone, hvis han kan stjele min stekepanne klokken 11 før middag." Guttens far gikk hjem og fortalte gutten hvad amtmannen hadde sagt ham. Gutten gikk ut i skogen og fanget tre levende harer. Da den fastsatte tid kom, da han skulde stjele stekepannen, gikk han inn i amtmannens have og lot en hare løpe. Haren var blitt som hodetullet og løp frem og tilbake. På amtmannsgården kom alle til vinduet for å se på dette under. Haren løp en stund og kom til sans og samling og løp til

An'tamann-gar'demis buotte juokke olmoš klassi gæč'čat duon ibmaha. Njoammel viegai oanehažža ja oažžui jierbmis čoak'kai ja ruottai mæc'cai. Bar'dni luiti nubbi daggaviđi, mi li værret go owdit njoammel. An'tamann-gar'dimis buotte juokke olmoš uk'sagas'ki; i ak'tage baccam sisa. Njoammel ruottai oanehažža ja lei dego bællemielat ja viekkali mæc'cai. Bar'dni luiti goalmat njoammela, mi li gaitin værremus. De vul'ge an'tamann-gar'demis juokke olmai arrit (uožžodet gidda). De oažžui bar'dni suoladėt stæi'kabanno ja manai ruok'tot aččis sii'di ja dajai aččinis: „Son læ suoladan an'tamannis stæi'kabanno.“ De vulgi ač'če an'tamanni lusa viež'žat nubbi gærdi nieida bar'dnasis ak'kan. Si leddje stuora biđuit doallame. Dobbe leddje olo alla olbmot, bap'pa ak'tan su akkaines. Boares boad'nji galgai asijes, ja bap'pa gulai, mi son'no gaskas lei, ja dajai bap'pa: „Don ih oažžo an'tamanne nieida, ow'dalgo don læt baide suoladam, mi sun akka nal'de læ.“

Boares boad'nji manai ruok'tot ja mui'tali bar'dnasis, mεit son vel galgai dakkat, ow'dalgo až'žo an'tamanne nieida. Bar'dni manai olgos ik'ko ja roggai ovta jameha bajas ja ceg'gi bappa kantora klasa vuollai. Bap'pa fuob'mai dan, suor'gani sagga ja bovti akkas bajas ja duop'pi baide akkas nal'de eret ja šliw'geli klassa-raige olgos. Duot bar'dni valdi baide ja manai sii'di, ja go iđet šaddai, de manai bar'dni bappa sii'di ja mui'tali bap'pi, atte son dat lei, gutte valdi baide mannan ija dus. De dajai bap'pa: „Don it oažžo vel an'tamanne nieida, ow'dalgo don sattat suoladit bappa æl'linaga.“ Bar'dni gulai dan, manai luok'kai ja bažaši goap'pelit ja rakkadi allasis gukkes bik'tasa dain nakkin, mi oli oaive rajes gidda juol'gevuđđui. De lei muttom sodnabæi'vi, go bap'pa lei gir'kos doallamen gir'komænuit, de buođi olmai gir'ko sisa, ja bap'pa aicai dam daggaviđi ja jærai: „Mi don læt olbmuit? Lækgo don Ibmil æŋ'gel vai næwri æŋ'gel?“ Bar'dni vas'tidi: „Mon læm Ibmil æŋ'gel. Mon læm boattam dun viež'žat æl'linaga albmai.“ Bap'pa jor'gali ærrosardne olbmuidi, atte son læ vuol'gimen æl'linaga albmai; Ibmil æŋ'gal læ su boattam viež'žat. Go lei bap'pa gær'gan sar'dnidæmis, de buođi olmai ja dajai bap'pi: „Dal son ai'go du val'dit.“ Bap'pa fer'ti vuol'git ja mannat bardni sek'ki.

skogs. Gutten slapp straks den andre haren som var verre enn den første. På amtmannsgården kom alle i døren; ingen blev inne. Haren løp en stund og var som halvtullet og løp til skogs. Gutten slapp den tredje haren, som var aller verst. Da fór hver mann fra amtmannsgården for å stanse den. Gutten fikk da stjele stekepannen, gikk hjem til sin fars gård og sa til ham: „Jeg har stjålet amtmannens stekepanne.“ Faren gikk da til amtmannen for å hente datteren for annen gang til kone for sin sønn. De holdt da et stort gjestebud. Der var mange fornemme folk, presten med sin kone. Den gamle mannen fremførte sitt ærend, og presten hørte hvad som var mellem dem; han sa: „Du får ikke amtmannens datter, før du har stjålet serken av kroppen på kona mi.“

Den gamle mannen gikk hjem og fortalte sin sønn, hvad han enda skulde gjøre, før han fikk amtmannens datter. Sønnen gikk ut om natten, grov op en dauing og satte ham op under prestens kontorvindu. Presten merket det; han blev meget redd og vekket kona, tok serken av kroppen på henne og slengte den ut gjennem vinduet. Gutten tok serken og gikk hjem, og da det blev morgen, gikk han til prestegården og fortalte presten at det var ham som hadde tatt serken fra ham siste natt. Da sa presten: „Du får enda ikke amtmannens datter, før du kan stjele mig levende.“ Da gutten hørte det, gikk han ut i skogen, skjøt røier og gjorde sig av skinnene en lang kledning som nådde fra hodet til fotsålen. En søndag da presten holdt gudstjeneste i kirken, kom en mann inn i kirken. Presten blev ham straks var og spurte: „Hvad er du for en mann? Er du en Guds engel eller en djevelens engel?“ Gutten svarte: „Jeg er en Guds engel. Jeg er kommet for å hente dig levende til himmelen.“ Presten henvendte en avskjedspreken til folkene, at han skulde fare levende til himmelen; en Guds engel var kommet for å hente ham. Da han var ferdig med å preke, kom mannen og sa til presten: „Nu vil jeg ta dig.“ Presten måtte avsted og gå inn i guttens sekk. Gutten bar presten i sekken, førte ham op på amtmannens hus og begynte å slippe sekken ned gjennem skorstenen. Da begynte hønsene å skrike nedenunder. Presten

Bar'dni guod'da bappa sækka siste ja doalvui an'tamanne biggega nala ja riemai luoi'tit gorstæin-raige sækka vulǫs. De al'ge vuon'cat biš'kot vuollin. De jærra bap'pa bardnis atte: „Mat dobbe læt, mat nu čab'bat law'lǫt?“ Bar'dni vas'tidi: „Dat læt Ibmila æŋ'gelat.“ Go lei mannan mura sisa, de daddja bap'pa: „Atis læ almi balgis.“ Daddja bar'dni: „Don læt ieš nu ollo gerdit sar'dnidam, atte atis læ almi val'degod'dai mannat.“ Bap'pa jakki dasa ja doaivui, atte dat lei Ibmil æŋ'gel, gutte su valdi, ige fuob'man, ow'dalgo gaččai vuon'cait sisa. De oaǯǯui bar'dni an'tamanni nieida allasis ak'kan, go lei nu čæp'pi, atte satti suoladit bappa.

(Erik Persen 1885, Kåfjord.)

97.

De lei gonagas vaʒ'ʒimin; de buođi guovte mana guow'do, ja dat leiga juomihat ja leiga ovtalaganat, niei'da ja bar'ni. De leiga malistæmi, duop'piga duol'de males-builai ja doalvuiga uvsa ow'di. De boatta gonagas vaʒʒi; de sitta da duol'de bađi oas'tit. De siđaiga gol'ma čuođi dala da bađi owdan, mi dolakæt'ta duol'da. De vuwdigan. De dajai gonagas, go sii'di buođi: „Mon aigon doallat vak'ko-jugalmasait ja vuosehit ovta ibmahan.“ De bijai ræŋgaides čaʒi guod'dit battai. I dat batti duoldam, go i læm dolla. De managuovto gid'dagassi gal'ga val'dit. De valdi dat bar'ni ja goddi gaica; de bosui gaica goǯ'ǯa-rakko ja duostui gaica-mali dan sisa. De bijai dan goǯ'ǯarakko oabbas occi ruokkit vuollai ja rakkadi gukkis šlaŋ'ga-röra, veg'gi hen'gi. De boatta gonagas vastan ja gal'ga avres'ti val'dit dan guovto. De lun'ta riemai darrat ja duop'pi stuorra niibe væggan ja čuolasti oabbas rad'dai. De riemai malli gol'gat; de dagai dat oab'ba ieǯas jab'min. De duop'pi šlaŋ'ga-röra væggan; de riemai bossot hægga. Oab'ba fal'li bajas, ja de riemai gonagas biw'dit oas'tit dam röra allahis. Daddja lun'ta dam, att i olmai vuowde dan vuollel gut'ta duhat dala. De uosti gonagas dam; de guddi sii'di ja čuoggi gaitin rađđebæl-hærraides ja doalai jugalmasait ja dajai: „Mon galgan ovta ibmahan vuosehet

spør gutten: „Hvem er de der som synger så vakkert?“ Gutten svarte: „Det er Guds engler.“ Da presten var kommet inn i murpipen, sier han: „Veien til himmelen er trang.“ Gutten sier: „Du har selv så mange ganger preket at det er trangt å gå til himmerike.“ Presten trodde det og mente at det var en Guds engel som hadde tatt ham, og merket intet før han falt ned blandt hønsene. Så fikk gutten amtmannens datter til kone, da han var så flink at han kunde stjele presten.

97. GUTTEN SOM NARRET KONGEN.

En konge var ute og gikk; da kom han til to barn; de var tvillinger og lik hinannen, en pike og en gutt. De holdt på med å koke; de tok den kokende matgryta og bar den utenfor døra. Da kommer kongen gående; han vilde kjøpe den kokende gryta. De vilde ha tre hundre daler for gryta som kokte uten varme. De solgte den. Da kongen kom hjem, sa han: „Jeg vil holde gjestebud en uke og vise frem et under.“ Så satte han drengene sine til å bære vann i gryta. Gryta kokte ikke, da der ikke var varme. Så skulde han sette barna fast. Gutten tok og drepte en geit; så blåste han ut geitas blære og tok geiteblod i den. Han la blæren i barmen på sin søster under hektene og laget et langt slangerør og hengte det på veggen. Kongen kommer igjen og vil arrestere dem. Gutten begynte å skjelve, tok en stor kniv fra veggen og stakk den i brystet på søsteren. Da begynte blodet å renne, og søsteren gjorde som hun var død. Han tok slangerøret fra veggen og begynte å blåse liv i henne. Hun sprang op, og kongen bad om å få kjøpe røret. Gutten sier at han selger det ikke for under seks tusen daler. Så kjøpte kongen det og bar det hjem; han samlet alle sine rådsherrer og holdt gjestebud og sa: „Jeg skal vise eder et under.“ Han

diddjisida." De siđai akkas sagaidisas guovta. De goddi akkas ja de valdi šlaŋ'ga-röra ja bosui vakko batti ige æl'lan.

De galgai dan lunta vastan avres'ti val'dit. De lonǫhalai lun'ta oabbanis allahis bik'tasit ja addi oab'bahis ieǯas bik'tasit. De šaddai dat lun'ta niei'dan ja dat niei'da bar'nin. De val'lji gonagas allahis jomfruvvait dievva ovta vieso, ja de dait sis'te galgai son val'ljėt vastan allahis akka. De liddje dobbe gol'ma mano. De daddja dat lun'ta, atte gaitin læ buorat, mutte i læt juokke laddje buorat, dεinago si læt ovtalaganat. De daddja dat lun'ta, giddja lei gar'vǫdan oabbas bi'ktasit sisa: „Di gal'gabettet rokkadallat gol'ma jandirta, nugo soamis mis šad'da ieǯalagan." De rokkadalle ovta jandirta; de jerret: „Igo vel šad'dan ak'tagen?" De daddje dak: „Æi." De rokkadalle vastan nubbe jandirta. De jerret dak: „Jogo šaddai ak'tagen?" De daddjek: „Æi si šadda." De goččui goalmat jandirta vel rokkadallat. De daddja dat lun'ta: „De son šadda ieǯalagan." De dagai dεit jomfruvvait guovtegær'dani.

De buođi gonagas akka allahis val'ljėt. De val'lji dan lunta. De dat lun'ta manai ja oʒai oabbas bajas ja de mui'tali oab'bahis, middja dat læ šad'dan. De sad'di oabbas gonagasa lusa, dεinago dat leiga ovtalaganat. De naiti gonagas alt oabbain. De dievai dat ai'gi, go jomfruvvat gal'ge riegadat'tit. De šaddai jærro dak'kujuvvum, giddja læ ač'čin. De mui'taliddje: gonagas-ak'ka. De šaddai gonagas-ak'ka ransakijuvvut; i dast gaw'nǫm mikkege. De šaddai jer'rujuvvum, goas dat læ dεit rakkadam. De mui'taliddje: „dalle go si ovta vieson liddje." De šaddai dat lun'ta frid'dja ja dak manak aččikæt'ta.

(Sørfjord 1880.)

98.

De li ak'ta gæfes bar'ni mæccin, ja ač'či li jabman ige læm go boares æd'ni guoi'min. De læ čok'kahæmi mæccin balgesbællan ja cab'ma čuruhit ja hui'ka: „Čieǯa juokke gærdi gač'čet." De læ gonagas bissǫstallame; de gulla duo jiena; de vulgi dokkǫ vaʒ'ʒit. De gawnai bardni čok'kahæmi; de jærra: „Mεit do huikat?" „Im

vilde tale med sin kone på tomannshånd. Så drepte han henne, tok slangerøret og blåste en uke i baken hennes; men hun kom ikke til live.

Så skulde han igjen arrestere gutten. Gutten byttet til sig klær av sin søster og gav henne sine egne klær. Da blev gutten pike og piken gutt. Kongen valgte sig jomfruer, et hus fullt, og blandt dem skulde han velge sig en kone igjen. De var der i tre måneder. Da sier gutten at alt er godt, men det er ikke godt i alle måter, fordi de er like. Gutten som hadde klædd på sig sin søsters klær, sier: „I skal be i tre døgn, så en av oss blir anderledes.“ De bad da et døgn; så spør de: „Er enda ingen blitt anderledes?“ De sa: „Nei.“ De bad da igjen et døgn. De spør: „Er noen blitt anderledes?“ De sier: „Nei.“ Da bød han dem be enda det tredje døgnet. Da sier gutten: „Nu blir jeg anderledes.“ Så gjorde han at jomfruene blev med barn.

Kongen kom for å velge sig en kone. Han valgte gutten. Da gikk denne og lette op sin søster og fortalte hvad som var hendt. Så sendte han henne til kongen, fordi de så likedan ut. Kongen giftet sig med hans søster. Da kom den tid, da jomfruene skulde føde. Det blev spørsmål om hvem som var faren. De fortalte: kongens kone. Da blev kongens kone undersøkt; der fantes ikke noe på henne. Det blev da spurt om når hun hadde gjort barna. De fortalte: „Den gang da vi var i samme hus.“ Så blev gutten fri og barna uten far.

98. SYV MED ETT SLAG.

En fattig gutt var ute i skogen; faren var død og han hadde bare sin gamle mor til selskap. Han sitter der i skogen attmed veien, slår fluer og roper: „Syv faller hver gang.“ Kongen er på jakt; han hører ropet og gikk derhen. Han fant gutten sittende der og spør: „Hvad roper du?“ „Jeg roper ikke noe.“ Kongen sier:

mon huike mɛi'dege." Daddja gonagas: „Mon gullem: do hui'ket: „Čieǯa gač'čet juokke čas'kimes." De jærra bar'ni gonagasan: „Gal'le do časkat ak'tanes?" Gonagas daddja: „Im mon satte čas'kit ænet go ovta." „Mutte mon časkan čieǯa." „Lækgo don læmaš soađin?" jærra gonagas. „Mo læm læmaš soađin; de mon læm čas'kam čieǯa juokke gærdi." „Ikgo do vuolge mu miel'de?" daddja gonagas. „Mon aigom soattagoattit. De mon valdan dun soatte-fiewridæd'-djen, go čieǯa časkat juokke čas'kimis." Daddja: „Im mon satte vuol'git; mus læ boares æd'ni, ja mon læm gæfi. Muttǫ mus læ akta batti siidan, masa i darbat muorait." De jærra gonagas: „Mɛit do siđat da bađin?" Daddja: „Mon siđam guok'te čuođi gol'leruđait." Daddja gonagas: „Dan mon mavsan." „Mutte ik galga boattit vieǯ'ǯat bađi ow'dal iđit gas'kabæivi aigi." De gonagas daddja: „Mon boađan dalle vieǯ'ǯat ja buvtan gol'leruđait."

De dagai bar'ni stuorra dola ja bijai čaǯi dievva bađi duol'dat ja rakkadi ovta muorrašlubbo ja roggai dasa stuorra raigi, nu atte batti šietai. Batti duol'da arranis, ja adna varan, goas oai'na gonagasa boattimen. De boatta gonagas; de buođi goatte-uk'si. De bar'ni lok'ti bađi ja bijai dam rai'gi-šlubbo sisa, ja buol'le hilat vuol'de. De boatta gonagas sisa, de oai'na: batti duol'da ige læt dolla. De gonagas lii'kui hui bures; de addi dasa guok'te čuođi gol'leruđait ja de valdi bađi ja manai sii'di. De buođi akkas lus̊a, de daddja: „Mi æp darbak muorait šat ænep oas'tit. Mis læ batti, mi duol'da muorait-kæt'te." De sitta gonagas-ak'ka vuosehit, atte dat duol'da muoraitkæt'te. Daddja gonagas: „I mus læ daggar soakkešlub'bo ow'dal iđit; de mon vuosehan dudnje, æhge mi darbat ittaǯis manjas oas'tit muorait." De rakkadi šlubbo, bijai bađi dan sisa; de goččui biiga biddjat čaǯi da bađi sisa. De gonagas-ak'ka gæč'ča, var'gago batti duol'da. De orui væhaš aigi; de daddja gonagas-ak'ka: „I dat batti duolda, go æi læt muorat." Daddja gonagas: „Goas don læt oai'nan, atte čacci duol'da daggaviđi, go battai bid'dju? Vuor'dil dii'mobæli; de batti duol'da." Gonagas bijai nok'kat, ja ak'ka vulgi bađi gæč'čat. Dii'mobælli lei mannan ige læn batti duol'dan. Gonagas-ak'ka vurdi nubbi dii'mobæli ige dat batti duol'dan. De bovti gonagasa bajas, daddja: „Do

„Jeg hørte du ropte: „Syv faller for hvert slag.“ Gutten spør kongen: „Hvor mange slår du på én gang?“ Kongen sier: „Jeg kan ikke slå mer enn én.“ „Men jeg slår syv.“ „Har du vært i krig?“ spør kongen. „Ja, jeg har vært i krig; da har jeg slått syv hver gang.“ „Vil du ikke gå med mig?“ sier kongen. „Jeg vil begynne å krige, og da tar jeg dig til hærfører, da du slår syv med hvert slag.“ Gutten sier: „Jeg kan ikke gå; jeg har en gammel mor og er fattig. Men jeg har hjemme en gryte som en ikke behøver ved til.“ Kongen spør: „Hvad vil du ha for den gryta?“ Han sier: „Jeg vil ha to hundre gullpenger.“ Kongen sier: „Det skal jeg betale.“ „Men du skal ikke komme og hente gryta før imorgen ved middagstid.“ Kongen sier: „Jeg kommer da og henter den og har gullpengene med.“

Gutten gjorde op en stor ild og satte gryta full av vann over til å koke, og han laget en treklubbe og grov et stort hull i den så gryta fikk plass. Gryta kokte på åren, og han passet på når han så kongen komme. Da kommer kongen og kom i døren. Gutten løftet gryta av og satte den i hullet i klubben med glør under. Kongen kommer inn og ser at gryta koker uten ild. Han likte det meget godt; han gav gutten to hundre gullpenger, tok gryta og gikk hjem. Han kom til kona si og sier: „Vi behøver ikke mer å kjøpe ved. Vi har en gryte som koker uten ved.“ Hun vilde han skulde vise at den kokte uten ved. Kongen sier: „Jeg har ikke sådan bjerkeklubbe før imorgen; da skal jeg vise dig det. Vi behøver fra imorgen av ikke å kjøpe ved.“ Han gjorde en klubbe, satte gryta i den og bød tjenestepiken ha vann i gryta. Kongens kone ser på om gryta koker snart. Hun stod der en liten stund; så sier hun: „Gryta koker ikke da der ikke er ved.“ Kongen sier: „Når har du sett at vannet koker straks det er kommet i gryta? Vent en halv time; da koker gryta.“ Kongen la sig til å sove, og kona gikk for å se til gryta. En halv time var gått og gryta hadde ikke kokt. Kongens kone ventet en halv time til og gryta kokte ikke. Da vekket hun kongen og sa: „Du har vært en stor tosk. Når har du hørt at vann koker uten ved?“ Kongen sier: „Du har

læt læmaš stuorra jal'la. Gos don læk gullam, atte čacce duol'da muoraitkæt'te?“ Gonagas daddja: „It do læt as'tan gæč'čat riek'ta. Go moai vul'ge bod'nai, de læ batti duol'damen.“ Dego boattiba bod'nai, de læ čacci sæmme galmas go dɛlle go dam njoarai battai.

De gonagas suttai; de vulgi bađi doal'vot ruok'tot. De i læn bar'ni siidan, go buođi. De jærra bardni ædnin: „Gos læ du bar'ni?“ „Mu bar'ni læ mæccin.“ Gonagas vaǯǯi binnaš mæc'cai; de buođi bardni lusa; de daddja: „Don læk stuorra gielis. Don vuw'det munnje bađi ja i dat duolda muoraitkæt'te, ja mon aigom dun har'cet ja siđam ruđaidam ruok'tot.“ Daddja bar'ni: „Ale godde! Mo časkan čieǯa juokke gærdin.“ De daddja: „Mat læt, mɛit don časkat čieǯa juokke gærdin?“ „Im mon oaine ieǯago čuruhit.“ „Dat læt soatte-ol'mak, ja mon læm soattame dun owdan.“ „Gos læ dat soatte-vækka? Im mon oaine ieǯa go čuruhit.“ Daddja bar'ni: „Gæččas nuortas!“ Gonagas gæččasti nuortas. De læ soattevækka nu ollo go vuowdin læk muorat. De gonagas ballaguođi: de son massa riikas gaitin. De daddja bar'ni: „Ik don masse. Don oainak ieš: mo časkan golma gærdi čieǯa ak'tanis.“ De daddja gonagas: „Jus don nagadat dɛina vægain, de mon addan dudnje njælljat oasi riikan ja dud'nara dievva golli ja valdan du ædni ja rakkadan gol'leskuovait ja gol'lebæwdi, man al'de borra.“ De bar'ni dajai: „Jus don dan dagat, de mon časkan čieǯa gærdi čieǯa ak'tanis. Gæčča njuol'ga nor-ow'stai ja rot'te gappira čalmit nala!“ Gonagas dagai dan. „De galgat dik'tit gappira čalmit owdan, das'sa go mon huikiham „čieǯa loge gærdi čieǯa.“ De bar'ni huikihi „čieǯa lok gærdi čieǯa.“ Gonagas rot'ti gappira čalmit nal'de ere ige oai'nan mɛi'dege ieǯa go čabba, rudnes muorravuowdi.

De gonagas doalvui ieǯas šluot'ti. Dego buođi, de jærra ak'ka: „Gosa læk don bađi dakkam?“ „Æm moai sardnǫ bađin mɛi'dege. Go mon buottem bađin, de li hirbmos soattevækka boattimen val'dit mun riika ja rievvot mun davvira. Dat bar'ni li mæccin vuos'taval'-dime, ja dat časki čieǯa juokke gærdin, ja go mon gæččastim nuortas, de li soattevækka nu ædnat, go sad'dǫt læk min haga vuol'de. De dat bar'ni læ ak'tǫ god'dan gaitin vašalaǯǯa.“

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

ikke gitt dig tid til å se rett efter. Når vi går ned[1], koker gryta." Da de kom ned, var vannet like koldt som da han helte det i gryta.

Kongen blev sint og gikk tilbake med gryta. Gutten var ikke hjemme, da han kom. Han spør guttens mor: „Hvor er sønnen din?" „Sønnen min er i skogen." Kongen gikk et lite stykke ut i skogen; da kom han til gutten og sier: „Du er en stor løgner. Du solgte gryta til mig og den koker ikke uten ved. Jeg vil henge dig og vil ha pengene mine igjen." Gutten sier: „Drep mig ikke! Jeg slår syv hver gang." „Hvad er det du slår syv av hver gang? Jeg ser ikke annet enn fluer." „Det er krigsfolk, og jeg har kriget for dig." „Hvor er de krigsfolkene? Jeg ser ikke annet enn fluer." Gutten sier: „Se mot nord!" Kongen så mot nord. Da var der så mange krigsfolk som trær i skogen. Kongen blev redd for at han skilde miste hele riket sitt. Gutten sier: „Du skal ikke miste det. Du ser selv at jeg slår tre ganger syv på én gang." Kongen sier: „Hvis du rår med den hæren, skal jeg gi dig fjerdedelen av riket og en tønne full av gull, og jeg skal lage gullsko til mor di og et bord av gull som hun skal spise på." Gutten sa: „Hvis du gjør det, skal jeg slå syv ganger syv på én gang. Se bent mot nordøst og trekk huen ned over øinene!" Kongen gjorde det. „Du skal la huen være foran øinene, til jeg roper „sytti ganger syv". Gutten ropte „sytti ganger syv". Kongen tok huen vekk fra øinene og så ikke annet enn en vakker grønn skog.

Da førte kongen ham til sitt eget slott. Da han kom, spurte kona: „Hvor har du gjort av gryta?" „Vi snakker ikke mer om gryta. Da jeg kom med gryta, kom en forferdelig hær for å ta mitt rike og røve mitt gods. Denne gutten tok imot den i skogen, og han slo syv hver gang. Da jeg så mot nord, var der så mange krigsfolk som sanden under vår hage. Gutten har alene drept alle fiendene."

[1] Kongen lå og sov oppe på loftet.

99.

De li ak'ta boares raw'di, ja dat lei vir'ge-heitǫt; i dat oaidnam šat mai'dege dakkat ja ige tenim šatan mai'dege. De šaddai næl'gi ige uoǯ'ǯǫm matta gos'tege. De čali taw'li ja bijai olgǫs, ja dat læ gonagas-gawpǫt, gost dat læ, ja čali taw'li: „Dast læ ak'ta viisis olmai, mi sat'ta čil'get juokke diŋga." De occe olbmǫt, mu æi gawdnamge, gos dat læ, dat olmai. De uoini boares raw'di, att æi gawdnamge su; de valdi tawla ja bijai sæl'gai ja vulgi vaʒ'ʒit. De gawdne olbmǫt ja duol'vǫ gonagasa lusa. Gonagas loppidi bieb'mat dam nu gukki go ælla, jus son sat'ta čil'get, gos su sil'baskap'po læ. Gonagas li suoladut'tam sil'baskappo ja ige diettam, gi læ val'dam. De bijai gonagas boares raw'di lok'ti; de bijai biiga guod'dit matta. De dajai boares raw'di akkainis: „De liddje dal mon'nǫsida vuostaš buoret bæivit." De doaivui bii'ga, atte dat điđi, gutte li suoladam. De manai dat niei'da lok'ti boares raw'di lusa ja mui'tali dasa: so læ suoladam. De dajai boares raw'di: „Valde dal jafuit ja daga daigi!" ja čuoppadi da skappo smavva bit'tan ja goččui ad'dit vuon'caide. De jærai gonagas: „Dieđakgo don dal mui'talit, gost læ mu skap'po?" De dajai boares raw'di: „Dagga ieǯat vuon'cait čoawjes." I jak'-kamge gonagas; de vulgiga gæč'čat;de gawnaiga vuon'ca-baika sis'te dεit moaluit. De doaivui gonagas, atte dat læ, nugo boares raw'di mui'tala. De dajai gonagas: „Son ad'da dunnje matta nu gukki go don ælat." Dajai boares raw'di: „Muh sust læ nu akkit, go so gal'ga čok'kat lovtas ige læk gir'ji." De siđai stuora girji allasis, mεit son logada. De addi gonagas girji; mutte so lei nu čuor'bi, att i diettam girji, goab'ba bælli læ riek'ta; dat logai liika ruovto girji; i dat dow'dam dam mađi girji, atte uoini, goas læ njuol'ga.

De galgai al'git sar'dnidet ovta sodnabæivi gir'kos, ja sar'dni manai birra gawpǫga: „Da gal'ga ak'ta amas sar'dne-olmai sar'dnidit." De goččui boares raw'di biiga oaǯ'ǯot čoaw'daga suoladit bappa siidas ja mannat gir'kui ja sahat sar'dnestuolo goak'te gas'kat De manai boares raw'di girk'ui ja rieinai sar'dnidit, ja albmǫt čoag'gani gir'kui, nu ollo go dat sattige gæssit. De li vuostas sadni boares raw'dis, mεit so

99. SMEDEN SOM VISMANN OG PREST.

Det var en gammel smed, og han var udyktig til sitt arbeide; han så ikke mer å gjøre noe og tjente ikke mer noe. Da blev det sult, og han fikk ikke mat nogensteds. Da skrev han på en tavle og stilte den ut (det var en kongsby han var i); på tavlen skrev han: „Her er en vis mann som kan tyde all ting." Folk lette efter ham, men fant ikke hvor han var, den mannen. Da så den gamle smeden at de ikke fant ham; han tok tavlen og satte den på ryggen og vandret avsted. Da fant folk ham og førte ham til kongen. Kongen lovte å fø ham så lenge han levde, hvis han kunde greie ut hvor hans sølveske var. Sølvesken var blitt stjålet fra kongen, og han visste ikke hvem som hadde tatt den. Kongen satte den gamle smeden på et loft og lot en tjenestepike bære mat til ham. Da sa den gamle smeden til kona si: „Det var nu våre første gode dager." Da trodde piken at han visste hvem som hadde stjålet. Hun gikk op på loftet til den gamle smeden og fortalte ham at hun hadde stjålet. Da sa han: „Ta nu mel og lag en deig!" og han skar esken i små stykker og bød å gi hønsene det. Kongen spurte: „Vet du nu å fortelle, hvor esken min er?" Da sa den gamle smeden: „Nettop i magen på dine egne høns." Kongen trodde det ikke; da gikk de for å se efter, og de fant stykkene i hønselorten. Kongen trodde da, at det var som den gamle smeden fortalte. Da sa kongen: „Jeg gir dig mat så lenge du lever." Smeden sa: „Men det er så kjedelig for mig at jeg skal sitte på loftet og ikke ha bok." Han vilde ha sig en stor bok som han vilde lese i. Kongen gav ham en bok; men han var så dårlig, at han ikke visste hvilken kant av boken som var den rette. Han leste likegodt med boken snudd op og ned. Han var ikke såpass bokkjent at han så når det var rett.

Så skulde han en søndag preke i kirken, og det ord gikk om i byen: „En fremmed predikant skal tale." Da bad den gamle smeden tjenestepiken om å få stjele nøkkelen i prestegården og gå til kirken og sage prekestolen næsten over. Han gikk i kirken og

dajai, atte gussa goʒʒai sad'dui, ja nub'bi lei, atte gusanjunnai basti ris'si; de likkasti sar'dnestuollo, ja gaččai bod'nai ak'tan sar'dnestuoluin ja šaddai agibæivi læmstarin, ja gonagas ƒer'ti bieb'mat sun nu gukki go eli, dušše lobis ditte, ja albmǫt doaivui, atte dat livči ak'ta buorre sar'dne-olmai, gi matti daggarin val'dit tæksta.
(Erik Persen 1880, Kâƒjord.)

100.

De li ovta boares akkan bar'ni ja algi nai'talit ja vieʒʒai nieida. De bijaiga nok'kat. Niei'da uoini, atte duot læ daggar jallas-lakkan. De dajai ik'ko atte: „Luoite su olgǫs!“ Niei'da aigui vuol'git erehin. Daddja bar'ni: „I so luoite du.“ Daddja niei'da: „Čana bad'dai su ja divte orrot væha aigi su ol'gon!“ De lii'kui bar'ni dasa; de čanai nieida baddai. Niei'da manai olgǫs, orui væha aigi; de čanai bukka bad'dai ja eš manai sii'dasis. De divti bar'ni orrot væha aigi; de gesi goattai ja valdi seŋ'gi. De njaw'ka dobbe; de daddja æd'nasis: „Mu æmmin læk čoarvit.“ Daddja boares æm'mi: „Ho, ho, hoaw'ridat; æigo nissǫnis læ vuok'ta-bargiʒat?“ Daddja bar'ni: „Mu æmmin læk guolgat.“ Daddja boares æm'mi: „Ho, hoaw'ridat. Man'nat læ.“ De orro ovta aigi; daddja: „Mu æmmin læk njæl'lje juolgi.“ Daddja boares æm'mi: „Ho, hoaw'ridat. Æigo dat læ guok'te gieđa ja guok'te juolgi?“ De sardnui bar'ni ɛin ænet; de vulgi boares æm'mi gæč'čat; de uoini, atte dat læ buk'ka, ja bar'ni i dow'dange.
(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

101.

De li ak'ta liđar-oas'ti, middja manai ja vuosti littarit ja vuwdi ƒasten. De li ak'ti mannamen gukkas liđar-vuos'tui ige læm riggis olmai, dat liđar-oas'ti; dat vuwdi sæmme had'dai, mɛit li ieš ad'dam. De læ ak'ti boattimen garjin guk'kin mæccin ja gal'ga mannat gawpǫgi vuow'dit. De boatta bap'pa owdal ja jærra: „Gos'te do læk

begynte å preke, og almuen samledes i kirken, så mange som den kunde rumme. Det første ord den gamle smeden sa, var at kua pisset i sanden, og det andre var at riset bet på kunasen. Da rørte prekestolen sig litt, og han falt ned med prekestolen og blev lemster for livstid. Kongen måtte fø ham så lenge han levde, bare på grunn av sitt løfte, og almuen mente at han vilde være en god predikant som kunde ta en sådan tekst.

100. DEN DUMME GUTTEN.

En gammel kone hadde en sønn, og han skulde gifte sig og hentet piken. Så la de sig til å sove. Piken så at han var et stykke av en tåpe. Hun sa om natten: „Slipp mig ut!“ Hun vilde gå bort. Gutten sier: „Jeg slipper dig ikke.“ Piken sier: „Bind mig med et tau og la mig være litt ute!“ Gutten likte det og bandt piken med et tau. Hun gikk ut og blev der en stund; så bandt hun en bukk til tauget, og selv gikk hun hjem. Gutten lot henne være en stund; så drog han (bukken) inn i gammen og tok den op i sengen. Han klapper den der; da sier han til sin mor: „Kona mi har horn.“ Den gamle kona sier: „Hå, hå, du tøver; har ikke en kvinne fletter?“ Gutten sier: „Kona mi har ragg.“ Den gamle kona sier: „Hå, du tøver; hun får mange barn.“ Der går en tid; han sier: „Kona mi har fire føtter.“ Den gamle kona sier: „Hå, du tøver; er der ikke to armer og to føtter?“ Gutten talte enda mer; da gikk den gamle kona for å se efter; da så hun at det var en bukk, og sønnen skjønte det ikke.

101. PRESTEN I TØNNEN.

Det var en fehandler som reiste og kjøpte kreaturer og solgte dem igjen. Engang reiste han langt på fekjøp; han var ikke noen rik mann, den fehandleren; han solgte til samme pris som han selv hadde gitt. Engang kom han med buskap langt bortefra i skogen og skulde til byen for å selge. Da kommer en prest imot ham og

vieʒ'ʒam dam stuorra garji?" De daddja: „Im mon dudnje dāl ras'ke mui'talit." De jærra bappan: „Gosa læk don manname?" De daddja bap'pa: „Mon læm manname allasim garji occak. Gok'tes læk don dam garji vuoʒʒǫn?" De daddja liđar-oas'ti bap'pi: „I læk goan'sta daggar garji oaʒ'ʒot. Jus don dagat, nuvtgo mon goččom, de don oaʒʒot al'kit daggar stuorra garji." De jærra bap'pa: „Gok'te læk don dakkam?" De mui'tala: „Dobbe læ ak'ta spikkardudnar, mas'te læk cab'mujuvvun spikkarak čađa dud'nara, ja oaivik læk olgǫbæl'de. Giddja manna dam sisa, de vuoʒ'ʒǫ daggar stuorra garji." De vulgi bap'pa ja gawnai dam dud'nara ja jurdaša: „Jus mon manam dam dud'nar sisa, de čug'gǫk spikkarak mun cuowkas." De lei gæččadæmin dam dud'nara; de boatta luk'kar mɛit, mi li sardnǫhallam dam bardni, mi li garjin boattam owdal. De daddja luk'kar bappain atte: „Mon manam dam dud'nar sisa." De bap'pa riemai gađaštit, atte i luk'kar oaʒʒǫ stuorra garji ow'dalgo mon. Bap'pa ruottasti gađašvuođain dud'nar sisa ja orui dobbe gukkes aigi. De buođi ak'ta skræp'paguod'di; de gulla, atte læ dego olmǫš dam sis'te. De hoi'gadi dud'naran fierrat; dat jakki, atte dat li baldos, ja fierai dɛina dud'narin jokki. Mutte go jokki lei gač'čam, de boatta lai'bedak'ki ja čuoʒʒahi jokkagad'dai. De gulla, go olmǫš hui'ka dobbe sis'te. De jakki, atte dat læ baldǫlmas; mutte valdi goit dud'nara gad'dai ja rabasti dam. De oai'na, atte bap'pa læ dud'nar sis'te. De jærra: „Gok'tes læk boattam dam dud'nar sisa?" De mui'tali, gok'te læ suina mannam. De valdi dud'naris ere; de bappan leddje havit oai'-vai šad'dan. De lai'bedak'ki buoridi dɛit havit. De bap'pa manai sii'di, ja lai'bedak'ki baʒi jokkagad'dai.

De buođi bap'pa sii'di; de li luk'kar boattam stuorra garjin sii'di. De jærra bap'pa: „Gos'te don læk vieʒ'ʒam dam stuorra garji?" De daddja luk'kar: „Mo mannem nubbe bællai joga, ja dobbe li stuorit dudnar, man sisa mon mannem, ja dɛs'tǫ hui'kem garji allasim, ja buođi ak'ta olmai ja goč'čǫ dudnarvuođo čievčastit rabas. De mon dakken dam. Dego mon buotten dud'naris olgǫs, de lei gar'ji birra mun; mutte dam ol'ma im voai'nam, middja mun goččui čievčastit dudnarvuođo rabas." De jærra bap'pa: „Leddjego spikkarat cab'-

spør: „Hvor har du hentet denne store buskapen?“ Han sier: „Jeg kan ikke komme mig til nu å fortelle dig det.“ Han spør presten: „Hvor skal du hen?“ Presten sier: „Jeg skal søke mig buskap. Hvordan har du fått denne buskapen?“ Fehandleren sier til presten: „Det er ingen kunst å få en sådan buskap. Hvis du gjør som jeg byder, får du lett en sådan stor buskap.“ Presten spør: „Hvordan har du gjort?“ Han forteller: „Der borte er en spikertønne som der er slått spiker gjennem, og spikerhodene er utvendig. Den som går inn i den, får en sådan stor buskap.“ Presten gikk avsted og fant tønnen og tenker: „Hvis jeg går inn i tønnen, stikker spikerne mig fordervet.“ Mens han stod og så på tønnen, kommer også klokkeren, som hadde talt med gutten som var kommet mot ham med buskapen. Klokkeren sier til presten: „Jeg vil gå inn i tønnen.“ Presten misunte klokkeren at han skulde få en stor buskap før ham. Han løp av misunnelse inn i tønnen og lå der lenge. Da kom en skreppekar; han hører at der er likesom et menneske i tønnen. Da skjøv han til den så den trillet; han trodde det var skrømt, og presten trillet med tønnen ut i elven. Men da han var falt i elven, kommer en baker og stanset ved elvebredden. Han hører at et menneske roper inne i tønnen. Han trodde at det var skrømt, men tok allikevel tønnen i land og åpnet den. Da ser han at presten er i tønnen. Han spør: „Hvordan er du kommet i tønnen?“ Presten fortalte hvordan det var gått med ham. Han tok ham ut av tønnen. Presten hadde fått sår i hodet. Bakeren lægte dem. Presten gikk hjem, og bakeren blev igjen ved elven.

Da presten kom hjem, var klokkeren kommet hjem med en stor buskap. Presten spør: „Hvor har du hentet den store buskapen?“ Klokkeren sier: „Jeg gikk til den andre siden av elven, og der var en større tønne som jeg gikk inn i, og så ropte jeg på buskap til mig. Der kom en mann og bød mig sparke tønnebunnen ut. Jeg gjorde det, og da jeg kom ut av tønnen, stod buskapen om mig; men jeg så ikke mannen som bød mig sparke tønnebunnen ut.“ Presten spør: „Var der slått spiker i tønnen?“ Klokkeren svarer: „De var enda lengere og tønnen var større.“ Presten blev misunnelig.

mujuvvun dam dud'nari?“ De vas'tida luk'kar: „Leddje vela gukkibuk, ja dudnar lei stuorip.“ De bap'pa šaddai gađašvutti. De daddja bap'pa akkaines: „Mon vuolgam mεidai allasæmi garji vieǯ'ǯat, dego luk'kar læ dakkam.“ De daddja ak'ka: „Dudnje dai'da šad'dak sæmme laddje go ow'dal.“ Daddja bap'pa: „Ale don sardnǫ, jallas niso! Mon vuolgam stuorra garji vieǯ'ǯat, mi læ vel stuorip go luk'kara gar'ji.“ De vulgi siidan vaʒ'ʒit, ja li stuorra vuow'di, man čađa galgai mannat. De buođi vuowdi sisa; de boatta boares ak'ka owdal. De jærra: „Gosas læk, bap'pa, manname?“ De daddja: „Mon læm mannamen garji vieǯ'ǯat.“ De boares ak'ka anoha bappan gak'kobæli. De daddja bap'pa: „I mus læ dudnje ad'dik mikkigen. Dam matta, mi læ must, dam mon ieš darbahan.“ De boares ak'ka vulgi ja dajai bap'pi: „I duina bures mana.“ De dajai bap'pa: „Jus mon jorgiham ruok'tot, de mon časkan dun jamas.“ Boares ak'ka manai matkis, ja bap'pa mεidai vulgi. De goit buođi manjemus'ta dam dud'nar guow'do, mεit luk'kar li mui'talam. Bap'pa manai sisa ja hui'ka stuorra garji munnje boattik, ja li ruowdaš lakka.

De lei akta hæs'ta-oas'ti, buođi dam guow'do ja vuos'tin bal'lai, go gulai jiena dud'nar sis'te. De jakki, atte dat læ riettis-hæg'ga, middja dobbe jabma. De suttai ja ruottasti ja hoi'gadi dud'nara ruowdaš sisa, ja bap'pa dεs'tǫ hokkai dokkǫ. De dæivai boattit luk'karan sii'di dat hæs'ta-oas'ti. De jærra luk'kar: „Vuoi'nekgos don bappa dam bal'ga nal'de dam stuorra vuowdi nubbe gæǯin?“ De vas'tida: „Im mon voai'nam; mutte buottem ovta dud'nara guow'do, ja das lei baldǫlmas sis'te, ja mon vuos'tin bal'lajeddjem; de fasten sut'tem ja fieraldat'tem baldǫlmas-dud'nara ruowdaǯa sisa.“ De daddja luk'kar: „Das lei bap'pa sis'te.“ De hælkiki hæs'ta-oas'te, atte so lei ol'mǫ dud'nar sis'te ruowdaǯi hoi'gadam.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

102.

De li muttin suokkanis bap'pa ja luk'kar, ja bappa bal'valed'djin lei nu un'nan mātta ja luk'kara bal'valed'djin li val'lji. De buođi bappa ræŋ'ga ja luk'kara ræŋ'ga vuos'talaga bal'ga nal'de. De jærra

Han sier til sin kone: „Jeg vil også gå og hente oss buskap, likesom klokkeren har gjort.“ Kona sier: „Det går dig kanskje likedan som før.“ Presten sier: „Snakk ikke, du tåpelige kvinne! Jeg går og henter en stor buskap, som er enda større enn klokkerens.“ Han gikk hjemmefra, og der var en stor skog han skulde gå gjennem. Da han kom inn i skogen, kom en gammel kone imot ham. Hun spør: „Hvor skal du hen, prest?“ Han sier: „Jeg skal hente buskap.“ Hun ber ham om en halv kake. Presten sier: „Jeg har ikke noe å gi dig. Den maten jeg har, behøver jeg selv.“ Den gamle kona gikk og sa til presten: „Med dig går det ikke godt.“ Presten sa: „Hvis jeg vender tilbake, skal jeg slå dig ihjel.“ Den gamle kona gikk sin vei, og presten gikk også videre. Til sist kom han til den tønnen som klokkeren hadde talt om. Han gikk inn i den og ropte at en stor buskap skulde komme til ham. Der var en foss i nærheten.

En hestehandler kom dit og blev først redd da han hørte røsten i tønnen. Han trodde det var en ond ånd som larmet der. Så blev han sint og løp og skjøv tønnen ut i fossen, og presten omkom der. Hestehandleren traff til å komme til klokkerens gård. Klokkeren spør: „Så du presten på veien ved den andre enden av den store skogen?“ Han svarte: „Jeg så ham ikke; men jeg traff på en tønne, og i den var der skrømt. Først blev jeg redd; så blev jeg sint og trillet tønnen med skrømtet ut i fossen.“ Da sier klokkeren: „Presten var i den.“ Det kvakk i hestehandleren, da han hørte han hadde skjøvet et menneske i tønnen ut i fossen.

102. DEN SULTNE PRESTEN OG KLOKKEREN.

Det var i et sogn en prest og en klokker; prestens tjenere fikk så lite mat og klokkerens fikk rikelig. Da møttes prestens dreng og klokkerens dreng på veien. Prestens dreng spør klokkerens

bappa ræŋ'ga luk'kara ræŋgan: „Lægo dat dis val'lji mātta?“ Luk'-kara ræŋ'ga dajai: „Mis gal læ val'lji.“ Bappa ræŋ'ga dajai: „Mutte sis læ nu vanis.“ Go luk'kara ræŋ'ga buođi sii'di, de mui'tali isidisas, mait bappa ræŋ'ga lei sunnji vai'dalan. De dajai luk'kar: „Gal mo galgan oappahit bappa buoret matta adnit bal'valed'djidisas,“ ja de valdi bisso ja manai bappa lusa ja dajai: „Vuol'go dal mæc'cai loddit baččit!“ Juo, bap'pa vuol'ga ja jærra luk'karis: „Val'dego moai matta miel'de?“ Luk'kar vas'tidi: „Æn moai valde,“ vaikǫ eʒastis lei mātta maŋga lumman, ja de vulgiga, ja luk'kar doalvui bappa nu gukkas mæc'cai, atte bap'pa i daddjadan ruok'tot, ja bæi'vi nokka-guođi. Bap'pa riemai næl'got ja jærraguođi: „Ikgos don dieđe ov-tage siida da mæccin?“ „Gal mo dieđan ovta ucca siidaʒa; man'no dal dokkǫ! Gal dat ol'mǫt ad'det mon'nǫsi borrat. Mutte go dat ad'det borrat, it galga doge gukkit čok'kahit bæwdin, dεinago dat læ hæppat, atte bap'pa borra gukkit go luk'kar.“ Bap'pa jurdahi atte: „Jus mus dat læ næl'gi, gal dat dus dat læ.“ Dego buođiga dokkǫ sii'di, de li ak'ta boares barragod'di mallasa vuoš'šame, ja go malis šaddai valmas, de addi dat æmit duo guosseguk'tui mallasa gaʒ'ʒat. Luk'kar gaʒʒasti bære moad'de baste ja heiti ere. De fer'ti bap'pa mεidai hæi'tit. De dat biddje nok'kat. Ik'ko de jærragoatta bap'pa luk'karis: „Gosa so mana dat bijai dan mallasa?“ Luk'kar dajai: „Dat bijai ovta ruk'kui ieʒaska sæŋga bajil; mana hal ja valde dobbe!“ Bap'pa vulgi occat da sæw'njadis dan rukko ja dæivai cog'galit gieđa rukkui sisa, ja ruk'konjal'mi lei nu bas'ki, atte bappa gietta dar'vani dokkǫ, ja hal'lani ruk'ko, ja malis golgai duoit boares ol'muit nala seŋgi. De huob'mai dat boares boad'nji, atte gawnih nal'de lei njuoskas, ja doaivui, atte sun ak'ka læ bεi'sten gawnidis, ja bok'tališguođi bajas ja dajai: „Guoimaʒan, baddjan ieʒat raddjat!“ Duot boares æm'mi baddjani ja manai olgǫs ovtain baidin ieʒastis ere sik'kot dεit mallasit. De jærai bap'pa luk'karis: „Govt mo galgan daina rukkuin hæridit? In mo oaʒʒǫ dan ere gieđan.“ Luk'kar vas'tidi: „Mana hal olgǫs! Diele læ ak'ta vil'gis gæđ'gi uk'sabællan ol'gon; mana hal ja časke da rukko da vuos'ta cuowkas!“ Bap'pa manai olgǫs ja uoini viel'gada uk'sabællan ja časki duo boares akka

dreng: „Får I rikelig med mat?“ Klokkerens dreng sa: „Ja, vi får rikelig.“ Prestens dreng sa: „Men vi får så altfor lite.“ Da klokkerens dreng kom hjem, fortalte han sin husbond hvad prestens dreng hadde klaget over til ham. Klokkeren sa: „Jeg skal nok lære presten å holde bedre mat til tjenerne sine.“ Han tok en børse og gikk til presten og sa: „La oss nu gå til skogs og skyte fugl!“ Ja, presten vil gå og spør klokkeren: „Skal vi ta mat med?“ Klokkeren svarte: „Nei, det gjør vi ikke,“ skjønt han selv hadde mat i mange lommer. Så gikk de, og klokkeren førte presten så langt inn i skogen at han ikke fant veien hjem, og dagen helte. Presten begynte å bli sulten og spurte: „Vet du ikke av noen gård i denne skogen?“ „Jeg vet nok av en liten gård; la oss gå dit! De folkene gir oss nok mat. Men når de gir oss mat, skal ikke du sitte lenger til bords; for det er en skam at presten spiser lenger enn klokkeren.“ Presten tenkte: „Hvis jeg er sulten, er nok du det også.“ Da de kom til gården, holdt et gammelt ektepar på å koke suppe, og da suppen var ferdig, gav husmoren de fremmede suppe å spise. Klokkeren spiste bare noen skjeer og sluttet så. Da måtte presten også slutte. Så la de sig til å sove. Om natten spør presten klokkeren: „Hvor måtru hun satte suppa hen?“ Klokkeren sa: „Hun satte den i en krukke over sengen deres; gå og ta den der!“ Presten gikk for å lete efter krukka i mørket og traff til å stikke hånden i krukka; åpningen på krukka var så trang, at hånden hans blev sittende fast; krukka helte og suppa rant i sengen ned på de gamle folkene. Da merket den gamle mannen at det var vått på sengklærne, og han trodde kona hans hadde skjemt dem ut. Han vekket henne og sa: „Kjære kone, stå op og stell dig!“ Den gamle kona stod op og gikk ut i bare serken for å tørke av sig suppa. Presten spurte klokkeren: „Hvordan skal jeg bære mig at med denne krukka? Jeg får den ikke av hånden.“ Klokkeren svarte: „Gå ut! Der er en hvit sten der ute ved døren; gå og slå krukka itu mot den!“ Presten gikk ut og så noe hvitt ved døren og slo til baken på den gamle kona, så krukka gikk itu. Hun begynte å gråte så smått og sa: „Voi, min kjære prest, jeg skal

batti, nu att ruk'ko manai cuowkas. Boares ak'ka riemai čierostuvvat ja dajai: „Vuoi rakkis gir'kohærraǯan, in aigǫ šat bai'kit.“ Ja bap'pa manai sisa fas, ja go iđet šaddai, de vulgiga soai sii'di, ja bap'pa lei nu næl'gome; il'la veji vaʒ'ʒit. De dajai luk'kar: „De dal don oainat, ma buorat læ næl'gi. Galgat dal donat adnit bal'valed'djidisat buoret mătta,“ ja bap'pa loppidi ja doalai lobis.

(Ole Larsen 1885, Lyngsdalen.)

103.

Ak'ti leiga guok'te ol'ma dalo duollamin, ja malesbatti lei nu stuorak, go nub'be bælli duoldai, de nubbe bæl'de smavva luntat šeisit guoimi čierastiddje. Ak'ti riemai nub'be guoi'mahis stivvelit goarrot čieǯa vuovsariettin. De manai vuok'sa suodna-mok'kai. De daddja nub'bi: „Unna ribaš, dat manai suodna-mok'kai.“ De manai nubbi čɛl'mai rippa; nub'bi suokkanɛsti aŋ'kurina. De gawnai golma-siwlǫt skippa da čalmi sis'te, ja skip'pa lei daggar, man al'de jođiga. Nub'bi lei unna luntaš, go bajas vulgi toavait čadnat. Go vulǫs buođi, de liddje vuovtat viel'gadat, ja čieǯa gir'ko-suokkana leddje dan skippa nal'de.

(Sørfjord 1880.)

104.

Boares ak'ka lei suola ja galgai suoladit ik'ko; mutte manno čuowgai. De suttai mannui ja vulgi dar'vat; valdi darvi ja kusta miel'de, ja go buođi dokkǫ, de i bæssangi erehin.

Diele čap'paha boares ak'ka mano sis'te.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

105.

Ibmil lei luovvam Addama ja Æva. De ak'ti buođi Ibmil gæč'čak, lækgo dam guovton ædnak manak. De Æva hæppani, go leddje nu ollo manak. De čiekkali ædnambekkin dɛit manajis, dɛinago leddje

ikke skite mer!“ Presten gikk inn igjen, og da det blev morgen, gav de sig på hjemveien. Presten var så sulten at det var så vidt han kunde gå. Da sa klokkeren: „Nu ser du hvor godt det er å sulte. Nu skal du også holde bedre mat til tjenerne dine.“ Presten lovte det og holdt sitt løfte.

103. EN LØGNHISTORIE.

Engang holdt to menn hus, og matgryta var så stor, at når den ene side kokte, rente smågutter på skøiter på den andre siden. Engang begynte den ene å sy støvler til kameraten sin av syv oksehuder. Da kom en okse i trådbukten. Den ene sier: „Der kom et lite rusk i trådbukten.“ Der kom et rusk i øie på den ene; den den andre soknet med et anker. Da fant han et tremastet skib i øiet, og skibet var et sådant som de reiste på. Den ene var en liten gutt, da han gikk op for å gjøre fast tauene. Da han kom ned, var håret hans hvitt, og der var syv kirkesogn på det skibet.

104. KONA I MÅNEN.

En gammel kone var en tyv og skulde stjele om natten; men månen lyste. Da blev hun sint på månen og gikk for å tjærebræ den; hun tok tjære og kost med sig, og da hun kom dit, slapp hun ikke bort.

Der sitter den gamle kona i månen og ser svart ut.

105. EVAS ULIKE BARN.

Gud hadde skapt Adam og Eva. Engang kom Gud for å se om de hadde mange barn. Da skammet Eva sig over at hun hadde så mange barn. Hun skjulte dem med et stykke jord, fordi de var

halas æige læm guolgat nal'de, dego ieǯa leiga luv'vujuvvum, ow'dalgo sud'dui gaččaiga. De daddja Ibmil: „Mɛit do læk ædnamin čiekkalam, de dat gal'get čiegon orrot nu gukki go mal'mi bis'ta, ja dakkat dagujæsa dego dak makka læk ædnam nal'de."

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

106.

Dalle go hæs'ta šaddai, de riettis dagai hæsta; mutte i uoǯ'ǯo̢n hægga his'ti. De fir'ti Ibmil bosadit hægga his'ti. De hæs'ta ruottasti. De i diettan [riettis] ieǯa ƀaha dakkat go čol'gadi guovte juol'gai, mi dal læ dego ruob'bi hæsta juolgin.

(Ole Andersen 1923, Mandalen.)

107.

De lei ak'ti boaris aigi duod'daris guok'te siida; nub'be lei Ašešædne, nubbe lei rievtes nisso̢n deke Njavišædni. De leiga goabbačak baccan læs'kan. De leddje goabbačagain buoc'co̢k. De buottek juokke ækkeda boǯehit vulo̢s gar'dai. De lei Njavišædni nu buorre buoc'cujisas; mutto̢ Ašešædni lei hil'bat buoc'cujisas. De lavi gai'kot guolgait ere, nu att buoc'co̢k bavčasin adne dego baǯašæme. De manne varrai ain. De jerrek Njavišæni buoc'co̢k: „Leigo hil'bat din æmik?" De daddje: „Dat læ hil'bat, nu atte gai'ko̢ mis guolgait erit." De jerre Ašešæne buoc'co̢k: „Leigo hil'bat din æmit?" De vas'tideddje Njavišæni buoc'co̢k: „Min æmit læ loddje minguim, lave min njawkadit."

De šaddai ækkit; de buotte Ašešæne buoc'co̢k Njavišæni buoc'cuit lusa ækkedis. De suttai Ašešædni buoc'cujisas ja vieǯǯai jottelit buoc'cuides ere; de boǯi. De manne varrai ja æige boattan šatan bod'nai, ja dak læk dal god'din. De suttai Ašešædne ja manai varrai ja god'dali Njavišæni buoc'cuit.

(Johan Pedersen 1883, Storfjord.)

nakne og ikke hadde hår, sådan som de selv var skapt før de falt i synd.[1] Da sier Gud: „De som du har skjult med jord, skal være skjult så lenge verden står, og gjøre sine gjerninger likesom de som er oppe på jorden."

[1] Før syndefallet var Adam og Eva lodne.

106. DA HESTEN BLEV SKAPT.

Dengang da hesten blev til, gjorde djevelen hesten; men han fikk ikke liv i hesten. Da måtte Gud blåse liv i den. Hesten løp avsted. Da visste djevelen ikke å gjøre annet ondt enn at han spyttet på to av dens føtter, og det er nu likesom skurv på hestefoten.

107. VILLRENENES OPRINNELSE.

Det var i gamle dager 2 heimer på fjellvidda; den ene var Asjesj-ædnes, den andre var en riktig kvinnes eller Njavisj-ædnes. Begge satt igjen som enker. Begge hadde rener. Hver kveld kommer renene ned til rengjerdet for å la sig melke. Njavisj-ædne var så god mot sine rener; men Asjesj-ædne var slem mot sine rener. Hun pleide å rykke hår av dem, så de syntes det var ondt, som om en skjøt dem. Så gikk de til fjells igjen. Da spør Njavisj-ædnes rener: „Var eders husmor slem?" De sa: „Hun er slem, så at hun rykker hår av oss." Da spurte Asjesj-ædnes rener: „Var eders husmor slem?" Njavisj-ædnes rener svarte: „Vår husmor er snild mot oss; hun pleier å klappe oss."

Det blev kveld; da kom Asjesj-ædnes rener hen til Njavisj-ædnes rener om kvelden. Asjesj-ædne blev sint på renene sine og hentet dem i en fart derfra og melket dem. De gikk til fjells og kom ikke mer ned, og de er nu villrener. Da blev Asjesj-ædne sint og gikk til fjells og drepte Njavisj-ædnes rener.

108.

1.

Mo vul'gen das Saddogar'gui ja buotten duosa bavte vuollai; de oainan ovta ol'ma go vaʒ'ʒa baddjebæli mu. Mo mannen Saddogar'-gui ja orrǫn væha aigi; de vul'gen sii'di. Boađan dasa ovta gæđgi birra; de oainan: guok'te muođo bak'teraigin gæč'čaba olgǫs, nub'bi stuorit, nub'bi unnit, ja mo suor'ganin nu, att æi buollan riš'šasaggitni. Buotten sii'di ja biddjen nok'kat guol'bai. De in mo nokka. De mo gulan, go roawgo miel'de al'ge rappot bajas, ja buotte julgit gukko. De mo saw'njelin roawguin dokkǫ, ja jaw'ke erehin. Væha aigi de al'ge fastan boattit. De mo dik'ten boattit raddi lakka; de mo saw'-njelin vut ja fal'lejin bajas ja daddjen atte: „De vul'gǫt!“ ja mannen duosa davvebællai ja mac'cen ruok'tot ja biddjen nok'kat, æige šatan boattan.

De šaddai giđđa. Mo mannen dokkǫ, gos mo uoi'nen da guok'te muođo, ja ribmen gæč'čat, middja læ dobbe. De li guok'te hællo ovta raigi nal'de. Mo gai'kǫn dɛit bajas ja ribmen gæč'čat; dokkǫ manai stuorra rai'gi bod'nai. De mo rog'gen bod'nai ja gaw'nen lincuit ja davtit, makka æi læn goar'tila gukko juol'ge-davtit, ja mo biddjen dokkǫ fas ja daddjen: „Ettet di galga lik'kat, ow'dalgo gaikat bajas čuoǯ'ǯelit.“

Æi læt da rajin gullan ak'tagi mɛi'degi.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

2.

De li boares Hans Persan nuoramus niei'da gussagat'tar, ja li Biettar Jakko nub'bin gat'tarin sawcait ja gusait gat'tet. De dassedit vuddje Martǫvak-joga duokkai ja ieǯa manne luok'kai bajas ruowdaš-gad'dai geđgit gurahallat ruowdaš sisa, ja dat lei sin mielan haw'ski, go gæđgit gač'čet ruowdaǯi. De lei bæi'vi juo Jor'barieppin; de čok'-kahæba lakkalaga laddje bowna nal'de; de huob'maba, go dego bar'-

108. UTBOR.

1.

Jeg gikk herfra til Nygård og kom der under et berg; da ser jeg en mann som går ovenfor mig. Jeg gikk til Nygård og blev der en stund; så gikk jeg hjem. Jeg kommer der omkring en sten; da ser jeg at to ansikter ser ut av et berghull; det ene var større, det andre mindre, og jeg blev så redd at ikke engang svovelstikkene vilde brenne. Jeg kom hjem og la mig på gulvet. Jeg får ikke sove. Da merker jeg at de begynte å skrape opover langs felden, og de kom langs føttene. Da rystet jeg dem bort med felden og de blev borte. Litt efter begynte de å komme igjen. Jeg lot dem komme nær brystet; da rystet jeg dem igjen bort, for op og sa: „La oss nu gå!“ og jeg gikk utover og vendte tilbake igjen og la mig til å sove, og de kom ikke mer.

Det blev vår. Jeg gikk dit hvor jeg så de to ansikter, og tok til å se efter hvad som var der. Der var to heller over et hull. Jeg rev dem op og begynte å se efter; der gikk et stort hull ned. Jeg grov til bunns og fant filler og ben som var ben av føtter, ikke et kvarter lange, og jeg la dem dit igjen og sa: „I skal ikke røre eder, før alle står op.“

Fra den tid hørte ingen noe.

Anm. Dette hendte fortelleren for 20 år siden. Det var ben av 2 barn. Hadde han fått tendt fyrstikker, hadde utborene ikke kunnet følge ham.

2.

Gamle Hans Persas yngste datter gjætte kyrne og Per Jakobsen var den andre gjæter og gjætte sauer og kyr. De drev stadig buskapen til Mortensdalselva og selv gikk de op i lia til fossen for å kaste stener i fossen, og de syntes det var moro, når stenene falt i fossen. Solen var alt i Tverdalskaret, og de satt nær hinannen på en tue; da ser de at likesom en guttunge stikker hodet op av fossen

neŝlub'bo ruowdaǯis bak'tegoama duogin hoigada radde raddjai oaivi bajas. De daddja Biera Jakko atte: „De læ æpparaŝ mon'nọ narridæme.“ De vieǯǯai geđgit, ja dego hoigada bajas, de gurasta geđgin; mutte alda gat'targuoi'mi giel'da: „Ale gurahala ol'mọ! Dat læ olmọŝ.“ Mutte Biettar Jakko nag'ge: „Dat læ æpparaŝ.“ Niei'da daddja atte: „Gal don ieŝ oainat, atte dat læ bar'neŝlub'bo ige læ vel nu unna olmọŝ.“ De daddja Biettar Jakko: „Don hoaw'ridak, dat i læ al'ma olmọŝ; dat læ æpparaŝ.“ Ja dađi dakka; guow'lala baddjel bak'terowda, ja Biettar Jakko gurasta geđgin. Niei'da daddja: „Jus don ere it hæi'ta ol'mọ geđ'gimest, de i duosta mon'nọ lusa boattik.“ De daddja Biettar Jakko: „Do læk stoal'ljo ja orrot galgak javohaga. Dat læ æpparaŝ ja riettis.“ De bæi'vi jawkai; de vulgiga gusait ja sawcait čoag'gik čoak'kai. De buođiga jokkagad'dai; de Malena gaččai bal'ga nala. De Biettar Jakko jorgihi ruok'tot; de daddja: „Middjas dudnje ŝaddai?“ De daddja niei'da: „Munnje buođi dego noađđi sælge bællai, ja mon im nagadam owdan čuoǯ'ǯok.“ De daddja Biettar Jakko: „Ik don jak'kamge, mɛit mon dudnje mui'talin. Do læk mɛit ieŝ gullam, atte Martọvak-ruowdaǯis læ bæssamæt'tom baldọlmas. Go don ličček geđ'gem, dego mon dakkem, de don ik lične raimahallam.“ De niei'da i nagat vaʒ'ʒit; de riemai Biettar Jakko nieida guod'dik ja ŝaddai noađđak gidda siida raddjai, ja lei niei'da nu heitọk, atte das golgai varra junin. De li Hans Persa ol'gon van'cafielluit færrame, go buođiga sii'di. De jærra: „Middja læ ŝad'dam Maleni?“ De vas'tida Biettar Jakko atte: „Moai vuoinime dego stuorra bar'ne-mana go ruowdaǯis bak'telaŋka duogin guow'lala bajas, ja mon geđgit guoimi gurahalam. De Malen mun giel'da ja daddja: „im mon galga bar'neŝlubbo geđ'get, vai bal'le mon'nọ lusa boattit.“ De daddja Hans Persa nieidainis: „Ikgo do læ gullan must ja ædnistak, atte dobbe læ or'ro baldos? Mannes don ik sat'tan geđ'get dego Biettar Jakko dagai? Dɛina læk don raimahallam ja var'ga vuoǯǯọn jabmima-vigi.“

De jærrali Hans Persa Biettar Jakkon: „Gos'te lei bæi'vi, go niei'da raimahalai?“ De daddja: „Dat lei Jorb-oaivi duokkin.“ De Hans Persa valdi ramaha gieđa vuollai ja de vaʒ'ʒai vuow'deraigi.

like til brystet bak en berghelle. Per Jakobsen sier: „Det er en utbor som narrer oss.“ Han henter stener, og når den stikker hodet op, kaster han sten på den; men hans kamerat forbyr det: „Kast ikke på folk! Det er et menneske.“ Men Per Jakobsen påstår: „Det er en utbor.“ Piken sier: „Du ser selv at det er en guttunge og han er ikke så liten heller.“ Per Jakobsen sier: „Du tøver; det er ikke et riktig menneske; det er en utbor.“ Og utboren gjør det stadig; den kiker over kanten av berget, og Per Jakobsen kaster sten. Piken sier: „Hvis du ikke hører op å stene mennesket, tør det ikke komme til oss.“ Per Jakobsen sier: „Du er en tosk og du skal tie stille. Det er en utbor og en djevel.“

Solen blev borte, og de gikk for å samle kyrne og sauene. Da de kom til elven, falt Malena på veien. Per Jakobsen vendte tilbake; han sier: „Hvad gikk der av dig?“ Piken sier: „Der kom som en bør på ryggen min, og jeg orket ikke å stå for den.“ Per Jakobsen sier: „Du trodde ikke det jeg fortalte dig. Du har også selv hørt at der i Mortensdalsfossen er et skrømt som en ikke slipper fra. Hadde du kastet sten som jeg, var du ikke blitt maktstjålen.“ Piken orket ikke å gå; da tok han til å bære piken og måtte bære henne like til hennes hjem, og hun var så dårlig at der rant blod av nesen hennes. Hans Persa var ute og økset båtbord, da de kom hjem. Han spør: „Hvad er det med Malena?“ Per Jakobsen svarer: „Vi så likesom en stor gutt kike op av fossen bak berglegda og jeg kastet sten. Malena forbød mig det og sa jeg ikke skulde stene guttungen så han kunde komme til oss.“ Da sier Hans Persa til sin datter: „Har du ikke hørt av mig og mor di at det er et skrømt som holder til der? Hvorfor kunde ikke du kaste sten likesom Per Jakobsen? Derfor er du blitt maktstjålen og har snart fått helsott.“ Hans Persa spurte Per Jakobsen: „Hvor stod solen da piken blev maktstjålen?“ Han sier: „Den stod bak Rundhaugen.“ Da tok Hans Persa bibelen under armen og gikk opover dalen. Han blev borte der til sent på kvelden, og da han kom hjem, sier han: „Nu behøver ingen av eder å være redd for skrømtene der. For et barn er blitt kastet dit, og en annen

De jawkai dobbe mannje-ækkedi, ja go buođi sii'di, de daddja: „Dal eppek darbak ak'tagen ballak bal'dọsin dobbe. Dɛina dokkọ læ ak'ta manna bal'kestuvvun, ja nub'bi læ baddjel ruowdaǯa gač'čam dokkọ, ja dat læ læmaš ravis olmọš. Dɛina dat ruollak læk vas'sọdam, go i læn dam manan namma, ja nubbadassi go i læm dat buressiw'-nadusa gullam, middja gaččai baddjel ruowdaǯa“ ja æige gullan šat ak'tage ænep mannjel maŋgelakkan jienait, ja de šaddai rafi jottit.

Mutte de li vel sæmme gæssi; de vul'ge boskaidi Viddjik-luok'kai bos'ka-nuođit vieǯ'ǯat. Ruok'tot vul'ge; de buotte Martọvak-fal'las lusa; de hæs'ta čuoǯǯahi fak'kestaga. Dak vuddjek hæsta nala; mutte hæs'ta čuǯ'ǯọ ige bæsa lik'kasit. De lei Skai'di-Hannọ bar'ni mɛit niel'de. De valdi sui'tamokkit ja riemai ow'dabæli hæsta cab'-mit ow'dajulgit birra ja čoawji vuollai. De bæsai hæs'ta vuol'git ja ruottai ovta manon jođanit, ja æige gullam mɛi'dege šaten dam rajin obba ruowdaǯis. Mutte muttim aigit vuoi'nọstalla vela; mutte dat niei'da, gænna nu garrasit raimai, dat oaǯǯui jabmim-dawda das.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

3.

Ak'ta olmai vulgi Gibmiluovtan sisa vaʒ'ʒit. De boatta Gibminjarga nala; de gulla go čierro baddjin ja owdan; sæw'njat ækket, bære mannohæppi læ væha. De gulla ɛin, go čierro ja sii'ga bod'nai ow'di. De siigai nu gukki, atte buođi bal'ga nala. De oai'na ovta, go manna bal'ga miel'de su owdal. De vulgi (olmai) ruottahit ja ige jovsa. De ruottahi San-njar'gi ja uoini, go čadnjali bure vuollai, ja roggai dobbe ja gæččai ige gaw'nan mɛi'degi.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

4.

Valgo-El'sa mui'tali, atte so gulai æpparaǯǯa bar'gomi dobbe Njallavarin, ja so manai lakka ja gastahi dan, ja ige dat gul'lọ šatain goas'segi. Dat li daggar baddje-ak'ka, mi li noaides-lakkan. Baddje-ol'mat orrọ Njallavarin, ja li baccan goatti dokkọ.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

er falt utover fossen der, og det har vært et voksent menneske. De trollene har vist sig, fordi barnet ikke hadde navn, og for det annet fordi han som falt ut over fossen, ikke hadde hørt velsignelsen.“ Siden hørte ingen mer nogenslags mål, og der blev fred til å ferdes.

Men det var enda samme sommer; de gikk efter sløke op i Vinikkalia for å hente bører med sløke. Da de gikk hjem igjen, kom de til Mortensdalsmoen; da stanset plutselig hesten. De drev på hesten; men den står der og kan ikke røre sig. Skaide-Hans's[1] sønn var også med. Han tok tømmebukta og begynte å slå på fremsiden av hesten om fremføttene og under buken. Hesten slapp løs og løp fort i et trekk, og de hørte fra den tid ikke mer noe fra hele fossen. Men undertiden viser det sig enda. Men den piken som blev så hårdt betatt, fikk helsott av det.

[1] Skaide er neset mellem Signaldalselva og Balsfjordeidelva.

3.

En mann gikk innover fra Selnesbukta. Han kommer på neset; da hører han at det gråter ovenfor og foran ham; aftenen er mørk; det er bare litt måneskinn. Han hører atter at det gråter og siger nedover foran ham. Det seg så lenge at det kom på veien. Da ser han en som går henad veien foran ham. Han begynte å løpe efter, men nådde ham ikke. Han løp efter til Sandnes og så at han krøp under stabburet, og han grov der og så efter, men fant ikke noe.

4.

Valgo-Elsa fortalte at hun hørte en utbor skrike der på Njallavarre. Hun gikk hen til den og døpte den, og den høres aldri mer. Det var en sådan fjell-lappkone som var noe av en noaide. Fjell-lappene holdt til på Njallavarre, og gammen stod igjen der.

5.

Da li ak'ta boares æm'mi vaʒ'ʒime, ja sus lei niei'da miel'de ja soai leiga vaggin. De gulla go čirrǫ dugo ucca manaš ja jotta sod'nǫ niel'de. De daddja dat boares æm'mi: „Do daidat sittat gasta ja daidat lættit čik'kujuvvun manna alma gastahaga.“ Ja so gastahi ja bijai nama. Go bar'ne-manna lei, de gastahi son su Biettarin, ja jus læ niei'da-manna, de gastahi Marja, ige læk gul'lǫn da rajin šaten čierromin.
(Ole Larsen 1885, Lyngsdalen.)

6.

Dat lavi gul'lǫt dobbe čierrome, ja li ak'ta olmai manname mes'sui sodnabæi-iđidis; de gulai čierrome, ja de li ak'ta boares muorra (stok'ki), mi li gač'čan boares aigi bal'ga nala, ja go olmai galgai law'-ket baddjel dan muora, de dar'vani son gidda. Olmai jurdašišguođi, mi dat mat'ta lættit, ja sust lei ak'ta ucca soabbaš gieđan. De riemai son skur'bat da boares muora vuoli dɛina suobbin, ja de son gawnai lii'nelinco, ma sis'te leddje mana-davtit, ja so valdi ja gastahi diewdo ja nissǫna namain golma persowna nammi, ige læ gul'lǫn dastis šat.
(Ole Larsen 1885, Lyngsdalen.)

7.

De li Stuorravaggis ak'ta olmai, man namma lei Nil'se, ja dat orui goađin. De ovta čavča šaddai rafehisvuotta goattai; juogo (juokke) ækkeda go čuow'ga jad'da, de dat riemai likkadik, ja dat likkahalai juogo diŋga. Dušše ak'ta gir'ji, mɛit dah adne il'do nal'de, dan i likkahallan; muttǫ ol'mǫk, dah orrǫ ovta goađin gusait guoimi, ja dat adne arrana, mas dat vuš'še gusaide, ja juogo ækkeda de bacce hilak arrane, ja dɛin hilain læ bit'ta čuow'ga, vaikǫ ieǯa čuow'ga lei jad'dan. De uoi'net stuorra čap'pes nissǫna, mi vaʒ'ʒa bal'dal arrana. Ak'ti buođi ja valdi roawgo ere isida nal'de. Isit valdi, duop'pi gitti gidda; mutt dat leddje nut stuor'rak ja njal'kasak dak suorbmat, att i nagadan doallak.

5.

Det var en gammel kone ute og gikk, og hun hadde datteren med, og de var oppe i dalen (Lyngsdalen). Da hører hun at det er som et lite barn som gråter og går med dem. Da sier den gamle kona: „Du vil kanskje ha dåp og er kanskje et bortgjemt, udøpt barn." Og hun døpte det og gav det navn. Hvis det var et guttebarn, døpte hun det Petter, og hvis det var et pikebarn, døpte hun det Maria, og fra den tid har man ikke hørt det gråte.

6.

Man pleide å høre det gråte der, og der var en mann som gikk til kirke søndagsmorgen; da hørte han det gråte, og der var et gammelt tre (en tørrbjerk), som i gammel tid var falt ned på veien. Da han skulde skritte over treet, blev han fast. Han begynte å tenke på hvad det kunde være, og han hadde en liten stav i hånden. Han tok da til å rote med staven under det gamle treet, og han fant en lerretsfille, som der var ben av et barn i. Han døpte det med manns- og kvinnenavn i de tre personers navn, og siden er det ikke blitt hørt mer.

7.

Der var i Stordalen en mann som hette Nils, og han bodde i en gamme. En høst blev det uro i gammen; hver kveld når lyset sluknet, begynte det å røre sig, og det flyttet alle ting. Bare en bok som de hadde på en hylle, flyttet det ikke; men folkene, de holdt til i samme gamme som kyrne, og de hadde åre hvorpå de kokte til kyrne. Hver kveld lå der glør igjen på åren, og fra glørne var det litt lys, skjønt det andre lyset var slukt. Da ser de en stor sort kvinne som går forbi åren. Engang kom hun og tok felden av husbonden. Han tok fatt i hånden; men fingrene var så store og glatte at han ikke kunde holde fast.

En ung mann som hette David Olsen, var dreng der, og han sov

Das lei ak'ta nuorra olmai ræŋ'gan, man namma lei Ul Davet, ja dat uođi ol'gon skajan. Dah i jak'kan, go dat ribme dan mui'talik, att dɛin lei stallo goađin. De dat mɛit ovta ækkeda laǯi allahis goattai, vai sonnai bæssa gullat da stalo. Go dat li vel'ledan, de buođi stallo ja valdi ere roawgo ja ris'si luwdain da ræŋga. De jakki dat ai, att alma dat læ.

De viǯ'ǯe ovta ol'ma Bac'cavuonan, man namma lei Vuolla Æi'ra, ja go dat buođi ja lei dast læmaš, de čaddai rafi. Mutt dat mui'tali, att dat lei æpparaš, mi lei læmaš čik'kom ædnam vuollai, ja lei gussa balkon dul'mon rabas ædnama, ja dɛina čaddai rafehisvuotta.

(Hans Olsen 1924, Sørfjord.)

8.

De vulgiga lad'djek Boar'renjar'gi iđedis Boar're-Marehi, ja de lad'djiga bæivi. De sewnjodi; de daddja Boar're-Maret: „Doai bal'labæt'ti; æpparaš bar'gogoatta Hop'ponjarga vuollebæl'de, go bæi'vi nokka." De buođiga Labin-gar'dai vuollebæl'de Boar'renjarga buotta Hop'ponjarga. De æba gula vel mɛi'dege; de sar'noguođiga gas'kanæska dak: „Æi læ go joaw'delas mui'talusak, atte dabbe læ æpparaš Hop'ponjarga vuollebæl'de dombæl'de æno." De vaʒ'ʒiba ja ol'liga sar'nome æpparaǯǯa birra. De sar'noba ieǯa sagait; de huikiha fak'kestaga dego olmoš; æba dak adnam das mɛi'dege. De huikihi nubbadis, ja li miha gukkibus dat jiedna, ja jawkihi væha aigi; de huikihi jur balgesbællan æno bæl'de ja lei jur hui baldan. De Niilas li manjen vaʒ'ʒime; đe dat bal'lai. De vas'tida Las'se: „Ik don galga joaw'delasain ballat." De vut en bargadi dego čiw'ga ja læ jur baldan balgesbællan. Da bal'lai vel ænet Niilas; de daddja Las'se: „Ik don galga ballak;" mutte vigga ow'di ruot'tak. De daddja Las'se: „Ik don bæsa ow'di." De vig'ga vækkavaldil; de duol'li Las'se gidda ja dajai: „Biso mannjebæl'de, ja jus don ow'di bæsak, de væddja bahap šad'dak." De æba šat gullan ænep hui'kime æbage bar'gome; mutte buođiga vuollebællai Ruow'denjarga; de buođi ænobæl'de dego bieg'garoassa ja læ nuh atte bonjai sieđ'ga-ja ladnjegier-

ute i skjåen. Han trodde det ikke, da de begynte å fortelle at de hadde en stallo i gammen. Så redde han også en kveld op til sig i gammen, så han også kunde få høre den stalloen. Da han hadde lagt sig, kom stallo og tok felden av ham og riset ham med en lime. Da trodde han også at det var så.

De hentet da fra Balsfjorden en mann som hette Erik Olsen, og da han kom og hadde vært der, blev det fred. Men han fortalte at det var en utbor som hadde vært skjult under jorden, og en ku hadde i båsen tråkket jorden bort, og derfor blev det uro.

8

De (Nils Mikkel Nilsen Kileng og Lars Pedersen Oterodden) gikk en morgen til Borrenes for å høie for Borrenes-Marit, og de høiet om dagen. Da det mørknet, sier Marit: „I kommer til å bli redde; utboren begynner å skrike nedenfor Hoppanes, når dagen slutter.“ Så kom de til Labengjerdet nedenfor Borrenes midt mot Hoppanes. Enda hørte de ikke noe; de begynte å prate sig imellem: „Det er bare tøv, at der er en utbor nedenfor Hoppanes på hin side av elven.“ De gikk og sluttet å prate om utboren. De prater om andre ting; da roper det plutselig som et menneske. De brydde sig ikke noe om det. Det ropte annen gang, og røsten var meget lenger borte og var vekke en stund; da ropte det like attmed veien på elvesiden og det var like ved siden av dem. Nils gikk bakefter, og han blev redd. Lars svarer: „Du skal ikke være redd for ingenting.“ Atter skrek det som en unge og var like attmed veien. Da blev Nils enda mere redd; Lars sier: „Du skal ikke være redd;“ men Nils vil løpe foran Lars. Da sier Lars: „Du får ikke komme foran.“ Nils vil frem med makt; da holdt Lars ham fast og sa: „Bli bakefter! Hvis du kommer foran, kan det bli verre.“ Da hørte de ikke mer rop eller skrik; men de kom nedenfor Jarnneset; da kom der som en vindrosse fra elvesiden og var så sterk

ragit mieldis. De vulgiga ɛin vaʒ'ʒit, ja Niilas balla. De daddja Las'se: „No, gal riet'tahis gier'da ballagoattit.“ De æba gullan šat mɛi'dege. De buođiga Buollam nala. De li čuow'ga Stuorranjargan buollimen, ja gæččasta Niilas čuw'gi. De goak'te hui gač'ča dɛs'tǫ. De daddja Las'se: „Manis don čuw'gi gæččak, go moai led'ne æpparaš-riet'tasa gullam?“ De buođiga Juni nala; de Niilas vai'ba atte vai'ba. De lei su æd'ni Cuonjogieddin orromen. De manai sii'di, ja Las'se mɛit guow'lali sis'te, ja li čuow'ga. De Niilas gaččai, go sisa buođi; de li raimahallan. Mui'tala Las'se: „Mugis časki bivastakkan; de mon jur'dilin: ik don gal munnje daga mɛi'dege.“ De bijai nok'kat Las'se; de niegada, atte jus so lei bæssat dod'nǫ ow'di, de doai leidi šad'dat ruok'tot mac'cat.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

9.

De li ak'ta boares bar'ni, middja orui Čuolonjargan. De manai Vuoivudni ja de addjani, das'sago bæi'vi sewnjǫdišguođi. De daddjek Vuoivuonan: „Don vuolgak ruok'tot?“ „Jo, mon vuolgam.“ De daddja ak'ta niso: „Don boares Biettar! Don bal'lak Gappolokgaddin. Ikgus don læk gullan: das læ æpparaš?“ Daddja: „Gal mon læm gullam; mutte mon in jakke joaw'delas mui'talusaidi.“ De vulgi, vaʒ'ʒa Vuošvari vuoli siida guw'lui, ja læ mannohæppi. De oai'na, go van'ca sukka gad'deguora, ja dast orrǫt dego gol'ma ol'ma, makka sukket. Mutte vig'ga gæč'čat ige ærot, atte das læk oaivet. De čuoǯǯaha gæč'čak; de oai'na, go læ dego goatti ul'lerajin; de riemai gæč'čak riek'ta; de dat jawkai. De vulgi vaʒ'ʒit ɛin ja jurdaši: „Læge hal, middja siđak! Mutte mon vaʒʒam sii'di.“ De læ mannohæppi. De son gæččasta Čuđeloknjarga guw'lui; de son huob'ma: de sukka vut en, dego sæmme van'ca lič̄či, ja airot šėl'gǫt. Mutte de vut en jur'deli: „suga hal dobbe! Læge hal, vaikǫ liččet oai'nemættom.“ De vaʒʒi, buođi ras'ta Vuošvag-joga ja vaʒʒi baddjel gargo bal'ga miel'de siida guw'lui, ja dat leddje juo ol'mǫk nokkastallame siidain; mutte son vaʒʒi siida guw'lui, go i læm nu guk'ki. De buođi Stuorra Gap-

at den bøide toppene på seljene og ungbjerkene. De gikk videre og Nils er redd. Lars sier: „Nå, en tåler vel å bli redd for en djevel.“ De hørte ikke mer noe og kom op på Brandbakken. Der brente lys på Stornes og Nils kastet et blikk på lyset. Da faller han næsten. Lars sier: „Hvorfor ser du på lys, efterat vi har hørt utbordjevelen?“ De kom op på Åsen. Nils blir mer og mer trett. Mor hans bodde på Skarejord. Han gikk hjem, og Lars kiket også inn, og der var lys. Nils falt da han kom inn; han var maktstjålen. Lars forteller: „Det slo også mig med svette; da tenkte jeg: „Du gjør mig ikke noe.“ Lars la sig til å sove; da drømmer han: „Hvis jeg hadde sloppet foran eder, hadde I måttet vende tilbake.“

9.

Det var en gammel ungkar som bodde på Rastebynes. Han gikk til Pollen og heftedes der til det begynte å mørkne. Da sier folkene i Pollen: „Går du hjem?“ „Ja, jeg går.“ En kvinne sier: „Du gamle Petter! Du blir redd på Gapobuktlandet. Har du ikke hørt at der er en utbor?“ Han sier: „Jeg har nok hørt det; men jeg tror ikke på ugrunnede fortellinger.“ Han gikk avsted og gikk hjemover under Pollfjellet, og det var måneskinn. Da ser han at der ror en båt langs landet, og i den var der som tre menn som rodde. Han stirrer, men kan ikke se at de har hoder. Han stanser for å se; da ser han at der står som en gamme i flomålet; han begynte å stirre; da forsvant den. Han gikk videre og tenkte: „Du får nu være hvad du vil; men jeg går hjem.“ Det er måneskinn. Så ser han mot Pollnesodden; da blir han var at der ror igjen som om det var den samme båten, og årene blinker. Men han tenker igjen: „Ro nu der! Du kan være hvad du vil, om du så var en usynlig.“ Han gikk og kom over Lyngsdalselva og gikk over øra veien hjemover, og folk holdt alt på å legge sig på gården. Men han gikk hjemover, da det ikke var så langt. Han kom til store Gapo-

poluk'ti; de gulla, dego lič̄či owdan manna bargadam. De i læm riek'ta ol'mǫge jiedna. De son jur'dili: „Vis'sa hal læ gol'gogat'to,“ law'kesti ras'ta Gappoluovtajoga; de huob'ma, go læ stuorra niso owdabæl'de; mutte i oaine amadajo; de čuoǯ'ǯo gas'ko bal'ga. Dego buođi riek'ta lakka ige sirde ere bal'ga nal'de, de vulgi baddjebæli gar'vilit; mutte de vaʒ'ʒeli njuol'ga ow'di. De jur'dili: „Dah i læ vis'-sak riek'ta.“ De vaʒ'ʒeli mæra bællai, galgai bæssat mæd'del. Mutte dat niso vaʒʒi njuol'ga ow'di ja givsidi iđet bællai ija, ow'dalgo bæsai mæd'del. Buođi sii'di ja manai bu'rahis, bijai nok'kat. De niegada, go daddja: „Mannes don ik biddjan munnje nama? Mo læm čik'-kujuvvum bajas luok'kai.“ De i dat da niegonis jak'kam mɛi'dege.

De vaʒ'ʒet nissǫnak Vuošvaggi ja Čuolonjarga gaska, ja go sewnjǫ-dišgoatta, de gullek, go čierro æpparaš. Muttǫ boares Biettar i jakke. De šaddai mok'ki; vulgi vaʒ'ʒit Vuošvag'gai iđidis; mutte go vaʒ'ʒa mæd'del Gappoluovta, gal das læ juoga; mutte dah i læn vis'sak go hal'di, jurdaša. „Mutte mon galgalin gær'gat bæivičuowgan sii'di fasten, ow'dalgo sewnjǫda.“ Mutte addjani nu gukka, atte bæi'vi nogai, go Vaggin siida guw'lui vulgi vaʒ'ʒit. De boatta sæmme Gappoluk'ti. De gulla, go bargadi dego olmǫš. De jur'dili: „Bargo hal dobbe!“ Dego law'ki joga ras'ta, de huob'ma: de læ niso vut en, čuoǯ'ǯo gas'ko bal'ga. De gar'vili ol'gis bæli; mutte niso vaʒ'ʒili ow'di; mutte i oro oai'vi. De jođanit law'kestalai nubbe bællai (bajabællai) bal'ga, vai bæssa vaʒ'ʒit. Muttǫ niso mɛit vaʒ'ʒeli ow'di. De dajai: „Jus don læk æpparaš, boattam mun givsidit, ja jus don læk niso, lekkǫs du namma Æva. Mutte jus don læk diew'do, lekkǫs du namma Addam.“ De jawkehi čalmit owdan ere, ja manai sii'di ige dat mui'-talam daggaviđi.

De buotte guok'te nissǫna Vuošvaggin ja li hui sæw'njak, ja sar'-noba: „Dat læk mui'talan bal'dǫsa Gappoluovtan, æpparaǯǯa go bar'go. Mutte moai æn gullan.“ De vaʒ'ʒe ol'mǫk mannjelis ja arabus æige mui'tal ak'tage, atte si gullek æpparaǯǯa bar'gomen. De daddja Biet-tar An'ni oab'bahis: „Do galgat vuol'git ækkedis Vuošvag'gai mun mokki miel'de ja buvtak guok'te sallitfierbmi, makka mus læk Vuoš-vaggin Nikko Monsa burin.“ De daddja: „No, iđedis vuolgam, atte

bukta; da hører han det var som om et barn hadde skreket foran ham. Det var ikke riktig menneskemål heller. Han tenkte: „Det er visst en rekerkatt," og skrevde over Gapobuktelva; da ser han at en stor kvinne står foran ham; han ser ikke ansiktet; hun står midt på veien. Da han kom riktig nær og hun ikke flyttet sig av veien, begynte han å gå omkring ovenfor; men hun gikk bent i veien for ham. Han tenkte: „Dette er visst ikke riktig." Han gikk mot sjøen og vilde slippe forbi. Men kvinnen gikk bent i veien for ham og plaget ham til utpå morgensiden før han slapp forbi. Han kom hjem og gikk til bua og la sig til å sove. Da drømmer han at en sier: „Hvorfor gav du mig ikke navn? Jeg er skjult oppe i lia." Han trodde ikke noe av den drømmen sin.

Så går noen kvinner mellem Lyngsdalen og Rastebynes, og da det begynte å mørkne, hører de at en utbor gråter. Men gamle Petter trodde det ikke. Så fikk han et ærend og gikk om morgenen avsted til Lyngsdalen. Da han går forbi Gapobukta, er der nok noe der; men det er visst bare en halde, tenker han. „Men jeg skulde bli ferdig til å gå hjem igjen i dagslys, før det mørkner." Men han heftedes så lenge at dagen var slutt, da han gav sig på hjemveien fra dalen (Lyngsdalen). Han kommer til den samme Gapobukta. Da hører han, at det skrek som et menneske. Han tenkte: „Skrik nu der!" Da han skrevet over elven, ser han at der igjen er en kvinne, som står midt på veien. Han bøide av til høire; men kvinnen gikk frem i veien for ham; hun syntes ikke å ha hode. Han skrittet hurtig over til den annen side (øversiden) av veien for å slippe frem. Men kvinnen gikk også frem i veien for ham. Da sa han: „Hvis du er en utbor som er kommet for å plage mig, og hvis du er en kvinne, skal ditt navn være Eva. Men hvis du er en mann, skal ditt navn være Adam." Da forsvant hun for hans øine, og han gikk hjem og fortalte det ikke straks.

To kvinner kom fra Lyngsdalen og det var meget mørkt; de sier: „De har fortalt om et skrømt i Gapobukta, om at en utbor skriker. Men vi har ikke hørt det." Folk gikk sent og tidlig, og ingen fortalte at de hørte utboren skrike. Petter sier til sin søster Anne:

im bal'la." De daddja: „Mas'te don galgak bal'lak?" De vas'tida: „Ow'dal goit læ læmaš baldos Gappoluovtan." „Daddjek ol'mọk, atte i dat gul'lọ mikkige; juo hal læk min oappes ol'mọk vaʒ'ʒan ik'ko mεit ja boattan Muotkin; mutte æi læ gullam mεi'dege bal'dọsit æige æpparaǯǯait." De vulgi ja manai Vuošvag'gai ja buođi iđedis ruok'tot ja ige læm gullan mεi'dege.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

109.

De li vut en dam Rai'sa-æнon; de li jabman ak'ta boares baddje-olmai ja orui dobbe gidda čak'či, ow'dalgo Rai'sa-æno riemai gal'-mit. De vul'ge guok'te ol'ma gæw'gilin doal'vok æno bod'nai, ja bæi'vi li skavvai gæssime, mutte mannohæppi fal (li). Go guovso vuddjọ, de læba lakka mæra. De dar'vani gæw'gil, vaikọ læ čienjal, ja æbage boađe gosage. De bargaiga væhaš aigi æbage bæsa lik'kat. De nub'be garroda ja daddja: „Jus don, boares næw'ri, it luoite mon'nọ luvas, de moai gurasted'ne ednui." Dego da dajai, de čuoi'-mali nub'bi ja van'ca manna nu jođanik; æba darbak čuoi'mak; bære vanca stiw'reba njuol'ga ja doalvuiga mærragad'dai. Dego leiga ere vancan biddjan, de vulgiga ruok'tot, go val'maneiga. De čuoi'maba æno bajas; de dar'vaneddje čuoimek goabbačagain ædnovuđđui gidda dam baiki bak'te, gos'te ow'dal leiga juo læmaš gidda. De nub'be fasten riemai garrodik: „De læ boares næw'ri givsidæme sod'nọ. Jus moai liččin diettam, atte mon'nọ givsida, de moai liččin merri gurastam boares riet'tasa." De rowgai nubbin fak'kistaga čuoi'mi ere bodnin; mutte i nubbin row'gan daggaviđi. De riemai bar'gak dam čuoimi ja ige dat likka. De guođđeli da čuoimi ja valdi nubbe čuoime gitti ja dajai: „Ane hal, boares riettis, allasik gađohussi boal'domuor-ran mεina gafa vuoš'šat!" De gulai go stuǯehi mannjebæl'de; mutte dat læi ækket ja mannohæppi. De čuoi'mi gaččai van'ci, ja vulgi van'ca ak'tak čaccešid'darassan æno bajas, ja æbage huob'man, ow'-dalgo leiga siida lut'te.

(Efraim Pedersen 1927, Storfjord.)

„Du skal ikveld gå et ærend for mig til Lyngsdalen og hente to sildegarn som jeg har i Lyngsdalen i Nils Monsas bu.“ Hun sier: „Nå, jeg skal gå imorgen tidlig, så jeg ikke blir redd.“ Han sier: „Hvad skal du bli redd for?“ Hun svarer: „Før har der dog vært skrømt i Gapobukta.“ „Folk sier at der ikke høres noe; våre kjenninger har nu gått der også om natten, når de kom fra Eidet (Lyngseidet); men de har ikke hørt skrømt eller utbor.“ Hun gikk til Lyngsdalen og kom tilbake om morgenen og hadde ikke hørt noe.

109. EN FJELL-LAPPS LIK FØRES TIL GRAVEN.

Det var igjen ved Reiselva; en gammel fjell-lapp var død og blev der til høsten, før Reiselva begynte å fryse. Da reiste to menn med elvebåt for å føre liket nedover elven; det begynte å skumre; men det var måneskinn. I avdagningen var de nær sjøen. Da blev båten sittende fast, skjønt det var dypt, og de kom ingen vei. De arbeidet en stund og kom ikke av flekken. Da banner den ene og sier: „Hvis du, gamle djevel, ikke slipper oss løs, kaster vi dig i elva.“ Da han sa det, støtte den annen til med staken, og båten gikk så fort; de behøvde ikke å stake; de bare styrte båten bent og førte den til sjøen. Da de hadde tatt liket ut av båten og blev ferdige, reiste de tilbake. De staker opover elven; da blev stakene for begge sittende fast i bunnen like ved det sted hvor de alt før hadde stått fast. Den ene begynte igjen å banne: „Nu plager den gamle djevelen oss. Hadde vi visst at han vilde plage oss, skulde vi ha kastet den gamle djevelen i sjøen.“ Da spratt plutselig staken løs av bunnen for den ene; men for den annen spratt den ikke straks løs. Han tok til å arbeide med staken; men den rørte sig ikke. Han lot den da stå, tok en annen stake i hånden og sa: „Behold den nu, gamle djevel, til brensel for dig i helvete til å koke kaffe med!“ Da hørte han at det plasket bak ham; men det var kveld og måneskinn. Da falt staken inn i båten, og båten fôr så vassspruten stod, opover elven, og de visste ikke av før de var ved gården.

110.

De li ak'ta niso, gawnai liika, li gol'gam gad'dai Gamviik-verri ja lei vuollel ul'leraji. De manai sii'di ja mui'tali: son buođi čacceliika guow'do; dat læ vis'sa gol'gam ik'ko gad'dai. De čoak'kaneddje ol'mǫk ja gal'ge vuol'git vieǯ'ǯak dam ere. De manne dam bai'kai, gos'te niso lei bagadallam; mutte æi gaw'nam mɛi'dege. De buotte ruok'tot ja mui'taleddje: æi si gaw'nam mɛi'dege. De niso šaddai ibmahida; de daddja: „Soma di ettek ibmirdam, gos'te mon bagadallem.“ De daddja dat boad'nji: „Gal mi dam baiki ibmirdeimi, mi læ oappes bai'ki.“ De daddja niso: „Vul'gǫp dal mi dokkǫ gæč'čat!“ Niso manai sæmme bai'kai, mutte i oai'nam mɛi'dege. De riemai imaštallat, atte dat galgai lættit jur dam baikin. De manne ruok'tot æige gaw'nam.

De biddje nok'kat ækkedis. Dego leddje vel'ledam væha aigi, de rappasi uk'sa, ja buođi olmai sisa. De huob'mai niso bajas; mutte boad'nji lossadit nok'ka. De jærra niso: „Mi læ asijin?“ De daddja: „Mo læm dat olmai, mi lim gad'dai gol'gam, ja mon fir'tijim ieččam čiekkalit ere din owdan, dɛinago lei ak'ta olmai miel'de, middja i læn gal'gan læt miel'de. Mo læn sæmme sajin. Go don iđedis boađak, de don gawnak mun ja galgat bal'kistit dar'febekki mun nala.“ De jawkihi daggaviđi, go li dam sani daddjam.

De šaddai iđek. De vulgi vaǯ'ǯit; mutte čacci lei hoigadam baddjelida, ja dego niso huob'mai čacceliika væl'lahæmi, duop'pi dar'febekki ja bal'kisti nala ja maccai ruok'tot. De buođi sisa ja mui'tala boad'njahis: „Dat li imaš, atte mi æp gal'gan oai'nik dam čacceliika; mutte dal mi gal'gat mannat ja bir'gehit ja doal'vot gir'kǫ-ædnami.“ I sittam riek'ta jak'kit, mutte jakki goit boad'nji manjemus'ta. De vul'ge ja val'de vanca. Dego buotte dam bai'kai, de vuoi'nek juo gaitdinak dam liika ja manne ja val'de ja gud'de van'ci, ja lii'ka lei nu varas, atte i læm al'gan vɛla guoccagit. Dat li dego æs'ka laddje merri boattan. Duol'vǫ dɛs'tǫ gir'kǫ-ædnami, æige dat oai'nam æige gullam mɛi'dege, go lii'ka væl'lahi fier'vaskajan.

De niegadi dat ak'ka, gi li vuoč'čin gaw'nam, atte buođi nikkui

110. SJØLIKET VIL BEGRAVES.

Der var en kvinne som fant et lik; det var drevet i land i Gamvikværet[1] og lå nedenfor flomålet. Hun gikk hjem og fortalte at hun traff på et sjølik; det var visst drevet i land om natten. Folk samlet sig og skulde gå og hente det. De gikk til det sted som kvinnen hadde anvist, men fant intet. De kom tilbake og fortalte at de ikke fant noe. Kvinnen blev forundret; hun sier: „Kanskje I ikke forstod min anvisning.“ Mannen sier: „Vi forstod nok hvor stedet var; det er et kjent sted.“ Kvinnen sier: „La oss gå dit og se!“ Hun gikk til det samme sted, men så intet. Hun begynte å undre sig; det skulde være nettop på det sted. De gikk da tilbake uten å finne liket.

De la sig til å sove om kvelden. Da de hadde ligget en stund, gikk døren op, og inn kom en mann. Kvinnen våknet op; men hennes mann sov tungt. Hun spør: „Hvad er ditt ærend?“ Han sier: „Jeg er den mann som var drevet i land, og jeg måtte skjule mig for eder, fordi der var en mann med som ikke skulde ha vært med. Jeg er på det samme sted. Når du kommer imorgen tidlig, finner du mig, og du skal kaste et stykke torv på mig.“ Da han hadde sagt dette, forsvant han straks.

Det blev morgen. Hun gikk avsted; men sjøen hadde skjøvet sjøliket lenger op, og da hun så det ligge der, grep hun et stykke torv, kastet det på liket og vendte tilbake. Hun kom inn og fortalte sin mann: „Det var underlig at vi ikke skulde se sjøliket; men nu skal vi gå og berge det og føre det til kirkegården.“ Mannen vilde ikke riktig tro det; men til sist trodde han det dog. De gikk og tok båten. Da de kom til stedet, ser de alle sammen liket, og de gikk og tok og bar det i båten. Det var så friskt at det enda ikke hadde begynt å råtne. Det var som nylig kommet i sjøen. Siden førte de det til kirkegården, og de hverken så eller hørte noe, mens det lå i naustet.

Så drømte den kona som først hadde funnet liket, at det kom i

[1] På Sørøya i Vest-Finnmark.

ja dajai: „Don galgat mannat nuortat gei'lui; dobbe læ ak'ta unna kassaš, ja das læ din bar'gǫbal'ka, ja dɛida ol'maji, gækka mun duol'vǫ, dɛida galgak ad'dik guok'te dala gæsak, ja loappa gal'gabæt'ti ieʒa adnit."

(Efraim Pedersen 1924, Storfjord.)

111.

De li ak'ta gæfes sii'da faw'lebæl'de Sallama, ja biwdi gulit ællimi ja gesi juokke bæivi moad'de guoli ɛin ja sugai fawli, go lei buorre dal'ki. De šaddai baha dal'ki ja orui moad'de bæivi gaddin. De šaddai fasten buorre dal'ki ja sugai faw'lai ja gesi moad'de guoli ja manai gad'dai. De vulgi fasten ækkedis bæivi faw'lai oag'got, sugai sæmme baikije, gos'te lei ow'dal læmaš, ja oag'go; mutte i dar'van guolli. De daddja aktǫ allahis: „Soma guolik æi bora ækkedis bæivi." De riebma vađo bajas gæssit; de vađđo losui; de gæssa vanca vuollai ja gæččasta, mannes vađđo lei nu lossat. De læ dar'vanan mærralii'ka vug'gi gidda ja i læk oai'vi. Das li ran'ne-diew'do guoi'min; de valdiga van'ci ja sugaiga gad'dai. De guddiga fier'vavissui; de luitiga skaddjaguol'bai ja manaiga sii'di.

Go šaddai nub'bi bæi'vi, de dagaiga dasa gistǫ-lakkana ja galgaiga doal'vot gir'kǫgar'dai. De mannaba dɛina gistǫlakkanin fier'vavieso lusa ja rabaigan uvsa ja galgaiga biddjat gis'tui. De riemai dat jab'mi julgit likkahallat ja buolvait gæssit roaŋ'kot. De lok'tiga dam gistǫ-lakkani; mutte dat šad'da bahat ja bahat julgit gæssit roaŋ'kot. De goit bijaiga gistǫlakkani ja valdiga fier'vavieson olgǫs ja manaiga bajas siida lusa, gænna lei fier'vaviesso.

De li das riek'ta boares ak'ka. De mui'talæba, gok'te dat mærra-lii'ka dakka. De daddja boares ak'ka, atte so læ gullam, atte dat i galga gir'kǫ-ædnami haw'daduvvut. Dat læk muttim mærraliikak, makka æi siđa goi'ke ædnami haw'daduvvuk. De daddja dat: „Mannes dat dar'vani dɛs'tǫ vug'gi gidda? Jus mon liččem dam diettam, de mon liččem saw'njilam vuoggan ere?" „Danin čuovui miel'de bajas, atte voai'nibettet, mɛit boares ol'mǫk læk mui'talam, atte ak'ta

drømme og sa: „Du skal gå til Nordkjeila; der er en liten kasse, og i den er eders arbeidslønn, og de mennene som førte mig, skal du gi to daler hver, og resten skal I selv ha."

111. SJØLIKET VIL SENKES I SJØEN IGJEN.

Der var en fattig gård[1] på yttersiden av Sørøy; mannen fisket til livsophold og drog hver dag noen fisker, og han rodde på sjøen, når det var godt vær. Det blev dårlig vær og han holdt sig på land noen dager. Så blev det godt vær igjen; han rodde ut på sjøen, drog noen fisker og reiste i land. Om eftermiddagen rodde han igjen ut for å fiske, og rodde til de samme steder hvor han før hadde vært; han fisker; men fisken bærer ikke fast. Han sier for sig selv: „Kanskje fiskene ikke biter om eftermiddagen." Han begynte å dra snøret op; da blev det tungt; han drar det under båten og ser efter hvorfor det var så tungt. Da har et sjølik båret fast i kroken, og det er uten hode. Grannen var med ham; de tok det op i båten og rodde i land. De bar liket op i naustet, la det ned på gulvet og gikk hjem.

Da næste dag kom, gjorde de etslags kiste til det og skulde føre det til kirkegården. De går med kisten til naustet, åpnet døren og skulde legge liket i kisten. Da begynte den døde å røre føttene og trekke knærne sammen. De løftet ham op i kisten; men han blir verre og verre til å bøie føttene. De la ham dog i kisten og tok ham ut av naustet og gikk op til gården til den som eide naustet.

Der var en riktig gammel kone. De forteller hvordan sjøliket ter sig. Hun sier at hun har hørt at det ikke skal begraves på kirkegården. Der er noen sjølik som ikke vil begraves på tørt land. Han sier: „Hvorfor bar det da fast på kroken? Hvis jeg hadde visst det, hadde jeg rystet det av kroken." „Det fulgte med derfor at I skal se, hvad gamle folk har fortalt, at en del skal om-

[1] Bønes i Galtefjorden på Sørøy.

oassi gal'gek čaccai hok'kat. „De manaiga fier'vai, buođiga da gistǫlakkana lusa. De li lok'ki rappasan, ja lii'ka likkada ja buolvait vælesta njul'ge ja gæssa fasten roaŋ'kai. De læba sukkamen ja buođiga dɛida baikije, gos'te lei bajas gæssam. De rawgai gistǫlakkana lok'ki, ja de lat'te sæmme laddje go ow'dal. De daddja owd-olmai: „Moai gal'ge dam huono mirri gurastit.“ De duop'piga ja hoi'gadeiga baddjel bordi mirri ak'tan gistǫlakkanin. De vuojui bod'nai, ja vulgiga gad'dai; mutte huob'ma dat mannje-olmai, atte soai gal'gaba voag'got. De voagguiga væha aigi. De ribme guolik dar'vanit. De šaddai sæw'njat, ja sugaiga gad'dai. Dego gad'dai buođiga, de li gistǫlakkan boattan staf'fui gad'dai, ja ige læm middjage sis'te. De doalvuiga ul'leraddjai ja valdiga gulit ere vancan ja guddiga fier'vavissui ja vanca gesiga bajas ja rajaiga dam moad'de guoli ja manaiga bajas.

De daddja boares ak'ka: „Gok'tes gævai dod'nuin?“ De vas'tideiga: „Dat lat'tadi dego æl'li olmǫš.“ „Dagaitgo nuvt, gok'te mon daddjem dod'nuje?“ „Moai gal gurasteimi mirri ak'tan muorain; mutte go moai buođime gad'dai, de lei gistǫlakkan gaddin.“ De daddja boares ak'ka: „Doai æt'ti læm gal'gat ak'tan muorain mirri hoi'gadit.“ De manai boares ak'ka olgǫs ja jawkai væhaš aigi, boatta sisa, daddja: „Doai gal'gabæt'ti biddjat dam muora gas'kafier'vai ja cak'kehit buollit ja gal'gabæt'ti orrot nu gukki go dat læ buollam gudnan.“ De dat jugaiga gafa ja boraiga; de manaiga fier'vai ja cak'keheiga; mutte i siđa buollit. De huob'mai nub'bi atte: „Moai gal'ge barafiinain vuoi'dat fielluit.“ De dat guovtis dagaiga dam, ja buli spai'ta, ja oruiga dassaǯi go lei buollam gudnan.

De riemai vuol'git sii'di dat faw'leguoi'mi. De daddja boares ak'ka: „Ik don galga dal mannak dam ow'dagaš bal'ga, gos'te don læk ow'dal vaʒ'ʒam. Dāl galgak vaʒ'ʒit ol'ges bæli balgesbælla.“ De dat olmai vaʒʒi sæmme laddje, go boares ak'ka dajai. De šaddai nub'be bæi'vi; de lei buorre dal'ki, ja vulgiga faw'lai. De daddja boares æm'mi: „Doai oaǯ'ǯobæt'ti gii'tit, go mon dod'nǫ væhaš læm vækkehan.“ „Manne?“ jærra nubbe siida olmai. Daddja boares æm'mi: „Dɛinago

komme i vannet.“ De gikk til fjæren og kom til kisten. Lokket hadde åpnet sig, og liket rørte sig; knærne rettet det undertiden ut og trakk dem igjen sammen. De rodde og kom igjen til det sted hvor han hadde dradd det op. Da spratt kistelokket av og liket ter sig som før. Halskaren sier: „Vi skal kaste den djevelen i sjøen.“ De tok fatt og skjøv liket med kisten overbord i sjøen. Det sank til bunns, og de vilde reise i land. Men høvedsmannen kommer på at de skal fiske. De fisket en stund, og fisken begynte å bære fast. Så blev det mørkt, og de rodde i land. Da de kom i land, var kisten kommet i land i støa og der var ikke noe i den. De førte den op til flomålet, tok fiskene ut av båten og bar dem inn i naustet; båten satte de op, sløide fiskene og gikk op.

Den gamle kona sier: „Hvordan gikk det med eder?“ De svarte: „Det tedde sig som et levende menneske.“ „Gjorde I så som jeg sa eder?“ „Ja, vi kastet det i sjøen med treet; men da vi kom i land, var kisten på land.“ Da sier den gamle kona: „I skulde ikke ha skjøvet det i sjøen sammen med treet.“ Hun gikk ut og var borte en stund, kom inn og sa: „I skal legge treet midt i fjæra og tende på det og bli der så lenge til det er brent til aske.“ De drakk kaffe og spiste; så gikk de til fjæra og tendte på; men det vilde ikke brenne. Da kom den ene på: vi skal smøre bordene med parafin. De gjorde det og det brente fort, og de blev der til det var brent til aske.

Rorskameraten vilde gå hjem. Da sier den gamle kona: „Du skal nu ikke gå den forrige veien hvor du før har gått. Nu skal du gå på høire side av veikanten.“ Mannen gikk som den gamle kona sa. Den næste dag kom; det var godt vær, og de to skulde reise ut på sjøen. Den gamle kona sier: „I kan takke fordi jeg har hjulpet eder litt.“ „Hvorfor?“ spør mannen fra den andre gården. Hun sier: „Fordi I hadde kastet ham i sjøen sammen med kisten, og det syntes han svært ille om. Tror I nu at Gud har beredt mennesket to slags død? De som skal dø i vannet, skal ikke komme på tørt land. Det er noen få som vil man skal be-

đoai leidi biddjam ak'tan gistuin mirri, ja dam dat ani mađohis bahan. Jogo dal jak'kibettek, atte Ibmil læ rakkadam ol'mui guovtelakkan jabmima? Dak, makka gal'gek čaccai jabmik, dak æi galga goi'ke ædnami boattik. Dat læ jur soames ibmahis, middja haleda goi'ke gad'dai ieǯas haw'dadit. Mon din bagadalam, jus jakkibettek: „Gaite, makka gol'gek goi'ke gad'dai, dεit gal'gabet val'dit ja haw'dadit goi'ke ædnami; mutte makka dar'vanet biw'dǫnævvuje, dεit gal'gabettet siivon luoi'tit fasten bod'nai."

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

112.

1.

Ok'ta ak'ka jami das Iw'gos, ja dat li nu ibmilmæt'ton. De dat biddje gis'tui ja biddje dan bar'ti, gos orrǫt liikat. De buođi haw'derog'ge dokkǫ dan vissui; de dat vulgi sisa; de dat i bæssan sisa. De dat čievčai uvsa goihge nu ollo, atte bæsai sisa. De li cig'gijuvvun dat gis'to, oai've bod'nai, juolgit gistos bajas. De dat valdi ja bijai dan dokkǫ guol'bai. De dat buođi dokkǫ nubbadis; de dat lei sæini miel'de bajas cig'gijuvvun. De dat valdi, bijai fastain dokkǫ. De dat uoi'net dan, go dat vaʒ'ʒa, ja de dat val'de ja rog'ge dasa hawdi ja biddje dan haw'dai. I dat bissǫn hawdis; dat vaʒʒi ja lii'kabik'tasat nal'de. Dat næw'ri dan hamas vaʒʒi. De dat fir'tijiddje val'dit ja oas'tit mal'magæđgi, stuora mal'magæđgi, ja biddjat gis'tolokki nala haw'dai ja čallit da gæđ'gai „den korsfestede Jesus Kristus." De dat i šat lik'kan. Dat lei nu ibmilmæt'ton niso ælideddin.

(Ole Andersen 1923, Mandalen.)

2.

Boares Barat-Mik'kil læi haw'derog'gi. De vuol'ga ak'ti lii'kavissui; dobbe læt maŋ'ga liika. De rappa uvsa; i oaǯǯǫ rabas. De hoi'gada væha garrasæbbut; i dat rappas. De hoi'gadi garrasit; de fierrali gis'to, mi li uvsa vuos'ta cæg'got guol'bai, ja go uk'sa rappasi, de uoini, at'te gis'to likkadi vel guolbin. Logai, atte dat lei ibmilmæt'ton olmǫš mi lei uvsa vuos'ta.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

grave dem på det tørre land. Alle som driver i land, dem skal I ta og begrave på det tørre land; men dem som bærer fast i fiskeredskaper, dem skal I pent slippe ned igjen.“ [1]

112. SPØKERI I LIKHUSET.

1.

En kone døde her i Lyngen, og hun var så ugudelig. De la henne i kisten og satte den i det huset hvor lik står. Graveren kom dit til det huset og vilde gå inn; da slapp han ikke inn. Han sparket dog så meget til døren at han slapp inn. Da var likkisten stillet op med hodet ned og føttene i kisten op. Han tok og satte den på gulvet. Han kom dit annen gang; da var likkisten stillet op langs veggen. Han tok og satte den igjen på gulvet. Da ser de at hun går igjen; de tok og grov en grav til henne og la henne i graven. Hun blev ikke i graven; hun gikk igjen med likklærne på. Den onde gikk om i hennes skikkelse. Da måtte de ta og kjøpe en sten av malm, en stor sten av malm, og legge den på kistelokket i graven og skrive på stenen „den korsfestede Jesus Kristus“. Da rørte hun sig ikke mer. Det var en sådan ugudelig kvinne da hun levde.

2.

Gamle Parak-Mikkel var graver. En gang går han til likhuset. Der var mange lik. Han åpner døren, men får den ikke op. Han skyver litt hårdere på; den går ikke op. Da skjøv han hårdt; da falt en likkiste på gulvet som stod opreist mot døren, og da døren gikk op, så han at kisten ennu rørte sig på gulvet. Han sa at det var et ugudelig menneske som stod mot døren.

[1] Dette er en almindelig tro blandt lapper og kvæner.

113.

De ak'ta olmai čug'gi ieǯas, goddi ieǯas, ja da æi diettan, mi dat lei sivvan, go dat ieǯas goddi. Go dat dan duol'vo̜ Muot'kai, de dat uoi'net dan alo Muotken, go dat doarro stuora bædnagin, ja dat bæna lei rɛt'tasa habma. Dat doarui nu gukka, go dat haw'dai biddje ja bap'pa bal'kesti muoldo; de i uoi'no̜n šat. De nu læ gævvan maŋga ibmilmæt'ton ol'muidi, atte næw'ri i adde rafi dɛidi væl'lat.
(Ole Andersen 1923, Mandalen.)

114.

1.

Huoso-vuowdin li ak'ti baldos dolin; æi duos'tam šaten, go gas'kabæivin manjas vuol'ga, orrot dobbe čuop'pat muorait. De vulgi ak'ti ak'ta, man namma li Nuwte Nuw'te, middja li nu girjalaš, ja valdi girji miel'de ja guoimi, ja de manai dattai dokko̜ čuop'pat. Lakka ækkedan šad'daguođi; de gullaguođigan dan bal'do̜san. De dagaigan allahaska stuorra bæccedola. De vulgi dat girjalaš olmai dokko̜, gos'te gulla; guoimis goččui orrot dola lut'te, i vuol'git gosagen ige dik'tit dola jad'dat. De manai dokko̜, gos'te gulai. De goččui doal'vot orromsaddjahis ja vuosehit hamis. De šaddai lad'delaǯǯa habmai; ruk'sės čæbetlii'ni lei čad'nujum ruos'sot, ja de lei nii'bi čug'gijum gil'gi, ja de njul'či jaw'rai. De manidi dat girjalaš olmai da dokko̜. De šaddai rafi. De li dat ar'vidit, atte li lad'delaš god'dujuvvum niibin ja de bid'djujuvvum da jaw'rai. De oaǯǯui juokke olmai da rajen rafi. Go buođi da guoimis lusa, de li bivastakkan. De nogo̜i.
(Anne Olsdatter 1888, Sørfjord.)

2.

De lei boares aigi Stuorravuowdin Bac'cavuonas, čaddai da vuowdin har'mes rafehisvuotta. Go ækket bællai čaddai bæi'vi, de fir'tije ol'mo̜t hæi'tit kiw'remes ige dat duos'tan ak'tage vaʒ'ʒet dan vuowdin. Mutte lei ak'ta boares olmo̜š, valdi vel allahis guoimi. De̜ dat manai

113. EN SELVMORDER GÅR IGJEN.

En mann stakk sig, drepte sig, og de visste ikke hvad som var grunnen til at han drepte sig. Da de førte ham til Eidet (Lyngseidet), ser de ham altid på Eidet, at han slåss med en stor hund, og hunden var den ondes skikkelse. Han sloss så lenge til de la ham i graven og presten kastet jord på; da såes han ikke mer. Sådan har det gått mange ugudelige mennesker at den onde ikke har gitt dem fred til å ligge.

114. DEN MYRDEDE GÅR IGJEN.

1.

I Sørkjosdalen[1] var der en gang i gamle dager et skrømt; folk torde ikke mer, når det led efter middag, være der og hugge ved. En gang gikk en som hette Knut Knutsen og som var så boklærd, og tok en bok og en kamerat med; så gikk også han dit for å hugge ved. Det begynte å li mot kvelden; da begynte de å høre skrømtet. De gjorde sig en stor ild av furuved. Den boklærde mannen gikk da dit hvorfra han hørte det; kameraten sin bød han bli ved ilden og ikke gå noensteds hen eller la ilden slukne. Han gikk dit hvorfra han hørte det. Han bød skrømtet føre ham til sitt opholdssted og vise sin skikkelse. Da viste det sig i en kvæns skikkelse; et rødt halstørklæ var bundet overkors (over brystet), og en kniv var stukket i siden, og så sprang det ut i vatnet. Den boklærde mannen manet det dit. Da blev det fred. De kunde skjønne at kvænen var drept med kniv og så kastet i vatnet. Hver mann fikk fred fra den tid. Da han kom til sin kamerat, var han svett. Så var det slutt.

2.

Det var i gamle dager i Storskogen i Balsfjord; i den skogen blev det svær uro. Når det led mot kvelden, måtte folk slutte med å kjøre og ingen torde gå i skogen. Men der var en gammel

[1] I Balsfjord.

da vuow'dai, čuoggiga vuostaǯin goi'ke muorait čoak'kai ja dagaiga dola. De siwnjǫdišguođi bæi'vi; de dat riemai muollat dugo vuok'sa da vuowdin. De daddja boaris dɛina guiminis: „De dal galgat dasa baccit ikge galga dola dik'tit jad'dak, ikge galga ballak ikge ere das vuol'gik, vɛikǫ mait gulat ja oainat.“ Ieš dat gal vulgi das ere; mutt dat guoi'mi, mi dasa baʒi, dat oai'na stuorra vuovsa go boatta dola vuos'ta. Mutt go lakka boatta dola, de mac'ca doarrasin ere. Muttomin gulla, atte ličči dego har'mes garra dal'ki, middja sitta doaddjit ollis da vuowdi bod'nai. Mutt dat olmai gal orui dast ja buoldi da dola, dɛs'sa go boaris buođi. Dat li mannan har'mes guk'kin. Dobbe lei læmaš stuorra jokka, ja da stuorra jogas lei gor'či, gosa fir'ti čuovvot da ruolla, mi dobbe gul'lui. Dat ruol'la njul'či manjemus'ta da gor'čai dɛit sanitguoimi: „Valde mu ruđa ja sæste mu hægga!“ Dat li læmaš ak'ta jot'ti, mi li goddahallan ja val'dǫn ere rutta ja bal'kistuvvun da gor'čai. De li dat ruol'la, middja vuowdin lei da gærdi.

(Hans Olsen 1924, Sørfjord.)

3.

De leddje gol'ma suolabaddje-ol'mait bardni, ja dat suoladeddje buoc'cuit ja god'de dɛit. Gæsa leddje sut'tasak, dan buoc'cuit god'de ænemus'ta, vai šad'da buoc'cuitkæt'te. De bar'ge dam bargo ja buoidis hergin čuoppadeddje bađa nal'de dam buoidi ja val'de ieǯa dam ja dik'te buoc'cǫ ruot''tak ja biinastuvvak. De ak'ta goc'cai ja de manai dam guovto lusa ja daddja: „Mi læp bahas dakkam ædnat; mon aigom dowdastet lænasman'nai min baha daguit.“ De guovtis suttaiga ja de daddjaba: „Jus don mui'talak, de moai god'de dun.“ Muttǫ daddja: „Mi læp ædnak bahas dakkam. Mi oaǯ'ǯot gier'dak dagujæmi miel'de.“ De suttaiga vɛl bahabut ja de časkiga suobbin jamas ja gesiga Sæmǫljaw'rai ja coggaiga sėbmǫlit vuollai. Dat leddje Suoma-baddje-ol'mǫk.

De golai ai'gi; go dakke jæro, gos læ goalmak, de vas'tideiga: „Moai æn dieđe, gos læ. Moaigo dat lėd'ne dam gat'tarak?“ De

mann; han tok sig også en kamerat. Så gikk han til skogen, og de sanket først tørrved og gjorde op varme. Da det begynte å mørkne, begynte det å brøle i skogen som en okse. Gamlen sier til kameraten sin: „Nu skal du bli igjen her, og du skal ikke la ilden slukne; du skal ikke være redd og ikke gå herfra, hvad du enn hører og ser.“ Selv gikk han derfra; men kameraten som blev igjen der, han ser at en stor okse kommer mot ilden. Men da den kom nær ilden, snudde den om til siden. En gang hører han at det var som et svært hårdt vær som vilde bryte ned hele skogen. Men mannen blev der og lot ilden brenne til gamlen kom. Han hadde gått svært langt. Det hadde der vært en stor elv, og i den store elven var en foss, hvorhen han måtte følge det trollet som hørtes der. Trollet sprang til sist ut i fossen med de ord: „Ta pengene mine og spar livet mitt!“ Det hadde vært en reisende som var blitt drept og fratatt penger og kastet i den fossen. Det var det trollet som var i skogen den gang.

3.

Der var tre fjell-lappgutter som var tyver; de stjal rener og drepte dem. Den de var sinte på, hans rener drepte de mest, forat han skulde bli uten ren. De drev på med dette, og på fete rener skar de fettet av på baken, tok det selv og lot renen løpe og pines. Så blev en av dem vakt, og han gikk til de to andre og sier: „Vi har gjort meget ondt; jeg vil bekjenne våre onde gjerninger for lensmannen.“ Da blev de to andre sinte og sa: „Hvis du forteller det, dreper vi dig.“ Men han sier: „Vi har gjort meget ondt. Vi får lide alt efter våre gjerninger.“ Da blev de enda mere sinte og slo ham ihjel med staven, drog ham til Mosevatnet og puttet ham under mosen. Det var finske fjell-lapper.

Tiden gikk. Da der blev efterspørsel efter den tredje, svarte de: „Vi vet ikke hvor han er. Er vi hans voktere?“ Så kom svenske fjell-lapper om høsten; de var på vei til sin vinterplass i Kvænland.

buotte ruota-baddje-ol'mǫk čak'čak; leddje mannamen dal'vesaddjai Lad'dai. De gullek, go dan jawri lut'te jiednada; mutte æi ibmir, mi dat læ, æige gullam riek'ta sanit. Muh ak'ta boares baddje-olmai ibmirdi; de daddja: „Dat vai'dala: mus læk sėbmǫlit cog'gan njal'mai." Dat vulgi laddo lusa, mutte i oai'nam ige gullam mεi'dege. Dat læ bai'ki jor'ba bak'ti-baldan.

De giđđa šaddai; buottek mirri. De gullek, go goađi leddje dakkam ja vuoinastėk, de gullek, go čas'ka dego bavti vuos'ta vuoč'čin, ja nubbadis dego ličče gerresa gomihan ja čas'kan iisa ere geresvuođon. De dat ruottaste olgǫs gæč'čat, mi dat læ; mutte æi oai'nam mεi'-dege. Daddjet baddje-nissǫnak: „Dat læ baldos, ja gos'te læ ilme-duvvam dasa, mεit mi æp læ ow'dal gullam æige min boarrasæbbuk dam baikin?" De manne mėrri ja orrǫ gæsi; mutte čak'čat go ruok'tot manne, de sewnjǫduvve sæmme bai'kai æige sittan dasa goađi dakkat, go leddje giđđak gullam dast bal'dǫsa. Mutte de šad'-daguođi baha dal'ki; de fer'tijeddje goađi dakkat. Dego leddje goađi dakkam ja mannan goađi sisa ja go gal'ge nok'kat biddjak, de gullek, go buoc'cuit sup'pǫ ja hai'ka; mutte bædnatjiedna i gul'lǫm. De daddjek: „Dat fer'te dasa juoga (læt) bid'djujuvvun, jus soames niei'da i læk mana uoǯ'ǯǫm ja god'dam ja cog'galam Sæmǫl-jaw'rai." De gul'daleddje væhaš aigi; de gullet, go humisik. De vul'ge olgǫs gæč'čat; mutte æi gullam šat mεi'dege æige oai'nam mεi'dege. Dego iđit šaddai, de lei buorre dal'ki ja vul'ge ruok'tot Lad'dai.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

115.

De li boares Knutaš vaini æd'ni, jami Muot'kevuon-bađan, ja de duol'vǫ gir'kǫgar'dai Muot'kai. Dego leddje biddjam hawdi sisa gir'kǫ-gar'dai jur gir'ko bal'di, de li vakko hawdin; de riemai siidan gul'-lǫgoattit ja juokke ija gul'lǫ, ja ol'mǫt uoi'net mεit, Gielk'aluokka ol'mǫk, go manna mæd'del ja lai'gevivšak gieđan ja manna siida guw'lui. Mutte ruok'tot æi oaine goas'sege vaǯ'ǯime. De dat dagai dam juokke Ibmila ija.

Da hører de en stemme ved det vatnet; men de forstår ikke hvad det er, og hører ikke riktig ordene. Men en gammel fjell-lapp forstod det; han sier: „Han klager: de har stukket mose i munnen på mig.“ Han gikk hen til tjernet, men hverken så eller hørte noe. Det stedet ligger ved et rundt berg.

Det blev vår; de kommer til sjøen. Da de hadde satt op telt og hvilte, hører de at det først slår som mot berget, og derefter som om man hadde hvelvet en pulk og slått isen av bunnen. De løp ut for å se hvad det var; men de så ikke noe. Kvinnene sier: „Det er skrømt. Hvor er det kommet fra hit, det som hverken vi eller de som er eldre enn vi før har hørt på dette stedet?“ De reiste til sjøen og var der om sommeren; men da de om høsten reiste tilbake, fikk de mørket på sig på samme sted og vilde ikke sette op telt der, da de om våren hadde hørt skrømt der. Men så begynte det å bli styggvær, og de måtte sette op telt. Da de hadde gjort det og var gått inn i teltet og skulde legge sig til å sove, hørte de at en kaster renene fast og roper; men hundemål hørtes ikke. De sier: „Det må være noe som er lagt her; kanske en pike har fått et barn og har drept det og stukket det i Mosevatnet.“ De lyttet en stund; da hører de at de prater lavt. De gikk ut for å se; men de hverken hørte eller så noe mer. Da det blev morgen, var det godt vær, og de reiste tilbake til Kvænland.

115. MARMORSTEN PÅ GRAVEN.

Det var gamle avdøde Knuts mor; hun døde i Kjosbotn, og de førte henne til kirkegården på Eidet (Lyngseidet). Da de hadde lagt henne i graven på kirkegården like ved kirken, var hun en uke i graven; så begynte de å høre henne hjemme og de hørte henne hver natt, og folkene på Kjelkebakken så også at hun gikk forbi med ullhesper i hånden og gikk hjemover. Men de så henne aldri gå tilbake. Dette gjorde hun hver gudskapte natt.

De uoi'net biigat, go lovtan hærida lai'gevivšait guoimi, ja oai'neguotte, go manna miel'kestoppui mɛit ja bɛi'ste milkit. De dat mui'taleddje dam boad'njai; mutte dat lei ieš mɛit oai'nigoattam. De daddjet biigat: „Mi æt satte milkit biddjak miel'kestoppui; dat bɛi'ste milkit.“ Ja æige dɛina bir'gen gok'tege; de fėr'ti marmorgæđgi Bir'genes goastidit, ja de buođi dat marmorgæđ'gi, ja dat li njællječiegat. Ow'dalgo gæđgi biddje, de bap'pa manidi dam; mutte i dat bissanam; dat šaddai bahat vel. Mutte go marmorgæđgi biddje nala, de dat bissani æige šat ænep oai'nan. De oaǯǯui sii'da rafi.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

116.

1.

De li boares Knu'ta Muot'kevuonan loppidan gir'kǫdim'barit rakkadit Iw'gǫmuotki gir'kui, mutte i sittan gaw'nat dimbar-čup'pit, æige dak ol'mǫk, makka leddje Muotki lut'te, æi duos'tam vuol'git dokkǫ dim'barit čuop'pat, go gulle: æi dobbe læ ak'tagen olmǫš. De ovta giđa buođi ak'ta gol'gǫ-lad'delaš; Laddin lei ere, stuorak ja gassa lad'delaš. De Knutaš oaǯǯui dam dim'barit čuop'pat; de doalvui Čiednjal-vuow'dai ja vuosehi, man gassa beʒit gal'ga čuop'pat. Lad'delaš baʒi dokkǫ ja dagai vuoč'čin allahis goađi, mas bir'ge gæsi dim'barit čuop'pak. Da laddelaǯǯa namma lei Stuorra Biete. Dego ijak siwnjǫdeddje, de riemai gullat, go čup'pek beʒit ja bæʒik gač'ček. De dat ar'vidi: æi læ dak al'ma ol'mǫk. De boal'da dar'vas dola, go sæw'njak læ. De oai'na, go ak'ta gassa olmai čuoǯ'ǯo dollarajin ja læ nu allak go bæʒit ja vaʒ'ʒa dollaraji, ja muttimin riebma ollis vuow'di ruoš'kit (ruoččat). De dat lei daggar ruol'la, lad'delaš, ige bal'lam, ja go ænet ɛin siwnjǫdi čavča vuos'ta, de dat læ, dego ollis vuow'di likkaličči, ja dim'barit čup'pek, go siwnjǫda, ja ak'ti vuol'ga bæi'vit gæč'čak, soma go Knutaš læ biddjam ænep dimbarčup'pit. Muttǫ go bæi'vit i gula mɛi'dege, de boatta jur'dagi, atte dat i læ ieǯa go riettis sun bal'dalæmi. De juokke ækkida ja ija dat bar'ga ovta laddje; vælesta voai'na: dat læ nu unnik ja læk birra dola čap'padi,

Tjenestepikene ser at hun steller på loftet med ullhesper, og de fikk se at hun også går i melkestuen og skjemmer ut melken. De fortalte det til mannen; men han hadde også selv begynt å se det. Pikene sier: „Vi kan ikke sette melken i melkestuen; hun skjemmer ut melken.“ Og de bergedes slett ikke med henne; de måtte koste en marmorsten fra Bergen, og den kom og den var firkantet. Før de la stenen på graven, mante presten henne; men hun roet sig ikke; hun blev enda verre. Men da de la marmorstenen på graven, roet hun sig, og de så henne ikke mer. Så fikk gården fred.

116. SKRØMT I SKOG OG PÅ VEI.

1.

Gamle Knut i Kjosen hadde lovet å skaffe tømmer til kirken på Lyngseidet; men han kunde ikke finne tømmerhuggere, og de folk som bodde ved Eidet, torde ikke reise dit og hugge tømmer, da de hørte at der ikke var noen mennesker der. En vår kom en rekerkvæn; han var fra Kvænland, en stor og tykk kvæn. Knut fikk ham til å hugge tømmer; han førte ham til Signaldalen og viste ham hvor tykke furuer han skulde hugge. Kvænen blev igjen der og gjorde sig først en gamme hvor han kunde berge sig om sommeren mens han hugg tømmer. Kvænen hette Stor-Petter. Da nettene blev mørke, begynte han å høre at de hugg furutrær og at trærne falt. Han skjønte at det ikke var riktige folk. Han brenner bål av tjæreved når det er mørkt. Så ser han at en tykk mann står ved lysgrensen og er så høi som furuene og går langs lysgrensen. Undertiden begynner det å smelle i hele skogen. Han var sådant troll, den kvænen, og han blev ikke redd. Da det mørknet enda mer mot høsten, var det som hele skogen rørte på sig, og når det mørknet, hugg de tømmer. Engang gikk han om dagen for å se om Knut kanskje hadde sendt flere tømmerhuggere. Men da han ikke hørte noe om dagen, kom han på den tanke at det var bare en djevel som vilde skremme ham. Hver kveld og

ja muttimin læk nu allagak dego bæʒik ja vuosahallek nu vastimusat go sat'tek.

Mutte lad'delaš goit orui nu gukki go bal'li; mutte go ænep čak'ča šaddai, de fir'ti lad'delaš vuol'git dobbe ere; i bal'lem šaten ænep nok'kat. De buođi mærragad'dai Gai'cagæđ'gai, ja leddje saidit vuoǯ'-ǯǫm nuttin. De oaǯǯui saidi ja vuoššai dam ja borai ollis saidi. De bijai nok'kat ja valdi niibi doppan ja čug'gi čalmit ow'di ja nokkai jamdirta. De baddjani bajas ja mui'tali dɛs'tǫ, atte lei čuop'pam gutta lok duolto dim'barit, ja galgai vɛl ænek čuop'pak; mutte i bal'len baldǫlmasain šaten orrot Čiednjalvuowdin; de fir'ti vuol'get bod'nai. Dat riemai bæive-aigi mɛida sun givsidit, ja muttimin læ, dego ollis vuow'di likkali, ja muttimin læk nu stuor'rak go bæʒik vɛl bæivi aigini, ja maŋga laddje vuosahallek: muttimin i læ oai'vi ja muttimin læ fasten dego ieǯa ol'mǫk ja muttimin i læ go olmǫš-bælli; bære juol'gebæli ja giettabæli oai'na. Muttim aigi i oaine go dego ličči ol'mǫ-oai'vi.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

2.

De li ak'ta bar'ni irgastallami ovta nii'di, ja li gukkes aw'din gad'di da guovti siida gaskan. Bar'ni vuol'ga ɛin dokkǫ ækkedis, go ol'mǫt nok'kit. De li ak'ti das'tǫ, vulgi; de buođi gas'kamud'dui da gaddi; de riemai gullat baddjebæl'de eǯas ja ow'dabæl'de; muttǫ bar'ni manna. Das li buorre soab'bi. De buođi baddjel bællematki; manna bal'gis fier'vai ul'leraddjai. De oai'na: dugǫ hæs'ta boatta mæran bajas ow'di. De buođi bal'ga nala ow'di. Bar'ni časki duoina suobbin nuh at soab'bi manai gas'kat, ja de ruottasti ja ruottai nieida bu'rai. Lei jur vællot bæssan; de gulaiga, go buotte; birra buri manne. Æba dat bas'sen mɛi'dege šat. Šaddai iđet; manai bar'ni sii'di ja orui moad'de ija siidan. De vuol'ga ovta ækkeda; de boatta lakka bællematki. De gulla har'madit væga owdan; de bal'lai ja maccai ruok'tot ja ruottai bu'rai seŋ'gi. Væha aigi mannjel de buotte har'-madit vækka olgǫšbællai, ja de nokkai das'tǫ. Iđet bællai ija de

natt arbeider det på samme måte; stundom ser han at de er små og det er svart av dem om ilden, og stundom er de så høie som furuer og viser sig så stygge som de kan.

Men kvænen blev der dog så lenge som han kunde; men da det blev mer høst, måtte han reise derfra; han fikk ikke mer sove. Han kom ned til sjøen til Geitstein, og de hadde fått sei med not. Han fikk en sei, kokte den og åt hele seien. Så la han sig til å sove, tok kniven av sliren, stakk den (i gulvet) midt for ansiktet og sov et døgn. Da stod han op og fortalte at han hadde hugget seksti tylfter tømmer, og han skulde hugge enda mer; men han kunde ikke være mer i Signaldalen for skrømt; han måtte reise ned. Det begynte å plage ham også om dagen, og stundom var det som om hele skogen rørte på sig. Undertiden var de så store som furuer endog om dagen, og de viste sig på mange måter; noen hadde ikke hode og noen var igjen som andre mennesker; noen var bare et halvt menneske; han så bare én fot og én hånd. Undertiden så han bare som hodet på et menneske.

2.

En gutt gikk på frieri til en pike, og der var en lang, øde strand mellem de to gårdene. Gutten går jamt dit om kvelden, når folk sover. Så var det engang han gikk; han kom midtveis på stranden; da begynte han å høre noe ovenfor og foran sig; men han går. Han hadde en god stokk. Han kom over halvveis; stien går til fjæren til flomålet. Da ser han at der kommer likesom en hest op av sjøen foran ham. Den kom op på stien foran ham. Gutten slo med stokken så den gikk itu, og så la han på sprang og løp til pikens bu. Han hadde nettop fått lagt sig; da hørte de at de kom; de gikk omkring bua. De brydde sig ikke noe om det. Det blev morgen; gutten gikk hjem og blev hjemme noen netter. Så går han en kveld avsted; han kommer næsten halvveis. Da hører han en svær lyd av folk foran; han blev redd og vendte tilbake, løp inn i bua og la sig i sengen. Kort efter kom svært mange folk utenfor,

niegada, go daddjet: „Jus do liččet boattan, gal do guimit liččet uoʒ'ʒǫn.“ Ige bar'ni da rajin mannan šatan dobbe.

Ak'ta olmai lei sukkame sæmme gaddi; de oai'na ovta, go buođi fiervan bajas gieddi nala (orro su mielan), ja læ nu stuorat, atte gas'kagied'dai oai'vi ol'le, ja manna sæmme guw'lui, gosa duot bar'ni sukka. De læ bar'ni sukkame; de i huomitge, ow'dalgo airot val'det geđgidi. De læ duot olmai čuoʒ'ʒomi fiervan. De bal'lai duot bar'ni ja sugai faw'lai dokkǫ ja fawli miel'de sii'di.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

3.

Gievvedan-luovtan boares aigi adne bal'ga da bæli joga bajas vag'gai. De vulgi Ben'nar ak'ti dokkǫ bajas; de buođi ovta gorsa oai'vai; de jot'tai ædnan, ja gaččai dokkǫ da ruowdaʒi, ja da ruowdaʒa goččǫdit dal Ben'nar ruowdaʒi, ja mannjel go li gač'čan, de gulle, go hui'ka dobbe. Nubbi gæsi mannjel de li ak'ta noaides olmai; de manai dokkǫ ja manidi da; de jawkai erehin hui'kimi.

Dobbe lei vaggin baddjin sil'di, mɛit goččǫdeddje Doaresdievva-sil'din. Daggǫ boares aigi jotte ol'mǫt Gievvedan-vag'gai. De rakkadeddje bal'ga do bæli joga bajas, da rajin go Ben'nar gaččai dan ruowdaʒi, ja li ak'ta jæg'gi do bæl'de joga, middja caggai dalle boares aigi ol'muit mannami dokkǫ. De rakkadeddje muorait da jæggi nala ja dul'mǫ dɛit nala, dassaʒi go šaddai balgis.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

4.

De mo leddjin Vuošvaggin ja buotten Skai'dai. De algi sewnjǫdit; de mo vul'gen ruok'tot, ja ak'ta bar'ni vulgi munnje guoi'min. De moai buođin lakka mæra; de mo dow'den, atte æn moai læ guovta, ja manain baddje-bal'ga. De buođin Ruowdašluk'ti; de luitin bod'nai. De gulain mærragaddin, go manne ak'tan gæđ'gebor'gan. De daddja mu guoi'mi: „Gula! makka dat læt?“ Mo dajan: „Mannes do dɛit

og så sovnet han. På morgensiden drømmer han at de sier: „Hvis du var kommet, hadde du nok fått følge." Og fra den tid gikk gutten ikke mer dit.

En mann rodde langs den samme stranden; da ser han at en kom fra fjæren op på engen (så syntes det ham), og han var så stor at hodet nådde midt op på engen, og han gikk i samme retning som den gutten rodde. Som gutten rodde, anste han ikke før årene tok i stenene. Da stod den mannen i fjæren. Gutten blev redd og rodde ut på dypet og holdt sig der til han kom hjem.

3.

I Steindalen hadde de i gammel tid en sti på denne side av elven opover dalen. Petter gikk engang dit op; han kom til øverenden av en kløft; da skred jorden ut og han falt i fossen der, og den fossen kalles nu Petterfossen, og efterat han falt, hørte de at han ropte der.

Sommeren efter var det en noaide som gikk dit og manet ham; da hørte han op å rope.

Der oppe i dalen var en bro som de kalte Tverbakkbroen. Der tok folk i gammel tid veien til Steindalen. De laget vei oppe på hin side av elven, efterat Petter var falt i fossen, og der var på hin side av elven en myr som dengang i gammel tid var i veien for folk som gikk dit. Da la de trær på myra og tråkket på dem, til det blev en sti.

4.

Jeg var i Lyngsdalen og kom til Forlatt. Da begynte det å bli mørkt. Jeg gav mig på hjemveien, og en gutt fulgte med mig. Vi gikk nær sjøen; da merket jeg at vi ikke var alene, og vi gikk den øvre vei. Vi kom til Trongbukta; da steg vi ned. Vi hørte at de gikk ved stranden som et fokk av sten. Kameraten min sier: „Hør! Hvem er det?" Jeg sier: „Hvorfor snakker du om dem?" Så

cuoigot?“ De moai vulgin vaʒ'ʒit. Daddja mu guoi'mi, atte so læ nu lossat; „i so nagat vaʒ'ʒit.“ Mo dajan atte: „Vaʒʒe bære nu ollo go nagadat!“ De moai buođin Vil'ges-orret-gied'dai. De čuǯ'ǯǫt mæra vuos'ta ol'mǫt, dugǫ ličči ai'de ceg'gujuvvun. De moai buođin dokkǫ lakka; de jaw'ke erehin. Moai manain vulǫs da bal'ga miel'de; de daddja mu guoi'mi atte so i nagat vaʒ'ʒit. Mon dajan atte: „Vaʒʒe bære hilljaǯit!“ De moai goit njagain dan gaddi, buođin Siskit Gappǫ-luk'ti. De moai gulain, go stuččet mæran nu har'madit dobbe, vaikǫ læ nu goal'ki. De moai vulgin vaʒ'ʒit hilljaǯit. De mo ditten, atte Galle siidan læ stuorra bæna. De moai vaʒʒin ovta aigi; de moai čok'kedeimi ja vuoinasteimi, ja mo dakken biipo. De moai vulgin ja njagain ɛin. De algi guovso dow'dǫt binnaš. De moai buođin dokkǫ viesuit lakka; de mo al'gen jabmat, atte bæna gulaličči. De moai buođin lakka stobo; de bæna riemai harrat fæs'karis ja bæsai olgǫs ja ruottai mu mannjebæli ja mu guoimi ow'dabæli ja harai dugo ličči ovta gal'gami borrat, ja manai fier'vai ją harai dobbe nu att — ja manai sisa da fierva ja doalvui dɛit jamehit sisa dokkǫ. Daddja mu guoi'mi: „Valde geđgit amas i bæna boattit mon'nǫ lusa!“ De buođin Sil'degieddi sisbællai. De li ieš stuorra bæi'vi; de gulain go čas'ka bak'tai nu att ædnan doargisti. De dajai mu guoi'mi atte: „De daddje farvæla.“

(Nils Nilsen 1921, Storfjord.)

5.

De mon leddjim ak'ti ovta ol'mai lad'djemen, ja dat bæi'vi manai ækkedassi. De mon gal'gem ruok'tot vuol'git sii'di, ja de æmit daddja munnje, go bæi'vi lei nokkamen juo: „Gal don gussit oaǯǯok vuollelis“, dɛina go ak'ta olmai lei dan gæsi jabman nubbe bællai æno, ja dam daw'ja gulle ol'mǫk dugo juoi'da liigit; dat gul'lui dugo ol'mǫ jiedna. Mus li guoi'mi. De moai vulgime vulǫs ja dan baiki buotta, gos dat li nubbe bællai jabmam. De mon læm owdan ja mu guoi'mi manjin. De rot'te vastes jiena vuollebæl'de bal'ga, æno-bæl'de bal'ga. Dat gul'lui ænas dego ol'mǫ jiedna. De munnje boatta jur'dagen: de

gikk vi videre. Kameraten min sier at han er så tung; han orker ikke å gå. Jeg sier: „Gå bare alt det du orker!“ Så kom vi til Kvitebergjord. Da står folk der mot sjøen, som om der var reist op et gjerde. Da vi kom i nærheten, forsvant de. Vi gikk ned langs stien; kameraten min sier at han ikke orker å gå. Jeg sier: „Gå bare langsomt!“ Så kreket vi oss allikevel frem langs stranden og kom til Indre Gapobukta. Da hørte vi at de plasket der så svært i sjøen, skjønt det var vindstille. Så gav vi oss til å gå langsomt. Jeg visste at det på Karls gård var en stor hund. Vi gikk en stund; så satte vi oss og hvilte, og jeg stoppet pipa. Så gikk vi og kreket oss videre. Da begynte dagskjæret å sees litt. Vi kom i nærheten av husene, og jeg begynte å prate høit forat hunden skulde høre det. Vi kom nær stua; da begynte hunden å knurre i forgangen og slapp ut; den løp på baksiden av mig og på forsiden av kameraten min og knurret som om den skulde ete en, og den gikk til fjæra og knurret der så at —, og den gikk innover langs fjæra og drev dauingene dit innover. Kameraten min sier: „Ta sten forat ikke hunden skal komme til oss!“ [1] Så kom vi innenfor Brueng. Da var det høilys dag; vi hørte at det slo mot berget så jorden skalv. Da sa kameraten min: „Nu sa de farvel.“

5.

Jeg var engang og høiet for en mann, og det led mot kvelden. Jeg skulde da gå hjem, og kona på gården sa til mig, da dagen alt var forbi: „Du får nok fremmede lenger nede;“ for en mann var den sommer død på den andre siden av elva, og ham hørte folk ofte som noe underlig; det hørtes som et menneskes røst. Jeg hadde en kamerat. Vi gikk nedover og kom midt for det sted, hvor han var død på den andre siden av elva. Jeg er foran og min kamerat efter. Da setter en stygg røst i nedenfor veien, på elve-

[1] nemlig med dauingene.

dalle die læ dat, man birra æmit daddja munnje: „Gal doai gussit oaǯ'ǯobæt'ti.“ Mon vaʒ'ʒem owdan ja mu guoi'mi manjin. De nubbadis gul'lui, ja dat li daggar jiedna, atte rotto vuos'tavaldi jiena. De mon vel in jiednat mu guoi'masam mɛi'degen; muttǫ go goalmadis jiednadi, de lei mæl'gat bal'ga nal'de owdan, ja de mon garrodim, atte: „Dat læ dat vuollesiida æd'dje ige dabbe læ ieǯa.“ De i gul'lǫn šaten. De moai vaʒʒimi vaha mađki; de boatta balges-suor'ge, mi manna ædnogad'dai. De mon jurdašam navt: „Duobbe læ buorep vaʒ'ʒit“, ja dal'lanaga go mon ærranim ere bal'gan ja ædnogad'dai lui'tem, de dugo mu owdabæl'de buođi mielle vuol'de ja manai baddjebællai bal'ga. De mon dajam guiminam: „Æi jođok lasihuvvu, vaikǫ man færgan vuosehičči, dɛinago dah i læ go riettis.“ De mun olmai baddjebæli mun čiđđila ow'di. De mon dajam: „Bisǫ mannjebæl'de! Ik don oaǯǯǫ ow'di boattit.“ Muttǫ de valdi gæđaš-vuovtajen, ja rumaš nu gæppui, atte goak'te hui ruottastan. Mutte munnji buođi jur'dagin boarrasit daddjo, atte i galga ruottastit; dat šad'da vel bahap. Ja go moai vaʒ'ʒe, æm gula mɛi'degen šat. Muttǫ de lei'ke dugǫ lieg'ga čacce-æb'bara baddjel oaivi ja bivastutti nu, att il'la mon nagadim jottit. Muttǫ sii'di moai goit buođime imge duos'tam čuowgaje mannat, dɛinago gil'dujuvvum lei boares ol'muin: „Go mæcce-riettis riebma rai'mat, de i galga čuowgajen mannat.“ Dat læ nu duotta, go moai dast čok'kajed'ne.

(Lars Pedersen 1921, Storfjord.)

6.

De leddje guok'te biss-ol'ma ovta čak'čadalve bissǫstallamen Čiednjalvuow'de-gierragis. De lei ak'ta ruowdaš, masa li boares aigi ak'ta baddjebar'ni gač'čam, ja dam ruowdaǯa goččǫdeddje Bub'balæd'djeruowdaǯi. De buođiga bod'nai Barakjuni mielde; de lei juo obba sæw'njat; de gullaba, go ruow'dagasak ruŋ'kek, go dolastæba dam lađo lut'te, ja gal'gaba mannat rasselađđui iddji nok'kat. De boraiga ja gafa jugaiga; de buolla dolla; de huob'maiga, go dollarajin nu šæl'gak čuowgehi; de lei dego ruow'dagasa habmi; mutte æba dast

siden av veien. Det hørtes mest som røsten av et menneske. Da faller det mig inn: der er da det som kona talte til mig om: „I får nok fremmede.“ Jeg gikk foran og kameraten min efter. Da hørtes det annen gang, og det var en sådan røst at småskogen gav gjenlyd. Jeg sa enda ikke noe til kameraten min; men da det tredje gang gav lyd, var det et stykke foran på veien, og da bante jeg: „Det er gamlingen i nergården, og her er ingen annen.“ Da hørtes det ikke mer. Vi gikk et lite stykke; da kommer en sidevei som går ned til elven. Jeg tenker som så: „Der er det bedre å gå,“ og straks da jeg tok av fra veien og gikk nedover mot elven, kom noe likesom frem under elvemelen foran mig og gikk til øversiden av veien. Da sier jeg til kameraten min: „Farten økes ikke, hvadslags farve det enn viser sig i; for det er ikke annet enn en djevel.“ Da søker min mann å komme foran på øversiden av mig. Jeg sier: „Bli bakefter! Du får ikke komme foran.“ Men da tok det i tinninghårene og kroppen blev så lett at jeg næsten sprang. Men jeg kom til å tenke på hvad de gamle hadde sagt, at en ikke skal springe; det blir enda verre. Og mens vi går, hører vi ikke noe mer. Men så heller en som en bøtte varmt vann over hodet mitt, og jeg blir så svett, at det var så vidt jeg orket å gå fremover. Men vi kom allikevel hjem, og jeg torde ikke gå inn til lys; for de gamle hadde sagt: „Når en skogdjevel tar til å maktstjele en, skal en ikke gå inn til lys.“ Det er så sant som vi sitter her.

6.

Det var to skyttere[1] som en høstvinter (november) gikk på jakt øverst i Signaldalen. Der var en foss som i gamle dager en fjelllappgutt var falt ut i, og den fossen kalte de Huier-fossen. De kom ned efter Parasåsen, og det var alt ganske mørkt; da hører de at ravnene skriker, da de gjør op ild ved en lade, og de tenker å legge sig i høiladen for natten. De spiste og drakk kaffe; ilden brenner; da merket de at noe som var så skinnende, lyste ved lys-

[1] Lars Efraimsen og Johan Hansen Vinikka.

mɛi'dege adnam. De fasten go leiga val'manæmi diŋgajæska law'ki biddjak, de vuoiniga, go ruottasti dollaraji dego stuorra bæna. De dajaiga: „Læge hal middja siđak!“ De manaiga lađđui nok'kat. Dego leiga lađo sisa mannam ja dolla lei jad'dam, de bak'keguođi lađđǫ-uk'saraigi ja læ nu gassak; il'la šiet'ta lađđǫraigi sisa. De siđai dokkǫ ja de riemai gæssik dam guovto lađon olgǫs. De gesiga julgit ruok'tot. De fasten buođi lađo sisa ja riemai ak'tat rassebor'gan lađon hæridit. De æba diettan, gosa galgaiga dast vuol'git; de dagaiga dola ja riemaiga gafa vuoš'šat, ja dagai væha gal'ma bæwǯa, ja čuoppaiga rissit bieg'gabællai, vai bal'le dolla buollit. De leiga dam vuoǯ'ǯǫn valmasi; de dagaiga stuorra dar'vas dola ja vuoššaiga gafa ja bijaiga nok'kak. De oainiba ow'dalaš bæivi, gǫ čuowgahalla dollarajin, ja læ vɛlesta dego bædnaga habmi. De ar'vidæba: dat læ baldǫlmas; dat læ gal'game sod'nǫ oaǯ'ǯot bal'lat. Mutte daddja nub'bi: „It dal, riettis, goit mon'nǫ oaǯǯǫ bal'lat, vaikǫ duhat hamin lat'telik.“ De nub'bi i læn dađi vii'sat, valdi bisso ja baw'kali, go huob'mai šælgahallamen, æbage šaten dam rajin mɛi'dege gullam.

De buođiga nubbe ækkeda fasten sæmme lađo lusa, mutte æba duos'tan lađo sisa mannak nok'kak algos. Mutte lei væhaš gal'ma bieg'ga; de manaiga goit lađo sisa ja bijaiga nok'kat. De æba gullan mɛi'dege; mutte dat, giddja baǯi, de niegada: „Jus don ik liččege baččam, de doai liččije vuoǯ'ǯǫn gep'pes gabmagit eret dabbe vuol'get. Mutte i boattan go ak'ta haw'la buk'si,“ mui'tala baldos niegon. „Jus don liččet riek'ta dæi'van, de mon liččem æs'ka dod'nǫ bal'dam riek'ta manjit ija.“ De nokkaiga dam ija æbage gullam mɛi'degen. De manaiga fasten varrai ja baǯiga moad'de loddi ja de buođiga bod'nai ja vulgiga sii'di ja æbage šaten gullam mɛi'dege.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

7.

De leiga guok'te riewsak-bač'če, vaʒ'ʒiba riewsakvarin gas'kal Iw'gobađa ja Olmaivaggi. De buođiga ucca riewsat-moađaš guow'do, riemaiga biw'dik ja buođiga baččadakki; de baǯiga ja oruiga ieǯaska

grensen. Det var av utseende som en ravn; men de brydde sig ikke noe om det. Da de var ferdige til å legge sine saker i skreppen, så de igjen at likesom en stor hund løp langs lysgrensen. De sa: „Vær nu hvad du vil!“ Så gikk de inn i laden for å sove. Da de var gått inn i laden og ilden var sluknet, begynte noen å trenge sig inn gjennem ladedøren, og det var så tykt; det kom neppe inn gjennem døren. Det vilde dit bort og begynte å dra dem ut av laden. De trakk føttene tilbake. Det kom igjen inn i laden og begynte å kaste høi i laden så det stod i ett fokk. De visste da ikke hvor de skulde gå hen derfra; de gjorde op ild og begynte å koke kaffe. Det var litt kold østenvind og de hugde ris og satte mot vinden forat ilden skulde kunne brenne. Da de hadde fått det ferdig, gjorde de op en stor ild av tyrived, kokte kaffe og la sig til å sove. Da ser de litt før dag at det nu og da lyser ved lysgrensen, og stundom er det som skikkelsen av en hund. De taler om at det er et skrømt; det vil få dem til å bli redde. Men den ene sier: „Ikke skal du, djevel, få oss til å bli redde, selv om du viser dig i tusen skikkelser.“ Den andre var ikke des klokere; han tok børsa og smelte av, da han så det glimtet, og derefter hørte de ikke noe mer.

Næste kveld kom de igjen til samme laden, men torde først ikke gå inn og legge sig. Men det var litt kold vind; de gikk da allikevel inn i laden og la sig til å sove. De hørte ikke noe; men den som skjøt, drømmer: „Hvis du ikke hadde skutt, skulde I blitt lette på foten til å reise herfra. Men det kom bare ett hagl i buksa,“ fortalte skrømtet i drømme. „Hvis du hadde truffet rett, skulde jeg først riktig ha skremt eder siste natt.“ De sov den natten og hørte ikke noe. De gikk igjen op i fjellet og skjøt en del fugl, kom ned og gikk hjem og hørte ikke noe mer.

7.

Det var to rypeskyttere; de gikk i rypefjellet mellem Skibotn og Mandalen. De kom over en liten rypeflokk, begynte å jage den og kom på skuddhold; de skjøt og syntes selv de hadde truffet en

mielan dæi'van goab'bak giruna. De vulgiga val'dit girunit, mutte gir'dileddje æbage vuoǯ'ǯǫm. De vut vulgiga girunit occak. De gawnaiga vut en ja de baǯiga nu lakka atte dolgit manne ak'tak bor'gan, ja de jakkiga: gal soai goddiga. De čuoǯǯaheiga ja luđ'điga bissujæska ja vulgiga, go val'maneiga, dɛit girunit val'dit; mutte girunak gir'dileddje. De daddja nub'be: „Dat æi daide al'ma girunak.“ De vuoiniga gosa sei'vǫ. De li juo bæi'vi al'gan skavvai gæssit; de vut njagaiga girunit lusa ja buođiga baččadakki ja baǯiga vut en. De vulgiga val'dit dɛit girunidiska. De vul'ge ruot'tak ieš guttek guw'lui, ja æbage vuoǯ'ǯǫn gidda; ruottahalaiga das'sa go sewnjǫdi. De daddja nub'bi: „Dat dat galle dat dolǫš næwri æŋ'gelak, middja læ jabman dam vari nala boares aigi, ja dat ribme alda æŋ'gelak mon'nǫ givsidit, vaikǫ moai æn ow'dal huob'man.“ De manaiga bod'nai, gos'te oruiga, mar'kanbai'kai. De niegada nub'bi: „Jus doai liččit vuoǯ'ǯǫm dɛit loddit gidda, de doai liččit sor'manan, baddjel bavti gač'čam. Oaǯ'ǯobæt'ti gii'tik, atte doai æp'pi diettan, atte mo læn væl'lahan dabbe lakka čuođi jagi.“

(Efraim Pedersen 1927, Storfjord.)

8.

De leddje guok'te læi'bevaggiha, vulgiga sugadit Ris'sevudni sisa čæw'rait gæččadik giđđa-ija, go ijat læk čuow'gadak. De sukkaba Ris'sevuona dait smavva mokkit birra. De leiga lakka vuodnabađa; de læ ak'ta jor'ba las'sa. De huob'ma dat, giddja mannjegæǯin vuop'-pahad'da: orrit (lassa) nal'de čok'kaha dego ličči čæwris. Dego boattiba lagabida, de læ dego olmǫš, čuoǯǯahi ja šaddai mađohis guk'ki. De daddja ow'da-ol'mai: „Gæččas donnai, mɛit mon jak'kem atte dat li čæwris; mutte dat i læm. Dat læ mærahal'dik mon'nǫ bæt'talæme. Mac'co ruok'tot, mæđa go læ buorre dal'ki!“ Daddja mannje-olmai: „Æm moai das bal'la.“ De daddja vut owd-olmai: „Dat læ buoremus, atte moai mac'ce ruok'tok. Dal šad'da vis'sak har'mak baha dal'ki.“ Mannje-olmai vas'tida: „I dat šadda mikkigen baha dalkit.“ De soabaiga nuh, atte „moai sukke fasten, go læ nu buorre dal'ki.“ De riemaiga gæč'čat dam lassa guw'lui; mutte æbage

rype hver. De gikk for å ta rypene; men disse fløi og de fikk dem ikke. De gikk igjen for å lete efter ryper. De fant atter ryper og skjøt på så nært hold at fjærene føk, og de trodde at de nu drepte dem. De stanset og ladde børsene sine og gikk, da de blev ferdige, for å ta rypene; men rypene fløi. Da sier den ene: „Det er kanskje ikke riktige ryper.“ De så hvor de slo sig ned. Da var det alt begynt å skumre; de stilte igjen efter rypene, kom på skuddhold og skjøt atter. De gikk for å ta rypene sine. Da løp disse til hver sin kant, og de fikk ikke fatt i dem; de løp efter dem til det blev mørkt. Da sier den ene: „Dette er nok englene til den gamle djevelen som i gamle dager er død på dette fjellet, og englene hans begynte å plage oss, skjønt vi før ikke merket det.“ De gikk ned til markedsplassen, hvor de bodde. Da drømmer den ene: „Hvis I hadde fått fatt i de fuglene, hadde I gått for det, falt utover berget. I kan takke til at I ikke visste at jeg har ligget der i næsten hundre år.“

8.

Der var to menn fra Olderdalen[1]; de gav sig til ro inne i Risfjorden[2] for å se efter oter en vårnatt, da nettene er lyse. De var i Risfjorden rundt om i de små buktene. De var nær fjordbotn, og der er et rundt skjær. Da ser den som hamler i bakrummet at der på skjæret sitter som en oter. Da de kommer nærmere, er det som et menneske; det stod op og blev overmåte langt. Da sier forrumsmannen: „Se også du på det som jeg trodde var en oter; men det var ikke det. Sjøhaldene dårer oss. La oss vende tilbake mens det er godt vær!“ Den andre sier: „Vi blir ikke redde for det.“ Forrumsmannen sier igjen: „Det er best at vi vender tilbake. Nu blir det visst svært stygt vær.“ Den andre svarer: „Det

[1] i Lyngen.
[2] i Gamvik herred i Østfinnmark.

oai'nam lassa. De daddja mannje-olmai: „Æi dat læn ieʒa go mon'nǫ čalmit bæt'talæmi mærahal'dit. Gal mo læn daggar givtan læmaš ow'dal.“ De sugaiga gad'deguora. De buođiga ovta jal'ges gæilo guow'do, ja lei væhaš guk'ki sisa. De sukkaba gæč'čak, lækgo čæw'rak dobbe luoddastallan. De buođiga gæilo sisa, ja li binnaš boares muotta ja ranes saddo fiervan. De oai'niba: das læk čæw'rak luoddastallan. De sar'noba gas'kanæska atte: „Moai dal gal'ge vanca sir'dilit ol'golida ja gal'ge mannak goab'bak gæi'lobællai fak'tek, das'sago čæw'rak olgǫs buottek raigin.“ De læba čok'kahæmi; de hoi'gadi ovta raigin dego lič̄či ol'mǫ habmi; de daddja: „Doai gal'gabæt'ti vuol'git ere daggaviđi nu jottilebmusit go jottibæt'ti. Gal'gabæt'ti mannak ow'stabællai dam njarga. Mon dieđam, atte dobbe læk val'lje čæw'rak, ja al'ligen orǫ das maggarge! Dat læ min orrombai'ki.“ De dat ruottasteiga van'ci ja sugaiga owstašbællai njarga. Buođiga njar'gagæč̄čai; de daddja owd-olmai: „Moai gal'ge vuol'git ruok'toksukkat. Mon'nǫsida i daide bures šad'dak.“ De daddja nub'be: „Ik don galga hoaw'ridit. Middjas dal læ sugadit, go læ nu buorre dal'ki? Moai sukke dokkǫ, gosa hal'de-ad'dja læ goč'čǫm.“ De buođiga ovta bak'tegæilo guow'do; de huob'mai ow'da-olmai, go čæwris ruottasti rai'gai. De dat njagaiga siivon dam gæi'lǫmok'kai ja bijaiga vanca gæi'lǫ-njal'mai. De manaiga ieʒa goab'bat row'di gæilo; čok'kaheiga væha aigi; de buotte guok'te čæw'ra juovvaraigin olgǫs. De baʒiga goab'bak čæw'ra; de guddiga van'ci. De daddja owd-olmai: „Gal moai goit goddime goab'bak čæw'ra.“ De galgaiga vuol'git sukkat; de huob'ma vut mannje-olmai, go čæwris buođi mæran ja manai bak'terai'gai. De manaiga ruok'tot fasten ja manaiga goab'bak gæilo bællai čok'kahit. De leiga čok'kaham lakka ul'limæra; de buotte vut en guok'te čæw'ra raigin olgǫs. De baʒiga ja goddiga vut en čæw'ra goab'bak. De guddiga van'ci ja vulgiga sukkat ruok'tot ja lei buorre dal'ki ja buođiga ruok'tot sukkambu'rahæska. De bijaiga nok'kat, ow'dalgo čæw'rajæska njuovaiga. De niegada mannje-olmai: „Jus doai æp'pi lič̄če vuol'gam nu jođanik sukkat ruok'tot, de doai lič̄čije gawnahallam har'mak baha dal'kai ja ige lič̄če dod'nuin bures mannam.“ Dego baddjaneiga, de lei boattam har'mak garra dal'ki.

(Efraim Pedersen 1927, Storfjord.)

blir ikke noe styggvær.“ De blev da enige om at de skulde ro igjen, da det var så godt vær. De så hen mot skjæret; men de så det ikke. Da sier bakrumsmannen: „Det var ikke annet enn sjøhaldene som dåret våre øine. Jeg har nok vært i sådan skyss før.“ De rodde langs land. De kom til en kjeile med flate sider, og den var litt lang innover. De ror for å se om det er spor efter oter der. De kom inn i kjeila, og der var litt gammel sne og grå sand i fjæra. De ser at her har oteren hatt sin gang. De taler sig imellem: „Vi skal nu flytte båten lenger ut og gå til hver sin side av kjeila for å holde vakt til otrene kommer ut av hullene.“ Som de sitter der, stakk likesom en menneskeskikkelse sig ut av et hull og sier: „I skal straks reise herfra så fort som I kan. I skal reise til østsiden av neset. Jeg vet at der er en mengde oter. I skal slett ikke bli her. Dette er vårt opholdssted.“ Da løp de til båten og rodde til østsiden av neset. Da de kom til nesodden, sier forrumsmannen: „Vi skal ro hjem. Det går oss kanskje ikke godt.“ Den andre sier: „Du skal ikke tøve. Hvad er det å ro nu da det er så godt vær? Vi skal ro dit hvor den haldegubben bød oss.“ De kom da til en bergkjeile; da så forrumsmannen at en stor oter løp inn i et hull. De lurte sig stille inn i kjeila og la båten i munningen. Selv gikk de på hver sin kant av kjeila og satt der en stund. Da kom to otrer ut av et hull i uren. De skjøt hver en oter og bar dem til båten. Forrumsmannen sier: „Vi fikk allikevel hver en oter.“ De skulde til å ro; da ser igjen bakrumsmannen at en oter kom op fra sjøen og gikk inn i et berghull. De reiste tilbake igjen og gikk og satte sig på hver sin side av kjeila. De satt der næsten til flosjø; da kom igjen to otrer ut av et hull. De skjøt og drepte igjen hver en oter. De bar dem til båten og begynte å ro tilbake. Det var godt vær og de kom tilbake til rorbua si. De la sig til å sove før de flådde otrene. Da drømte bakrumsmannen: „Hvis I ikke hadde rodd så fort tilbake, hadde I fått svært stygt vær på eder, og det hadde ikke gått eder godt.“ Da de stod op, var der kommet en svær storm.

9.

De vul'ge guok'te Navuon-bardni Gamviikan, galgaiga mannak Saddǫvudni čok'kahit čæw'rait ja riebanit mait gæč'čak. Dat li ija-ai'gi, mutte buorre mannohæppi. De daddjek dak alda ol'mak atte: „Doai bal'labættė.“ De daddja nub'bi: „Jus moai vuoi'ne mɛi'dege, mat læt bal'dǫsak, de moai bačče.“ De manaiga vuodnabatti, ja dobbe lei vil'ges saddo ja stuorra muottaskal'vi. De buođiga lakka vuodna-bađa; de voai'na nub'be: dego stuorra niso čuoǯǯahi bajas muottaskal've-rowdan ja vulgi vaʒ'ʒit dam guovto vuos'ta. De daddja nub'be, atte dat læ galle hal'de-riettis. De daddja fasten dat guoi'mi: „Divte hal lagabida boattik; gal mon voainam, atte mon baǯam.“ Go bar'ni dajai dam sani, de šaddai har'mak stuorak ja gassak. De fasten šaddai mađohis un'ni dego bællešad'di niei'da. De nub'bi daddja guoi'mahis: „Mac'co ėre!“ De daddja fasten nub'be: „Moai æn macca.“ De bijai bisso sisa patruna ja vulgi vaʒ'ʒit vuos'ta. De huob'ma go slæncik hæŋ'gahik oaivin bod'nai ja muotto nu čap'pat, atte dat gil'da. De duot guovtis vaʒ'ʒiba njuol'ga vuos'ta; de gač'če fak'kestaga ere dam bal'dǫsa nal'de slæncik; de šaddai har'mat guk'ki ja sæg'gi. De nub'be daddja: „Mac'co ruok'tot!“ De vas'tida guoi'-mahis: „Im mon macca. Mon manan nu lakka, atte læn vissis atte mon dæivam.“ De goit nub'bi bal'lai ja maccai ruok'tok; mutte nub'bi hilljis ɛin vaʒʒaša vuos'ta ja jurdaša: „Jus mon boađam nu lakka, atte læ dego vit'ta sala ere, de mon baǯan.“ Duot vas'te boatta vuos'ta. De bar'ni jorrali væha juol'gebelin. Dego gæččasti dokkǫ, de læ dego ličči stuorra sahabiel'ka; de ličči dego ol'mǫ-oai'vi gæǯin. De galgai riebmak goihge baččik. De gaččai dat dim-bar doarras čalmit ow'di, ja it'tujeddje nu ollo juolgek ja gieđak. De hælkihi binnaš ja maccai ruok'tok hilljin; mutte de šaddai fak'-kestaga ruottastit, ja de ruottai njuol'ga baddjel Slætnæsa ige huob'-man ow'dalgo lei Gæđ'gemokkin. De gaččai vællot, væl'lahi binnaš aige; de lei dego ličči galmas mannan. De huob'mai go ak'ta dego ličči juolgin gaikihan. De gulla jiena: „Vuolge sii'di!“ De bar'ni fal'li bajas, ja li bæi'vi bajemuǯǯan; de vaʒʒi ruok'tot Gamvii'ki, ja alda guoi'mi lei boattam ækkedes ija juo ruoktok.

(Efraim Pedersen 1927, Storfjord.)

9.

To Kvænangs-gutter gikk fra Gamvik; de skulde til Sandfjord for å sitte efter oter og også se efter rev. Det var nattetid, men godt måneskinn. Deres kamerater sier: „I blir redde.“ Den ene sier: „Hvis vi ser noe skrømt, skyter vi.“ De reiste til fjordbotnen, og der var hvit sand og en stor sneskavl. De nærmet sig fjordbotnen; da ser den ene at en skikkelse som en stor kvinne reiste sig op fra kanten av sneskavlen og begynte å ga imot dem. Den andre sier at det er nok en haldedjevel. Kameraten hans sier: „La den nu komme nærmere; jeg ser nok så at jeg kan skyte.“ Da gutten sa dette, blev skikkelsen svært stor og tykk. Så blev den igjen svært liten som en halvvoksen pike. Den ene sier til kameraten sin: „La oss vende om!“ Den andre sier igjen: „Nei, det gjør vi ikke.“ Han la en patron i børsa og gikk imot. Da ser han at tang henger ned fra hodet og ansiktet er så svart at det glinser. De to går bent imot; da falt plutselig tangen av skrømtet og det blev svært langt og smalt. Den ene sier: „La oss vende tilbake.“ Den andre svarer kameraten sin: „Jeg vender ikke om. Jeg går så nær at jeg er viss på å treffe.“ Den første blev dog redd og vendte tilbake; men den andre går langsomt imot og tenker: „Hvis jeg kommer så nær som på fem favner, da skyter jeg.“ Det der stygge kommer imot ham. Gutten snublet litt med den ene foten. Da han så dit, var det som en stor sagtømmerstokk; der var som et menneskehode i enden. Allikevel skulde han til å skyte. Da falt tømmerstokken på tvers for øinene hans, og der viste sig så mange føtter og armer. Han kvakk litt og vendte langsomt tilbake; men så kom han plutselig til å løpe og løp bent over Slettnes, og han visste ikke av før han var i Steinvåg. Han falt om og lå en stund; det var som om han var dånet. Da merket han at det var som om en rykte ham i foten. Han hørte en stemme: „Gå hjem!“ Gutten for op, og solen var på det høieste. Han gikk tilbake til Gamvik, og hans kamerat var alt kommet tilbake før midnatt.

10.

De li ak'ta boares baddje-ak'ka baccam Bac'cavuonbatti siidas mannjai, ja dam boares aige dak æi sittan nuorra baddje-olmak fiewradallak (duolvǫdit) dait boarrasit mieldise go æi læm varrasak; de guđđe Bac'cavuonbatti, ja galgai mar'kanis mannak Lad'dai. Mutte šad'de buorik dalkik, ja vulgi dεs'tǫ vaʒ'ʒit ja lei heitǫk julgin. De buođi vuollebællai Vuoddjabuddi; ovta bak'te-al'li vuollai manai ja galgai dast ak'tǫ orrot mar'kan raddjai, ja æige læn dam aigi riš'šasaggik; mutte lei binnaš goi'ke riš'ša, mεina galgai dola oaǯ'ǯot. Mutte šad'de bahak dalkik ja muottaborgak; de bijai nu gassa muot'taga, atte i bæssam gosage, ja de jami dam bavti vuollai, ja orui dobbe giđđi. De æs'ka gaw'ne, atte dat lei jabman dam bavti vuollai. De val'de baddje-ol'mak ja biddje sek'ki ja biddje gerresa sisa ja duol'vǫ vuollelida juvvi, middja lei Vuoddjabuddi-fal'lasin, ja gok'če geđgitguoimi ja guđđe dasa. Dast dat orui dat rumaš; æi likkahallan šaten ænet. De orui moad'de jagi; de ribme gullak vuos'tin dobbe dam juovan Vuoddjabudde-fal'lasit baddjebæl'de, gos lei gok'čujuvvum. De vuoč'čen riemai jienadallat dam juovan. De hoakka: „Vuoi, læ galmas!" ja gullek, go banit coalkistik. De læ hæsta-balgis, vuoddjembalgis manna gas'ko fal'lasa; de dat gullet εin juokke aige, go bæi'vi læ nokkame: muttimin spiele, ja muttimin dego lič'či boaʒǫčorraga vuoddjime.

De boatta ovta ækkeda vuollin Bac'cavuonbađan ak'ta olmai čuoiga, middja orui Stallovaggin, buotta Vuoddjabuddi nubbe bæl'de joga, ja dam namma lei Per Larsa (Lasse Biettar). Go buođi Bierdnadieva nala, de gulai go spiele dobbe Giwsaha bæl'de, ja de riebma lat'tek gas'ki dego hui'ke-lod'de. De huob'ma, go læ čuoi'game, de læ boares baddje-ak'ka Vuoddjabut-vari bæl'de, čuoi'ga sæmme guw'lui, gosa Per Larsa čuoi'ga, muh i læ jur riek'ta lakka. Mutte dow'da, atte dat læ baddje-olmai; guok'te soabbi dat adna. De daddja: „Do læk Gumuk Sarra, giddja læk riebman sun ælpastik. Jus don lagabida boađak, son čas'ka suobbin." De jawkehi ere; i oai'nan šaten.

De læ vuollebæl'de Vuoddjabuddi njuoi'dǫ-dievva. Dego lei čuoi'-

10.

En gammel fjell-lappkone var blitt igjen i Balsfjordbotn efter heimen sin. I gamle dager vilde de unge fjell-lapper ikke føre de gamle med sig, når de ikke var friske. De lot henne igjen i Balsfjordbotn, og hun skulde fra markedsplassen (Skibotn) reise til Kvænland. Men det blev godt vær, og hun gikk avsted, men var for dårlig til fots. Hun kom nedenfor Smørpund; hun gikk under en bergheller og skulde være der alene til markedet, På den tid var der ikke svovelstikker; men hun hadde dog litt tørt svovel som hun skulde få ild med. Men det blev stygt vær og snefokk; det la sig så tykk sne at hun ikke kunde komme noensteds hen, og hun døde under det berget og blev liggende der til våren. Da først fant de at hun var død under det berget. Fjell-lappene tok og stakk henne i en sekk, la den i en pulk og førte henne lenger ned til en ur på Smørpundmoen; de dekket henne til med sten og lot henne ligge der. Der lå liket; de rørte det ikke mer. Det lå der i noen år; da begynte de først å høre noe der i uren ovenfor Smørpundmoen, hvor det var lagt. Først begynte der å høres mål i uren. Det gjentar: „Voi, det er koldt!“ og de hører at tennene klaprer. Der er en kjørevei som går midt efter moen; de hører stadig i avdagningen at stundom spiller det, og undertiden er det som om en drev en renflokk.

En kveld kommer en mann som bodde i Kjempedalen, på ski nede fra Balsfjordbotn midt for Smørpund på den andre siden av elva, og han het Per Larsa. Da han kom på Bjørnbakken, hørte han at det spilte der på Kjusakfjellsiden, og stundom begynner det å låte som en bergugle. Da ser han, mens han skier, den gamle fjell-lappkona på Smørpundfjellsiden; hun skier i samme retning som han; men hun er ikke riktig nær ham. Han kjenner at det er en fjell-lapp; hun har to staver. Han sier: „Du er Gumuk-Sara, som har gitt sig til å holde mig for narr. Hvis du kommer nærmere, skal jeg slå dig med staven.“ Da forsvant hun og han så henne ikke mer.

game, de duol'mo sabekgeǯit nala; de gač'ča Per Larsa njunalis ja ige huob'ma, gi læ givsidæmi. De bargai gukkes aigi ja riemai vaivastuvvak. De huob'mai ja bijai niibi soab'bai gidda ja de riemai hilljin čuoi'gak, ja juokke aigi go sabit-mannjegeǯit nala duolmasta ɛin, de čuog'go suobbin manjas sælge duokkai. Dego lei væh aigi dɛina lagin hæridam, de besse sabihak jottik, ja (baldos) čuovui gidda joga duokkai. De buođi Per Larsa sii'di, mutte de lei goak'te hui bærehaga raimahallan. De jærra alda ak'ka: „Du dai'da dal Gumuk Sarra givsidam. Ik don lavenge jak'kit, mɛi'de mi mui'talit lavin dudnje, atte mi gullap dam lat'teme juokke laddje. Don lavijit bære boagostit ja sin bil'kidit. De dal bessek ieš gæč'čalik." Ja gulle dam ɛin juokke aigi, go ijak sewnjǫdeddje daihe go advæn'ta šaddai.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

11.

Lei vuostaš olmai[1] da Čaw'kǫhis, ja dat i læm ak'tagen olmǫš obba da vuowdin. De li dobbe Martǫ-vagge-ruowdaš-gaddin. De leddje dast moad'de bæǯi, ja dat li sun ædnam, ja dast li ak'ta gæw'-gil-gielas. De manai dam čuop'pat, ja das li ak'ta boares bar'ne, baddje-olmai,[2] middja li hæi'tam buoc'cuit, ja de oaǯǯui leibit mun ad'dja-rokkin čuop'pat bu're-nari. De addi leibit dasa čuop'pat jokkagaddin vuollin, ja ieš manai bajas dan giellasa čuop'pat. Go dan gas'kat čuoppai, de manai bæivaš Jor'ba-oaivi duokkai, ja bæivi suoivan manai mæd'del. De čur've sælge duogin: „Han'nǫ!" De njul'gi ieǯas čuoǯǯot ja de jærrala: „Mi šaddai?" I dat uoǯ'ǯǫm ænep vas'tadusa ieǯa go dam. De bæl'keguođi; muttǫ i sanit ibmir; muttǫ bæl'ka fal. Go bæl'kimis heiti, de riemai daddjat navt: „Hai, hai," ja de lei jiedna dugo dam ol'ma guowlon, mi leibit čuop'pa. De boatta jur'dagin: „De datgis spæjai ieǯas akšuin." De jur'dila navt: „Vuolgam vara duol'let," dɛinago dat lei varra-duol'lijæd'dje sanit-guoimi. De boatta dokkǫ dam ol'ma lusa; de oai'na, atte bai'dasalle leibit čuop'pa. Boatta lusa, jærra: „Mɛit do huikak?" Dat vas'-tida ruok'tot: „Im mon jiednat mɛi'dege." De jærra fast: „Gulakgo don mɛi'degen?" „Im mon gula mɛi'degen," daddja nub'be, „ieǯago

[1] Hans Persa. [2] Gut'tur An'te (Anders Guttormsen).

Nedenfor Smørpund er der en bakke med svak skråning. Best som Per Larsa skidde, trår en på skiene og han faller på nesen. Det faller ham ikke inn hvem som plager ham. Han strever lenge og begynte å møies. Da kom han på å sette kniven fast på staven; så begynte han å skie langsomt, og hver gang det trådde på bakenden av skiene, stakk han med staven bakover. Da han hadde holdt på med dette en stund, fikk skiene gli, og skrømtet fulgte ham like til elven. Så kom Per Larsa hjem; men han var næsten ganske maktstjålen. Kona hans spør: „Kanskje Gumuk-Sara nu har plaget dig? Du pleide ikke å tro hvad vi pleide å fortelle dig, at vi hører henne låte på alle måter. Du pleide bare å le og spotte oss. Nu fikk du selv prøve.“ Og de hørte henne alltid når nettene blev mørke eller når adventen kom.

11.

Det var den første mannen her på Oteren, og der var ingen mennesker i hele skogen. Han var der ved Mortendalsfossen. Der var en del furutrær; det var hans land, og der var kjøl til en elvebåt. Han gikk for å hugge den. Der var en gammel ungkar, en fjell-lapp, som hadde hørt op med rendriften; han fikk av min avdøde bestefar lov til å hugge oldertrær til et stabbur. Han lot ham hugge older nede ved elven, og selv gikk han opover for å hugge den båtkjølen. Da han hugg den av, gikk solen bak Rundhaugen, og skyggen av solen gikk forbi. Da ropte det bak ryggen hans: „Hans!“ Han rettet sig op og spør: „Hvad står på?“ Han fikk ikke mer svar. Da begynte det å skjenne; han forstod ikke ordene; men det skjente. Da det hørte op å skjenne, begynte det å si: „hai, hai,“ og stemmen var som fra den kant, hvor mannen hugde older. Da kommer han på den tanke: „Han har skadet sig med øksen.“ Han tenker som så: „Jeg vil gå og stenge blodet;“ for han kunde stenge blod med ord. Da han kommer til mannen, ser han at han hugger older i skjorte-ermene. Han kommer hen til ham og spør: „Hvorfor roper du?“ Han svarer igjen: „Jeg mælte ikke noe.“ Han spør igjen: „Hører du noe?“ „Nei,

dul'vejokka soames gæđgi fieraldat'ta.“ Ja dah i diettam mεi'degen ieččasa jurdašit go dam atte dεinago i læm ak'šo ow'dal bid'djujuvvum da mæc'cai, de duow'daga æl'lek bælkahen.

(Lars Pedersen 1921, Storfjord.)

De li sæmme jakki. De lei ak'ta stuorra skappe-bot'to, mεit li guođđan dal'vai Martǫvak-fal'las vuollai, ja li rekinastan boaris: dam skappe-šuowkan læk njæl'lje hæstaguorbmi. De šaddai dal'vi; de manai vieǯ'ǯat dam gæw'gil-vuođo. Dego buođi hæstain Martǫvak-gied'dai, de manai ja vieǯǯai dam gæw'gilvuođo bod'nai ja bijai hæsta-giel'kai. Dego lei čadnam, de vuol'geguođi bod'nai vuoddjit, ja li bæi'vi juo sæw'njadi gæssime. De gulla, go čup'pek ja alda skappe-šuowka čup'pek. Skabek gač'ček, ja gulla go olmǫš daw'ja sardnǫ-halla dobbe. De vuoddja ruok'tot; de jur'dili: „Dam i diettam, dam skappešuowka, ieǯago Malo Han'nǫ middja orui Lađđǫgieddin. De læ vis'sak mannan bardninis čuop'pak valmasi skabit.“ De buođi sii'di ja jærra: „Leppekgo oai'nan Malo Hannǫ čuoi'gamen dokkǫ?“ De daddje: „I læk mannam dokkǫ.“ De iđek šaddai; de vulgi Hans Persa dokkǫ gæč'čak, lægo čuop'pan skappešuowka. Dego boat'a čuoiga dokkǫ, de oai'na: i læk læmaš dobbe ak'tagen olmǫš ieǯago čiʒaš-luod'da. De daddja ak'tǫ allahis: „It do mun goalmak gærdi bætte.“ De čuoigai sii'di ja nubbi bæivi valdi hæsta ja manai čuop'-pak. De čuoppai ovta guorbmi ja vuji sii'di ja sæmme bæivi manai fasten nubbi guorbmi vieǯ'ǯat. Dego bæi'vi siwnjǫdišguođi, de riemai fak'kestaga ruowdaǯis hui'kik: „Dut, dut, mam'ma!“ Golma gærdi bijai ovta laddje. De daddja: „Gal don læk al'gan mun bæt'talit.“ De čanai guorbmi gidda ja vulgi vuoddjit. De riemai hui'kit dego hui'ki lod'di. De riemai jurdašit, go bæi'vi lei siwnjǫdæmi: „Gal dat hui'ki lod'di læ vis'sa dal, middja hui'ka.“ De i lækge jur'dagis, atte dat læ or'ro baldǫlmas dam Martǫvak-ruowdaǯis. Go vuoddja bod'nai, de luokka miel'de jotta hui'ki lod'di ja biddja: „Hai, hai!“ Mutte de manjemus'ta huob'mai: gal læ riettis sun narridæmi vuten goalmat gærdi. Dego da sani dajai, i gullam šaten ænep mεi'degen.

Nuvt mui'tali ieš boares Hans Persahuš æləde̥ddinis.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord.)

jeg hører ikke noe," sier den andre, „uten at flomelva velter en og annen sten." Og han kunde ikke tenke annet enn at fordi der før ikke var satt øks i skogen, skjente de som levde i egnen.

Det var samme år. Det var et stort rognholt som han hadde latt stå til vinteren under Mortendalsmoen, og gamlingen hadde regnet at i det rognholtet var der fire hestelass. Det blev vinter og han reiste for å hente båtkjølen. Da han kom med hest til Mortendalsjordet, gikk han og hentet den ned og la den på sleden. Da han hadde gjort den fast, vilde han kjøre nedover, og det skumret alt. Da hører han at det hugger og det hugger i rognholtet hans. Rognetrærne faller, og han hører at et menneske ofte prater der. Han kjører da hjem og tenkte: „Det rognholtet visste ingen annen om enn Malo-Hans, som bodde på Ladeng. Han er visst gått med sønnen sin for å hugge rognene ferdig (til å kjøres ned)." Han kom hjem og spør: „Har I sett Malo-Hans skie dit?" De sa: „Han har ikke gått dit." Da det blev morgen, gikk Hans Persa dit for å se om han hadde hugget i rognholtet. Da han kom skiende dit, ser han at der ikke har vært noe menneske der; der er bare titingspor. Han sier ved sig selv: „Du skal ikke narre mig tredje gang." Han skidde hjem, og næste dag tok han hesten og reiste for å hugge. Han hugde et lass og kjørte hjem, og samme dag reiste han igjen for å hente et lass til. Da det begynte å mørkne, begynte det plutselig å rope fra fossen: „Dut, dut, mamma!" Tre ganger satte det i på samme vis. Han sier: „Du har nok begynt å narre mig." Han bandt lasset fast og kjørte avsted. Da begynte det å rope som en bergugle. Han tenkte, da det holdt på å mørkne: „Det er vist en bergugle som roper." Det var ikke i hans tanke at det var det skrømtet som holdt til i Mortendalsfossen. Da han kjører nedover, følger berguglen med langs lia og setter i: „Hai, hai!" Men til sist merker han at det nok var en djevel som igjen for tredje gang hadde narret ham. Da han sa det, hørte han ikke noe mer.

Således fortalte gamle Hans Persa selv da han levde.

117.

Ak'ta olmai orui Gællavuonan, ja dobbe læ ak'ta stuorra saddomok'ki Ginnar-oad'da-bæl'de baddjel vari, ja advæntait go læt garra appe-bieggat, de manna ik'ko dokkọ ow'dalgo ak'tagi eǯa manna, ja gaw'na maŋ'ga buori diŋga ja muttomin gaw'na jamuha (mærra-liika). De lei ovta ija dobbe ja vaʒʒi ul'leraji miel'de ige gaw'nan mɛihge. De vulgi bajas; de gulla jiena fiervan; de ar'vidi, atte juoga læ; de maccai, manai dobbe ja njawkai ul'leraji ige gaw'nan mɛihge. De vulgi bajas, boatta mutton mud'dui, de gulla jiena fiervan. De maccai fastain ja manai ul'leraji miel'de ja roggai slencit vuol'de. De gaw'na ovta liika dobbe ul'lerajin slencit vuol'de ja valdi da ja guddi ul'leraddjai. Das lei val'lji rutta, dɛinago dat li ak'ta skippar, ja manai sii'di, ja go bæi'vi šaddai, de valdi vanca ja sugai birra ja vieǯǯai dan ere ja bijai siivos gir'kọ-ai'dai.

(Nils Nilsen 1922, Storfjord.)

118.

1.

Guok'te nieida vulgiga boskaidi ja de buođiga Imarep'pai ja čuoppaiga boskait. De oai'niba, go boatta ak'ta olmai vaʒʒi dokkọ da guovto lusa. De buođi ja siđai nubbi riebmat oaivi dik'ket, ja niei'da algi, ja duot olmai bijai oaive as'kai. De oai'na nub'be niei'da, go biddja gieđa duo nieida avi vuollai. De væha aigi bærin de vulgi dat bar'ni ja duop'pi duo nieida mieldis, ja uoini duot niei'da, go girdehi gas'ko Ima-jawri da goađi lusa, ja i dat oai'nan šatɛin ænit mɛi'degi, ja manai sii'di ja mui'tali, gok'te læ dappahuvvan, ja dɛina dittetni ol'mọt, atte das læ hal'di-goatti.

(Nils Nilsen 1921, Storfjord.)

2.

Dat vulgiga guok'te nieida Gievvedan-vaggin ja galgaiga mannat boskaidi. Dobbe læ muttin riidit, mat goč'čujuvvujet bassi riidit. Dobbe leddje val'lje boskat, ja das lei jaw'ri vuollebæl'de dɛit riidit, ja da jawrin lei suolo. Go riemaiga rii'dai vuol'git, de ribme gæđgit

117. ET SJØLIK GIR LYD FOR Å FINNES.

Der bodde en mann i Kjøllefjord.[1] Der er en stor sandbukt på Kinnaroddsiden på den andre siden av fjellet, og i adventen når det er storm fra havet, går han dit om natten før noen annen og finner mange gode ting, og undertiden finner han en dauing (et sjølik). En natt var han der og gikk langs flomålet og fant ikke noe. Han gikk opover; da hører han en røst i fjæren; han skjønte at det var noe; han vendte om, gikk dit og håndfor flomålet, men fant intet. Så gikk han opover og var kommet et stykke; da hører han en røst i fjæren. Han vendte igjen om og gikk langs flomålet og grov under tangen. Da finner han et lik der i flomålet under tangen; han tok og bar det op til flomålet. Det hadde en mengde penger; for det var en skipper. Han gikk hjem, og da det blev dag, tok han båten og rodde rundt (odden) og hentet liket og begrov det pent på kirkegården.

118. PIKENE SOM GIKK EFTER SLØKE.

1.

To piker gikk efter sløke og kom til Imaskaret og skar sløke. Da ser de at en mann kommer gående hen til dem. Han kom og vilde at den ene skulde lyske ham i hodet. Piken begynte og mannen la hodet i fanget hennes. Da ser den andre piken at han stikker hånden under pikens belte. Litt efter gikk gutten og tok piken med sig, og den andre piken så at han fløi med henne midt på Imavatnet[2] til gammen. Hun så ikke noe mer og gikk hjem og fortalte hvordan det var gått, og derav vet folk at der er en haldegamme.

2.

To piker gikk fra Steindalen og skulde gå efter sløke. Det er der noen lier, som kalles de hellige lier. Der var der sløke i mengde,

[1] I Lebesby prestegjeld i Finnmark.

[2] Imavatnet ligger under Imagai'si på Ridafjellet. I vatnet er en holme, hvor der sees en stor og en liten jordgamme.

fierrat. De riemai nub'be niei'da garrodit, gos dat gæđgit buottet, ja nub'bi giel'da, ja æbage bæsa riididi, go gæđgit firret. Ja nub'be niei'da ɛin garroda. De šaddai dego goatti da sul'lui, ja de vulgi dego olmǫš gad'dai. De bal'laiga nieida-gutt, ja dat ruottahi gidda dan, mi lei garrodan, ja de vulgi doal'vot dokkǫ da sul'lui, ja de nub'bi vulgi bod'nai sii'di. De mui'tali ol'muidi, govt šaddai, atte su guoimi val'de, giddja garrodi. I læt boattan ruok'tot.

(Ole Larsen 1885, Lyngsdalen.)

119.

De li Erkǫ-Galla bar'ni, hæjait doalai Čuolonjargan aččis siidan, ja bardni namma lei Han'sa ja ani viini (rumma) hæjain ja siđai Aksela orrot iđedassi; mutte ak'ka daddja: „Sus læ unna manaš siidan; æba soai asta dabbe iđedassi orrot. Go læ nu goal'ki, de moai vul'ge ruok'tot sukkat.“ De il'la siđaiga luoi'tit ir'gi ja moar'si sii'di, ow'dalgo læba ija orrǫm; mutte æba dak sat'tan orrot. De addi Han'sa dasa rum'mabut'tala ja goččui jugastallat, go sii'di sukka. De buođiga sisbællai Čuolonjar-gæǯi; de valdi buori jugastaga ja bijai but'tala ieǯas juol'gegas'ki ow'dasies'sai, ja goal'ki dat læ ja čiel'ga mannohæppi. De boatteba sis'kel-hal'tai Sil'degieddi fier'vaburi; sugadæba gad'deguora. De it'tui dego hæsta habmi mannjebællai vanca jur vanca latto nala. Oai'na Aksel, mutte i duosta ak'kasis mɛi'dege jiednadallak. De manna da guovto faw'lebæli, mi læ hæsta habmai; mutte i Akselge duos'tam gæč'čat, gosa dat manna; mutte sukkaba. De buođiga Gibmiluk'ti; de val'da flasko gitti ja jugista vallji. De daddja ak'ka: „Don garihak, ow'dalgo moai sii'di buotte, ja ikge dal galga šaten jukkat, ow'dalgo moai sii'di buotte.“ De buođiga sisbællai Sannjargæǯi; de val'diguođi fasten but'tala gitti ja goarka ere valdi; de hoi'gadi gal'ma gietta ow'dasiessi bak'te bajas jur samasa go li njal'mai guod'dimen. De duop'pi flasko ere gieđan, ja de fal'li čuoǯǯot Aksel ja gurasti dam flasko mirri ja dajai vel dam atte:

og nedenfor liene lå et vatn; i vatnet var der en holme. Da de begynte å gå opover lien, begynte det å trille stener ned. Den ene piken tok til å banne over hvor stenene kom fra; den andre forbød det, og de slapp ikke op i liene, da der trillet stener. Den ene piken banner fremdeles. Da blev der likesom en gamme på holmen, og der kom likesom et menneske i land. Pikene blev redde, og han løp efter den som hadde bannet, og førte henne til holmen. Den andre piken gikk nedover hjem. Hun fortalte folkene hvordan det var gått, at de tok hennes kamerat som bante. Hun er ikke kommet tilbake.

119. SKRØMTET I STEINDALEN.

Karl Eriksens sønn holdt bryllup på Rastebynes i sin fars gård og sønnen hette Hans. Han hadde brennevin (rom) i bryllupet og vilde at Aksel skulde bli der til næste morgen; men kona hans sier: „Jeg har et lite barn hjemme; vi har ikke tid til å bli her til imorgen. Da det er så stille, vil vi ro hjem.“ Brudgommen og bruden vilde nødig slippe dem hjem, før de hadde vært der natten over; men de kunde ikke bli der. Da gav Hans ham en flaske rom og bad ham ofte ta sig en slurk mens han rodde hjemover. De kom innenfor Rastebynesodden; da tok han en god slurk og satte flasken mellem føttene sine i forrummet, og det var stille og klart måneskinn. De kommer innenfor bua ved fjæra på Bruvoll og ror langs land. Da viste der sig som skikkelsen av en hest bak båten like i kjølvannet. Aksel ser den, men tør ikke si noe til kona si. Den hesteskikkelsen går på yttersiden av båten; men Aksel torde ikke se efter hvor den gikk hen; og de ror. De kom til Selnesbukta; da tar han flasken i hånden og tar en stor slurk. Kona sier: „Du blir full, før vi kommer hjem. Du skal ikke drikke mer, før vi kommer hjem.“ De kom innenfor Sandnesodden; da tok han igjen flasken i hånden og tok korken av. Da stakk en kold hånd sig op ved forrummet i det samme han skulde sette flasken for munnen. Den tok flasken ut av hånden på ham. Han

„Juga hal (donnai)!“ De sugai sii'di. De buođi sii'di ja gesiga vanca bajas.

De li das ak'ta olmai Aksela stobon ja li væhaš garremin ja mui'-tala, atte son i læ oai'nam goas'sege bal'dǫsit, ja ige son bala, vaikǫ oainaličči, maggar hamin boađali su vuos'ta. De čok'kahi das ja sardnui gidda gaskija mannjebællai. De vulgi sii'di ja li sisbæl'de Gievvedan-luovta-joga, ja Aksela sii'da lei lakka fierva, ja sil'dai lei væhaš mat'ki vaʒ'ʒit bajas vaggi guw'lui. De læ vel dievva, man bod'nai gal'ga mannat, ow'dalgo sildi nala boatta. De manai sildi nala; de gulla, go olmǫš boatta lossadik mannjel vaʒʒi. De gæččasta mannjai, mutte i oai'nam mɛi'degen. De vaʒʒi moad'de lawki vulǫs guw'lui siidas vuos'ta; de huob'ma, go læ vari bæl'de stuorra diew'do; mutte orro mannohæbin, dego i ličče suoivan; mutte stuorra olmai læ fal. De čuoǯǯahi gæč'čat; dat mɛit čuoǯǯahi, mi lei baddjebæl'de bal'ga. De vulgi fas vaʒ'ʒit bod'nai, ja rum'maflas'ko læ Juhanis gieđan ja ieš læ væhaš garremin. De læ vaʒʒašæmi; de gulla, go olmǫš sæl'gai duol'li gidda. De galgai jor'galit gæč'čat, mutte i bæsa jorgedit; nu giew'ra orro læmi, atte i nagat bodnjasit gæč'čat, gi dat læ. De daddja: „Jus do læk Hælmar, de luoite su gæč'čak, lækgo don Hælmar,“ ige jiednat mɛi'dege, go sar'no. De bargai goit, atte luiti luvas sælgebæl'de. De oai'na: diew'do dat læ, giddja su doalai; mutte i orǫ govva læmi. De jawkehi ere, ja vulgi fasten vaʒ'ʒit siida lusa ja valdi buori jugastaga. De daddja: „Gal do leddjek boattan sun bal'dalik; mutte ik don uoǯǯǫmge sun bal'lak.“ De læ vaʒ'ʒime; de huob'ma, go læ gas'ko bal'ga owdabæl'de čuoǯ'ǯomen. De jur'dili: „Læge hal, gi siđak! Mutte ik don oaǯǯǫ mun bal'lak“, ja but'tala doalla Juhan gieđan. De buođiga vuos'talaga; de valdi gidda Juhan dam ol'mai, giddja lei gas'ko bal'ga čuoǯ'ǯomen, ja galgai bal'kistit ere bal'gan; mutte i nagadam. De šaddai fag'gi, ja fag'gadallaguođiga, ja gaikui bik'tasit ja avi gas'kak, ja dego dast bæsai, de æs'ka bal'lai nu mađohæmik, atte dat ruottai mæd'del siidas Stoppogied'dai. Buođi sisa; de leddje ol'mǫk ɛin nok'kame. De gaččai vællok guol'bai, ja de li lap'pan dam vii'nebut'talis ja avi ak'tan doppain. De isik daddja: „Gos don buottek daggar jođuin? Goak'te min baldak.“ De mui'-

for op og kastet flasken i sjøen og sa attpå: „Drikk nu (du også)!“ Så rodde han hjem. Han kom hjem, og de trakk båten op.

I Aksels stue var da en mann[1] som var litt full; han forteller at han aldri har sett skrømt, og at han ikke var redd om han så det, i hvadslags skikkelse det så kom imot ham. Han satt der og pratet til efter midnatt. Da gikk han hjemover og var innenfor Steindalselva. Aksels gård lå nær fjæra, og det var et lite stykke å gå opover mot dalen til broen. Der er dessuten en bakke en skal gå nedover, før en kommer på broen. Han gikk ut på broen; da hører han at et menneske kommer gående tungt efter ham. Han ser sig bak, men ser ikke noe. Han gikk noen skritt nedover mot gården sin; da merker han at der på fjellsiden står en stor mann; men det ser i måneskinnet ut som om han ikke hadde skygge; men stor er mannen. Han stanset for å se; mannen på øversiden av veien stanset også. Han gikk igjen videre nedover; han (Johan) hadde en flaske rom i hånden og var litt full. Som han går, kjenner han at en tar ham fatt i ryggen. Han vilde snu sig for å se, men får ikke snu sig; så sterk synes den andre å være at han ikke orker å vri sig for å se hvem det er. Han sier: „Hvis du er Hilmar,[2] så la mig se om du er Hilmar.“ Den andre gir ikke lyd, da han taler. Han strevde dog så at den andre slapp ham løs bak. Da ser han at det var en mann som holdt ham; men han synes ikke å ha skygge. Da forsvant mannen, og Johan gikk videre hjemover og tok en god slurk. Han sier: „Du var nok kommet for å skremme mig; men du fikk mig ikke til å bli redd.“ Som han går, ser han at en står midt på veien foran ham. Han tenkte: „Vær nu hvem du vil! Men du får mig ikke til å bli redd.“ Johan holder flasken i hånden. De kom mot hinannen; Johan tok fatt i den mannen som stod midt på veien, og vilde kaste ham ut av veien; men han orket det ikke. Så blev det fangtak, og de begynte å ta tak. Mannen rev itu klærne hans og slet av beltet. Da Johan slapp derfra, da først blev han så svært redd at han løp forbi gården sin til Indre

[1] Johan Henriksen (Hæika Juhan).

[2] En kamerat av Johan.

tala, gok'te sudnje læ gævvam. De daddja isik: „Ik don lavinge jak'kit, mɛit mi dudnje lavin mui'talit, atte sildi lut'te læ baldos." De daddja Juhan: „Dal mon fir'tem jak'kit, go ieš læm læmaš bahain bal'tagin. Jus mus i liččе læmaš vii'ni ja væhaš garremin, im liččе diettam, gok'te muina lei mannat."

De li ak'ta olmai, man namma lei Hæi'ka. Dat lavi mui'talik, atte son dietta: „Dobbe læ æpparaš baddjebæl'de sildi, vaikǫ æi ak'tage jakke; mutte jus mon dam goak'tam dɛihe oainam ja gulam, gal mon galgan dam bal'dǫsa loak'tit dast ere." De li ovta ækkeda vaʒ'ʒime, ja sæw'njat. De gulla go čierui manna fak'kestaga baddjebæl'de silde. De daddja son ak'tǫ allasis: „Vuoi, dogos dat lækge, giddja læk givsidam vaʒ'ʒit? Mutte gal mon dudnje galgam biddjak nama." De manai sii'di Hæi'ka ja nokkai ija, ja bæi'vi čuwgǫdi. De valdi girji miel'de ja riemai occat sildi baddjebæl'de. Vuoč'čin oʒai davvebæli joga juokke bak'te-al'li jokkagaddin ige gaw'nan mɛi'dege. De manai sisbællai joga ja riemai jokkamillit vuoli gæč'čat. De vaʒʒi gukkas bajas sisbæli joga; de roggai ja gæččai juokke baiki. De maccai bod'nai; de jurdaša, atte so vuol'ga dal sii'di. De ličči dego juol'gai duol'lestam. De gaččai junalis. De so daddja ak'tǫ allahis: „Dɛina lagingo don ribmekge?" De jorgihi ruok'tot, ja li ak'ta unnehis hæl'logæđ'gi. De lok'ti hæl'logæđgi ja gawnai dobbe moad'de linco, mutte i mɛi'dege ieččasa. De ar'vidi atte: „Dasa læ vis'sa boares aigi bid'djujuvvun vigehis manna ja læ sud'dam," ja ige likkahallan dɛit lincuit. De manai jokki ja valdi sydves'ti čaʒi ja de logai, gastahi, dɛit lincuit nala čaʒi goaikohi ja dajai: „Lekkǫs dun namma Addam! dɛina mon dieđam: do læk ieǯak vuosahallam diew'don. Dɛina mon in dun gastakge guovte nammi ieǯago al'gǫ-vanhema nammi." De gæđgi bijai sæmme laddje go lei læmaš. Go buođi sii'di, de daddja: „Dal mo læn baldǫlmasa gaw'nan, ja so læ vissis dam nala, atte i dal bal'dal ovtage šaten." Dam bæivi rajin æi gullam mɛi'dege.

(Efraim Pedersen 1923, Storfjord; „alt dette hendte for 3 år siden".)

Selnes. Han kom inn; da lå folk enda og sov. Han falt og blev liggende på gulvet, og han hadde mistet brennevinsflasken og beltet med slire. Husbonden sier: „Hvor kom du fra med sådan fart? Du skremmer oss næsten.“ Da forteller han hvordan det er gått med ham. Husbonden sier: „Du pleide ikke å tro hvad vi pleide å fortelle, at der er skrømt ved broen.“ Johan sier: „Nu må jeg tro, da jeg selv har vært i en slem knipe. Hvis jeg ikke hadde hatt brennevin og vært litt full, vet jeg ikke hvordan det var gått mig.“

Der var en mann som hette Henrik. Han pleide å fortelle at han visste at der var en utbor ovenfor broen, skjønt ingen trodde det. „Men hvis jeg treffer den eller ser eller hører den, skal jeg nok skaffe skrømtet vekk derfra.“ Så var det en kveld han gikk der, og det var mørkt. Da hører han at et barn plutselig gråter ovenfor broen. Han sier ved sig selv: „Voi, er det dig som har plaget de gående? Men jeg skal nok gi dig navn.“ Han gikk hjem og sov om natten. Da dagen lysnet, tok han bok med sig og begynte å lete ovenfor broen. Først lette han på yttersiden av elva i hver berghelle ved elva, men fant ikke noe. Så gikk han til innersiden av elva og begynte å se under elvemelene. Han gikk langt opover på innersiden av elva; han grov og så efter overalt. Han vendte tilbake og gikk nedover; han tenkte at han nu vilde gå hjem. Da var det som om en tok ham i foten, og han falt på nesen. Han sier ved sig selv: „Var det på den måten du begynte?“ Han vendte tilbake, og der var en liten stenhelle. Han løftet den op og fant der noen filler; men intet annet. Han skjønte: „Her er visst i gammel tid et uskyldig barn blitt lagt og er opløst.“ Han rørte ikke fillene. Han gikk til elva og tok vann i sydvesten,[1] leste og døpte, dryppet vann på fillene og sa: „Ditt navn være Adam! For jeg vet at du har vist dig som en mann. Derfor døper jeg dig ikke med to navn, men bare med stamfarens navn.“ Stenen la han likedan som før. Da han kom hjem, sa han: „Nu har jeg funnet skrømtet, og jeg er viss på at det nu ikke mer skremmer noen.“ Fra den dag av hørte de ikke noe.

[1] Hatt av oljelerret.

120.

De li Vik'karis ak'ta or'ro, vulgi barkuit allahis occak dɛin gaw'peol'main, makka leddje Mattovuonan; mutte æi læm dɛin barkok. Dat li čak'čagæssi; ijak leddji juo sewnjǫdam. De manai Fin-nessi occat barkuit. De gawnai dobbe bar'kǫsækka; dat galgai oas'tit allahis gol'ma sækka; mutte æi das læm go ak'ta sæk'ka. De rekinasti, atte i son gil'le birra nierega sukkat duššе ovta bar'kǫsækka vieǯ'ǯat vancain, muttǫ son val'da bæli dal guod'dik, ja nubbe bæli son guođđa nubbadassi. De addjani nu gukki, atte riemai sewnjǫdit. De vulgi sii'di vaʒ'ʒit; de boatta ak'ta olmai owdal ja orro, dego ličči N.-vai'ni. Mutte dat dietta: dat læ jabman. Mutte habmi læ dego daggar, ja das læ ak'ta stuorra ruttaskrii'na, gieđan guod'da, ja das læ vɛl gil'pi, mas'te guod'da. De čuoǯǯahi gæč'čat; de li vit'ta lawki sod'nǫ gaska, ja soai gæč'čaba goab'bak guoimiska nala. De manjemus'ta daddja dat, gæs læ dat stuorra skrii'na gieđan, atte: „Ikgǫs don mun dowda?“ „Mon galle dowdam; mutte don læk jabman; dal læ baddjel jagi aigi.“ De jærra dam ol'man: „Gos'te don boađak bar'kǫnuođin?“ De vas'tida: so boatta Fin-næsan, læ vieǯ'ǯam dɛit barkuit. „So li dun siidan; mutte ik don læm siidan.“ De vas'tidi: „So lei barkuit vieǯ'ǯame. Mɛit don guoddak dam stuorra skriinan?“ Daddja: „So guod'da værri-ruđait, mat læk munnje stuorimus vai'vin.“ De duot rievtes olmǫš goak'te bal'la. De daddja: „Ik don galga sus ballak. Go son boatta nubbadis, de don galgak vuol'gik sun miel'de. De don oaǯǯot gaitin dait ruđait, mɛit mo læn verrǫdagain vuoǯ'ǯǫn. Mo læn værrot vik'kem gulit ja galvo, ja dak ruđak læk munnje stuorimus vai'vin, imge mo bæsa vuoinastit maggarge.“ De dat manaiga goab'bak guw'lui; dat manai bar'kǫnuođinis sii'di, ja nub'be manai dokkǫ boares sii'dasis.

De šaddai nub'be bæi'vi. De vulgi vieǯ'ǯat dɛit barkuit, nubbe lakki. De vieǯǯai dɛit sii'di ige oai'nam mɛi'dege. De šaddai ækket, ja biddje nok'kat. De niegada ik'ko; de buođi nikkui olmai ja daddja: „So læ biddjam dam ruttaskriina bak'tegas'ki; gal don dam dieđak

120. MØTE MED EN GJENGANGER.

Der var i Vikran[1] en bumann; han reiste for å fatt i bark hos kjøbmennene i Mafjorden;[1] men de hadde ikke bark. Det var høstsommer; nettene var alt begynt å mørkne. Han reiste til Finn-nes for å få fatt i bark. Han fant der en sekk bark; han skulde kjøpe sig tre sekker; men der var bare én sekk. Han regnet ut at han ikke gad ro om næringen bare for å hente én sekk bark med båt; men han vilde nu ta og bære en halv sekk, og den andre halve sekken vilde han la være igjen til næste gang. Han heftedes så lenge at det begynte å mørkne. Han gav sig på hjemveien; da kommer en mann imot ham, og han synes det er avdøde N.; men han vet at han er død. Men han ligner ham, og han har et stort pengeskrin. Han bærer det i hånden, og det har et håndtak som han bærer det efter. Han stanset for å se; det var fem skritt mellem dem, og de ser på hinannen. Tilsist sier han som har det store skrinet i hånden: „Kjenner du mig ikke?" „Jeg kjenner dig nok; men du er død; det er nu over et års tid." Han spør mannen: „Hvorfra kommer du med barkbøra?" Mannen svarer: „Jeg kommer fra Finn-nes og har hentet den barken." „Jeg var på gården din; men du var ikke hjemme." Mannen svarte: „Jeg var og hentet bark. Hvad bærer du i det store skrinet?" Han sier: „Jeg bærer urettferdige penger, som er mig til den største plage." Det riktige menneske blev næsten redd. Den andre sier: „Du skal ikke være redd for mig. Når jeg kommer næste gang, skal du gå med mig; da skal du få alle de pengene som jeg har fått med urett. Jeg har veiet fisk og varer falsk; de pengene er mig til den største plage, og jeg får slett ikke hvile". De gikk da hver til sin kant, den ene med barkbøra hjem og den andre til sitt gamle hjem.

Den næste dag kom. Han reiste for å hente den andre halvdel av barken. Han hentet den hjem og så ikke noe. Det blev kveld, og de la sig til å sove. Da drømmer han om natten: mannen kom i drømme og sier: „Jeg har satt pengeskrinet i en bergklype.

[1] På Ingøy i Vestfinnmark.

balgesbællan, ja das læ hæstajuol'gi mær'kan dušše baldǫsi, amas æi iečcasak duos'tak dan val'dit. Mutte æi skriina iečcasak oaine go don; dam hæstajuolgi gal vuoi'nek, mutte æi dat duosta mannak gæč'čame." De mui'tali iđedis ak'kahis dam niegos ja imaštalla, jogǫhǫn dat læ, nuvtgo son læ niegadam. De daddja ak'ka: „Æi hal gaitin niegot doala." De daddja dat olmai: so vuol'ga od'ne gæč'čat. De daddja ak'ka: „Ale hal od'ne vɛla vuolge! Gæč'čal vɛl orrot guok'te ija oai'nik, niegadatgo don dam guok'te ija sæmme laddje go vuostaš ija. Niego gal'ga golma gærdi mannjalaga niegadik, de læ dɛs'tǫ duotta."

De nokkai ja niegadi gaitin golma ija ovta laddje. De buođi njælljat bæi'vi; de vulgi. De buođi dam bai'kai; de oai'na ruttaskriina, ja vil'ges hæstajuol'ge læ ruttaskriina nal'de. De manai lakka; de huob'mai: olmai čok'kaha baddjebæl'de, ja das læ ris'si gieđan. De i duos'tamge val'dik, ja de manai Mattovudni ja maccai ruok'tot. De manai dam baiki bak'te. De li sæmme laddje; dat olmai čok'kahi rissinis baddjebæl'de dam ruttaskriina, ja ige duos'tam likkahallat. De manai sii'di; de jærra ak'ka: „Gok'tes manai?" De mui'tali, gok'te lei.

De li ak'ta boares ak'ka mɛida das; de daddja dam atte: „Vuoi, don leddjek juo jal'la, go don ik gal'gam val'dit. I dat læn dakkat dudnje mɛi'degen, jus læ nuvt, go dun ak'ka læ munnje mui'talam. Asi galle læ nuvt."

De manai væhaš ai'gi; de riemai gattat, go son i læm val'dam. De vulgi gæč'čat ja li nu vissis, atte dal mon dɛid valdam. Dego buođi dam bai'kai, baiki galle vuoini, mutte i oai'nam mɛi'dege, i maŋgelagana. De manai ruok'tot, go i gaw'nan mɛi'dege. De buotte mađohis nakkarak; i væje vaʒ'ʒit maggarge. De fir'ti vel'ledit ja nokkai. De niegada: de boatta ak'ta boares ak'ka ja daddja: „Do læt jallas olmai, go don it gal'gan val'dit dam ruttaskriina. Don ik ličče darbahan bar'gat goas'sege; mutte dal don it oaǯǯǫ šat dam riggisvuođa allasit."

De golai mannječak'či ai'gi, goal'ki ja mannohæppi bæi'vegæš-aigi. De huob'mai vuol'git čæw'rait gæč'čak nubbe bællai nuori (Ruol'-

Du vet nok av den attmed veien, og der er en hestefot til merke, bare til skremsel forat ikke andre skal tore ta det. Men skrinet ser ikke andre enn du; hestefoten ser de nok; men de tør ikke gå og se efter.“ Om morgenen fortalte han kona si drømmen og undrer sig om det er så som han har drømt. Kona sier: „Ikke alle drømmer slår til.“ Mannen sier: „Jeg vil idag gå og se efter.“ Kona sier: „Gå ikke ennu idag! Prøv enda å bie i to netter for å se om du de to nettene drømmer likedan som første natt! En drøm skal en drømme tre ganger på rad; da er den sann.“

Han sov og drømte alle tre netter likedan. Da den fjerde dag kom, gikk han avsted. Da han kom til stedet, ser han et pengeskrin, og der lå en hvit hestefot på det. Han gikk hen til det, da så han at en mann satt ovenfor med et ris i hånden. Han torde ikke ta skrinet, gikk til Mafjorden og vendte tilbake. Han gikk forbi stedet. Det var likedan; mannen satt med riset ovenfor pengeskrinet, og han torde ikke røre det. Han gikk hjem; kona spurte: „Hvordan gikk det?“ Han fortalte hvordan det var.

Der var også en gammel kone der; hun sier: „Voi, du var da tosket at du ikke tok det. Han hadde ikke gjort dig noe, hvis det er så som kona di har fortalt mig. Sådan har det sig.“

Der gikk en kort tid; da begynte han å angre at han ikke hadde tatt det. Han gikk for å se og var så viss på at nu skulde han ta pengene. Da han kom til stedet, så han nok plassen, men så ikke noe, slett ingenting. Han gikk tilbake, da han ikke fant noe. Da falt svær søvn på ham; han kunde slett ikke gå. Han måtte legge sig og sovnet. Da drømmer han at en gammel kone kommer og sier: „Du er en tosk at du ikke tok pengeskrinet. Da hadde du aldri behøvet å arbeide; men nu får du ikke mer den rikdommen.“

Tiden gikk til senhøstes; det var stille og måneskinn i avdagstida. Da kom han på at han skulde reise og se efter oter på den andre siden av sundet (Trollfjordsundet).[1] Han kom dit; det var stille og han satte sig en stund ved stranden. Da ser han at der kommer en mann i frakke gående. Han kommer bent hen til ham

[1] Mellem Ingøy og Rolvsøy.

lanuori). De buođi dokkọ, ja goal'ki; čok'kedi væhaš aigi gaddin; de huob'ma, go boatta frak'ka-olmai vaʒʒi. Boatta njuol'ga su lusa ja jærra: „Mɛit do læk dās čok'kahæmi?“ De daddja: son læ čæwrait čok'kahæmi. De daddja: „Æi dat boađe čæw'rat. Don galgak vuol'gik suw'dit ras'ta nuori. So læ sæmme olmai, giddja dudnje ruđait falai. Mutte go don it val'dam dɛlle, de don ik oaǯǯọ dɛit ruđait ow'dal go dun manjisboat'tik.“ De daddja atte: „Don ik læk ieǯa go riettis.“ Vas'tida: „Mon læm dat gaw'pe-olmai; mutte riettis læ mun biddjam ija bæivi jottik birra dam Fin'namarko, ige son bæsa vuoinastik goas'sege, ow'dalgo son vuoǯ'ǯọ ere dɛit værrė-ruđait; de son bæssa binnaš aigi vuoinastit.“ De fir'ti vuol'git suw'-dit ra'sta nuori, ja manai gad'dai degọ ieǯa olmọš.

De manai nubbe bællai nuori fasten ja goddi ovta čæw'ra ja manai sii'di; gesse vanca bajas, ja degọ šaddai bæi'vi, de galgai alt ak'ta ja bar'nešlub'bo mannak Tufjoran mokkit. De boatta ieš vanca lusa, ja læ it'tọn ucca kassaš ja læ rabas, ja das læ rutta sis'te ja riemai gæč'čak. De læt degọ al'ma ruđak, ja das li guok'te lok duhaha rutta dam kassan, ja degọ saw'kali olmọš sælge duogin: „Dāl mon bæsan bæi'velakki vuoinastit siidan.“ Jorgihi gæččastit; i oai'nan mɛi'-dege. De valdi dɛit ruđait ja vur'ki; mutte dat cuw'kehi dɛid ieǯa ruttan, mannjelgọ lei niegon daddjan: „Don galgak bæli dɛin ruđain cuw'ket ja nubbe bæli dik'tit orrot; mutte ruđat mannek juokke saddjai, gos don gawpahak.“

(Efraim Pedersen 1924, Storfjord.)

og spør: „Hvad sitter du her efter?“ Han sier: „Jeg sitter efter oter.“ Mannen sier: „Der kommer ikke oter. Du skal sette mig over sundet. Jeg er den samme mannen som bød dig penger. Men da du ikke tok dem dengang, får du ikke de pengene, men først dine efterkommere.“ Han sier: „Du er ikke annet enn en djevel.“ Mannen svarer: „Jeg er den kjøbmannen; men djevelen har satt mig til å vandre om i Finnmark natt og dag og jeg får aldri hvile, før jeg blir skilt med de urettferdige pengene; da får jeg hvile en liten stund.“ Han måtte da sette ham over sundet, og mannen gikk i land som et annet menneske.

Han reiste igjen til den andre siden av sundet og fikk en oter og reiste hjem. De drog båten op. Da det blev dag, skulde kona og gutten hans gå et ærend til Tufjord. Selv kommer han til båten, og da er der en liten kasse; den er åpen og der er penger i den. Han begynte å se efter. De er som riktige penger, og der var tyve tusen penger i kassen. Det var som et menneske hvisket bak ryggen hans: „Nu får jeg hvile hjemme en halv dag.“ Han vendte sig om for å se, men så ikke noe. Han tok pengene og gjemte dem; men han vekslet dem i andre penger efterat en i drømme hadde sagt: „Du skal veksle halvparten av pengene og den andre halvparten skal du la ligge; men pengene går overalt hvor du handler.“

FORKORTELSER TIL ANMERKNINGER

Aarne = Antti Aarne's Verzeichniss der Märchentypen, translated and enlarged by Stith Thompson (FFC. 74).
Bolte = J. Bolte und G. Polívka. Anmerkungen zu den Kinder- und Hausmärchen der Brüder Grimm. 1—3.
Feilberg = H. F. Feilberg. Ordbog over jyske almuemål. 1—4.

ANMERKNINGER.

1. 1. Aarne 1. 2. 3. 8. 8*. 8**. — 1, 2 Aarne 1. 2. 3. 4. 8. 8*. 8**. Variantene a og b inneholder begge Aarne 1. 2. 3. 8. 8*, variant c Aarne 8. 8*. 8**. — En variant fra Mandalen (Isak Kristoffersen 1923) inneholder Aarne 1, en fra Storfjord (Nils Nilsen 1926) Aarne 2. 8. 8*, en do. fra Storfjord (Efraim Pedersen 1926) Aarne 1. 2. 8. 8* (to menn tar buskapen av kyr og sauer tilbake fra reven). Jfr. II, nr. 1.
2. Aarne 9. 1. 2.
3. Aarne 15. Feilberg 3, 115 b.
4. Aarne 31.
5. Jfr. I, nr. 1; II, nr. 3. Aarne 56 A. 6. Bolte 1, 519; 2, 207 f.
6. Jfr. II, nr. 6. Aarne 68*.
7. Jfr. I, nr. 61; II, nr. 17. Aarne 72**. 72*. J. Storaker, Naturrigerne i den norske folketro, s. 152.
8. Aarne 103.
9. Jfr. II, nr. 9. Aarne 105. 157.
10. Aarne 123. Jfr. II, nr. 178. — Variant (Kåfjord 1880): Gjetungenes navn er Danskur og Saidi-oai'vi-giemar (seihodeknippe). Reven syr sin buk sammen med rød ulltråd. — Variant (Efraim Pedersen 1927, Storfjord): Gjetungenes navn er Loak'ka (brosme), Lag'go (lange) og Saidi-oai'vi (seihode).
11. Jfr. Aarne 130 A.
12. Jfr. I, nr. 4; II nr. 7. Aarne 130 B. — Variant (Lars Nilsen 1888, Sørfjord): Hest, esel, hund, høne, katt jager røverne bort, da disse vil inn i sitt hus.
15. Jfr. II, nr. 10. Aarne 154. Pauli, Schimpf und Ernst, herausgeg. von J. Bolte 2, 421 (nr. 745 C).
18. Jfr. II, nr. 11. Aarne 85. Bolte 1, 204.
20. 1. Jfr. II, nr. 18. — 20, 2. Jfr. Aarne 250.
25. Om myggen sies det i Kautokeino: Miccamar-aige bottet guvtin sobbin čuoikat. Dat læ su manjemuš lit'to (ved jonsoktid kommer myggene med to staver. Det er myggens siste termin, nl. hvis den på grunn av kulde ikke har kunnet komme før). Das'sa son gal'ga guvtin sobbin njoammot („til den tid skal den komme krypende

med to staver," sa myggen dengang den kunde tale.) — Čuoika isid jærra, go dat boatta ruok'tot čak'cag: „Gal'le bardni læk duš'šan?" „Læt dat golbma bardni." „Movt dat duš'še?" „Ovta goddi boares akko buoskas, nub'bi dar'vani bik'ka-fadnasi. goalmad hævvani miel'-kesavi." (Myggens husbond spør, når den kommer tilbake om høsten: „Hvor mange sønner er omkommet?" „Tre sønner er omkommet." „Hvordan omkom de?" „En blev drept av en gammel kones fjert, den andre blev sittende fast i en tjærebrædd båt og den tredje omkom i en melkestamp.) Jfr. L. Kohl, Nordlicht und Mitternachtsonne, s. 9 (fra Tanadalen.)

26. Jfr. II, nr. 19.

27. Jfr. I, nr. 5. 6; II, nr. 22. Aarne 300. — Variant (Efraim Pedersen 1923): En gutt får av en gammel kone en fløite, et sverd, silkeklær og en hest med gullbissel, blir dasskarl hos kongen, frelser hans tre døtre fra tre havtroll. To krigsherrer sier at de har frelst dem. Gutten viser frem en halv ring og et halvt lommetørklæ han har fått av kongsdøtrene, og får den yngste datter og halve riket.

28. Jfr. II, nr. 37. Aarne 301, jfr. 506. Variant 1 (Sørfjord 1883): Et skib sendes ut for å lete efter kongsdatteren, kommer til et fremmed land, hvor én mann må bli igjen. Peter Postmann blir igjen med en annen mann, finner kongsdatteren under jorden. Hans ledsager blir drept; selv flykter han med piken. Han låner tre menn penger og løskjøper en gammel kone fra å bli riset. De finner et skib som leter efter piken. Peter narres ut i en båt, og de lar ham drive. Han kommer til en bratt bergvegg og blir dradd op av de menn han hadde lånt penger. Den gamle kone fører ham i en båt til kongsgården. Piken kjenner ham, skipperen blir drept og Peter får kongsdatteren og halve riket. — Variant 2 (Nils Nilsen 1921): En fattig gutt leter efter kongsdatteren og kommer til en ø, betaler gjelden for en som slåss med sin kravsmann, finner piken. Skipperen narrer ham ut i en båt og lar den drive. Den mann han hjalp, lar båten fare avsted, og han kommer frem til kongsgården o. s. v.

29. Aarne 300*.

30. Jfr. Aarne 301 og 650 A. — Variant til 30, 1 (Erik Persen 1879): Peder Postmann, Bakkebærer og Smed-Per (jernbøieren) reiser for kongen til risens land for å hente gull. Peder og Bakkebærer blir av risens sønn kastet i en kjel med kokende tjære. Smed-Per dreper risens sønn, drikker av risens krafthorn, hugger hans hode av, fyller skibet med gull og reiser tilbake til kongen som lønner ham med gull. — 30, 2: Risen kalles i denne fortelling Asteratkjempen.

31. Jfr. nr. 23. 24. Aarne 650 A.
32. Jfr. II nr. 21. Aarne 302. Feilberg 2, 438 b (liv); 4, 218 b (hjerte.) Variant (Friis 1867 fra Kenses-jaure og fra Rasnjarg i russisk Lappland): Stallo har røvet en kone. Hennes manns bror finner henne ved brønnen og hun åpenbarer hvor stallos liv er. Det er på en ø, på øen et stabbur, skrin, fugl, egg, i egget stallos liv.
33. Jfr. II, nr. 22. Aarne 303.
34. Jfr, II, nr. 132. Aarne 304*.
35. Jfr. nr. 28. Aarne 304.
36. Aarne 306.
37. Jfr. I, nr. 7; II, nr. 24. Aarne 313. 314.
38. Aarne 313.
39. Aarne 314*. Jfr. I. Halász, Svéd-lapp nyelv II, s. 55—58. O. Nicolaissen, Sagn og eventyr fra Nordland 1, s. 62 ff.
40. Aarne 314, jfr. 532. Variant (Hans Ole Larsen 1889, Balsfjord): Gutten er i tjeneste hos stallo. Denne vil se de morsomme ting som gutten ser. Denne sier: „Ih gierda don dɛit bincuit bancuit, mɛit olmai læ gier'dan (du tåler ikke de smerter som jeg har tålt)." Gutten heller bly i stallos øine og slipper ut i den store gjeldværs skinn. Stallo reiser på sjøen for å fiske. Imens slakter gutten efter hestens råd stallos sorte ku og skjærer dens hjerte i små stykker. Da døde stallo. Gutten flykter med hesten. Stallo kommer til live og møter, da han kommer i land, sin bror som spør hvem som har gjort ham blind. „Sjøl", svarer stallo. Gutten hadde kalt sig „Sjøl". Stallo forfølger gutten, som kaster bak sig over venstre skulder en kam (derav blir en skog), et stykke bly (derav blir et blyberg) og et stykke svovel (derav blir en svovelsjø). Stallo ønsker: „Vai ol'ma rin'ce ja ran'ce dast livčiga (gid min kone og datter var her)!" De kommer og skal drikke sjøen tom. En rev narrer datteren til å le; hun slipper morens endetarm og alle drukner. Jfr. Friis, Lappiske Eventyr og Folkesagn, s. 62.
41. Jfr. Aarne 316.
42. Variant (Efraim Pedersen 1923, Storfjord): En havfrue lover en fisker stadig rik fangst, hvis han vil gi henne sin sønn. Han vil det ikke og tør ikke mer ta sin sønn med på sjøen. Gutten snubler og faller i en elvemunning. Havfruen tar ham og faren får en sekk gull. Første juledag kommer gutten og havfruen i besøk, men rører ikke julematen. Da det begynner å skumre, forsvinner de, og et gullbeger står igjen på bordet.
44. Jfr. I, nr. 9. Aarne 327 A.
45. Jfr. I, nr. 9. Aarne 328.

46. Aarne 365. 470.
47. Aarne 400. 465 A. Variant (Kåfjord 1880): Kongens yngste sønn vokter erteakeren. Jomfru i fugleham fra det forgylte slott lover å gifte sig med ham; men han må søke henne op. Den tredje gamle kone lar fuglen Riffe skysse ham. Han treffer noen som slåss om en syvmilstøvel og en stav, tar tingene fra dem. Prinsessen kjenner ham igjen på ring i drikkebegeret. Ved hjelp av staven seirer han i krigen og får da prinsessen.
48. Aarne 403. 510 A.
49. Aarne 425 A.
50. Jfr. II, nr. 32. Aarne 451.
51. Jfr. Aarne 461.
52. Jfr. I, nr. 28; II, nr. 54. Aarne 930.
53. 54. Aarne 470. Variant (O. Thomassen 1889): Den døde innbyr vennen til å komme til hans bryllupshus. Vennen står i døren og ser på. Da de har danset en gang rundt bordet, byr den døde ham gå; for han har stått der i 100 år. Han trodde det ikke og blev der, til de hadde danset halvtredje gang rundt bordet. Da blev døren plutselig lukket og han blev stående utenfor. Da han kom tilbake, kjente han sig ikke igjen. Han falt til jorden og blev til støv.
55. Jfr. II, nr. 35. Aarne 501.
56. Jfr. II, nr. 38. Aarne 510 A. 501. Variant (Efraim Pedersen 1923): Asjesjædene har tre døtre som gjerne vil bli gift med kongens tre sønner. Men de hadde så store føtter at ingen skomaker hadde lester store nok. De hugde stykker av føttene. Det blev opdaget og de blev jaget bort fra kongsgården. Da de gikk, truet de: „Om tre år kommer vi og henter eder, selv om I er kongssønner."
57. Jfr. II, nr. 26. Aarne 513 B.
58. Jfr. I, nr. 17; II, nr. 39. Aarne 530.
59. 60. Jfr. I. nr. 18. 19. Aarne 545.
61. 62. Aarne 551. Variant (Kåfjord 1880): Den yngste sønn kommer til gamle koner, som hersker over dyr, fugler, fisker. En hval skysser ham. Han gir de gamle koner et eple og vann og de blir unge.
67. Første del av fortellingen har jeg utelatt; innholdet er: En gutt farer vill i skogen og kommer til et røverhus. Kun en gammel kone er hjemme. Han tar henne med sig og melder saken til lensmannen. De setter ild på røverhuset og fanger eller skyter røverne, da disse kommer tilbake. Kongen gir gutten penger og ophold for livstid.

68. Usynlighetshatt, se Feilberg 1, 563 b (hat); 3, 985 b (usynlig); 4, 115 a (dværgehat), 202 b (hat). Moltke Moe, Samlede skrifter, 2, s. 112.
69. Aarne 566.
70. Aarne 567, 303.
72. Aarne 577.
74. Aarne 613. — Tarmene vikles ut, se Feilberg 3, 776 a.
76. Aarne 675.
77. 2. Feilberg 4, 41 a (bjælke).
78. Aarne 850
80. Jfr. II, nr. 50. Aarne 853. Bolte 1, 201.
81. Aarne 854.
82. Jfr. II, nr. 52, Aarne 882.
83. Jfr. I. nr. 28; II, nr. 54. Aarne 930.
84. Jfr. II, nr. 56. Aarne 1360 B. 952.
85. Bolte 1, 399.
88. Jfr. I, nr. 32; II, nr. 68.
89. Jfr. nr. 48, 107; II, nr. 59. 85. Aarne 510 A.
90. Aarne 1000. 1003. 1052. 1049. 1088. 1115. 1116. Variant 1 (Erik Persen 1879): Aarne 1137. Gutten koker pølse til stallo. Aarne 1115 (askesekk). Gutten drar stallo op til røkhullet og slipper ham ned. Gutten klyver op i et tre; stallo kommer efter. Gutten går ned, tender et bål rundt om treet og stallo omkommer i ilden.

    Variant 2 (Kåfjord 1880): Aarne 1085. 1060 1063. Gutten setter et stenlastet skib ut på sjøen (synkverving). Aarne 1137.

    Variant 3 (Nils Nilsen 1921): Aarne 1052. 1079 (hente hele elven). 1135. Gutten drar stallo op til røkhullet og slipper ham, så stallo brekker ryggen.

    Variant 4 (Hans Larsen 1889, Balsfjord): Aarne 1052. 1063. 1135. Gutten slakter kua, i hvis hjerte stallos liv er. Aarne 314 (magisk flukt med hest som hjelper).

    Variant 5 (Lenvik 1883): Aarne 1060. 1052. 1049. Fiske av hval. Gjøre op varme. Aarne 314 (magisk flukt med hest som hjelper). Variant 6 (Peder Steinnes 1882, Balsfjord): 1060. 1052. Fiske av hval. 1063. 1115. 1116. Aarne 314 (magisk flukt med stallos datter som hjelper).
91. Aarne 1052. 1085. 1174, 1179. — Om Jakob de la Gardie (født i Reval 1583, død 1652,) går der i Finnland mange sagn. I folkesagnene skilles der ikke nøie mellem ham og hans far, Pontus de la Gardie, født 1520 i Frankrike, død 1585.

92. Aarne 1225. 1227.
93. Variant (Marta Iversen 1921, Kistrand): Konen stenger sin svigermor inne i fjøsgammen, hvor hun kveles av røken, og sier: „Suovvagoatti læ hægˈga, mielˈkemalli læ sorˈbmi (røkgammen er liv, melkesuppe er død)."
94. Aarne 1416. Variant 1 (Sørfjord 1882): Aarne 1416. — Variant 2 (Ole Andersen 1923): Aarne 1825 C. 1416.
95. Jfr. I, nr. 44; II, nr. 71. Aarne 1453.
96. Aarne 1525. — Prest i sekk: Aarne 1737. Feilberg 3, 720 b; 4, 129 a. — Variant (Kåfjord 1880): Gutten vinner røvernes tillit ved å stjele tre okser fra sin far, brenner op røvernes hus.
97. II, nr. 74. 75.
98. Jfr. nr. 97. Aarne 1640.
99. Aarne 1641. 1825 c. Feilberg 3, 404 a (smedepræst).
100. Aarne 1685. Feilberg 3, 25 a; 4, 178 b (gjedebuk).
102. Jfr. I, nr. 49. Aarne 1775.
103. Aarne 1960.
104. Jfr. II, nr. 81. Variant 1 (Efraim Pedersen 1923): En gammel kone fikk ikke sove, da månen skinte inn gjennem røkhullet. Hun gikk op på et fjell og hoppet op i månen med tjærebøtten, da månen kom forbi. — Variant 2 (Ole Andersen 1923): En gammel kone vilde tjærebræ månen, forat de i mørket kunde gjøre hvad de vilde. Hun står nu i månen og skrever med tjærebøtten i den ene og tjærekluten i den anden hånd. — Variant 3 (Hans Erik Olsen 1924, Sørfjord): En mann vilde tjærebræ månen og blev stående fast der. — Variant 4 (Per Andersen Bær 1924, Kautokeino): De lei suola-olmai, ja son vulgi mano bikˈkadit, vai i čuowga, vai son balˈle suoladit. De darˈvani mannui gidda (der var en tyv, og han gikk for å tjærebræ månen, forat den ikke skulde lyse og han få leilighet til å stjele. Da blev han fast i månen).
105. Jfr. II, nr. 110. Variant (Elen Mathisen 1920, Malangen): Jesus kom til en kone som hadde fillete barn. Hun skjulte dem som var mest fillete. Da sa Jesus: „Det som er skjult skal være skjult." Dette er oprinnelsen til de underjordiske (ultak, pl.). De har blå klær og sortflekkete kyr, som er gode melkekyr. — Elen Mathisen hadde selv sett „ultak".
106. Jfr. J. Storaker, Naturrigerne, s. 82. Feilberg 4, 99 b; 211 b. O. Dähnhardt, Natursagen 1, 155. 341.
107. Jfr. nr. 89; II, nr. 85.
108. Jfr. I, nr. 67; II, nr. 89. — 108, 1. Svovelstikker som verge

mot skrømt, se O. T. Olsen, Norske folkeeventyr, s. 28; Feilberg 3, 687 a (svovl). — 108, 8. Ikke se lys, jfr. O. T. Olsen, l. c. s. 40, 53. 80; Feilberg 2, 11 b, 482 a; 4, 295 b.

108, 8. Nils Nilsen var født 1851 og Lars Pedersen 1848.

112, 2. Variant (Efraim Pedersen 1923): Graveren tilkaller presten Hvoslef (prest i Lyngen 1858—1864); men heller ikke denne får døren op. Til slutt banner graveren, får døren på klem og skyver likkisten om. Han la siden likkisten i graven med øversiden ned (gobmot) og sa: „Jogoson do dal, næwˈri, bissanak? Ik do bæsa šat Goalˈsevuopˈpai vaʒˈʒet (blir du nu liggende stille, din djevel? Du slipper ikke mer til Oksevika å gå igjen).“ Den døde var en kvæn fra Oksevika.

116, 1. Knut Figenschou i Kjosen leverte tømmer til Lyngens kirke, som blev ombygget i 1840-årene.

116, 4. Kameratens feil var at han gjorde opmerksom på skrømtet. „De raimahalai“ (da blev han maktstjålen).

116, 5. Når man har sett skrømt, skal man ikke se lys; se 108,8.

116, 6. Dette hendte for 4 år siden (1919).

116, 10. Per Larsa levde ca. 1850. — Variant (Lars Pedersen 1921): Elen Marie (Elˈle Marˈja) gikk en kveld på ski fra Nordkjosen. Da hun kom til Smørpund, hørte hun at det spilte på den andre side av dalen, og det holdt følge med hende. Da det hørte op å spille, var det som om en trådte bakfra på skiene hennes. Hun sprang av skiene, risset et kors på skisporet og sa: „Bli du bakefter, kamerat!“ Da blev det bakefter. — I norsk tradisjon fra Balsfjord kalles skrømtet Bjørnebåstrollet efter Bjørnebåsen, den heller hvorunder liket lå.

116, 11. Hans Persa var født ca. 1770 og døde 98 år gammel. Han var Efraim Pedersens farfar og sønn av Elen Marie (se 116, 10).

119. Dette hendte ca. 1920.

INNHOLDSFORTEGNELSE

